Hederwärda
Bonde-Ståndets
Protocoller

wid

Lagtima Riksdagen i Stockholm

år 1840.

Åttonde Bandet.

STOCKHOLM, 1840.
Tryckt hos P. A. Norstedt & Söner,
Kongl. Boktryckare.

Den 3 October.

Plenum klockan ½ till 10 förmiddagen.

§ 1.

Protocollet för den 26 sistlidne September justerades.

§ 2.

Till widare handläggning förekom Bewillnings-Utskottets, sedan den 26 i förra månaden på bordet hwilande Utlåtande N:o 27, i anledning af anmärkningar emot Betänkandet N:o 12, angående grunderne för den blifwande allmänna Bewillningen, samt föreskrifterne för tillempningen deraf, i sammanhang hwarmed de delar af sistnämnde Betänkande, hwilka icke redan förut blifwit af Ståndet bifallne, jemwäl föredrogos.

Wid 15 §. pag. 18, af Betänkandet N:o 12, Art. "Skeppare, Skut- och Båt- som icke äro Borgare," indelas i 5 claßer (pag. 21 i Utlåtandet N:o 27), yttrade:

Mats Persson från Stockholms Län: Den Skeppareafgift som blifwit påförd landtmän för deras båtar om 5 lästers drägt och deröfwer, äfwen då de på dem föra egna producter, anser jag nu, såsom tillförene, ganska orimlig. Utskottet har icke wederlagt de anmärkningar, som af mig och flere ledamöter blefwo i detta hänseende gjorde wid åter-

remißen af Betänkandet N:o 12, och hwilka jag nu åberopar. Med samma skäl, som landtmännen ålägges att betala en slik afgift, då han förer sina producter till sjös, kunde han äfwen åläggas att betala serskild bewillning för hästar och wagn, då han transporterar samma producter till lands. Bonden eller tjenstedrengen, som med gårdens afkastning seglar bort, för att afyttra den, kan lika litet betraktas såsom Skeppare som han kan anses såsom forman, i fall han för samma ändamål förer, eller låter sin dreng föra, denna afkastning till lands på en wagn. Hwad serskildt widkommer lästtalet, så upprepar jag hwad jag förut yttrat: att båtar om 5 lästers drägt och deröfwer ofta endast nyttjas till Kyrkofärder och dylike tillfällen; och båtar af sistnämnde lästetal icke motswara den å kusten boende landtmannens behof, för transporterande af egna producter till försäljnings-orten, ock kunna således långt mindre anwändas till befragtning, för hwilken sednare händelse den så kallade Skeppare-afgiften tillkommit, helst afgiften för lästetalet icke deß mindre utgår. Med samma skäl kunde äfwen för jernpråmarne i Stockholm ålägges Skeppare-afgift. Jag widblifwer derföre mitt wid återremißen framställda yrkande, att ett stadgande af följande innehåll må i den blifwande Bewillnings-Förordningen införas: "för båtar under 10 swåra lästers drägt, erlägges ej eller någon Skeppare-afgift, derest icke Taxerings-Committé'en finner, att de till fragtfart begagnas."

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Utskottet har wisserligen tagit i behörigt öfwerwägande de af Mats Persson wid återremißen af Betänkandet N:o 12 giorde anmärkningar mot denna punkt, men Utskottet har kommit till den erfarenhet att båtar om endast 5 swåra lästers drägt med werklig fördel begagnas till fragtfart, serdeles wid kustorterne

närmare intill Städerne, och wid ett sådant förhållande har Utskottet icke kunnat med skäl derutinnan göra någon ändring.

Per Jönsson från Skåne förenade sig med Lars Larsson.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Då fråga endast är om sådane båtar, hwilka allmogen begagnar, för att till försäljnings-orter inom Riket transportera afkastningen af sitt landtbruk, böra icke Skeppare-afgifter ega rum. Sådana transporter werkställas af Bonden sjelf, deß son, torpare eller dreng, men ej af serskilde Skeppare. Förhållandet härmed är detsamma, som då, enligt Bonde-Ståndets allmänna önskan, sådane Qwarnar som skötas med eget folk och wid hwilka ingen serskild Mjölnare är antagen, borde från afgift befrias. Båtar om 5 lästers drägt och derunder, begagnas wanligtwis af Fiskarne i Städerne, samt af Åboar, hwilka icke landwägen kunna transportera sina producter. En annan sak är det, om sådane Båtar werkligen anwändas till fragtfart, så att deraf blifwer ett yrke; i sådant fall böra de wißerligen beläggas med Skeppare-afgift, och egaren såsom Skeppare mantalsskrifwas. Men något skäl synes mig icke wara för handen att pålägga den, som för ett yrke icke är mantalsskrifwen, bewillning deraf.

Johannes Johansson och Lars Rasmusson från Göthe-borgs och Bohus Län, Lindbäck från Halland, Sone Persson och Per Jönsson från Skåne, Vice Talmannen Per Ericsson och Magnus Frykberg från Wermland, Olof Persson, Eric Jansson och Zetterberg från Stockholms Län samt Sven Isacsson från Åland förenade sig med Strindlund.

Eric Persson från Gefleborgs Län: Jag godkänner Utskottets förslag. Då man besinnar den grundsats, att bewillning här betalas af allt, som gifwer revenue, samt Ut-

skottet hos sig stadgat den öfwertygelse, att båtar under 5 swåra lästers drägt äro tillräckligt stora för landtmannen att med dem transportera till försäljnings=orten afkastningen af sitt jordbruk, men att båtar om 5 lästers drägt och deröfwer med fördel kunna till fragtfart begagnas, samt controllen, huruwida detta sker eller icke, är nästan omöjlig, så är wäl ingen ting billigare, än att den, som will begagna en båt af sistnämnde lästetal, äfwen derföre betalar Skeppare=afgift, lika så wäl som afgifter erläggas af t. ex. Såg= och Mjöl=qwarnar.

Mats Persson från Stockholms Län: Jag har wißerligen af förewarande Utlåtande inhämtat de af Utskottet anförde och af Lars Larsson från Elfsborgs Län upprepade skäl, som ansetts böra leda till afslag å min wid återremissen gjorda framställning. Men jag har i detta ämne att åberopa en erfarenhet, motsatt den af Utskottet föreburna. Wi weta, att på wåra widsträckta kuster hafwa en mängd landtmän på små hemmansdelar, hwilkas afkastning af hö, skogseffecter m. m., jemte hwad fisket kan inbringa, de måste till sjös borttransportera för att afyttra. Deße landtmän, fastän deras åkerbruk är yttersi ringa, betala bewillning af landtegendom, och att nu förswåra tillfället för dem att lifnära sig, derigenom att man lät dem betala afgift äfwen för sjelfwa transportmedlet för deras producter, kan jag icke finna wara rättsenligt. De äro ingalunda Skeppare, och stå ej i mantal som Skeppare, samt böra derföre ej heller betala bewillning såsom sådana. Hwad sjelfwa läste=talet å båtarne widkommer, så är en båt under 5 lästers drägt ingalunda tillräcklig för landtmannen att derå transportera sina producter. Finge han ej utan serskildt afgift begagna större båt skulle sådant nödsaka honom att anställa flere resor än annars nödigt wore, och med

detsamma orsaka tidsspillan och ökad kostnad. Den jemförelse synes mig ingalunda oriktig, att förhållandet här är detsamma, som om man föreskref landtmannen: Du får ej nyttja större wagn, än af en wiß dimension. Gör du det, så betraktas du såsom forman och får betala serskild formans=afgift, antingen du begagnar wagnen till transport af andras producter eller icke. Lempligast synes det mig, i afseende på ifrågawarande båtar, att Taxerings=Committéen gör sig underrättad huruwida de till fragtfart begagnas och i sådant fall belägga dem med serskild afgift.

Johan Andersson från Upsala Län instämde med Mats Persson.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Man har i Utskottet erhållit den uppgift, att båtar om 5 swåra lästers drägt och deröfwer ofta begagnas till smugleri. Se der en af orsakerna, hwarföre Utskottet ej kunnat annat än widblifwa sitt förra yttrande. Mig synes deßutom af pag. 11 i Betänkandet N:o 12 att Skeppare=afgift ingalunda kan påföras den, hwilken som Skeppare icke är mantalsskrifwen, så framt icke Taxerings=Committéen finner att han idkar fragtfart. Wi weta, att i detta afseende ofta underslef begås, så att, likasom på de större egendomarne Inspectorer uppgifwas såsom Rättare, så uppgifwas ofta sådana personer, hwilka werkligen äro Skeppare, endast såsom Drengar, och författningen blifwer på sådant sätt eluderad. Jag tillhör wißerligen deras antal, som önska all möjlig lindring för Jordbrukaren, men en sådan lindring bör ej tillwägabringas på det sätt, att den endast kommer en del af allmogen till godo på de öfrige skattskyldiges bekostnad.

Häruti instämde Widegren från Östergöthland, Jonas Johansson, Peter Petersson i Slätthult och Peter Persson

i Ådelforß från Jönköpings Län, Nils Magnusson från Calmare Län m. fl.

Hans Hansson från Götheborgs och Bohus Län: I min hemort måste allmogen, som bor wid kusten och i skärgården, med båtar föra sina producter till försäljningsorten. De medtaga äfwen stundom afkastningen af sin grannes landtbruk, utan att derföre idka fragtfart eller kunna såsom Skeppare anses. Jag biträder till alla delar Mats Perssons yttrande. Hwad Lars Larsson nämnt om smugleri, kan icke rimligtwis åberopas såsom skäl för åläggande af en beskattning. För ett sådant brott har lagen utsatt wederbörlig bestraffning. Jag yrkar Skeppar-afgiftens förswinnande för sådane båtar som endast begagnas för transport af egne eller gannars landtmanna-producter till inhemska försäljnings-orter.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Hwad som är yttradt om smugleri, hörer naturligtwis icke hit. Straffet derför är i lag bestämdt och har icke gemenskap med beskattningen. Hwad ifrågawarande Skeppare-afgift widkommer, så finner jag det högst olempligt, att den kommer att drabba sådane landtmän, som föra sina egne jemte sina grannars producter rill försäljnings-orten. Lika litet som sjelfwa medlet till transport landwägen belägges med skatt, bör sådant ske då transporten sker sjöledes, ware sig på hafwet eller på insjöar. Mig synes derföre lempligast att i bewillningsförordningen tydligen stadga, det mindre båtar, som af landtmannen begagnas för transport af egne producter till försäljnings-orten, äro från Skeppare-afgift frie; hwilket torde wara så mycket billigare, som för deße båtar erlägges bewillning efter läsetalet. Finner deremot Taxerings-Committéen att slike båtar, ware sig större eller mindre, werkligen till fragtfart begagnas, så är allt skäl ålägga egarne af dylike fartyg ifrågawarande afgift.

Olaus Eriksson från Götheborgs och Bohus Län: Anders Jonsson i Tuna från Östergöthland och Per Hansson från Wermland instämde med Hans Jansson.

Fredrik von Zweigbergk från Skaraborgs Län äfwensom Appelqvist från Blekinge Län ansågo ordalydelsen uti såwäl Betänkandet N:o 12, som Utlåtandet N:o 27, gifwa anledning dertill, att Skeppare-afgiftens erläggande beror deraf, att Taxerings-Committéerna intyga, det båten begagnas till fragtfart, eller icke, samt att i sednare händelsen ingen sådan afgift kommer i fråga.

Östman från Norrbottens, Anders Andersson från Skaraborgs Län yttrade sig i samma syftning som Mats Persson och Strindlund; hwaremot Nils Jeppsson från Skåne Brisman från Skaraborgs och Erik Persson från Gefleborgs Län yttrade, att då, enligt hwad Utskottet upplyst, Båtar om 5 swåra lästers drägt kunna med fördel till fragtfart anwändas, samt controllen huruwida båtarne endast för egen räkning begagnades, skulle i werkställigheten blifwa nära omöjlig, kunde de ej annat än tillstyrka bifall till Utskottets förslag i denna del.

Rutberg yttrade sig i öfwerensstämmelse med Hans Jansson.

Nils Persson från Södermanland: Jag delar deras åsigt, som anse Skappare-afgiften olemplig för sådane båtar, som icke till fragtfart begagnas, ehuru jag ingalunda will taga för gifwet att båtar om 5 lästers drägt icke kunna för sådant ändamål med fördel anwändas. Billigast och med allas fördel öfwerensstämmande synes mig det derföre wara, att åt Taxerings-Committéerne öfwerlåta att, efter inhämtad

underrättelse, det en mindre båt werkligen anwändes till fragtfart, påföra deß egare Skeppare=afgift, men i annat fall icke. Och som derjemte bör bestämmas en gräns för begreppet "mindre båtar," så torde det wara lempligt att utsätta denna till 6 eller högst 7 lästers drägt, helst man kan taga för afgjordt, att båtar utöfwer detta lästetal werkligen till fragtfart anwändas.

Strindlund, Lars Larsson från Elfsborgs Län, Peter Claësson, Ephraim Larsson och Henrik Hansson från samma Län, Anders Jonsson i Öxna och Anders Andersson från Östergöthlands, Jan Andersson från Westerås, Frykberg från Wermlands, Nils Magnusson från Calmare, Henrik Andersson och Nils Persson från Örebro Län, Håkan Nilsson från Skåne, Lars Larsson och Hans Jansson från Elfsborgs samt Fredrik von Zweigbergk från Skaraborgs Län instämde uti Nils Perssons från Södermanland förslag och ansågo de olika meningarne derigenom kunna sammanjemkas.

Sahlström från Stockholms Län: Det bör ej förefalla någon underligt, att inwånarne i ett land med en så widsträckt kust som Swerige, ifra för en fri kustfart, enär en sådan i mera än ett hänseende är öfwerensstämmande med såwäl den enskildes som det allmännas fördel. Hwad förewarande ämne widkommer, så anser jag, i likhet med Nils Persson, oß böra åt Taxerings=Committéerne öfwerlåta att bestämma när Skeppare=afgiften rimligtwis bör åläggas. Det wore obilligt att betala den t. ex. för sådana båtar, som endast anwändas till Kyrkofärder. Hwad utgång denna öfwerläggning må taga, är jag dock öfwertygad derom, att den opinion inom Ståndet är allmän, att deß blifwande beslut bör åsyfta kustfartens befrämjande.

Pers Jönsson från Skåne instämde med Nils Persson från Södermanland deruti, att det lempligast kunde öfwerlåtas åt Taxerings=Committéerne att söka utröna huruwida en båt till fragtfart begagnas eller icke, samt erinrade att flere stadganden finnas i Bewillnings=förordningen, som kunna anses analoga med stadgandet om Skeppare=afgiften; i hwilket afseende han anförde afgiften för sådane qwarnar, som endast 4 månader om året kunna anwändas.

Mats Persson från Stockholms Län äfwensom Zetterberg från samma Län instämde med Nils Persson från Södermanland utom i fråga om det lästetal, inom hwilket båtar som begagnas, ej till fragtfart, utan till egna producters transporterande, böra wara från Skeppare=afgift befriade, i hwilket afseende de ansågo 10 swåra läster böra bestämmas såsom maximum, efter hwad Mats Persson förut föreslagit, och på de skäl han då anfört.

Sven Isacsson från Calmare Län, ansåg deremot en landtman böra wara belåten med en båt om 5 swåra lästers drägt för sina producters transporterande, helst en sådan rymmer 90 tunnor spannmål, då man beräknar 18 tunnor på en swår last. I öfrigt instämmde han med Nils Person från Södermanland.

Johannes Andersson från Skaraborgs Län yttrade sig i öfwerensstämmelse med följande af honom sedermera ingifna skriftliga anförande:

"Det tyckes af yttranden här, att Bewillnings=Utskottet mindre wälbetänkt afgjort ifrågawarande ämne, då detsamma icke funnit sig föranlåtet att gå Motionärens önskan till mötes, nemligen att frikänna fartyg om 10 à 15 swåra lästers drägtighet från Skeppare=afgift, men så har händelsen icke warit. Frågan öfwerwägdes med all noggranhet,

resultatet blef slutligen det som Betänkandet upptager, jag biträdde detsamma då, och gör det äfwen nu, med den öfwertygelse att hafwa handlat rätt. Här har blifwit yttradt, att denna beskattningsgrund är densamma som om man föreslogo, att en slik afgift borde utgå af dem som från landet införa till Städerne kärra eller wagn; härmed kan enligt min åsigt icke någon jemförelse ega rum, då man på de sednare endast kan föra 2 à 3 Skeppund och å de förre från 180 till och med 270 Skeppund. Och då ett fartyg om 5 lästers drägt är från berörde afgift fri, och desamma synes kunna motswara landtmannens eget behof, lärer någon inbjudning till Med-Stånden, om ändring härutinnan, wara föga eller intet lönande. Jag yrkar derföre bifall å Betänkandet i det skick de nu förefinnes."

Per Jönsson från Skåne ansåg meningarna bäst kunna sammanjemkas, om 6 läster utsättes såsom maximum.

Efter slutad öfwerläggning framställde Talmannen proposition på bifall till Utskottets förslag i detta ämne, hwilken proposition med blandade Ja och Nej beswarades, under yrkande af votering; i följd hwaraf och då under discussionen Ståndets åsigter jemwäl warit delade i fråga om det lästetal, inom hwilkat båtar, som begagnades, ej till fragtfart, utan till egna producters transporterande, borde wara från den såkallade Skeppare-afgiften befriade, fann Ståndet nödigt att, till bestämmande af contra-proposition i den hufwudsakliga voteringen, nu först skulle röstas om lästetalets maximum; och blef sålunda följande voterings-proposition uppsatt, godkänd och anslagen.

Den som will, att wid hufwudsaklig votering om befrielse från den uti Bewillnings-Utskottets Betänkande N:o 12, 15 §., sidan 18, föreslagne afgift för Skut- och Båt-

Skeppare; Contra-propositionen skall innefatta, att båtar af till och med Sex swåra lästers drägt, då de endast till egna producters transporterande begagnas, denna befrielse tillgodonjuta röstar Ja.

Den det ej will röstar Nej.

Winner Nej, då har Ståndet beslutat, att Contra-propositionen skall innefatta befrielse från ofwannämnde afgift för båtar af till och med Tio swåra lästers drägt.

Sedan den häröfwer anställda votering utfallit med 24 Ja mot 62 Nej, och den senare meningen sålunda blifwit bestämd till Contra-proposition, företogs hufwudsaklig votering öfwer följande godkände och anslagne proposition:

Den som bifaller att, på sätt Bewillnings-Utskottets Betänkande N:o 12, 15 §. sidan 18, innehåller, den så kallade Skeppare-afgiften skall erläggas för båtar af 5 swåra lästers drägt, röstar Ja.

Den det ej will röstar Nej.

Winner Nej, då är Ståndets beslut, att för båtar af till och med Tio swåra lästers drägt, enär de endast till egna producters transporterande begagnas, någon Skeppare-afgift ej skall ega rum.

Voteringen utföll med 66 Ja emot 15 Nej, och war alltså Bewillnings-Utskottets ofwannämnde Betänkande i denna del bifallet.

Öfrige delar af Bewillnings-Utskottets Utlåtande N:o 27 fann Ståndet för godt jemwäl bifalla.

§ 3.

Samma Utskotts Betänkande N:o 28, i anledning af Herr Christiersons motion, angående bestämmande af det belopp; Uppbördsmän och Redogörare borde åtnjuta, för

debitering och indrifning af Bewillningen, blef, wid förnyad föredragning, af Ståndet godkändt.

§ 4.

Derefter förekom Banco-Utskottets Utlåtande N:o 79, i anledning af de inom 3:ne Riks-Stånd gjorde anmärkningar wid Utskottets Betänkande N:o 44, med förslag till ny Aflönings-Stat för Banco-Werkets Embets- och Tjenstemän, Konst-idkare samt Waktbetjening.

Härwid utläto sig:

Fredrik von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag åberopar hwad emot Betänkandet N:o 44 blifwit inom detta Stånd yttradt, och widhåller ännu den tanka, att då ett Hof-Rätts-Råd icke åtnjuter högre lön än 1,600 R:dr årligen, det wore princip-widrigt, att för en Banco-Commissarie, såsom lägre Embetsman, och hwilkens embetsgöromål icke äro i wigt med ett Hof-Rätts-Råds på långt när jemförlige, blifwit föreslaget 2,000 R:dr Banco i lön om året. Jag yrkar derföre afslag å all löneförhöjning för Banco-Commißarierne.

Rutberg: Jag war äfwen ibland dem, som wid återremißen af Betänkandet N:o 44 icke talade för den projecterade förhöjningen, men då man tager i betraktande, att en Bankens Commißarie är förbuden att, jemte sitt berörde Embete, innehafwa annan tjenstebefattning, att Commißarierne ej åtnjuta några ferier, och att det answar, som åtföljer wården af Bankens redbarheter, är ganska betydligt, anser jag, det wi icke böra sätta oß emot ifrågawarande löneförhöjning, helst Utlåtandet redan är af twå Stånd bifallet.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Man har mot Banco-Utskottet wid innewarande Riksdag ej utan skäl gjort

den anmärkning, att detsamma warit alltför liberalt wid tillstyrkande af arfwoden, afskrifningar m. m. Hwad ifrågawarande löneförhöjning widkommer, så instämmer jag i de åsigter som Herr Carl Stuart i sin wid Utlåtandet fogade reservation yttrat, men will ej sätta mig emot samma förhöjning, endast derwid fogas det uttryckliga wilkor, som i samma reservation upptages: "att 2:ne Commissarie-beställningar, nemligen en i Sedel-Contoiret och en i Depositions-Afdelningen, en Caßeurs-syssla samt en Bokhållare- och 3 Contoirs-skrifwaretjenster i Sedel-Contoiret, äfwensom en Caßaskrifware-befattning skola, i öfwerensstämmelse med hwad Banco-Fullmäktige yttrat, indragas, dels wid nu warande innehafwares afgång, och dels i den mån, de förändringar uti Bankens rörelse, som blifwa en följd af werkets nya organisation, kunna bringas till werkställighet.

Nils Persson från Södermanland: Det har wißerligen warit Rikets Ständers mening att, wid den förändrade organisationen af Banken, så wäl som af de administrativa embetswerken, iakttaga alla möjliga besparingar. Derföre hafwa ock Ständerne, genom bifall till Banco-Utskottets Betänkande N:o 35, beslutat uppdraga åt Banco-Fullmäktige att, då sådant utan förnärmande af någons rätt låter sig werkställas, ytterligare göra de indragningar af tjenster, hwartill omständigheterne föranleda; och härmed åsyftas just de i Herr Stuarts motion omnämnde, af Hans Jansson upprepade tjenstebefattningar, hwilka äfwen uppräknas pag. 13 uti förewarande Utlåtande. Mig synes, som wi icke nu böra genom en bestämd föreskrift om indragningen, fråntaga Fullmäktige ett förtroende uppdrag, hwilket wi en gång åt dem öfwerlemnat. Jemförer man aflöningarne inom Riksgälds-Contoiret med dem uti Banken, samt besinnar, att

Banco-Commißarie-befattningen är det högsta mål, hwartill någon tjensteman inom Banko-Werket kan hinna, så torde den föreslagna löneförhöjningen icke böra anses öfwerdrifwen. Jag tillstyrker bifall till Utlåtandet.

Med Hans Jansson instämde Östman från Norrbottens, Lars Larsson från Elfsborgs, Jan Erik Jansson från Wermlands Län med många flere.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: I händelse af bifall till Betänkandet i öfrigt, skulle jag dock wilja tillstyrka att löneförhöjningen icke blifwer retroactiv, såsom det i flere hänseenden liberala Banco-Utskottet föreslagit. Min enskilda mening är, att löneförhöjningen icke bör inträda förr, än i den mån tillgång dertill uppkommer, derigenom, att de tjenster, hwilka uti Herr Stuarts mot Utskottets Utlåtande N:o 79 gjorda reservation finnas upptagne och i den ordning han föreslagit, blifwa indragne, hwilken tillgång då bör fördelas på de förhöjda lönerne, i jemförligt förhållande till deras primitiva belopp. Härpå begär jag Talmannens proposition.

Åtskillige hördes häruti instämma.

Olof Olofsson från Westerås Län: Utskottet har wisserligen tagit i behörigt öfwerwägande de mot Utlåtandet N:o 44 gjorde anmärkningar; och hwad först widkommer den af några Ledamöter inom Bonde-Ståndet anställda jemförelse emellan ett Hof-Rätts-Råds-Embete och en Banco-Commißarie-befattning, så har Utskottet derom yttrat: "att ehuruwäl medgifwas måste, det de göromål, som åtfölja ett Hof-Rätts-Råds-Embete äro af lika, om ej större, wigt, än dem, en Banco-Commißarie har att utöfwa, följer icke deraf, att de af Utskottet för Commißarierne tillstyrkta lönebelopp äro för höga; och då derjemte i öfwerwägande tages, att ett Hof-Rätts-Råd icke, såsom en Bankens Commißarie, är förbjudet att, jemte sitt berörde embete, innehafwa annan tjenstebefattning; att Commißarierne ej åtnjuta några ferier, och det answar, som åtföljer wården af Bankens redbarheter, är ganska betydligt, har Utskottet funnit billigheten tala för det lönebelopp, Utskottet för Bankens Commißarier föreslagit, eller 1,600 R:dr för de yngre och 2,000 R:dr för de 10 äldste i tjenst warande Commißarierne, till hwilken förhöjning deße senare desto heldre torde wara berättigade som detta är det högsta mål hwartill någon tjensteman inom Banco-Werket kan hinna." Hwad åter beträffar de uti Herr Stuarts reservation omnämnde indragningar, så hafwa Ständerne redan, såsom en annan wärd talare är nämdt, med bifall till Banco-Utskottets Betänkande N:o 35, beslutat uppdraga åt Banco-Fullmägtige att, då sådant utan förnärmande af någons rätt låter sig werkställas, ytterligare göra de indragningar af tjenster, hwartill omständigheterne föranleda; och lära Banco-Fullmägtige icke underlåta, att, då ledighet uppstår, tillse huruwida den lediga tjensten fortfarande är för rörelsens jemna och oafbrutna gång erforderlig, eller i motsatt fall, densamma indraga. Jag anser oß icke böra fråntaga Fullmägtige detta, åt dem en gång lemnade uppdrag, och yrkar derföre bifall till Betänkandet.

I samma syftning yttrade sig Rutberg från Norrbottens Län.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag är äfwen af den mening, att den föreslagna löneförhöjningen icke bör blifwa retroactiv, utan bör taga sin början med näsikommande år 1841; men jag anser den af Strindlund föreslagna method för löne-förökningens inträdande och beräkning

skola medföra mycken oreda och gifwa anledning till olika tolkningar, om den wann gehör, hwadan jag finner den oantaglig.

Appelqvist: Sedan Ständerna bifallit Banco-Utskottets Betänkande N:o 35 och med detsamma uppdragit åt Banco-Fullmägtige att werkställa de indragningar, som med Banco-rörelsens jenna och oafbrutna gång äro förenlige, så lära Fullmägtige icke underlåta att samwetsgrannt efterkomma detta uppdrag. Jag instämmer derföre med dem, som yrkat bifall till Utlåtandet.

Lars Persson och Lars Nilsson från Blekinge instämde med Appelqvist.

Nils Persson från Södermanland: Om ej löneförhöjningen skulle inträda förr, än i den mån en möjligen skeende indragning af tjenster i Banken kunde tillwägabringas, så skulle sådant leda både till obillighet och oreda. Jag kan derföre ej lemna min röst till Strindlunds förslag i detta afseende.

Rutberg delade denna mening.

von Zweigberg: Jag delar deras mening som anse förhöjning i lönen böra ske först i den mån göromålen ökas, och önskar, det wi ej måtte förbise ett af ändamålen med Bankens förändrade organisation, nemligen: förminskning i detta Werks förwaltningskostnader.

Häruti instämde Johan Andersson från Upsala Län.

Sedan discussionen war slutad, framställdes proposition på owilkorligt bifall till Banco-Utskottets Betänkande N:o 44, med förslag till ny Aflönings-Stat för Banco-Werkets Embets- och Tjenstemän, Konst-idkare, samt Waktbetjening, hwilken proposition med Nej beswarades; och då under öfwerläggningen, Ståndets åsigter hufwudsakligen warit delade

i fråga om tiden när och sättet, huru den af Utskottet föreslagne lönförhöjning för wißa tjenster inom Banco-Werket borde taga sin början och utgå, samt votering härom begärdes, så uppsattes, justerades och anslogs följande voterings-proposition:

"Den som bifaller Banco-Utskottets Betänkande N:o 44, med willkor att den af Utskottet föreslagna löneförhöjning icke tager sin början förr än, från och med, nästkommande år 1841, röstar Ja.

Den det ej will, röstar Nej.

Winner Nej, då har Ståndet beslutat, att, med bifall i öfrigt till Utskottets nyßnämnde Betänkande ifrågawarande löneförhöjning icke annorlunda bör utgå, än i den mån tillgång dertill uppkommer, derigenom, att de tjenster, hwilka uti Herr Stuarts mot Utskottets Utlåtande N:o 79, gjorde reservation finnas upptagne och i den ordning han föreslagit, blifwa indragne, hwilken tillgång då kommer att fördelas på de förhöjda lönerna, i jemförligt förhållande till deras primitiva belopp."

Som den härefter anställde votering utföll med 15 Ja emot 57 Nej, så är Utskottets ifrågawarande Betänkande af Ståndet bifallet, med de willkor Nej-propositionen innefattar.

§ 5.

Å nyo föredrogs ett från Wällofliga Borgare-Ståndet ankommet och den 30 sistledne September bordlagdt utdrag af deß Protocoll för den 26 i sistnämnde månad (N:o 358), med inbjudning till Med-Stånden att deltaga i det beslut, som förstnämnde Riks-Stånd, med ogillande af Stats-Utskottets Betänkande N:o 150 och Utlåtande N:o 314, fattat, att nemligen Wennersborgs Stads wid detta år warande skuld till Staten må betalas med 6 procent å det primitiva

Capitalet årligen, af hwilka 6 procent, 4 procent må utgöra ränta och återstoden afräknas på Capitalet.

Ståndet fann för godt att antaga denna bjudning.

§ 6.

Uppläsles och godkändes, utan anmärkningar, Expeditions-Utskottets nedannämnde Förslag till Riksens Ständers underdånige Skrifwelser till Kongl. Maj:t, nemligen:

N:o 100, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition om fortfarande tills widare af anslaget till Rikets Allmänna Ärenders Beredning;

N:o 110, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående Kronohemmanet Karlebys anslående till boställe för Kronofogden i Wadsbo Fögderi; samt

N:o 111, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående beloppet af den behagligtids förlänings spannmål, som wid ledigblifwande Pastorat bör bibehållas, och om återstodens anwändande.

§ 7.

Föredrogos och lades första gången på bordet följande, sedan sista plenidag till Ståndet ankomne Utskotts Betänkanden och Utlåtanden, nemligen Lag-Utskottets från och med N:o 124 till och med N:o 136; samt Stats- och Ekonomie-Utskottens från och med N:o 41 till och med N:o 51.

§ 8.

Uppläsles från Respective Med-Ständen ankomne Protocolls-Utdrag nemligen från Höglofliga Ridderskapet och Adeln, för den 26 sistledne September, N:o 571—380; från Högwördiga Preste-Ståndet, för samma dag samt den derpå följande 30 September, N:o 353—357; samt från Wällof-

liga Borgare-Ståndet, för den 30 i sistnämnde månad, N:o 362—368.

Deße Protocolls-Utdrag lades till handlingarne.

§ 9.

Mats Persson från Stockholms Län erhöll tre weckors ledighet från Riksdagsgöromålen, beräknad från den 6 dennes; och Olof Persson från Gefleborgs Län förordnades att, i Mats Perssons ställe under tiden wara Ledamot af Allmänna Beswärs- och Ekonomi-Utskottet.

Ståndet åtskiljdes klockan 2 eftermiddagen. Ut supra.

In fidem.

C. G. Cassel.

Den 7 October.

Plenum kl. 9 förmiddagen.

§ 1.

Protocollet för den 30 sistledne September uppläsles och justerades.

§ 2.

Föredrogos å nyo Banco-Utskottets, sedan den 26:te sistlidne September på bordet hwilande, Utlåtanden:

N:o 80 i anledning af förrättad revision af Banco-Discont-Werkets räkenskaper och förwaltning för år 1839.

Ståndet fann för godt godkänna detta Utlåtande.

N:o 81, i anledning af förre Kamereraren C. Mattons ansökning om restitution och lön samt erhållande af pension.

Härwid yttrade:

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Det är wißerligen upplyst, att förre Kamereraren Matton, såsom Bankens tjensteman, uppfyllt sine åligganden med nit och skicklighet; men då Matton från sin Kamererare-befattning blifwit skiljd serdeles på den grund, att anledning sig företedt, det han mindre redligt sig förhållit mot sine Borgenärer, deribland jemwäl funnos de, som lemnat honom förtroende i egenskap af Discont-Comißionär; anser jag ej skäl för handen att bifalla Utskottets Betänkande. Jag har i detta fall fästat mig wid de gjorde reservationerne och derwid utgått från den princip, att ehuru en Tjensteman, som gagnat det allmänna derigenom, att han med nit och drift fullgjort sine tjenstepligter, bör erhålla belöning, måste dock såsom ett oeftergifligt wilkor derföre wara stadgadt, att han warit redbar uti sin enskilta lefnad samt följaktligen redlig emot sina Borgenärer. Förre Kamereraren Matton är ej i denna cathegori, och jag anslår således den tillstyrkte pensionen.

Flere af Ståndets Ledamöter hördes häruti instämma.

Peter Mårtensson från Jönköpings Län: Jag war ej närwarande i Utskottet, då frågan afgjordes. Jag hade eljest biträdt Herr af Zelléns reservation, och alltså afstyrkt pensionen. Ännu af samma tanka afslår jag Betänkandet.

Anders Jonsson i Tuna från Östergöthland: Jag förenar mig med Hans Jansson, så mycket hellre, som förre Kamereraren Matton enligt föreskriften i 63 §. Banco-Reglementet, ej gjort sig förtjent af någon pension.

Nils Persson från Örebro Län: På grund af de upplysningar, jag erhållit om denna fråga, instämmer jag till alla delar uti Hans Janssons åsigt.

Öfwerläggningen war slutad. Talemannens proposition till bifall af ifrågawarande Betänkande beswarades med Nej, hwaremot, på förnyad proposition, detsamma afslogs.

N:o 82, i anledning af Riksgälds-Fullmägtigen G. B. Apelqvists motion, angående nedsättning i räntan med en procent å alla lån, som från Rikets Ständers Bank eller de derunder lydande Låne-Contoir utgifwas.

Derwid yttrade:

Apelqvist, skriftligen:

"Banco-Utskottets nu förewarande Utlåtande N:o 82, i anledning af min motion, angående dels nedsättning af af Räntan å Lån från Banken och derunder lydande Låne-Contoren, dels ock om utwidgning af Bankens Lånerörelse, samt slutligen om förlängd omsättningstid för Discont-lånens inbetalning, anser jag icke innefatta nog öfwertygande skäl för det afstyrkande, hwarmed min framställning af Utskottet blifwit beswarad, hwadan jag anhåller att emot samma Utlåtande få till Protocollet aflemna följande anmärkningar.

Beträffande först frågan om den yrkade nedsättningen i räntan med en procent, så har Utskottet wißerligen witsordat min uppgift att i intet annat land med ordnadt penningewäsende räntan håller sig så hög som hos oß, men deremot förklarat sin öfwertygelse wara, att det wore på en gång ändamålslöst och i Stats-Oeconomiskt hänseende origtigt att widtaga några åtgärder för afhjelpande af detta onda, under förmenande att genom mera utwecklade Credit-förhållanden räntan skall framgent af sig sjelft nedgå. Detta hopp är wißt angenämt men huruwida det någonsin skall kunna rea-

liseras kan endast en kanske nog dyrköpt erfarenhet wisa, och att det deßutom kan wara så wälbetänkt att i förbidan på ett förhållande, som i en framtid supponeras skola inträffa, uppskjuta alla åtgärder för undanrödjande af ett redan länge och det med skäl öfwerklagadt ondt, derom har jag werkligen swårt att öfwertyga mig. Finnes då inom Banco-Utskottet ingen som känner till hwilken höjd procenteri-yrket snart sagdt i alla landsändar drifwes? Finnes ingen som will ifra för utrotandet af detta yrke? Det nedrigaste i menskligheten, att begagna sig af sin nästas nöd till egen fördel, och derigenom än ytterligare undergräfwa den behöfwandes oeconomiska ställning, eller finnes då ingen som mäktar inse, att detta onda icke låter hjelpa sig med lagar om en wiß ränta, utan att det enda werksamma correctiv, som i detta afseende är tänkbart, blifwer att bereda tillfälle åt Länsökander att å annat håll än hos procentare få sina behof afhulpne.

Den förhåga Utskottet framställt att om räntan å Bankens Låne-rörelse nedsättes, enskilta Capitalister skulle undanhålla sine penninge-tillgångar, wisar sig lätt wara origtig, ty icke är det tänkbart att, om en och annan individ skulle wara nog oberoende att kunna låta sina penningar ligga ofruktbara, sådant skulle blifwa allmänt, och säkert är att den eller de som wågade ett dylikt försök snart skulle afstå derifrån. Coalisationer fruktar jag minst af allt. Den sednaste innebär lik hwarje annan dylik, fröet till sin egen undergång. Jag har i min motion icke heller förbisett ett werksamt correctiv häremot, då jag nemligen föreslagit en lemplig tillökning i Bankens Låne-rörelse-fond, till försvar hwarföre jag nu will öfwergå.

I Länder med större penninge-tillgångar och behofwer än Swerige, skulle jag tro på Utskottets theori om ändamålslösheten af ett försök att nedtwinga räntan genom en ökad utlåning af allmänna medel, men hos oß der icke Låne-rörelsen är större än att, om Rikets Ständer genom, att öka Bankens Discont-Låne-Capital med till exempel 2,000,000 R:dr Banco, samt å hela fonden nedsätta räntan med den af mig projecterade 1 procent, en werklig revolution i hela penninge-marknaden skulle uppkomma, lärer wäl denna sats aldrig blifwa anwändbar. Derigenom att alla, som nu hafwa Lån hos enskilda, njöto högre Ränta, och skulle söka få Lån från Banken att dermed inbetala andra förbindelser, uppstode den naturliga följd att Claßer och Capitalister snart nödsakades nedsätta sina pretentioner å Ränta till samma procent som Banken, och att, framför alla, procentare skulle lida ett totalt nederlag. De frågor som härwid återstå att beswara är, huruwida en sådan ytterligare tillökning i Lånefonden werkligen är behöflig, och hwarest tillgångar dertill stå att bereda. Genom Utskottets egen, såsom skäl emot min framställning anwända uppgift, känna wi att Bankens nuwarande Låne-fond icke på långt när fyller behofwen, oansedt den höjd hwarpå räntan ännu står, och det lider derföre icke något twifwel det ju ytterligare lånemedel tarfwas. Lika lätt beswaras äfwen den frågan hwarifrån medel för detta ändamål skola tagas, då wi känna att i Bankens hwalf hwilar nära 4,000,000 R:dr Banco ofruktbara, som för Bankens solidite icke anses behöflige; och hwarföre icke deßa summor kunna till någon del få anwändas till nämnde lån, hwarigenom Banken jemwäl bereddes en inkomst, som den eljest får sakna, tillstår jag upprigtigt mig icke kunna fatta. Bättre än att utkasta deßa summor i Canaler, hwars hittills beräknade inkomster wisat sig wara så föga tillfredsställande, att deßa anstalter fortfarande behöfwa belasta Stats-Werket med underhålls-kostnaden, tyckes det wara att

bereda tillfälle för enskilde industri-företag genom lätt tillgång på penningelån emot billig ränta; och wi känna ju af andra länders erfarenhet, att der penninge-tillgångar emot icke allt för preßanta wilkor warit störst, der har också industri, handel och näringar slagit djupaste rötter och lyckligast utbildat sig. I öfrigt finner jag ingen billighet deruti att då den, som kan hypothicera Fastighet, är berättigad till lån mot 4 procent, och ett högst obetydligt ammortißement, den som icke eger fastighet, men deremot præsterar annan fullgod säkerhet, icke skall få åtminstone hwad angår ränta tillgodonjuta enahanda förmåner. Behofwet och billigheten af någon Statens mellankomst för befrämjande af en billigare räntefot än den hittills existerande tror jag mig nu hafwa någorlunda tillräckligen wisat; och will endast i afseende å den hjelp, Utskottet hoppas af ett utbildadt credit-system, hafwa yttrat den åsigt att jag ingalunda i likhet med wißa Gäldmakare will wara med om att bygga Landets wälstånd på detta System; det är wäl sant att ännu hafwa wi icke rönt någon direct förlust (ehuru många olägenheter) på detta system, men föreställom oß att en af wåra Privat-Bankar fallierar? En och annan blefwe då sannolikt nödsakad göra detsamma, och hwad blefwe det wäl icke då för en beklaganswärd följd af detta prisade credit-system. Amerikas warnande exempel med den gränslösa olyckan detta land lidit härigenom, torde afskräcka alla dem, som i likhet med oß ega en solid Stats-Bank, att offra den för Credit-Systemets intreße. Denna sats kan jag aldrig biträda utan önskar deremot att hela penninge-wäsendet uteslutande måtte stödja sig på National-Bankens öppna Böcker, och att i följd deraf samma Bank, så widt möjligt är, baserar all penninge-rörelse.

Widkommande nu till slut min framställning om dubbelt förlängd omsättningstid af Discont-Lånen, den Utskottet ansett stridande emot principen med Discont-rörelsen och deßutom föranledande till förluster för Banken, så och då de så kallade Discont-lånen, åtminstone med undantag af de som utgå från Handels-Disconten, till största delen upptagas af Jordbrukare, som af sina egendomar icke hafwa att påräkna någon inkomst mera än en gång årligen; samt i afseende å den befarade förlusten det förekommer, dels att det torde wara föga sannolikt, att så wäl Låntagare som Löftesmän hwars wederhäftighet ej mindre då lånet bewiljades än wid hwarje omsättning bör styrkas, kunna mera på ett års tid än på ett halft, så råka på obestånd att ju deras förbindelser blifwa godtgjorde; hwarföre jag till Ståndet wördsammast hemställer, att Utlåtandet med de af mig giorda anmärkningar måtte warda återremitteradt, på det att Utskottet, sedan Rikets Ständer hunnit fatta sitt beslut om Banco-winstens anwändande, måtte mera oförhindradt meddela nytt Utlåtande öfwer min motion, den jag nu i korrthet inskränker till påstående om nedsättning till 4 procent af Räntan å alla Lån från Banken med underlydande Diskonter, ökadt Låne-Capital af 2,000,000 R:dr B:co för Bankens Diskont-rörelse, samt omsättnings-tidens utsträckning å Diskont-lån, utom från Handels-Diskonten, från halft till helt år."

Härmed förenade sig Per Jönsson och Lars Bengtsson från Skåne, Niclas Jönsson från Skåne, Lars Nilsson och Lars Petersson från Blekinge Län, Lars Rasmusson och Hans Hansson från Götheborgs och Bohus Län, Johannes Johansson från samma Län, Peter Persson och Per Jonsson från Calmare Län och Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län.

Anders Jonsson i Tuna från Östergöthland: Jag delar brodren Apelqvists åsigter så mycket hellre, som Banken under nu warande förhållanden kan anses idka ett slags procenteri på jordbrukarens bekostnad, då en löntagare, genom erläggande af förskotts-ränta och kostnader, werkligen inbetalar 7 procent och större summor ligga ofruktbara uti Bankens hwalf.

Häruti instämde Peter Mårtensson från Jönköpings Län, Anders Andersson från Östergöthland och Nils Magnusson från Calmar Län.

Sone Persson från Skåne war jemwäl af samma mening, som Appelqvist.

Likaså Peter Persson i Ådelfors från Jönköpings Län, som ansåg en nedsättning i räntan wara af behofwet påkallad, såwida Banko-lånerörelsen skall medföra någon nytta för den fattigare medborgare-klaßen samt bidraga till densammas försättande uti mera lyckliga oeconomiska omständigheter.

Häruti biträddes Peter Persson af Jonas Andersson från Jönköpings Län, Anders Larsson, Johan Andersson och Johan Persson från Upsala Län.

Per Östman från Wester-Norrland: Förmonen af Banco-lån finnas endast till för den förmögnare claßen, om icke räntan nedsättes, och derföre instämmer jag uti Appelqvists åsigter.

David Andersson från Halland: Brodren Appelqvist har rigtigt utwecklat skälen för behofwet af ränte-nedsättning samt utwidgad låne-rörelse och jag förenar mig således uti hans skriftliga anförande. Det blifwer en gifwen följd, att i samma mon swårighet yppas till erhållande af lån från Banken, i samma mon ökes låne-sökandernes antal hos

procentare och Privat-Banker, oftast till deras totala ruin. Från en annan synpunkt länder det alltid till winst för Banken att så mycket som möjliget utwidga sin låne-rörelse hellre än att låta penningarne ligga ofruktbare uti Caßahwalfwen.

Härmed förenade sig Peter Gabrielsson från Kronobergs Län, samt Johannes Andersson från Skaraborgs Län.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag will påminna mig att Kongl. Maj:t uti sin wid sista Riksdag aflåtne Nådiga Proposition angående mynt-realisationen, yttrade den förmodan, att denna realisation skulle werka nedsättning uti räntan, som är högre i Swerige än något annat land. Realisationen är nu werkställd. Flere goda följder deraf förspörjas; men någon ränte-nedsättning har ännu ej wisat sig. Utskottet hoppas, den tid icke skall wara långt aflägsen, då penninge-räntan äfwen här i Swerige, under en fortfarande utweckling af wåre credit-förhållanden, af sig sjelf skall nedgå. Jag wågar deremot påstå, att tiden är inne till en nedsättning i räntan. Banken eger för närwarande betydliga tillgångar, hwilka ligga ofruktbara, men ej skulle göra det, om räntan minskades med 1 eller åtminstone ½ procent. Man kan ej begära, att initiativet till en sådan ränte-nedsättning skall gifwas af Capitalister, så länge Bankens Låntagare måste erlägga nära 7 procent, hwilket är förhållandet om man jemte räntan beräknar utgifterne för lånet Det blir en naturlig följd, att den som behöfwer låna penningar, hellre anlitar Privat-Banker i Landsorterna, än National-Banken, der, efter nu gällande Banco-method, mer än 6 procent måste betalas. Härigenom förlorar Banken en ej så obetydlig inkomst, emedan en stor del af deß tillgångar kunna ej utlånas. Utskottet hade bordt taga deßa förhållanden i skärskådande, och jemte räntans nedsättning, föreslå

en utwidgning i lånerörelsen, hwarigenom näringar och landtbruk skulle uppmuntras, hwilket är wida bättre än att anwända Banco-winsten till andra mindre gagneliga ändamål, som blir händelsen i motsatt fall. Nu inträffar ej sällan att Låntagare i Banken i brist af erforderlige disponibla medel, få wänta på penningar i weckor och månader, hwarmedelst fördelen af lånen ofta går förlorad. Brodren Appelpvists åsigter gillas således äfwen af mig, och jag yrkar alltså återremiß på de af honom uppgifne grunder. I afseende på omsättningstiden, anser jag densamma böra inskränkas till 3 år, på sätt Banco-Utskottet uti deß Utlåtande N:o 78 föreslagit.

Ephraim Larsson, Jobannes Petersson och Peter Claës-son från Elfsborgs Län, Henrik Andersson från Örebro Län med flere Ståndets Ledamöter förenade sig med Hans Jansson.

Vice Talmannen Per Ericssnn: Jag war ej närwarande då denna fråga i Utskottet handlades. Eljest hade jag reserverat mig mot deß beslut. Jag delar Appelqvists och Hans Janssons åsigter äfwen i afseende på omsättningstiden, dock skulle jag wilja föreslå, att $\frac{1}{6}$:del af lånet hwar 6:te månad inbetaltes; hwilket blefwe för låntagare mera beqwämligt, jemte det säkerheten för Banken derigenom jemwäl affågs.

Per Hansson från Wermland instämde uti vice Talmannens yttrande:

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Det är allmänt erkändt, att räntefoten i Swerige, jemförelsewis till andra länder, är för hög, och att en nedsättning i räntan är af behofwet påkallad. Jag hemställer, om icke Rikets Ständer nu böra widtaga en åtgärd, som till berörde ändamål är ledande och sämedelst till det allmännas båtnad och den enskiltes fördel, bereda Banken en större winst än den hittills egt. Enskilde Capitalister och Privat-Banker skola snart följa Bankens exempel. En lisligare penninge-rörelse uppstår samt lemnar tillfälle till odlings och industriföretag. Som förhållandet nu är, ligga Bankens tillgångar ofruktbara, utan nytta hwarken för det allmänna eller den enskilde. Jag yrkar återremiß.

Härmed förenade sig Johan Olof Widegren från Östergöthland, Sven Andersson från Skaraborgs Län och Henric Hansson från Elfsborgs Län.

Olof Olsson från Westerås Län: När frågan handlades i Utskottets afdelning war jag nära nog ensam som stridde för ränte-nedsättningen. I Plenum uppstod samma förhållande. Endast wid paß 5 röster utföll wid anställd votering för bifall till Appelqvists motion. Jag har wißerligen icke reserverat mig emot Utskottets beslut, men kan dock ej biträda pluralitetens mening. Att Låne-fonden bör utsträckas instämmer jemwäl med min åsigt. Och denna åtgärd är så mycket mera nödwändig, som för närwarande finnes uti Banco-Disconten bewiljade lån till ett belopp af 450,000 R:dr Banco, som i brist på penningar ej på flere månader kan utgå till Låntagarne. En utsträckning kan lätt åstadkommas. Banken eger en betydlig winst, att dertill anwända. Om Banco-Disconten och Fastighets-Lånerörelsen erhölle större fonder af denna winst, skulle owedersägligen lyckliga resultater deraf blifwa följden, oberäknad den behållning, som uppstod för Banken genom denna utwidgade lånerörelse.

Anders Johansson Brissman: På de af Appelqvist och von Zweigbergk angifna grunder, yrkar jemwäl jag

Betänkandets återremitterande. En lägre räntefot är både behöflig och rättsenlig, samt skulle för alla, serdeles den mindre bemedlade klaßen, som ofta till sine Krono-Utskylder måste upplåna penningar, medföra stora fördelar.

Nils Persson från Södermanland: Wi känna alla, att i samma mon folkmängden ökas, i samma mon erfordras capitaler till jordbrukets och näringsflitens utwidgande, för att bereda en nödig bergning åt den tillwexande populationen. Man winner ej detta ändamål, om icke lånetillgångar finnas att erhålla mot förmonliga wilkor. En hög räntefot lägger hinder i wägen för industriens fortkomst. Att nedsätta den är således ett stort steg framåt. En utsträckning af Bankens lånerörelse är jemwäl nödwändig. Öfwerallt i Landsorterne klagas öfwer brist på låne-tillgångar. Denna brist kan ej fyllas af Privat-Bankerne, emedan en stor del af National-Bankens penningar finnas afsatte såsom grundfonder för deße Banker. Om ej hjelp mellankommer, uppstår en stagnation i allmänna penningerörelsen, som qwäfwer hogen för odlingsflit och industriell utweckling. Brodren Appelqvist har uti sin motion uppgifwit medlen till erhållande af denna hjelp. På det Banco-Utskottet må behjerta deßa förhållanden, torde en återremiß wara af nöden.

Olof Lindbäck från Halland och Stefan Andersson från Stockholms Län instämde uti Nils Perssons åsigter.

Per Jönsson från Skåne: Jag förenar mig med Brodren Appelqvist. Under Riksdagens lopp har jag genom correspondence med Kamereraren i Malmö Låne-Contoir erhållit den upplysning, att Låne-fonden derstädes är i den mon otillräcklig, att flere låne-ansökningar af personer, hwilka ej saknat wederhäftighet, måst för bristande lånemedel afslås.

Be-

Behofwet af en ökad låne-fond är för Skåne högst nödwändigt. Förlidet års Sommar försåldes i min hemort i i mindre partier Egendomar till wärde af wid paß 100,000 R:dr mest till mindre jordbrukare. Nu skall ytterligare en större Fidei-Commiß-Egendom afyttras. Men tillgång till penningar saknas, emedan Privat-Banken i Ystad ej kan fylla den brist, som uppkommer genom Låne-Contoirets ringa tillgångar. Deßa förhållanden torde Banco-Utskottet behjerta derigenom att det föreslår en utwidgad lånerörelse, hwartill Banco-winsten så mycket hellre bör anwändas, som den tillkommit af de utaf Bankens låntagare inbetalte räntor. Folket har bidragit till denna winst och bör följaktligen skörda fördelarne deraf.

Nils Persson från Örebro Län: Jag önskar äfwen den äskade ränte-nedsättningen samt att omsättningstiden för Discontlån bestämmes till 1 år. Härigenom blifwa kostnaderne för låntagare mindre dryga. Nu uppgå deße jemte räntan till öfwer 6 procent. Att Banco-winsten anwändes till en utsträckt lånerörelse, skulle, i min tanka befordra både enskildt och allmänt wäl. Jag är således af Appelqvists tanka och yrkar återremiß.

Öfwerläggningen war nu slutad. Talmannens proposition till bifall af ifrågawarande Betänkande, beswarades med Nej; hwaremot, på förnyad proposition, detsamma med derwid gjorde muntliga och skriftliga anmärkningar, till Banco-Utskottet **återremitterades.**

N:o 83, öfwer wäckt motion, angående läns utgifwande från Rikets Ständers Bank emot första inteckning uti fast egendom på landet till belopp af fastighetens halfwa Taxeringswärde.

Bifölls.

N:o 85, öfwer wäckte motioner, angående läns utgifwande från Banken, emot pant af storskiftade Hemman i Dalarne.

Bifölls.

N:o 86, öfwer motion angående Förskotts-läns meddelande från Banken för Strömrensningar, Sjö- och Myraftappningar samt i stort företagne odlingar.

Derwid yttrade:

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag will ej yrka återremiß, då dermed sannolikt ej något winnes; men det förefaller mig besynnerligt, att Utskottet ej fästat afseende wid en motion, af så riksgagnelig syftning, som den ifrågawarande. Jag skall dock för denna gång låta bero wid Utskottets beslut.

På proposition af Talmannen, biföll Ståndet Betänkandet.

N:o 87, i anledning af wäckte motioner, angående dels utsträckning af lånetiden och nedsättning af räntan för Discont-lån samt dels bestämmandet af någon wiß andel af Discont-fonden till lån åt Jordbrukare och Bergsmän.

Härwid yttrade:

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag bifaller wisserligen detta Betänkande; men jag anser mig böra fästa uppmärksamheten derpå att frågorne om räntans nedsättning och lånetidens utsträckning, hwarom Utlåtandet N:o 82 handlar, genom bifallandet af ifrågawarande Betänkande, ej böra anses wara afgjorde; hwadan en reservation eller snarare ett åberopande af Ståndets beslut i afseende på Utlåtandet N:o 82 torde wara af nöden, så att man ej binder händerne på sig wid slutliga handläggningen af berörde frågor.

Härmed förenade sig flere af Ståndets Ledamöter.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands ansåg deremot någon så beskaffad reservation, som Hans Jansson ifrågasatt, ej erforderlig för att trygga Ståndet wid sin rätt att pröfwa förenämnde frågor, när de från Utskottet återkomma till handläggning.

Talmannens framställde proposition till bifall af Betänkandet beswarades med Ja; dock under åberopande härwid af Ståndets beslut angående Utlåtandet N:o 82.

§ 3.

Förekommo till widare handläggning Lag-Utskottets bordlagde Utlåtanden:

N:o 122, i anledning af wäckte motioner om upphäfwande eller ändring af Kongl. Förordningen den 9:de Maj 1835, angående hwad som iakttagas bör wid handel om lösöron, som Köparen låter i Säljarens wård qwarblifwa.

Secreteraren upplyste, att det af Utskottet afgifna förslag öfwerensstämmer med Lag-Committeens förslag till ny Civil-Lag med den skillnad, dels att enligt Lagförslaget, Borgenären, men icke Gäldenären, bör om qwarstaden den uppgifne egaren underrätta, dels att 4 och 5 mom. äro i Utskottets förslag tillagde.

I denna ordning yttrade:

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Då Rikets Ständer wid föregående Riksdag begärde och erhöllo ifrågawarande Förordning, trodde man sig derigenom hafwa widtagit åtgärder till hämmande af de bedrägerier och olägenheter som diktade Köpe-afhandlingar om lös egendom förut åstadkommit. De många motioner, som wid denna Riksdag afgifwits om berörde Förordnings upphäfwande, ådagalägga

uppenbart, att Förordningen i stället att medföra dermed åsyftadt ändamål, tillwägabragt resultater af motsatt werkning, helt många bedrägerier under skydd af denna Förordning, blifwit möjliga. Lag-Utskottet har insett detta förhållande, och derföre framlagt ett förslag, som, ehuru åtskillige mindre wäsendtlige anmärkningar derwid kunde göras, dock, i min tanka, så widt ske kan uppfyller det af Rikets Ständer wid föregående Riksdag afsedda ändamål. Jag kan således ej annat än bifalla Utskottets Betänkande.

En stor del af Ståndets Ledamöter hördes häruti instämma.

Nils Persson från Örebro Län: Lag-Utskottet har wisserligen i det närmaste gått motionärernes önskningar till mötes; men derwid likwäl förbisett en och annan omständighet. Jag har fästat mig wid 4:de momentet: "Uti rättegång, angående giltigheten af Köpe-afhandling om lös-egendom, i de fall, som nu nämnde äro, må Köparnes och Säljarnes erkännande deraf icke till förringande af fordringsegares rätt göra tillfyllest, utan skall annan laglig bewisning eller Köparen med ed sin fylla, att Afhandlingen icke till annans förfång är diktad." Således, om endast twänne wittnen d. ä. laglig bewisning kunna anskaffas angående Köpe-afhandlingens rigtighet, undgår Köparen att med ed fästa, det köpet redeligen tillgått. En sådan bewisning är lätt att erhålla; men huruwida bedrägerier derigenom förekommas kan jag ej inse. Jag skulle wilja hafwa ordet och i stället för eller, eller med andra ord, jemte laglig bewisning om afhandlingens rigtighet, äfwen edgång angående köpets redliga upprättande. Jag åberopar i detta afseende min i ämnet wäckta motion, som innehåller förslag att köpare och säljare må, på sätt 5 Kap. 6 §. Jorda-Balken angående börd föreskrifwer, tillförbindas med ed styrka ifrågawarande afhandlings rigtighet. Lag-Utskottet torde alltså genom en återremiß åläggas att taga saken i närmare öfwerwägande, på det man för framtiden må få ett correctiv emot alla de bedrägerier, som i omförmäldte hänseende hittills under lagens skydd opåtaldt fått ega rum.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jag är ej serdeles mån om edgångar. Wi hafwa sådane tillräcklig nog förut i wår Rättegångs-ordning, utan att antalet bör ökas. Wådan deraf är styrkt af erfarenheten. Nils Perssons åsigt är således ej min, men deremot kan jag ej underlåta anmärka, en origtighet, som, i min tanka, finnes uti Utskottets förslag derom, att "Köparen eger med ed sin fylla, att afhandlingen icke till annans förfång är diktad." Någon bewisning derjemte bör finnas, emedan det eljest ensamt ankommer på köparens redlighet att bestämma köpets werklighet. Edgångar missbrukas ofta, och bör derföre sparsamt begagnas och endast i de fall, der bewisningen ej är fullständig. Jag skulle alltså wilja att ofwanupptagne stadgan-den i Förslaget förändrades i enlighet med hwad jag nu yttrat. En återremiß för detta ändamål torde wara nödwändig.

David Andersson från Halland: Utskottets förslag kan wäl föranleda en och annan mindre wäsendtlig anmärkning, men det är wida bättre än hwad hittills warit stadgadt, samt kan möjligen blifwa sämre efter en återremiß, hwarföre jag tillstyrker bifall till samma Förslag.

Häruti instämde vice Talmannen Per Ericsson, Henric Andersson från Örebro Län, Per Hansson från Wermland, Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus Län, Eric Jansson från Stockholms Län, Peter Mårtensson från Jönköpings Län, samt Per Pålsson och Håkan Nilsson från Skåne.

Per Jönsson från Skåne: Utskottets förslag synes wara ganska wäl utarbetadt, men, enligt mitt omdöme, borde edgången i frågor om mitt och ditt alltid undwikas. Man bör besinna, att de fleste, som ingå ifrågawarande köpeafhandlingar, hafwa förstörd credit och äro ofta inne på wingleriets bana, der bedrägeri och swek snart uppnås. För att förekomma det öfwerklagade onda uti ifrågawarande afseende, finnes, i min hemort ingen annan utwäg, än att föreskrifwa, det köp om lösegendom ej är fullständigt med mindre öfwerlemnande eller tradition af waran egt rum, och att således lösöron tages i mät, der de finnas. Den rättsinnige skall ej förlora på ett dylikt stadgande, och bedragaren bör ej af lagen wänta något.

Denna mening delades af Johan Andersson Lundberg.

Nils Persson från Södermanland: Jag kan ej neka, att Lag-Utskottets förslag innehåller correctiver emot de swek och bedrägerier, som hittills öfwerklagats wid köpe-afhandlingar om lös egendom, men förslaget hade warit bättre om Utskottet jemwäl fästat uppmärksamhet wid min framställning, då frågan före remißen i Ståndet discuterades. Enligt densamma borde, på sätt Herr von Röök uti sin reservation upptagit, afhandlingar om lösöreköp, lika med dem om fastighetshandel, ingifwas till wederbörande Domstolar, samt derefter kungöras medelst anslag å Rättens dörr och uppläsande i kyrkorne. På detta sätt skulle dylike afhandlingar komma till allmän kännedom och bedrägerier derigenom förswåras, emedan hwar och en hade kunskap om egaren till de lösöron, som, ehuru till annan försålde, funnos uti förra egarens hand. Med detta tillägg skulle förslaget uppfylla dermed åsyftadt ändamål. Om Ståndet skulle gilla min åsigt, torde Betänkandet blifwa återremitteradt.

Anders Jonsson i Tuna, Gustaf Petersson och Anders Andersson från Östergöthland med flere andre Ståndets Ledamöter förenade sig.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Upptagen af en mängd wigtigare göromål har Nils Persson från Örebro Län sannolikt ej hunnit med noggranhet genomläsa ifrågawarande förslag, emedan hans twifwelsmål om detsamma otillräcklighet ej eljest blifwit framställde. 1835 års Förordning war till sin werkan skadlig, emedan den lemnade tillfälle att, under skydd af Lag, undandraga Borgenärerne sin egendom. Genom Utskottets förslag är detta undanröjdt, och Utskottet har i min tanka stadgadt tillräcklige correctiver emot alla bedrägerier i berörde hänseende. Jag skulle önska, att någon återremiß ej kom i fråga, emedan en ändring i Förslaget möjligen, såsom utgående från andra grunder, kan göra det sämre; och då stod man på samma punct som förut. Jag för min del bifaller Betänkandet.

Eric Persson från Gefleborgs Län, Johannes Petersson från Elfsborgs Län, Anders Brissman från Skaraborgs Län och Henric Hansson från Elfsborgs Län förenade sig med Lars Larsson.

Per Östman från Wester-Norrland: 1835 års Kongl. Förordningen har länge nog utgjort ett trätofrö. Det nu lemnade förslaget uppfyller sitt ändamål och bör derföre med uppräckta händer emottagas. Jag bifaller detsamma.

Nils Strindlund från Wester-Norrland. Att stadga en ny rättegångs-ordning för hwarje serskildt fall, wore både olempligt och omöjligt. Uti förewarande fråga är ganska rigtigt föreslaget, att köpets werklighet skall styrkas antingen med laglig bewisning, eller om icke sådan finnes fullständig genom fyllnads-ed. Att föreskrifwa, både bewisning och

edgång wore stridande mot wanlig rättegångs-ordning, och deßutom af menlig werkan på lagliga köps bestånd, emedan den händelse lätt kan inträffa, att en af Contrahenterna med döden afgår, hwarigenom någon edgång ej kan komma i fråga. Då skulle, enligt Nils Perssons från Örebro Län åsigt, köpe-afhandlingar ogillas äfwen om deß werklighet med wittnen wore styrkt. Orimligheten häraf ligger för öppen dag. Ett stadgande om edgång till bedrägeriers förekommande erfordras ej eller äfwen af det skäl, att Domaren enligt nu gällande Lag, ej är förhindrad, att, deresi anledningar af bewisningen förekommer till mindre redbart förhållande wid lösöreköp, ålägga Swaranden edgång. Jag bifaller Betänkandet obetingadt. Nils Perssons från Södermanland förslag har wißerligen skäl för sig, men uppfyller ej något ändamål i de fall, då de försålda lösörena bestå af waror, hwarföre jag anser berörde förslag böra lemnas utan uppmärksamhet.

Olof Lindbäck från Halland och Sone Persson från Skåne, Sven Jonsson från Jemtland och Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län förenade sig med Strindlund.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag är förekommen af Lars Larsson. Nils Perssons åsigter kan jag ej dela. Erfarenheten har wisat, att edgång är det swagaste medlet till uppdagande af sanningen. Ett dylikt stadgande, som Nils Persson föreslagit, skulle strida emot gällande lag i andra fall, och deßutom bereda wåld emot eganderätten. Jag bifaller Betänkandet, emedan något bättre förslag för närwarande ej kan åstadkommas.

Härmed förenade sig Peter Persson i Ådelfors från Jönköpings Län jemte flere andre Ståndets Ledamöter.

Nils Persson från Örebro Län: Jag är tacksam för den mig lemnade tillrättawisning, men tror mig dock kunna påstå, att jag med noggranhet genomläst Betänkandet och uppfattat innehållet lika wäl som Brodren Lars Larsson. Jag will ej bestämdt yrka återremiß, ehuru jag widhåller mine förut yttrade åsigter. De äro grundade på erfarenheten. Jag har sett öfwer 100 afhandlingar om lösöreköp blifwa till Härads-Rätten inlemnade, deraf ¼-del ej warit ärligt uppgjorde. Mitt förslag åsyftar ett werksamt correctiv emot allt bedrägligt förhållande uti berörde afseende, och jag kan ej frångå min öfwertygelse att det är det enda ofelbara.

David Andersson: Jag kan ej gilla den talares mening, som yrkat att köp af lösöron ej är gällande förän tradition egt rum. För den fattige är det ofta ett behof, att sälja en del af sin lösa egendom med wilkor att en längre eller kortare tid få deraf sig begagna. Att i kyrkorne kungöra alla dylika köp wore ej eller lempligt. Den fattige blef derigenom utpekad, och kunde ofta förlora all credit, utan att wara bedräglig. Jag bifaller Betänkandet sådant det till Ståndet aflemnats.

Johan Andersson från Upsala Län: Jag delar i allo Nils Perssons från Södermanland tanka. Likaledes skulle jag wilja anmärka emot 1:a mom., att qwarstad ej alltid är lemplig, och borde derföre ej generelt föreskrifwas. Betänkandet torde blifwa återremitteradt för de rättelser, som i följd af de gjorde anmärkningarne blifwa erforderlige.

Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län yrkade bifall till Betänkandet.

Bengt Gudmundsson från Halland: Jag bifaller Betänkandet och kan ej dela Nils Perssons från Södermanland

åsigt, såsom hwarken ändamålsenlig eller lemplig, emedan ganska få, om ens någon lyßnar till uppläsandet af ifrågawarande förteckningar och om uppmärksamheten derät egnas skulle ett sådant kungörande endast störa crediten för den fattige, hwars medellösa belägenhet derigenom för alla blef bekant och skulle för honom utestänga möjligheten att få på credit uppköpa hwad han till sitt nödtorftiga uppehälle behöfde.

Ephraim Larsson från Elfsborgs Län instämde uti Bengt Gudmundssons yttrande.

Per Jönsson från Skåne: Man bör ej stifta sådane lagar, som gynna bedrägeriet, och ifrågawarande förslag innefattar ej något werksamt correctiv mot bedrägliga lösöreköp. Som jag förut yttrat, finnes blott ett enda medel till förekommande af oredlighet mot Borgenärer.

Häruti instämde Lars Bengtsson från Skåne.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Jag är af deras mening, som yrkat bifall till Betänkandet och tror mig likwäl ej hylla bedrägeriet, i hwad form det än framställer sig. Nils Perssons från Södermanland förslag kan jag ej antaga, medan det föreslagna kungörandet skulle blifwa wådligt för de fattiges credit, den han ofta behöfwer anlita. Likaledes kan jag ej gilla Nils Perssons från Örebro Län mening. Contrahenterne om ett lösöreköp äro ej i samma cathegori, som Bördeman och Köpare af fast egendom. Edgång är uti sednare fallet egentligen föreskrifwen, för att skydda Bördemans rätt. Deßutom är det wådligt att på edgång grunda en eganderätt. Man ser dagligen huru edgångar mißbrukas wid Domstolarne. De böra alltså undwikas så widt ske kan.

Per Östman: Det föreslagna kungörandet skulle medföra både kostnader och många olägenheter; hwaribland må nämnas swårigheten, att, med hästhandel och andra så beskaffade köp, uppgöra afhandlingar och få dem kungjorde.

Nils Persson från Södermanland: De mot mitt förslag gjorde annärkningar rubba icke min öfwertygelse om detsamnas werkställbarhet och nytta. En redlig och arbetssam man, han må wara i öfrigt hur fattig som helst, mister ej crediten derigenom att från Predikstolen kungöres hans behof att försälja en del af sina lösöretillgångar, och ett sådant medgifwande medför icke eller någon wanheder för honom. Är han deremot bedräglig har han icke någon credit att förlora. Den af Östman förespeglade olägenhet kan jag ej inse. Hwad serskildt hästhandel beträffar uppgöres den i min hemort på det sätt, att Säljaren genast till Köparen öfwerlåter hästkreaturet, hwilket den sednare tager med sig hem.

Härmed förenade sig Måns Jössesson från Skåne och Nils Magnusson från Calmar Län.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: 1835 års Förordning utgafs att förekomma bedrägerier i afseende på lösöreköp, men hade en aldeles motsatt werkan. I allmänhet kan swek lätt komma i fråga, då Säljaren får wara i besittning af egendomen, sedan den blifwit såld, men Utskottets Förslag innefattar så stränga correctiver deremot, som man möjligtwis kan erhålla. Jag bifaller derföre Betänkandet.

Bengt Gudmundsson: Jag erkänner öppet, att jag wid sista Riksdag deltog uti det beslut, på grund hwaraf 1835 års Förordning utfärdades. Att ändamålet med denna Förordning helt och hållet förfelades hafwa de fleste insett.

Utskottets Förslag är deremot mäktigt att i möjligaste måtto förekomma bedrägliga förhållanden i afseende på lösöreköp.

Discussionen war nu slutad. På proposition af Talmannen bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 122.

Häremot reserverade sig Nils Persson från Södermanland, med åberopande af hwad han ofwanföre yttrat. Anders Trysèn från Östergöthland, Johan Andersson och Johan Persson från Upsala Län, Anders Jonsson i Tuna och Gustaf Petersson från Östergöthland, Per Jönsson från Skåne, i anseende till den wåda som edgång medför, och Nils Persson från Örebro Län, emedan han ansåg edgång i afseende på transactioner angående lösöron ej wara wådligare än den angående fast egendom.

N:o 123, i anledning af såwäl Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition med förslag till Förordning med olofliga folksamlingar som ock serskilde i detta ämne wäckte motioner.

N:o 124, i anledning af wäckte motioner om upphäfwande af Kongl. Maj:ts Nådiga Förbud den 10 December 1812, emot all gemenskap med f. d. Konung Gustaf Adolph, f. d. Drottningen och deras barn.

N:o 125, i anledning af wäckte motioner, om ändring i 5 Cap. Mißgernings-Balken.

N:o 126, i anledning af dels giorde anmärkningar emot Utskottets Betänkande N:o 66, i fråga om förtydligande af Kongl. Brefwet den 25 September 1777, dels wäckt motion om upphäfwande af samma Kongl. Bref.

N:o 127, i anledning af wäckte motioner om ändringar i answarighetslagen för Stads-Råds-Ledamöter.

Deßa fem Betänkanden begärdes och lades ytterligare på bordet.

N:o 128, i anledning af wäckt motion om upphäfwande af Kongl. Förordningen den 13 Julii 1818, angående handskrifne, på Sedelhafwaren eller på wiß man och ordres stälde inwisningars eller så kallade Assignationers belopp.

Bifölls.

N:o 129, om förhöjning af den i Lagen stadgade mansbot.

Bifölls.

N:o 130, om utfärdande af Taxa för Rättegångskostnad m. m.

Bifölls.

N:o 131, om rättighet för den, som till försäljning emottagit waror, och derpå lemnat egaren förskott, att derföre njuta, framför andre Borgenärer, företräde till betalning ur samma waror.

Derwid yttrade:

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Ehuru bristen af ett lagstadgande i ifrågawarande afseende högst menligt inwerkar på allmänna crediten och rörelsen, will jag dock ej motsätta mig bifall till Betänkandet.

Bengt Gudmundsson från Halland: Det wore, i min tanka, wådligt att tillwägabringa ett dylikt stadgande; det wore att införa nya tysta förmonsrätter.

Ståndet biföll Betänkandet.

N:o 132, om ändring af præscriptions-tiden för klander å fast egendom.

Bifölls.

N:o 134, om närmare lagbestämmelser, huru förfaras bör, då, wid lagfarts sökande, fullständiga åtkomst-handlingar saknas.

Bifölls.

N:o 135, om ändring i nu gällande stadganden angående behandling af frågor om oenighet makar emellan.

Bifölls.

N:o 136, om ändring af beräkningsgrunden för Magistraternes Bouppteckning=arfwoden.

Bifölls.

N:o 137, med anmälan om behofwet af en rättelse, i anledning af Betänkandet N:o 112, rörande ändring af 4 och 5 §§. i 17 Cap. Ärfda=Balken m. m.

Ståndet godkände Utskottets åtgärd.

§ 4.

Föredrogs å nyo Stats= samt Allmänna Beswärs och Oeconomie=Utskottens, den 3:dje dennes bordlagde, Utlåtanden:

N:o 41, om anslag till förhöjd lön åt en Skollärare i Östhammar.

Bifölls.

N:o 42, om inrättande af en Skola i Arvika Köping.

Bifölls.

Per Hansson från Wermland anmälde häremot sin reservation.

N:o 43, i anledning af wäckt fråga, att Säterier, äfwensom Rå= och Rörs=hemman måtte deltaga i Fjerdingsmäns aflöning.

Bifölls.

N:o 44, angående dispositions= och jordegande=rätten till de så kallade kyrkohemanen i Halland.

Bifölls.

N:o 65, angående besittningsrätten till Annexe=, Stom=, Mensal= och Kyrko=hemmanen i Skåne, Halland och Bohus Län för de å deße hemman antagne åboar.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

N:o 46, i anledning af wäckt fråga, att de så kallade Bibeltrycks=medel, som årligen erlägges af Pastorerne på Gottland, måtte anwändas till Folk=underwisningens befrämjande derstädes.

Bifölls.

N:o 47, i anledning af wäckt fråga om utgifwande af en officiel Tidning.

Bifölls.

N:o 48, i anledning af wäckt motion, att den spannemål, som upphandlas för Stats=Werkets räkning, måtte lefvereras efter wigt.

Bifölls.

N:o 49, i anledning af wäckt fråga om en lika beskattning å all jord inom landet.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

N:o 51, i anledning af wäckt fråga om skyldighet för Embets= och Tjenstemän m. fl. att, då de företaga resor i Kongl. Maj:ts och Kronans ärenden och på deß bekostnad, färdas på Ångfartyg, der sådant sig göra låter.

Bifölls.

§ 5.

Wid förnyad föredragning biföll Ståndet Stats=, Banco= och Lag=Utskottens sedan den 3:dje dennes på bordet hwilande Utlåtande N:o 50, i anledning af wäckt motion om upphörande af Bankens och Riksgälds=Contoirets forum privilegiatum.

§ 6.

Föredrogs och antogs en från Högwördige Preste=Ståndet, genom Protocolls=Utdrag den 30 sistlidne September, ankommen inbjudning att deltaga i deß beslut, angående

Lag-Utskottets Memorial N:o 120, med förslag till sammanjemkning af de inom Riks-Stånden fattade skiljagtige beslut, wid förehafwande af Utskottets, genom Betänkandet N:o 26 och Utlåtandet N:o 70 framställde förslag, rörande den uppenbara Kyrkopliktens afskaffande.

§ 7.

Föredrogs och lades första gången på bordet följande Utskotts Betänkanden:

Stats-Utskottets N:is 328 till och med 338.

Allmänna Beswårs- och Oeconomie-Utskottets N:is 100—104.

Bewillnings- samt Allmänna Beswårs- och Oeconomie-Utskottens N:is 5 och 6.

§ 8.

Uppläste och lades till handlingarne denne dag ankomne Protocolls-Utdrag från:

Höglofslige Ridderskapet och Adeln N:is 581—586.

Högwördige Preste-Ståndet N:is 358 och 359.

Wålloflige Borgare-Ståndet N:is 369—373.

§ 9.

På derom gjord begäran erhöll Johan Andersson från Upsala Län permißion från och med den 8 till och med den 24 i denna månad, för att i enskildte angelägenheter hemresa; och förordnades Magnus Frykberg ifrån Wermland, att under nämnde tid, och så länge Johan Andersson är frånwarande, i hans ställe biträda såsom Ledamot i Stats-Utskottet.

Ståndet åtskiljdes kl. ½ till 1 eftermiddagen. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 10 October.

Plenum kl. 9 förmiddagen.

§ 1.

Protocollet för den 3 dennes justerades.

§ 2.

Sedan Talmannen anmält att, wid sist hållne Talmans-conclav, dels Herr Landtmarskalken tillkännagifwit, i afseende på Constitutions-Utskottets memorial N:o 38, angående National-representationens ombildning, att Höglofsl. Ridderskapet och Adeln beslutat uppskjuta med widare behandling af detta memorial, till deß Utskottet inkommit med det derutinnan pag. 66 omnämnda ytterligare förslag; dels att Herr Erke-Biskopen förklarat Högwördige Preste-Ståndets tid, ett eller annat plenum, komma att upptagas af Bewillnings-Utskottets Utlåtande N:o 27, så att förstnämnde memorial troligen icke kom att handläggas förr, än Onsdagen den 21 dennes; beslöt Ståndet, att med föredragning af oftanämnde memorial skulle tills widare uppskjutas, ock förwäntade Ståndet, att, wid en blifwande Talmans-conclav, dag kunde bestämmas, för memorialets företagande samtidigt hos alla fyra Riks-Stånden.

§ 3.

Derefter förekom Lag-Utskottets, sedan den 30 sistlidne September på bordet hwilande Betänkande N:o 123, i anledning af så wäl Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition med förslag till förordning emot olofliga folksamlingar, som ock serskildte i detta ämne wäckte motioner.

Peter Claëssون från Elfsborgs Län ingaf ett så lydande skriftligt anförande:

"Emot Lag-Utskottets Betänkande N:o 123, om uppror och folksamlingar får jag anföra följande:

10 § innehåller "Ej ware menighet å landet eller i stad förment att sammankomma till öfwerläggning om mål eller ärende, som den gemensamt angår; ej eller må sådan sammankomst af offentlig myndighet upplösas, der ej derwid företages något, som mot lag stridande är eller eljest allmän ordning störer. Om tid och ställe för sådan sammankomst skall dock offentlig myndighet i orten eller Staden, så långt förut underrättas, att den kan derwid tillstädeswara, om så nödigt anses. Underlåtes sådan anmälan, ware den, som sammankomsten föranstaltat, förfallen till böter från Tjugufem till Etthundrade Riksdaler."

För det första får jag fråga hwad Utskottet menar med "menighet" å landet. Om dermed menas, Härads, Pastorats, en blott sockens eller några personers på ett ställe församlande. Jag beklagar om wanliga communal-bestyr skola kungöras offentliga myndigheter innan de få werkställas. Man torde då för en sockensämma, fattigwårds angelägenhet, skallgång och mänge andre inom en församling förefallande göromål som fordra gemensam öfwerläggning, flere gångor i weckan få skicka bud till en 4 eller 5 mil från stället boende Kronofogde och sådant utan ändamål, ty, för det första är det möjligt att denne ej träffas hemma, och för det andra är det mer än troligt att han aldrig kan infinna sig, helst om, som det är fallet i min hembygd, att en Kronofogde, på en 8 mils sträcka har 54 kyrksocknar inom sitt Fögderi. Ofta skulle det kunna inträffa att på samma dag sammankomst inom hwarje församling eller byalag egde

rum, och jag will wäl då se hur den, offentliga myndigheten skulle fördelas. Det är wäl braf att upphäfwa gamla och olemplige Författningar; men man bör först se sig god att göra någonting bättre. Denna § är wäl så orimlig eller rättare otydlig, att jag påstår det ingen menniska skall kunna säga när hon deremot bryter. Man skulle nästan kunna tro att Utskottet inbillat sig det minst en af de i Betänkandet uppräknade myndigheterne, finnes inom hwarje socken — ja inom hwarje by och att Utskottet alldeles afglömt församlingsboars bestyr och åliggande; såsom t. ex. om husfadren för en fattig famille insjuknar och aflider, församlingens skyldighet att sammanträda för att taga wård om familjens bergning, hwilket ganska ofta kan komma i fråga. Skulle nu Kronofogden först kungöras det tillämnade sammanträdet och hans ditkomst afwaktas, så kunde de olycklige swälta ihjel, eller ett annat förhållande som icke wore serdeles gagneligt inträffa: om t. ex. några rofdjur lät se sig i trakten och Skallfogden för att uppbuda skallaget behöfde Kronofogdens lof.

Utom här uppräknade och påpekade tillfällen finnes det många flere, då Allmoge eller menighet å landet behöfwa sammanträda på ögonblicket, och hwarföre de i händelse af underlåtenhet ganska ofta fällas till böter. — Nu skulle de deremot plikta för det de samlas — ett ganska godt påhitt för wederbörande åklagare, ty troligen blefwe de nu pliktfällde både för det de samlades och för det de icke samlades. — Och i händelse Utskottet icke kommit att tänka på den saken så skall jag widare erinra; att då en landswägsbro går sönder, eller ett stort snöfall inträffar så är det wederbörande wäghållares skyldighet att genast infinna sig och afhjelpa bristen; göra de det icke så plikta de, och komma de nu i mängd

dit utan att först averterat den offentliga myndigheten derom, så plikta de ock.

Att jag mißtagit mig om Utskottets mening med menighet å landet, är wäl lika möjligt, som det är omöjligt att begripa hwad Utskottet dermed menat; och man skulle tro att det är lika swårt att skrifwa upprorslag för landet som det är swårt att få uppror der.

Jag yrkar alltså att denna § måtte afskäras till hälften och följande del deraf rakt förswinna.

"Om tid och ställe för sådan sammankomst skall dock offentliga myndigheten i orten eller Staden så långt förut underrättas, att den, kan derwid tillstädes wara, om så nödigt anses. Underlåtes sådan anmälan, ware den som sammankomsten föranstaltat förfallen till böter från 25 till 100 Riksdaler;" eller ock att i 10 §. tydligen må införas ett moment af det innehåll, att sammankomster i communala ärenden, hwarom serskildt är stadgadt, ej inbegripas under föreskriften i nämnde §.

Häruti instämde Peter Persson i Ådelfors och Jonas Andersson från Jönköpings, Anders Andersson från Östergöthlands, Olof Persson från Stockholms, Henric Andersson från Örebro, Lindbäck från Hallands, Nils Magnusson från Calmare, Johannes Johansson och Hans Hansson från Götheborgs och Bohus Län, Johannes Persson från Elfsborgs Län, Lars Bengtsson, Niclas Jönsson och Håkan Nilsson från Skåne m. fl.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Jag åberopar, i afseende på den Kongl. propositionen, med förslag till förordning emot olofliga folksamlingar, hwad jag derom wid remißen yttrade, och jag godkänner derföre Utskottets hemställan, att samma proposition icke måtte bifallas. Hwad det af Utskottet framlagda förslag widkommer så är det i de fleste delar öfwerensstämmande med hwad Lag-Committéen föreslagit uti 11:te Capitlet samt några paragrafer af 9 Capitlet Straffbalken. Jag gillar, för min del, Utskottets förslag, med undantag af 7 och 10 §§. Den förstnämnde önskar jag måtte ändras i öfwerensstämmelse med Zetterbergs wid Betänkandet sogade reservation, och i den sistnämnde paragrafen anser jag böra uttryckligen förklaras, att under det der intagna stadgande icke inbegripas sockenstämmor, Fattigwårds-Committéens sammanträden, eller andra sammankomster till fullgörande af något communalbestyr, snöskottning, wäglagning, broars iståndsättande, skallgångar med mera dylikt, hwarom i serskildte författningar är föreskrifwet. I anledning häraf yrkar jag återremiß af Betänkandet.

Appelqvist från Blekinge; Anders Johnsson i Tuna från Östergöthlands; Peter Persson och Lars Larsson från Örebro, Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus, Per Matsson från Wester-Norrlands, Per Hansson, Olof Carlsson och Magnus Persson från Wermlands, Olof Jacobsson från Södermanlands, Sven Isacsson och Per Persson från Calmar, Johan Olofsson och Stephan Andersson från Stockholms, Lars Nilsson från Blekinge och Nils Jeppsson från Malmöhus Län m. fl. instämde med Hans Jansson.

Efter derom framstäld anhållan, uppläste Secreteraren så wäl 7:de till och med 13:de §§ uti 11 Capitlet, Straff-Balken förslaget till Criminal-Lag, hwilka innefatta lag till förenämnde ämne, som ock Kongl. Kungörelsen den 26 November 1816, om sättet för menighets hörande uti enskilde tillåtlige ärenden.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Ålfwen jag anser Lag-Utskottets förewarande förslag i flere afseenden wäl

grundadt. Jag skulle likwäl önska, att dels uti 6 § tydligen bestämdes hwad som menas med orden: "stör lugnet eller allmänna ordningen," emedan det i annat fall lätteligen kunde hända, att wid tillfällen, då t. ex. personer råka i ordwexling å offentlig plats, och en folkmängd af nyfikenhet samlar sig deromkring samt må hända intreßerar sig för den ene eller andre af de twistande, en kitslig embetsmyndighet tillempade denna paragrafs straffbestämmelse; dels uti 7 § skedde den ändring, som Zetterberg åsyftar genom sin Betänkandet widfogade reservation, desto hellre som orden: "de, som deßas embeten företräda," äro ganska twetydiga, och möjligtwis, hwad Kronofogde serskildt beträffar, skulle kunna sträcka sig ända ner till fjerdingsmannen. Deßutom instämmer jag i deras mening, som yrkat förtydligande af 10 §:s stadgande angående menighet och deß sammankomster; äfwen som jag anser det wara ett alltför widsträckt fält som lemnas domaren, då i sistnämnde paragraf stadgas, att han eger ålägga böter från 25 till 100 Riksdaler. Af deßa skäl yrkar jag återremiß af Betänkandet.

Denna mening delades af Johannes Andersson, Sven Andersson och Brissman från Skaraborgs, Johan Persson från Upsala, Per Mårtensson från Jönköpings, Boéthius, Wesström, Anders Göransson och Anders Olsson från Stora Kopparbergs, Lundberg från Norrbottens Län m. fl.

Bengt Gudmundsson från Hallands Län: I hwarje lagbundet samhälle är det wißerligen nödigt, att hwarjehanda oordningar, om möjligt, förekommas genom ändamålsenliga strafflagar. Derföre godkänner jag principen i Lag-Utskottets förewarande Betänkande, men skulle önska att Utskottet i fråga om sjelfwa straffbestämmelserna hade noggrannare följt Lag-Committeéns förslag. I sådant fall hade mindre spelrum blifwit lemnadt åt Domarens godtycke wid ådömmande af böter, hwilka i allmänhet icke utgöra något lempligt correctiv mot brott. I afseende på anmärkningarna mot 6 och 10 §§, instämmer jag med föregående wärde Talarne.

Med Bengt Gudmundsson förenade sig Christen Andersson och Sone Persson från Skåne samt Anders Nilsson från Östergöthland.

David Andersson från Halland: Med all aktning för den noggranhet och omtanka, som Lag-Utskottet anwändt på ifrågawarande förslag, kan jag icke underlåta att anmärka några ställen deruti, hwilka, efter mitt omdöme, behöfwa ett förtydligande. Ordet: "offentlig myndighet" kan lätteligen mißförstås. På landet skulle dermed kunna menas hwar och en, som, efter Kronofogdens ordres, wid serskildt tillfälle har uppsigten, såsom Fjerdingsman, Byordningsman, Skallfogde m. fl. Om nu t. ex. en skallfogde gåfwe en orimlig befallning angående traktdelningen eller dylikt, samt blefwe med allwar erinrad om sitt mißtag, eller om någon, som t. ex. wid durchmarcher uppbådade skjuts och derwid öfwerskrede sina rättigheter och ålade personer, som redan fullgjort sin skjutsskyldighet, att ytterligare skjutsa 2 à 3 håll, hwarpå exempel kunna anföras, icke åtlyddes, så skulle en illa sinnad lagtolkare möjligen anse upprorslagen kunna tillempas äfwen på sådane fall. Genom förewarande förslag, derest det antoges, skulle deßutom författningen om budkaflar wara upphäfwen, hwilken sistnämnde wal är sträng, men dock innefattar ett werksamt correctiv mot embetsmännens möjliga mißbruk af deras rättighet att i tjenste-ärenden sända bref med Kronopost. Detta correctiv torde ej böra borttagas utan att sätta något annat i stället. Jag delar derjemte deras mening, hwilka yrka förtydligande af

6 §, samt att uti 10 § blifwer infördt ett moment af det innehåll, att samma paragrafs stadgande ej eger tillempning å sockenstämmor, auctioner, sammankomster för brobyggnad, wäglagning, snöskottning, fattigwårdens reglerande och andra communala bestyr, hwarom serskildt är föreskrifwet uti derom utkomne författningar. På deßa grunder yrkar jag återremiß af Betänkandet, och uppmanar Lag-Utskottet att så ändra detsamma, att hwarken Allmogen eller andre medborgares wälfärd derigenom oskyldigtwis sättes på spel.

Nils Persson från Örebro, Henric Hansson från Elfsborgs, Anders Andersson från Skaraborgs och Nils Persson från Södermanlands Län ansågo Utskottets förslag i de flesta afseenden lempligt, men yrkade återremiß dels på de af Zetterberg uti deß reservation anförde skäl, dels på det Utskottet må komma i tillfälle att göra tydligt hwad med orden: "menighet" och "offentlig myndighet" förstås, samt i 10 §:n utmärka, att sådana Oeconomiska och communella bestyr, som dem Hans Jansson och David Andersson omnämnt, icke inbegripas under nämnde §:s stadgande.

Denna mening delades äfwen af Östman från Wester-Norrlands, Ephraim Larsson från Elfsborg, Eric Persson, Olof Persson och John Olsson från Gefleborgs, Jonas Jonsson från Jönköpings, Jöns Ersson från Wermlands Län, Per Båtelsson och Christen Persson från Gottland, samt Per Pålsson från Skåne m. fl.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jag är i det mesta förekommen af Hans Jansson från Elfsborgs Län. De anmärkningar, som blifwit gjorda mot 6 § af förewarande förslag, synas mig mindre wälbetänkta, då man besinnar, att den endast handlar om en sådan folkmängd, "som störer lug-

"net och allmänna ordningen, samt på offentlig myndighets "uppmaning icke låter sig till ordning och stillhet återföras." Då wi lefwa i ett lagbundet samhälle, bör wäl ej en författning motarbetas, hwars ändamål är att skydda fredlige medborgare från öfwerwåld, och hwilken författning synes mig i denna del så tydlig, att den skäligen icke kan mißförstås. Jag anser Utskottets förslag wäl grundadt och önskar endast den ändring i 7 §, som Zetterberg uti sin reservation åsyftat, samt uti 10 § det tillägg, hwarå flere talare under denna öfwerläggning, fästat uppmärksamhet.

Strindlund: Äfwen jag godkänner de mot 10 § gjorde anmärkningar samt önskar, det orden: "offentlig myndighet" närmare måtte bestämmas. Men i öfrigt finner jag Utskottets förslag wäl utarbetadt, och hemställer, serskildt i afseende på 10 § om och i hwad mån fredlige medborgare, isynnerhet i större städer, och allrasynnerligast i hufwudstaden, skulle kunna wara trygga till sine personer och egendom, derest icke allwarliga straffbestämmelser i lagen inryndes mot wåld af sådane, som, utan att egenteligen göra uppror, likwäl störa lugnet och allmänna ordningen och icke låta sig återföras till stillhet på offentlig myndighets uppmaning.

Med Nils Persson från Södermanland och Strindlund instämde Peter Persson i Slätthult och Peter Jönsson, begge från Jönköpings Län.

Per Jönsson från Skåne: Äfwen jag önskar, att Lagen måtte bereda åt hwarje rättsinnad samhälls medlem allt det skydd, som med samhällets bästa kan wara förenligt. Men jag anser oß icke böra wara alltför brådskyndande med att antaga speciella lagförändringar, helst wi icke lära hafwa den tid aflägsen, som det blir förbehållet att glädja sig öfwer nya Lagförslaget i sin helhet. Den lag, som grundar

sig på folkets öfwertygelse och som folket af erfarenhet finner wara för sig lemplig, är wida bättre, än den, som stiftas igenom en voteringssedel, utan att måhända ens wara känd af folket, förr än den genast skall efterlefwas. Hwad serskildt widkommer 6 § i förewarande förslag, så fruktar jag, att den i sitt närwarande skick till och med skulle kunna tillempas på ungdomens ystra sammankomster wid julhögtiden och andra tillfällen, då wißerligen icke någons lugn störes, men det lätteligen kunde hända, att ungdomen i sin yra wägrade att lyda den så kallade offentliga myndigheten, då densamma sökte störa de bullrande nöjena. Sådant wore att lägga betsel och töm på menniskor, hwilka icke hafwa för affigt att bryta samhällsordningen. Jag yrkar återremiß af Betänkandet.

Zetterberg: Man har satt i fråga att förtydliga orden: "Menighet" eller annan "folkmångd." Att bestämma huru stort antal erfordras för att få detta namn, torde wara swårt. Sådant beror på olika förhållanden och omständigheter. Jag har hört uppgifwas, att i Frankrike anses 10 såsom minimum, ifråga om upplopp. Att bestämma något wist antal i detta hänseende, synes mig dock olempligt. Antoge man t. ex. 30, så skulle det ej anses för uplopp, om en enda fattades i antalet, så att detta endast utgjorde 29. Det är uppsåtet, som i slikt fall bör afses och icke mängden. Hwad åter orden: "offentlig myndighet" widkommer, så menas naturligtwis dermed den civila auctoritet, som å Öfwerhetens wägnar eger att ställa till rätta wid uppkommen oordning, denna myndighet må då hafwa ett eller annat namn. Beträffande 6 §, så torde man blott läsa den till slut, för att finna den wara byggd på de mest billiga grunder, och ingalunda kunna mißtydas. Wid 7:de § åberopar jag den af Bonde-Ståndets Ledamöter i Utskottet afgifna och wid betänkandet fogade reservation. 10:de § hade jag wäl önskat mera liberal, men den är ingalunda farlig. Den är wida mildare än 1816 års förordning, och kan icke medföra något egentligt beswär i afseende på den föreskrifna anmälan, isynnerhet som "offentlig myndighet" lärer finnas i hwarje socken.

Sahlström: Jag will till en början förklara, att jag icke uppstått för att förswara Utskottets förslag i deß helhet, helst detsamma tarfwar, i flere hänseenden, utredning, i anledning af de nu mot detsamma gjorde anmärkningar. Jag endast hade welat lemna några korrta upplysningar, och är i sådant nu förekommen af Zetterberg. Det torde wara öfwerflödigt att anmärka, att alla sådane sammankomster, som i serskildte författningar äro föreskrifne, eller af wederbörande embetsmyndighet utlysas, såsom för wäghållning, snöskottning, skallgång, sockenstämma, samt hwarjehanda communal-bestyr, ingalunda kunna inbegripas under 10:de § stadgande. Ändamålet med hela förewarande förslag är att förebygga laglöshet i de fall, som det upptager. Det hufwudsakligen nyttiga deri är, dels att endast civil myndighet skulle ega förordna, huruwida wapen må till stillande af uppror anwändas, samt när bruket deraf bör upphöra, dels att answars-bestämmelser äro stadgade för den myndighet, som wid sådane tillfällen sin makt mißbrukar eller underlåter sin skyldighet fullgöra. Slike answars bestämmelser hafwa hittills warit inga eller högst otillräcklige. Emot 7:de § hafwa, såsom nämndt är, Bonde-Ståndets Ledamöter i Utskottet anmält sin reservation. Af deßa skäl yrkar jag återremiß.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Jag är ingen wän af partiella Lagförändringar, serdeles då wi snart hafwa att wänta den reform, som genom nya Lagförslaget åsyftas.

Af detta skäl ifrade jag ock, wid sistlidne Riksmöte mot den då föreslagna ändringen i 5:te Cap. 1:sta § Mißgernings-Balken. Att intet wanns genom denna ändring, har erfarenheten ådagalagt. De ännu gällande lagar och författningar mot olofliga folksamlingar hafwa hittills icke wisat sig wara otillräckliga, hwadan ock en omstöpning i detta Speciela afseende icke synes af behofwet påkallad. Men om å Lag-Utskottets förewarande förslag skall fästas afseende, så torde de anmärkningar böra iakttagas, hwilka mot detsamma äro af flere talare här framstälde. Jag kan likwäl icke dela dem alla, till exempel den om en närmare bestämmelse af orden: "Menighet och folkmångd;" ty, i fråga om upplopp, bör mera afseende fästas wid uppsåtet, än wid numerairen. I afseende på 10 § instämmer jag med dem, som ansett densamma böra så förtydligas, att den ej står i strid med communal-lagar och serskildte författningar. Jag yrkar återremiß.

Dahllöf: Jag medgifwer wißerligen, att wi icke böra sakna sådane lagstadganden, som trygga den fredlige medborgaren mot hwarjehanda wåldswerkan; men jag widblifwer den anmärkning, som af mig i detta Stånd framställdes wid remißen af den Kongl. Propositionen, nemligen att, under närwarande omständigheter, då folket är fredligt och lagen råder i landet, någon förändring af nu gällande stadganden emot oloflige folksamlingar icke är behöflig. Hwad serskildt widkommer Lag-Utskottets förewarande förslag, så är detsamma wida bättre, än den Kongl. Propositionen, men dock i flere fall otydligt och lätt ledande till mißbruk, såsom exempel hwarpå, utom de af flere wärde Talare redan nämnde, kan anföras 3:dje §, hwars straffbestämmelse möjligen skulle kunna lempas till och med på inslående af en fönsterruta o. s. w. Jag anser Lag-Committeéns förslag i förewarande ämne wara wida tjenligare.

Vice Talemannen Per Ericsson från Wermland: Jag förenar mig med nästföregående wärde talare och hemställer till Utskottet att afskrifwa Lag-Committeéns förslag i de §§, som röra olofliga folksamlingar. Jag är öfwertygad, att Utskottets Betänkande då skulle af samtlige Riks-Stånden antagas.

I vice Talmannens sista anmärkning instämde Dahllöf.

Öfwerläggningen war slutad, och Betänkandet återremitterades.

§ 4.

Å nyo föredrogs och bifölls Lag-Utskottets sedan den 3 dennes på bordet hwilande Betänkande N:o 124, i anledning af wäckte motioner om upphäfwande af Kongl. Maj:ts Nådiga förbud af den 10 December 1812, emot all gemenskap med f. d. Konung Gustaf Adolf, f. d. Drottningen och deras barn.

§ 5.

Derefter förekom Lag-Utskottets, den 3 dennes bordlagda Betänkande N:o 125, i anledning af wäckte motioner om ändring i 5 Capitlet Mißgernings-Balken.

Härwid utläto sig:

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Då, wid sistlidne Riksdag, fråga wäcktes om ändring af 5 Cap. 1 § Mißgernings-Balken, protesterade jag högeligen deremot. Jag råkade då illa ut för ett måhända något fritt uttryck, då jag nyttjade ordet "afgrundsförslag," hwilket uttryck af mine politiske wedersakare omfattades, för att, såsom ord-

språket lyder, steka mig wid sakta eld. Jag yttrade äfwen då, att medborgares ofärd icke kunde betraktas såsom någon ersättning åt Konungens Maj:t, för det tadel, som någon tillåtit sig mot Högst densammes gerningar. Jag hyste äfwen då den farhåga, att man i lagskipningen skulle kunna gå så långt att anse ordet "gerningar" liktydligt med "handlingar," handlingar lika med beslut i Conseljen, klander lika med tadel, tadel lika med lastligt tal och häraf draga den slutsats, att ett klander af någon Regerings-åtgärd innefattade lasteligt tal emot Konungen. Tiden sedan sista Riksdag har utwisat, hwilka följder en sådan tolkning kan medföra. Ett allmänt kändt factum har wäckt oro i hwarje Swensk mans hjerta. Jag hade derföre trott det öfwerensstämma med folkets önskan, deresi Lag-Utskottet föreslagit borttagande af det twetydiga ordet "gerningar" ur ifrågawarande §. Derigenom skulle Konungens Maj:t ingalunda lida, men en oriktig och med gamla Lagens anda ingalunda öfwerensstämmande tolkning af detta Lagrum för framtiden förebyggas. Jag yrkar derföre återremiß af Betänkandet.

Peter Persson i Ådelfors och Peter Mårtensson från Jönköpings, Peter Gabrielsson från Kronobergs, Anders Jonsson i Tuna och Anders Nilsson från Östergöthlands, Ephraim Larsson från Elfsborgs och Nils Magnusson från Calmar Län m. fl. instämde med Heurlin.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Då jag wid början af innewarande Riksdag, instämde uti Heurlins motion, att ordet "gerningar" måtte utgå från 5 Cap. 1 §. Miß-gernings-Balken, skedde sådant för att förekomma den orätta tolkning, som man i sednare tider gifwit åt detta ord, då man derunder äfwen inbegriper regerings-ärenden. En sådan tolkning instämmer ingalunda med ett Constitutionelt

samhällsskick, der Rådspersonalen ensam är answarig för Regerings-ärenderne, i enlighet med en serskild answarighetslag. Konungens enskildte gerningar deremot måste wara fredade från allt klander, och det är ingalunda deße, som i motionen äro affedde. Det hade derföre warit anledning till den förmodan, att Utskottet fästat mera uppmärksamhet wid samma motion. Deresi 1777 års Kongl. Bref tydligen uttryckte, att äfwen om det förmenta klandret skett uti tryckt skrift, skulle Kongl. Maj:ts beslut om målets upptagande först inhemtas, innan åtalet sick fullföljas, så wore i detta afseende wådan mindre. Men i sakernas närwarande ställningar är den föreslagna ändringen werkligen behöflig.

Vice Talemannen Per Ericsson från Wermland och en stor del af Ståndets öfrige Ledamöter instämde med Hans Jansson.

Henric Andersson från Örebro Län: Wid remißen af ifrågawarande motion, instämde äfwen jag deruti, emedan jag ansåg den föreslagna förändringen wara af behofwet påkallad. Jag delar nu derföre lika mening med Heurlin och Hans Jansson, och yrkar återremiß af Betänkandet, äfwen hwad angår 2 §, i 5 Capitlet Miißgerningsbalken, helst Utskottet yttrat sig anse de i samma lagrum utsatte straff för tillwitelser och smädliga yttranden emot Konungens och Rikets Råd i sjelfwa werket hafwa upphört att gälla, sedan deße embetsmän numera icke finnas, sådane lagen dem förutsätter.

Strindlund: I all lagstiftning torde den sats wara obestridlig, att olika grader af brott fordra olika straff. Det war denna grundsats, som gjorde sig gällande, då Ständerne wid sista Riksdag beslöto en gradation äfwen af

det straff, som 5 Cap. 1 §. Mißgernings-Balken utsätter, och hwilket, i anseende till sin stränghet förut icke kunnat winna tillempning. Redactionen af förewarande lagrum, sådan den numera lyder, är, rätt förstådd, efter min tanka mycket oskadlig. Hwarje lag kan af en orättwis Domare illa tolkas, men detta bör icke wara ett skäl till ändring, aldraminst då ingen förbättring i ordalydelsen derigenom winnes. Jag will dock ingalunda motsätta mig en återremiß.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: 3 §. uti Regeringsformen innefattar: "Konungens Maj:t skall hållas i helgd och wördnad; Hans gerningar ware emot allt åtal fredade." Då man förutsätter, att en sådan lag är nödwändig för samhällets bestånd, torde det wara påtagligt, att ordet: "gerningar" måste qwarstå äfwen uti 5 Cap. 1 §. Mißgernings-Balken, så framt ej stadgandet skall sakna all betydelse. Om jag t. ex. sade, att Konungen i något wißt fall handlat oärligt, att Han på ett orättmätigt sätt frånhändt någon person deß egendom, så måtte wäl ett slikt tadel af Konungens gerningar wara straffbart enligt sistberörde lagrum. Härigenom har jag likwäl icke påstått, att med Konungens "gerningar" böra äfwen förstås deß i Conseljen fattade och wederbörligen contrasignerade beslut. För sådane är twärtom Stats-Rådets ledamöter answarige, enligt answarighets-lagen. Till ofwanbemäldte mißtydning kan 5 Capitlet 1 §. Mißgernings-Balken ingalunda med skäl gifwa anledning. Skulle likwäl ett förtydligande af detta lagrum anses behöflig, så tror jag ett sådant endast böra bestå deri att ordet "gerningar" ändras till: "enskildte gerningar."

Anders

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Wid sistlidne Riksmöte war jag bland dem, som ogillade det då framlagda förslag till ändring i 5 Cap. 1 §. Mißgernings-Balken. Samma åsigter widhåller jag ännu, och anser det af åtskillige talare åberopade factum böra hafwa förmått Lag-Utskottet att efterkomma motionärernes önskningar genom att föreslå återställandet af denna paragraf i sitt gamla skick, med de förändringar, som kunna bidraga till förtydligande af ordet "gerningar," derest detta ord icke helt och hållet borttages. Jag instämmer i von Zweigbergks yttrande att till oftanämnde ord lempligen kunde läggas epithetet: "enskildte."

Bengt Gudmundsson från Hallands Län: Ware det långt ifrån mig att tillstyrka något stadgande, hwarigenom Konungens Majestät kunde nedsättas. Upprätthållandet af deß helgd är oundgängligt för samhällets bestånd. Sådant har ock aldrig warit meningen med de motioner, som föranledt Lag-Utskottets ifrågawarande Betänkande. De hafwa endast åsyftat att återställa 5 Capitlet 1 §. Mißgernings-Balken i deß ursprungliga skick, samt att göra densamma så tydlig, att för framtiden må förebyggas en tolkning deraf, sådan som Swea Hof-Rätt gifwit i det för oß alla bekanta och af åtskillige wärde talare under denna öfwerläggning påpekade tryckfrihets-målet. Wid sistlidne Riksdag war jag bland dem, som ogillade den föreslagna förändringen af nämnde lagrum, och jag instämmer nu med de af Hans Jansson och Heurlin yttrade åsigter, samt anser, i likhet med von Zweigbergk, ordet "gerningar" böra ändras till: "enskildte gerningar." Af sådan anledning yrkar jag återremiß.

Olaus Ericsson samt Johannes Johansson från Göthe-borgs och Bohus, Lundberg från Norrbottens, Per Hansson från Wermlands Län m. fl. instämde med Bengt Gudmundsson.

Nils Persson från Örebro Län: Sistlidne Riksdag war jag, likasom större delen af Ståndets Ledamöter hemma på permißion, när Ståndet fattade sitt beslut angående föränd-ringen af ifrågawarande lagrum. Wid återkomsten yttrade jag mina åsigter i ämnet, och har wid innewarande Riks-dag, understödt Heurlins motion, samt förenar mig nu i yrkande om återremiß, på de af honom och Hans Jansson anförde skäl.

Hans Jansson från Elfsborgs Län: Meningen med mitt förra yttrande war, såsom tydligen finnes, ingalunda att minska helgden af Konungens person och wördnaden för Deß Majestät. Hwad 3 §. Regerins-Formen yttrar om Konungens "gerningar" är endast det, att de icke kunna wid Domstol åtalas. Den obehagliga striden om hwad med Konungens "gerningar" förstås i 5 Cap. 1 §. Mißger-nings-Balken, har gifwit anledning till motionerna, hwil-kas syfte, som nämdt är, endast warit att återställa samma lagrum i deß gamla skick samt förebygga den mißtyd-ning af ordet "gerningar," att dermed äfwen skulle för-stås Regeringsärender.

Med Hans Jansson instämde Henric Hansson, Peter Claësson och Johannes Petersson från Elfsborgs, Sven Isacsson och Måns Månsson från Calmare Län m. fl.

Öfwerläggningen war slutad, och Betänkandet åter-remitterades.

§ 6.

Å nyo föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 126 i anledning af dels gjorde anmärkningar emot Utskottets Be-tänkande N:o 66, i fråga om förtydligande af Kongl. Brefwet den 25 September 1777, dels wäckt motion om upphäfwande af samma Kongl. Bref.

Ståndet fann skäligt sålunda bifalla Utskottets förslag i Betänkandet N:o 66, att genom utfärdande författning warder, såsom ett af Kongl. Brefwet den 25 September 1777 föranledt undantag från allmänna Lagens stadgande i 1 Cap. 2 §. Straff-Balken förordnadt, det ej någon må häktas för brott emot 5 Capitlet 1 §. Mißgernings-Bal-ken, ehwad brottet må wara föröfwadt genom tal, skrift eller tryck, förr än Kongl. Maj:t förklarat undersökningen böra fortgå; hwarefter wederbörande pröfningsrätt, i fråga om den tilltalades häktande, inträder.

§ 7.

Å nyo föredrogs Lag-Utskottets Betänkande N:o 127, i anledning af wäckte motioner om ändringar i answarig-hets-lagen för Stats-Rådets Ledamöter.

Zetterberg, Trysén, Hans Jansson och von Zweigbergk begärde återremiß af Betänkandet på grund af de anmärk-ningar mot 3 § i det af Utskottet framlagde förslag, hwil-ka blifwit framställde uti Herr Prosten Säves wid Betän-kandet fogade reservation, samt yrkade, det samma para-graf måtte redigeras i öfwerensstämmelse med Herr Gref-we Spens's derom wäckte motion; tilläggande Trysén att den uti Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets Ut-låtande N:o 81 omnämnda, i strid mot 57 och 60 §§. Regerings-Formen tillkomna Bro- och Quai-afgift, hwilken årligen till Stockholms Stads-Caßa inbringat omkring

40,000 Riksdaler, innefattade i likhet med flere andra facta, ett bewis för nödwändigheten af ifrågawarande redactions förändring.

Denna mening delades af Henric Andersson från Örebro Län.

Strindlund åberopade de af Utskottet anförde motiver.

Discussionen war slutad, och Betänkandet återremitterades.

§ 8.

Derefter förekom Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 45, angående besittnings-rätten till Annex, Stom- Mensal- och Kyrkohemman i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus Län, för de å deße hemman antagne åboer. I anledning häraf uppläste Olof Lindbäck från Hallands Län ett så lydande skriftligt anförande:

"Då Höglofl. Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten wid behandlingen af min och Christen Anderssons sammantagne motioner rörande besittnings-rätt till Annex- Stom- och Mensal-hemman i Halland m. m., uti Betänkandet under N:o 45 icke funnit sig wara i tillfälle att inhämta de upplysningar som för ett bestämdt omdöme i ämnet erfordrades, emedan motionärerne icke namngifwit några af deßa hemman, eller uppgifwit någon wiß kyrka som sådane hemman tillhöra, samt derföre hemställt, att ifrågawarande motioner icke måtte till någon Riksens Ständers åtgärd föranleda; så föranlåtes jag, med anledning häraf upplysningswis tillkännagifwa, att åboerne å följande Stomhemman skriftligen ålagt mig att wid nuwarande Riksdag wäcka förutnämnde fråga, nemligen: Stomhemmanet Djeknegården wid Tjärås kyrka ½ mantal,

N:o 6 Wallby ett helt, N:o 3 Lii dito, N:o 21 Torpa d:o, alla i Fjärås Socken, samt N:o 2 Sintorp 1 mantal uti Lindome Socken Tölö Pastorat och Fjäre Härad; deßutom hafwa flere Stomhemmans åboer från öfrige Pastorater i Fjäre och Wiske Härader som utgöra mitt Committentskap munteligen för mig anfört de i motionen omrörde olägenheter, och högeligen yrkat rättelse härutinnan; dock har jag bifogat Jordeboks-Utdrag endast öfwer dylike hemman inom Fjärås Socken.

Min härom wäckta motion såsom icke af lika innehåll med Christen Anderssons, anser jag bordt enskildt behandlas, den åsyftar ingen wäsendtlig inskränkning uti Presterskapets Privilegier, utan endast ett förekommande af de oredor och mißförhållanden som uppkomma genom gällande författningars origtiga tillempning; och emedan den enfaldige Stombonden icke eger nog urskillning eller är i stånd att göra sig bekant med de härwid gällande åtskillige, ofta inwecklade stadganden, torde Hederwärda Ståndet finna nödwändigheten af Betänkandets återremitterande, på det Höglofl. Utskotten ånyo måtte taga målet, samt min framställda motion under ompröfning, och tillstyrka en underdånig skrifwelse till Kongl. Maj:t om utfärdande af Nådig förtydligande af de författningar, som för Halländske Annex- Stom- och Mensalhemmans städjande bör komma att tjena till efterrättelse, så att, i likhet med hwad Kongl. Brefwet af den 10 April 1811 om Annex- och Mensal-hemmans i Bohus Län bortstädjande stadgar, lifstidsstädja för Annexe- Stom- och Mensalbönderne i Halland äfwenledes oförkränkt må ega rum, om möjligt wore med utsträckning för enkans lifstid efter åboens frånfälle, utan rubbning eller beroende af Pastors-ombyte, samt att städjan, så framt den rätte-

ligen bör utgå, måtte på billiga grunder blifwa bestämd till sitt belopp.

Jag wet nog hwad Presterskapets privilegier 4 § och 12 §. af Kongl. Kungörelsen den 16 October 1723 innehålla, men då likwäl öfrige bestämmelserna uti sistnämnde Kongl. Kungörelse, wid Presterskapets uppbörd icke så noga efterföljes, och det till Presterskapets märkliga fördel, wågar jag hoppas, att Högwördige Ståndet benäget understödjer den af mig begärda utsträckning, som förut är nämndt, äfwen för enkans lifstid.

Att ifrågawarande Höglofl. Utskottens Betänkande måtte på deße anförde skäl blifwa återremitteradt derom anhåller jag wördsamt."

Häruti instämde Henric Hansson från Elfsborgs Län och David Andersson från Halland.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län yttrade: Det medgifwes, Presterskapets privilegier den 16 October 1723 bibehålla samma Stånd wid sina Annex- Mensal- och Stombemman, men deße privilegier upphäfwa icke Kongl. Resolutionen på Allmogens Beswär den 25 Maj 1720, hwarest i 54 §. stadgas: "När Kyrkoherden sjelf brukar eller låter sin Capellan bruka sitt Annex- Mensal- eller Stombemman njuter han derå frihet för den årliga räntan, boskapspenningar undantagne, samt för Tionde, Lagmans och Häradshöfdinge-räntor jemte Tingsgästningspenningar, m. m." Men då derå är Åbo, som utan städjoafgift bör njuta orubbad besittning, skall denne, enligt Kongl. Resolutionen på Presterskapets beswär den 22 October 1723, § 16, utgöra tionden, deltaga i tiondebods-byggnad och Lagmansräntan, men är fri från Herredags-penningar.

Af deße skäl, och då åberopade författningar obestridligen måste anses gällande, yrkar jag återremiß af Betänkandet.

Häruti instämde Niclas Jönsson, Per Pålsson, Lars Bengtsson, Nils Jeppsson, Sone Persson och Håkan Nilsson alla från Skåne, samt Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus Län.

Christen Andersson från Skåne begärde att få wid Protocolls-justeringen inlemma ett skriftligt anförande i detta ämne.

Per Jönsson från Skåne: Wid 2:ne föregående Riksdagar har en enahanda fråga warit wäckt, som den, hwarom förewarande Betänkande handlar. Syftet med motionerna derom är endast att uppdraga en rättslinea emellan Presternas och Böndernas skyldigheter i detta afseende. Oaktadt man anfört de mest giltige skäl till nödig lindring i afseende på denna besittningsrätt, samt ehuru Presternas sätt att bortstädja deße hemman till förfång för sine efterträdare är allmänt bekant, har man dock ständigt anfört Presterskapets privilegier såsom hinder för ändamålets winnande, och derwid låtsat sig förbise, att ifrågawarande lägenheter i offentliga handlingar benämnas, "pura Kronohemman." Jag förenar mig med dem, som yrkat återremiß.

Efter slutad öfwerläggning, fann Ståndet för godt att återremittera Betänkandet.

§ 9.

Widare föredrogs Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 49, i anledning af wäckt fråga om en lika beskattning å all jord inom Riket m. m.

Härwid utläto sig:

Fredric von Zweigbergk: Det hade warit i högsta grad önskligt, om Utskottet fästat mera wigt wid de frågor, som blifwit wäckta i detta Riksgagneliga ämne, och serskildt wid förslaget om räntepersedlarnes sammanslående. För att ådagalägga mina åsigter härom, torde jag få uppläsa min wid sistlidne Riksdag i ämnet wäckta motion, hwilken finnes intagen pag. 32 och följande i första Bandet af Bonde-Ståndets Protocoller för år 1834, och hwilken motion nu torde få, i egenskap af ett anförande, åtfölja återremißen. Jag anser att zifferuppgifterna i nämnde motion tåla någon jemnkning, i anseende till sedermera förändrade förhållanden, men principen qwarstår oförändrad. Min mening är icke, att Utskottet nu skulle hafwa gifwit ett detailleradt förslag till skattejemkning, men man hade bordt kunna wänta, det Utskottet åtminstone tillskyrkt en underdånig anhållan till Kongl. Maj:t om förordnande af en serskild Committée för afgifwande af förslag, åsyftande att uppnå ett så högst wigtigt mål.

Derefter uppläsles ur Ståndets tryckta Protocoller för år 1833, von Zweigbergks nämnde motion.

Lars Larsson från Örebro Län instämde med von Zweigbergk och yrkade återremiß.

Nils Persson från Södermanland: Frågan om en allmän skattejemnkning har blifwit med wärma omfattad af många insigtsfulla Statsmän, samt ansedd såsom en af wårt lands wigtigaste angelägenheter. Lyckades det att hinna ett sådant mål, så skulle ej allenast uppbörds- och redowisningssättet förenklas, och många utgifter derigenom besparas Staten, utan ock förtroligare förhållande uppstå emellan egarne af den nu privilegierade och oprivilegierade

jorden, helst för närwarande den mindre upplysta folkklaßen ofta anser deße privilegier tillhöra börden. Blir frågan om skattjemnkningen allmänt begrundad, så skola otwifwelaktigt medel upptänkas till ändamålets winnande, utan förnärmande af eganderätten. Jag yrkar återremiß af Betänkandet, och instämmer i von Zweigbergks önskan, att hans wid sista Riksdag wäckta motion i ämnet måtte få åtfölja till Utskottet, hwars uppmärksamhet jag will hafwa fästat på de af Grefwe Björnstjerna och Öfwerste Forsell offentliggjorde, af många Statskunnige berömligt witsordade förslag till winnande af skattejemnkning, äfwensom jag instämmer i von Zweigbergks åsigt om nedsättande af en Committée till utredande af denna fråga.

En stor del af Ståndet hördes instämma med Nils Persson.

Hans Jansson yttrade sig jemwäl i öfwerensstämmelse med Nils Persson, och ansåg det wara ungefär samma förhållande med privilegierad och oprivilegierad jord, som med privilegierade och oprivilegierade folkklaßer, samt förmenade, att Grefwe Björnstjernas och Öfwerste Forsells förslag skulle, om de blefwo satte i werket, icke i någon mån förnärma eganderätten.

Jan Eric Jansson, Olof Carlsson och Magnus Persson från Wermland, Nils Jeppsson från Skåne, Per Jonsson och Peter Persson från Calmar Län delade Hans Janssons mening.

Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus Län: Jag godkänner för min del förewarande Utlåtande, och anser det skola blifwa ett wåld emot eganderätten, om de nu gällande författningar i ämnet upphäfwas.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Jag instämmer med Hans Jansson, Nils Persson och von Zweigbergk. Jag kan ej förstå, hwarföre Utskottet ansett det omöjligt och mindre rättsenligt att beträda den bana, som skulle leda till ett af alla önskadt mål, nemligen skattejemkning. Nu synes just tiden wara inne, då man snart sagt önskar likhet i allt. Då det är fråga om att inrymma samtelige Ståndspersoner del i National-representationen, synes det mycket billigt att de äfwen deltaga i allmänna onera. Det är ojemnheten i beskattningen, som hufwudsakligen wållat fattigdomen i landet. Utskottet både kan och bör derföre lemna mera uppmärksamhet åt Lars Larssons motion deri han föreslagit, att Säterier må deltaga i hållskjuts, tingshus och prestegårds-byggnader m. m. Då nu Utskottet förklarat sig hwarken böra eller kunna tillstyrka bifall till en slik motion, så förefaller det ej underligt att den fattige bonden, som ensamt uppbyggt prestgården, med mißnöje ser säteri-egaren begagna den på det sätt, att när t. ex. säteri-egaren kommer till presten, så är det för att se efter, om pastor har någonting; men när deremot bonden besöker sin själasörjare, så blir det fråga huruwida bonden förer något med sig. Jag yrkar återremiß af Betänkandet.

Peter Gabrielsson från Kronobergs, Johan Olofsson, Mats Ersson och Olof Persson från Stockholms Län instämde med Peter Jönsson.

Henric Andersson från Örebro Län: Ehuru jag sjelf eger ett hemman af frälse natur, önskar jag dock hjerteligen framgång åt de förslag som hafwa en allmän skattejemnkning, till syfte. Serskildt hade man bordt wänta, att Utskottet skulle tillstyrka säteri-egarnes deltagande i skjutsningen; för hwilken jemnkning så många skäl tala. Jag förenar mig i öfrigt med von Zweigbergk.

Olof Olsson från Westerås Län, anhöll att wid protocolls-justeringen få afgifwa skriftligt anförande i ämnet.

Ola Jeppsson från Blekinge: Sammansatta Utskotten hafwa på ett tillfredsställande sätt beswarat Olof Olssons i Utlåtandet omnämnda motion. Hwad åter Lars Larssons förslag widkommer, så är detsamma ingalunda så widsträckt, som åtskillige wärde Talare synas wilja taga det, utan åsyftar endast, det säterier måtte åläggas att, i likhet med den öfrige icke privilegierade jorden inom Riket, deltaga i hållskjuts-, wäg- och brobyggnads-skyldigheter, samt publique byggnaders uppsättande och widmakthållande. Det torde ej wara lempligt att nu framkomma med en ny motion, af mycket widsträcktare syftning, såsom von Zweigbergk synes hafwa för afsigt. Ingen skulle hellre än jag önska, att en allmän och rättwis skattejemkning kunde tillwägabringas; men då detta ärende är af en serdeles widt omfattande beskaffenhet, så hafwa Utskotten ej rimligtwis kunnat inkomma med något detailleradt förslag i ämnet. Jag kan deßutom icke undgå att, wid detta tillfälle såsom tillförene, fästa uppmärksamhet på det serskildta förhållande, som eger rum i wißa orter af Riket, nemligen att grundräntan är serdeles låg och ingår i rustningen, hwilken till följe derutaf är mycket dryg och betungande. Skulle nu de allmänna utskylderna utgöras endast genom bewillning, så blefwo sådane orter bragta till ruin. Angeläget wore det derföre, i fall skattejemnkning skulle tillwägabringas, Committeer sammansattes af Ledamöter, som hade både förstånd och wilja att bewaka alla medborgares rätt.

Häruti instämde samtelige Fullmäktige från Skåne, Lars Petersson från Blekinge, Lindbäck från Halland, Nils Magnusson från Calmare samt Olaus Ericsson från Göthe-borgs och Bohus Län.

Eric Persson från Gefleborgs Län förenade sig äfwenledes med Ola Jeppsson.

Zetterberg förenade sig med Nils Persson från Södermanland och von Zweigbergk, samt ansåg att, till bewarande af allas rätt, en præskriptions-tid af t. ex. 60 år borde bestämmas, inom hwilken skattejemnkningen skulle tillwägabringas.

Strindlund: Jag endast will anmärka, i afseende på sjelfwa formen, att wid Riksdagens början wäcktes motion i detta ämne, hwilken beswarades genom Stats-Utskottets Betänkande N:o 64, och i afseende på det sistnämnde hafwa Riks-Stånden redan fattat sina beslut. Jag hemställer derföre, huruwida det är formenligt med att nu åter komma med en motion i samma ämne, såsom von Zweigbergk tyckes åsyfta.

Per Persson från Örebro Län yrkade, att om fråga blef om skattejemnkning och ränte-persedlarnes förenkling, tiondetackjernet i Bergslagen äfwen måtte komma i beräkning.

Jan Andersson från Westerås Län, instämde med von Zweigbergk och Nils Persson från Södermanland.

Nils Persson från Örebro Län: Äfwen jag kunde önska att se den dag inbryta, då all Swensk jord finge en lika beskattning; men jag fruktar, att detta mål är långt aflägset; och jag anser Utskotten icke kunna hafwa tillstyrkt annat än på sin höjd nedsättande af en Committee för att undersöka de många olika omständigheter, som, i händelse af en blifwande skattejemnkning, borde iakttagas.

von Zweigbergk, Nils Persson från Södermanland och Hans Jansson erinrade, dels att den förstnämndes motion komme att åtfölja återremißen endast såsom ett anförande i ändamål att wäcka Utskottets ytterligare uppmärksamhet på ämnet, dels att meningen ingalunda wore att wid denna Riksdag tillwägabringa en slik skattejemnkning, utan endast att få en Committée nedsatt, för att bereda detta stora mål; samt dels att, wid en sådan jemnkning, allas rätt, äfwen deras, hwilka hafwa sin grundränta beräknad under rusningen skulle komma att i möjligaste måtto iakttagas.

Öfwerläggningen war slutad, och Utlåtandet återremitterades.

§ 10.

Föredrogos å nyo och lades till handlingarne Stats-Utskottets följande Utlåtanden, nemligen:

N:o 328, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 178,

N:o 329, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 185,

N:o 332, i anledning af återremiß å Memorialet N:o 234.

N:o 333, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 241,

N:o 334, i anledning af erhållen återremiß å Utlåtandet N:o 255,

N:o 335, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 275, samt

N:o 336, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 282.

§ 11.

Wid förnyad föredragning bifölls Stats-Utskottets Utlåtanden N:o 330 i anledning af erhållen återremiß af Utlåtandet N:o 227 och

N:o 338, i anledning af wäckt fråga om utbetalning till Bredaryds församling af ett, räntan å hemmanet Rannäs Holstagården motswarande capital.

§ 12.

Å nyo föredrogos och bordlades Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 331 och 337, Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkanden N:is 100, 101, 102, 103 och 104, Bewillnings- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 5 och Memorial N:o 6.

§ 13.

Uppläſtes och godkändes Expeditions-Utskottets följande ankomne förslag till Riksens Ständers underdåniga skrifwelser till Kongl. Maj:t, nemligen:

N:o 113, angående ändring i wißa delar af nuwarande lagstadganden om giftorätt och arfsrätt, m. m.,

N:o 114, angående upphäfwande af Kämners-Rätter, Lagmans-Rätter och Riddare-Syne-Rätter, samt ändring eller upphäfwande af åtskillige Lagens rum, rörande Rättegångs-ordningen,

N:o 115, angående rättighet för Rotehållare inom åtskillige Härader af Skaraborgs Län, att erhålla utsyning på Kronoparkarne Halle- och Hunneberg,

N:o 116, angående sökt befrielse från Götha Kanal-Bolag ålagd bewillning för utdelade winst-medel, och

N:o 117, i fråga om förändring af stadgandet angående fördelning af böter för försummad lagfart.

§ 14.

Föredrogos och bordlades första gången, följande: sedan sista Plenidag till Ståndet ankomne Utskotts Betänkanden, Utlåtanden och Memorial, nemligen:

Stats-Utskottets N:is 324, 325, 326 och 327, Banco-Utskottets N:is 98 och 99, Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets N:is 105, 106, 107 och 108 samt Expeditions-Utskottets N:o 13.

§ 15.

Uppläſtes från Med-Stånden ankomne Protocolls-Utdrag nemligen från Högloflige Ridderskapet och Adeln, för den 7:de dennes, N:o 587; från Högwördige Preste-Ståndet, för den 3 och 7 dennes, N:o 361—365; samt från Wälloflige Borgare-Ståndet, för den 7 dennes, N:o 373—375.

Deße Protocolls-Utdrag lades till handlingarne.

§ 16.

Efter derom framställd anhållan, bewiljade Ståndet, för sin del, Hans Jansson från Elfsborgs Län tre weckors ledighet från Riksdagsgöromålen, räknad från den 14 dennes, samt förordnade Henric Andersson från Örebro Län att under tiden företräda Hans Janssons ställe såsom Ledamot af Constitutions-Utskottet.

Ståndet åtskiljdes klockan ½3 eftermiddagen. Ut supra.

In fidem.

C. G. Cassel.

Den 14 October.

Plenum kl. 9 förmiddagen.

§ 1.

Protocollet för den 7 dennes justerades.

§ 2.

Till widare handläggning förekom Stats-Utskottets, sedan den 7 dennes på bordet hwilande Utlåtande N:o 331, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse, angående de Rusthålls-nummer wid Bohus Läns Regemente, hwilka, i följd af wägran att ingå på Hästvacance-afgifts-contractens förlängning, komma att till Cavalleri återgå.

Härwid ingaf Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus Län, biträdd af Olaus Ericsson från samma Län, ett skriftligt anförande af detta innehåll:

"Då Stats-Utskottet, uti deß Utlåtande N:o 331, icke ansett Kongl. Maj:ts Nådiga Skrifwelse af den 14 sistlidne Maj, rörande 58 nummers wid Södra Bataillon af Bohus Läns Regemente nästa år återuppsittning, sedan 27 nummer deraf ej wilja ingå fem års prolongation af det med detta år tilländalöpande Hästevacance-Contract, icke till någon Rikets Ständers åtgärd föranleda; anse underteknade, Representanter för samma provins oß nödsakade anhålla om återremiß å Betänkandet, på följande skäl:

Wid Riksdagens början wäckte wi motion om Södra Bataillonens totala reduceerande till Infanteri i likhet med Norra Bataillon wid samma Regemente, hwilken sednare år 1776

1776 för ewärdeliga tider blifwit afsuten. Denna motion remitterades till Ståndets enskildta Beswärs-Utskott, hwarigenom wi med underdånig ansökan ingått till Kongl. Maj:t i frågan. Denna underdåniga ansökan blef af Kongl. Maj:t förwisad till Landshöfdinge-Embetets i Götheborg Utlåtande; Landshöfdinge-Embetet har infordrat Chefs-Embetets yttrande, och båda deßa Embets-myndigheter hafwa tillstyrkt wår underdåniga ansökan, såsom på goda skäl samt billighet och rättwisa grundad; målet är nu uti Kongl. Kammar-Collegium under handläggning, hwarest wi ej betwifla samma Utlåtande, Chefs- och Landshöfdinge-Embeten afgifwit; men icke deß mindre har Kongl. Maj:t uti deß ofwanåberopade skrifwelse, som legat till grund för Utskottets Utlåtande, ansett 58 nummer skyldige att nästa år uppsitta, utan att i betraktande tagits, det Kongl. Maj:t och Kronan, enligt Konung Gustaf III:s Försäkran af den 9 Maj 1789, är skyldig Regementet återrecrytera, då ny uppsättning kommer i fråga, mot det Rusthållarne samma år, till Kongl. Maj:t och Kronans disposition, öfwerlemnade 200 Hästar med Sadelmonderingar och Pistoler. — Huru och på hwad sätt Hästvacance-Contractet af år 1791 tillkommit, hafwa wi wisat, dels genom den underdåniga ansökningen till Kongl. Maj:t, och dels uti den wäckta serskilda motion, Betänkandet i sista delen omnämner, hwilken Stats- och Oeconomie-Utskotten gemensamt komma att handlägga och till hwilket Utskott wi öfwerlemnat alla till målet hörande handlingar.

Egentliga affigten med återremiß är den, att Stats-Utskottet wid gemensamma öfwerläggningen med Oeconomie-Utskottet ej skall wara genom deß beslut i anseende till den Kongl. Skrifwelsen förhindradt fatta ett på skäl och facta grundadt slutligt Utlåtande, hwarigenom den Kongl. Skrif-

welsen, rörande 58 nummers återuppsittning twifwelsutan kommer att förfalla. Oß återstår nu endast att wisa, den betydliga kostnad Staten måste widkännas i och för ifrågawarande 58 nummers återuppsittning, i anseende till hästars, sadelmonderingars och pistolers etc. anskaffande, som owilkorligen af Staten måste utgå, om ej på lempligare sätt, dock i Rättegångswäg. Wi tilltro oß icke hafwa för högt tilltagit, då wi anse hwarje nummers uppsittning med häst, sadelmondering och pistoler etc. kosta 300 R:dr B:co, som för 58 nummer utgör 17,400 R:dr. Räntan å denna summa à 6 procent uppgår årligen till 1,164 R:dr. Rusthållarne erbjuda deßutom, att hemmantals- och augments-räntorne i stället för hästwacance-afgiften indragas till Staten. Deße räntor utgöra olika belopp på olika nummer, som indelningswerket, acten bifogad under Litt. C, utwisar, till 56, 57, 58, 59, 60 och 62 Lagdaler, och på åtskillige Rusthåll derutöfwer. Om man nu calculerar öfwer hufwud 58 daler på hwarje nummer, som i Bancosedlar bestiga sig till 19 R:dr 16 sk., och derifrån på hwarje nummer afdrager 5 R:dr att för framtiden i Rusthållet innestå för karlens beklädnads- och bewärings-underhåll i likhet med norra Bataillonen, erhåller Staten af hwarje nummer 14 R:dr 16 sk., som på 58 nummer årligen utgör 831 R:dr 16 sk. Lägges nu härtill räntan för inköpssumman af hästar och sadelmunderingar etc. utgör detta tillsammans 1,895 R:dr 16 sk. Efter medelpriset å 59 års markegång har häslvacancen på hwarje Rusthåll uppgått till circa 32 R:dr, som på 58 nummer på ett år utgör 1,856 R:dr; hwaraf synes, att Staten, utan afseende å inköpssumman för hästar och sadelmonderingar ect., eger en årlig besparing af 39 R:dr 16 sk. blott på deßa 58 nummer.

Wi göra oß förwißade, att Höglofl. Utskottet wid återremißen fäster ett noggrant afseende härpå, helst då Rusthållarne, så wida wår framställning om Bataillonens reducerande till Infanteri bifalles, helt och hållet afstå från allt ersättnings-anspråk för de år 1789 aflemnade 200 st. hästar med sadelmonderingar och pistoler etc.; då i motsatt fall, om Bataillonen skall återuppsitta, hela kostnaden kommer att drabba Staten till följe af ordalydelsen i Konung Gustaf den 3:djes Bref, då behofwet fordrar uppsittning "Wi med lika goda hästar, monderings- och Bewärings-persedlar wele recrytera Regementet, enär Wi finna att detsamma remontera." Wi äro så mycket mer förwißade om en önskad utgång häraf, som Staten härigenom har en ögonskenlig besparing och Rusthållarne äro fredade från en obehaglig rättegång med Kongl. Maj:t och Kronan samt för framtiden tryggade att återuppsittning ej mer kommer i fråga, och skulle den inträffa, så är den för orten totalt förstörande, emedan rusthåll finnas nu fördelade emellan 7 à 8 Bönder, hwars hela areala egorymd ej utgör öfwer 26 tunnland jord. Det står ej eller wäl tillsammans, i jemförelse med de många och genomgripande frågor, hwilka wid denna Riksdag afgöras, att denna för Staten å ena, och Rusthållarne å andra sidan så maktpåliggande fråga skulle lemnas oafgjord, och dymedelst gå sine oförutsedde öden till mötes."

Ståndet fann för godt att återremittera Stats-Utskottets ifrågawarande Utlåtande, med de sålunda derwid framställde skriftlige anmärkningar.

§ 3.

Ånyo föredrogs Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets, den 7 dennes bordlagda Betänkande N:o 100, i

anledning af motioner om förändring af sättet att aflöna Tienstemän och Betjening wid Tullwerket, samt upphörande af de i detta afseende stadgade sportler och expeditionsafgifter.

Härwid utläto sig:

Anders Trysén från Östergöthlands Län: Om jag wore öfwertygad, att, genom det af Utskottet framställda förslag, prejerier skulle upphöra wid clareringen af Tullumgälder, så skulle jag högligen önska bifall till Betänkandet; men jag fruktar, att äfwen om Kongl. Maj:t lemnar Nådigt bifall till den af Utskottet projecterade underdåniga anhållan, samt således de hittills föreskrifne sportel-afgifter af trafikerande till Tullwerkets Tjenstemän och Betjening kommo att förbjudas, och Tullwerks-personalen i stället tilldelas bestämde löner af tullmedlen, skall mängden af deße Tjenstemän snart åter tillskapa sportler, hwilka i början hemligen, men sedermera allt mera och mera öppet komma att affordras, samt således hwarken Tullwerket, eller de trafikerande komma att winna på reformen.

Per Jönsson från Skåne: Det är ett allmänt kändt förhållande, att ringheten af Tulltjenstemännens löne-inkomster förorsakat de mest skamliga prejerier, helst sjelfwa aflöningssättet dertill gifwer så många tillfällen. Betänkandet åsyftar att, om möjligt, förekomma deßa prejerier, och jag yrkar derföre högligen bifall till detsamma. De öfwerdrifna sportler, som trafikerande nödgas att betala, drabba dock slutligen consumenten, helst tullumgäldernes dryghet naturligtwis betydligen inwerkar på warupriset. Tullwerket behöfwer, efter min tanka, en total reform. I fråga om tulltjensternes tillsättande är General-Tull-Directeuren nästan enwäldig; men då fråga blir om answarighet för balancer

o. s. w., så will man gerna wältra den från sig på de lägre tjenstemän. Förewarande Betänkande synes mig innefatta en god början till en slik reform, och jag förnyar derföre mitt yrkande af bifall till detsamma.

Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus Län, Lindbäck från Halland, Sone Persson från Skåne m. fl. instämde med Per Jönsson.

Ola Jeppsson från Blekinge: Då, enligt Utskottets förslag, nödige stadganden blifwit meddelade för att förekomma trafikens betungande med serskildte afgifter till Tullpersonalen, så fruktar jag ej de wådor hwilka medbrodren Trysén förespeglat, och jag tillstyrker bifall till Betänkandet, såsom wäl grundadt samt af behofwet högligen påkalladt.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag fruktar det man ej gjort sig fullkomlig reda för Utskottets förslag och deß af alla efterlängtade syftemål, om man ett enda ögonblick twekar att bifalla Betänkandet. Jag behöfwer ej skildra de oerhörda prejerier, hwartill det nu brukliga sättet för Tulltjenstemännens aflöning gifwit anledning; de äro af oß alla allt för wäl kände, och jag förmodar, det ingen röst widare höjer sig mot bifall till ett förslag, så wälgörande, som det nu ifrågawarande.

En stor del af Ståndet hördes häruti instämma.

Trysén: Jag önskar att man må rätt förstå mitt yttrande. Om, genom den föreslagna förändringen, sportelafgifterne kunde undwikas och lindring således beredas de trafikerande, skulle ingen hellre än jag önska bifall till Betänkandet, men jag har icke kunnat underlåta att yttra min farhåga för de mißbruk, som troligen icke lära uteblifwa, oaktadt den ifrågawarande reformen.

Öfwerläggningen war slutad och Betänkandet bifölls.

§ 4.

Derefter förekom allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets, sedan den 7 dennes på bordet hwilande Betänkande N:o 101, i anledning af wäckt motion, om upphörande af den afgift som erlägges för begagnande af wägarne å Kongl. Djurgården.

Härwid yttrade Johan August Zetterberg från Stockholms Län (skriftligen):

"Att ifrågawarande wäg och bro-afgift tillkommit genom ett Konungens och Riksens Ständers beslut 1766, anser jag icke böra lägga hinder i wägen för deß afskaffande år 1840. Denna afgift, bestående från början af några styfwer för hwarje häst, som paßerade portarne, erlades egentligen till underhåll för portwakten och porten, men har sedan antagit ett modernare namn. Förr erlades äfwen en serskild afgift för underhållet af Djurgårdsbron, så att icke det löjliga förhållande inträffade, att den, som åker igenom en Tull, skall betala afgift för en bro, som finnes wid en annan. Sedermera hafwa icke allenast afgifterne blifwit sammanslagne, utan mångdubblade, så att det ifrån 1½ sk. nu kostar 6 sk. Banco för att fara öfwer Djurgården med ett par hästar, om Djurgårdsbron nyttjas eller ej, och ingen wet, huru många gånger det i en framtid kan komma att mångdubblas. Denna afgift måste äfwen betalas af den allmoge, som sjelf underhåller hälften af den wäg, som den å Djurgården färdas. Flere petitioner hafwa förgäfwes i detta ämne ingått till Kongl. Maj:t. Af Betänkandet synes, att 2,600 R:dr icke räcka till underhållet af 2¼ mils wäg, hwaraf endast hälften egentligen begagnas. Skulle hwarje wäg kosta öfwer 1000 R:dr milen i underhåll, beklagar jag i sanning Swerges allmoge. Kongl. Djurgården, som jag anser utgöra en dyrbar Kongsgård och som fordom warit i

mantal upptagen och ännu häftar för extra rotering, håller ingen wäg, fastän allmänna lagen icke derifrån fritager någon; ja! icke en gång de der bebyggda betydliga lägenheterna weta af ett sådant onus, då deremot Lidingö-boerne icke allenast få betala wägafgift och hålla en del af den wåg de färdas å Kongl. Djurgården, utan ock ensamme hålla en annan wäg derå, som de icke nyttja, och som slites många gångor så mycket, som de öfrige Djurgårdswägarne, nemligen stora wägen från Roslagstull och så långt som Djurgårdens egor räcka, utan att derföre åtnjuta någon förmån. Att Lidingöboerne icke ega så begwäm sjöwäg, som finnes antydt, bewises bäst deraf, att de på enskild bekostnad byggt en flottbro från ön till fasta landet, som är den längsta man känner, och som kostar öfwer 40,000 R:dr Banco; att de der måste erlägga en wida högre afgift än för Djurgårdsportarne, tyckes tala mera för än emot saken. Då jag nu anhåller om återremiß, anhåller jag äfwen wördsammast, att Utskottet wille tillstyrka, att afgifterne för Djurgårdsbron måtte bestämmas serskildt, såsom förr warit fallet; att portafgifterne måtte upphöra, sedan inga bögdjur mera äro att wakta; och att Djurgården således måtte förbindas, att utan ersättning hålla sina wägar, likasom annan Swensk jord, och det så mycket hellre, som Hans Maj:t Konungen sjelf låter underhålla de fritt upplåtne och mycket begagnade promenaderne å sitt sköna Rosendal; men om detta icke kan låta sig göra, att portafgifterne då hädanefter endast må erläggas för de så kallade bättre åkdon, men allmogen för sig och sina förslor wara från all afgift wid Djurgårdsportarne befriad."

Vice Talmannen Per Eriksson från Wermlands, Dahllöf från Elfsborgs, Heurlin från Kronobergs, Anders Lars-

son från Upsala, Stephan Andersson och Sahlström från Stockholms Län med många flere instämde med Zetterberg.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län yttrade jemwäl skriftligen:

"Ehuru jag icke hunnit eller haft tillfälle taga tillräcklig kännedom om rätta förhållandet med den Kongl. Djurgården och deß priwilegier, kan jag icke undgå uttrycka min förundran öfwer Utskottets Betänkande, enär det, såsom skäl för afslag å motionen, endast anfört: att afgiften för wägarnes begagnande blifwit af Konung och Ständer genom Secreta Utskottet wid 1766 års Riksdag beslutad. Jag kan ej föreställa mig att denna åtgärd af då warande Konung och Ständer är mer helig än några andre åtgärder, som blifwit widtagne, men sedermera såsom onaturlige och orimlige upphäfwits. Herr af Ströms anförande synes helt och hållet wara grunden hwarpå Utskottet byggt sitt Betänkande. Han har åberopat förenämnde författning såsom motiv för afgiftens bibehållande, med tillägg att afgiften allt sedan 1768 opåtaldt utgått; men Herr af Ström har icke upplyst, icke eller har Utskottet ansett det möda wärdt undersöka, om 1766 års Taxa ännu efterlefwes, eller om Konungen utan Ständernes hörande den förändrat, hwilken sednare åtgärd skulle wara stridande mot 60 § Regeringsformen. Detta har dock, om åberopade beslut skulle anses wara en sådan helgedom, att det ej finge rubas (hwilket jag ej medgifwer) bordt ske. Att förändring i Taxan skett, kan jag sluta deraf, att 1824 års Räkenskaper för Djurgårdscaßan, upptaga inkomsten af wäg och bropenningar till 328 R:dr B:co, då de nu, efter Herr af Ströms uppgift uppgå till 2,600 R:dr Banco.

Det mest orimliga utaf allt är att en sådan lägenhet, som den Kongl. Djurgården, skall hafwa rätt taga betalning

för resor å der öfwer löpande allmänna wägar, det will säga till Lidingön; på lika grund borde hwarje annan wäghållare wara berättigad taga betalning af de resande, som färdas den wäg, han underhåller. Att arrendet af Wäg och Bro-afgiften icke förslår att dermed underhålla wägarne å Kongl. Djurgården bör icke förundra någon, när man besinnar den öfriga förwaltningen af hwad Kongl. Djurgården afkastar; såsom exempel härpå will jag anföra:

1:o Från och med 1827 till och med 1834 är från Kongl. Djurgården försåldt 83,941 Lispund hö emot B:co R:dr . . . . . 12,597: 29. 2.
Afgår bergningskostnad . . 5,447: 32. 4.
Diverse utgifter för pundning och wägning . . . . 1,703: 3. 1. 7,150: 35. 5.
Behållning 5,446: 41. 9.

Djurgårds-Caßan har således fått uppbära för hwarje Lispund omkring 3 sk.

2:o Under lika tid har blifwit försåldt 5,554$\frac{1}{2}$ famnar wed emot . . . . . 17,893: 19. 2.
Afgår upphuggnings-kostnad . . . . . 16,425: 19. 7.
Behållning 1,467: 47. 7.

Häraf följer att behållningen för hwarje famn uppgår till den ansenliga summan af nära 13 sk.

Deße exempel wisa tillräckligt att förwaltningen af Kongl. Djurgårdens afkastning icke lärer wara wäl organiserad. Hwad wägunderhållningen anbelangar är troligen dermed lika förhållande, enär grus köpes, ehuru sådant werkligen finnes å Djurgården och är så beskaffadt, att det

kan begangnas wid Kongl. Slottet Rosendal. Förwaltades inkomsterne ändamålsenligt, skulle ingen behöfwa betala hwarken för wägar eller broar, ty inkomsterne uppgingo från 1824 till 1834 årligen till mellan 9, 10 à 11,000 R:dr Banco och deröfwer, hwaraf Stats-Caßan för sommarbete åt Cawalleri-hästar årligen tillsläppt 3 à 4000 R:dr Banco. Paßevolance-fonden har icke eller blifwit bortglömd, såsom t. ex. 1824 betaltes deraf 453 R:dr 28 sk. och år 1831 888 R:dr 42 sk. 8 r:st allt Banco. Jag yrkar återremiß och förmodar att Utskottet närmare undersöker förhållandet, på det rättwisa må ske åt alla."

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jag will wißerligen icke motsätta mig en återremiß; men jag will fästa Ståndets uppmärksamhet derpå, att Utskottet ingalunda förbisett det serskildta förhållande, som i detta fall eger rum med Lidingö-boerne, om hwilka Utskottet, i slutet af Betänkandet, yttrat: "derest inwånare å Lidingön skulle, i anledning af "uppgifna förhållandet, anse sig berättigade att utan afgift "begagna wägarne, ankommer det på dem att i behörig ord-"ning göra en sådan rätt gällande." Utskottet har ej kunnat gifwa någon annan anwisning, enär det naturligtwis icke tillkommer Utskottet att yttra sig öfwer twistefrågor, ware sig om wägar, broar eller annat, emellan enskilde eller korporationer. I denna fråga anser jag således Utskottet hafwa rätteligen förfarit.

Trysén från Östergöthlands och Olof Persson från Gefleborgs Län förenade sig med Ola Jeppsson.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: För min del gillar jag den princip, att de, som promenera och roa sig på Djurgården, böra bidraga till underhåll af wägar och broar derstädes. Skulle denna lustpark underhållas ute-

slutande på Statens bekostnad, så komme inwånarne i de mest aflägsna prowinser, t. ex. i Skåne och Lappland, att contribuera till Stockholmsboarnes nöjen, och detta borde ej kunna anses rimligt. Afgiften är deßutom för hwarje på Djurgården promenerande högst obetydlig. Hwad åter allmogen från Lidingön widkommer, så anser jag dem böra wara frie från ifrågawarande afgift; helst det på de fleste andra ställen är en wedertagen regel, att den wäg- och broafgift af andra erläggas, är dock den trafikerande allmogen derifrån fri.

Eric Jansson, Olof Persson och Mats Ericsson från Stockholms Län instämde med Strindlund.

Heurlin: Om det har sin rigtighet hwad von Zweigbergk anfört, rörande Djurgårds-Caßans förwaltning, så har en oförswarlig mißhushållning egt rum med deßa medel, och en undersökning i detta afseende torde kunna leda till den följd, som af nämnde Ledamot, äfwensom af medbrodren Zetterberg är åsyftad.

Anders Andersson från Skaraborgs, Lars Pettersson från Blekinge, Lars Larsson, Peter Claësson och Hinric Hansson från Elfsborgs, Peter Mårtensson från Jönköpings Län m. fl. delade samma åsigter som Strindlund.

Öfwerläggningen war slutad, och Betänkandet återremiterades.

§ 5.

Wid förnyad föredragning, bifölls Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets Betänkande N:o 102, i anledning af wäckt motion, om ändring af hittills gällande bestämmelser om Swerges och Norges ömsesidiga handelsförhållanden.

§ 6.

Likaledes bifölls samma Utskotts Betänkande N:o 103, i anledning af wäckte motioner, dels om utsträckning af föreskrifterne i Kongl. Kungörelsen den 27 Augusti 1823, angående Domares skyldighet att lemna Pastorerne förteckning öfwer sakfällde personer, dels om uppgifter å personer, som, efter häfdande, inför Domstol lofwa hwarannan äktenskap.

§ 7.

Anyo föredrogs Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets Betänkande N:o 104, angående föreslagen ordning för tillsättande af Krono-Länsmans-tjenster och wilkor för befordran till sådane tjenster.

I anledning häraf yttrade:

Eric Nilsson från Jemtlands Län (skriftligen):

"Hwad Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottet i deß Betänkande N:o 104 tillstyrkt, anser jag icke allenast lika med reservanterne, wara öfwerflödigt och ändamålslöst, utan jag går ännu längre och tror, att det i ett wißt fall kan blifwa skadligt, om det godkännes, ty om Rikets Ständer, på sätt Utskottet tillstyrkt, hos Kongl. Maj:t anhålla om den föreskrift, att innan någon må befordras till Länsman, skall han aflägga en wiß examen, — kan följden deraf blifwa den, att sedan Rikets Ständer fordra af de blifwande Länsmännen mera kunskaper än förut, Kongl. Maj:t, nästa eller en påföljande Riksdag, till Ständerne kommer med en ny proposition, om ett ytterligare ökadt löne-anslag af ett eller annat Hundrade Riksdaler för hwar och en, just derföre att Rikets Ständer fordrat ett större kunskapsmått af Länsmännen än förut. Jag anser Länsmännens största skicklighet bestå deruti, att ärligt och redligt göra hwar man rätt och till wederbörande redowisa de medel, de i och för tjensten hafwa under händer, och till ådagaläggande af skicklighet deruti, hjelper icke att muntligen upprepa några utanlexor, utan det sker bäst practiskt på det sätt, att en Länsman tjenar ett eller annat år på förordrande såsom vice. Jag har sett studerade Länsmän bedraga folk, genom förskingring af deß medel, under det jag sett Länsmän, som blifwit det af Bondsöner utan några studier, gjort hwar och en rätt; — ty studier öka icke ordentlighet i redowisningswäg af medel, hwarpå wi hafwa tusende exempel. Jag yrkar således afslag af Betänkandet."

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: En Länsmans hufwudsakliga egenskap är att wara ärlig och expedit. Wanligen bildas Länsmän på det sätt, att en ynling, efter inhemtad skolunderwisning, biträder såsom skrifware hos någon Embetsman wid Landsstaten, och hos denne inhemtar practisk kännedom om den tjenst, han sedermera söker och erhåller. Dertill behöfwes ingalunda Academisk underbyggnad. Wi hafwa ofta sett personer, som, efter undergången examen wid Uniwersitetet, undfått Länsmans-tjenster, wara alltför förnäma att sjelfwe sköta deßa befattningar och derföre begagnat Fjerdingsmännen såsom vicarier. Det är ej wärdt att äfwen göra Länsmännen till förnäma Herrar; wi hafwa tillräckligt antal sådane förut; och alldraminst skulle jag wilja lemna min röst till den af Herr Arvid Ribbing inom Ridderskapet och Adeln wäckta motion, att förslag till Länsmans-tjenster skulle upprättas wid Härads-Tingen. Denna motion synes wara föranledd, å motionärens sida, af farhåga att se antalet af de mot honom wanliga actioner förökadt. Jag yrkar derföre afslag å Betänkandet.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag hemställer till Ståndsbrödernes eget bedömande, om ej Länsmans-tjensterne äro med hänseende till allmogen, bland de mest maktpåliggande, serdeles i en tid, då folkets upplysning lyckligtwis är i ständigt tilltagande. Wi weta nemligen, att Länsmannen wid mångfalldiga tillfällen står i förhållande till allmogen, och mera än ofta är just den, som tillhandagår med biträde och upplysning, samt hwilken det åligger att tillse och bewaka allmogens bästa. Om nu Landshöfdingarne, utan att känna personen, på andras recommendation skulle tillsätta en slik tjenst, så blefwe deraf ju lätteligen den följd, att allmogens eget wäl motwerkades. Utskottet har icke föreslagit något annat, än att det hädanefter skulle blifwa Konungens Befallningshafwandes skyldighet, hwad som för närwarande är deß rättighet, nemligen att pröfwa deras skicklighet, hwilka till ifrågawarande tjenster anmäla sig såsom sökande. Jag tillstyrker derföre bifall till Betänkandet.

Med von Zweigbergk förenade sig Johannes Andersson från Skaraborgs, Zetterberg från Stockholms, Anders Johnsson i Tuna, Gustaf Peterson och Anders Nilsson från Östergöthlands, Johan Persson från Upsala Län m. fl.

Peter Claësson från Elfsborgs Län: Jag tror det ej egentligen wara kunskaper, som göra en Länsman skicklig på sin plats, utan fast mera practisk öfning, och framför allt ett hederligt tänkesätt; hwarföre jag instämmer med dem som reserwerat sig emot Betänkandet.

Peter Mårtensson från Jönköpings Län delade denna mening.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jag delar samma åsigter i denna fråga som von Zweigbergk, och hemställer

till de Ståndsbröder, hwilka talat för afslag å Betänkandet, huruwida ej Utskottet föreslagit det mest lempliga kunskapsmått och den lindrigaste lärdomskostnad, då Utskottet medgifwit blifwande Länsmansämnen, att söka inhemta sina behöflige insigter hwar dem bäst och tjenligast synes, samt ålagt Landshöfdinge-Embetet endast den skyldighet, att pröfwa de sökandes skicklighet, så framt den icke förut blifwit wederbörligen godkänd. Det är wäl sannt, att mången kan wara ärlig och expedit, utan att hafwa ett stort kunskapsmått; men att äfwen detta sistnämnda ofta tages i anspråk äfwen hwad Länsmännen widkommer, finnes lätteligen, då wi besinna, att denna tjensteman ofta måste utföra wigtiga actorater, derwid både det allmännas och enskildtas wäl kan ifrågakomma. Jag anser Betänkandet wäl grundadt och yrkar bifall till detsamma.

Med Ola Jeppsson förenade sig Lindbäck från Halland, Lars Petersson och Lars Nilsson från Blekinge.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Hwad medbrodren Ola Jeppsson anfört om Utskottets förslag, kan wäl hafwa sin rigtighet, men jag är öfwertygad om, att i fall wi godkände hwad Utskottet yttrat om skyldighet för Landshöfdinge-Embetena, att anställa examen med dem, som söka Länsmanstjenster, skall nyhetskrämeriet snart gå så långt, att det fordrades aflägganden af academiska lärdoms-prof för competence till slike tjenster. Erfarenheten har dock ådagalagt, att sådane, som undergått examina wid Universitetet, äro mindre duglige att sköta en Länsmanssyßla, än en simpel skrifware, som hos någon Kronofogde eller Länsman wunnit nödig practisk öfning. En sådan öfning och färdighet är wida mera maktpåliggande, än att kunna läsa upp några skollexor. Länsmännen måste wara (såsom Lars Larsson ordagrant uttryckte sig) "physiskt-practiskt bil-

dade" män. Sällan se wi någon, som wid Universitetet undergått examen för inträde i Rättegångswerken, eller något ännu högre prof, söka Länsmanstjenst, derest han ej i oeconomiskt eller moraliskt afseende kommit på förfall. Jag anser oß icke hafwa någon anledning att för medellöse, men skicklige personer förswåra tillfället att söka ifrågawarande tjenster, och då Konungens Befallningshafwande icke lärer underlåta att göra sig wederbörligen underrättad om en persons skicklighet, innan densamme till Länsman antages, så finner jag några nya föreskrifter i detta hänseende icke wara af nöden; hwarföre jag yrkar afslag å Betänkandet.

Brissman från Skaraborgs, Jonas Andersson och Peter Petersson i Slätthult från Jönköpings, Mats Ersson, Olof Persson och Eric Jansson från Stockholms samt Ephraim Larsson från Elfsborgs Län instämde med Lars Larsson.

Nils Persson från Örebro Län: Då det för närwarande ej är Landshöfdingarne förment att undersöka deras skicklighet, som till Länsmän skola antagas, och, i hwilket fall som helst, det beror på Landshöfdingens ynnest att utnämna hwilkendera af de sökande, han för godt finner, så anser jag ej wädligt att antaga Betänkandet.

Sahlström från Stockholms Län: Jag är hufwudsakligen förekommen af von Zweigbergk och Ola Jeppsson, och anser detta ämne förtjena att af Ståndsbröderne noga öfwerwägas. Länsmännen förordnas ofta till Actores publici; och huru skulle wäl ett sådant uppdrag kunna utföras, utan nödige kunskaper? Fränwaron deraf skulle ofta ställa många menniskors wäl på spel. Stundom händer det, att Konungens Befallningshafwande, på inkomne förfrågningar,

gar, rörande beskattning eller andra oeconomiska ärenden, meddela Krono-Länsmännen det swar: att han eger efter Lag och Författningar förfara. Huru blir detta möjligt, om nödige kunskaper saknas? Länsmanen är den civile Embetsman, som står allmogen närmast, och denne är ofta beroende af de råd och upplysningar, han meddelar. Halten af deßa beror återigen af Länsmannens insigter och omdömes-förmåga. Man antager ej en gång någon såsom extra cancellist, det är renskrifware, wid ett civilt embetswerk, utan att han wid Universitetet undergått wederbörlig examen. Med huru mycket större skäl borde man icke fordra af en blifwande Krono-Länsman ett sådant prof, som Utskottet föreslår? Någon wärd talare har yttrat, att skollexor, och redogörande derför icke äro behöflige för ifrågawarande tjenstemän. Betänkandet innefattar dock ingen ting, som kan gifwa anledning dertill, att de föreslagne förhören inför Konungens Befallningshafwande skulle komma att innefatta sådane lexor. Om förhöret nedsjönke ända derhän, så blefwe sådant examinatorernes fel, men ingalunda författningens. Det är wäl sannt, att en aflagd examen, utan derefter följande practisk öfning, ingalunda innefattar något säkert bewis på embetsmanna-duglighet, men så utestänger den ej eller möjligheten af en sådan. Som Länsmännen äro de embetsmän, hwilka stå oß närmast, så hoppas jag, att detta Stånd icke afslår Betänkandet till Ståndets egen skada.

Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus, Peter Persson i Ådelforß och Jonas Johansson från Jönköpings, Peter Gabrielsson från Kronobergs, Hinric Hansson från Elfsborgs, Sone Persson från Malmöhus och Eric Persson från Gefleborgs Län yttrade sig alla för af-

slag å Betänkandet samt anságo redlighet och practisk öfning wara för en Länsman wida mera behöflige, än widsträckta kunskaper; hwarjemte de förmenade, att Landhöfdingarne icke lära underlåta att anställa nödig pröfning, innan de antaga någon till denna tjenst.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: En ytterligare anledning för mig att afstyrka bifall till Utskottets förslag, är den deri förekommande mening: "att blifwande Krono-Länsmän skola aflägga prof af skicklighet i de till tjensten hörande ämnen, efter de närmare bestämmelser, Kongl. Maj:t kan finna lempligt att meddela." Derest wi skulle bifalla detta förslag, så wißte wi i sjelfwa werket ej hwad wi biföllo; ty det kom i sådant fall att bero på Kongl. Maj:ts godtfinnande att utsträcka pröfnings-ämnena huru långt som helst. Jag åberopar mitt förra anförande och anser den sats obestridlig, att redlighet och practisk dugligheet äro för en Krono-Länsman af mera wigt, än ett stort kunskapsförråd, samt att lärde personer, som want sig wid att tillbringa tiden inom studerkamrarne, sällan kunna wara duglige till bestridande af sådane tjenster, som erfordra mycken rörlighet samt en härdad kropp. Hwad actorater widkommer, så tillhöra de Fogden, och om Länsmannen icke är duglig att uföra dem, wid Krono-Fogdens möjliga förfall, blir han säkerligen icke derom anmodad. Utförandet af de saker, hwilka Länsmannen, å tjenstens wägnar, sjelf åtalar, är icke swårare, än att en person med wanlig öfning kan komma i land dermed. Slutligen erinre man sig ock, att sällan någon annan, wid Universitetet examinerad person, än den, hwilken till ingenting duger, söker ifrågawarande tjenster. Jag fortfar att yrka afslag å Betänkandet.

Häri instämde Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län samt Per Jonsson från Öland.

Appelqvist: Då man nu för tiden fordrar ett stort kunskapsmätt redan af barnen i skolan, så bör, efter min tanka, ingen hädanefter antagas till Krono-Länsman förr än han wid något af Rikets Universiteter undergått åtminstone Kameral-examen. Jag hyser ej förtroende till det föreslagna förhöret inför Konungens Befallningshafwande, och jag yrkar derföre afslag å Betänkandet.

Ola Jeppsson från Blekinge: Någon Ståndsledamot har yrkat afslag å Betänkandet af den anledning, att Utskottet ej tillstyrkt Academisk examen såsom wilkor för competens till Länsmanstjenster; de flesta åter hafwa ansett till och med det föreslagna förhöret inför Konungens Befallningshafwande alldeles öfwerflödigt. För min del finner jag Utskottet hwarken hafwa tillstyrkt för litet eller för mycket, utan just gått den rätta medelwägen. Landshöfdingarnes rättighet att förhöra dem, som söka ifrågawarande tjenster, bör, med hänseende till den af medbrodren Sahlström mycket wäl skildrade beskaffenheten och wigten af deßa befattningar, åläggas såsom en skyldighet, och jag är fullt öfwertygad derom, att deßa förhör icke skola, såsom någon talare tycks hafwa welat antyda komma att omfatta ämnen tillhörande physiken, utan endast sträcka sig till de tjensteålligganden, som tillkomma en Krono-Länsman.

Nils Persson från Södermanland: Jag erkänner wißerligen, att kunskaper äro både nyttige och behöflige för en Länsman, och det af Utskottet föreslagna förhör inför Konungens Befallningshafwande kunde wäl ock hafwa sin nytta med sig; men då Utskottet tillika yttrat, att ämnena

för deßa prof skola bero på de närmare beständmelser, som Kongl. Maj:t kan finna lempligt meddela, så anser jag betänkligt att godkänna samma förslag. Om Regeringen funne för godt att utsträcka deßa prof till samma kunskapsmått, som erfordras t. ex. i Hof-Rätts-examen, så kan man wara öfwertygad derom, att en så qualificerad Länsman icke skulle wara belåten med 200 R:drs årlig lön. Deßutom finner jag det af erfarenheten ofta bekräftas, att de, som ådagalagt högre kunskapsprof, äro merendels alltför förnäme och oftast oduglige till bestridande af de göromål, som åtfölja en Länsmans-syßla, wid hwars fullgörande practisk duglighet och hederliga tänkesätt äro hufwudsaken. I min hemort fanns det, för icke lång tid tillbaka, en Kronofogde, hwilken börjat med att wara betjent och icke idkat några studier, men, det oaktadt, i sin tjensteutöfning war wida skickligare, än mången, som undergått Kameral-examen. Jag yrkar afslag å Betänkandet.

Åtskillige hördes häruti instämma.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Om jag hade erfarenhet deraf, att Länsstyrelserne icke pröfwade skicklighen hos sökande till Länsmanstjenster, innan de dertill antogo dem, så skulle jag förena mig med de talare, som tillstyrkt bifall till förewarande Betänkande; men då deremot erfarenheten wisat, att Landshöfdingarne tillräckligen begagnat sin pröfningsrätt i detta afseende (så att till exempel i min hemort ingen Länsman finnes utan tillräcklig skicklighet i sin tjenst) kan jag ej annat än instämma i de åsigter, medbrodren Nils Persson utwecklat. Det händer ofta, att en Bonde är skickligare att förrätta en Länsmanstjenst, än en examinerad, och hwad serskildt widkommer de Länsmännen tillhörande actorater, så äro de merendels icke af

swårare beskaffenhet, än att personer med wanligt menniskoförstånd och någon erfarenhet kunna utföra dem. Man behöfwer ej befara, det ju ej Länsmannen blifwer tillräckligen slug nog att preja en fattig bonde, i fall han dertill skulle hafwa håg och lust. Hade någon af Herrar Landshöfdingar wäckt motion i förewarande ämne, så hade det warit en sak att tänka på, men när nu till och med en Landshöfding, Friherre Kræmer, är bland reservanterne, så twekar jag icke att tillstyrka afslag å Betänkandet.

Per Hansson från Wermland: Då Länsstyrelsen till- och affätter Länsmän, så är wäl intet billigare, än att densamma både eger rättighet och förbindelse att anställa wederbörlig pröfning med dem, som till slike tjenster anmäla sig såsom sökande. Jag tillstyrker derföre bifall till Betänkandet.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Man har yttrat, att det föreslagna profwet är nödigt, emedan Länsmännen få sig actorater uppdragne. Skulle examensprof ega rum för att ådagalägga de insigter, som af en fullkomligt skicklig actor publicus kunna erfordras, så wore ett prof inför Konungens Befallningshafwande ingalunda tillräckligt, utan dertill fordrades minst Hof-Rätts-examen. Det har äfwen blifwit nämdt, att Konungens Befallningshafwande, på inkomne förfrågningar i hwarjehanda oeconomiska ämnen, ofta meddelar endast det swar, att den frågande eger enligt lag och författningar förfara. Det är dock endast till Krono-Fogdarne, men icke till Länsmännen, som sådane skrifwelser afgå. Man har äfwenledes synts mindre belåten med mitt uttryck "skollexor." Jag har endast dermed welat antyda det måhända allt för stora wärde, som man i wår tid sätter på den döda kunskapen, och hwaraf en

följd blifwer, att wåra lärdomsanstalter äro uppfyllde af ynglingar, de der egna sig åt studier, under det att ett jemförelsewis wida mindre antal rigtar sin håg åt de närande yrkena, samt den practiska öfningen och dugligheten alltför mycket åsidosättes. Det förundrar mig widare (forfor Lars Larsson ordagrant) "att medbrodren Ola Jeppsson gjort anmärkning öfwer det af mig antydda physiskt practiska föremålet för Krono-Länsmannens werksamhet, såsom ytterstа ändan af administrationen. All practik indelas nemligen, såsom bekant är, uti theoretisk practik och physisk practik. Det är den sednare, som för en Länsman är oundgänglig, och af den förra behöfwer han hufwudsakligen endast så mycket som rörer bränwinsbrännings-kunskapen, hwilken är temligen lätt att inhemta." Emedan Utskottets tillstyrkan i första delen af Betänkandet bör bifallas, men det i slutet förekommande förslag afslås, så torde wara rättast, att wi återremmittera hela Betänkandet.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Ståndet måtte inse den fråga, som utgör föremålet för detta Betänkande, ytterst wigtig, enär discussionen derom, på bekostnad af andra föredragnings-ämnen, blifwit så owanligt widlyftig, ja man kan med skäl säga löjlig. Mig synes ingen annan förbindelse wara i Utskottets förslag ålagd Länsstyrelserne, än den, samma auctoritet redan eger, nemligen att wederbörligen pröfwa deras skicklighet, som till Länsmansbeställningar sig anmäla. Jag yrkar derföre bifall till Betänkandet.

Dahllöf instämde med Anders Andersson.

Östman begärde få antecknadt, det han instämde med Nils Persson från Södermanland.

von Zweigberg: För min del skulle jag anse det ytterst maktpåliggande, att inga andra antagas till Statens tjenst än sådane, som documenterat tillräcklig skicklighet. Man har sagt, att ingen wid Universitet examinerad lärer söka en Länsmanstjenst, utan att wara i oeconomiskt eller moraliskt afseende förfallen. Förmodligen grundar man ett sådant yttrande på den förmodan, att Länsmän äro från widare befordran utestängde. Jag tror likwäl, att deße tjenstemän, derest de undergått Kameral-examen, ega företräde till Kronofogde-tjenster, och äfwen till befordran wid Räkenskapswerken. Jag känner både duglige och oduglige Länsmän bland dem, som, wanligen på Fogdens recommendation, blifwit af Konungens befallningshafwande tillsatte; men oftast inträffar, att sådane, som erhålla slike tjenster utan att dertill wara tjenlige, hänga med (såsom man säger) 2 à 3 år, men sedan måste förafskedas. Det förefaller mig högst underligt, att en så stor del af Ståndet sätter sig emot bifall till förewarande förslag, då dermed endast åsyftas en werklig controll på dugligheten hos en embetsman, som med allmogen står i så nära beröring.

Per Mårtensson från Jönköpings Län: I de Härader, hwilka jag representerar, finnas fyra Länsmän, de der alla äro så skicklige, att jag icke skulle wilja bortbyta en af dem mot twå sådane, som wid Universitetet undergått examina. Jag instämmer med dem, som anse Utskottets förslag öfwerflödigt, och yrkar derföre afslag derå.

Ola Jeppsson från Blekinge: Jag beklagar, att Lars Larsson fattat humeur, öfwer mitt sista yttrande. Skulle han, genom de af honom begagnade uttryck, hafwa åsyftat personlig förolempning, så lemnar jag ett slikt förfarande åt det förakt, som detsamma alltid förtjenar.

Rutberg från Norrbottens Län: En del Ledamöter hafwa yrkat bifall, en annan del afslag af Betänkandet. Hwilkendera utgången blir, synes mig temligen likgiltigt, men, hwad sjelfwa formen beträffar, anser jag lempligast, att inrätta Nej-propositionen sålunda, att om Nej winner, har Ståndet, med bifall till hwad Utskottet i första delen af Betänkandet tillstyrkt, afslagit Utskottets i slutet af Betänkandet framställda förslag.

Anders Andersson från Skaraborgs och Bengt Gudmundsson från Hallands Län ansågo det grundlagsenligt att, alldenstund Betänkandet nu första gången förekommer i Ståndet, återremittera det i sin helhet, enär det synes wara Ståndets afsigt att bifalla första delen deraf, eller Utskottets afstyrkan af Herr Ribbings motion, men afslå sednare delen, eller det af Utskottet i slutet af Betänkandet framställda förslag.

Öfwerläggningen war slutad; och som Talmannen, efter hwarandra gjorda framställningar på bifall, återremiß och slutligen på afslag af Betänkandet, blefwo med blandade Ja och Nej beswarade, samt votering serskildt yrkades beträffande den blifwande contra-propositionen; så uppsattes, godkändes och anslogs följande voterings-proposition.

"Den som will, att contra-propositionen wid hufwudsaklig votering, angående Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets Betänkande N:o 104, om Länsmans-tjenstens tillsättande, skall innefatta återremiß, röstar Ja.

Den det ej will röstar Nej.

Winner Nej, har Ståndet beslutat, att contra-propositionen skall ställas på afslag af berörde Betänkande."

Den i wanlig ordning anställda omröstning utföll med 71 Nej mot 21 Ja; hwadan Ståndet sålunda beslutat,

att contra-propositionen skulle ställas på afslag af ifrågawarande Betänkande.

Derefter anställdes votering, i sjelfwa hufwudsaken, öfwer följande, justerade och anslagna proposition:

"Den som bifaller Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets Betänkande N:o 104, angående föreslagen ordning för tillsättande af Krono-Länsmans-tjenster och wilkor för befordran till sådane tjenster, röstar Ja.

Den det ej will, röstar Nej.

Winner Nej, är berörde Betänkande af Ståndet afslaget."

Efter rösternas uppsummerande, befunnos 68 hafwa lagt Nej, men endast 21 Ja; och war således Betänkandet afslaget.

Emot detta beslut reserverade sig Ola Jeppsson och Lars Petersson från Blekinge, Sahlström från Stockholms, Nils Persson från Örebro, och von Zweigbergk från Skaraborgs Län, denne sistnämnde, dels på grund af hwad han under öfwerläggningen anfört, dels af den anledning, att då Utskottet, första delen af Betänkandet, tillstyrkt, det Herr Ribbings förslag må utan afseende lemnas, men Ståndet nu afslagit hela Betänkandet, och således äfwen denna del, synes deraf, som Ståndet beslutat, att Utskottet skall wid Herr Ribbings motion fästa afseende.

§ 8.

Derefter föredrogos, hwart efter annat, följande Utskotts Betänkanden och Memorial, nemligen:

Stats-Utskottet:

N:o 324, med förslag till voterings-proposition, i anledning af skiljaktige beslut öfwer Utlåtandet N:o 258, an-

gående löne-ersättning för f. d. Stats-Secreterarne Grip och von Hartmansdorff,

Bifölls;

N:o 325, med förslag till voterings-proposition, i följd af skiljaktige beslut öfwer Utlåtanderne N:is 195 och 304, angående Löne-Reglering för Stats-Departementens Expeditioner,

Bifölls;

N:o 326, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 170,

Lades ytterligare på bordet;

och N:o 327, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 177,

Lades till handlingarne.

Banco-Utskottets:

N:o 98, i anledning af återremißer å Utskottets, under N:is 55 och 57, afgifne Utlåtanden,

Lades till handlingarne;

och N:o 99, i anledning af Fabrikören A. L. Soldins ansökning om eftergift af upplupne räntor å 2:ne Lån i Banco-Disconten,

Afslogs.

Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets:

N:o 105, i anledning af wäckt motion, att lösningsrätten i Fjerde-parter i Fahlu grufwa icke widare må wara de brukande Bergsmännen förbehållen,

Lades ytterligare på bordet;

N:o 106, i anledning af wäckte motioner, om rättighet för Hernösands Stift att komma i åtnjutande af de 124 tunnor spannmål, som derifrån årligen utgå till Upsala Domkyrka,

Bifölls;

N:o 107, i anledning af anmärkningar wid Utskottets Betänkande, angåeende skjutsnings-anstalterne i Riket,

Bifölls;

och N:o 108, om föreslagne åtgärder för att befordra skeppsfartens förkofran,

Bifölls;

samt Expeditions-Utskottets:

N:o 13, i anledning af Post-Inspectoren C. F. Lindstedts ansökning om 400 R:drs förhöjning uti det honom för complettering och utdelning af Riks-Ståndens Protocoll wid sistlidne Riksdag, tillagde arfwode af 200 R:dr,

Lades på bordet.

§ 9.

Föredrogos och lades första gången på bordet, följande sedan sista Plenidag till Ståndet ankomne Utskotts Betänkanden, Memorial och Utlåtanden, nemligen: Constitutions-Utskottets N:is 44, 45, 46, 47 och 48; Stats-Utskottets N:is 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352 och 353; Banco-Utskottets N:o 104; Lag-Utskottets N:is 137, 138, 139, 140 och 141; samt Allmänna Beswärs- och Oecononomie-Utskottets N:o 109.

§ 10.

Uppläſtes från Respective Med-Stånden ankomne Protocolls-Utdrag, nemligen från Högwördige Preste-Ståndet, för den 7 dennes, N:is 366—368; samt från Wälloflige Borgare-Ståndet, för den 10 dennes, N:o 375.

§ 11.

Olof Hansson från Westerås Län erhöll, på begäran, ledighet från Riksdagsgöromålen från den 17 dennes till och med den 2 nästinstundade November.

§ 12.

I anseende till Ledamöternes af Bewillnings-Utskottet Anders Normarks från Westerbottens Län och Johan Olof Widegrens från Östergöthlands Län inträffade sjukdomsförfall, förordnades Lars Petersson från Blekinge Län, att, i den förstnämndes, och Jöns Ersson från Wermlands Län att, i Widegrens ställe, fungera såsom Ledamöter i berörde Utskott till deß hwarderas ifrågawarande förfall upphörde.

Ståndet åtskiljdes kl. ½ till 2 eftermiddagen. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 17 October.

Plenum kl. 9 förmiddagen.

§ 1.

Protocollet för den 10 dennes uppläsites och justerades.

§ 2.

Enligt derom gjordt förbehåll den 10 i denna månad wid handläggningen af Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtanden N:o 45, angående besittnings-rätten till Annexe-, Stom-, Mensal- och Kyrkohemman i Skåne, Halland, Blekinge och Bohus Län för de å

deße Hemman antagne åboer, uppläste nu Christen Andersson från Malmöhus Län ett så lydande skriftligt anförande:

"Jag utbeder mig få fästa Höglofslige Stats- och Oeconomie-Utskottens uppmärksamhet derpå, att jag i min motion icke på något sätt widrört frågan, om de indelningsstommar och Annexe, hwilka Presterskapet enligt 1723 års privilegier eger att bruka, häfda och häfda låta, utan att jag endast ifrågasatt skatteköps-rättighetens utsträckning till alla Mensal-hemman, samt till Kyrko-hemman. Det kan ej wara Höglofslige Stats-Utskottet obekant, att det förra slaget hemman redan i wißa fall är obestämdt intaget i skatteköps-förordningen, och att de till deras natur blott äro räntegifwande hemman, samt icke under Presterskapets egande rätt; äfwensom det är en obegriplig förblandning af begrepp, att de så kallade Kyrkohemman, hwilka blott äro till wißa delar af sina räntor anslagne till Kyrkor och Presterskap skulle kunna anses i samma cathegorie, som de i skatteköps-förordningen undantagne Kyrkornas hemman och jordar, hwarmed påtagligen förstås, endast de hemman och lägenheter, m. m., hwilka äro under Kyrkornas egande rätt. Att jag ej namngifwit några wißa hemman och kyrkor är en följd deraf, att min motion icke kunnat eller bordt angå något enskildt fall; utan att den härleder sig af en skyldig omtanka såsom Representant, för det allmännas fördel Presterskapets och Kyrkornas, såwäl som flere hundrade åbofamillers, hwilka nu äro i en ständig osäkerhet om besittningsrätten till sina hemman.

Jag wågar hoppas, att Utskottens Ledamöter täcktes taga närmare kännedom, om detta allmänna förhållande; synligt af de offentlige acter, Förordningar och Konungabref, som angå deßa slags hemman i riket, och hwilka jag till en stor del i mina förra anföranden antydt, säkert skola

de då i denna fråga se en ibland de wigtigare ämnen för en lagstiftning, som bör befordra Statens och den enskildtes gemensamma fördel, och således i samma anda hwari Sweriges Lagstiftare fordom framgått, söka upphäfwa de ännu qwarstående hinder för en säker och tryggad besittningsrätt af jorden: en rättighet utan hwilken deß häfd wanwårdas och enskildt lidande ådrager Staten, på det hela, förlust eller minskade inkomster.

Utskotten hafwa föreslagit en åtgärd, i fråga om de Halländska Kyrko-hemmanen, som utwisar att de insett såwäl rättwisa som nyttan af, att försätta deßa åboer i en lagenlig och tryggad besittningsrätt af hemmanen, och att göra Statens rätt gällande emot dem, som otwifwelaktigt kränkt, eller rättare genom fortsatt mißbruk kränker densamma. Skulle ej en dylik åtgärd kunna föreslås, angående alla öfrige Kyrkohemman i Riket, till hwilken Kyrkorna icke kunna fulltyga någon enskildt donations-rättighet? Jag underställer detta till Utskottens beprösfwande, då alla sådane, samtligen äro genom mißförstånd om hela widden af den, efter reformationen införda Reduction af Kyrkogodsen tillkomne. Stockholm d. 14 Oct. 1840.

Häruti instämde Niclas Jönsson, Sone Persson, Nils Jeppsson, Per Jönsson, Måns Jössesson och Per Pålsson alla från Skåne.

Ståndet beslöt, att Christen Anderssons anförande skulle åtfölja återremißen af ofwannämnde Betänkande.

§ 3.

Olof Olofsson från Westerås Län begärde ordet och uppläste ett skriftligt anförande, så lydande:

"För en hwar, som öfwertygat sig om wigten och nyttan af att de nuwarande ojemnt fördelade och jordbruks-

industrien nedtryckande grundskatterne efterhand afskaffas och att i deras ställe bewillning för fast egendom, i mohn af denna egendoms wärde, blifwer den allmänna beskattningsgrunden för denna del af synliga förmögenheten, kunna icke denna riksdagens förhandlingar wara synnerligen tillfredsställande. Det förtjenstfulla bemödandet, som wid åsynen af omkring 900,000 R:dr årligt öfwerskott i Stats- och Riksgälds-Werken, i början af Riksdagen gjordes att kunna få hemmantals-räntan afskaffad, samt några deremot swarande lindringar införde i Städernes onera, gick omkull, dels för Ridderskapet och Adelns motsträfwighet att medgifwa Skatte-nedsättning i allmänhet, dels för de mißförstådda Stånds-intreßen, som gjort sig gällande i denna fråga; och äfwen inom detta Stånd, finner man huru de olika provincernas förmenta fördelar söndra meningarne då fråga är att komma till det önskwärda resultatet, oaktadt enhwar lätt borde inse: att om blott början till en betydligare lindring i grundskatterne kunde ske, skulle den genom behofwet att uttänka och utbilda mera förnufts-enliga beskattningssätt, tjena till alla orters och klaßers gemensamma båtnad. Det war således ej underligt, om de förslag af mera inwecklad, men högst wälbetänkt natur, som afgifwits till undanrödjande af de olikheter i beskattningen som nu medföras af de serskilde jordnaturerne, skulle förqwäfwas; och genom behandlingssättet af deßa frågor, har det nu mera blifwit omöjligt, att komma till något direct beslut wid denna riksdag, sedan Stats-Utskottet ensamt behandlat frågan i sammanhang med förslagen till förenkling af grundräntorne, och Rikets Ständer genom deras i anledning deraf fattade beslut, bundit sig i afgörande af de till Stats- och Oeconomie-Utskotten gemensamt remitterade frågor af likartad beskaffenhet.

Men efter noggrannaste pröfning af såwäl de närwärande förhållandernes swårigheter, som af hindren för att komma till en önskwärd förändring så länge de enskildta intreßena stå i alltför stark motsats till de allmänna, har jag ansett mig böra icke alldeles öfwergifwa hoppet, att åtminstone för en aflägsen framtid kunna komma till målet; och jag wågar således begagna mig af den lagenliga wäg som Ståndets beslut om återremiß öppnat, för att fästa Utskottens uppmärksamhet ännu en gång på detta ämne och på en möjlig utwäg att tillfredsställa fordringarne.

Det kan nemligen icke wederläggas, att de olika jordnaturernas afskaffande, samt likhet i Skatter och onera, utgör wilkoret för, att icke endast en enkel, jemnlik, lätt fördelad, kontrollerad och redowisad beskattning af jorden må kunna införas, utan äfwen debiteringen af uppbörden och redowisningen af Skatterne mycket förenklas, samt en del tjenster och embeten indragas, hwilka nu egentligen finnas till för handhafwandet af det inwecklade Kameral-Werket, kontrollen, m. m.

För att winna detta stora mål, kunna wißerligen flere sätt begagnas; men de sannolikt ändamåtsenligaste synas wara, antingen, som någon föreslagit, att den oprivilegierade jorden, genom utgifne obligationer som småningom medelst räntan amorteras, ersätter den privilegierade jorden den minskning i wärde, som deß åtagande högre skatter skulle medföra; eller ock, att på sätt jag för min del anser ännu fördelaktigare, den oprivilegierade jordens grundskatter successive nedsättas, i samma mohn, som den privilegierade jordens skatter, emot en wiß ränte-betalning under bestämd tid, kan förhöjas, intill deß, all grundskatt kunde anses lika, då den alldeles borde förswinna och blott per mille-

mille-afgiften efter Bewillnings-method begagnas för all fast egendoms lika beskattning, ett sätt, som icke skulle erfordra så lång tid, heldst om Banco-winsten och Stats-öfwerskotten under några år fick begagnas, att underhjelpa utförandet.

Jag medgifwer gerna, att uttänkandet och pröfningen af de olika sätten och deras werkningar icke egentligen bör eller kan tillhöra Riksdagens trägna och för bestämda ändamål upptagna förhandlingar. Detta egnar sig bättre för några få eller till och med en enda persons ihärdiga forskningar och plannäßiga beräkningar. Och jag derfwes alltså icke fordra, att Utskotten skola befatta sig widare härmed. Men jag tror deremot, att det är en skyldighet emot oß sielfwe och wåra närmaste efterkommande, att ej låta afskräcka oß af de ögonblicklige swårigheterne, för att nå ett mål, till hwilket wi måste sträfwa, om någonsin wårt beskattnings-wäsende skall uppnå den enkelhet, den ringa kostsamhet och den rättwisa bestämdhet, hwartill många andra länder lyckats komma och som wi se wåra bröder Norrmännen kunnat tillwägabringa i sitt, der de gamla grundskatterne, under de sista 12 åren blifwit afskaffade och utbytta emot lempligare beskattnings-grunder. Jag wågar derföre wördsamt bedja Utskotten, att de icke måge afstänga alla bemödanden i denna del. 1809 års lagstiftare wisade, att de för uppgörandet af förslag till nya förbättringar ansågo tjenligt, till att genom utlofwande belöningar åt enskildte män som wille uttänka att utarbeta sådana, framkalla emellan riksdagarne arbeten, hwilka kunde gifwa ledning åt Riksens Ständers Beslut; och jag tror, att denna åsigt är riktigare än att begära Committée-arbeten, som merendels icke lemna några tillfredsställande resultater. Jag föreslår

således, att Utskotten måtte tillstyrka Rikets Ständer, att utfästa en belöning af 2,000 R:dr B:co åt den, som inom 1842 års slut, offentliggör det antagligaste förslaget, att i Swerige tillwägabringa de nuwarande äldre grundskatternes successiva eller på en gång skeende afskaffande, på det sätt, att en allmän, efter fastighets-wärdet lempad bewillning, derefter kunde blifwa den enda grundskatt, som till Stats-Werket behöfde erläggas.

Med fullt förtroende öfwerlemnar jag till Utskotten, att i detta hänseende lempa ordalagen af denna min proposition, blott ej, att hufwudändamålet förfelas; hwilket jag anser wara af högsta wigt för fäderneslandet. I följd af deßa mina tankar anhåller jag att de måtte få åtfölja återremißen å Betänkandet. Stockholm d. 14 Oct. 1840.

Härmed förenade sig Anders Göransson från Stora Kopparbergs Län, Jonas Andersson från Jönköpings Län.

I följd af Olof Olofssons derom gjorda förbehåll den 10:de dennes, fann Ståndet för godt tillåta, att detta anförande skulle få åtfölja den nämnde dag beslutade återremiß af Stats- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 49, i anledning af wäckt fråga om en lika beskattning å all jord inom Riket, m. m.

§ 4.

Enligt begäran, erhöllo Johan Olofsson från Stockholms Län, Anders Larsson från Westerås Län och Anders Trysén från Östergöthland permißion, den förstnämnde under 2 weckor, Anders Larsson under en wecka, räknade från denna dag, och Trysén under 3 weckor, räknade från och med den 19:de dennes; för att i enskildte angelägenheter hemresa; och förordnades Lars Petersson från Blekinge Län

och Nils Gustaf Nilsson från Östergöthland, att under nämnde tid och så länge Anders Larsson och Trysén äro frånwarande, wara Ledamöter, den förre uti Bewillnings-Utskottet i stället för Anders Larsson, och den sednare i Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottet i Tryséns ställe; derom Protocolls-Utdrag utfärdades.

§ 5.

Sven Heurlin från Kronobergs Län begärde och erhöll permißion tills widare från Ledamotskapet uti Stats-Utskottet; och förordnades Sone Persson från Malmöhus Län, att så länge Heurlin är frånwarande såsom Ledamot biträda nämnde Utskott; hwarom Protocolls-Utdrag blef utfärdadt.

§ 6.

Anders Olsson från Stora Kopparbergs Län uppläste ett så lydande skriftligt anförande:

"Under motionstiden gjorde Riksdagsmannen Spennar Johan Ericsson från Stora Kopparbergs Län, motion, rörande Kohlböter för bristande Lefverance, af de så kallade Hemmans-Ränte- och Qwarntulls-kohlen, med yrkande att samma kohl-böter måtte nu, då andra förhållanden med kopar-tillwerkningen wid Stora Kopparberget inträffat, alldeles upphöra, såsom blott utgörande en orättwis beskattning; alldenstund samma Bergslag har tillgång på köpekohl, inom sin ort på närmare afstånd, hwars kohl-pris i allmänhet wäl understiger, men aldrig öfwerstiger markegången. Då denna motion, den 19 Februari föredrogs i Ståndet, ingaf jag ett anförande, i samma syftning om samma sak, rörande mine Commitenter, och yrkade för dem samma befrielser, och Ståndet remitterade båda deßa anföranden till

Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottet. Sedermera gjorde Riksdagsmannen Eric Andersson från samma Län, den 4:de derpåföljande Mars, motion i samma syfte, som af Ståndet blef remitteradt till Stats-Utskottet. Nu har inträffat, att Stats-Utskottet icke har sammanträdt med Oeconomie-Utskottet, utan under N:o 235 den 17:de sistlidne Juli, sig öfwer Eric Anderssons motion utlåtit, som inkom på Ståndets bord den 5:te Augusti; då Bonde-Ståndet beslöt att samma Utlåtande skulle hwila, till Oeconomie-Utskottets i samma ämne inkommit. Men ehuru sistnämnde Utskott, erhöll Johan Ericssons och mitt anförande långt före Stats-Utskottet, och det sistnämnde redan i Juli afgjordt densamma, är det ännu oafgjordt i Oeconomie-Utskottet. Och som nu Riksdagen är så långt framskriden, att man snart wäntar slut derpå, befarar jag, att denna, icke owigtiga fråga för mine Committenter, kunde af Oeconomie-Utskottets dröjsmål, att ej på åtta månader beswara motionen, blifwa oafgjordt, hwaraf jag för mine Committenter skulle komma att anses försumlig, som icke sökt att få rättelser i deßa prejerier afgjorde. Af deßa omständigheter, är det som jag, hos Hederwärda Ståndet ödmjukast anhåller och föreslår, att Rikets Ständer måtte enligt 54 §. Riksdags-Ordningen förelägga Oeconomie-Utskottet bestämd tid att inkomma med sitt Utlåtande öfwer Johan Ericssons motion och mitt anförande, till exempel 8 dagars tid, ifrån den dag Ståndens Protocoll härom till Utskotten inkommer; och får jag således anhålla, att, om detta Stånd beslutar för sin del hwad jag äskat, Med-Stånden inbjudas att sig derom förena. Stockholm d. 17 Oct. 1840.

I anledning häraf tillkännagaf Ola Jeppsson från Blekinge Län, att ifrågawarande ärende för längre tid sedan blifwit föredraget inför Oeconomie-Utskottets 3:dje Afdelning, men hitintills hwilat oafgjordt i afbidan på upplysningar, hwilka ännu ej hunnit anskaffas. Afdelningen har likwäl den 13 dennes ytterligare widtagit åtgärd för erhållande af deße upplysningar på det ärendet med snaraste må kunna företagas.

Ståndet fann för godt bifalla Anders Olossons hemställan; och skulle respective Med-Stånden inbjudas att detta beslut biträda; derom Protocolls-Utdrag utfärdades.

§ 7.

Sven Heurlin från Kronoborgs Län begärde ordet och uppläste följande skriftliga memorial:

"Redan i början af Riksdagen wäckte jag en motion angående Låne-understöd af, allmänna medel till befordrande af större odlingsföretag; och flere medbröder hafwa föreslagit, att äfwen mindre enskildte Län, skulle lemnas, till landets uppodling. Man trodde, att medlen dertill egentligen borde sökas i Banco-winsten, och att genom utlåning af en del deraf till dylika ändamål, såwäl Bankens som landets allmänna fördel kunde förenas. Det ser emedlertid att döma af Banco-Utskottets derom afgifne Utlåtande, så ut, som en dylik lönerörelse icke skulle anses nyttig för Banken; och jag will ej derom nu yttra mera, än min förundran deröfwer. Men, då under tiden ett annat förhållande uppstått; och då Riksgälds-Contoret befinnes hafwa disponible så betydlige öfwerskotts-medel, att de alldeles icke behöfwas för Statswerkets pröfwade behof; utan lemna tillfälle att reservera betydlige summor för framtiden; inses lätt, att deßa summor icke bättre kunna begagnas, än om de i utlåningswäg bidraga till landets uppodling och förbättring. De komma derigenom att återgifwa något af den must, som dragits ur den skattande jorden; och de bereda åt de jordbrukande klaßerna nya krafter,

att i behofwets stund biträda det allmänna. Stats-Utskottet har äfwen icke twekat, att redan tillstyrka Rikets Ständer att med sådane medel underhjelpa odlingar i Norrland och på Gottland: och jag wågar, med anledning deraf wördsamt wäcka det förslag att Rikets Ständer icke stanna wid en sådan blott partiel, utan utsträcka den till alla de delar af, Riket, som kunna wara i behof af sådana allmänna låne-understöd, eller med fördel kunna begagna dem för sina odlingsföretag.

Jag föreslår således: att af Riksgälds-Contorets reserverade Öfwer-Skotts-medel En million Riksdaler Banco måtte affättas, för att ifrån och med den 1 Juli 1841, utlemnas till större och mindre odlingslån, åt sådane menigheter eller enskildte personer, hwilka styrka sig disponera ett lika belopp enskildte medel, som de på detta sätt af de allmänna skulle kunna begagna, i och för de uppgifne, wederbörligen undersökte och enligt godkände kostnads-förslag bestämde odlings-företag, af större eller mindre omfång.

Såsom allmänna grunder för denna låne-rätt, anser jag böra stadgas:

1) att på sätt Utskottet redan för ofwannämnde landsorter föreslagit, tre procent ränta erlägges i de fem första åren från uttagningsdagen.

2) att efter denna tid 6 procent å primitiva capitalet erläggas, på sätt, att 3 procents ränta beräknas på innestående capital, samt resten blifwer amortißement å lånet.

3) att säker borgen eller inteckning-säkerhet ställes för lånesumman; samt

4) att alla de reglementariska föreskrifter i öfrigt uppfyllas, som Utskottet anser sig böra föreslå Rikets Ständer, och deßa finna behöflige.

Då det är af yttersta wigt för penningrörelsen i landet, att den betydliga del af rörelse-capitalet eller rättare sedelstocken, som nu ligger ofrugtbar i Riksgälds-Contoret och Banken, blifwer till någon större del åter utlemnad i circulationen, och då det icke lärer kunna bestridas, att intet nyttigare sätt kan finnas för deß anwändande, än om jordbrukets utwidgning och en ökad production sätter nationen i stånd, att med ännu större säkerhet påräkna landets egna tillgångar för behofwet af lifsmedel; hoppas jag att detta mitt förslag icke skall möta några hinder; och att Utskottet med all den skyndsamhet som deß trägna göromål tillåta, skall behandla denna min motion, om hwilkens remitterande till Stats-Utskottet jag wördsamt anhåller. Stockholm den 17 October 1840."

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län med flere andre Ståndets Ledamöter instämde häruti. Begärdes och lades på bordet.

§ 8.

Föredrogs å nyo Banco-Utskottets den 14 dennes bordlagde Utlåtande N:o 104, öfwer wäckt fråga om tillfällig förstärkning af fonden för lånerörelse på namn och reverser.

I anledning häraf utläto sig:

Jacob Kihlblom från Södermanland: Då uti Banken finnas tillgångar att för ifrågawarande ändamål anwända hwilka hitintills legat ofrugtbare, tillstyrker jag bifall till Betänkandet. Både Banken och den allmänna rörelsen skola härpå winna.

Anders Larsson från Upsala Län instämde i denna mening.

Nils Persson från Södermanland: Utskottets Betänkande upplyser oß om en penningebrist och en deraf följande

förlägenhet i allmänna rörelsen, som för hela landet måste medföra ofördelaktiga resultater. När wi kunna genom den föreslagna förstärkningen afhjelpa det onda, wore det orätt att icke göra det; och jag hemställer således till Ståndet, om det ej skulle wilja förena sig uti det beslut, att lemna bifall till Utskottets förslag, såsom åsyftande att minska penningebristen och åt Banken bereda en ej obetydlig räntewinst.

Härmed förenade sig flere af Ståndets Ledamöter.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Jag bifaller jemwäl Betänkandet, och skulle önska, att en del af, Bancowinsten måtte anwändas till förstärkning af ifrågawarande lånerörelse, hwilken i sådan händelse betydligt utwidgades. Såsom en följd häraf skulle en nedsättning i räntan framdeles kunna tillwägabringas. Oberäknelige fördelar häraf äro af alla insedde och allmänt efterlängtade.

Anders Nilsson från Östergöthland och Gustaf Bernhard Appelqvist instämde häruti.

Discussionen war slutad. På proposition af Talmannen biföll Ståndet Banco-Utskottets Utlåtande N:o 104.

§ 9.

Talmannen framställde till Ståndets afgörande, huruwida det ej skulle wilja nästkommande Onsdag den 21 dennes till handläggning företaga Constitutions-Utskottets memorial N:o 38, angående National-representationens ombildning.

Efter någon öfwerläggning beslöts att dag för nämnde ärendes behandling skulle bestämmas i plenum den 21 i denne månad, sedan deßförinnan Talmans-conference för sig gått och resultatet deraf kommit till Ståndets kännedom.

§ 10.

Företogs å nyo Stats-Utskottets, sedan den 10 dennes på bordet hwilande Utlåtande N:o 326, i anledning af åter-

remiß å Utlåtandet N:o 170; angående wäckte frågor om förändringar uti grundräntorne och sättet för deras utgörande, indelte räntornes och tionde-spannmålens indragning till Statswerket, samt ändring uti markegångs-sättningarne, äfwensom dermed gemenskap egande åtgärder för räkenskapswerkets förenkling.

Härwid förekommo till åtgärd:

2:dra punkten, angående indeldte räntornes indragning till Statswerkets, emot anwisning af motswarande contante Statsanslag.

Ståndet biföll de under Litt. a, b, c och d gjorde tillägg och förändringar, men widblef i öfrigt deß angående deße ämnen förut fattade beslut.

3:dje punkten, angående grunderne för indeldte räntornes och kronotiondens levererande eller lösande med penningar samt räntepersedlarnes förenkling.

2:o angående Augments-räntorne.

I anledning häraf yttrade:

Nils Persson från Örebro Län: Jag anser oß böra widhålla wårt förra beslut, såsom mest förmonligt för räntegifwaren.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Denne punkt är den ende, som egentligen rörer Bonde-Ståndet, och kan för detsamma medföra förmoner, i händelse den föreslagna förändringen godkännes. Jag håller före, att wi ej böra bifalla Utskottets sednaste förslag, utan widblifna wårt förra beslut, på det anledning ej skall uppkomma till den förmodan, att Bonde-Ståndet will tillegna sig prerogativer på samma gång det söker att från öfrige Stånden taga bort dylike företräden. Den af Utskottets i deß första Betänkande föreslagna reform war ganska fördelaktig för räntegifwar-

ne, hwilka deremot, enligt det gamla stadgandet ofta kunna wara underkastade lidanden och kostnader utöfwer deras skyldigheter. Jag för min del kan ej annnat än afslå Utskottets hemställning uti Utlåtandet N:o 226, i afseende på augmentsräntan.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag anser deremot den af Utskottet föreslagna förändring ganska rigtig; och förekommer all rubbning uti hittills warande rote- och rustnings-förhållanden. Något prejeri af augments-tagarne har ännu ej försports och correctiv deremot är swårt att uppfinna. Jag bifaller derföre Utskottets sednaste förslag.

Häruti hördes flere af Ståndets Ledamöter instämma.

Nils Persson från Södermanland: Hitintills har Augments-räntorne wanligtwis erlagts med penningar efter markegångspris, och der räntorne in natura uppburits, har mig wetterligen, ingen förlust för räntegifwarne uppstått. Det är med ifrågawarande ränta samma förhållande som med frälseräntan; och samma liqvidationssätt bör också för begge bibehållas. Af sådan anledning biträder jag Utskottets sednaste förslag.

Jonas Johansson från Jönköpings Län och Nils Magnusson från Calmar Län woro af, Nils Perssons mening.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: För min del anser jag wara bäst att widblifwa Ståndets förra beslut. De räntegifware, hwilka wilja in natura lefwerera deras spannemåls-ränta, äro enligt lag dertill berättigade i hwad fall som helst; men för dem, som bo långt bort från räntetagarne är det en stor fördel att få med penningar afbörda sig räntan; och om rättighet härtill ej finnes, uppkommer på sätt och wis ett prejeri, som deremot ei är tänkbart, om augments-räntorne få liqvideras efter samma grund, som räntorne till Statswerket.

Nils Persson från Örebro Län: Då meningen tyckes wara mest gynnande för Utskottets sednaste förslag, will jag ej widare motsätta mig denna åsigt; men jag måste dock erkänna, att ehuru något prejeri ej komme i fråga utaf augments-tagarne bland Bonde-Ståndet, men wäl utaf större poßessionater, uppkom en stor fördel för räntegifwarne, dereſt Utskottets första förslag godkändes, emedan räntorne då finge erläggas såsom wanlige krono-utskylder.

Per Jönsson från Skåne: I min hemort finnas flere små Augments-räntor. Det är för räntegifwarne förmonligare att få till räntetagarne sjelfwa afbörda sig räntan, än underkasta sig uppbörd af Kronofogden; och derföre godkänner jag Utskottets sednaste hemställan.

Lars Larsson från Elfsborgs Län förklarade sig wara af deras tanka, som yrkat bifall till Utskottets hemställan uti sednaste utlåtandet.

Discussionen war slutad. På proposition af Talmannen bifölls Utskottets uti Utlåtandet N:o 326 gjorda förslag angående sättet för augments-räntornes liqviderande.

3:o Om tiden för det nya lösningssättet widtagande; och

4:o Om sättet för liqviderande af räntor anslagne till löntagare m. m.

Ståndet biföll de föreslagne förändringarne i deße 2:ne momenter med widblifwande i öfrigt af, deß förra beslut.

4:de punkten, angående Markegångs-sättning.

Med frånträdande af deß förra beslut härutinnan, biföll Ståndet Utskottets uti Utlåtandet N:o 326 gjorde förslag.

5:te punkten, angående uppbörds-termin.

Härwid yttrade:

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Utskottets förslag är, i min tanka nyttigt, och bör derföre antagas. Om wintren hafwa arbetsfolk i allmänhet minsta förtjensten, hwaremot de om höstetiden wanligtwis ega den bästa tillgången. Annat förhållande är med Jordegaren och landtbrukaren, hwilka först om wintren kunnat få sine producter realiserade.

Härmed förenade sig Anders Göransson från Stora Kopparbergs Län och Olof Lidbäck från Halland.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag bifaller Utskottets förslag, och skulle önskat, att Utskottet gått ännu längre wid uppbörds-terminens tillbaka flyttande, så att jemwäl mindre jordbrukare kunde få betala sine Krono-utskylder wid höstetiden. Den föreslagna förändringen är emedlertid högst gagnelig, emedan de fleste arbetare wid höstetiden hafwa sine bäste inkomster. En winst för Staten uppstår derigenom att flere kunna betala sine Utskylder, än hittills warit fallet.

Häruti instämde vice Talmannen Per Ericsson, Johannes Andersson och Sven Andersson från Skaraborgs Län, Peter Persson i Ådelforß från Jönköpings Län och Eric Jansson från Stockholms Län.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: I min hemort skulle den nya Uppbörds-terminen föranleda många olägenheter. Jag kan derföre ej bifalla Utskottets förslag, utan widhåller hwad Ståndet i berörde afseende förut beslutat.

Denna mening gillades af Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län, Anders Normark från Westerbottens Län, Sven Jonsson och Eric Nilsson från Jemtlands, med flere andre Ståndets Ledamöter.

Nils Persson från Örebro Län: Om höstetiden gäller spanemålen minst i wärde. Det blifwer således för arbetarne swårt att wid den tiden afbörda sig sine Krono-utskylder. Jag afstyrker förslaget.

Härmed förenade sig Nils Magnusson från Calmar Län.

Nils Persson från Södermanland: Utskottets förslag är wäl grundadt, och öfwerensstämmer med min uttalade åsigt då frågan första gången förewar i Ståndet. Utom det den fördel dermed winnes, att icke hela uppbördsbeloppet på en gång indrifwes och drages ur rörelsen, uppkommer jemwäl en förmon för både den arbetande klaßen och för Staten, emedan arbetarne genom arbets-förtjenst wid höstetiden ega bästa tillgången till Krono-Utskylderne, hwarigenom kronobetjeningens beswär med Uppbördens indrifning, samt de nu ofta förekommande handräcknings- och efterlysnings-åtgärderne skulle förminskas. Olägenheterne af den nu warande Uppbörds-terminen hafwa länge warit insedde; och en förändring deraf, är således högst wälkommen. Jag hoppas, att Ståndet behjertar deße förhållanden medelst bifall till Utskottets förslag.

Häruti instämde Anders Jonsson i Tuna, Anders Andersson och Gustaf Petersson från Östergöthland, Peter Petersson i Slätthult från Jönköpings Län, samt Olof Jasobsson från Södermanland.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Uti Utskottet har jag biträdt majoritetens beslut och förenar mig nu med Nils Persson från Södermanland. Jag will dock tillägga ännu ett skäl för bifall till Utskottets förslag. En arbetare eller dags-

werkskarl har om wintren wanligtwis redan förslört sin arbetsförtjenst under hösten, och det blir således Jordegarens omsorg och skyldighet att betala hans utskylder. Detta är nu wanliga fallet med mindre omtänksamme och hushållsaktige arbetare, och sådane finnas många. För dem måste dock äfwen finnas lagar. Wid höstetiden deremot eger en arbetskarl sin mesta inkomst. Han kan då med 2 à 3 dagswerken förtjena sig så mycket, att Krono-utskylderne dermed afbördas af honom sjelf. Mindre jordbrukare äro ofta i förlägenhet i afseende på egne utskylder. De äro således oförmögne att betala andras. När nu härtill kommer den stora fördelen af uppbörds-beloppets inbetalande i 2:ne terminer, tror jag lempligheten af detta nya förslaget wara fullkomligen styrkt, hwadan jag för min del bifaller detsamma.

Måns Jössesson från Skåne delade Nils Strindlunds åsigt.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Naturligtwis är förhållandet med arbetsfolk olika uti olika orter. I min hemort skulle den föreslagna förändringen medföra olägenheter af betänklig art, och är således ej der lemplig. Jag instämmer således uti Brodren Rutbergs åsigt. Jag känner ej någon Lag, som ålägger en hemmansegare att betala sine arbetares utskylder, med mindre han derföre får ersättning, hwilket för honom ej blir swårt, då han alltid eger tillfälle innehålla så mycket af betalningen för det till honom gjorda arbete, som motswarar Krono-utskylderne. Någon klagan öfwer olempligheten af hittills warande uppbördsstämma har i min ort ej eller försports, enär den warit öfwerensstämmande med arbetsfolkets och uppbördswerkets gemensamma bästa. Twå uppbördsstämmor skulle deßutom medföra ökadt beswär för Kronofogden och ökade kostnader för Staten. Jag afstyrker alltså Utskottets förslag.

Härmed förenade sig Lars Nilsson från Blekinge Län, Lars Bengtsson, Sone Persson, Niclas Jönsson och Nils Jeppsson från Skåne, samt Peter Persson från Calmar Län.

Per Sahlström från Stockholms Län: Om Rutbergs och Ola Jeppssons förswar af den gamla uppbördstiden endast afser en lindring uti Kronofogdens beswär, will jag dermed ej fästa serdeles uppmärksamhet, emedan jag hyser den princip, att enskildte beswär, wid inträffande collision, måste gifwa wika för allmänt wäl. Nils Persson från Södermanland mening antages af mig till alla delar. Utskottets förslag åsyftar ej någon tunga för de skattdragande, utan deremot en lättnad, emedan en arbetare under höstetiden har den största arbetsförtjensten, följaktligen den mesta tillgången och kan då med mera lätthet betala sine utskylder än under wintern, då han sällan kan förtjena något utöfwer dagligt bröd. Wi skola besinna, att de personer, hwilka Utskottets förslag angår, sakna all annan tillgång, än den arbetsförtjensten kan lemna. De ega ej jord och således ingen gröda att försälja. Serskild Debetsedel utfärdas jemwäl för dem, så att någon olägenhet af den förändrade uppbördstiden i ingen mon förefinnes. Skälig anledning är också för handen, af Rikets Ständer wid denna Riksdag komma att nedsätta dylike personers utskylder, hwarigenom, på sätt Utskottet anmärkt, den föreslagna förändringen, äfwen om den på en gång utfördes, icke kunde för dem blifwa känbar, enär deras utskylder äro betydlige och berörde lättnad wid samma tillfälle komme dem till godo.

Denna mening biträddes af Epraim Larsson från Elfsborgs Län, Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus samt Stephan Andersson från Stockholms Län.

Håkan Nilsson från Skåne: Jag kan ej gilla Utskottets sednaste förslag. Skulle någon annan uppbördstermin utsättas för arbetsfolk, än den hittills warande, borde den framflyttas till Juni eller Juli månader då för dylike personer bästa tillfället gifwes att betala deras Utskylder.

Hinric Andersson från Örebro Län: En nedsättning uti Krono-utskylderne kan endast sucessivt tillwägabringas, och är deßutom i min tanka, ej något skäl för den föreslagna förändringen af uppbördsterminen, hwilken åtminstone i min hemort skulle snarare medföra olägenheter än fördelar. Jag förenar mig således med dem, som talat för afstyrkande af nämnde förslag.

Hans Persson från Gefleborgs Län: Uti min hemort skulle en förändrad uppbördstermin föranleda stort mißnöje serdeles om det, såsom Utskottet föreslagit, blef de fattige ålagdt att betala sine utskylder förr än öfrige skattskyldige. Uti Helsingland och Gestrikland lifnärer sig den mindre bemedlade folkklaßen mest med linnewäfnader och bruksarbete. Inkomsten häraf utfaller först om wintren. Det skulle således blifwa ganska swårt att utfå någon skatt wid höstetiden. Deßutom blef det alltid orätt att på bekostnad af de fattige, hwilka äro i behof af credit mera än någon annan medborgare, ur den allmänna rörelsen 6 månader på förhand draga så stort uppbörds-belopp, som det ifrågawarande. Jag widblifwer för min del det beslut, Ståndet förut fattat.

Härmed förenade sig Jon Olsson och Eric Persson från Gefleborgs Län, Lundberg från Norrbottens Län och Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus Län.

Per Jönsson från Skåne: Det kan ej bestridas, att arbetsfolk i allmänhet wid höstetiden har den mesta arbetsförtjensten och således då äro bäst i tillfälle att betala sine Krono-Utskylder. Utskottets förslag åsyftar en ändamålsenlig förändring, som, i min tanka, bör bifallas.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag har ej begärt ordet, för att hålla något långt tal uti en så klar sak, som den ifrågawarande. Jag yrkar endast proposition, öfwertygad att ropen för bifall till Utskottets förslag skola högljudt skalla, så att votering ej ens kommer i fråga.

Johan Jacob Rutberg: Det skulle förete en stor widunderlighet att hålla en serskild uppbördstermin för de rike. Också blefwe det betänkligt att i min hemort, der man har ända till 16 mil till uppbördsmötet, twinga folket att wid höstetiden under det brådaste arbetet begifwa sig på en flere dagars resa för att betala sine skatter. Wid den tiden ega arbetsfolket deßutom ej någon penninge-tillgång så att uppbördsstämman blefwe utan ändamål.

Häruti instämde Anders Normark från Westerbottens Län med uppgift att förhållandet i hans hemort wore enahanda som i Norrbottens Län.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Jag hade önskat att Utskottets förslag blefwe antaget, och hos mig kan ej någon twekan uppstå i afseende på lempligheten af den föreslagna nya uppbördsstämman. Om Sommaren och wid höstetiden förtjena arbetsfolket mest; och när stämman utlyses wid skördetiden, skulle folket erinras om sin betalningsskyldighet då det egde tillgångar. Man kunde wara öfwertygad att de fleste betalte sine utskylder. Jag will wißerligen ej bestrida, att climat-förhållanden göra någon förändring i olika orter, men kan ej föreställa mig, att en uppbördsstämma wid höstetiden kan i någon ort åstadkomma olägen-

heter, hwilka icke fullt ut motswaras af fördelarne. Om arbetsfolket i allmänhet hade några producter att aflåta, skulle jag wilja dela deras mening, som talat mot förslaget, men wi weta alla, att deras tillgångar utgöras af den förtjenst, deras händers arbete dem inbringar, och denna förtjenst är ostridigt störst wid höstetiden.

Peter Claësson från Elfsborgs Län: Då ifrågawarande uppbördsstämma endast skulle angå den fattigare claßen, hwilken, i min tanka, ej skulle hafwa någon fördel af den föreslagna förändringen, kan jag för min del ej bifalla hwad Utskottet tillstyrkt, utan anser Ståndet böra widblifwa deß förra beslut.

Johan August Zetterberg från Stockholms Län: Jag bifaller Utskottets förslag. Något mera beswär för Kronofogden åstadkom ej förändringen, hwaremot den otwifwelaktigt minskade de hittills mycket anlitade handräckningsoch efterlysnings-åtgärderne, samt sålunda i sin mån utplånade det ordspråk, som wår administrativa lagstiftning gjort tillempligt i Swerige, eller att man får anwända 10 R:dr för att få rätt på den 11:te.

Per Östman från Wester-Norrland: Äfwen jag bifaller förslaget, emedan arbetsförtjensten är störst wid höstetiden, och Staten har fördel af 2:ne Uppbördsterminer. Att Kronofogdarne skulle, i anledning af förändringen få något mera att göra än förut, betyder intet i jemförelse med förändringens nytta.

Henric Hansson från Elfsborgs Län: Jag förenar mig med Peter Claësson. I min hemort förtjenar den arbetande klaßen mest om wintren, hwaremot wid höstetiden den blott kan arbeta sig till dagligt underhåll.

Rutberg: Om den nya Uppbördsstämman skulle inträffa i September månad, skulle den taga bort allt arbete, som wid den tiden serdeles i Norrbottens Län, der sommaren warar endast några weckor, är så dyrbart.

Lars Larsson från Elfsborgs Län anmärkte härwid att skördetiden inträffar, efter naturliga lagar, förr i Norrbottens än i Elfsborgs Län.

Rutberg åberopade vitsord för sin uppgift af Ståndskamraterne från nordligaste delen af Swerge.

Strindlund: Rikets Ständer hafwa wid denna Riksdag gjort allt för att förhjelpa den fattigare klaßen till lindring uti deras utskylder, och till bättre wilkor i allmänhet. Den föreslagna förändringen förenar med detta syftemål, jemwäl en fördel för Staten derigenom att uppbörden indrifwes i 2:ne serskildte terminer och till större belopp än hittills egt rum. Anmärkningen, att uppbördsstämman skulle komma att inträffa under den brådaste skördetiden, underkänner jag helt och hållet. I October månad är skördetiden förbi i alla orter. Med få undantag förtjenar deremot arbetsfolket mest under höstetiden, och kan då med 2 a 3 dagars arbete afbörda sig sin skatt, hwilket blir swårt om wintren, då arbetsförtjensten i de fleste orter nästan är ingen. När nu, såsom jag ofwanföre wisat, den nya uppbördstiden jemwäl medför nytta för de skattskyldige, wet jag ej hwarföre någon längre will motsätta sig antagandet af Utskottets förslag.

Lundberg och Normark upplyste, på grund af Rutbergs uppmaning, att inbergningen af grödan i deras hemorter ofta måste fördröjas öfwer Michaelitiden, och att i September månad medtar skörden det mesta arbetet. Enligt

bref med förra posten hade säden ännu icke blifwit inbergad i Norrbottens Län.

Discussionen war nu slutad. Talmannens proposition till bifall af Utskottets framställda förändrade förslag, beswarades med blandade ja och nej; och som votering begärdes; uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition.

Den som bifaller Stats-Utskottets, uti Utlåtandet N:o 326, uti 5:te puncten, angående Uppbördsterminen, framställda förändrade förslag, röstar Ja. Den det ej will röstar Nej. Winner nej, är Utskottets berörde förslag af Ståndet afslagit, och Ståndet widblifwer sitt förra beslut.

Härefter werkställdes voteringen, som utföll med 42 Ja och 48 Nej; och hade Ståndet således afslagit Utskottets sednaste förslag, och widblifwit sitt förra beslut.

Emot detta beslut reserverade sig J. F. Dahllöf, Nils Persson från Södermanland, Bengt Gudmundsson från Halland, Nils Strindlund, Ephraim Larsson och Lars Larsson från Elfsborgs Län, Anders Göransson från Stora Kopparbergs Län, Johan August Zetterberg, Olof Jacobsson från Södermanland, Per Jönsson från Skåne, Per Östman, Sven Heurlin och Per Sahlström.

I afseende på öfriga puncter uti Utskottets Betänkande, widblef Ståndet deß förra beslut.

§ 11.

Wid förnyad föredragning biföll Ståndet Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets, sedan den 10 dennes på bordet hwilande Utlåtande N:o 105, i anledning af wäckt motion, att Lösningrätten till fjerde parter i Fahlu gruf-

wa icke widare må wara de brukande Bergsmännen förbehållen.

§ 12.

Föredrogs ånyo Expeditions-Utskottets den 10 dennes bordlagde Memorial N:o 13, i anledning af Post-Inspectoren C. F. Lindstedts ansökning om 400 R:dr förhöjning uti det honom wid sistl. Riksdag bewiljade arfwode 200 R:dr för complettering och utdelning af Riks-Ståndens protocoll, m. m.

Härwid yttrade:

Nils Persson från Södermanland: Jag skulle önska att Ståndet biföll ansökningen. Post-Inspectoren Lindstedt har i följd af ifrågawarande befattning haft så många göromål och så mycket beswär, att han gjort sig förtjent af den sökta tillökningen.

Härmed förenade sig Per Jönsson från Skåne.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Jag kan ej medgifwa den sökta förhöjningen. Post-Inspectoren Lindstedt har friwilligt åtagit sig ifrågawarande befattning emot det derföre bestämda arfwode. Om han ej dermed warit belåten hade han ej bort emottaga uppdraget. Ett prejudikat å den syftning nu föreslås, wore wådligt för framtiden, och skulle befordra lusten att underbjuda medsökande för att sedermera hos Rikets Ständer recommendera sig till förhöjdt arfwode. Wid föregående Riksdag hade Protocolls-Secreteraren Vougt 400 R:dr för samma arbete. Det wore kanske billigt att tilldela Post-Inspectoren Lindstedt samma belopp, men ej mera. Han har begärt 50 procents ytterligare tillökning, men derpå bör Ståndet ej ingå. För principens skull borde all förhöjning afslås; men för billigheten torde den af mig föreslagna modifiering ega rum.

Denna mening delades af Peter Claëssson från Elfsborgs Län.

Nils Persson från Södermanland: Lindstedts göromål hafwa warit flere än Vougts, emedan 3:ne Stats-Revisioner inträffat under tiden från nästförflutne till nu pågående Riksdag, då deremot endast 2:ne egt rum under mellantiden mellan sistlidne och nästföregående Riksmöte, så att sökanden uppdragna göromål blifwit ökade med ⅓:del emot hans företrädares.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag har alltid talat för Contracters bibehållande i sin helgd. Den får skylla sig sjelf, som sig ej bättre föreser. Lindstedt bör uppfylla sitt uppdrag mot det honom tilldeldta arfwode. Det berodde på honom sjelf att åtaga sig bestyret eller lemna det till en annan. Jag skall dock ej motsätta mig förslaget att gå en medelwäg, eller att discretionswis öka arfwodet till lika belopp med företrädares; men derutöfwer bör ej någon förhöjning komma ifråga.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län war af Heurlins mening i affeende på arfwodets förhöjning till 400 R:dr Banco.

David Andersson från Halland: Den föreslagna medelwägen wore den bästa. Eljest borde åtminstone ersättning Lindstedt tillerkännas för det arbete han under nu pågående Riksdag haft i följd af sin befattning, helst detta beswär egentligen ej warit hans skyldighet.

Häruti instämde Håkan Nilsson från Skåne.

Henric Andersson från Örebro Län: Contractet bör hållas i helgd och ligga till grund för arfwodet. Om Post-Inspectoren Lindstedt haft något bestyr under denna Riksdag, bör han derföre serskildt söka ersättning. Jag afslår ansökningen.

Härmed förenade sig Peter Gabrielsson från Kronobergs Län.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Det är högst origtigt, att den ene Tjenstemannen skall få tillfälle att underbjuda den andre i fråga om de befattningar, Rikets Ständer utdela, och sedan winna förhöjning i arfwodet. Ett sådant förhållande bör ej uppmuntras, utan snarare förekommas. Det beswär ifrågawarande befattning medfört är ej så stort som uppgifwits. Åtminstone äro göromålen ganska enkla och lätta att werkställa. Det har i alla fall berott på Post-Inspectoren Lindstedt sjelf att emot så ringa arfwode åtaga sig uppdraget. Sedan han gjort det, bör Contractet iakttagas. Utgående från deßa grundsatser, afslår jag ansökningen.

Eric Persson från Gefleborgs Län, Per Östman från Wester-Norrland och Eric Jansson från Stockholms Län wore af samma tanka som Strindlund.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Om Post-Inspectoren Lindstedt werkställt något arbete utöfwer sin skyldighet, bör han derföre hafwa serskild ersättning; men annorlunda anser jag någon förhöjning i det honom bewiljade arfwode ej böra komma i fråga, emedan det warit hans skyldighet att emot bestämdt arfwode fullgöra hwad han sig åtagit.

Häruti instämde Jonas Johansson, Peter Mårtensson och Jonas Andersson från Jönköpings Län, Anders Brissman från Skaraborgs Län, Peter Pehrsson i Ådelfors Jönköpings Län samt Per Hansson från Wermland.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: Någon tillökning i arfwodet bör ej bewiljas. Sökanden har fått så mycket han sig sjelf betingat, och dermed bör han wara belåten. Jag afslår ansökningen.

David Andersson: Post-Inspectoren Lindstedt har redan aflemnat sin befattning till Riksgälds-Contoiret, men i början af Riksdagen hade han dock hwarjehanda besyr, derföre ersättning borde honom tillerkännas, hwilket bäst kunde ske genom tillökning uti arfwodet.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Det är upplyst att Post-Inspectoren Lindstedt, hwilken jag personligen ej känner, haft $\frac{1}{3}$:del flere göromål än hans företrädare, som dock fått 400 R:dr i arfwode; och således wore det ingalunda obilligt, att sökanden erhöll åtminstone ett lika arfwodesbelopp som Protocolls-Secreteraren Vougt.

J. F. Dahllöf från Elfsborgs Län, vice Talmannen Per Ericsson, Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus Län samt Sone Persson från Skåne förenade sig med Ola Jeppsson.

Sven Heurlin: Om sökanden afwetat göromålens mängd och beskaffenhet, innan han åtog sig befattningen, hwilket bordt wara fallet, har han sig sjelf att skylla, då han betingade sig för litet arfwode. Contracter böra hållas i helgd, de må wara upprättade emellan enskilde personer eller Statsmakterne. Men, som jag förut yttrat, jag skall ej wara emot den föreslagna medelwägen, på det Rikets Ständer ej må beskyllas för obillighet.

Strindlund: Jag hatar alla försök att skaffa sig förtjenst på andras bekostnad, och såsom sådant kan man gerna anse sökandens åtagande att mot ett nedsatt arfwode fullgöra ifrågawarande befattning. Han får emedlertid skylla

sig sjelf. Han kände göromålens mängd och beskaffenhet, och bör wara belåten med hwad han sjelf betingat sig. Rikets Ständer böra akta sig för inconsequence och mannamån. De kunna emellertid lätt göra sig sakre dertill, om de bewilja ifrågawarande ansökning, så wida de ej fatta för princip att hädanefter bifalla alla dylike ansökningar, hwilka sannolikt ej skola uteblifwa; men denna princip är ej nyttig i financielt afseende, och är till sine öfrige werkningar ganska wådlig att etablera. Jag fortsätter mitt yrkande, att ansökningen bör afslås.

Henric Andersson: Om sökanden inlemnar räkning på sitt beswär under denna Riksdag, styrker att han erhållit uppdraget, och derjemte wisar nödwändigheten deraf, låta Rikets Ständer honom ej sakna ersättning derföre; men någon annan kan och bör ej komma ifråga.

Per Jönsson från Skåne: Contracter böra wißerligen hållas i helgd; men uti förewarande fall är ej wådligt att lemna en liten skärf till en Tjensteman, som haft så många göromål, och så ringa arfwode.

Appelqvist: Sökanden eger ej någon rättighet att utfå förhöjningen; och principen är för wigtig att uppoffra för ett medlidande, som kan bättre anwändas för andra mera ömsinta förhållanden.

Lars Bengtsson och Nils Jeppsson från Skåne, Nils Magnusson från Calmar Län, Lars Larsson från Örebro Län, och Lars Boëthius från Stora Kopparbergs Län förenade sig med Appelqvist.

Peter Jönsson från Jönköpings Län war af samma åsigt som Strindlund och Hendric Andersson från Örebro Län.

Nils Persson från Södermanland: Jag är lika angelägen, som någon annan, att hushålla med Riksgälds-

Contoirets medel; och jag hade ej yrkat bifall till ansökningen, om jag ej specielt wetat, att sökanden gjort sig förtjent af 3 gånger så mycket, han begärt. Jag skall emellertid jemwäl ingå på jemknings-projectet, så att Lindstedt tilldelas ett lika belopp, som företrädaren haft, eller 400 R:dr Banco.

Anders Nilsson från Östergöthland: För principens skull borde sökanden ej bekomma någon förhöjning; men jag skulle anse för billigt, att Ståndet tillerkände honom en discretion af 100 R:dr B:co, och att hans arfwode således förhöjdes till 300 R:dr.

Härmi instämde Lars Petersson från Blekinge Län.

Ola Jeppsson från Blekinge: Om sökanden wore den förste, som Ståndet, med frångående af principen, tilldelade discretioner, skulle jag icke ifra för någon arfwodes förhöjning; men då Ståndet i flera andra fall wisat generositet, wet jag ej, hwarföre sökandens billiga anspråk icke böra behjertas åtminstone till någon liten tillökning i det obetydliga arfwodet, han för så mycket beswär med Rikets Ständers handlingar fått sig anwisadt.

Härmed förenade sig Måns Jössesson från Skåne.

Öfwerläggningen war slutad. I enlighet med den under discussionen uttalade åsigt för bifall till Post-Inspectoren Lindstedts ansökning framställde Talmannen proposition till bifall af en förhöjning i arfwodet med 200 R:dr B:co; men som härpå swarades ja och nej, samt votering begärdes, så uppsattes, justerades och anslogs följande voterings-proposition: Den som bifaller, att Post-Inspectoren C. F. Lindstedt, för den uppsigt och det bestyr med tryckningen af bihanget till Riks-Ståndens Protocoller, honom warit anförtrodt, må erhålla en tillökning i sitt arfwode af 200

R:dr röstar Ja. Den det ej will, röstar Nej. Winner Nej, då har Ståndet afslagit all tillökning i berörde arfwode.

Wid werkställd votering utföllo rösterne med 31 Ja och 60 Nej; och hade Ståndet således afslagit ansökningen.

Emot detta beslut reserverade sig vice Talmannen Per Ericsson, Anders Göransson från Stora Knpparbergs Län, Nils Persson från Södermanland, Jacob Kihlblom, David Andersson från Halland och Jan Persson från Upsala Län.

§ 13.

Föredrogos ånyo Constitutions-Utskottets, den 14 dennes bordlagde Memorial.

N:o 44, angående en af Borgare-Ståndet yrkad, men af Talmannen wägrad, proposition.

Lades till handlingarne.

N:o 45, med förslag till ett stadgande i 41 §. Riksdags-Ordningen, om Stats-Rådets föredragande Ledamöters tillträde i alla Stånds plena.

Jan Eric Jansson från Wermland och Nils Persson från Södermanland tillkännagåfwo, att de icke deltagit uti Utskottets beslut, och att de instämde uti Hans Janssons reservation.

Sven Heurlin från Kronobergs Län delade jemwäl den i nämnde reservation uttalade åsigt.

Talmannens proposition att till grundlagsenlig behandling wid nästa Riksdag antaga Utskottets förslag, beswarades med enhälligt nej; hwaremot på förnyad proposition, Stådet afslog detsamma.

N:o 46, med förslag till ändring och tillägg i 38 §. Regerings-Formen.

Ståndet antog detta förslag att hwila till grundlagsenlig behandling wid nästa Riksdag.

N:o 47, i anledning af Bonde-Ståndets återremiß på Memorialet N:o 32, angående en anmäld anmärknings anledning mot Hans Maj:ts Konungens Rådgifware.

Lades till handlingarne.

N:o 48, angående en af Stats-Utskottet anmäld anmärknings anledning.

Lades till handlingarne.

§ 14.

Föredrogos å nyo Stats-Utskottets den 14 denne bordlagde Utlåtanden.

N:o 345, i anledning af dels afslag, dels återremißer å åtskillige uti Memorialet N:o 301 framställde voterings-propositioner, angående Stats-Reglerings-frågor.

Härwid förekommo till åtgärd:

4:de puncten, angående tillstyrkan, att samtlige Slotten måtte ställas under inseende af en enda, redan befintlig Embetsmyndighet.

Ståndet fann för godt widblifwa deß förra beslut.

14:de puncten, angående det wid anslaget till Carolinska Medico-Chirurgiska Institutet fästade wilkor.

Ståndet widblef sitt förra beslut med den förklaring af systemålet med ifrågawarande Instituts utwidgande, som Utskottets Utlåtande N:o 193, 11 puncten Litt. C., den Ståndet bifallit, innehåller, och widare uti Utlåtandet N:o 345 åberopas.

18:de puncten, angående åtgärder för beredandet af ökade pensions-rum för generaler.

Ståndet godkände de fastställde voterings-propositionerne.

21:sta puncten, 1:sta propositionen angående underdånig framställning till Kongl. Maj:t om åtskillige förändringar wid Kongl. Gardes-Regementerne.

23:dje puncten, angående minskning i Nummerhästarnes antal wid Kronprinsens Husar-Regemente.

24:de puncten, angående indragning af Wermlands Fält-Jägare-Regemente.

26:te puncten, angående indragning af Lif-Bewärings-Regementet.

28:de puncten, angående förbättrad Organisation af Gottlands National-Bewäring.

29:de puncten, angående indragning af Hallands Infanteri-Bataillons befäl.

Ståndet widblef deß förra beslut angående deßa 6 puncter.

25:te puncten, angående anslaget till Cavalleri- och Artilleri-hästars remontering, skoning, m. m.

Ståndet widblef sitt förra beslut.

31:sta puncten, angående beloppet af anslaget för Kongl. Krigs-Collegii Departementer.

Ståndet widblef sitt förra beslut med förklaring, i anledning af Utskottets derom gjorde hemställan, att Ståndet ansåg berörde beslut wara derutinnan tydligt och klart, att Ståndet för ifrågawarande ändamål endast bewiljat 644,166 R:dr 32 sk. oberäknadt de af rotefrihets-afgifterne utgående 22,500 R:dr Banco.

32:dra puncten, angående underdånig framställning om fördelning af anslaget till Krigs-Collegii Departementer.

Ståndet widblef sitt förra beslut.

39:de puncten, angående fördelning af anslaget till exercice för flottans bemanning.

Ståndet godkände voterings-propositionerne.

40:de puncten, om complettering af Skärgårdsflottan, m. m.

Ståndet widblef sitt förra beslut.

Öfrige puncter erfordrade ej någon åtgärd.

N:o 346, i anledning af Kongl. Maj:ts Nådiga skrifwelse angående beräkningen af tractamenten för Städernes Magistratspersoner och Borgare wid Syner och andra förrättningar för Kronans räkning.

Bifölls.

N:o 347, om ny löneregleringen för Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsmans och Tryckfrihets-Committéens Expeditioner.

Bifölls.

N:o 348, om anslag af löner för 3:ne Länsmän i Blekinge Län.

Bifölls.

N:o 349, i anledning af återremiß i Utlåtandet N:o 246, angående aflöning för den, som bestrider Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsmans förut innehafwande tjenst.

Ståndet fann för godt bifalla den föreslagna tillökningen men widblef i öfrigt sitt förra beslut.

N:o 350, om anslag till skjutningsförsök med slagkruts-gewär.

Bifölls.

N:o 351, om anslag till Sjömanna-Sällskapet.

Bifölls.

N:o 352, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 261, om rättighet för nuwarande Wexel-Controllörer att bibehålla innehafwande arfwoden.

Lades till handlingarne.

N:o 353, i anledning af wäckte motioner, att dels åtskillige kaßors behållningar, dels Stats-Werkets så kallade Reserv-fond måtte till Riksgälds-Contoret öfwerflyttas.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

§ 15.

Föredrogos ånyo Lag-Utskottets, sedan den 14:de dennes på bordet hwilande Utlåtanden.

N:o 137, om utsträckning och förtydligande af 19:de §. uti Instructionen för Rikets Ständers Justitiæ-Ombudsman.

Bifölls.

N:o 138, i anledning af erhållne återremißer å Betänkandet N:o 81, angående Förmyndare-Kamrars inrättande, m. m.

Begärdes och lades ytterligare på bordet.

N:o 139, i anledning af återremiß utaf Betänkandet N:o 92, om skärpning af straffet för åwerkan.

Ståndet lät bero wid Preste- och Borgare-Ståndens beslut och lade utlåtandet till handlingarne.

N:o 140, i anledning af, återremißen i Utlåtandet N:o 59, om upphäfwande af en del af serskildte Domstolar.

Lades till handlingarne.

N:o 141, i anledning af återremiß å Utlåtandet N:o 108, om offentlighet wid Under-Domstolar och Police-Kamrar.

Lades till handlingarne.

§ 16.

Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottets den 14:de dennes bordlagde Utlåtande N:o 109, angående Stångjerns-smidet, och den gröfre Jern-förädlingen samt kolhandeln i Riket, blef ånyo föredraget, men begärdes ytterligare hwilande, som bifölls.

§ 17.

Uppläses och godkändes Expeditions-Utskottets denna dag inkomne förslag till underdånige skrifwelser till Kongl. Maj:t, angående:

1:o Bredaryds, m. fl. Socknars i Jönköpings Län bewiljad ersättning af skatte-köpe-skilling för Hemmanet Rannäs Holstagård.

2:o Åtskillige Redogörare inom Jönköpings Län bewiljad befrielse från ålagd ersättning af oberäknade bewillnings-afgifter.

3:o i afseende å kolnings-rätt för de Norra provincerne.

4:o angående förändring i sättet för bedömmandet af Salpeters halt och beskaffenhet.

5:o i frågan om upphäfwande af förordningen den 27 April 1752 och förklaringen den 4 Juli 1745, angående guld- och silfwermynts utförande ur Riket, samt nedsmältande.

§ 18.

Anmältes och lades på bordet följande Betänkanden, nemligen:

Stats-Utskottets N:ris 339, 340, 341, 342, 343, och 344.

Banco-Utskottets N:ris 100, 101, 102, 103, 105, 106 och 107.

§ 19.

§ 19.

Anmältes och lades till handlingarne denna dag ankomne Protocolls-Utdrag:

Från Högloflige Ridderskapet och Adeln för den 3, 7, 10 och 14 i denna månad.

Wälloflige Borgare-Ståndet för den 10 dennes under N:o 377.

§ 20.

På derom nu gjord begäran, bewiljades Eric Persson från Upsala Län, permission från och med den 22 i denna månad till och med den 10:de näskommande November, för att i enskildte angelägenheter hemresa; och förordnades Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län, att under nämnde tid, och så länge Eric Persson är frånwarande, i hans ställe wara Ledamot i Banco-Utskottet.

Likaledes biföll Ståndet för sin del Nils Perssons från Södermanland nu framställde begäran om permission från och med den 22 dennes till och med den 4:de näskommande November, dock med skyldighet för Nils Persson, att deßförinnan wisa, att Kongl. Maj:t i Nåder meddelat honom tillåtelse att af denna permission sig begagna; och förordnades Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus Län under nämnde tid, och så länge Nils Persson är frånwarande, i hans ställe såsom Ledamot biträda Constitutions-Utskottet.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 eftermiddagen. Ut supra.

In fidem.

C. G. Cassel.

Den 21 October.

Plenum kl. 9 förmiddagen.

§ 1.

För att i enskildte angelägenheter besöka hemorterne, bewiljades ledighet från Riksdagsgöromålen, åt Per Sahlström från Stockholms Län under tre weckor från den 25, samt åt Eric Marmén från Upsala Län under 14 dagar från den 24:de i denne månad; och skulle Eric Andersson från Stora Kopparbergs Län i Sahlströms ställe wara Ledamot i Lag-Utskottet under förstnämnde tid.

§ 2.

Wid förnyad föredragning af Stats-Utskottets sedan den 7:de i denne månad på bordet hwilande Utlåtande, N:o 337, i anledning af wäckte motioner, angående upphörande af afgifter till Handels- och Sjöfarts-Fonden, samt huru förhållas bör med de anslag, som warit å denna Fond anwisade uppläsites följande skriftlige anföranden:

1:o af Anders Andersson från Skaraborgs Län:

"Jemte det jag till alla delar instämmer uti Utskottets förslag om det i flere afseenden onyttiga och otjenliga Embets-Werket: Convoy-Commißariatets upphörande samt Handels- och Sjöfarts-afgifters inlefvererande till Stats-Werket i likhet med andre Statens inkomster, anhåller jag att få framställa några anmärkningar wid Utskottets tillstyrkande att de utgifter, som hittills warit af Kongl. Maj:t å Handels och Sjöfarts-Fonden anwisade måtte på ordinarie Stat uppföras. I afseende härå, företer sig till en början en

wäsendtlig olikhet emellan sådane utgifter, som i öfwerensstämmelse med Convoy-afgifters ursprungliga ändamål, blifwit anwisade till freds-werkets underhållande med Barbaresk-Staterne och Swenska och Norrska Handelns skyddande mot Kaperier, och sådane till hwilkas bestridande Kongl. Maj:t gjort anwisningar å ifrågawarande Fond, på grund af Högst densamme af Rikets Ständer wid föregående Riksdagar medgifne dispositionsrätt öfwer Fondens öfwerskotts-medel. Till de förra kunna hänföras endast de för freds-werkets underhållande med Barbaresk-Staterne utbetalde 58,573 R:dr 16 sk. och tractamenten till Consuler å Barbaresk-kusten 30,053 R:dr 16 sk., hwarföre jag icke heller will bestrida, att på sätt Utskottet tillstyrkt, den deremot swarande summan 90,000 R:dr, må warda å Stat uppförd. Ett helt annat förhållande inträffar åter i afseende på de följande 2:ne utgifts-posterne, 66,400 R:dr till Consuler, utom Barbaresk-kusten och 1,200 R:dr till understöd för Swenska Kyrkan i London. Ifrågawarande Consuler äro nemligen, enligt hwad Utskottets eget Utlåtande tillfyllest utreder, att anse mera såsom Diplomatiske agenter än såsom Consuler i och för Handelns intreßen och anledningen, hwarföre desamme blifwit benämnde Consuler i stället för Ministrar eller Charges d'Affaires, helt enkelt den, att Minister-Kaßans af oß alla nogsamt kända bedröfliga ställning icke tillåter deße arfwodens anwisande på det till densamma bewiljade anslag, och att wid sådant förhållande man icke försmått den utwägen att af Handels- och Sjöfarts-Fonden bestrida deras aflöning, sedan de till namnet blifwit förwandlade från Diplomater till Handels-agenter. Då deßa aflönings-stater emedlertid icke blifwit af Rikets Ständer fastställde, anser jag för min del, Rikets Ständer alldeles oförhindrade, att indraga de dertill anwände summor, så mycket helldre

som ministeriella personer icke innehafwa några dem tillförsäkrade sysslor, utan kunna när som helst af Kongl. Maj:t rappelleras; och då Swenska Kyrkan i London icke eller har något att skaffa med Convoy-wäsendet, får jag yrka återremiß af denna del af Betänkandet, och anhåller om Talmannens proposition, huruwida Ståndet skulle wilja uttrycka deß mening wara att de af Utskottet tillstyrkte 67,600 R:dr icke böra på Stat uppföras.

För Qvarantains-inrättningen på Känsö, såsom warande en för det allmänna nyttig inrättning, medgifwer jag det föreslagna anslaget, 2,000 R:dr äfwensom och då de 45,000 R:dr som warit anwisade för sjö-expeditioner, utgå i och för handelns skyddande mot kaperier jag bifaller att denna summa må hädanefter få af Stats-medlen utgå. Då de af Kongl. Maj:t bewiljade Expectence-löner och pensioner äfwensom brandförsäkrings-premierne för Consulat-huset i Tanger, måste utgå, torde ej någon annan åtgärd kunna widtagas, än att på sätt Utskottet hemsiällt uppföra desamma på indragnings-staten.

Hwad slutligen widkommer Utskottets yttrande, om de af Kongl. Maj:t widtagne dispositioner till Trollhätte Canal och Stockholms Sluß; så kan jag ej annat finna än att den af Utskottet föreslagna åtgärd endast är att kringgå frågan, hwarföre jag ej kan i deß åsigter instämma. Förhållandet är nemligen att Kongl. Maj:t utan Ständernes hörande tillförsäkrat nämnde inrättningar om ett wißt årligt anslag under loppet af en längre tid, än som begränsades af senast tilländalupne Stats-reglering, hwilket med andra ord will säga, att medel till deßa inrättningar blifwit anwisade på Statens framtida tillgångar, öfwer hwilka jag för min del ej kan medgifwa, att Rikets Ständer lemnat Kongl. Maj:t en så widsträckt dispositions-rätt. Jag anser det derföre wara af högsta wigt, att Rikets Ständer wid denna Riksdag måtte öppet uttala deras mening rörande deße förhandlingar, hwilken mening icke torde kunna blifwa annan än att Rikets Ständer för deras del icke kunna godkänna de med berörde Inrättningars Styrelser eller förwaltningar träffade öfwerenskommelser eller ingångne förbindelser, och att Rikets Ständer således ej kunna medgifwa fortfarandet af de anslag som på grund deraf blifwit af Kongl. Maj:t för nämnde inrättningar anwisade; och får jag derföre äfwen i denna del af Utlåtandet yrka återremiß."

2:o af Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län:

"Då Stats-Utskottet föreslår en sådan förändring i förwaltningen af en betydlig inkomst af Bewillningen hwilken Regeringen hittills disponerat snart sagdt efter godtycke, kan jag wißerligen fatta, att Utskottet, för att icke öka motståndet å Regeringens sida, undwikit att ifrågasätta indragning af de ifrån Handels- och Sjöfarts-Fonden nu utgående anslagen. Men mig synes, att denna och andra dylike betänkligheter kunnat åsidosättas, om Utskottet, utan att egentligen göra andra indragningar än de mest nödige, hade tillstyrkt Rikets Ständer widtagandet af åtgärder, som försatt denna denna del af allmänna medels förwaltning under samma constitutionella former som öfrige Stats-medlen. Jag kan ej gilla den principen att ett serskildt Embets-werk behöfwes härtill, af det skäl, att utgifterne hittills haft afseende på för Swerige och Norrige gemensamma förhållanden; och en sådan tillempning af denna princip, att förwaltningen af deßa Skatte-medel skulle ställas under utrikes Ministeren och således lätt undandragas den controll, som en i Grundlagarne anbefalld offentlighet bewarat åt nationen i alla dylika detailler, låter ej gerna förena sig med erfarenhetens lärdomar och de skattdragandes fördel.

Mig förefaller således Herr Hallings motion, åtminstone i deß hufwudsakligaste delar ega ett obestridligt företräde framför Utskottets förslag. Den inleder oß icke i den kinkiga ställningen, att Norrska Regeringen och Nationen skulle längre se Norrska Stats-medel förwaltade af Swenske Embetsmän, och att Rikets Ständer behöfwe anslå Swenska skattemedel till förwaltning af Norrske Embetsmän: omständigheter, som göra answarigheten för denna förwaltning, om ej problematisk åtminstone ej behaglig. Den försätter ej hela åtgärden i beroende af Norrska Regeringens eller Stor-Thingets owiß biträde till det nya Embets-werkets organiserande och till anslagen; hwarförutan Swenska Stats-Werket komme att allena besörja de ganska betydliga utgifterna, som Utskottet tillstyrkt att bewilja. Den förenklar uppbörds- och Redogörelse-Werket; och den bereder åt denna del af Statsförwaltningen en återgång ifrån enwälds-tidens godtycklighet till de constitutionella principernas strängare ordning och lagenlighet.

Jag anser mig således böra rösta för antagandet af de grunder Herr Halling föreslagit; wiljande jag blott föreslå den förändring att Rikets Ständer i öfwerensstämmelse med det af dem wid sista Riksdag fattade beslut, synes böra hos Kongl. Maj:t anhålla att Kongl. Commerce-Collegium måtte uppdragas så wäl förwaltningen af anslagen för fredswerket med Barbaresserne samt för Consulaten, som af anslaget för Sjö-Expeditioner i och för Handelns betryggande. Alla öfriga anslag till Qvarantaines-inrättningar, Swenska Kyrkan i London, o. s. w. böra på wanligt sätt å Stat uppföras, under den titel hwartill de höra.

Då Tullmedlen lemnat betydlige **öfwerskotter** och det är att förmoda, att denna inkomst-titels beräkning icke kommer att ske med den owarsamhet, att **Brist** derå behöfwer

uppstå, inses lätt otjenligheten att hålla serskild uppbörd och redowisning för en förhöjd procent af denna uppbörd, till några wiß ändamål. Det samma syftemålet kan ju winnas, genom en ändamålsenligare förändring i tull-afgifterne, så att Staten betryggas, om den tillökning, som erfordras för utgifternes bestridande; och fördelen deraf är ej obetydlig, genom tjenste-åliggandenas förenkling och Embetsbefattningarnes förminskande.

Hwad Utskottet behagar yttra angående förhållandet med Convoy-Commißariatets Embetsmän, nemligen att de med undantag af Kammarskrifwaren hafwa Kongl. Fullmakter, är icke förklarligt utan egnadt att wäcka betänklighet, enär man wet, att från början detta Embetswerk egentelig är sammansatt af Rikets Ständers Ombud, under Ordförande af Chefen för Amiralitetet, på det sätt att Ridderskapet och Adeln utwalde en och de Handlande 2:ne eller flere Deputerade bland sig. — År 1742 då Commißariatet flyttades från Götheborg till Stockholm bibehölls sammansättningen med den skilnad att Chefen för Galér-Flottan utsågs för alltid till Ordförande i stället för Amiralitets-Chefen i Götheborg. — Efter det Commißariatet år 1790 upplöstes, bildades det wäl åter 1797 med den förändring i sammansättningen att en Amiral förordnades till Ordförande och ett Canzlie-Råd i stället för den Adelige Ledamoten samt 2:ne Großhandlare som af Kongl. Maj:t Constituerades sedan de af Großhandlare-Societeten och Skepps-Rederierne blifwit utwalde. Någon förändring i denna organisation känner jag ej att Konung och Ständer widtagit, mer än att Commißariatet blifwit förstärkt med en Sjö-Officer, och efter Norriges förening med Swerige och förstnämnde Rikes deltagande i Convoy-afgifterne med ett Norrskt Stats-Råd. Det utgör således icke någon egen Embetsman-

na-Corps, utan är sammansatt af Embetsmän, som till följd af sine Embeten fått det åliggande att jemte 2:ne Großhandlare bestrida de obetydlige göromål som möjligen kunna på Commißariatet belöpa. Om derföre hwarje Embetsman erhåller Fullmakt på de serskildte göromålen Embetet tillhörer, så skall wid förändring i ett förwaltande werk deße antingen för det de slippa någon befattning eller för ett förändrat tjenstgörings-Reglemente, sättas på indragnings-stat. I sanning man wet då icke hwad Rikets Ständers 30-åriga yrkande på Embetswerkens förenkling och omorganisation uträttat, och man måste med förwåning finna, att under det Regeringen ställt på tillswidare-förordnandets rörliga fot hela den del af förwaltningen som måste bestå, anträffa Rikets Ständer "Fullmakter," öfwerallt der en inskränkning länge bordt kunna motses och redan warit af Ständerne begärd.

Det synes wara tid, att äfwen den frågan en gång wäckes om en civil tjenst, är en sådan egendom att ej deß innehafware är skyldig göra Staten någon nytta på annan plats, i likartad civil-befattning; och om folket skall wara skyldigt att till dödsdagar betala:

1:o de öfwerflödige Werkens alla tjenstemän, för det deße specularet på att ingå i öfwerflödige Werk; och

2:o Werkens öfwerflödige tjenstemän, för det att de funnit sig belåtne att en tid bestrida sysslolöse befattningar.

Man erinras ännu huru wid Militairen t. ex. förändringar skett inom Flottorne och inom Armeen, ifrån Cavalleri till Infanteri, ja, ifrån Infanteri till Artilleri (t. ex. i början af 1800-talet Kongl. Stedinghska Regementet) utan att det då ifrågasattes att en tjenstbar Infanteri-Officer kunde undandraga sig Rikets tjenst, såsom Artillerist,

och ändock behålla lön, för det han hade Fullmakt att tjena wid ett Infanteri-Regemente. Och är ej, i synnerhet t. ex. i det sednast nämnde fallet förhållandet wida mer skiljaktigt, än emellan Embets-bestyren i ett civilt förwaltande werk, i synnerhet då ingen speciel wettenskaplig bildning fordras för deras uppfyllande. Jag måste åtminstone för min del anhålla, att Stats-Utskottet efter tagen kännedom, när och huru Handels- och Sjöfarts-Fondens tjenster blifwit lagligen förwandlade till ständige Embeten på Rikets Stat, måtte meddela Rikets Ständer underrättelse derom, samt föreslå sättet, att blifwa af med dem. Det är nemligen då bäst, att widtaga samma beslut med dem som med Magazins-Directionens tjenstemän, eller att uppföra på indragnings-stat, de förmodligen få deribland, som ej kunna i andra tjenstebefattningar nyttjas; ty på det sättet ser man åtminstone ett slut på de öfwerflödige utgifterne.

Jag anhåller äfwen, att Stats-Utskottet måtte utreda, huruwida de förenade Konungarikena Swerige och Norrige ännu behöfwa att med så betydlige kostnader, som Utskottet uppgifwit köpa sig fred med Barbareskerna. Det synes mig temmeligen besynnerligt; likasom behofwet af så dryga löner och kostnader för Consuler och Consulat-Secreterare, wisar sig twifwelaktigt; och jag wågar yrka, att benämningen "diplomatiska," måtte helt och hållet utgå ur rubriken på den ena Utgifts-Titeln, som Utskottet föreslagit; då denna torde kunna i följd deraf, betydligt nedsättas.

Jag anhåller om Betänkandets återremitterande; och förmodar jag att Utskottet wid ärendets förnyade företagning, med mer noggrannhet fäster sig wid Herr Hallings sakrika och upplysande motion."

Tilläggande von Zweigbergk muntligen: att han i afseende å ombyggnaden af Trollhätte Slußwerk och Stockholms Sluß, instämde i hwad Anders Andersson anfört.

Vice Talmannen Per Ericsson och största delen af Ståndets öfrige Ledamöter förenade sig med von Zweigbergk och Anders Andersson.

David Andersson från Hallands Län: Jag är hufwudsakligen förekommen af von Zweigbergk och Anders Andersson, hwarföre jag ock instämmer i de af dem yttrade åsigter, endast med tillägg af några få anmärkningar i öfrigt. Jag erkänner gerna att jag icke eger de insigter, som erfordras för ett fullständigt bedömande af det ämne, hwarom förewarande Betänkande handlar, men då det origtiga af hwad Utskottet föreslagit är så lätt i ögonen fallande, att äfwen den minst öfwade blick kan upptäcka detsamma, drager jag icke i betänkande, att söka härå fästa Ståndets uppmärksamhet. Utskottet har nemligen tillstyrkt ganska rundeliga anslags-summor för ifrågawarande ändamål för en tid af icke mindre än fem år, utan att föreskrifwa den ringaste controll wid deßa summors anwändande. Jag hemställer derföre, att Ståndet må yttra den åsigt, att de Stats-anslag, som för ifrågawarande behof kunna anses nödwändige och komma att bewiljas, icke böra få disponeras annorlunda, än i öfwerensstämmelse med gällande stadgar och Reglementen, som hitintills icke efterföljts, samt att då Revisioner af räkenskaperne öfwer deße medel skola hållas, en Revisor från Riksgälds-Contoret eller Banken, alltid bör wara tillstädes för att tillse att medlen blifwit behörigen anwände. Det är sannt, att berörde Stadgar och Reglementen till största delen blifwit af Kongl. Maj:t utfärdade, utan Ständernes hörande, och derföre i många fall icke torde wara serdeles Constitutions-enlige, men

intill deß andra lempligare föreskrifter kunna warda meddelade, är det dock wida bättre, att de, som finnas, blifwa efterlefwade, än att medlens disposition kommer att helt och hållet bero på godtycke. För winnande af de ändamål jag sålunda antydt, yrkar jag att Utlåtandet må warda till Utskottet återremitteradt.

Peter Persson i Ådelforß från Jönköpings Län: Jemte det jag instämmer i Herr Hallings motion om Convoy-Commißariatets afskaffande och lika med von Zweigbergk anser de till ifrågawarande ändamål erforderlige medel böra ställas under Riksgälds-Contorets disposition, yrkar jag, på den af von Zweigbergk och Anders Andersson anförde skäl, att Utlåtandet må återremitteras.

Häri instämde Peter Mårtensson från Jönköpings Län;

Nils Persson från Örebro Län: Ehuru förewarande fråga är af största wigt, måste jag likwäl erkänna att den i Utskottet blifwit med allt för mycket öfwerhalkande lätthet behandlad. I synnerhet förefaller det mig förunderligt, att, då allmänt kändt är, och jemwäl af Utskottet blifwit medgifwet, att förhållandet på Barbaresk-kusten sedan år 1830 är wordet wäsendtligen förändradt samt fredswerket med Barbaresk-Staterne sedan nämnde tid kommit i helt annan ställning än förut, Utskottet likwäl tillstyrkt att för berörde Fredswerk, samt tractamenten till Consuler och Consulats-Secreterarne inom nämnde Stater en årlig summa af icke mindre än 90,000 R:dr, utan att undersöka eller tillfredsställande upplysa huruwida detta belopp är af werkligt behof påkalladt. Sådant är att slumpa bort Statens tillgångar och jag kan derföre icke annat än, så wäl för winnande af rättelse härutinnan som i öfrigt på de skäl An-

ders Andersson och von Zweigbergk anfört, yrka att Utlåtandet må återremitteras.

Johannes Andersson från Calmare Län yrkade återremiß å Utlåtandet, på de af von Zweigbergk och Anders Andersson anförde grunder.

Eric Persson från Gefleborgs Län: Om jag rätt fattat von Zweigbergks anförande, yttrades deri, att det af Herr Halling framställda förslag skulle ega företräde framför Utskottets Utlåtande. Denna mening kan jag för min del, ingalunda biträda, ty Herr Halling har yrkat att Convoy-afgiften skulle upphöra att serskildt utgå af de trafiquerande och inberäknas i den allmänna Tullbewillningen. En sådan förändring anser jag komma att blifwa för de skattdragande högst ofördelaktig och äfwentyrlig, och kan derföre icke annat än bestrida densamma.

Johan Fredric Dahllöf från Elfsborgs Län: Ehuru ogerna jag i allmänhet yttrar mig för återremiß å Stats-Utskottets Utlåtanden, enär jag känner ej allenast att Riksdagens längd hufwudsakligen är beroende på göromålen i detta Utskott, utan ock att detsamma i sine Utlåtanden alltid sökt iakttaga en berömwärd sparsamhet med Statens tillgångar, kan jag likwäl icke undgå, att i afseende å förewarande Utlåtande framställa ett yrkande i motsatt syftning, eller att, på de skäl von Zweigbergk och Anders Andersson anfört, yrka deß återremitterande. Det förefaller mig högst förunderligt då nästan hela representationen under innewarande Riksdag, wid alla möjliga tillfällen yrkat indragning af öfwerflödige Embets- och Tjenstemän, Utskottet i detta Utlåtande kunnat föreslå inrättandet af ett nytt Embetswerk. Lika med Herr Halling anser jag Commerce-Collegium lätteligen kunna bestrida de göromål det föreslagna nya Embetswerket skulle ombesörja och icke eller kan jag inse hwarföre Convoy-afgiften ej skulle kunna uppbäras och redowisas lika med de öfrige Tullmedlen och derefter anwändas till det med densamma afsedda ändamål. En annan omständighet uti Utlåtandet förefaller mig icke mindre besynnerlig, den nemligen att ehuru Frankrike redan år 1830 eröfrat Algier, den farligaste bland Sjö-röfware-Staterne på Barbaresk-kusten, och med de öfrige Staterne å nämnde kust sedan berörde tid, inträffat wigtiga förändringar, Utskottet likwäl för fredswerket med deße Stater och de derstädes anställde Consuler ej allenast bibehållit utan till och med ökat ett härtill förut utgående anslag, som af Utskottet nu blifwit bestämd till en rund summa af 90,000 R:dr Banco. Jag tror twertom tiden nu wara inne att söka minska utgifterne för detta behof och anser Utskottets Utlåtande så wäl i denna som öfrige delar böra helt och hållet omarbetas.

Johannes Andersson och Sven Andersson från Skaraborgs Län, Peter Gabrielsson från Kronobergs Län, Nils Gustaf Nilsson och Gustaf Petersson från Östergöthlands Län, Ephraim Larsson från Elfsborgs Län, Eric Jansson från Stockholms Län, Henric Andersson från Örebro Län och Per Hansson från Wermlands Län förenade sig med Dahllöf.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: Jemte det jag får tillkännagifwa, att jag i Utskottet icke deltagit i förewarande Utlåtande, yrkar jag att detsamma må på de af föregående Talare anförde skäl återremitteras.

von Zweigbergk: Såsom tillägg till hwad jag förut anfört, får jag göra den erinran, att Herr Halling endast yrkat Convoy-afgiftens upphörande under förutsättning att Tull-Taxan skulle så förändras, att samma afgift bland

Tullmedlen uppbures, med den skillnad, emot hwad nu eger rum, att dermed orsakades mindre beswär utan att det åsyftade ändamålet blefwe förfeladt. Att Utskottets förfarande, att med icke mindre än 25,000 R:dr föreslå tillökning i anslaget för fredswerket med Barbaresk-Staterne och aflöningen till de der anställde Consuler, synes mig desto orimligare, som, wid de af föregående talare anmärkte förhållanden, anslagen för deße ändamål, borde förminskas, i stället för att ökas. Att jag föreslagit det de nu ifrågawarande medel böra ställas under Riksgälds-Contorets disposition har skett af det skäl, att jag icke ansett tjenligt att dermed må förfaras hädanefter så godtyckligt, som hitintills, samt att Utskottets förslag i detta afseende torde härröra från den af Rikets Ständer till Kongl. Maj:t wid sistliden Riksdag aflåtne Skrifwelse om bildandet af en Fond för ombyggnad af Trollhätte Slußwerk. Denna skrifwelse kunde dock icke hafwa tillemplighet för längre tid än till innewarande Riksdags början; och nu bör efter min öfwertygelse, förhållandet härmed, på sätt jag förut anfört, ändras.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Jag har så mycket mindre begärt ordet för att förswara eller klandra förewarande Utlåtande, som jag, lika med många andra, nödgas bekänna att jag icke tillräckligen förstår det ämne, hwarom detsamma handlar. En omständighet, bland de många, som härwid blifwit omnämnde, synes mig dock tydlig, nemligen den, att Convoy-afgiften icke bör med den allmänna Tull-bewillningen sammanblandas, ty deraf skall owilkorligen följa att, sedan benämningen af Convoy-afgift förswunnit, man, wid en kommande Riksdag, icke skall fästa afseende derå, utan endast betrakta Tull-umgälderne såsom sådane och derföre finna dem för höga och i behof af nedsättning, samt att, då brist af sådan orsak uppstår i

hwad som erfordras för betäckandet af de utgifter, hwartill Convoy-afgiften hitintills warit anwänd, denna brist måste till de skattdragandes betungande fyllas af Statsmedel. Jag kan derföre icke annat, än på det högsta bestrida en sådan förändring med Convoy-afgiftens uppbärande, som Herr Halling och hans anhängare föreslagit.

Eric Persson från Gefleborgs Län: Jag är helt och hållet förekommen af Strindlund och får endast, till ådagaläggande af rigtigheten utaf hans yttrande, anföra ett från innewarande Riksdag tillempligt exempel, nemligen det, att sedan man wid sistlidne Riksdag beslutat att icke Centonal-afgiften skulle, såsom tillförene, serskildt uppbäras, utan inberäknas bland den allmänna bewillningen man nu redan framkommit med förslag till denna afgifts upphörande.

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Jag wågar icke ingå i pröfning huruwida Herr Hallings eller Utskottets förslag uti ifrågawarande afseende förtjenar företräde; men jag önskar att Utskottet må närmare urskilja hwilka Embets- och Tjenstemän, som tillhöra de Commerciella eller de Diplomatiska förhållanderne med främmande Stater, på det att hwarje serskild claß af deße Embets- och Tjenstemän må kunna aflönas af dertill anslagne medel, samt bestämma huruwida några indragningar bland de samme må kunna ega rum. Ehuru jag, för min del, icke kan finna annat än att de af Regeringen sedan sistlidne Riksdag widtagne åtgärder med Trollhätte Slußwerk warit af behofwet påkallade, har likwäl, till följe af de obestämda uttryck som förekomma uti den från Ständerne, rörande detta ämne, då aflåtne skrifwelse, anticipationer blifwit gjorde på framtida Statsanslag; och derföre hemställer jag, att Utskottet må, rörande nu ifrågawarande medels anwändande föreslå sådane fram-

ställningar till Regeringen, att dylike anticipationer må undwikas. Jag anhåller, på deße skäl, att Utlåtandet warder återremitteradt, och att Utskottet må inkomma med ett annat, som är mera wälgrundadt, än detta.

von Zweigbergk: Upplysningswis får jag nämna, att Convoy-afgiften, som utgör 10 procent af Tullen å alla waror, jemwäl för närwarande uppbäres på samma gång, som Tullmedlen, men att densamma nu måste serskildt uträknas och debiteras, hwilket icke kommer att erfordras, dereſt Herr Hallings förslag warder bifallet.

Strindlund: Det är sannt att så tillgår, som von Zweigbergk nu omförmält, men om krig eller andra, de sjöfarandes säkerhet störande omständigheter inträffa, torde för deras skyddande de såsom Convoy-afgift nu utgående 10 procent icke blifwa tillräcklige, utan Staten i detta fall komma att få widkännas bristen. Sådant kan jag ingalunda medgifwa, utan må de trafiquerande sjelfwe bestrida de kostnader, som för handelns beskydd erfordras, utan Statens inblandande deri, så att, om detta skydd kan erhållas för 5 procent af Tullmedlen, sådant må blifwa de trafiquerandes winst, men om detsamma kostar 20 procent, det deremot utgöra deras egen förlust.

Discussionen war slutad och förewarande Utlåtande återremitterades.

§ 3.

Då nu åter föredrogs Lag-Utskottets den 14 i denne månad på bordet lagde Betänkande N:o 138, i anledning af återremißer utaf Utskottets Betänkande N:o 81, öfwer wäckte motioner, dels angående Förmyndare-Kamrars inrättande i Städerne och på Landet, dels och om ändring af Lagens

Lagens stadgande rörande de tysta förmons-rätterne, inlemnade Niclas Jönsson från Christianstads Län följande nu upplästa skriftliga anförande:

"Då Lag-Utskottets Betänkande N:o 81 angående ändring af Lagens Stadgande, rörande de tyste förmons-rätterne, till discussion inom Ståndet förewar och med stor pluralitet, dertill jag äfwen räknade mig, återremitterades, framställdes emot detsammas antagande så många grundade betänkligheter att man wißerligen haft all anledning hoppas att Utskottet wid frågans ytterligare behandling skolat om icke helt och hållet frånträdt åtminstone till någon del ändradt sitt beslut, men då nu Utskottet, sådant oaktadt, uti nu förewarande Utlåtande N:o 138 endast med ett litet tillägg widblifwit omförmäldte Betänkande, får jag, som icke eller kan frånga min en gång fattade öfwertygelse om obilligheten och wådan af en sådan lagförändrings antagande, som den föreslagna, andraga följande:

Man har under en lägre tid i Riket fört klagan öfwer bristande credit, och bland orsakerna dertill, angifwit Lagstiftningen, som, då den ställt panträtt i främsta rummet af förmons-rätter, deremot tillagt inteckningen en wida mindre helgd enär barna-arf, som stått inne hos Föräldrar eller Förmyndare, Kyrkors och Fattig-Kaßors fordringar hos deras Föreståndare m. fl. ega företräde för intecknade fordringar om Gäldenärens egenskap af Förmyndare eller Föreståndare är äldre än inteckningen. Man har yttrat det swårigheten att winna säker underrättelse, om en person är eller warit Förmyndare, om beloppet af de medel hwarföre han behöfwer answara, och om eller å hwad tid answarigheten eller den deraf beroende förmonsrätt må hafwa upphört sedan personen blifwit skiljd från den befattning, hwar-

ifrån densamma sig härledt, har hos Capitalisten wäckt farhågor, hwilka lagt nästan oöfwerwinneligt hinder i wägen för den som anlitat honom om försträckning mot säkerhet i fast egendom.

För afhjelpande af deße sålunda öfwerklagade olägenheter har Utskottet icke funnit betänkligt tillägga inteckningshafware i allmänhet säkerhet framför omyndige i Förmyndarens fastighet, utan trott att den föreslagna noggrannare controllen å Förmyndarens förwaltning fullkomligt skall betrygga de omyndiges rätt; men häruti har Utskottet troligen bedragit sig, enär berörde controll endast sträcker sig till granskningen af den räkning Förmyndaren å wiße tider bör afgifwa, men alldeles icke till undersökning huruwida denne ännu är fullkomligt skicklig och wederhäftig; och då de största winglare kan afgifwa en likaså ordentlig räkning som den bästa och mest wederhäftiga, när nemligen redowisning för medlen icke är i fråga, synes mig som Gode Männens granskning blifwer af intet wärde.

Utskottet har ansett det wara skyldskapen till den omyndige samt redlighet och fallenhet att wårda myndlingen och hans gods, som hufwudsakligen bör bestämma walet af förmyndare, men om nu inom slägten icke finnes någon så beskaffad person, hwilket ofta är fallet, eller ock om än en sådan finnes, men denne wägrar emottaga förmynderskapet på grund att han icke är wederhäftig, då måste ju Domare efter den princip Utskottet uttalat antingen förordna denne derföre att han är skyldeman och anses skicklig, eller ock en oskyld, som godwilligt åtager sig befattningen och hwilken måhända, fastän ansedd för wederhäftig likwäl kan hafwa sin egendom betydligt intecknad, hwarigenom den omyndige lätteligen kan gå miste om hela sitt arf.

Ett icke så obetydligt mißtag har Utskottet, enligt min tanka, begått, då det tillagt den ifrågawarande Lagförändringen en slags retroactiv werkan hwarigenom omyndiges redan innehafwande förmonsrätt i de fleste fall måste gå förlorad.

Ehuru jag medgifwer att det är högst wigtigt för hwar och en som till annan försträcker penningar eller gods eller på annat lagligt sätt åtkommer, och förwärfwar någon fordran, att kunna med lätthet och säkerhet winna upplysning om och huruwida andre ega någon sådan sakrätt i gäldenärens egendom, att de i grund deraf njuta företräde till betalning, anser jag det likwäl wara mindre wälbetänkt att, i sådane fall, som det ifrågawarande, der enskildte personers belägenhet och grunden för deras fordringar påkalla ett undantag från den allmänna principen att alla Borgenärer böra ega lika rätt, införa ett lagstadgande hwarigenom Capitalisten, som wid sina penningars utlånande är i tillfälle widtaga nödige säkerhets-mått, rigtas till förfång för den omyndige hwars förhållande gör honom oskicklig att sjelf förwalta sin egendom.

På grund af hwad jag sålunda anfört yrkar jag ogillande af Utskottets Betänkande, såsom enligt min tanka högst wådligt."

Häri instämde Lars Bengtsson från Malmöhus Län, Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus Län, Olof Lindbeck från Hallands Län, Lars Pettersson från Blekinge Län m. fl.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Hwad Utskottet uti deß nu ifrågawarande Betänkanden tillstyrkt är både af mig och många andra förut tillräckligen wederlagdt, hwarföre jag nu endast inskränker mig till det yrkan-

de, att Utskottets förslag må ogillas, dock med undantag af den i slutet af Betänkandet N:o 138, gjorde hemställan att Rikets Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla om förständigande för Presterskapet att uti de förteckningar öfwer timade dödsfall, som af detsamma till Häradshöfdingarne och Magistraterne böra aflemnas, jemwäl uppgifwa om efter de aflidne finnas omyndige barn, ty ett sådant föreläggande för Presterskapet anser jag wara af behofwet påkalladt.

Häri instämde Peter Jönsson och Peter Pettersson från Slätthult i Jönköpings Län m. fl.

Lars Nilsson från Blekinge Län: uppläste ett skriftligt anförande, så lydande:

"Det förefaller mig betänkligt att Utskottet icke fästat mera afseende på alla de anmärkningar som wid återremissen gjordes, och således icke eller nu föreslagit någon säkerhet för omyndige personer. Det surrogat som synes åsyftadt, anser jag icke med blott några tomma ord i Lagen uppfyllas, de må kallas Förmyndare, Målsmän eller Gode Män, kan allt detta icke motswara den säkerhet de nu ega, den är oerhörd förswagad och högst wådlig. Hwad kan obilligare tänkas än nu wilja tillbakasätta den omyndiges rätt som ej kan sjelf förswara den, emot det att andre inteckningsegare skall winna förmonsrätt. Huru många omyndiges egendom skulle icke på detta sätt gå förlorad på sätt som nu är föreslaget. Jag får således motsätta mig detta beslut, och önskade att Ståndet wore af samma tankar att afstyrka deß antagande, och förenar mig deßutom med Herrar Hallings och Ekholms reservationer."

Peter Claesson från Elfsborgs Län: Jag kan ingalunda biträda Lag-Utskottets nu ifrågawarande förslag, ty jag

anser den omyndiges rätt destoheldre böra företrädeswis wärdas, som det icke beror af honom sjelf att öfwerlemna sin egendom i främmande händer, hwilket deremot är fallet med den som är myndig och kan öfwer sitt gods sjelf råda.

Häri instämde Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län.

Per Jönsson från Christianstads Län: Mig förefaller det högst besynnerligt, att Lag-Utskottet icke fästat afseende å de anmärkningar som blifwit gjorde mot deß Betänkande N:o 81, utan widhållit det förslag, som deri blifwit framstäldt, och för min del kan jag så mycket mindre gilla detsamma, som jag anser det wådligt att genom Lagstiftning bereda fördel åt Capitalisterne på deras bekostnad som ligga i waggan.

Häri instämde Måns Jössesson från Christianstads Län, Sone Persson från Malmöhus Län, Johan Andersson Lundberg från Norrbottens Län, Eric Persson från Gefleborgs Län, Johan Andersson Brissman från Skaraborgs Län m. fl.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: Då ifrågawarande ämne hos Ståndet sednast war under öfwerläggning, utwecklade jag mine åsigter för afslag å hwad Utskottet tillstyrkt. Deße widhåller jag jemwäl nu och instämmer uti de deremot af Herrar Halling och Ekholm m. fl. afgifne serskildte reservationer.

Anders Jonsson i Tuna och Anders Andersson från Östergöthlands Län, samt Jonas Andersson från Jönköpings Län yttrade enahanda åsigter, som Appelqvist.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Jag har hört flere bland Ståndets Ledamöter yttra sin förundran deröfwer, att Utskottet icke fästat uppmärksamhet wid de emot Betänkandet N:o 81, gjorde anmärkningar, utan widblifwit

sitt der framställda förslag. Mig förefaller sådant destomindre förunderligt, som jag då icke kunde finna annat, än att de, som talade för bifall till samma förslag, anförde fullt lika goda skäl, som de hwilka yrkade deß ogillande, och för min del tror jag mig tillförene hafwa tydligen wisat, att de omyndige af de uti ifrågawarande afseende nu gällande stadgar icke kunna draga någon fördel, wid andra tillfällen än då Concurs inträffar för den, hos hwilken deras medel äro innestående.

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Enär Ståndet wid återremißen af förewarande förslag, fullständigt utwecklade sine åsigter, hemställer jag att tiden nu icke må med onödig discussion upptagas, utan proposition på förslagets antagande eller förkastande af Talmannen ofördröiligen framställas.

Strindlund: Det är just wid Concurser, förluster för de myndige allmännast uppkomma, och derföre anser jag det högst nödwändigt att deras rätt derwid af Lagen skyddas.

Von Zweigbergk: Erfarenheten wisar, att då Concurs inträffar, de omyndige nästan alltid gå miste om sin rätt, hwarföre de tysta förmonsrätterne icke af detta skäl äro nödwändige att bibehållas, och då de icke eller i öfrigt medföra någon nytta, utan äro skadlige, anser jag dem böra förswinna, och på sådan grund har jag jemwäl biträdt Utskottets förslag.

David Andersson från Hallands Län: Då discussion, rörande förewarande ämne, hos Ståndet sednast förewar, tyckte jag mig finna, att de, som yrkade ifrågawarande förslags antagade, anförde såsom hufwudsakligaste skälet derföre, att det derigenom skulle blifwa lättare för Fastighetsegare att å sina egendomar erhålla lån. Detta skäl kan jag dock icke godkänna, och jag är öfwertygad, att om jag, wid min återkomst från Riksdagen, berättade för mine Committenter att jag biträdt ett Lagförslag, hwarigenom Fastighets-egare och Capitalister erhållit fördelar på de omyndiges bekostnad, sådant hos Committenterne skulle ådraga mig det största mißnöje.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: I anledning af hwad som blifwit yttradt derom, att de tysta förmons-rätterne endast skulle medföra säkerhet för betalningen af omyndiges fordringar då Concurs inträffar, får jag erinra, att Lagens stadgande om förmånsrätt till betalning ur gäldbunden mans bo gäller ej allenast då det är försatt i Concurs-tillstånd, utan äfwen wid hwarje annat tillfälle då fråga om bristande tillgång kan uppstå.

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Då Betänkandet, N:o 81, återremitterades, utwecklade jag mine åsigter uti ifrågawarande ämne. Jag åberopar derföre endast hwad jag då anförde och yrkar att Utskottets förslag må ogillas.

Discussionen förklarades slutad; och då Talmannens Proposition på bifall till Lag-Utskottets ifrågawarande Betänkanden beswarades med blandade Ja och Nej, samt votering begärdes, blef, sedan Ståndet enhälligt förklarat sig wilja, på sätt Strindlund föreslagit, bifalla den i Betänkandet N:o 138, gjorde hemställan, rörande åläggande för Presterskapet att i de af dem afgifwande förteckningar öfwer aflidne personer, jemwäl uppgifwa om efter deße finnas omyndige barn, följande voterings-proposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller Lag-Utskottets förewarande Betänkanden N:o 81 och 138, röstar Ja:

Den det ej will röstar Nej.

Winner Nej äro berörde Betänkanden af Ståndet afslagne; dock att Ståndet, i hwilket fall som helst, bifallit den af Utskottet i Betänkandet N:o 138, gjorde, här ofwan omförmäldte hemställan.

Voteringen anställdes i wanlig ordning och utföll med 19 Ja emot 68 Nej; i följd hwaraf ifrågawarande Betänkanden woro afslagne, med undantag deraf att Ståndet bifallit nyßnämnde hemställan att Rikets-Ständer måtte hos Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla, det Presterskapet i Nåder anbefalles, att, uti de förteckningar öfwer timade dödsfall, som wißa tider af året böra af Presterskapet till Häradshöfdingarne och Magistraterne aflemnas, jemwäl uppgifwa, om efter de aflidne finnas omyndige barn, så widt sådant kunnigt är.

§ 4.

Anmäldes och på wanligt sätt inbeledsagades Herr Stats-Rådet, Chefen för Landsförswars-Departementet Friherre Bror Cederström, hwilken, på Kongl. Maj:t Nådiga Befallning till Ståndet öfwerlemnade Kongl. Maj:t här nedan omförmäldte Nådiga Proposition och Skrifwelser.

Talmannen tolkade Ståndets underdåniga wördnad och tillgifwenhet för Kongl. Maj:t samt förklarade att berörde Nådiga Proposition och Skrifwelser skulle blifwa i behörig ordning handlagde, hwarefter Herr Stats-Rådet utbeledsagades.

Den af Herr Stats-Rådet Friherre Cederström aflemnade Nådiga Proposition och Skrifwelser blefwo nu föredragne nemligen:

1:o Kongl. Maj:t Nådiga Proposition, angående rättighet för Entrepreneurer af Pantlåne-Inrättningen i Stockholm att under ytterligare 10 år begagna en fond stor 100,000 R:dr.

Lades på bordet.

2:o D:o skrifwelse, angående den nya ordinarie Soldat-Roteringen i Riket.

Lades på bordet.

3:o D:o d:o, med öfwerlemnande af längder på tillökad ordinarie Båtsmans-Rotering inom en del Län.

Lades på bordet.

4:o D:o d:o, angående jemkning i provincen Skånes ordinarie Rotering.

Lades på bordet.

5:o D:o d:o, angående förändring i Södra Skånska Infanteri-Regementets Rotering; i följd af f. d. Adelsfaneboställenas befrielse från ordinarie Roterings utgörande.

Lades på bordet.

6:o D:o d:o, i anledning af Riksens Ständers hos Kongl. Maj:t anmälde beslut om Kongl. Nummer-Lotteriets upphörande.

Remitterades till Stats-Utskottet.

§ 5.

Följande, sedan den 17 i denna månad på bordet hwilande, Utskotts Betänkanden blefwo nu åter föredragne och lagde till handlingarne, nemligen:

Förstärkta Stats-Utskottets Memorial, N:o 339, angående anställd omröstning öfwer åtskillige till Stats-Regleringen hörande frågor;

2:o D:o d:o, N:o 340, angående werkställd omröstning i anledning af Riks-Ståndens olika beslut, i fråga om löneersättning, till adjungerade Ledamöter i Götha Hof-Rätt;

3:o D:o d:o, N:o 341, angående werkställd omröstning, i anledning af Riks-Ståndens skiljaktige beslut, i fråga om beräkningen af Statswerkets inkomster;

4:o D:o d:o, N:o 342, angående werkställd omröstning, i anledning af Riks-Ståndens skiljaktige beslut, rörande förlängning å arrendet af Edeby hemman;

5:o D:o d:o, N:o 343, angående werkställd omröstning, i följd af Rikets Ständers olika beslut, rörande sökt prolongation å arrendet af Söderby hemman; och

6:o D:o d:o, N:o 344, angående werkställd omröstning, i följd af Riks-Ståndens skiljaktige beslut, rörande sökt prolongation å arrendet af Barkaby Kronohemman; samt

7:o Banco-Utskottets Memorial, N:o 103, i anledning af Höglofl. Ridderskapets och Adelns återremißer å Utskottets under N:o 69 och 75 afgifne Utlåtanden.

§ 6.

Föredrogs åter och remitterades till Stats-Utskottet Sven Heurlins från Kronobergs Län, sedan den 17 i denna månad på bordet hwilande Motion, att af Riksgälds-Contorets reserverade medel måtte afsättas en Million Riksdaler till odlingslån.

§ 7.

Då nu åter föredrogs Banco-Utskottets den 17 i denne månad på bordet lagde Memorial, N:o 100, till Högwördige Preste-Ståndet, med anmälan om deß fattade skiljaktiga beslut, i anledning af Utskottets Utlåtanden N:ris 21 och 65, fann Ståndet skäligt, på grund af de utaf Professoren Bolmér uti hans wid Memorialet fogade reservation anförde skäl, att, Utskottets i samma Memorial afgifne yttrande ogilla.

§ 8.

Föredrogs åter och lades ytterligare på bordet Banco-Utskottets Betänkande, N:o 101, i anledning af wäckte motioner att Handels- och Närings-Discontens så kallad Reserv-fond må med det belopp, hwartill densamma wid detta års slut kan hafwa uppgått, i Bankens winst inberäknas.

§ 9.

Banco-Utskottets följande, sedan den 17 i denne månad, på bordet hwilande Betänkanden, föredrogos nu ytterligare och biföllos, nemligen:

1:o N:o 102, i anledning af wäckt motion om öppnande af en upp- och afskrifnings-räkning i Rikets Ständers Bank;

2:o N:o 105, i anledning af förre Handlanden Thunströms ansökning om eftergift af ränta å lån i Banco-Disconten;

3:o N:o 106, i anledning af Regements-Läkaren Schvabitz's ansökning om eftergift af straffränta för åtskillige skuldförbindelser hos Banco-Discont-Werket; och

4:o N:o 107, i anledning af Gårds-egaren i Umeå, Nils Brunbergs ansökning om eftergift af öfwerränta å ett lån i Banco-Disconten.

§ 10.

Föredrogos och lades på bordet, Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Betänkanden N:o 113, i anledning af wäckte motioner rörande nedsättning å Tullumgälderne för trädwaror, som utföras till Danmark och England; och N:o 114, i anledning af wäckt fråga om en jemnare beräkning i allmänhet af Städernas Tolag.

§ 11.

Uppläses och lades till handlingarne åtskillige från de Respective Med-Stånden ankomne Protocolls-Utdrag, nemligen från Höglofl. Ridderskapet och Adeln N:ris 589—613; från Högwördige Preste-Ståndet N:o 303⅓, samt N:o 369—373; samt från Wällofl. Borgare-Ståndet 378—385.

§ 12.

På hemställan af Talmannen beslöt Ståndet att Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38, angående National-Representationens ombildning skulle nästa Lördag den 24 i denne månad till handläggning företagas.

Ståndet åtskiljdes kl. ½ till 2 e. m.

In fidem.

C. G. Cassel.

Den 24 October.

Plenum kl. 8 förmiddagen.

§ 1.

Protocollet för den 17 dennes justerades.

§ 2.

Till handläggning förekom Constitutions-Utskottets, sedan den 19 sistlidne September på bordet hwilande memorial N:o 38, angående National-representationens ombildning.

Sedan nämnde memorial med derwid fogade reservationer, blifwit uppläst, ingåfwos följande skriftlige anföranden:

1:o Af Per Sahlström från Stockholms Län.

"Ibland de företeelser detta betydelsefulla år frambragt, är det af Constitutions-Utskottet uti Memorialet N:o 38, behandlade ämne, säkerligen en af de märkligaste. Efter de sekels långa tidrymder af förwirring och osäkerhet, hwarunder Swenska Folket med längtan emotsett någon sannt Constitutionell och alfwarlig förbättring af deß Statsskick, har omsider tidsandans samt händelsernas oemotståndliga kraf framkallat ett förändrings-förslag, hwilket, så widt min ringa förmåga medgifwer att rätt uppskatta deß wärde och tillämplighet, innebär allt det afseende å ömsesidig medborgelig rätt, den kännedom och erfarenhet af förflutna och närwarande tidsförhållanden och behof, äfwensom den opartiskhet och grundlighet i omdöme, som gör detsamma förtjent af wår alfwarligaste uppmärksamhet. Att många serskildta omständigheter skolat inträffa och liksom sammanstöta för att äntligen och så tydligt, som nu skett, uppenbara de både inre och yttre bristerne i wår Statsförfattning, serdeles den del deraf, som rörer den nuwarande Representationens sammansättning, deß werksamhet och förmåga att befordra Statens och hwarje enskild medborgares wälfärd och trefnad; det bör som jag tror, wara klart för en hwar, som afser ej blott sitt eget eller sin Corporations intreße, utan i allt, hwad oß omgifwer eller händer, igenkänner en styrande Försyn, hwilken wäl till en tid låter olyckor och förwillelser fortgå, men dock när folken med förtröstan höja sig till medwetande af den inneboende själskraft, som oftast och nästan ensamt utgör deras räddning, låter dem liksom pånyttfödas

till medborgerligt lif och werksamhet för Statens gemensamma wälgång.

Från denna synpunkt betraktadt, och för deß rättsenliga åsyftning, anser jag för min del de förslag Betänkandet innefattar wara af största wigt och inflytelse; äfwen deruti att detsamma skulle i Constitutionelt afseende mera förbinda oß med wåra Bröder Norrmännen, hwilkas werkligt sjelfständiga Statslif, alltifrån dettas nybildning, warit af oß med wärma och bifall omfattadt; och förutan hwilkets inympande på wårt statsskick, äfwen alla rimligtwis möjliga fördelar af föreningen städse skola uteblifwa. Menskliga förutseendet kan icke bestämma, huruwida förslaget, om det antages, kan medföra alla de förbättringar wi skäligen kunna önska, hwaribland jag i främsta rummet nämner: förswinnandet af det absoluta veto, eller Konunga-magtens prerogativ att kunna afslå Ständernas flere gånger förnyade framställningar; liksom de ömsesidigt påstådda fördelarne af En eller Twå Kammarsystemet icke kunna med säkerhet ådagaläggas; ej eller huruwida wår Stats-Författning genom de i Betänkandet angifna hufwudgrunder kan anses wara till fullo utbildad; deras godkännande i det hela bör dock medföra den stora fördel: att folkets ställning och behof kan blifwa kändt och insedt, deß röst hörd; att den allmänt uttalade önskan af tidsenliga reformer ej widare mißkännes; att farhågorna för Despotism, Byråkrati och Folkwälde allt mera aflägsnas; och att slutligen de olägenheter och wådor förswinna, som härleda sig, dels från den nuwarande fyrdelningens oformliga och alltid gränslöst kostsamma arbetssätt, dels det mißnöje, hwarmed de uti representationen icke deltagande claßerne hittills sett sina af sunda förnuftet gillade rätts-anspråk förkastade och till intetgjorde.

Enär nu frågan således och egentligen rörer behandlingen af ämnet på ett sätt, som kan försäkra framgången af wåra bemödanden för Nationens wäl, så tillhör det oß att först undersöka rättsenligheten af de grundprinciper, Utskottet i deß Betänkande uppstält, äfwensom de följder, som af desammas antagande kunna förwäntas; och för det andra: möjligheten af att genomföra den förändring som häraf uppkommer, så att samhället icke en längre och måhända obestämd tid kommer att sakna nyttan deraf.

Beträffande den första af deßa omständigheter, så will det — efter allt hwad jag derom kunnat uppfatta och utgrunda, åtminstone för mig synes tydligt, som skulle stipulationerna i Betänkandet, dels om införande af en allmän walrätt, likwäl med den ytterligare utsträckning, att ingen hemmansegare som nu äger rösträtt, hädanefter derifrån uteslutes; dels representationens sammanträde på blott en Kammare wara ganska naturliga, billiga och paßande för wårt Land, samt således äga alla de skäl för sig, som tala för deßa principers rättmätighet och godkännande. Oß är nogsamt bekant hwad ringa nytta, eller måhända rättare hwad skada representationens nuwarande fyrdelade sammansättning medfört, så wäl för Bonde-Ståndet sjelft, hwars intreßen alltid warit undertryckte, och hwilket bäst bewisas af de bördor, som å detsamma blifwit hwälfda; som i afseende på Riksdags-arbetenas oerhörda långsamhet och kostnad, samt deras resultater för det allmänna. Orsakerne härtill igenfinner jag dels uti de uteslutande Ståndswalen, dels den sjelfskrifna rättigheten att representera; hwarigenom inflytandet af Stånds och Corporations-andan, måhända med något undantag för denne Riksdag, tagit en så afgörande öfwerwigt till de privilegierade Ståndens förmon, att folkets röst på intet sätt kunnat göra sig hörd; hwilket ock

haft den olyckliga följd, att Regeringen, som af de nämnde Ständen närmast omgifwes, ofta wisat underlåtenhet och motwilja att de efter långt arbete tillwägabragte besluten bekräfta. Blifwer åter principen af allmänna wal godkänd, så skulle dels det allmännare tänkesättet rörande Statens, Folkets och Regeringens inbördes samband och närmare förhållande, säkrare kunna uttala sig, dels de nyßnämnda Stånds intreßenas slitning sins emellan, minskas om icke alldeles upphöra, samt äfwen den rättwisa fordran göras gällande, att alla de sjelfständiga män, som till samhällets gagn, upprätthållande och förswar genom skatter och öfriga onera bidraga, äfwen få sin röst räknad wid walet af dem, som deltaga i Statens lagstiftning och öfriga allmänna angelägenheter; ett wilkor som länge och ifrigt warit yrkadt och hwarförutan det lugn och det rätts-tillstånd som för ett lyckligt och beståndande Statsskick owilkorligen erfordras, städse skall saknas, samt förorsaka de största oredor och mißförhållanden.

Betraktar man den allmänna walprincipen än närmare och med afseende serskildt på wårt Stånd, så förekommer derwid, först att i följe af Bonde-Ståndets betydliga antal och förmögenhets-wilkor, en större del af walrätten skall stadna i deß hand; hwilken walrätt med urskiljning och omtanka begagnad, oselbart skall åt denna claß återförwärfwa och bibehålla den samhäls-ställning, som densamma, enligt Statens grundide och allmänna rätts-förhållanden bör tillkomma, för det andra: bör detta förslag om en allmän walrätt finna sympati hos den större allmänheten, så mycket helldre, som det dels utgör en rättwis grundwal för ett begrepp, det förståndet lättare fattar än genom bewisning kan bibringas; och för det tredje: att den öntålighet om

om en annan Statens lifsprincip, som nu gör sig gällande nemligen den om alla Medborgares likhet inför Lagen, owilkorligen fordrar: icke endast en jemkning i de rättigheter och skyldigheter som enligt denna princip hwar och en tillhörer, utan ett helt och fullständigt erkännande deraf: att ingen medborgare-claß bör kunna tillerkännas något slags politiskt eller moraliskt företräde för en annan; så widt detta icke är grundadt i saksens natur, eller beroende på den intellectuella öfwerlägsenhet, som gör det till en pligt att densamma sig underkasta.

På grund häraf anser jag för min del, det Bonde-Ståndet genom antagande af hufwudgrunderne i Betänkandet, skulle i allo handla rättsenligare, och betrygga på en gång jordbrukets och det allmännas fördel. Skulle åter föga utsigt finnas för medståndens concession till denna hufwudprincip, eller allt för stora swårigheter möta för genomförandet deraf, då först kan någon modification ifrågakomma, och af sådan anledning öfwergår jag till behandlingen af ämnets andra del: möjligheten att förändringen utföra.

Efter hwad wi alla och äfwen jag kunnat erfara, hysa Med-Stånden föga benägenhet för antagande af den allmänna walrätten. Detta motstånd förmodar jag härröra från farhågan för beståndet af de så kallade priwilegierne; men som detta förhållande icke kan tillempas på oß, som alltid representerat ett allmänt intreße, och nu yrka en alltid bestående rätts-princip, så blifwer frågan: Bör Bonde-Ståndet ingå på någon modification, eller strängt widhålla den grundsatts som för de allmänna walen ligger till grund? För att beswara denna fråga måste äfwen undersökas: huruwida Nationen werkligen winner eller förlorar, om principen af allmän walrätt nu fastställes, eller dermed ytterli-

gare några år uppskjutes. För egen del är jag öfwertygad: att om denna angelägna förbättring ännu en tid uteblifwer, förlusten skall blifwa stor för det allmänna, och måhända oersättlig, då wi icke hafwa framtiden i wår hand; men och att winsten skulle blifwa så mycket större och foljdrikare, dereft förslaget i deß helhet kan genomföras, äfwen med äfwentyr af några års dröjsmål. Å andra sidan kan med något skäl inwändas: det wi skulle handla oförsigtigt eller mindre omtänksamt, om wi försummade att begagna de concessioner och fördelar, som nu möjligen komma att erbjudas. Skulle deßa komma att utgöras af upphörandet af sjelfskrifwenhet till representant, samt en så inrättad wallag, att Bonde-Ståndet kan ock får wälja representanter i mon af deß antal och förmögenhet, fritt ur egen eller annan claß, så måste det medgifwas att de utgöra förbättringar, som noga böra öfwerwägas innan de förkastas; helst, som sagdt är, framtiden icke är i wår hand. För öfrigt har jag ingen anledning betwifla det ju Ståndets Ledamöters erfarenhet, Fosterlands-kärlek och rättskänsla skall förutan min uppmaning, och utan att rubbas af de ilskna och oförståndiga anfall, som från flera sidor låta sig afhöras, weta att utfinna det bästa medlet att genom omsorgsfullt begagnande af wår beslutande-rätt i detta wigtiga fall, betrygga wårt Fäderneslands ära och lugn, deß inbyggares framtida lycka och förkofran; och det på ett sätt, som motswarar de giltiga anspråk både Nationen och wårt Stånd göra gällande, ej mindre på wårt omdöme, än på wår förmåga och böjelse att motswara det förtroende oß blifwit lemnadt att här med sans och sanning föra deß talan. På grund af allt detta önskar jag, att Ståndet wille förena sig om antagandet af Utskottets förslag; dock med den utsträckning i afseende på walrätten, att ingen Hemmansegare, som för det-

närwarande åtnjuter wal- och representations-rätt, må densamma för framtiden beröfwas; i hwilket sednare hänseende jag härmed får yrka återremiß af Betänkandet."

Häruti instämde vice Talmannen Per Ericsson samt Jöns Ersson från Wermlands, Olof Jacobsson från Södermanlands, Sven Isacsson och Nils Magnusson från Calmar, Lars Larsson och Per Persson från Örebro, Didrik Weström från Stora Kopparbergs och Fredrik von Zweigbergk från Skaraborgs Län.

2:o Af Ephraim Larsson från Elfsborgs Län:

"I detta wigtiga ögonblick, då wi såsom redlige representanter för Swenska Allmogen, för första gången sedan 1809 års Regements-förändring, skola fatta beslut angående den ombildning af National-Representationen, som redan då erkändes nödig, men hwilkens beredande mött så ringa uppmärksamhet af Regeringen och Riks-Stånden, under det att den likwäl utgjort föremål för alla upplyste medborgares önskningar och för största delens af folket fordringar; kunna wi icke annat än med liflig erkänsla tacka de nitiske och ädelsinnade Män i Rikets Ständers Constitutions-Utskott, som genom framläggandet af ett motiweradt förslag till en sådan reform, satt oß i tillfälle att nu förbereda densamma: att genom offentliggörandet af förslaget till hwarje Swensk Mans begrundande öfwerlemna att innan nästa Riksdag öfwertyga sig om deß nödwändighet, nytta och werkställbarhet; samt att genom wårt allwarliga och fördomsfria beslut, lemna alla Sweriges innebyggare det högtidliga bewiset, att Sweriges Bonde-Stånd med glädje omfattar möjligheten, att öppet och ärligt medwerka till det stora steg, som för närwarande utgör hufwudföremålet för nationens uppmärksamhet.

Mine Bröder! wi hafwa många anledningar att med wärma ifra för en sådan förändring, som säkrast af alla bör öppna förbättringarnes bana; som bör betrygga nationen emot ensidiga lagar, nedtryckande beskattningar, wacklande hushålls-systemer, och som skall bryta en försoffande likgiltighet för lagskipningens och förwaltningens förenkling och utbildning. Sweriges Allmoge har djupt druckit ur uppoffringarnes och lidandets kalk, under den långa tid, som deß röst icke kunnat bana sig en wäg till lagstiftande maktens medwerkan, utan medelst föreningen af röster; hwilka enskilta- och ståndsintereßen splittrat och ställt i strid med hwarandra. Den stora maßan af Swenska folket har tungt suckat under det förtryck, som ett godtyckligt beroende af några få folkclaßers ofta ensidiga wilja, widmagthållit och ofta förökat. Deß wäg till thronen med sina önskningar, har antigen genom de andra Ståndens beslut blifwit stängd, eller ock måst antaga formen af deßa ensidiga Beswär genom hwilka grundlagarne wisat sig egentligen befordra de privilegierade claßernas fördelar och hwilka, då de af Bonde-Ståndet blifwit framförde, oftast endast framkallat förödmjukande förklaringar eller afslag; hwarpå isynnerhet de sista tjugu åren lemnat så beklagliga, för förtroendet och kärleken till landets Regering skadliga, exempel. Och huru många gånger hafwa icke de framställningar, som blifwit gjorde angående en förändring i Nationens rätt representera sina allmänna intereßen, fått röna afslag och förakt? Jag äger i detta fall skyldigheten att ibland andra medlemmar af detta Stånd erinra, om den förtjente mans ihärdiga, men ständigt tillintetgjorde bemödanden, som wid förra Riksdagar representerat allmogen ifrån min ort. Anders Danielssons röst hördes ej då af Ständernas Constitutions-Utskott; men den skall länge genljuda i tacksamma

medborgares minne; och hans yrkande af den samfäldta wal-rätten skall aldrig upphöra att af Swenska Folket upprepas, intill deß denna seger åt folkets sak och Sweriges framtid är wunnen.

Jag delar snart sagdt i allt Utskottets åsigter, sådane de i det nya förslaget framställas; men jag skulle likwäl önska, att wal-rätten i Stad och på landet icke inskränktes så, att några nu i Riksdagsmanna-walen deltagande Borgare och Bönder skulle derifrån uteslutas; och som jag icke inser något skäl, att de personer af andra claßer, hwilka wid Ståndsformernas upphörande enahanda walrätt bör tillkomma, försättas i sämre ställning än de, som nu ega en sådan, yrkar jag att walrätten, utan afseende på större eller mindre fastighets-wärde, måtte utsträckas till alla som innehafwa eller under stadgad besittnings-rätt bruka jord å landet, innehafwa hus eller tomt i stad, eller idka bergsbruk; äfwensom jag anser, att de i Riksdags-Ordningen nu begagnade uttryck angående de, som å landet ega att i wal till Riksdagsmän och Walmän deltaga, äro ändamålsenligare än den af Utskottet nyttjade benämningen "stadgad Krono-åbo-rätt."

Jag skulle äfwen tro det af Utskottet föreslagna sätt, att Walmännen medelst slutna sedlar skola wälja Riksdagsmän, icke är wäl förenligt med det allmänna bruket och med den controll, som de wäljande önska att bibehålla på Walmännen. Jag anser, att den hemliga omröstningen i ett sådant fall som detta, icke är lämplig; dels emedan folket gerna will öfwertyga sig om deras ombuds handlingssätt, dels emedan sjelfwe deßa ombud icke kunna önska, att deras handlingar skulle mißtros eller mißtyckas. Jag anser, att walmansbefattningen bör betraktas såsom blott ett medel att utföra en wal-akt, hwilken i wårt land swårligen

och på de flesta orter aldeles icke kan omedelbarligen utföras; och ju mera walmännen äro i nödwändighet att handla öppet, enligt de wäljandes honom merendels antydda affigt i samma mon äro äfwen de fördelar wunna som det directa walet anses ega, och det indirecta walets olägenheter afhjelpte.

Då jag således föreslår, att i deßa begge afseenden Bonde-Ståndet måtte förklara såsom deras gemensamma tankar, att walrätten bör tillkomma hwar och en, som på landet eger skattlagd jord, Bergsbruk, eller lägenhet, anser jag, att hel röst bör blifwa alla deßa tillerkänd; men då jag tror att den af Utskottet föreslagna ökning i rösten för den större förmögenheten, torde kunna bereda framgång åt förslaget och uppwäga de betänkligheter som blifwit framkastade emot den allmänna walrätten, will jag icke för min del bestrida densamma; utan anser att röstantalet må i nära enlighet med hwad Utskottet föreslagit höjas; så att ifrån 1,000 till 3,000 R:drs fastighets wärde berättigar till 2 röster; 3,000 till 10,000 R:dr, 3 röster; 10,000 till 25,000, 4 röster; 25,000 till 50,000 R:dr, 5 röster; 50,000 till 100,000 R:dr, 6 röster; och derutöfwer till 7 röster, som torde blifwa det högsta en person borde kunna afgifwa.

Jag är äfwen af den tanka, att Bonde-Ståndet hwad Städernas wal-rätt angår, bör lemna till Constitutions-Utskottet, att söka sammanjemka Bonde-Ståndets beslut med Borgare-Ståndets, så att, deresst sisnämde Stånd biträder förslaget om samfäldt wal-rätt, i allt hwad som rörer denna wal-rätts utöfning i Städerna, så wäl hwad angår behörighet, som wal-sätt, Borgare-Ståndets beslut icke må anses hindradt af Bonde-Ståndets nu tillkännagifwande tankar om förslaget i allmänhet; äfwensom att, deresst Borgare-Ståndet skulle yrka, att Städerna måtte få utgöra

serskilta wal-districter för sig, (jag wågar tro att) Bonde-Ståndet icke bör motsätta sig en sådan anordning, så wida den stadgas på det sätt, att Städernas befolkning ungefär bibehåller ⅓:del af wal-districtens antal, moswarande den andel Borgare-Ståndet nu innehar i Stånds-representationen.

Skulle Ståndet biträda deßa mina yttrande tänkesätt, torde propositionerna derefter lämpas af Talmannen, till hwars upplysta nit i denna sak, jag anser mig böra hysa allt förtroende."

Med Ephraim Larsson förenade sig Lars Rasmusson och Hans Hansson, begge från Götheborgs och Bohus Län.

3:o Af Anders Göransson från Stora Kopparbergs Län:

"Frågan om en redan länge önskad förändring i wårt representationssätt är ändtligen så wida avancerad, att ett förslag till deß ombildning är utarbetadt och till Ständerna öfwerlemnadt.

Då de största förmågor äro tweksamma om hwad som i detta fall bör såsom ändamålsenligast widtagas, torde det icke behöfwa upprepas, huru mycket öfwer min förmåga ett sådant bedömande är.

Hwad jag med wißhet wet, är, att majoriteten af mina Committenter, icke äro belåtne med närwarande förhållanden. Att medwerka till någonting bättre i detta fall är det bestämdaste uppdrag jag af dem eger; och att efter min ringa förmåga motswara detta, är min högsta önskan.

Många och widt skiljda äro meningarne om lempligheten af förewarande förslag. Det torde kanske böra förlåtas dem, hwilka genom den i detta förslag tillsyrkta allmänna wal-rätten, se stora förestående wådor för det allmänna,

emedan de af gammalt weta, hwilka enskilda intereßen och hwilken egoism under närwarande institutioner splittrat representationen, förlamat deß werksamhet och giort, snart sagt, alla bättre och fosterländska bemödanden fruktlösa. Gränade, eller åtminstone uppwäxte under, och wäl wande wid deßa, för ingen del lyckliga förhållanden, är det förlåtligt om de af den stundande tiden frukta föga mer smickrande resultater.

Till någon inskränkt del känner äfwen jag det framfarna och wet att deß resultater just icke alltid warit de mest recommendabla. Deremot älskar jag tro att framtiden och deß representanter i den mohn wårt slägte med allt större och större steg närmar sig menskligheten skönа ideal, egoism skall wika och lemna rum för ädlare känslor och tänkesätt.

Med detta hopp och under denna förutsättning twekar jag således icke att med min röst biträda förslaget om allmänna wal.

Wid det afgifna förslaget kan jag likwäl icke lemna oanmärkt att genom antagande af det nu föreslagna minimi-wärdet af förmögenhet, åtminstone i wißa orter en stor mängd fastighets-ägare blifwa i saknad af all wal-rättighet. Man swarar wäl: de äro ju så små; de betyda ingen ting. Ja de äro wäl små; hwar för sig små; men tillsammans kunna deßa små besitta mera jord i ett gäll, än de som enligt förslaget äro walberättigade. Att deße skola wara uteslutne, synes derföre wara föga billigt. Utskottet har sjelf antydt den syftning och den anda för fosterlandets gemensamma angelägenheter som födes af rättigheten att hafwa ett ord med i dylika frågor, ware än så litet. Jag wet derföre icke hwarföre man skulle wägra dem att wid

Electors wal rösta för sin lilla smula, och så till wida sätta dem utom samhället, samt beröfwa dem den känsla af sjelfständighet, som, uppmuntrad, skulle bidraga till högre och ädlare tänke- och handlingssätt.

Förebär man åter den större lättheten att winna deßa genom en möjlig insinuation, så fruktar jag att den lika ofta lyckas med dem, som efter Utskottets förslag skulle erhålla rösträttighet. Jag tror nemligen, att caracters-fasthet lika ofta föreffinnes hos de minste jordägare, som hos dem, hwilka äga något mera. Jag får således yrka, att walrättigheten måtte utsträckas till alla, som äga och bruka jord.

Då, efter allt hwad man kan sluta, det närwarande förslaget icke till den grad sympatiserar med allas åsigter, att det oförändradt af Ständerna antages, får jag till Utskottet framföra min wördsamma anhållan: att Utskottet icke allt för enwist widhåller sitt afgifne förslag, och dymedelst gör all förbättring omöjlig; utan i möjligaste måtto sammanjemkar de olika meningarne, på det att åtminstone något steg må kunna tagas till förbättring, äfwen, om allt det önskade ej på en gång kan ernås. Jag yrkar återremiß."

4:o Af Olof Lindbäck från Halland:

"Wid wår nuwarande representation kan jag ej undgå bemärka de ofta skadeliga werkningar, som olika Stånds intereßen hafwa på allmänna öfwerläggningsämnen. Hwar och en werkar gemenligen för sitt Stånds bästa; blifwer icke warse den ofta undandöljda länk som förenar eller bör förena dem till ett gemensamt helt, så att, när man bäst synes befordrat sin egen enskildta nytta, har man likwäl hemligen skakat grunden, så wäl för egen, som för öfrige

delar af samhällsbyggnaden. Gerna medgifwes nödwändigheten af en sådan Stånds-fördelning den tid, då Ridderskapet och Adeln i samråd med Presterskapet innehade större delen af Rikets jord, och den förswagade Konungamakten behöfde menighetens, Borgares och Bönders arm af nöden för att återställas. Så, och ej annorlunda hafwa fyra Stånd uppkommit, och så blef äfwen ett oenighetsfrö, eller gnista dertill alltid, ja intill sednaste tider qwar.

Häraf uppstår således behofwet af ett annat sätt att hinna till målet, och hwaruti ligger möjligheten, om icke uti en oinskränkt rösträttighet till wal af Nationens ombud; uti fritt wal deraf, utan afseende på Stånd eller wilkor, der allmänna förtroendet wittnar om den walde Representantens duglighet och frejd, samt uti ett måttadt antal Ledamöter, för att befordra enhällighet i besluten och en dräglig Riksdagsmanna-kostnad. På deße grunder, men icke annorlunda, har jag mina Committenters uppdrag att omfatta de anledningar som sig erbjuda till ett förändrat och mera ändamålsenligt Representations-sätt, men derföre icke något förändradt förhållande emellan Konung och Folk. Det tycks hafwa skäl för sig, att ett Rike, som skall styras af en Konung, icke bör bestå af ett fyrdeladt och söndradt, utan af ett enigt och samhälligt folk; derföre till upplifwande af Folkets kärlek till sin Konung och till hwarannan inbördes, till winnande af en enklare method för sakernas afgörande i mera sämja skyndsamhet och kraft, med besparing af tid och omkostnad, kan jag ej annat än gilla den grundsatts; att en rationell förändring af wår representation är behöflig.

Jag gillar ett fritt wal inom hwarje landsort, på sätt jag förut nämndt; men will i afseende på rösträttigheten anmärka; att om man will stifta en wal-lag, som skall

komma att i alla tider äga bestånd, bör den stämma öfwerens med Swenska Folkets lynne och derwid mera afseende fästas på allmänhetens belåtenhet, än på wärdet af wißa individers werkliga eller skenbara förmögenhet. Med eller utan en större förmögenhet anser jag personen ega lika wärde; den mindre förmögnes egendom är för egaren så mycket dyrbarare, som han med redlighet blott genom densamma har sin torftiga utkomst: dock kan denne af Försynen wara begåfwad med lika sundt förnuft, som den största Poßessionat, och deraf måhända ofta så mycket utöfwer, som fullt ut motswarar, eller ock öfwerwäger det större egendomswärdet. Att efter en grundlags-bestämmelse, den ena undersåten skulle anses för $\frac{1}{12}$ eller $\frac{1}{24}$:del sämre än den andra derföre att han har så mycket mindre egendoms-wärde, wäcker obelåtenhet ibland allmogen. För en Regent med tendens till enwälde skulle ej biträde saknas i den stora maßan af Folket, som fann sig mißnöjd med Representation; man erinre sig blott tilldragelserna wid Säkerhetsactens upprättande 1789.

Till följe häraf anser jag lämpligast wara; att för hwarje på landet befuten, och i Stad med wiß årlig inkomst försedd man, bör en lika rösträtt komma i beräkning, samt att hwarje oförwitelig Swensk man, som uppnått den nu i grundlagen föreslagna ålder må utan afseende å Stånd eller större förmögenhet än för rösträtten fordras kunna till Riksdagman wäljas för den ort, der han befinnes wara bosatt. Äfwen anser jag den ändring böra iakttagas, att i likhet med hwad Brödra-Rikets Grundlag föreskrifwer, Lagtima Riksdag endast må komma att hållas hwart tredje år. Jag öfwerlemnar för öfrigt till de Herrar och Män som kunna ega de egenskaper, hwilka erfordras för uppfattningen af en god och

för Swenska Folket gagnelig representationsform, att wid granskningen af alla i ämnet afgifne anmärkningar inrätta ombildningen så, att Nationen dermed finner sig belåten, och H. M. Konungen, som troget wakar för sitt Rikes wälstånd och förkofran, dertill må kunna lemna behörig sanction."

5:o Af Henric Hansson från Elfsborgs Län:

"Uti den nu till handläggning inom Ståndet förewarande så wigtiga representations-frågan, hwars slutliga beswarande troligen är förbehållet en långt aflägsen framtid, will jag hafwa till Protocollet yttradt några ord, som, efter långa åratal, då den lefwande ande för fäderneslandets sanna wäl, som genom Constitutions-Utskottets förslag, öfwerwunnit den döda formens siste förswarare, skola bära wittnesbörd, om min härmed uttalade öfwertygelse: att Förslaget innefattar enda grunden för wårt i många afseenden sjunkna Samhälles pånyttfödelse.

Detta är min tro: Guds Kyrka och Församling är En. Så bör ock Riks-Församlingen wara.

Efter erkännandet af denna generella åsigt torde det tillåtas mig att i några underordnade delar af den föreslagna Wal-Lagen, göra de anmärkningar, hwartill jag funnit mig befogad.

§ 1. Stadgar rösträttighet för dem, hwilka å Landet äga, med stadgad Krono-åbo-rätt eller för Embete och Tjenst innehafwa jord, bergsbruk eller annan lägenhet af minst 250 R:dr B:co uppskattadt wärde. Detta, för rösträttighet stadgade minimi-belopp i jordwärde är alldeles för högt, och en stor del af den mindre bemedlade allmogen, synnerligast i de provincer der hemmans-klyfningen är högt uppdrifwen, skulle derigenom blifwa utesluten från representationsrätt. Jag är öfwertygad, att Höglofl. Constitutions-Utskottet finner sitt mißtag härutinnan och med afseende å de anmärkningar som härwid icke lära uteblifwa, föreslår nödig rättelse i denna del.

§ 10. Föreskrifwer, att minst tre Riksdagsmän skola wäljas inom hwarje wal-district. Jag skulle tro det wara tjenligast att wal-districtens storlek så lempades, att en Riksdagsman utsägs för hwarje district; ty i annat fall måste walet, i anseende till obekantskapen med personer å aflägsne orter, i betydlig mon komma att grundas på andras omdöme om deßa medborgerlige dygder, hwarom den wäljande icke eger någon egen kännedom.

§ 12 innehåller: Att Riksdagsmanna-walet bör ske genom enkla, omärkta, slutne, hoprullade sedlar. Deremot stadgar 23 §. att röster wid walmans-wal skola afgifwas muntligen; detta senare af skäl, som Utskottet säger, att förekomma bedrägerier och intriger. Då deßa lika lätt kunna bedrifwas wid Riksdagmannawal, som Electors- eller Walmans-wal; inser jag icke motiven för denna olikhet i de föreslagne omröstnings-sätten; och enär det är min fasta öfwertygelse, att någon hemlighets-fullhet i offentliga handlingar icke anslår fria män och derföre utur wår Lagstiftning bör så mycket som möjligt är undanrödjas, yrkar jag, att all omröstning bör ske öppet; och det så mycket helldre, som härigenom warder beredd en controll och borgen att den wäljandes röst utgör ett uttryck af en gemensam önskan, hwilken den nu är lätt att obemärkt gäcka med en hoprullad omärkt röst-sedel."

Uti detta anförande instämde Johannes Petersson från Elfsborgs och Jonas Andersson från Jönköpings Län.

6:o Af Lars Nilsson från Blekinge Län:

"Det är längesedan bland wißa folkklaßer i wårt Fädernesland, röster började höja sig för en bättre National-representation än den närwarande, och deßa röster hafwa blifwit allt mera allmänna. Kunde ett bättre representations-system införas utan något mehn eller allt för stort ingrepp i någons nuwarande rättigheter, så wore wißerligen ingenting mera önskwärdt, och ingen skulle med sin röst helldre än jag dertill lemna bifall. Ämnet är så wigtigt och de förändringar, som blifwit föreslagne äro så djupgående, att lugn och betänksamhet äro i högsta grad nödwändiga. Wi kunna eljest blifwa lockade af de förespeglade fagra drömmarne, kanske skada oß och wåra efterkommande, långt mer än som af någon kan förutsägas eller förutses. Aldrig har en wigtigare fråga förewarit ibland oß. Wi stå i begrepp att afgöra om hela Bonde-Ståndets framtid; må wi göra det utan öfwerilning, och så att wi icke rubba grundwalen för wår säkerhet och wårt möjeliga framtida bestånd. Jag bekänner likwist min oförmåga att kunna ingå i ämnet och i detalj något reglementera; jag will derföre blott inskränka mig till anmärkningar, som föranledas af sådane föreslagne stadganden i den nu framlagda wallagen, hwilka synas icke wara förenliga med sjelfwa rättsprincipen, i den händelse förslaget, sådant det nu är, skulle komma i fråga till antagande.

1:o Det har förekommit mig att Utskottet utsatt en allt för låg ålder för utöfningen af walrätt och för walbarhet; endast män böra wäl wälja landets lagstiftare och icke unga goßar; gäller detta om de wäljande, så bör det ännu mer gälla om de walbare; det skulle icke wara nyttigt att göra oerfarne ynglingar till Riksdagsmän utan mogna män, som hafwa nog erfarenhet för att kunna bedöma ärenderna. Jag finner derföre att en högre ålder bör

bestämmas i detta afseende i likhet med hwad Herr Grefwe Spens i sin reservation anfört.

2:o Det är godt och wäl att alla, hwars hemmansdelar uppgå till 250 R:dr fastighetswärde, skola wara röstberättigade, men det har deremot uppwäckt allas förundran, att detta wärde blifwit faställdt såsom minimum; det är ingen ibland oß obekant, huru många af wåra Committenter, som icke nu ega detta fastighetswärde; skulle de derföre wara uteslutna från all rösträttighet? Skulle det icke wara en uppenbar orättwisa, om wi som äro deras ombud, efterskänka en rättighet som aldrig kan dem frånhändas, om till exempel, ett hemman utskiftas i så många delar att hwarderas wärde stiger under 250 R:dr, om deßa delar bebos af 10 åboar, skulle de 10 icke likwäl wara röstberättigade som om hemmanet innehades af en enda? hwarföre skola de förlora sin rätt, för det de äro flere? Det har ju wid denna Riksdag warit fråga om fattig-försörjning, om antagande af en Communal-Lag, då war icke fråga om deras uteslutande från att deltaga i utskylder och onera, ej heller lärer man wilja utesluta dem, då fråga är om utgörandet af skatter och prestationer till Staten och det allmänna, i proportion med de större jordegarena; hwarföre skola de då uteslutas från representationen? hwarföre skola icke alla Hemmansegare ega rösträttighet så wäl i denna hufwudsakliga del som i alla andra? I sanning, med all aktning för dem af Ståndet, som deltagit i detta Förslags uppgörande, tilltror åtminstone jag för min del mig icke att answara, hwarken inför mina Committenter eller mitt samwete, om jag med min röst afhänder dem denna deras rätt, under det att man så ymnigt meddelar rättigheter åt dem, som ingen jord ega.

3:o Det förekommer mig lika obilligt, att arrendatorer skola ega rösträttighet, under det sjelfegande åboar beröfwas. sin. Det rättsenligaste wore, efter min tanka, att talan endast finge föras för egande jordegendom och ingen annan. Det fall Utskottet förutsett förekommer helt wißt deßutom så sällan att beständningen synes utan fara kunnat wara borta.

4:o Hwad som dernäst synts mig betänkligt, är, att, Utskottet föreslagit upphäfwande af de förra walen Ståndswis i mindre wal-districter; och i stället föreslagit samfäldta i större. Deruti synes mig ligga för Bonde-Ståndet den största fara. När man betänker, huru olika de röstberättigade personer äro, som skulle inom Districtet utöfwa walrätten, utan att wara Hemmansegare eller hafwa med oß Bönder serdeles mycket gemensamt; när man besinnar huru stor inflytelse, dels Ståndspersoner, dels sådane som med dem hafwa gemensamma intereßen, ega så wäl i Städer som på Landet, så finner man, att de utan twifwel skulle komma att i de fleste orter dirigera walen och jag fruktar (huru wackert det än må låta i förslaget) att allmogen ingalunda skulle komma att tillsätta $\frac{5}{6}$:delar af Riksdagsmännen. Jag fruktar att icke rätt många Bönder till slut skulle komma att deltaga i Stats-bestyren. I de mindre waldistricten Härads-wis känner man åtminstone bättre den person, på hwilken walet för hwarje Riksdag kommer att falla; så länge det stadgandet qwarstår, att Bönder owilkorligen skola wälja Bönder, så har man åtminstone wißhet, att ett wißt antal sådane owilkorligt komma till Riksdagen. Och det är ju rätt många frågor, der det kunde wara af wigt att Bönderna få personligen wara med om öfwerläggningarne. Norges exempel är warnande — der äro ju allmänna wal, och der hafwa ju Bönderna öfwerwigten? Wi weta dock alla att wid sista Stor-Ting kommo endast Tolf Bönder. De som hafwa den så kallade lyckan eller eftersträfwa den äran att omgås med förnämt folk och stora Herrar, de må orda så mycket de wilja om upplysning och Patriotism och wälwilja; jag blir dock wid min öfwertygelse och tror mig icke wara ensam om den, att huru sant detta än må wara, allmogens rätt och fördelar dock bäst och säkrast bewakas af allmoge. Jag hyser om de stora och förnäma Herrarne lika så goda tankar, som någon ibland oß, men skulle dock icke wilja öfwerlenna, hwad som nu är wår lagliga rätt, åt deras gunst och godtycke. Swenska Historien må i detta fall wara wår läromästare, hwad wi ärft af wåra fäder, må wi låta oförkränt öfwergå till wåra barn. Nog både har och kan den Swenska allmogen weta förskaffa sig aktning af de öfrige samhälls-claßerne, men i min tanka endast, så länge wi icke släppa ifrån oß hwad wi lagligen och säkert hafwe.

5:o Uti Förslaget till Wal-lag 3 mom. 1 §. föreslås, att för dem som innehafwa annat yrke, än jordbruk, eller Bergsbruk, till en uppskattad inkomst af 200 till 600 R:dr skulle beräknas en röst, och från 600 till 2,000 R:dr twå röster o. s. w., då deremot de hwilka å landet ega åborätt för 250 till 500 R:dr blott skulle ega $\frac{1}{4}$:dels röst, och från 500 till 1,000 R:dr blott $\frac{1}{3}$ röst o. s. w. Jag kan icke göra för mig begriplige de motiver, till följd af hwilka så stor skillnad skall göras emellan fast egendom och annan inkomst. Det synes mig som skulle man på detta sätt wilja lägga den största wal-rätten i Capitalistens, Embetsmannens och Närings-idkarens händer.

6:o Syftet med en representations-förändring kan wisserligen wara godt, och en sådan hafwa många goda skäl för sig, nemligen om för Riks-Statens och Riksdags-ärendernas utarbetning kunde winnas mera lätthet, och den tidsutdrägt förekommas, som nu är så oerhörd och kostsam både för Staten och communerna. Men stor synes icke winsten blifwa enligt det nya Representations-Förslaget, då 6 månader der antages med twå månaders prolongation såsom det minsta, och förlängandet i öfrigt beror af Konung och Ständer till obegränsad tid. Riksdagarne kunde då råka att blifwa lika långa som nu, om icke längre; troligen skulle de icke förkortas deraf, att öfwerläggningarne kommo att hållas på en enda Kammare, hwilket bland annat, af de öfwerläggningar som i förewarande ämne nu warit på Riddarhuset, bäst torde bewittnas. Jag skulle derföre önska att en bestämd tid blefwe utsatt, inom hwilken Riksdag owilkorligen borde wara afslutad.

Med deßa anmärkningar har jag åsyftat att uttala min öfwertygelse derom, att om än det nya Representations-Förslaget har många förtjenster, det äfwen har många brister. Jordegendomens representation är derå wißerligen sorgfälligt tillgodosedd, men de stora allmänna wal-districternas införande och upphäfwande af Stånds-wal, torde helt och hållet tillintetgöra Bonde-Ståndets inflytande.

Bland allmogen i min ort har jag wißt hört mycken klagan öfwer Riksdagarnas längd, och min tanka är att om arbets-methoden blott kunde förbättras och förenklas, samt de orepresenterade uti de för hwardera claßen lemplige Stånden intagas, så tror jag den hufwudsakligaste bristen wore botad, utan att wi skulle behöfwa kasta oß in på en bana, hwars början wäl lofwar godt, men hwars ända ingen

ibland oß kan förutse. På deßa skäl yrkar jag återremiß af Betänkandet."

Denna mening delades af Lars Petersson från Blekinge, Peter Persson från Calmare, Mats Ersson och Olof Persson från Stockholms Län samt Lars Bengtsson från Skåne.

7:o Af Sone Persson från Skåne: "I en fråga som rörer icke mindre än ombildningen af Swenska Folkets närwarande representation, och hwarom redan förut så mycket är både taladt och skrifwit af Män, hwilka ega så wäl en grundelig sakkännedom som äfwen stor parlamentarisk förmåga, torde det må hända anses öfwerflödigt och förmätet af mig att ingå i granskning af ett ämne hwars bedömande werkeligen fordrar både mera erfarenhet och mera kunskap än som fallit på min lott; men då frågan så djupt ingriper i det allmänna och så nära rörer hwarje claß af medborgare, anser jag det wara min pligt såsom Representant att fastän ofullständigt antyda några af de betänkligheter jag hyser emot antagandet af Constitutions-Utskottets förewarande förslag:

Den första fråga som härwid bör tagas i betragtande är onekeligen den, huruwida Representations-rätten skall bero af allmänna eller stånds-wal. Skäl hafwa blifwit anförde så wäl för det ena som andra slaget af deßa wal; men för min del kan jag icke annat än lemna det sednare eller stånds-wal företrädet, emedan, i händelse den allmänna wal-principen skulle lyckas göra sig gällande, jag förutser, att Bonde-Ståndet som dock egentligen utgör den skattdragande- delen af nationen och hwars intereßen således företrädeswis borde bewakas, skulle blifwa, om icke helt och hållet utesluten från Representationen dock till så obetydlig

kel deruti inrymd, att den ingenting kunde uträtta, så länge detta Stånd så wäl i förmögenhet som bildning ännu — och detta måste allt framgent blifwa förhållandet med hwad bildnings-anstalter som helst — är de öfrige samhälls-classerne underlägset, och sådant skulle helt säkert i en framtid undergräfwa detta Stånds sjelfständighet och existence; ty huru mycket man än hör ordas derom, och huru sannt det i sjelfwa werket är, att Representanterna böra wara Swenska Folkets och icke Ståndens, och huru helig för Representanten denna sanning bör wara, wittnar dock alla tiders erfarenhet, att Representanterne bäst och omsorgsfullast bewaka sådana intereßen, för hwilka de känna den största frändskapen, de starkaste sympathierna. Då nu de förmögnare inom hwarje wal-district, otwifwelaktigt de fleste gånger skulle wid de allmänna walen genom sitt inflytande på de wäljande lätt bana sig wäg till Representant-kallet, och den sanna förtjensten och bildningen i de fleste fall komma att gå miste, wore att befara det deße personer som måhända, twertemot Constitutions-Utskottets antagande, sällan woro till sin karakter lika ädla och oegennyttiga som till sitt yttre oberoende och inflytelserika, skulle i beskattnings och många andra frågor der deras eget intereße icke wore detsamma som de torftige Böndernas och jordbrukarnes, mera se på sitt eget än på deße Committenters bästa.

Att närwarande representations-sätt är det lempligaste, will jag wißt icke påstå utan twertom medgifwa, att det har många och stora brister, hwilka i den mon utwägar dertill gifwas, ändamålsenligt böra undanrödjas; men jag tror det wara mindre wist och ändamålsenligt att på en gång göra en så total omstöpning, som den nu föreslagna, hwars följder, trotts deras förmenande, icke de wisaste en gång med wißhet kunna förutsäga; och jag kan aldrig biträda den me-

ning att man bör antaga ett förslag, hwars olemplighet så allmänt erkännes, blott för att få en förändring i det gamla. Jag tror, att radical-curer i flere fall påskynda döden än lifwet. Derföre enär största delen af härwarande Representanter tyckas wara ense derom att ingen, under samhällets fortgående, utweckling bör obehörigen wara utesluten från deltagande i deß allmänna angelägenheter, skulle jag för min del anse det wara lempligt och äfwen rättwist att, med bibehållande af stånds-walen, i representationen inrymmes den claß af medborgare som för närwarande är orepresenterad, dock så, att Bonde-Ståndet alltid behåller sin fjerdedel, samt att hwarje representant, han må höra till hwad medborgare-claß som helst, wäljes, hwarigenom den nuwarande sjelfskrifwenheten till följd af börd eller innehafwande Embete, komma att förswinna. Genom en sådan förändring som den här ofwan antydda skulle, om en derföre lemplig wallag utfärdas, och Twå-Kammar-systemet antages, redan ett stort steg på reformernas bana wara taget, och derigenom skulle äfwen, i den mån upplysningen framskrider närmandet till det åsyftade målet lätteligen kunna befordras.

För att ej blifwa tröttande will jag efter deßa anmärkningar öfwer sjelfwa hufwudprincipen, afstå och lemna så wäl tiden som detaillerne åt mina erfarnare Stånds-bröder; tilläggande blott i afseende på ålder till walbarhet för Representant, att den bör bestämmas till minst 30 à 35 år. Jag yrkar således återremiß af Betänkandet."

Derefter ingaf Peter Jönsson från Jönköpings Län följande:

"Utdrag utur 1838 års Taxerings-längder för Tweta, Wista och Mo Häraders Fögderi af Jönköpings Län, upp-

tagande antalet af Hemmandelar hwilkas Taxeringswärde ej uppgå till fulla 250 R:dr B:co.

	à 25.	à 50.	à 75.	à 100.	à 125.	à 150.	à 175.	à 200.	à 225.	Summa antal hemmansdelar.
Tweta Härad.										
Swartorps Socken . . .	—	—	—	1	2	2	3	3	—	11
Lekeryds D:o . . .	—	—	—	1	—	—	1	1	7	10
Jersnes D:o . . .	—	—	—	—	—	1	2	3	2	8
Forsarums D:o . . .	—	—	2	4	4	2	11	4	2	29
Barkeryds D:o . . .	—	—	4	1	3	—	6	2	8	24
Nässjö D:o . . .	—	—	—	—	1	6	2	8	2	19
Rogberga D:o . . .	—	1	3	—	7	2	3	4	—	20
Åggestorp D:o . . .	—	1	3	3	1	—	—	6	4	18
Barnarps D:o . . .	—	—	—	1	—	—	1	—	1	3
Månsarp D:o . . .	—	—	—	—	1	—	—	—	—	1
Sanseryds D:o . . .	—	—	—	—	—	—	2	1	1	4
Ljungerums D:o . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Jerstorp D:o . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Bankeryd D:o . . .	—	4	—	—	1	4	2	7	—	18
Hakarp D:o . . .	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2
S:a	—	6	12	11	21	19	33	39	26	167
Wista Härad.										
Grenna Socken	1	2	5	5	6	6	6	7	9	47
Ölmestad D:o	—	—	—	1	1	—	2	2	—	6
Skärstad D:o	—	—	—	—	—	1	1	2	—	4
Wisingsö D:o	1	1	3	2	3	—	3	8	5	26
S:a	2	3	8	8	10	7	12	19	14	83

Mo Härad.										
Bottnaryds Socken . . .	—	—	—	9	2	—	8	3	—	22
Angershestra D:o . . .	—	—	—	1	2	2	13	3	5	26
Mulseryd D:o . . .	—	1	1	1	—	—	10	1	6	20
Stenejordshult D:o . . .	—	—	1	2	1	1	2	9	7	23
Unnaryds D:o . . .	—	—	—	—	—	2	4	—	—	6
Ireryds D:o . . .	—	—	—	1	—	1	—	—	5	7
Hestra D:o . . .	—	—	1	3	—	4	4	—	1	13
Wadshult D:o . . .	—	—	1	—	—	3	1	1	—	6
S:a	—	1	4	17	5	13	24	17	24	123
Summa Summarum	2	10	24	36	36	39	87	75	64	373

Från Taxerings-Längden rätteligen sammandraget, betygar, Stockholm af Öfwer-Revisions-Departementets Province-Räkenskaps Contor den 25 September 1840.

J. G. Nyström.
Revisor.

Med Originalet lika lydande, ord ifrån ord betyga,
Sven Jonsson. Eric Nilsson.
begge Riksdagsmän från Jemtland."

Hwarjemte Peter Jönsson yttrade:

Jag har ingalunda begärt ordet för att fördöma Constitutions-Utskottets förewarande Memorial, hwilket onekligen har sina stora förtjenster. Jag åberopar hwad jag, wid Ståndens gemensamma sammanträden på Riddarhuset, i detta ämne yttrat. Med det nu ingifna utdrag af Taxerings-Länderne har jag welat wisa, att inom det Fögderi,

för hwilket jag är wald till Representant, skulle Trehundrade Sjuttiotre Hemmansegare, hwilkas hemmansdelar icke äro taxerade till Twåhundrade Femtio Riksdaler, blifwa beröfwade wal-rätt, derest första momentet af 1 §. i det nu framlagda Förslag till Wal-Lag blefwe antaget. Om man förutsätter, att förhållandet är enahanda i öfrige Domsagor af Riket, skulle ungefär 40,000 fastighets-egare på landet mista den wal-rätt, som nu gällande grundlag tillägger dem. Min åsigt är derföre att 15 §. Riksdags-Ordningen bör, ifråga om wal-rätten blifwa oförändrad, och det är med werkelig ledsnad jag förnummit, att Bonde-Ståndets Ledamöter i Utskottet icke reserverat sig emot 1 §. i den föreslagna wallagen samt sålunda synas, genom sin tystnad, hafwa samtyckt till bortgifwande af sine fattige medbröders rätt. Beträffande grunden för röstberäkningen, skulle jag anse hemmantalet wara wida lempligare än taxerings-wärdet, enär den privilegierade jorden merendels är mycket högre taxerad, än den oprivilegierade. Hwad 12 §. af ifrågawarande wallag widkommer, så finner jag intet skäl hwarföre, då wi i allmänhet älska öppenhet i handlingssätt samt då, enligt 17 §., Electorerne kunna utses genom öppen votering, walet till Riksdagsman skulle ske genom slutna sedlar, serdeles som upplysningen ej stigit derhän, att hwar och en på landet är skrifkunnig. Uti 17 §. torde ordet "Kronobetjent" böra närmare förklaras, så att derunder möjligen icke kan komma att inbegripas Kronorättare och Nämndemän, hwilka just äro bland de skickligaste Riksdagsmanna-ämnen. Derjemte kan jag ej underlåta att förklara, det jag icke finner något skäl, hwarföre Kronobetjent skulle uteslutas från walrätt, i fall en sådan tillerkändes andra embetsmän, helst det är att förmoda, att hwarken den ene eller den andre

med sitt inflytande skall kunna obehörigen inwerka på walens utgång. I afseende på Utskottets memorial i sin helhet, synes det mig som, i stället att åberopa en del utländska systemer i fråga om National-representationen, Utskottet, under erkännande deraf, att de nu orepresenterade böra till en sådan rättighet förhjelpas, hade bordt söka sammanjemka de twå stora hufwudåsigterna, nemligen den af allmän walrätt och den af Ståndswal. Derest Ståndswal införas, och således Ridderskapet och Adeln kommer att wälja sina Representanter, så skall utan twifwel detta Stånd framdeles wid Riksdagarne utgöras af en sjelfständig, jordegande Landt-Adel, — i stället att nu fullmakter, efter hwad ryktet går, i fall det är grundadt, köpas af en mängd extra-ordinarie Tjensteman m. fl. — Gör sig deremot principen af allmän walrätt gällande, så får wißerligen Bonde-Ståndet på papperet öfwerwigt wid walen; men i sådant fall fruktar jag, att Adeln, äfwensom Ståndspersonerne, af alla krafter bemöda sig, och måhända lyckas, att mot Bonde-Ståndet tillwägabringa en reaction, hwilken lätteligen kunde komma wårt Stånd att alldeles duka under. Constitutions-Utskottets Förslag innebär wißerligen icke något frö till en slik reaction, men i så wigtiga frågor, som denna, är det serdeles nödigt att söka förekomma hwarjehanda möjeliga mißbruk. Såsom förmedlings-förslag will jag här åberopa det af Herr von Troil wid ett af ofwannämnde sammanträden på Riddarhuset uppgifna, med någon förändring, eller något dylikt. En slik förmedling skulle under närwarande förhållanden måhända närmast leda till målet. Som i anseende till den widlyftiga uppläsningen af Utskottets Memorial, med Reservationer, tiden redan långt framskridit, och de flesta af Stånds-bröderne troligen önska slut på detta Plenum will

jag nu ej widare taga Ståndets uppmärksamhet i anspråk, utan förbehåller mig att, nästa Pleni-dag, widare få utweckla mina tankar i ämnet.

Med Peter Jönsson förenade sig Peter Petersson i Slätthult från Jönköpings Län.

Ståndet beslöt att öfwerläggningen i anledning af Constitutions-Utskottets förewarande Memorial skulle fortsättas nästa Pleni-dag.

§ 3.

Uppläses och godkändes följande af Ståndets Enskildta Beswärs-Utskott författade förslag till underdåniga skrifwelser till Kongl. Maj:t, nemligen i anledning af:

1:o Johannes Johanssons från Götheborgs och Bohus Län motion, angående roteringen å hemmanen Backa, Lunden, Stufweröd och Kihl Westergården; och

2:o Peter Peterssons i Slätthult från Jönköpings Län motion, angående ort för Lagmans-Tings hållande med Östbo och Westbo samt Östra och Westra Härader i Jönköpings Län.

§ 4.

Föredrogos och bordlades första gången: Constitutions-Utskottets följande, sedan sista Pleni-dag till Ståndet ankomne Memorial, nemligen N:ris 49, 50, 51, 52, 53, 54 och 55.

§ 5.

Uppläses från Med-Ständen ankomne Protocolls-Utdrag, nemligen från Höglofslige Ridderskapet och Adeln, för den 17 dennes, N:is 614 och 615; från Högwördige Preste-Ståndet, för den 17:de och 19:de dennes, N:o 374—381; samt från Wälloflige Borgare-Ståndet, för den 21:ste dennes, N:o 386.

Deßa Protocolls-Utdrag lades till handlingarne.

§ 6.

Efter derom framställd anhållan, bewiljade Ståndet Anders Larsson från Westerås Län ledighet från Riksdagsgöromålen, räknad från den 27:de dennes till och med den 13:de nästinstundande November; och förordnades Lars Petersson från Blekinge Län att, från innewarande dag till och med den 13 i sistnämnde månad, företräda Anders Larssons ställe, såsom Ledamot af Riksens Ständers Bewillnings-Utskott.

Ståndet åtskiljdes klockan 3 eftermiddagen. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Den 27 October.

Plenum kl. 9 förmiddagen.

§ 1.

Protocollen för den 21:sta och 24:de dennes uppläsites och justerades.

§ 2.

Fortsattes discussionen öfwer Constitutions-Utskottets, uti Memorialet N:o 38, gifna förslag till National-representationens ombildning.

I denna ordning yttrade:

Bengt Gudmundsson från Halland: Då jag sistförflutne Plenidag begärde uppläsande af Constitutions-Utskottets Betänkande, war meningen dermed ingalunda att trötta det Hederwärda Ståndet, men werkliga orsaken war den, att jag ansåg ej för lång tid kunna beredas oß att öfwerwäga en så wigtig och genomgripande fråga, som den wi nu hafwa under öfwerläggning. Innan jag redogör för mine enskildte tankar uti detta ämne, will jag först till wederläggning upptaga Sone Perssons från Skåne aflemnade yttrande, hwari han föreslår claß-wal med bibehållande af de nuwarande Ständen. Jag får öppet förklara mitt ogillande af detta förslag, dertill ledd af min innerliga öfwertygelse att den representations-reform, hwilken icke förr än den utesluter Ståndsindelningen och claßwal, uppfyller det ändamål, som med en representations-förändring bör afses, eller en förenkling och bättre ordning uti wåra representativa former. Om Sone Perssons förslag antoges, skulle Bonde-Ståndet

wäl erhålla $\frac{1}{4}$:del uti besluten wid Riksdags-förhandlingarne; men wid walen blefwe deß rätt så mycket mera förnärmad, emedan Ståndet bekom blott $\frac{1}{5}$:del deri. Då 6 claßer skulle finnas nemligen: Ridderskap och Adel, Preste-Stånd, Borgare-Stånd, Bonde-Stånd, Embets- och Tjenstemän, samt Ofrälse Ståndspersoner. En försämring och ej någon förbättring uti wår nuwarande representation, blefwe den owilkorliga följden häraf. Jag beklagar, att den wärde Ledamoten ej bättre sett in i saken och gjort sig reda för tidens kraf. Jag känner flere aktade Committenter i hans hemort, hwilka efter min tanka, ej biträda hans åsigter, eller rättare sagdt hans mißtag. Stånds- eller claßwal äro oförenliga med Allmogens sanna intreße. Besinnom, att denna claß medborgare utgöra $\frac{9}{10}$:delar af Swenska Nationen. Den af Utskottet framlagda allmänna walprincip tillerkänner denna claß deß werkligen tillhörande representations-rätt, och försäkrar den om det inflytande i Riksförsamlingen, den hittills saknat, men som den bör ega emedan Bonde-Ståndet i sjelfwa werket äro Swenska folkets representanter. Antages en annan walprincip, har man derigenom underkänt Folkets rätt, och tillagt öfrige folkclaßerne ganska wådliga företräden. Det är fåwitskt att ej inse nyttan af allmänna wal. Folket och framtiden skola derpå begge winna; och wåra Committenter skulle med skäl förebrå oß, om wi icke nu, när tillfälle gifwes, godkände en walprincip, som från wår representation uteslöt aresiocratiens och skråandans förderfliga elementer, samt återställde den naturliga jemwigten emellan Konungen och Folket. Lars Nilssons från Blekinges förslag är af lika syftning med Sone Perssons. Mine anmärkningar mot det sednare innefattar således jemwäl wederläggning af det förra, så att jag anser mig ej behöfwa böra dermed längre uppehålla. Jag får påkalla Stän-

dets uppmärksamhet, wid det skriftliga anförande, som innehåller mine enskildte tankar i frågan.

Härefter uppläste Bengt Gudmundsson följande skriftliga anförande:

"Jag hembär Constitutions-Utskottets ledamöter min högaktningsfulla erkänsla för deras nitfulla och upplysta bemödande, att till Rikets Ständer öfwerlemna ett förslag angående National-representationens ombildande, som bör kunna bereda och befästa wårt fosterlands framtid, genom hyllandet af Nationens rätt att utse alla sina ombud. Landets sjelfständighet och folkets frihet fordra, att alla medborgare med enig kraft bidraga till utwecklingen af wår lagstiftning, wårt beskattningswäsende, wårt Communalwäsende, National-underwisningen och allmänna hushållningen; samt att Regeringen och folk-ombuden, med samdrägt och förtroende till hwarandra arbeta för utbildningen af deßa angelägenheter, äfwensom för National-förswarets kraft, statsförwaltningens förenkling, samt allmänna ordningens och säkerhetens upprätthållande. Det är ej mera twifwel underkastadt, att härtill erfordras först och främst, afskaffandet af alla sådane enskildte eller Stånds-rättigheter, som tillkomne under andra förhållanden och genom efter hwarandra ingångne öfwerenskommelser, eftergifter eller sjelfmyndiga beslut, alldeles icke kunna sägas ega sin grund i nationens allmänna fördel eller upprinna ur deß förtroende; samt derefter uppställandet af sådana principer, som betrygga att denna fördel och detta förtroende blifwa för framtiden werkande i formerna. Detta winnes säkrast, genom en för alla folkclaßer samfäldt walrätt, hwilken å ena sidan betryggar nationen, att deß högsta, allmänna och för tiden wigtigaste intreßen blifwa troget och kraftigt skyddade och befordrade, samt å den andra berättigar regeringen,

att icke behöfwa mißtro förenligheten af national-ombudens meningar med det allmänna tänkesättet, samt icke lemnar henne okunnig om folkets sanna behof och önskningar. Den kraft en sådan allmän form för national-ombudens utseende skall gifwa, såwäl åt deßas egna beslut, som åt hwarje rätträdig och wälwiljande regering, hwilken i nationens förtroende hemtar stödet för sin werksamma inflytelse, kan ej annat än wara wälgörande för alla claßer; och enkelhet, den sparsamhet, den anspråkslöshet hwarmed en, i sådan form utwald, national-representation kan handla, bör blifwa en borgen för samhällets framtid, emedan det derigenom har att påräkna stödet af medborgsmanna-dygderna, upplysningen och national-enigheten.

Jag röstar således för, att Utskottets förslag på det hela måtte antagas; men jag utbeder mig, att få framställa några anmärkningar, hwilka jag anser förtjena den uppmärksamhet, att de borde blifwa framställde och till Utskottet remitterade såsom Ståndets gemensamma tanka. Deßa anmärkningar äro egentligen ganska få; men de synas mig röra wilkoren för förslagets antagande af detta Stånd. Den första angår walrätten. Jag anser nemligen att det wore lika orättwist som oklokt att förminska den walrätt som redan eges af så wäl Borgare som Bonde-Ståndens Ledamöter; och jag tror, att det wore obilligt, om i ett ögonblick, då dels ledamöter af Adeln och Preste-Ståndet, dels alla hittills orepresenterade skulle få rättighet att wälja i walförsamlingarne; man stadgade wilkor för dem, hwilka icke ansetts förut behöflige för Borgares och Bönders deltagande i walen. Jag will wißerligen icke wägra den skillnad i röstantal Utskottet föreslagit, för att tillfredsställa den större förmögenhetens fordringar, och för att afböja de, i min tanka likwäl grundlösa farhågor, som man hör framställas emot

de så kallade allmänna walen; oaktadt jag anser en sådan skillnad snarare motwerka än befordra, den ädla, fosterländska och oegennyttiga inflytelse, som den med högre och flärdfri bildning förenade större förmögenheten, i annat fall alltid skulle utöfwa, och som jag fruktar mången gång torde störas af det slags afund eller mißtroende, hwilket just genom en dylik olikhet i rättigheter framkallas. Men det synes mig, som detta Stånd hwarken kunde eller borde yrka denna olikhet i walrätt, för den stora del af nationen, hwilkas angelägenheter egentligen äro anförtrodde åt wår omsorg och wård. Jag tror, att det skulle förefalla såsom en förwillelse af oß, om wi af tidens egoistiska rigtning låto förleda oß, att inom den större maßan af Sweriges Allmoge införa skillnad i medborgerlig rätt, på grund af några förmögenhets-wilkor, hwilka dels äro skenbara då ingen kan känna de skulldbelopp som inskränka dem, dels äro godtyckliga: då en naturtillfällighet eller en wåda kunna lika hastigt som oförtjent förändra dem. Eller för att lemna ett exempel: bör en sådan rättighet bero, deraf om en flods förändring i sin bädd erbjuder mig några tunnlands ökning i mina fällt, eller en brand förstör min skog och mina hus? Jag wågar derföre föreslå, att wi åtminstone inom den mindre jordförmögenheten bibehålla till grund den jemnlikhet i medborgerliga rättigheter, som utgör grundwalen för Swenska Allmogens enighet, hwilken under alla ödets skiften låtit den med tålamod draga Statens bördor och med förtröstan skåda emot framtiden; och jag ber eder, mine Bröder, derföre förena Eder om den tanka, att åtminstone ända till 1,000 R:dr fastighetswärde må berättiga till hel röst. Jag gör detta så mycket heldre, som alla deßa bråk i wallängderna wålla krångel och oreda samt gifwa anledning

ning till mißtroende och obelåtenhet; och jag föreslår, att heldre, emot det, att hel röst blifwer enhet, öka en röst för den högsta förmögenheten, så att Utskottets classification för fastighetswärdet utöfwer 1000 R:dr, må kunna till sin grund bibehållas.

Likaså anser jag att den af Utskottet föreslagna förändring i afseende till sättet för walman att afgifwa sin röst, icke är förenlig med wåra wonor, och wår innerliga öfwertygelse, att den Swenske medborgaren i utöfningen af ett medborgerligt förtroende, bör handla öppet och offentligt. Sjelfwa walet af walmannen är wanligen grundadt på en förenad öfwertygelse, om hans eget rättsinne och förstånd, samt på förwäntan att han wäljer på de representanter, som allmänna rösten anser ega största förtroendet. Den öppna röstningen är en garanti för folket, att deras walmän wärdigt fullgöra sitt åliggande — och sjelfwa uppdraget att wara walman, skulle för mången blifwa obehagligt, om han ej kunde bestyrka sitt handlingssätt, i fall ett twifwel derom uppkastades.

Rättigheten att rösta inom flera walförsamlingar, synes mig icke wara påkallad, hwarken af något det allmännas behof eller af något den enskildes billiga anspråk. Få äro de, som komma i den ställningen; och merendels sådane, som genom utarrendering af jorden, så att säga, lemnat fullmakt åt andra, eller försatt deßa i samma rättigheter och skyldigheter i afseende till det allmänna, som sig sjelfwe. Då Utskottet deßutom lemnat Arrendatorer af större egendomar walrätt, synes stadgandet mindre förenligt med den princip, som ligger till grund för walrätten i allmänhet, då twenne personer derigenom komme att erhålla wal-befogenhet på en och samma grund. Det är deßutom erkändt att

alla dylika rättigheters utöfning, på olika ställen, lätt wälla oreda och uppbäfwa de controller, som äro nödige för att hålla dem inom laglighetens gräns; och jag anser således, att hos oß, likasom i Norge och flerestädes, till och med den enskildte bör afhållas ifrån begagnandet af en sådan rättighets utöfning på flera ställen, genom ett med answar förenadt lagstadgande.

Jag har föreställt mig, att wal-districtens bildande, borde ske med afseende på bibehållandet af hela Prestgäll inom samma districter, äfwensom af hela Städer. Jag tror således, att då 500 menniskor mer eller mindre i districtets folkmängd icke utgör hufwudsak, emedan förhållandet åtminstone i Ständerna lätt förändras; borde fördelningen uppgöras med afseende på möjligheten, att inom Länen bibehålla Prestgäll och städer odelade, i waldistricterne; och således uppgöras så, att provisionella förslag kunde ingifwas från Länen, efter den stadgade grunden för waldistrictens indelning, och Riksförsamlingen sedan bestämde hwarje Läns antal. På det att således ziffran 250 icke skall hindra en sådan redig och ändamålsenlig indelning, borde blott ett minimum och maximum i grundlagen bestämmas; och tror jag, att det wore nog att antaga detta till 230 eller 250.

Deßa äro de hufwudsakligaste förändringar jag önskade och som jag wågar tro, skulle förtjena, att såsom Ståndets gemensamma tanka meddelas Constitutions-Utskottet. Men mine Bröder! Wi böra äfwen taga i betragtande den ställning hwari denna wigtiga samhällsangelägenhet sig befinner i afseende till Ständernes och deras Borgerskaps rättigheter och fördelar.

Wid ett tillfälle, då en genomgripande Samhällsfråga skall wäckas, för att wid nästa Riksdag lemnas till Rikets

Ständers afgörande, synes det wara de begge Stånd wärdigt, hwilka egentligen hittills innefattat ombuden för den stora maßan af folket och bewakat Städernas och Landets innewånares rättigheter, att de med enighet söka komma till samma stora mål. Jag twekar icke, att yttra, att deras beslut böra grunda sig på ett gemensamt förtroende till hwarandra, och på tillit att de hwar för sig iakttaga den del af befolkningens intreßen, som de nu representera: i allt hwad med den allmänna fördelen kan förenas. Utgående från denna åsigt, önskade jag, att detta Stånd, såsom sin gemensamma tanka fattade det beslut, att åt Constitutions-Utskottet öfwerlemna att förändra de delar af deß förslag, som rörer fastighetswärdet för walrättens utöfning i stad, samt sättet att der werkställa röstning, medelbart eller omedelbart, öppet eller slutet, i enlighet med hwad Borgare-Ståndet anser sig böra i deßa afseenden yrka. Sedan jag sålunda framställt en åsigt, som jag hoppas af detta Stånd delas, utbeder jag mig, att få utsträcka den till en ännu widsträcktare åskådning af denna stora samhälls-angelägenhet.

Skulle, frågar jag, det möjligen fordras, för en enig och kraftfull åtgärd, att Städernes innewånares walrätt helt och hållet skiljdes från landets; skulle Städernes öm-tåligare och af tids omständigheterne mera beroende näringar, skulle deras af en mångsidigare bildning i behof warande innewånare, werkligen behöfwa, att, i Statsförfattningens representiwa former ega en betydligare andel, än den Utskottets förslag erbjuder dem? och är denna andel af den wigt, att den kan lugna de, med serskildta privilegier ännu utrustade corporationer och claßer, samt derigenom betrygga förändringens framgång? Om det så wore: hwarföre skulle då Bonde-Ståndet hindra dem, att finna denna garanti bibehållen i wår grundlag? Skall ej twärtom den-

samma bereda en ökad styrka åt National-representationen, genom den tillfredsställande känslan, att ingen del besegrat den andra, och begge förlita sig på hwarandras nit och kärlek för ett gemensamt fosterland? Ja! Mine Bröder! säkert äro wi derom enige; säkert wiljen i, att wi äfwen i detta fall lemna till Borgar-Ståndets upplyste Ledamöter, att uttala deras öfwertygelse härom, och att Constitutions-Utskottet dertill må egna en stor, en afgörande uppmärksamhet. Om de fordra, att Städernes waldistricter skola skiljas från landets; om de fordra, att en femtedel, ja till och med en fjerdedel af de föreslagne 240 à 250 Waldistricten må tillhöra Städernes befolkning, hwarföre skulle detta ej af oß medgifwas? Säkert skall wårt bifall dertill bereda en ännu snarare öfwergång, till den fulländning af representations-formerna, hwarpå i framtiden med ökad kraft kan arbetas, sedan Nationen ser sig befriad de hinder, som fördomar och privat-intreßen, under Stånds-formen uppställa emot förbättringarne. Måtte wi derföre i denna del icke med småaktig beräkning af förhållanden, hwilka samtligen böra sammanfmältas med National-känslan och Medborgaresinnet, hindra Borgar-Ståndet, att besluta i enlighet med deß uppfattning af Städernes rätt och bästa. Wäl kunna wi med en hop Statistiska uppgifter wisa, att billighet och rättwisa tala för, att lemna landet en större proportion i wal-districten; men må detta åsidosättas för ett så stort ändamål, som de begge af folket walda Ståndens samwerkan.

Måtte Bonde-Ståndet slutligen betragta de yttre förhållanden, som öka wigten af det steg, Swenska Nationen önskar att deß Regering och Representanter nu måtte taga till utbildande af den lagstiftande Statsmaktens organisation! I en förening med Norrige, som betryggar begge nationernas yttre sjelfständighet, i samma mån som deras inre frihet och wälstånd ingjuta gemensamt förtroende, gemensam kärlek till Regering och samhällsskick, böra Sweriges lagstiftare inse deras pligt, att allwarligt befordra detta ändamål; och då man skådar de bemödanden, som i andra grannländer göras för att der tillkämpa sig de nationella rättigheter, som Swerige och Norrige ega; då man bör wänta, att deßa bemödanden äfwen skola en gång wisa sig der, hwarest minnet af fordna Medborgerliga rättigheter lifwar till sträfwande för deras återwinnande; då synes man ej böra förgäta, hwilken ära som synes kunna åt oß beredas, att genom wår egen utweckling framstå, såsom ett föredöme för andra Nationers, samt att denna ära skall återwerka på oß sjelfwe, uppmuntrande och förädlande.

På det att derföre Ståndets beslut, om det fattas i den anda jag nu wågat föreslå, måtte få en utweckling och en form, som kunna uttrycka de känslor och de tänkesätt, hwilka i detta ögonblick lifwa Swenska Bonde-Ståndet, beder jag, att Ståndet wille förena sig om följande förslag, till de motiverade anmärkningar hwilka såsom Ståndets gemensamma tankar borde till Constitutions-Utskottet remitteras. Stockholm den 24 October 1840."

Med hwad Bengt Gudmundsson muntligen och skriftligen andragit, förenade sig Peter Gabrielsson från Kronobergs Län, Anders Larsson och Jan Persson från Upsala Län, Jonas Kylander, Jöns Ersson, Magnus Frykberg, Olof Carlsson och Magnus Petersson från Wermland, samt Hans Hansson från Götheborgs och Bohus Län.

Peter Persson från Ädelfors, Jönköpings Län: skriftligen

"Wi öfwerlägga nu om en sak, som framför alla andra kan kallas nationens. Ingen fråga har så omfattats af hela Swenska folket, ingen har så ofta återkommit i den

allmänna och enskildta discussionen, ingen har så wäckt det medborgerliga sinnet, som den, hwarpå wår uppmärksamhet i denna stund är rigtad. Glömmom ej detta, då wi nu gå att tillkännagifwa wåra tankar i densamma! Måtte wi lifligt ihågkomma, att Nationen med spänd wäntan afbidar resultatet af sina ombuds tillgörande i detta ytterst maktpåliggande ämne!

Från alla landets delar genljuder den rösten, att Sweriges närwarande representations-sätt owilkorligen kräfwer en förändring. På de frugter, som det samma afkastat, har man lärt sig att känna trädet och det är en förspild möda att längre söka förneka dettas förskämda beskaffenhet. Stammen är förtorkad sedan rötterna icke mera ega tillräcklig näringssaft, och fara wärdt är, att den, som ännu hoppas att få se trädets grenar bära annan, än omogen skörd, innan han wet ordet utaf kroßas under deß fall. Klokheten bjuder derföre, att man i tid nedhugger det.

Att upprepa alla de brister, som widlåda det nuwarande, i en långt förfluten tid uppwexta representations-wäsendet; att ådagalägga alla de skadliga werkningar, som deraf låtit känna sig, anser jag helt och hållet öfwerflödigt, då ämnet blifwit i detta hänseende så mycket omordadt och belyst att nästan ingenting finnes att tillägga och det således endast blefwe en omsägning af det redan sagda. Jag tror mig för den skull icke behöfwa mer än hänwisa härtill, för att hafwa gifwit tillräckligt stöd åt den önskan, jag nu med hela öfwertygelsens wärma uttalar, att nemligen en förändring af representations-formen måtte med all den skyndsamhet, gällande grundlagar medgifwa, warda tillwägabragt. Det är wid detta tillfälle swårt att återhålla sin förwåning deröfwer, att en fråga som så nära rörer det allmännas wäl och så länge utgjort föremål för nationens lifligaste

omsorg icke desto mindre blifwit så länge lemnad utan all uppmärksamhet. Man kan häraf lätt frestas tro, att det ligger wederbörande ömt om hjertat, att den förmurknade form, hwari national-representationen nu rörer sig, måtte allt framgent förblifwa oförändrad; ty ur något annat skäl låter den djupa tystnaden å de mäktiges sida knappast förklara sig. Detta bör emedlertid, såsom mig tyckes icke blifwa den minst mäktiga driffjedern för folkets ombud att desto ifrigare söka påskynda förändringen.

Så öfwerens man i allmänhet wisat sig wara om oundwikligheten af representationens ombildning, så skiljaktiga tankar har man likwäl uppenbarat i fråga om sättet, hwarpå denna ombildning bör ske. I ett ämne af den utomordentliga wigt, som detta, bör man wißerligen ej finna underligt, att åsigterne äro delade; men mig will det dock synas som just sakens stora betydenhet fordrade, att man, så widt görligt är, undwike stridigheten i idéer och sökte närma sig till en gemensam sådan. Jag rädes att annars alltsammans går förloradt, och att det mål, hwarefter man säger sig så allwarligt längta, ytterligare för en mängd af år kommer att aflägsnas, derest icke den okufweliga kraft som ligger i tidsandans fordringar, på en annan, men betänklig wäg genombryter hindren. Då jag ur denna synpunkt betraktar förewarande national-angelägenhet, twekar jag icke att för min del hufwudsakligen godkänna det förslag till förändrad representation som af Constitutions-Utskottet är wordet framlagdt, och i hwilket, så widt jag förmår bedöma en så inwecklad sak, jag icke kunnat upptäcka några af de wådor, hwilka man på andra håll welat förespegla. Det förefaller mig i stället, som detta förslag wore bygdt på sunda, ärliga och minst tillkonstlade principer, hwilka för öfrigt tyckas ega ett icke owäsendtligt stöd deri, att de äfwen

inom andra nationers representant-församlingar äro erkände och tillempade. Jag hyser alltså, inga farhågor för förslagets antagande, och jag föreställer mig, att jag inom Ståndet skall finna genswar af alla, som upprigtigt önska ett slut på de oredor och betänkligheter hwilka äro en säker följd af det närwarande representations-sättet. I en punkt anser jag likwäl Constitutions-Utskottets project påkalla en rättelse, nemligen i hwad det rörer stadgandet att egendomsinnehafware å landet böra för åtnjutande af walrätt besitta egendom till ett uppskattadt wärde af 250 R:dr. Genom detta stadgande skulle, såsom redan är anmärkt, ett högst betydligt antal af Bonde-Ståndet blifwa från all delaktighet i det allmännas angelägenheter utesluten, och deßutom bör man icke lemna ur sigte hwad en ledamot i ett annat Stånd ganska rigtigt antydt, att, sedan man wäl fått denna walcensus stadfästad det går lätt för sig att ytterligare uppdrifwa den. Häri är det derföre nödigt att en förändring widtages, hwadan jag yrkar att Utskottets betänkande måtte återremiteras, och begagnar jag tillfället att hembära Utskottets ledamöter en skyldig erkänsla för deras för den wigtiga saken ådagalagda nit."

Denna mening delades af vice Talmannen Per Ericsson och Per Pålsson från Skåne.

Jacob Kihlblom från Södermanland, skriftligen:

"Den som uppfattat Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38 om förslag till en förändrad Representation, skall finna det förtjent af den största uppmärksamhet. Ingen lärer kunna neka att en förändring uti wår närwarande Representation är af behofwet påkallad, och om ej förhärdad egoism undertryckt allt owäldigt pröfwande måste den anses oundwikeligt nödwändig. Största delen af de Stationära

hafwa medgifwit detta, detta återstår således den frågan att lösa, huru och på hwad sätt denna må kunna tillfredsställande beswaras, så att det uppfyller Nationens och rättwisans fordringar.

Den nu warande Stånds-fördelningen kan icke uppfylla närwarande tids kraf, ty man behöfwer endast kasta en flygtig blick öfwer närwarande förhållanden: så skall man finna den föråldrad, oduglig och skadlig. Man kunde framdraga flere oomkullstötliga sanningar derpå, om icke det ansågs öfwerflödigt wisa, hwad som är mera än bewisadt.

Wi böra, wi kunna icke rimligen qwarstå wid det erkända föråldrade, hwilket lägger hinder i wägen för nationens framskridande på en sann Constitutionell bana. Såsom nu förhåller sig, måste de nationella intreßena stå tillbaka för Stånds- och den allmänna wiljan twingas att qwarstå i former, som måhända för sekler tillbaka woro dräglig; men hwilka nu mera motwerka sin egen institution.

Utskottet har föreslagit allmänna wal, och hwad är naturligare, billigare samt rättwisare, än att nationens medlemmar få deltaga i landets angelägenheter, och skänka sitt förtroende till dem, för hwilka de hafwa förtroende, och hwilka de anse med klokhet och nit kunna uppfylla deras wäntan. Skola de orepresenterade än längre wänta, att erhålla en rätt hwilken aldrig bort warit dem betagen under det andra utöfwa Representant-kallet, hwilka aldrig förmått gjort sig förtjenta deraf? wår tid fordrar andra förhållanden än de seklers gamla. Utskottet har framställt till antagande allmänna wal. Nyttan deraf anser jag obestridlig. Detta Hederwärda Stånd skall, om de antagas,

oemotsägligen winna, helst som det innehar största delen af Swenska jorden.

De andra Stånden wilja qwarstå wid Stånds- eller claß-wal, Hwilket klarare bewis än detta kan framläggas för den fruktan de nära, att wid antagandet af de fria walen de skulle förlora, ty att göra någon uppoffring synes ligga utom gränsen för deras wilja. Jag är fullt öfwertygad derom att i händelse fördelar för dem, kunde ligga i antagandet, af det allmänna walsättet skulle de med begärlighet omfatta detsamma.

I anledning af hwad jag i föregående framställt, anhålles att det Hederwärda Stånd, med yrkande af att alla jordegare utan undantag måste tilläggas walrätt, och godkännandet af fria allmänna wal förslaget antages som Ståndets gemensamma tanka."

Härmed förenade sig Anders Jonsson i Okna, från Östergöthland, Lars Boëthius, Anders Olsson, Eric Andersson och Spennar Johan Ericsson från Stora Kopparbergs Län, Lars Larsson från Örebro Län, Olof Jacobsson från Södermanland, och Håkan Nilsson från Skåne.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Swenska Bonde-Ståndets urgamla rättigheter, att deltaga i lagstiftningen, är till sin första upprinnelse ädel, och betydelsefull. Uppfattad i sin rätta bemärkelse, går denna rättighet derpå ut, att Swenska folket må representeras af den claß medborgare, på hwars flärdfria lynne, gunstens betydelser med titlar och ordnar ej förmå werka någon förändring till förminskande af deß fosterlandskärlek och deß sträfwande för allmänt wäl. I fordna dagar begagnade Swenska Odalbonden, i brist af egen upplysning och bildning, denna rättighet genom sina antagne förespråkare Lagmännen, hwilke,

sjelfwe Bönder, på allmänna Tingen eller Riksdagarne, enkelt men kraftfullt gjorde framställningar, som med ja eller nej beswarades af Konungen. Detta representationssätt bibehöll sig under 3:ne perioder, den Nordiska, Swerkerska och Gustavianska. Om wi skåda tillbaka på den Swerkerska perioden, Aristocratiens tidehwarf, böra wi, med handen på hjertat motstå alla försök, att binda folket i samma fjettrar, hwari det under sistnämnde tidehwarf suckade. Nya slägten uppwexte. Tidens kraf medförde nya reformer i representationen, hwilka genom den nuwarande Stånds-delningen sönderslitit Rikskroppens lemmar. Skriftens wackra liknelse af ett Fårahus och en Herde kunde i werkligheten ej längre tillempas på wåra Stats-förhållanden. Så länge den fyrdelade lagstiftande makten ansåg för sin högsta ära att uppfylla sina pligter, så länge den med ädel uppoffring af enskilta intreßen sträfwade till samma mål, Fäderneslandets gemensamma fördel; så länge gick allting braf; men länge fortfor, ty wärr, ej denna endrägt. Stånds-intreßen i förening med corruption hos styrelsen nedlade mången sann kraft, och utsådde frö till stora olyckor, som under den så kallade Frihets-tiden hopade sig öfwer wårt fäderesland. Aristocratien har sedermera allt jemt gjort inkränkningar på folkets fria områden, och de 3:ne Riks-Stånden skaffat sig en gifwen öfwerwigt mot det 4:de, i samma mån, som upplysningens strålar blifwit spridda bland de wanlottade medborgarne, hwilkas öde allt hitintills warit att tiga och lida. Ingen af oß, mine Bröder, äro födde representanter, eller af gunst och nåd sjelfskrifne Ledamöter i Riksförsamlingen. Det är folkets förtroende, som kallat oß hit, och denna kallelse är helig, wida heligare, än medfödde rättigheter. Constitutions-Utskottet har genom sitt nu aflemnade förslag öppnat

ett nytt fält, en ny bana för wårt sträfwande, att göra lyckans och wälmågans njutningar gemensamma för alla. Låtom oß ej qwäfwa fostret eller förråda deß andemening utan tillskapa oß en Stat, som endast består af En Konung och Ett Folk. Om en mängd Herrar Militairer, hwilka, liksom efter commando, på Riddarhuset votera om disponerandet af fokets caßor, skulle wid de allmänna walen sakna folkets förtroende, blir detta ej någon Riksförlust. Om en del Biskopar och Biskops-Candidater, som like wattenbien lefwa på andras bekostnad, skulle wid de allmänna walen blifwa öfwerlemnade åt glömskan, förändrar detta hwarken himmel eller jord. Presternas tid bör deßutom egnas åt helt andra göromål än Statsbestyr. De äro Religionens wårdare, och böra såsom sådane söka sprida kunskapens ljus äfwen utom Helgedomens murar. De försumma sitt heliga kall, i samma mån de eftersträfwa Statsmanna-wisdom. Jag gillar således principen om allmän wal-rätt, men yrkar förslagets återremitterande på de af Brodren Bengt Gudmundsson upptagne skäl. Jag önskar jemwäl, att Städerne måtte försäkras om serskildte waldistrict, på det deras fordna rättigheter ej må blifwa förnärmade. Jag will ej längre upptaga tiden, men förbehåller mig, att under discussionen få widare yttra mig i ämnet.

Nils Persson från Örebro Län, åberopade följande skriftliga anförande:

"Ibland frågor, som wid denna Riksdag under öfwerläggning förekomma, finnes wäl icke något af högre wigt än Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38, angående National-Representationens förändring; Bonde-Ståndet har, i långliga tider klagat öfwer det förtryck, som genom nu warande Representationssätt på 4 kamrar dem wederfarits,

och önskat, en sådan förändring, som för detta wigtiga ändamål wore tjenlig, och ledande till hela Swenska Nationens belåtenhet. Constitutions-Utskottet har nu till Riks-Stånden öfwerlemnat ett förslag, hwarwid det haft all möda ospard, och Nationen lärer wäl icke underlåta, att derföre hålla det räkning. Hwad först angår förslaget om allmänna wal, jemte Enkammars-Systemet, så får jag förklara, att jag till deße delar är böjd för antagandet; dock med den förändring, att walrätten för Bonde-Ståndet enligt nuwarande Grundlag, icke till någon del må inskränkas. Widkommande dernäst 12 §. af nya förslaget, neml.: att wal till Riksdagsmän skulle ske med slutna sedlar, wille jag, till förekomande af allt mißtroende för walmännen, föreslå, att wal till Riksdagsmän må, i det stället komma att gå öppet, så att walmännens handlingssätt derwid må kunna controlleras. Ett och annat kunde jag wäl hafwa, att widare anföra; men will endast inskränka mig till hwad jag nu yttrat, och yrkar återremiß å Memorialet till behörigt Utskott, samt att deße mina anmärkningar måtte få åtfölja. Stockholm d. 24 Oct. 1840."

J. F. Dahllöf från Elfsborgs Län: Det har lyckligtwis nu kommit ända derhän att hwarje Swensk medborgare, som aldrig så litet följt med sin tid, aldrig så litet gjort sig reda för ärendernas gång wid wåra Riksdagar, owilkorligt måste medgifwa behofwet af en snar och genomgripande representations-förändring, så widt han icke eljest är nog ensidig, att par principe sätta sig emot hwarje äfwen den nödwändigaste reform i wåra institutioner. Redan wid förra Riksdagen har ett ganska respectabelt antal aktade medborgare uti en då till Konungen ingifwen petition tillkännagifwit sin innerliga åstundan wara det Kongl. Maj:t wille taga initiativet till en dylik helsosam förbättring,

och huru oändligen mycket har ej sedan denna tid allmänna tänkesättet stadgat sig för saken? Det wore således öfwerflödigt af mig att nu här ytterligare wilja upprepa de mångfalldiga bristerna uti wår nuwarande Riksdags-tactik. De äro i sanning allt för stora och allt mycket i ögonen fallande för att ej af en hwar inses och fattas. Mine Bröder! Låtom oß endast anwända all wår förmåga och hela wårt inflytande för att undanrödja dem. Sedan wi härutinnan gjort, hwad wi kunna, skall felet ej mera blifwa wårt, om likwäl mot förmodan, det stora och wigtiga ändamålet fördröjes. Nationen, hwars sympatier wi warit nog lyckliga att hitintills ega, skall hålla oß räkning för hwad wi gjort för framgången af denna sak och wi blifwa utan skuld om reformen måste winnas på ett område, främmande för grundlagarne; ty hindras, kan den lika litet, som reformbillen i England. Den är för mycket rättwis, för mycket billig, för mycket öfwerensstämmande med tidehwarfwets anda och kraf, för att kunna tillintetgöras; att wilja undertrycka den, wore wißerligen lika frugtlöst, som att med några spånor wilja hämma den strida flodens framfart. Wi böra likwäl icke tro det man således skall låta saken komma till det yttersta. Wår åldrige Konung besitter säkerligen för mycken erfarenhet för att ej inse det han swårligen i högre mått skulle kunna göra sig Swenska folket förbundet, än om han nu medgåfwe det en ändamålsenlig och rättwis representation. Wi böra äfwen hoppas att Ridderskapet och Adeln är allt för upplyst, för att wilja förhindra en så rättwis reform, hwilken naturligen måste blifwa en gifwen följd af 1772 och 1809 års företeelser, en gifwen följd, säger jag, af de då åt ofrälsemän medgifna rättigheter att få besitta frälsejord, deraf de nu ock innehafwa en så betydande del, hwilken årligen ökes. Högwördige Preste-Ståndet, säger jag, eftersinnar troligen, hwilket litet antal af Swenska folket, det representerar, samt huru ringa deß tribut är till Staten jemförelsewis med öfrige medborgare-claßers; det finner således helt klart den påtagliga orättwisan uti att detsamma ensamt utgör $\frac{1}{4}$:del af hela representationen och bör derföre icke kunna wara obenäget för concessioner. Högtärade Borgare-Ståndet, har såwäl under föregående som innewarande Riksdag ådagalagt allt för mycket liberala grundsatser för att ingifwa oß någon farhåga för obenägenheter från det hållet. Auspicierne äro således tämligen ljusa och böra åtminstone icke ännu komma oß att mißtrösta om den goda sakens framgång på grundlagsenlig wäg. Alla synas wara ense om att reform är af nöden, men åsigterne äro beklagligen ganska mycket delade huru långt denna reform bör sträcka sig. För min del, tillstår jag öppet, att jag måste anse hwarje förbättring endast såsom half och ej på långt när ledande till målet, så widt man icke beslutar Ständs-skillnadens upphäfwande. Detta är hufwudsaken, det öfriga blir sedan af underordnad wigt. Jag kan ej förlika mig med den widunderliga idé att medborgare i samma Stat, ofta af lika bildning och förmögenhet, med i det närmaste lika skyldigheter till det allmänna, likwäl skola wara ända till den grad olika i rättigheter att en claß, endast till följe af sin börd äro sjelfskrifne representanter i Riksförsamlingen, en claß skickar ett ombud dit för hwar 4 eller 500 indiwid, en annan claß endast för hwar 2,600 eller 2,700, och åter en claß, t. ex. ofrälse Ståndspersoner, alls ingen. Jag hade trott att medlemmar af samma samhälle borde anse sig såsom tillhörande en enda stor familie, lika i skyldigheter, lika i rättigheter, alla sträfwande hufwudsakligen till samma mål; Statens, Fäderneslandets, det stora helas

sannskyldigas bästa, såsom under sådana wilkor oåtskiljaktige från individens.

Med den warma och innerliga öfwertygelse, att genom en dylik förening af Samhällets nu splittrande elementer det kära Fäderneslandet skulle blifwa lika lyckligt som Brödra-Riket, Norrige, eller kanske hwilket annat Europeiskt land, som helst, är det som jag wågar föreslå Ståndsbröderna att gilla principen uti, eller till och med antaga Constitutions-Utskottets, efter mitt förmenande wälbetänkta förslag, likwäl med den lilla förändring att ingen fastighetsegare i Städerne eller på Landet uteslutes från walrätt, äfwen om hans hus eller hemmanslott understiger det nu af Utskottet föreslagna minimum. För öfrigt will jag icke sätta mig emot om Städernes borgerskap hädanefter, som hitintills få utgöra ⅓:del af representationen, och will icke eller bestrida deras mening, som hålla för det ej någon må kunna wäljas till representant, som icke fyllt 30 år. Det är blott fyrdelningen, hwars likbegängelse jag trodde wi snart skulle få den oskattbara lyckan att fira.

John Olsson från Gefleborgs Län: Ännu ung, och för första gången af medbröders förtroende kallad till en Riksdag, är det icke utan twekan jag wågat begära ordet, för att yttra mig öfwer en fråga, som så djupt ingriper uti Samhällets grundwalar; men det är likwäl just frågans wigt, som gör mig pligtig att derom yttra mina tankar.

Behofwet af ett förbättradt Representations-sätt, blir snart sagdt, med hwarje dag, mer och mer tydligt. Wårt tunga och inwecklade Riksdagsmachineri, med de deraf föranledda långa och kostsamma Riksdagarne, ligga oß alla för

för ögonen. Och deßutom, huru tilltager icke splittringen emellan Representationens serskilda delar? Huru hafwa icke pluraliteten inom de twenne första Stånden, under innewarande Riksdag, ådagalagt, en frikostighet med Statens af det skattdragande folket utpreßade medel, som nästan kunde gifwa anledning till den förmodan att de drömt sig Swerige wara beläget, under södra Europas milda himmel, i stället för så nära Nordpolens ewiga is? Huru hafwa de icke sökt att frånkänna folkets ombud, deras, i grundlagen medgifna rättighet, att bestämma de ändamål hwartill Statens medel skola anwändas? Huru har icke det första Ståndet, lagt åsido en fråga, hwars utgång afwagtas med den mest spända uppmärksamhet af nästan hela Swenska Allmogen, nemligen Paßevolance-frågan? Huru har icke detta andra Ståndet lagt å sido eller icke kunnat biträda en till mest hälften föreslagen minskning i den obilliga skyddsafgiften? Deßa och dylika åtgärder, hafwa sannolikt likasom indragit Representations-formen uti ett drifhus, der deß mognad otwifwelaktigt måste påskyndas. Jag är således en af dem, som hembär Constitutions-Utskottet min tacksamhet, för det förslag wi fått emottaga. Likwäl, önskar äfwen jag walrättighetens utsträckande, så, att ingen som för närwarande eger walrätt uti Borgare- och Bonde-Stånden, derifrån uteslutes. För öfrigt tror jag Utskottets förslag utgöra det mål, som Swenska folkrepresentationen uti en, måhända icke aflägsen framtid, måste komma att intaga.

Skulle likwäl Swenska Nationen, ännu icke wara mogen, för detta förslags antagande, så får jag erkänna, att en utmärkt parlamentarisk talent, Herr von Troil, under

öfwerläggningarne om denna fråga på Riddarhuset, framlagt ett förtjenstfullt jemkningsförslag, hwilket jag, i sådant fall, med några modificationer, är böjd att biträda, i hwad detsamma rörer uppställningen af en nedre Kammare; men icke af den öfre, ifall en sådan kommer att anses nödwändig, hwilket jag icke förmår inse.

Ingen kan bestrida, att icke Bonde-Ståndet, omsluter den ojemförligt största delen af Rikets befolkning; utgör den ojemförligt största delen Stats-bidragen; utgör den stam, hwarifrån alla de öfrige Stånden utskjutit, och likwäl har man inskränkt deß röst uti representantförsamlingen till blott en fjerdedel. Jag will således på förhand förklara, att jag icke kommer att biträda någon förändring, hwarigenom allmogen icke erhåller, antingen ett större inflytande på walen eller en större personal eller röstecental uti Riksförsamlingen; och följagteligen aldra minst de förslag man framlagt, som åsyfta att ytterligare inskränka det egentliga folkets röst, till blott en femtedel, medelst upptagande af ett femte Stånd. Detta förslag, skulle sannolikt bringa folkrepresentationen, uti samma belägenhet, som den enskilda menniskan, då näsan blifwit hennes femte fot.

Slutligen kan jag icke undertrycka min innerliga önskan, att wåra börds- och kast-intreßen, icke måtte allt för länge och alltför enwist emotstå en, af behofwet och allmänna rösten, så högljudt påkallad representationsreform. Staternes häfder witsorda huru alltför trägna motstånd, emot denna del af reformer, ej sällan föranledt till hwälfningar, som splittrat Konungathroner och utgjutit strömmar af menniskoblod. Måtte wåra börds- och kast-intreßen icke mera draga öfwer Swerige sådane olyckor."

Häruti instämde Christen Andersson från Skåne.

Per Hansson från Wermland uppläste följande skriftliga anförande:

"Då jag nu begär ordet för att yttra mig i förewarande stora och wigtiga fråga, får jag på förhand nämna, att jag för min del, hembär Höglofliga Constitutions-Utskottet min högaktning och tacksamhet, så wäl för de skäl Utskottet i sitt Memorial uttalat, om behofwet och nödwändigheten af National-Representationens ombildning, som äfwen för det på rättsgrunder byggda förslag, som de i sitt Betänkande för Riksens Ständer framlagt till ett nytt. Jag erkänner att detta arbete, tillwunnit sig mitt hela förtroende, af hwad jag deraf kan uppfatta, det är mest öfwerensstämmande med det Norrska, och deras Constitution eller Grundlag, hat mine Stånds-Bröder, i betydlig mån, upprättat detta i fattigdom sjunkna Lands inwånare, ja ganska betydligt, emot hwad det war, då detta folk gaf sig densamme, och som wi wet skedde innan det blef förenat med Swerige. Det har allt sedan tid efter annan, i jordbruk och näringar, handel och rörelser wunnit förkofran, så att jag tror mig fullkomligt känna, och kunna säga, det denna deras Grundlag, med sitt Representationssätt, har werkligen grundlagt Norriges wäl och sanna lycka, hwilket, jag såsom deras nära inwid gränsen boende granne, kan utan historisk kännedom upplysa, samt förwißa eder mine Stånds-Bröder derom, att detta land i det hela, florerar nu, mot det war, då det blef lösryckt från den Danska dispotismen.

Hafwa Norriges innewånare, som mest likna oß Swenskar, i språk, seder och lefnadssätt, och som bebo samma halfö, som wi, fastän i ett hårdare climat, och mindre frugtbärande land, kunnat uppställa en Grundlag, som lemnar

dem fria händer, att inrätta en klok Stats-hushållning, som inwerkat så mycket på landets wälmåga, böra icke wi då, som äro med dem ett förenadt folk, heldre taga norm å deras, än efter främmande Staters Constitution, och som stå i en helt annan ställning, än wi fattiga Nordboar, då det nu är fråga om en ombildning af wårt Representationssätt.

Wid Riks-Ståndens gemensamma sammanträden om denna fråga, hafwa män med djupa Statsmanna-kunskaper, yttrat sig, och nästan alla warit ense derom att en ombildning af wårt sätt att representera, likasom upphörandet af wårt Fyrkammar-System är af nöden för Nationen, jag säger för min del, den är högeligen påkallad, ty som wi nu hafwa, är alla wåra mödor förgäfwes uppoffrade, och snart sagdt, ingen god sak winner framgång, som åsyftar folkets bästa, att upprätta hwad de i sine rättigheter förlorat.

Stånds-Bröder! Mine tänkesätt äro, som jag redan nämnt, utom en anmärkning, stämda för de principer Utskottet uttalat: allmänna wal, samt Representationens sammanträde på en Kammare, och i följd deraf twekar jag intet bifalla Constitutions-Utskottets förslag. Låter icke skrämma eder, med den inwändningen, att genom antagandet af detsamma, skulle få Bönder komma att föra folkets talan wid Riksdagarne. Detta fruktar jag icke ty lika wäl då, som nu, hafwa wi rättighet att wälja inom wår Claß, eller hwem wi hafwa förtroende till, och det är endast sådane personer, som böra hafwa detta wigtiga uppdrag, hwilka lifwade af sann Fosterlands-känsla, att kraftigt understödja de ändamål, som asse Nationens fördel, att befästa sig mot utländskt wåld, inre förtryck, och afböja den mißbelåtenhet, som nästan nu är rådande i alla corporationer inom Staten; och detta tror jag i en framtid skulle winnas, om Riksens Ständer till antagande nästa Riksdag

nu biföllo Högloflige Constitutions-Utskottets förslag, hwilket i min tanka eger fullkomlig syftning dertill. En annan inwändning, har äfwen till och med af wåra Stånds-Bröder blifwit uttalad att hemmansegare af under 250 R:dr taxeringswärde äro efter förslaget orepresenterade. Jag frågar om egare till så små hemmans-lotter kunna anses wara besutne, åtminstone äro de det icke i den ort derifrån jag är, och föga tror jag att de bry sig om att wälja walmän, eller blifwa walde, än mindre att blifwa Riksdagsmän. Derföre tror jag sådane framkastade skäl emot förslaget, icke böra göra sig gällande, utan kunna lätt inses, äro allt för matta, att framställa såsom hinder mot en efterlängtad Reform i en af Nationens angelägnaste frågor, dock will jag ej sätta mig emot en återremiß utan förenar mig deri för att alla som hafwa jord må få wälja och wara walbare att wälja Representanter. Jag skulle icke eller ogilla, dens mening, som räds för en National-Representations ombildning; om den wi nu hafwa med sitt Fyrkammarsystem, efter en nära trettio-årig oafbruten fred, beredt oß belåtenhet att lefwa, utaf wåra yrken, men förhållandet med oß weta wi är annorlunda, Jordbruk, Bergs- och Jernhandteringen, handel och sjöfart, alla lider af den närwarande ställningen och förhållandet, hwaruti de nu befinna sig, men jag tror säkert att det wäl skulle kunna blifwa en möjlighet, för Swenska folket, om en Representations-ombildning af den äckthet, förslaget framställer, kunde tillwägabringas, att än en gång förhoppningsfullt i en kommande framtid se de närande folk-claßerna hwilka utgöra maßan af Nation, winna wälmåga och trefnad, om ej börden med andra mäktiga intreßen i Riksförsamlingen, såsom nu, finge göra sig gällande, utan endast allmän anda, till allmänt och enskildt wäl, ledde öfwerläggningarne, till hwilket mål wi al-

drig kunna komma, om wi motwerka en förändring, och afslå antagandet af Constitutions-Utskottets förslag. På deße grunder röstar jag för bifall och önskar att mina Ståndsbröder gjorde detsamma utom hwad jag anmärkt, hwari jag äfwen önskar återremiß." Stockholm d. 24 Oct. 1840.

Henric Andersson från Örebro Län: Ehuru någon eller några inom detta Stånd ifrågasatt att en Representations-förändring ej wore af behofwet påkallad anser jag mig blott böra wädja till allmänna rösten, för att få nödwändigheten deraf styrkt. Behofwet är kändt och erkändt af alla medborgare, i palatsen som i kojan. Riksdagarnes längd är ensamt tillräckligt bewis för wår nuwarande Representations-forms olemplighet.

Jag får tillkännagifwa, att jag för det mesta deltagit uti öfwerläggningarne i Constitutions-Utskottet, för tillskyndandet af det af någon så kallade nyfödda barn, som nu öfwerlemnats till Rikets Ständer, för att erhålla sin första uppfostran. Jag hoppas och önskar, att det ej må blifwa qwäfdt uti sin linda, utan lemnas tillfälle att fritt utbilda sig till beredande af fosterlandets sanna wäl. — Jag eger ej den kunskap, eller den omdömesförmåga, som kanske erfordras för att critiskt granska och uppfatta Utskottets förslag; men Utskottets motiver äro i min tanka för deß förträfflighet, bewisande; och deßutom hafwa 2:ne omständigheter ytterligare stadgadt min öfwertygelse i frågan. Wid walet till Riksdagsman för den Domsaga, hwilken jag representerar, aflemnades en af flere Electorer undertecknad skrift, hwaribland annat framställdes den önskan, att deras representant borde söka att tillwägabringa ett nytt representationssätt i likhet med Brödra-Riket Norriges. Den andra omständigheten bestod deri, att då jag första gången genomläste Norriges Grundlag, erhöll jag en öfwertygelse om

deß anwändbarhet för Swerige, som, genom enskildes ingifwelser ej förminskats, utan twärtom, sedan min ankomst till Riksdagen, wunnit ökad styrka. Jag har således ej ett enda ögonblick twekat att antaga förslaget, dock med den förändring, hwiken jag i Utskottet jemwäl beifrat, men derwid stadnat bland minoriteten, att hemmansegare med hemmanswärde äfwen under 250 R:dr måtte erhålla walrätt med $\frac{1}{10}$:dels röst. För sådant ändamål torde förslaget böra återremitteras. En wärd talare har anmärkt såsom fel af Constitutions-Utskottets Ledamöter inom detta Stånd, att de icke reserverat sig emot sistnämnde beslut. Jag kan likwäl försäkra, att wi dertill ej warit ledda hwarken af öfwertalandet, äreskänker eller andra förledande motiver; men orsaken war den, att om äfwen wi reserverat oß, hade den löjliga omständigheten uppkommit, att alla Utskottets Ledamöter fastän i olika afseenden mot förslaget nedlagt reservation. Wår tanka bewarades deremot i Protocollet, som ännu är att tillgå. Man kan i afseende på berörde anmärkning tillempa ordspråken: sila mygg och swälja kameler, samt att se grandet i brodrens, men ej bjelken i sitt eget öga. Skulle Ståndet ej gilla Betänkandet, utan wilja modifiera detsamma, skall jag ej motsätta mig sådant, mot det wilkor likwäl, att all sjelfskrifwen representationsrätt kommer att upphöra, emedan denna representationsrätt är lika skadlig för fäderneslandet, som att sätta en bock till trädgårdsmästare uti en wäl planterad trädgård. Under det allmänna sammanträdet på Riddarhuset hördes från serskildte håll yttras, att många medborgare för närwarande wore från representationen uteslutne, nemligen: Presidenter, Kronofogdar, Länsmän, Nämnemakare, Fiskare, m. fl., och att rättwisan fordrade, att äfwen lemna deße representationsrätt, för hwilket ändamål, det 5:te Ståndet, så till och med Ett Sjette Stånd

föreslogs. Ehuru jag ej will frånkänna berörde personer representationsrätt, kan jag dock icke godkänna, den föreslagna Stånds-indelningen. Jag skulle hellre wilja för att såsom contra-proposition antagas, tillstyrka den förändring uti wår nuwarande constitution, att Rikets Ständer utgjordes af 3:ne Stånd. Som jorden är allas wår moder, och roten till alla näringar, borde 1:sta Ståndet utgöras af alla jordegare å landet, hwilka ej tillika äro Embets- eller Tjenstemän. Till andra Ståndet skulle höra Städernes innewånare, utom Embets- och Tjenstemän, jemte Bruks-idkare, Närings-idkare på landet samt Fiskare och Bergsmän, m. fl. d. Tredje Ståndet upptog deremot alla Embets- och Tjenstemän från och med Generalen till och med Corporalen, Presidenten och Waktmästaren, Biskopen och Kyrkowaktaren, Landshöfdingen och Fjerdingsmannen. Då wore efter min tanka, alla claßer och yrken representerade. Deßa 3:ne Stånd borde sammanträda på en Kammare. Jag skulle likwäl helst önska, att Constitutions-Utskottets förslag med den förändring, jag anmärkt af Ståndet antages såsom deras gemensamma tanka."

Anders Jonsson i Tuna från Östergöthland uppläste ett skriftligt yttrande, så lydande:

"Den frågan wi nu förehafwa är af stor wigt, icke för ögonblicket, men för framtiden. Måhända är det ingen, för hwars behandling wi stanna i strängare answar hos wåra Committenter.

Det nuwarande Representations-sättets olägenheter behöfwer jag icke utweckla. De äro af eder kända. En förändring anses således allmänt wara oundwiklig; jag, för min enskilda del, tror det älskade fäderneslandets framtid bero deraf mer än af något annat. Frågan är således nu att finna det bästa sättet för en reform.

Constitutions-Utskottet har grundat sig på principen af allmänna eller samfäldta wal och Utskottet har derigenom träffat Bonde-Ståndets innersta känsla. Ty Bonde-Ståndet är icke mera en Representant för någon wiß claß. Det omfattar på en gång det största antalet eller den största delen af Landets största intereßen. Den önskan är således helt naturligt hos Bonde-Ståndet, att den nya Representationen bör grunda sig på allmänna wal. Jag tillhör äfwen dem, som hysa denna önskan; men jag tror likwäl att wi icke för det **närwarande** ega hopp att **utan inskränkning** winna denna wår önskan.

För att komma till ett bättre, än det nuwarande, och derifrån till ett **ännu** bättre, fordras fördenskull att wi beräkna huru det må blifwa möjligt, att nu erhålla ett resultat för någon förändring. Debatterne i sista plenum hos Ridderskapet och Adeln, samt i Preste-Ståndet hafwa omiß-känneligt betecknat, att det inom detta Stånd icke blifwer möjligt winna pluralitet för ett förslag, som grundar sig **ensamt** på allmänna wal. Deremot har man med tillfredsställelse inhämtat att bemälde Stånd tyckes wara temligen allmänt böjde att medgifwa upphörande af all sjelfskrifwenhet, afskaffandet af fyrdelningen och bildandet af hela Riksförsamlingen genom wal, ehuru deßa till en del skulle ske inom de nuwarande Stånden. Borgare-Ståndets majoritet lärer efter hwad man tror sig weta, wara af enahanda tanka, och såwida Bonde-Ståndet yrkar **uteslutande** allmänna wal, blifwer Stådet fördenskull efter all sannolikhet, ensamt om denna mening.

Wid sådant förhållande och då werkligt allwar synes uppenbara sig inom de privilegierade Stånden, att tillwägabringa en förändrad representation, hwarmed af sig sjelf previlegierne bortfalla, synes det mig som något jenkning-

förslag borde påtänkas å Bonde-Ståndets sida, för att bereda möjligheten att winna åtminstone något afseende å förslaget om de allmänna walen.

I detta fall har jag under conferencerne på Riddarhuset hört framställas ett förslag af en aktad Representant, Herr Major von Troil, hwarwid jag fästat serdeles uppmärksamhet. Detta förslag, går derpå ut, att Representationen skulle bildas dels genom allmänna wal, dels genom Stånds-wal. De sednare, skulle egentligen endast ega rum inom Adeln och Preste-Ståndet, som hwardera skulle wälja $\frac{1}{8}$:del i Representationen. Sedermera skulle alla hemmansegare på Landet, med undantag af Adel, Prester och Walmän i Städerne, wälja hälften af Representationen, med minst $\frac{1}{4}$:del Bönder och $\frac{1}{4}$:del utan afseende på Stånd. Slutligen skulle Städerne wälja $\frac{1}{4}$:del i Representationen, med minst $\frac{1}{8}$:del, utan afseende på Stånd: således om Representationen bestode, t. ex. af 200 Ledamöter, tillsattes 100 genom wal af Bonde-Ståndet jemte de nu orepresenterade på Landet; 50 genom wal af Borgare-Ståndet jemte de nu orepreserade i Städerne, 25 af Adeln och 25 af Presterskapet. Allmänna wal-principen erkändes således i sjelfwa werket för $\frac{3}{4}$:delar af Representationen; men de Stånd, hwilka fästa en så stor wigt att Representanter af egna Stånds medlemmar, försäkrades till en början om denna förmån.

För min del finner jag detta förlikning-förslag böra noga öfwerwägas. Det förwißar Bonde-Ståndet att tillsätta halfwa antalet Representanter med män, för hwilka Ståndet hyser förtroende, på samma gång, som det åt Städerne ger en af Constitutions-Utskottet förbisedd rätt att medelst serskilde Riksdags-ombud bewaka sine angelägenheter; det bereder genom de till obetydlig del bibehållne claß-walen, en i laglig ordning werkställbar öfwergång från en uteslutande Ståndswals princip till Representation efter allmänna wal och slutligen gör antagandet deraf möjligt för Constitutions-Utskottet att i detta wigtiga ämne sammanjemka tankarne, hwarförutan wi förgäfwes hoppas att komma ett tuppfjät från det gamla.

Af deßa skäl föreslår jag, att Bonde-Ståndet må förklara såsom sin gemensamma tanka i denna första punkt: att Bonde-Ståndet anser det icke wara möjligt att för det närwarande genomföra en Representations-förändring ensamt grundad på allmänna wal, hwarföre Bonde-Ståndet, ehuru för sin del gillande denna grund, likwäl, för att icke lägga hinder i wägen för den goda sakens framgång, medgifwer, att högst halfwa antalet Representanter må utses genom wal ståndswis."

Eric Persson från Gefleborgs Län: Det finnes sannolikt ej mången, om ens någon, som icke medger rättwisan deraf, att de hittills orepresenterade medborgarne beredas plats i representationen. Men sättet och wilkoren för deras inrymmande deri, äro underkastade olika meningar. Efter min tanka winnes ej detta mål genom Constitutions-Utskottets aflemnande förslag, emedan det ej gerna kan till grundlagsenlig behandling wid nästa Riksdag blifwa antaget, och för sådan händelse blifwa de nu orepresenterade ännu en Riksdag gäckade uti sine förhoppningar. Principen för allmän walrätt öfwerensstämmer ej med mina åsigter och kan följaktligen ej af mig antagas. Bibehållandet af 4:ra Stånd och af Ståndswal, är i min tanka, högst maktpåliggande, dereft Bonde-Ståndets fördel afses som sig wederbör. Constitutions-Utskottet har wißerligen uti ingreßen till förslaget, yttrat att ingen numera tänker på att utesluta Bonde-Ståndet från representationen, och att detta Stånd genom de samfäldta walen ej förlora något af sin redan egande betydelse. Men det ser ut, som Utskottet welat kasta aska

i ögonen på Bonde=Ståndet. Ty redan i 1 §, 1 Mom. af Wal=lagen röjer sig en mot deß intreßen fiendtlig syftning derigenom, att alla hemmansegare med hemmanswärde under 250 R:dr blifwit från walrätt utesluten. Jag har från Kongl. Kammar=Rätten förskaffat mig uppgifter på antalet af sådane hemmansegare innom Norra Helsingeland. De utgöra endast 56, men mine Committenter skulle ej wilja, att en enda af dem förlorade sin walrätt. I Medelpads fögderi finnes ej mindre än 1328 så beskaffade jordegare, och i Stora Kopparbergs Län, hwarest det största antalet af mindre jordegare finnes, äro blott i några Socknar 859 egare, till hemman af mindre wärde än 250 R:dr. Antalet är dock mycket större, men har ej kunnat uppgifwas, derföre, att hemmanen i nämde Län äro indelade uti Rotar, som hwar för sig innehålla flere mindre hemmansdelar. Med ett ord, om Constitutions=Utskottets förslag antages, skulle öfwer 300,000 sjelfegande Bönder uteslutas från representations=rätten. På hwad sätt Bonde=Ståndets bästa wid upprättande af detta förslag, blifwit afsedd, synes häraf tydligen. Jag yrkar derföre förslagets ogillande, och att Ståndet såsom deß gemensamma tanka antoge bibehållande af 4:ra Stånd, och att bland dem införliwades de hittills orepresenterade medborgare=claßen. Om Utskottet efter återremißen wille föreslå en förenkling i Riksdagsgöromålen och arbetsmethoden, skulle det mål wara wunnet, som åsyftas med en representations=förändring. Den öfwerklagade stora kostnaden för wåra nuwarande Riksdagar är icke obetydlig, men skulle icke minskas utan snarare ökas genom ett sådant representationssätt, som det Utskottet föreslagit. Jag gör denna slutsats deraf, att Förenta Staterne i Norra America hwarest fri walrätt existerar betala till sina

congreßer 22 gånger det beloppet som åtgår till Riksdagarne i wårt land.

Eric Persson företedde härefter, å egne wägnar och för Riksdagsfullmäktigen för Medelpad J. O. Dahlberg, hwilken af sjukdom wore hindrad att för närwarande uti Riksdagsförhandlingarne deltaga, från Kongl. Kammar=Rätten erhållne sammandrag öfwer antalet hemmansdelar af mindre wärde än 150 R:dr, dels inom sistnämnde Fögderi, samt dels inom Norra Helsingeland; och upptogos de förstnämnde till 1,328, och de sednare till 56.

Sven Jonsson från Jemtland: Ehuru jag ej förmår inträngа uti djupet af förewarande ämne, utbeder jag mig dock få yttra några ord. Wi hafwa nu under öfwerläggning en wigtig sak, ja den wigtigaste, som under hela Riksmötet warit å bane. Det är frågan om icke mindre, än att förändra ett representations=sätt, som i 30 år warit gällande. Min enskilda öfwertygelse är, att en sådan ombildning är af behofwet högt påkallad. Constitutions=Utskottet har i detta afseende tagit ett stort sieg framåt; men det är med detta, som med alla andra företag af menskligt ursprung, att det tåler rättelse och jemkning. Jag gillar fullkomligt sjelfwa walprincipen, men får i afseende på 1 §. anmärka 2:ne omständigheter, hwilka jag ej stillatigande kan förbigå med mindre jag ej wille underkasta mig rättwisa förebråelser af mine hemmawarande Committenter. Deße omständigheter angå walcensus och åldren för walmansrätt. Jag har utwecklat mine åsigter härom uti ett skriftligt anförande, af detta innehåll. "Ehuru jag haft äran muntligt anföra mina oförgripliga anmärkningar, beträffande det af Höglofl. Constitutions=Utskottet afgifne förslag under N:o 38, till ny wal=lag, torde det dock nu tillåtas mig, att aflemna detta mitt skriftliga anförande, i de punkter jag ansett än=

dring eller jemkning i berörde förslag böra ega rum, nemligen 1:o Höglofl. Constitutions-Utskottets förslag rörande walrätt, att ingen med mindre än 250 R:dr egendomswärde skulle wara walberättigad, anser jag wara fattadt utan en alltför noga kännedom om fosterjordens fördelning. I Rikets fjärmare districter inträffar dock det förhållandet att om denna del af förslaget till walrätt blifwer gällande, många tusende jordegande Swenska Medborgare stängas ifrån den dem annars i Grundlagen förbehållna rättigheten att deltaga i bestyret om deras Fäderneslands angelägenheter. Jag ämnar icke ingå i någon widlyftig detaille, rörande denna wigtiga angelägenhet; jag anser det wara nog att factiskt bewisa sanningen af felaktigheten i en sådan walrätts bestämmande, och har äran nu bifoga sammandrag från Kongl. Kammar-Rätten öfwer antalet af de hemmansegare från allenast det glest bebygde Län, för hwars Allmoge jag har äran representera, hwilka enligt 1838 års Taxerings-längder, befinnas under 250 R:dr wärde, utgörande icke mindre än 1031. För bewakandet af icke blott mine Committenters rätt i denna wigtiga omständighet, utan för att fästa Höglofl. Utskottets uppmärksamhet härpå, hwilken nitälskar för framgången af en redbar och med naturliga förhållanden öfwerensstämmande representations-förändring, yrkar jag en billig jemkning af denna del i förslaget, säker att i andra Län, inom fosterlandet, ännu flere tusende exempel skola kunna företes, som göra samma norm för walrätt, både origtig, kränkande och skadlig. Jag får således yrka förändring i merbemälte förslag, och att hwarje oberoende jordegare utan all slags beräkning efter Taxerings-wärdet å hans egendom, må förbliswa walberättigade. 2:o Har Höglofl. Utskottet föreslagit bestämmandet af 21 års ålder för walbarheten. Jag anser grunden, hämtad från den häfdwunna tids bestämmelser för myndighets-åldren, wara i närwarande fall allt för opålitlig. Denna period för manlighetssinnet, är allt för färsk och ostadgad, för att kunna emotstå yttre impulser och att oberoende kunna bedömma det widsträckta allmännas bästa. Nordens söner äro ännu ock med ganska få undantag wid denna ålder blott ynglingar, och deras sinnen ännu allt för lätt förledde, åtminstone icke ännu oemotståndliga derföre, och, om ynglingen är walberättigad, så är han äfwen walbar: hwilken kort tidslängd företer sig här för hans lefnads erfarenhet, emellan waggan och hans uppträdande såsom deltagande i wården och bedömmandet af hans fosterlands wigtigaste angelägenheter? Må han wara frälseman, tjensteman, (ja äfwen fosterlandets hjelte) eller Bonde, wid denna ålder bör han ej kunna anses pålitlig nog att intaga annan plats wid Riksdagsmanna-bestyret än såsom åhörare, men Herr Grefwe Kantzow och Herr Grefwen Spens, hafwa allt för wäl och tydligt utwecklat motiverne för afstyrkandet eller jemkningen af denna del i förslaget, för att af mig påkalla något ytterligare, så förenar jag mig med hwad deßa Herrar och flere i samma anda framställt och föreslår jag att minst 25 års ålder bör blifwa stadgandet för walman. Jag anhåller att deßa mina wördsamma anmärkningar, måtte i Protocollet intagas, samt wid en skeende återremiß åtfölja. Stockholm den 26 October 1840."

Derjemte företedde Sven Jonsson det af honom åberopade sammandrag, utwisande rigtigheten af det uppgifna förhållande, angående antalet af hemman under 250 R:dr wärde uti Jemtlands Län.

Måns Jössesson från Skåne uppläste skriftligt anförande af detta innehåll:

"Det synes mig, mine Bröder, att den förewarande frågan är den eftertänkligaste af alla dem, som hitintills förewarit inom detta Stånd. Den angår nemligen, huruwida wi böra bortlemna den rättighet wi nu innehafwa, att samlas inom oß sjelfwa, oblandade med andra Medborgare, som hwarken hafwa Bondens seder, upplysningsgrad, intreßen eller samhällsställning. Hittills har man wäl giort mångfalldiga försök, att uppblanda wårt Stånd med tillsatser ur andra samhälls-claßer, men wi hafwa troget hållit oß fast wid den grundsattsen, att detta icke kunde båta wårt Stånd, men wäl skada detsamma; och jag tror mine Bröder, att wi funnit oß wäl wid denna wår ståndaktighet. Deraf har nemligen uppstått den enhällighet, hwarigenom småningom wårt Stånds kraft och inflytande blifwit starkare med hwarje Riksdag, och hwarigenom wi förwärfwat oß wåra Med-Ständers aktning och förtroende; nu will man åter helt och hållet upprifwa denna likhet i wår sammansättning: ja man will till och med upphäfwa sjelfwa wår förening såsom Stånd.

Det är wißerligen möjligt, att genom en stor samhällighet wid walen öfwer hela landet, en betydlig del bönder, kunde liksom i börian uti Norrige, inkomma i den nya Lagstiftande församlingen; men en sådan samhällighet är swår att åstadkomma, när det blir tillåtet för Bönder att wälja på andra än Bönder. De fleste Bönder äro mer eller mindre beroende af Ståndspersoner, och alldramest de fattigare, hwilka utgöra största delen. Hittills har detta icke mycket werkat på walen, emedan Bonden skulle wälja Bonde; men enligt det nya förslaget blifwer det annorlunda, och de fleste skulle icke kunna undgå att wälja rike Handlande, eller Brukspatroner eller Prester, eller Advocater, eller Härads-höfdingar, som alla hafwa en stor del af Bönder i sina

händer;

händer; om det än skulle lyckas, att få några af wårt Stånd till walmän eller electorer, så skola likwäl deßa ånyo sammanträda, blandade med Ståndspersoner, för att wälja sjelfwa Riksdagsmännen. Detta sammanträde skall ske inför en Härادshöfding eller Borgmästare hwilken wäl icke heller kan blifwa utan inflytande. Wi weta wäl huru det går, när Stadsboar få hand om Allmogen. Deßutom känna wi ett sådant sammanträde; Walmännen eller Electorerne af Bonde-Ståndet, hwilka sammankommit ifrån långt skiljda trakter känna icke hwarandra; men de Ståndspersoner, som äfwen blifwit Electorer, känna alla hwarandra, och kunna göra upp råd sig emellan, emot den enfaldige Bonden. Följden skall således blifwa, att ganska få Bönder komma till Riksdagen. Sådant blifwer förhållandet också allt mer och mer i Norrige; Storthinget består af Sörenskrifware, eller Häradhöfdingar, Prester, andre Embetsmän, Köpmän och allenast några få Bönder, som äro der för syns skull. Men äfwen om pluraliteten wid de nya Riksdagarne skulle blifwa Bönder, så weta wi wäl huru det går, när Herremän äro blandade med Bönder. Ty det skall wid den nya Riksdagen icke gå så till, som uti wåra nuwarande Utskott eller Plena, der hwarie Stånd sitter för sig, och der det är möjligt för oß att hålla oß tillsammans och hafwa en gemensam tanka. Men wid den nya Riksdag, skall all skilnad på Stånd upphöra. Icke en gång namnet Bonde finnes i hela den nya wal-lagen, alla skola blandas om hwarandra, och komma sannolikt att sitta Länswis, så att Prester, Borgare, Ståndspersoner, Embetsmän och Bönder ifrån samma trakt skola sitta tillsammans. Då, kan man wäl tänka att det blifwer i twåfald mening som Bonden kommer att sitta emellan. Huru swårt och obehagligt

skulle det icke wara för en Bonde, att träda upp och tala emot sin egen Prest, eller sin egen Häradshöfding, eller emot en rik Herreman i hans hemort. Derföre är det också i Norrige Prester och Häradshöfdingarne, som afgöra alla mål wid Storthinget och Bönderna hafwa den äran att wara klockare till de förres wackra tal, och slå fadder till de tankefoster, som de föda fram.

Så, Mine Bröder, föreställer jag mig, att det skall gå, om det nya förslaget blifwer antaget. Det skall wäl då synas och heta, som Bönderne också woro med på Riksdagen; de skola wißerligen parradera bland de andre wid alla högtidligheter; men på besluten skola de kunna föga werka. Eller tron I wäl, mine Bröder, att den Norrska Constitutionen kunde så mycket berömmas och fördras af wåra Adelsmän och Herremän, om de trodde att derigenom deras egen makt och myndighet, deras inflytande och förmoner skulle gå förlorade? Huru kan man wäl tänka så enfaldigt? Skulle de, som nu så gerna wilja wara wid Riksdagen, att de, fastän de måste sjelfwe bestå sig underhåll, likwäl icke kunna hålla sig derifrån; skulle wäl de säger jag, kunna framkomma med detta förslag i den affigt att deras inflytande skulle blifwa mindre? Nej, låtom oß ej tro för mycket på de wackra orden, utan i stället på gerningarne; och låtom oß komma ihåg det gamla ordspråket: "Gud beware oß för wåra wänner; med wåra fiender skola wi nog reda oß."

Jag kan på deßa grunder, ej annat än antaga, att under detta för Bonden skenbart smickrande förslag ligger en stor fara för Bonde-Ståndet, icke fördold, utan twertom tydlig, emedan meningen dermed just är, att Bonde-Ståndet skall förswinna såsom Stånd. Till denna förmodan ledes jag äfwen af sjelfwa Betänkandets beskaffenhet. Hwilken af eder mine Bröder, tilltror sig wäl att påstå, det han fullkomligt begriper detta Betänkande? Det är ju skrifwet, såsom det handlade om gåtor i stora och klingande ord, men som man måste anwända det största hufwudbry, för att få något sammanhang, och för att tyda gåtorna. Jag har hört äfwen studerat folk wara af denna min mening. Skrifwer man wäl på detta sätt, när man har en ren och klar sak att förswara.

Sålunda mine Bröder, måste jag för min del förklara det största mißtroende till det nya Representations-förslaget. Wi weta hwad wi hafwa, men wi weta icke hwad wi skola få genom förändringen. En fogel i handen är bättre än twå i skogen? Jag motsätter mig detta förslag öppet, och skall göra det ända igenom, emedan jag icke will att mina efterkommande skola en gång behöfwa blygas öfwer att jag warit med om att bortskänka Swenska Bonde-Ståndets sjelfständighet.

För min del skulle jag således wilja yrka afslag nu genast å Betänkandet; men i fall pluralitetens mening skulle wara för återremiß, så will jag ej sätta mig deremot eller reservera mig. I sådant fall måste Ståndet förena sig om en gemensam tanka. Jag will då föreslå att Ståndet förenade sig om den mening: att Bonde-Ståndet, som wißerligen inser att den nuwarande Representationssammansättning har sina brister, och ibland andra den hufwudsakliga, att många Swenska medborgare äro orepresenterade, ej har något emot en Representations-förändring, men endast med det wilkor, att Bonde-Ståndet fortfar, hädanefter, som hittills, att oblandadt wara ett serskildt Stånd, med deras urgamla och innehafwande rösträttighet. Stockholm den 27 October."

Johan Andersson Lundberg skriftligen så lydande:

"Då Constitutions-Utskottets, så wigtigt ansedda, och såsom sådant äfwen af mig betragtade Memorial, angående National-representationens ombildning, nu kommit under discusion, utbeder jag mig äfwen att få yttra några ord i denna fråga. Jag måste då först förklara det jag tillhör dem som anse en ombildning af Swenska folkets nuwarande representation nödwändig, samt tillika erkänna att jag icke tilltror mig ega en sådan förmåga som jag anser erfordras för att bedömma det gagneliga eller icke gagneliga, som skulle uppkomma genom antagandet af förslaget i sin helhet, och jag inskränker mig derföre till att anmärka en omständighet som wid förslagets första påseende genast föll mig i ögonen. Utskottet har nemligen uti 1 §. 1 mom. af deß förslag till wal-lag infört det stadgande att walrätt tillkommer dem, hwilka å landet ega, med stadgad Kronoåbo-rätt, eller för embete och tjenst innehafwa jord, bergsbruk eller annan belägenhet af minst 250 R:dr B:co uppskattadt wärde. I följd af detta stadgande äro alla de som å landet ega eller innehafwa jord, hwars wärde ej uppgår till 250 R:dr från walrätt uteslutne. Det är denna del af förslaget som jag icke kan gilla, emedan jag anser det ej med rättwisa öfwerensstämmande att på samma gång som man will medgifwa andre ej representerade folkclaßer walrätt, derifrån utesluta sådane egare af egendom, hwilka för närwarande äro i besittning af en sådan rätt, och den de, efter mitt förmenande ej äro serdeles benägne att snart sagdt till förmon för andre afstå. Antoges förslaget i den del hwarom jag nu nämndt, skulle följden deraf blifwa att inom den Domsaga för hwilken jag representerar, enligt utdrag af 1838 års Taxerings-längder, icke mindre än 740 för närwarande wal-berättigade egendomsegare, 288 i Piteå, 211 i Neder-Luleå, 112 i Öfwer-Luleå samt 129 i Råneå Socknar, skulle från en sådan rätt wara uteslutne, och mitt medgifwande deraf skulle så mycket säkrare wäcka de uteslutnes mißbelåtenhet, som den rätt de wid Riksdagsmannawal utöfwa, nu mera ej betragtas med sådan likgiltighet, som mähända tillförene warit fallet. Jag är alldeles icke emot att de som icke ega walrätt få den, men att de som ega den skola afstå den, måste jag motsätta mig, samt får förklara det jag för min del, ej på något wilkor kan ingå derpå. Jag anhåller om Betänkandets ätterremitterande. Stockholm den 24 Oct. 1840."

Och styrkte Lundberg med nu företedt utdrag af 1838 års Taxerings-Längder, att i Luleå Fögderi af Norrbottens Län, Lappmarkerne oberäknade, finnas 611 hemmansdelar, hwardera med mindre wärde än 250 R:dr Banco.

Jonas Johansson från Jönköpings Län: Jag önskar lifligt, att ej den tid måtte wara aflägsen, då Swenska folket får emottaga en förbättring i deß representation. Den nuwarande har genom deß widlyftiga former och mißlyckade resultater nära nog uttröttat folket i allmänhet, och i första rummet deß ombud. Constitutions-Utskottets nu framlagda förslag, är uppställdt på en princip, som jag gillar. Allmän walrätt måste också wara den rätta grunden för all representation, hwilken i sådant fall directe utgår från folkets förtroende, detta må nu falla på Adelsman, Prest, Borgare eller Bonde. Då jag således för min del godkänner hufwudprincipen uti Utskottets förslag måste jag dock deri anmärka 2:ne omständigheter, hwilka torde föranleda till en återremiß. Den ena är af flere Ledamöter förut omnämnd nemligen borttagandet af walcensus för walrätten å landet, på det hwarje hemmansegare med huru stort

eller litet hemman som helst, må få denna walrätt tillgodonjuta. Den andra har afseende på 12 §., deri jag yrkar den förändring, att wal må ske genom öppen votering och ej med slutna sedlar. Öppenhet i handlingssätt öfwerensstämmer med Swenska folkets caractär, och bör således äfwen iagttagas wid Representats-wal.

Peter Claëssson från Elfborgs Län: Jag godkänner Utskottets Betänkande, så widt det bestämmer allmän walrätt, men önskar få denna utsträckt till alla hemmansegare utan afseende på hemmanswärdet. Efter min tanka skall Bonde-Ståndet alltid winna på den fria walrätten. Det beror då på oß sjelfwe att wälja skicklige ombud; men deßa wal böra ske öppet och ej med sluta sedlar, öppenheten är det ärligaste och för Swenska folkets caractär mest paßande sätt att anställa wal till representanter. Man bör ej beså åkern med ogräs. Om ett Riksdagsmanna-wal, skulle ej slå wäl ut till allmänhetens belåtenhet, skulle om voteringen skett med slutna sedlar, den redlige electoren lika wäl mißtänkas, att hafwa till walets utgång bidragit, som den ränkfulle. Ingen skulle under sådane förhållanden wilja åtaga sig electors-befattningen. Då deremot voteringen sker öppet, wet hwar och en, på hwilken person electoren röstat. Hwad har warit orsaken till Bonde-Ståndets i sednare tider gjorda framsteg och förkofran i Riksdagsmannakallet? Jo just de öppna discussionerne afhörde af hwem som helst, och intagne uti Tidningarne. Deraf hafwa Committenterne inhämtat, huru deras ombud betett sig, och denna publicité har för dem blifwit en ledstjerna wid nya wal wid Riksdagsmän. En sluten votering skulle deremot förwandla rösterne till en köpmanswara, fal för elaka och egennyttige affigter.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Jag inser och erkänner flere brister uti wår nuwarande representation, hwaribland de hufwudsakligaste äro, dels att en stor del Swenska medborgare äro orepræsenterade, då deremot andra födas till Riksdagsmän, och åter andre dertill äro sjelfskrifne, dels ock att arbetsmethoden medför tidsutdrägt och långsamhet uti förhandlingarne. Men deße olägenheter kunna i min tanka, lätteligen afhjelpas, utan att grunderne för representationen förändras. De tröttande återremißerne äro till största delen orsaken till den långa tidsutdrägten. Om nu stadgades att Rikets Ständer fingo första gången ett Utskotts-Betänkande förekom till handläggning, deri göra förändringar utan behof af återremiß, hwarigenom ärendet genast afgjordes, wore dermed mycken tid wunnen, utan att sjelfwa saken derpå förlorat. En dylik förändring uti Riksdags-Ordningen skulle i betydlig mån afhjelpa de öfwerklagade olägenheterna af wåra långa Riksdagar. Hwad Constitutions-Utskottets förslag beträffar, kan jag för min del ej gilla de principer, hwarpå det sig grundar. Den fria walrätten medför stora wådor. Om wi betragta de nationer, som antagit denna walprincip skola wi ej finna dem wara lyckligare än wi. Twärtom utöfwar denna princip ett ofördelagtigt inflytande på folkets moralité. Enligt autentica underrättelser från Norra America köptes till 1838 års Congreß 25,000 röster, och wärfningen af deßa röster åstadkom upplopp och oordningar. Om de fria walen införas i wårt fädernesland äro wi blottställde för samma faror, hwilka kanske ej genast, men otwifwelaktigt i en framtid skola inställa sig. Ingen af oß skulle då wilja lefwa och minnas att wi åstadkommit deßa olyckliga förhållanden genom en förhastad representations-förändring. Wi kunna föreställa oß den händelse, att en genom allmänna

wal constituerad representant-samling, antingen den befinner sig på en eller twå kamrar, framdeles beslutar en grundlags-förändring, hwarigenom Bonde-Ståndet blifwer beröfwad sin representations-rätt. Sådant kan nu ej hända, emedan Bönderne hafwa ¼:dels röst i Riksförsamlingen, och ett veto för all grundlagsförändring. Det må förlåtas mig, att jag bär fruktan för alla ingrepp uti wårt Stånds rättigheter. Erinrom oß hwad Bonde-Ståndet förr war, mot hwad det nu är. Wi skola ej önska en reaction, som genom fria wal måste inträffa. Efter 1720 och emellan detta år och 1772 deltogo Bönderne wäl i Riksdagarne, men mera såsom wittnen, än såsom lagstiftare. En § i Constitutionen stadgade, att Ridderskapet och Adeln ej finge öfwerröstas. Det sistnämnde årets revolution gjorde slut på detta förhållande, men införde enwälde i Styrelsen. Följderne häraf grundlade 1809 års händelser, hwilka kunnat kosta många menniskors lif, om ej en mild försyn wakat öfwer Swea folk, och styrt allt till det bästa. Wi fingo nu en Constitution, som hitintills bewarat Swenska Folkets urgamla frihet. Att nu wilja beröfwa sig säkra garantier, för att handlöst kasta sig uti farorne af allmänna wal, wore lindrigast sagdt, obetänksamt. Wi weta hwad wi hafwa, men ej hwad wi kunna få. Hwem är det då egentligen, som klagat öfwer det gamla representationssättet? Ej Bonde-Ståndet, hwilket endast anmärkt brister i arbetsmethoden. Jag har ännu ej nog förtroende för herramännen, att jag kan anse dem sträfwa för Bonde-Ståndets wäl. Skriket om en ny Representation har mest låtit höra sig från Ridderskapet och Adeln. De äro med skäl mißnöjde med det nu bestående. En stor del af deras fordna egendom är för närwarande i Böndernas händer. Med afwundsamma blickar betraktas Bonde-Ståndets framskridande i wälmåga och upplysning. Få de nu Bönderne att gå in på allmänna wal-principen, åstadkommes snart deras uteslutande från Representationen. Det är ej allt guld som blänker. De stora klagomålen öfwer närwarande representationen hafwa således ej för syftemål att förhjelpa Bonde-Ståndet till något bättre. De fleste af oß hafwa ej fått annat uppdrag af wåra Committenter, än att tillwägabringa Riksdagarnes förkortande. Det är enfaldigt tro, att herrmännen skulle wilja åt Bonde-Ståndet inrymma större del i representationen än det nu eger. Nej, Mine Bröder! Bonde-Ståndet har i århundraden warit ett Stånd för sig sjelf, och derpå ganska mycket wunnit de sednare åren, men om det sammansmälter med öfrige Stånden, så skola de Bönderne, som wid blifwande Riksdagar deltoge uti representationen lätt wara räknade. Hwad jorden frambringar wexer på annat sätt, än en ny representation frambringar. Allmänna wal skola tillintetgöra Bonde-Ståndets representations-rätt, på samma gång Adel, Embetsmän och Ståndspersoner wexa alla andra öfwer hufwudet. Men då är det för sent att klaga. Enligt Constitutions-Utskottets förslag, skulle Riksdagsmanna-arfwodet utgå af allmänna medel. Om man beräknar detta arfwode efter 10 R:dr om dagen för hwarje representant, skulle beloppet utgöra 45,000 R:dr utom öfrige Riksdagkostnaderne. Således wore i oeconomiskt afseende ej eller något wunnet med den nya förändringen. Jag kan ej afhålla mig från meddelande af flere exempel på wådorne af den fria walrätten. Uti Norra America har den åstadkommit demoralisation till den grad, att det ej är owanligt att wittnen i rättegångsmål köpas. I Södra delen af Förenta Staterne finnes 180,000 Tidningsblad, och således ej bristande publicité; men icke destomindre har man förbjudit slafwarne att lära sig läsa.

När sådant inträffar uti så kallade Fria Stater, kan man wänta sig samma följder uti wårt Fäderneslan d. I en kommande tid skulle wi måhända återfå de på 1750-talet så berygtade Secreta-Utskotten, hwilka egde med Rikets-Ständers beslutande rätt döma om lif och egendom, och hwarest besluten fattades efter Utländska intreßen mot valuta i millioner penningesummor, som utdelades till de maktegande bland Ridderskapet och Adeln. Den fria walrätten skulle möjligtwis retablera detta förhållande på samma gång den återställde det förswunna wäldet till Bonde-Ståndets fullkomliga undergång. Många anmärkningar äro redan framställde mot den stadgade walcensus af 250 R:dr. Mer än 800 af mine committenter skulle härigenom förlora deras representations-rätt. Jag har nu kortligen andragit de betänkligheter, hwartill efter mitt omdöme, det framlagda förslaget gifwer rika anledningar. Framdeles skall jag widare utweckla mina åsigter, om jag så skulle finna nödigt. Jag föreslår nu att Bonde-Ståndet, såsom deß gemensamma tanka, beslutar att bibehålla de fyra hittills warande Stånden i likhet med hwad förut egt rum. Innan jag slutar, kan jag dock icke stillatigande förbigå de af 2:ne Ledamöter framställde förslag att Borgare-Ståndet borde bibehållas wid sin walrätt inom Ståndet, under det öfrige Stånden blefwo denna förmån beröfwade. Någon rättwisa häruti kan jag ej inse. Stadgas den fria walrätten såsom grund för en blifwande representation, böra alla dela ljuft och ledt, och således Borgare-Ståndet ej ensamt tillkomma en fördel, som ej alla tillkommer.

Häruti instämde Olof Persson från Stockholms Län, Per Båtelsson och Christen Persson från Gottland.

Peter Petersson i Slätthult från Jönköpings Län: Förenade sig med Strindlund och Eric Persson från Gefleborgs Län, samt företedde Utdrag af 1838 års Taxeringslängder, som utwisade, att uti Westra Härad af Jönköpings Län finnas 438 hemmansdelar, hwardera af mindre wärde än 250 R:dr B:co.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Den wärde Ledamoten, som nyß talade har försökt anslå wåra finare känslosträngar med anspelningar på olyckliga förhållanden, som skola hafwa uti America, frambringats genom allmänna wal. På mig har detta försök ej gjort något intryck. Jag är en Swensk man, håller mig inom mitt eget bord och hämtar derifrån skälen till min öfwertygelse, att den bästa representationen bildas af personer, hwilka deri inträdt i följd af sine medborgares förtroende. Constitutios-Utskottet har gifwit oß ett förslag i denna syftning, och jag erkänner mig bland dem, som anse detta förslag öfwerenstämma med Bonde-Ståndets så wäl som hela Nationens sanna fördel. Wi uppfatta denna förmån bättre, om wi kasta en blick på beståndsdelarne af den nuwarande representationen. Ridderskapet och Adeln, födde till Riksdagsmän, constituera sig efter det antal Ledamöter, som wid Riksdagens början tillstädeskomma. De fleste deraf tillhöra hufwudstaden. Få äro från landsbyggden. Amovibla Embetsmän utdela fullmakter till af dem beroende personer, hwilka sällan infinna sig på Riddarhuset utan wid voteringar. Jag har hört omtalas att wißa Ledamöter ej kommit på Riddarhuset wid något plenum, under den tid, som förflutet emellan walen till Förstärkt Stats- och Constitutions-Utskott. Wid deße wal woro de naturligtwis närwarande. Under Riksdagens lopp resa många ledamöter bort. Andra komma i stället. Utskotten få ständigt ombyta ledamöter; och stundom finnes ej så många att Utskotten kunna completteras. Följden häraf ligger i öppen

dag. Preste-Ståndet är egentligen ett Stånd, hwars Rike ej är af denna werlden. Och jag önskar lifligt, att det måtte upphöra, som ett element i Riksförsamlingen. Jag will wißerligen ej påstå, att Presterne wid allmänna wal blifwa uteslutne från Representations-rätten; men deras intreßen komma då att amalgamera sig med folkets, och hafwa då ej något skadligt inflytande på det allmänna. Bonde-Ståndet, har wißerligen allmänna wal inom sitt Stånd, men det händer ej sällan nu, att den wäljes, som representerar för bästa priset. Till deße, nu antydda olägenheter af den nuwarande Representationen sluta sig jemwäl andre icke mindre öfwerklagade brister. Riksdagarnes långwarighet, ärendernas widunderliga behandling, m. m. dylikt. Jag antager således Constitutions-Utskottets förslag till Wal-lag med de förändringar, som redan blifwit af flere andre Ledamöter tillstyrkte, deribland jag företrädeswis fäster mig wid borttagandet af walcensus för walrätt på landet, på det alla jordegare med hwad hemmanswärde som helst må berättigas uti lagstiftningen få deltaga. Förslaget om inrättande af Fem Stånd, kan jag så mycket mindre gilla, som detta skulle inskränka Bonde-Ståndets Representations-rätt, hwilken snarare bör utwidgas, då Bonde-Ståndet både i numerair och egendomswärde är de öfrige Stånden öfwerlägset. Jag föreslår att Bonde-Ståndets gemensamma tanka må blifwa den, att allmän walrätt godkännes, med rättighet för alla hemmansegare att deraf sig begagna.

Anders Nilsson från Östergöthland skriftligen:

"Lifligt öfwertygad om nödwändigheten af en förändring i wår nuwarande Representations-form, och föreställande mig, att detta mål icke kan uppnås utan uppoffring af egna önskningar i afseende på sättet för förändringen, finner jag mig uppmanad att gilla och antaga Constitutions-Utskottets

afgifna Representations-förslag, med undantag likwäl af hwad det rörer wilkoret för egendoms-innehafwares å landet walrättighet, eller att deße skola bestitta egendom till minst 250 R:dr B:co uppskattadt wärde. Denna föreskrift innebär en orättwisa, enär dymedelst en ansenlig del af Bonde-Ståndet och deribland de, som nu wälja till representanter wid riksmötena, skulle beröfwas allt inflytande i denna wigtiga angelägenhet; och jag förenar mig derföre i påståendet, att ingen inskränkning med hänsigt till egendomens uppskattningswärde måtte ega rum i den besutne jordbrukarens walrätt. På grund af nu gjorde anmärkning måste jag begära att Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38 återremitteras. Stockholm den 24 October 1840."

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Den fråga, som nu är föremål för wår öfwerläggning, är onekligen den wigtigaste, som kan förekomma. Den innefattar hwarken mer eller mindre, än att grundlägga Swenska Nationens framtida öden, såsom ett mer eller mindre sjelfständigt folk. Många olika meningar uppstå härwid, och det måste så wara. Man bör ej uti förewarande fall betragta skiljaktige åsigter från samma synpunkt, som då de yttras i mindre wigtiga frågor, derwid ögonblickets impuls spelar en ej så obetydlig rôle. Det är naturligt, att hwar och en Representant efter sin förmåga och sitt sätt att bedömma ett så wigtigt ämne, utan fruktan för gensägelse och utan åsigt att winna berömm, höjer sin röst och uttalar sin mening. Många hafwa yttrat sig emot all förändring af nuwarande Representation. Andra åter för antagande af Constitutions-Utskottets förslag med små modificationer. Jag har wid ett föregående tillfälle tillkännagifwit, att jag inser behofwet af en förändrad eller, rättare sagdt, en förbättrad Representation. Men jag tillstår öppet, att jag derföre ingalunda will blindwis antaga Ut-

skottets förslag. De åsigter jag nu går att meddela äro mine egne, och såsom sådane ofullständigt utwecklade; de äro dock ärliga, och jag wäntar mig derföre icke något beröm, lika litet som jag äunar rodna för skiljaktige opinioner och omdömen. Man har wid åtskillige tillfällen gifwit wår nuwarande Representation hwarjehanda liknelser. Jag skall upptaga dem för att deraf hämta ämnen till wederläggning af det nya förslaget. Så hafwa somlige liknat Representationen wid ett gammalt förfallet hus, som ej kan upphjelpas genom reparationer, utan måste från grunden nybyggas. Är denna liknelse rigtig, påkallar nödwändigheten att noga undersöka grunden, hwa på den nya byggnaden skall uppföras, äfwensom att anskaffa sådane byggnadsämnen, att huset får ett waraktigt bestånd för framtiden, på det alla claßer af hwad Stånd som heldst må kunna deraf sig begagna. En del hafwa liknat Representationen wid ett träd, behäftad med många oduglige wattengwistar, hwilka med sorgfällighet böra afskäras. Andra åter, wid en utwext på Stats-kroppen, nu mogen till operation, hwilken äfwen borde företagas derföre, att skicklige Läkare nu finnas, som kunna operationen werkställa. Det nya förslaget har ock fått sin liknelse, nemligen: med en planta, frodig i toppen, men med mask i roten. Denna liknelse är i min tanka rigtig, äfwensom jag fruktar, att wingårdsmännen sjelfwe lagt masken till roten. Man må, dock härwid begagna hwad liknelse som heldst, är det likwäl en obestridlig sanning, att af frugten känner man trädet. Jag lemnar åt mera sakkunnige män, att bedöma, huruwida förslaget rätteligen kan förliknas wid ett träd. Jag får derwid endast erinra om Forntidens trädbeläten, för hwilka maßan af Nationen ansåg sig skyldige att böja knä. Ware härmed huru som heldst, anser jag för min del Utskottets förslag i deß närwarande skick för ett werkligt miß-

foster. Orsaken ligger kanske deri att det framkommit i 8:de månaden, efter skicklige Läkares omdöme, den otjenligaste månaden för fosters framfödande. I början af Riksdagen utkom, bland andre brochyrer en under titel: **Hwad wäntar Swenska folket af 1840 års Riksdag?** Den nyfikenhet denna skrift åstadkom hos dem som syßelsätta sig med läsande af periodiska skrifter, har sannolikt betydligt ökats af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38. Att icke på en gång omtala alla följderne af det deri gifna förslag, hwilket omfattats med benägenhet af många inom detta Stånd, will jag blott nämna den säkra följden, hwilken Swenska folket i allmänhet för ingen del önskar sig, nemligen att 1840 års Ständer, genom förslagets antagande, skulle grundlägga en representation, der man i likhet med andra beprisade Stater ej blefwe beswärad af de tråkige Bönderne. Under de allmänna öfwerläggningarne på Riddarhuset yttrade en Ådling af gamla racen att Utskottets framlagda förslag wore lömskt. Detta war ett förhastadt uttryck, som också blef återtaget. Origtigt war det, emedan om Utskottet haft en dylik afsigt med förslaget, hade det, med sin historiskt classiska förmåga, aflemnat ett förslag, som ingen på detta rum kunnat förstå, och som till och med warit en gåta för de med politiska omstöpningar mest hemmastadde Statsmän. Förslaget är deremot författadt uti ett rent och tydligt språk, och kan äfwen af Bonden förstås. En Ledamot har redan omnämnt hwad jag har i friskt minne, att en petition om Representations-förändring med flere tusende underskrifter aflemnades under sistförflutne Riksdag till Hans Maj:t Konungen. Man wäntade, och äfwen jag wäntade, att någon åtgärd från Regeringens sida skulle deraf följa; men sedan jag genomläst Constitutions-Utskottets förslag, och erfarit deß många brister, anser jag såsom det

största bewis på den åldrige Konungens wunna erfarenhet genom deß practiska studium af menniskolifwets och folklynnets historia att han innehållit med all dylik åtgärd. Och om Konungen befallt, samt Rådgifwarne tillstyrkt aflemnande af ett förslag, sådant som Constitutions-Utskottets, anser jag för min del hwarken 106 och 107 §§. uti wår Regerings-Form warit tillräcklige för bestämmande af det answar, hwartill Rådgifware-personalen gjort sig förfallen. Jag wet alltför wäl, att mot mina inkast skall inwändas. O! I klentrogne. Undersök motiverne och genomläs med uppmärksamhet de classiske principerne i Betänkandet, och ni skolen erfara, att endast allmänt wäl blifwit omtaldt och afsedt. Jag will icke bestrida detta förhållande. Jag tror att meningen warit god. Men håller jag mig till slutföljderne af Betänkandet; hwad finner jag deraf? Då jag är skyldig bewaka folkets angelägenheter efter mitt bästa förstånd utan att låta mißleda mig af andras omdömen, måste jag anmärka, att uti den Domsaga, der jag representerar, äro genom den i Wal-lagen stadgade wal-census af 250 R:dr icke mindre än 740 sjelsegande Bönder från Representationsrätten uteslutne, och deribland 129 i en enda Socken. I den lilla Socken, der jag har mitt hemwist med 18 och några delar mantal utom boställen, finnes 77 sådane hemmansegare. Om ej oförutsedde naturhändelser göra någon förändring uti förhållandet, skall antalet af deßa slags jordbrukare hwart 10:de år betydligen ökas, och om en 30 år wara nära mångdubbladt. Deßutom kan en ännu swårare omständighet inträffa om en dylik wal-census antages, den nemligen att man sanolikt wid kommande Riksdagar bemödar sig öka minimi-beloppet till den höjd, att omsider inga af de mindre hemmansegarne uti Representationen deltaga.

Be-

Betänkandet gifwer ytterligare anledning till anmärkning derom, att wal-rätten blifwit grundad på förmögenhet efter ziffran, utan att, den behöfwer wara till i werkligheten. Många mindre jordegare med skuldfria hemman, kunna wara wida mera behållne än en person, som i flere waldistrict eger fastigheter hwardera af 20,000 R:drs wärde; och likwäl har den sisnämnde på walen ett stort, ja nästan oinskränkt inflytande, och kan leda utgången deraf, efter sitt behag, då deremot den stora mängden af folket, som med swett och möda arbetar för att till Staten lemna det största skattebidraget, wid walen ega ingen stämma. Till och med Arrendatorer, kunna efter Utskottets förslag, under wißa wilkor blifwa walbare och i walen deltaga; men en sjelfegande Bonde kan ej blifwa det, om hans hemman i wärde ej uppgår till 250 R:dr. Sådane äro följderne af förslaget. Hwarmed skola wi ursägta oß med hos wåra Committenter om wi antaga förslaget och sämedelst beröfwa dem och efterkommande deras talan i Riksförsamlingen? Skulle folket wara belåtet dermed att wi sade dem: De wisaste bland de wise, de mäktigaste bland de mäktige hafwa tillstyrkt förslaget, och försäkrat oß, att antagandet deraf är enda wilkoret för att få en representation lik andra civiliserade Länders. Om ni ej sjelfwe kunnen uppfatta denna sanning, bören ni tro oß på wåra ord. Det är ju wi, som ställt oß i spetsen för Riksdags-affairerne, och se upp med wederbörande. Det är ju wi som förmått skrämma de gamle oduglige Ledamöterne att taga till harwärjan; och det är slutligen wi, som städse ädagalagt nit för fosterlandet och iakttagit folkets rättigheter. Huru skulle wäl wåra goda åsigter kunna betwiflas? Men med denna ursägt kunde ej folket wara tillfreds, emedan det eger en ostridig rättighet

att fordra, det deß rättigheter ej wanwårdas för att omsider alldeles förspillas. Någon har förundrat sig, att wårt Stånds celebre Ledamöter i Constitutions-Utskottet ej reserverat sig emot deß beslut i afseende på wal-census, utan twertom öppet förklarat att de förfäktade förslaget i deß helhet. En annan har trott, att de ej gjort det, emedan de äro så lyckliga att ej hafwa bland sine Committenter några hemmansegare med hemmanswärde under 250 R:dr. Deßa omständigheter lemnar jag åt dem sjelfwe att upptaga till beswarande, såsom en slutligvid med sine Committenter. Man har anmärkt, att representations-rätten genom förslaget wore betydligen utwidgad, mot hwad den fordom warit, och att rättwisa mot alla medborgare således uppenbarade sig uti Utskottets beslut. Jag medger wißerligen att åtskillige Militairer och civile Embetsmän, hwilka nu äro orepresenterade, i följd af allmän walrätt, inrymts plats i Representationen. Men det är ej så säkert, att de blifwa walde till Riksdagsmän. De hafwa deremot i afseende på rättigheter och skyldigheter wid wåra Riksdagar blifwit lika wäl behandlade som öfrige medborgare. Wid Beredningsoch Pröfnings-Commitéer och wid andra tillfällen, då folket emellan Riksdagarne uppgör sine beskattningsgrunder, deltaga de med andre Ståndden uti närwarande stund. Antalet af de nu orepresenterade är ej stort, uppgående till högst 20,000. Genom Utskottets förslag, äro deremot öfwer 30,000 sjelfegande jordbrukare från Representationen uteslutne. Tableau utwisar, huruwida Bönderne wunnit på bytet. Jag will härwid ingalunda hafwa, att de hittills orepresenterade ej böra uti representationen intagas. Rättwisan deraf är af ingen bestridd. Men jag will ej att detta inrymme skall ske på Bonde-Ståndets bekostnad. Skulle Constitutions-Utskottets förslag blifwa godkändt, kunde man med skäl säga, att

1840 års Riksdag wore ett motstycke till 1812 års Riksmöte, endast med den skillnad, att det war Regeringen som wid sistnämnde tillfälle spelte hufwud-rölen. Påminnom oß huru då tillgick. En Hof-Canzler uppsteg och påyrkade nödwändigheten af indragnings-makten. Den antogs. Widare biföll man, att det uppwerande slägtet blef inkastadt på conscriptions-systemet, utan en enda Rotenummer eller en enda skillings minskning uti den tryckande rustnings- och roterings-skyldigheten, hwarom sedermera så mycket blifwit förgäfwes taladt och skrifwet. Man saknade år 1812 icke förespeglingar om lättnad för framtiden uti landets bidrag till deß förswar. Huru de realiserats lemnar jag derhän. Constitutions-Utskottet spelar nu rölen på samma sätt, som Regeringen 1812. Men wi hafwa blifwit warskodde. I min tanka bör man akta sig att störta kull det gamla, innan man har något bättre nytt att sätta i stället. Utskottet har såsom en sin princip antagit, att det är det allmänna national-intreßet som bör representeras genom national-förtroendet. I följd häraf är ej nödwändigt att en Riksdagsman är boende eller skattskrifwen inom den ort, för hwilken han är wald till Representant. Enligt mitt omdöme, bör dock denna omständighet icke förbises. För mig synes, som borde Representanter ega fullkomlig kännedom om den ort, hwars talan han bewakar. Han bör hafwa reda på deß lefnadsförhållanden, yrken och näringar, samt deßutom sjelf draga nytta eller skada af ortens förökade eller minskade wälstånd i oeconomiskt eller industrielt afseende. Att öfwerlemna sitt wäl i fremmande händer, kan förswaras på papperet, men tål ej tillempning i werkligheten. Widare har Utskottet upphäft all skillnad i walrätt emellan Städerne och på Landet. Nyß framställde anmärkningar gälla äfwen i afseende härpå. Hwar och en måste erkänna, att olika hufwudnäringar

ligga till grund för Städernes och Landets wälmåga, ehuru begge hafwa landets gemensamma intreße till föremål. Handeln omfattar den enes, jordbruket den andres werksamhets sfer. På det sednare beror Statens materiella bestånd; men som olika skyldigheter och rättigheter uppkomma af olika näringar, blir det nödwändigt, att för hwarje yrke bestämma serskildt waldistrict, på det den enes eller andres rättigheter ej må blifwa förnärmade. Jag wädjar till wåra Utskotts-sammansättningar, hwilka bestyrka sanningen af min framställning. Olika intreßen komma der tillsammans, men blifwa alla bewakade just i följd af conflicten. Jag påminner mig härwid en af wåre store Wetenskapsmäns yttranden: att som samhället inefattar olika yrken och olika intreßen, hwilka böra sammanjemkas, så är det destomera af wigt, att hwarje yrke försäkras om del i representations-rätten. Erfarenheten är den bästa läromästaren, och erfarenheten wittnar, att eget intreße bättre bewakas, än andras. Så i enskildte förhållanden och så äfwen i det allmänna. Jag har nu framlagt en mängd olägenheter, som det nya förslaget owilkorligen skulle medföra i tillempningen. De fleste komma sig deraf, att principen om fri walrätt för närwarande är oantaglig. Jag önskar lika lifligt som trotts någon annan, en fosterlandet nyttig förbättring af wår nuwarande representation. Men Ståndsindelningen bör bibehållas med wal inom hwarje Stånd. Härigenom närmar man sig målet att frandeles införa allmänna wal, hwilket först låter sig göra, sedan de ännu warande olika Stånds-intreßen sammansmält till ett gemensamt national-intreße. Först då är tid att införa allmänna walrätten. Som åtskillige jemknings-förslag redan blifwit aflemnade, utber jag mig Ståndets uppmärksamhet på det, jag nu will framställa. Jag föreslår, att Riksförsamlingen

må utgöras af 4 Stånd, Ridderskap och Adel, Preste-, Borgare- och Bonde-Stånd; att de 3 förstnämnde Ståndden hwardera wälja 50 Ledamöter, samt Bonde-Ståndet 100. (Denna proportion anser jag wara ganska rigtig, emedan wårt Stånd både i folkmängd och förmögenhets-wilkor är öfrige Ståndden i nämnde förhållande öfwerlägset). Att Bonde-Ståndet bibehåller sin gamla walrätt och walsätt, att inga sjelfskrifna Ledamöter finnas i Riksförsamlingen; att öfwerläggningarne ske på ett rum eller kammare; samt att således hwarken det Fransyska eller Engelska Parlamentar-Systemet hos oß införes, hwarifrån jag ber Gud bewara wårt kära fädernesland.

Per Östman från Wester-Norrland, skriftligen:

"Ehuru jag icke tilltror mig ega den fullkomliga Statsmannakunskap, som wore nödig för att rätt kunna bedöma följderna af det nu utaf Höglofliga Constitutions-Utskottet framlagda förslag till ändring i Representations-sättet, har jag likwäl, wid genomgående deraf, funnit åtskilligt anmärkningswärdt. I 1 §., 1:sta Mom. heter det: "Walrätt tillkommer Swensk Man, utan afseende på privilegierad eller oprivilegierad stånd och jord." Derigenom skulle uppkomma de så kallade allmänna walen, hwilka leda derhän, att innehafware af privilegierad jord kunde komma att representera den oprivilegierade, hwars tyngder den förre lika litet känner, som han för egen del skulle wilja deltaga deruti. Denna princip kan jag icke gilla, så länge all jord icke är lika beskattad, hwilket efter min tanka, just bort utgöra grundwilkoret för Representations-förändringen. Så billigt och rättwist det än wore, att all Swensk jord, såsom lydande under samma styrelse, finge widkännas lika beskattning torde detta ändock komma att tillhöra kommande tiders åtgärd, ty under närwarande förhållanden lärer wäl ingen

hufwudsaklig förändring med rättwisa låta sig werkställas; hwarföre jag ej med min röst kan lemna bifall till de allmänna walen, hållandes jag före, att samma ståndsfördelning som hittills egt rum, äfwen hädanefter bör bibehållas; äfwensom jag yrkar, att 11, 15 och 17 §§ uti nuwarande Riksdags-Ordning måtte oförändrade qwarstå, till deß en jemnare beskattning blifwit åwägabragt.

Uti samma § af Utskottets förslag heter det widare, att de å landet som ega till 250 R:dr Banco uppskattad egendom wid wal af Representanter ega en fjerdedels röst. Då således de, som innehafwa ett derunder stigande wärde, äro helt och hållet uteslutne från walrätt, och Kammarwerkets lemnade utdrag öfwer uppskattade wärden i provincerna upplyser, att inom den ort, hwars Representant jag är, ej mindre än 851 skattdragare äro innehafware af till mindre än 250 R:dr B:co uppskattadt wärde — och öfwer hela Riket, hwilken betydlig del af den beskattade jorden komme ej att uteslutas från walrätt och således wid beskattningen blifwa dömd ohördan! då frågar jag, hwari den styrka består som man genom detta nya förslag welat gifwa Statskroppen, och huru 57 § Regeringsformen, der det heter: "Swenska folket eger att sig sjelf beskatta," hålles i helgd. Denna grundsatts kan jag alldeles icke gilla, utan anser hwar och en, så länge han betalar grundskatt till Staten, det må wara för till högre eller lägre wärde uppskattad egendom, i samma mån, lika berättigad att wälja Representant och sjelf wäljas, då frägd och ålder det medgifwa, i hwilket sednare fall jag gillar Utskottets förslag, då walen ske ståndswis.

Beträffande sjelfwa arbetsordningen, eller sättet för ärendernas beredning och afgörande, hwilket werkligen är

mycket tidsödande och derigenom åsamkande både Staten och Committenter betydlige omkostnader, till icke så obetydlig del mindre nödige; så torde wäl i det fallet en bättre organisation wara af behofwet högeligen påkallad. Huru och på hwad sätt en sådan skulle kunna bäst werkställas, så att den kan motswara sitt ändamål, ligger wäl till någon del utom gränsen för min omdömesförmåga; likwäl skulle jag dock tro, att en skyndsammare arbetsmethod wore werkställbar, utan någon annan rubbning inom de fyra Stånden än att Höglofl. Ridderskapet och Adeln äfwen genom wal utsåge sina ombud, hwilket troligen skulle bidraga till förenkling af Riksdagsgöromålen. Då man nu så högljudt klagar öfwer det närwarande Representations-sättet och Riksdags-machinens makliga gång; så torde en noggran undersökning af orsaken dertill böra föregå, innan man söker afhjelpa denna med skäl öfwerklagade olägenhet. Jag har wid så beskaffade omständigheter föreställt mig Riksdags-kroppen eller machinen drifwen af de 4 stånder likasom en annan mekanisk machin drifwes af de 4 elementerna, och hwilken anses gå mycket trögt och långsamt eller icke swara mot deß ändamål i jemnförelse med hwad den kostar deß egare. Nu torde undersökningen af en sådan machinens tröghet böra ske på det sättet, att man söker upptäcka om någotdera elementet är swagt att tillbörligen werka på machinens inre organer, eller om de sednare äro icke nog ändamålsenligt sammansatta och rigtade för att kunna göra sin effect, då det faller af sig sjelft, att der bristfälligheten är, der bör den afhjelpas. Huruwida det nu lyckats Höglofl. Constitutions-Utskottet att uppdaga, hwari felet egentligen består, torde, kanhända en nog dyrköpt erfarenhet komma att intyga, i fall det nya förslaget antages. Mig synes intetdera ståndet eller elementet wara för swagt att gifwa tillräcklig

styrka åt ärendernas behöriga gång, och om detta warit händelsen, tyckes det wara så mycket mindre lempligt att, med uteslutande af — som jag wågar tro — en fjerdedel af skattdragande jordbrukare, ännu mera förswaga det fjerde ståndet, hwarpå Rikets bestånd alltid har och säkerligen kommer att hwila; således anser jag ingen annan förändring i nuwarande fyra Stånd med fördel kunna åstadkommas, än att Höglofl. Ridderskapet och Adeln äfwen må wälja sina ombud. Och då, på sätt redan är nämndt, intet fel uti nuwarande ståndsfördelning förefinnes, torde hufwudsakliga olägenheten bestå uti Riksdags-machinens inre organism eller sättet för ärendernas beredning, hwilket således bör omskapas för att motswara sitt ändamål; och wågar jag i det fallet tro, att Enkammar- skulle ega företräde framför Twåkammar-systemet, i händelse fördelningen på fyra serskilda rum skulle kunna upphöra, hwarom nu ej torde wara lempligt att mycket orda, förrän Höglofl. Constitutions-Utskottet i detta afseende sig utlåtit. Stockholm den 23 October 1840."

Per Mattsson från Wester-Norrland förenade sig hufwudsakligen med Johan Andersson Lundberg och uppgaf, att uti den Domsaga för hwilken Per Mattsson är representant finnas 1064 egare af hemman med mindre wärde än 250 R:dr.

Anders Normark från Westerbottens Län: Ehuru jag ej förmår inse rätta sättet för tillwägabringande af en förändrad representation anser jag dock en förbättring deraf wara af behofwet påkallad; likasom jag tror rättwisan fordra, att de hittills orepresenterade böra lemnas inträde uti representationen, så wida detta kan låta sig göra utan förnärmelse för dem, som för närwarande ega representationsrätt. Constitutions-Utskottets förslag innefattar i min tanka, det lempligaste representations-sättet, och förlikar allas

rätt. Jag får deremot endast anmärka, att den stadgade walcensus af 250 R:dr är orimlig. I Westerbottens Län finnes 1337 egare af hemman under 250 R:dr wärde, hwilka blefwo uteslutne från representations-rätten. Jag bör ej bortskänka denna rätt. I afseende på 12 § i wal-lagen, förenar jag mig med dem, som yrkat öppen votering. Betänkandet torde blifwa återremitteradt, på det berörde rättelser måtte tillwägabringas.

Normark inlemnade derefter Utdrag af 1837 års Taxerings-Längder, som utwisade det af honom uppgifna förhållande i afseende på hemmanswärdet inom Westerbottens Län.

Eric Nilsson från Jemtland, skriftligen:

"Angående National-representationens ombildning framstäldt af Höglofl. Constitutions-Utskottet uti deß Memorial N:o 38, utbeder jag mig äran i korthet få yttra min åsigt af saken. Jag icke allenast godkänner Utskottets förslag till wal-lag, i hwad den rörer samfällt wal af alla walberättigade, utan äfwen önskar deß antagande, dock med den förändring, att som jag anser det af Utskottet föreslagna minimi Uppskattnings-wärde 250 R:dr för att ega walrätt, wara för högt, och hwarigenom således många tusende hemmansegare komma att förlora denna rätt. Jag wågar föreslå, att detta wärde måtte nedsättas till 100 R:dr och derföre beräknas $\frac{1}{10}$ röst för 150 R:dr wärde, $\frac{3}{20}$ röst, för 200 R:dr wärde, $\frac{1}{5}$ röst för 250 R:dr wärde, $\frac{1}{4}$ röst o. s. w. detta instämmer i det närmaste med hwad Utskottet föreslaget, ty på det sättet blir det en röst för 1,000 R:dr uppskattnings-wärde. Jag wet wäl att flere yrka rösträtt för så liten hemmansdel som helst, samt, att röst bör beräknas efter mantals beräkning, men detta anser jag för olempligt, dels derför, att om till exempel ett 50 R:dr Taxeringswärde

skulle få rösträtt borde en sådan röst icke få beräknas till mer än en tjugondedel ($\frac{1}{20}$) af en hel och detta närmar sig till hårklyfweri och skulle i högst sällsynta fall göra något inflytande på walen, äfwen om alla sådane wore enige, då deraf erfordrades 20 hemmansegare till utgörande af en enda röst. Hwad mantals beräkningen beträffar kan den icke tagas till Norm då fråga är om, att rösta samfällt med egare af Egendomar, werk och Inrättningar, som icke äro åsatte eller kunna åsättas mantals beräkning. Rättwisan fordrar, att äfwen för Städerne uppskattningswärdet nedsättes i samma proportion eller till 200 R:dr.

Så gerna jag önskar, att ifrågawarande förslag måtte antagas med så små förändringar som möjligt, fruktar jag att detta icke sker denna gång: dock hoppas jag, att den uti betänkandet uttalade princip, förr eller sednare gör sig gällande, ty den är werkligen den mest förnuftsenliga. Som jag nyß nämt, att jag fruktar att förslaget icke antages till Grundlagsenlig behandling denna gång, anser jag öfwerflödigt och ändamålslöst att derom widare orda. Stockholm den 27 October 1840."

Öfwerläggningen skulle fortsättas i eftermiddagens plenum klockan 6.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 e. m. Ut supra.

In fidem.

C. G. Cassel.

Plenum kl. 6 eftermiddagen.

§ 1.

Fortsattes öfwerläggningen, rörande Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38, angående National-Representationens ombildning, hwarwid följande skriftliga anföranden upplästes:

1:o Af Stephan Andersson från Stockholms Län:

"Emot Höglofl. Constitutions-UtskottetsMemorial N:o 38, får jag ödmjukligen anmäla min Reservation, rörande den af Utskottet föreslagna wallag samt Representationsombildning och förändring. Genom Utskottets första paragraf som lyder: "de hwilka å landet ega med stadgad Krono-åborätt eller för Embete eller tjenst innehafwa jord, bergsbruk eller annan lägenhet af minst 250 R:dr Banco uppskattningswärde, till 500, ega fjerdedels röst;" hafwa således blifwit uteslutne de små jordegare, som icke ega fastighet till 250 R:dr, de hafwa ingen rösträtt; men deremot de som hafwa Etthundra Tusende Riksdalers och deröfwer, de hafwa sex röster. Utskottets föreslagne walsätt, att rösta efter förmögenhet till Riksdagsman, kan förut gifwa anledning till förmodan hwilka som dertill skola blifwa walda. Deßa blifwa de rika och förmögna som litet eller intet känna hwad den fattiga arbetsklaßen widkommer, eller hwad Kronoskatte-Bonden har för en tyngd af grundskatten till Kronan, hwilken Säteri, Rå- och Rörsegare äro befriade från. Utskottet har äfwen yttrat att de som äro orepresenterade kunde nu inkomma. De må få inkomma ibland de tre Stånden nemligen med Adeln eller Preste-Ståndet äfwenledes hos Borgare-Ståndet. Skatte-Bonden har nu Frälse-egaren med sig uti sitt Stånd, och kan wa-

ra wäl belåten med dem. Som jordegendomarne uti Riket äro uti så stor olikhet till sin grundskatt emot hwarandra, så kan ej eller tiden wara inne, att sammansmälta 4 Stånd till ett.

I anledning af berörde Utskotts, i denna högst wigtiga fråga, uppgifwa förslag för Rikets kommande Ständers Representanters sammansättning, kan jag icke uraktlåta att inför mina Ståndsbröder, i korthet förklara de wådligheter, så wäl för sjelfwa Thronen, som för wårt Stånd möjligen derunder kunna ligga fördolde. Bonde-Ståndet som från äldre tider utgjort ett serskildt Stånd och i alla tider med swett och möda Rikets sjelfständighet bibehållit, äfwen då Riket i nödens stund påkallade räddning; så har Gustaf den I:ste under sin landsflygt, hos medlemmar af wårt Stånd skyddats, och äfwen med hjeltemod blifwit af detsamma understödd då han, uti sin ärofulla seger öfwerwann det Regerande tyranniska wäldet, hwaröfwer Guds ära och lof alltid bör åkallas. Äfwen wårt Stånd har ju alltid tryggats af grundlagarne samt då det med underdånig tillgifwenhet för sina Konungar deraf njutit skydd för de från äldre tider då eller då af illa sinnade åsyftningar, om införande af den Lifländska lagen, hwarigenom den arbetande klaßen kunnat, som kreatur till lifegna försäljas; hwarigenom efterkommande slägter skolat hafwa anledning till hämndens suckar öfwer wårt stoft, likasom fordna Konungars blod, öfwer wåldsamma oförrätter, ropa hämnd och förbannelse öfwer de högre personers förräderi; men wi finna oß wara af wåra nu gällande grundlagar i gmska säker trygghet, så wida wi ej sjelfwe låta oß af smicker från omnämnde säkerhet förledas, hwarföre jag anser att 1809 och 10 års samt 1834 och 35 års Representations-ordning måtte oförändrad bibehållas, då Ståndet kan i lika grundad stillhet

öfwer inkommande Propositioner sina beslut fatta, och önskar afslag af Constitutions-Utskottets förslag N:o 38."

2:o Af Peter Mårtensson från Jönköpings Län:

"Ehuru jag alltid inom mig sjelf hyst farhåga för antagandet af en omskapad Representations reform, helst jag befarade antagandet hufwudsakligen af det skäl att i sådant fall Bonde-Ståndets rätt att i Riksdagsförhandlingarne deltaga, skulle komma att förnärmas eller inskränkas, men af den förökade erfarenhet jag numera wunnit om det närwarande Representations-sättets oformlighet och den stora tidsutdrägt, dryga kostnad, och ringa landsgagnelighet det medförer, kan jag icke annat än af innerligaste öfwertygelse förena mig med dem, som wilja en ombildning och förändring till något bättre af Swenska Folkets nuwarande representation, helst jag nogsamt gjort mig reda derföre, att Bonde-Ståndet för närwarande har wid Riksdags-förhandlingarne mindre att säga, än detsamma enligt naturlig rätt och allmän billighet borde tillkomma, och att således Bonde-Ståndet som är i besittning af större delen af Rikets jord owilkorligen skulle, wid en rättsenlig ombildning af nuwarande Representation icke kunna komma att något förlora, men deremot hafwa allt skäl förwänta en rättwis förökning i sitt inflytande på Riksangelägenheternes behandling och afgörande, wäl wetande, att, om och det skulle bända, att efter en förbättrad representations införande någon gång ett mindre antal af wårt Stånd skulle till Riksdagsmän inwäljas, sådant dock icke i någon mån minskade wårt Stånds inflytande, enär wårt Stånd, med den utsträckta walrättighet det wunne, hade att för sin del, till Riksdagsmän utse skicklige män af hwad Stånd som helst, allenast man wore öfwertygad, att de bewakade Landets hufwudintreße, landt-

manna näringarne; och föranlåtes jag af alla deßa skäl tillkännagifwa mitt hufwudsakliga gillande af de premisser i afseende på allmänna eller så kallade samfäldte wal, som Constitutions-Utskottets i sitt Memorial N:o 38, föreslagit, — men finner mig likwäl wid samma förslag böra framställa följande anmärkningar, i enlighet med hwilka jag önskade förslaget ändradt och rättadt.

1:o Första § uti förslaget till allmän wallag bestämmer walberättigads ålder till 21 år. I likhet med flere reservanter bland Utskottets Ledamöter, anser jag i allmänhet icke nog mognad och erfarenhet wara wid nämnde ålder wunnen, för att deltaga i ett så wigtigt wärf, som wal af dem, hwilka skola Rikets angelägenheter behandla och afgöra, jag yrkar att walberättigads ålder bestämmes till 25 och af samma ofwananförde skäl att walbars ålder fastställes till 30 år. I följd häraf komme ock 7:de §:n i förslaget, att i enlighet med hwad nämndt är, rättas.

2:o Uti 1 Mom. af 1 § har Utskottet föreslagit, att jordegare som skulle för walberättigad anses, borde innehafwa jord till ett uppskattadt wärde af minst 250 R:dr Banco; sådant är obilligt och stridande mot de principer för allmän walrätt Utskottet i sina premißer uttalat. Jordegare, ehuru ringa jordlott han än må innehafwa har dock sitt intreße för jordbrukets bästa; och han bör icke beröfwas rättigheten för det att han föder sig och de sina på en liten jordtorfwa. Jag yrkar för den skull walrättens utsträckande till hwarje jordegare, ehuru liten och till huru ringa wärde som helst hans hemmansdel än må wara uppskattad; naturligtwis under det förbehåll, att walrättens qvantitet, eller röstberäkning bestämmes efter uppskattningswärdet, till hwilket yrkande jag har så mycket mera skäl, som i min hemort finnas mångfaldige fjerdedels mantal, hwilka icke

kunna utarrenderas mot en arrende-afgift af ens 10 R:dr. — Huru stort skulle då deras uppskattningswärde rättwisligen kunna blifwa? åtminstone ej så högt som det Utskottet, såsom minimum för walberättigad föreskrifwet. — Deßa hemmansdelar, som nu åtnjuta walrätt, skulle således, enligt det nya förslaget, från denna rätt uteslutas, fastän de i sin torftighet draga lika, om icke större, tunga som enahanda hemmansdelar, i Rikets öfrige orter. Sådant är orättwist och jag utbeder mig fördenskull afseende å mitt här ofwan i denna punkt framställde yttrande.

3:o Uttrycket Kronobetjent, som i flere delar af Utskottets förslag förekommer, anser jag böra till undwikande af mißtydning, närmare bestämmas.

4:o det i 8 § af förslaget upptagne skäl, att lagligen undandraga sig Riksdagsmannakallet, nemligen att den walde bewistat 2:ne Riksdagar, anser jag så mycket mindre böra kunna såsom giltigt anses, som den, hwilken under 2:ne Riksdagar bewakat sine Committenters intreße så till nöjes att han jemwäl utwäljes, att detsamma äfwen under en tredje ombesörja, naturligtwis måtte under denna förstnämda med den förökade erfarenhet, och wana wid de föregående wunnit kunna ännu bättre än förr skedt wårda sig om sina Committenters och landets allmänna bästa; af hwilka skäl jag också anser uttrycket "eller twå Riksdagar bewistat" alldeles böra utur här nämnde § utgå.

5:o Med det uti förslagets 12 § antagna walsätt, medelst slutne sedlar kan jag ingalunda finna mig nöjd. Öppenhet och ärlighet äro twillingssyskon, och till följe af sin natur älska de ljuset — den falska lömskheten och det illasinnade sweket framwandra sina ränkfulla och slingrande banor i mörkret — det är i det dolda som det onda trifwes —

det goda behöfwer icke skämmas för att låta se sig i synen och derföre styr jag äfwen allt hemlighetsfullt i en så wigtig förhandling som Riksdagsmanna-wal. Ehuru långt ifrån mig att förbise det Högloflige Utskottets goda afsigt med det nu anmärkta stadgande, att nemligen förebygga den swaga skuggrädslan, skulle låta af offentligheten afskräcka sig från att rösta enligt egen oberoende öfwertygelse, kan jag så mycket mindre ingå, på Utskottets åsigter uti ifrågawarande afseende, som jag är öfwertygad eller åtminstone med all tillförsigt hoppas att de primitivt walberättigade utse sådane Electorer, som icke äro rädde, att öppet utsäga sin öfwertygelse, och deßutom wid ett öppet och mänteligt wal, alltid förefinnes en säker controll öfwer huru Electorerne fullgjort det dem gifna uppdrag, då deremot wid wal med slutna sedlar intrigen har öppet fått, att bedrifwa sine spel, serdeles, som det icke är tänkbart utan deremot möjligen ofta nog kan hända att utsedd Elector icke sjelf kan skrifwa — han är likwäl, enligt wallags förslaget twungen, att afgifwa sin röst skriftligen, en annan måste då anlitas för walsedlens skrifwande; men den röstande wet ej (åtminstone ej af egen och säker öfwertygelse) hwars namn å walsedeln finnes — wisa walsedeln för en annan walman wågar han icke, för att ej göra sig skyldig till det i 33 § af wallagen föreslagna answar — han måste således i ordets egentligaste bemärkelse handla uti en så wigtig sak, utan att weta hwad han gör. Af alla deßa anförde skäl, föranlåtes jag yrka, att den ifrågasatte 12 § af wallag-förslaget måtte erhålla följande lydelse: "Sådant "wal sker af de för hwarje waldistrict utsedda walmän-"nen antingen muntligen eller medelst wid waltillfället "framgifwande enkla och öppna sedlar, af hwilka hwar-

"dera

"dera bör innehålla så många namn som waldistrictet "äger sända Riksdagsmän. Walman, som wid wal-"tillfället icke personligen når är, äger icke rätt röst-"sedeln afgifwa."

6:o Anser jag mig böra wid förslagets 34 § anmärka att wid föreskriften, "att ingen, som icke i walet deltagit eller dermed har befattning må wid wal närwara," bordt bestämdt utsättas Riksdagsmanawal, på det icke mißförstånd måtte komma att ega rum, samt tillempas äfwen wid walmanswal som ske å allmän Sockenstämma, derifrån allmänna bruket och häfdwunna sedwanor förbjuda, att utwisa den åhörare, som sig skickeligen och anständigt uppför. Af alla deßa skäl och anmärkningar yrkar jag återremiß af betänkandet."

Häri instämde Jonas Andersson från Jönköpings Län.

3:o Af Johannes Pettersson från Elfsborgs Län:

"Det skulle wißerligen kunna synas som begagnade jag min yttrande rätt i oträngdt mål, då jag nu tager mig talan i en sak, hwaruti redan tillförne, både här och annorstädes så mycket blifwit ordadt och möjligen ännu mera tänkt, men i hwars djup äfwen den skarpaste blick ändock icke med ofelbarhet kunnat inträngs. Ämnets wigt torde dock göra förlåtligt om äfwen den minst talträngde känner en oemotståndlig håg att deri höja sin röst, om den ock med många tusende andra nu förgäfwes bortdör bland de qwarstående ruinerna efter wår förfallna Samhällsbyggnad, hwars fyra hörnstenar hafwa sjunkit undan den öfriga grunden, och tak remnat så att deß skröpliga innandöme nu klarligen skönjes äfwen från nedersta trappsteget. Länge kan den icke trottsa

tidens makt; man må förbättra och hwitmena den bäst man will, den är och blifwer likwäl den döda formens grift, som förr eller senare störtar tillsammans; och deß fall kan warda stort. Bäst är derföre att med warsamhet rifwa den helt och hållet, i grunden. Constitutions-Utskottet har gifwit ritningen till den nya byggnaden i fri och ädel stil utan några wapenornamenter eller målade klosterfenster, som skymma bort ljuset och upplysningen för den stora församlingen. Ren Fosterlandskänsla utgör summan af kostnadsförslaget. Hwilken af oß är icke beredd och willig att deraf offra sin skärf! Uti hwad jag sålunda andragit har jag lagt min till de mångas, som dela den öfwertygelsen: att fäderneslandets sanna wål beror på ombildningen af wår representation. Denna tro hoppas jag en gång skall blifwa lefwande och bära frugt om ej förr än på wåra barnbarns grafwar. 1840 års politiska utsäde torde gifwa mycken skörd; och "när andena kommer skola skördemännen prisa dem som sådde." Efter att hafwa förwarat denna min trosbekännelse åt efterwelden, som skall döma öfwer hwad i denna sak blifwit tillgjordt äfwen af den ringaste bland folkets ombud är jag tillfreds med mig sjelf; och glad i wedwetandet att hafwa uppfylt min pligt, inskränker jag mig till det korta förklarande det jag anser; att Riksförsamlingen bör utgöras af endast en Kammare till utrotande af alla Stånds intreßen, till beredande af mera grudlighet i ärendernas bedömande, samt lättnad och fortgång i deras handläggning; att wälrätten för jordegare å landet må utsträckas längre än Utskottet, med förbiseende af det å wißa orter utwidgade hemmans-klyfningssystemet och existerande låga jordwärde, bestämt; att waldistricten icke må tilltagas större, än att från hwarje må sändas endast en Riksdagsman, om hwars medborgerliga egenskaper de

wäljande då kunna ega egen kännedom; och slutligen att wal af både walmän och Riksdagsmän må, såsom det egnar och anstår den Swenska redbarheten, ske öppet.

Deße äro mina tankar, som jag ej ensam hyser, och jag lemnar dem till den uppmärksamhet Utskottet kan anse dem förtjena."

4:o Af Johannes Christoffersson från Kronobergs Län yttrade:

"Ehuru detta förslag till wallag i afseende å representationsrätten, är af widlyftigt omfång och deß tillempning må hända lättare för efterwerlden, än närwarande generation att bedöma, så har det icke undfallit äfwen min ringa förmåga att förnimma de wådor, som detta förslag ganska åskådligt innebär. Synnerligast har jag fästat min uppmärksamhet wid några §§, hwilka jag i deß närwarande skick icke kan bifalla. Men som denna fråga är wigtig, och detta förslag widlyftigt, så har jag icke tilltrott mig att muntligt utweckla alla de anmärkningar, som jag emot Utskottets förslag ansett mig pligtig att anföra, utan har uppsatt de anmärkningar skriftligt för hwilka jag nu tager Ståndets tålamod i anspråk.

"Det widlyftiga förslag angående representations-förändring, som Constitutions-Utskottet under innewarande Riksmöte utarbetat och till Riks-Ståndens pröfning framlagt, har äfwen jag, efter ankomsten från erhållen permission, nu äntligen genomskådat. Att detta förslag medfört mycket arbete och möda, samt innebär och åsyftar goda ändamål, är ganska lätt att inse. Men att detta, lika med många andra menniskowerk, är fel och brister underkastadt; det både bör och måste ursäktas. Den gamla byggnad, som nu utgör grunden för wår representation, har äfwen många brister, som länge warit insedde och borde af-

hjelpas; — den tunga och långsamma marche som widlådar arbets-ordningen, genom fördelning på fyra Kamrar, förorsakar icke ringa utdrägt af wåra Riksdagar, samt fördubblar de kostnader, som både Stat och enskilde medborgare derigenom få widkännas. Den stora mängd af medborgare, som för närwarande icke ega representations-rätt i Swenska Lagstiftningen, företer icke heller en ringa brist. Deßa hufwudfel har Utskottet, genom det nya förslaget, söft att undanrödja, på ett sätt, som, enligt min åsigt åstadkommer flere andre i stället.

Utskottets förslag i första §. föreskrifwer nemligen: att man å landet måste ega hemman till minst 250 R:dr Banco uppskattadt wärde, för att wara walberättigad och walbar. Ett så högt minimibelopp som Utskottet dymedelst föreslagit, skulle, i följd af den successiva hemmansklyfningen, som åtminstone uti min ort är rådande, utesluta minst en fjerdedel utaf den allmoge, som nu är berättigad att deltaga i wåra Constitutionella bestyr och lagstiftning. Mig synes det stridande mot all billighet att utesluta en så stor del medborgare ifrån en deras dyrbarste rättighet, den de af sina Förfäder ärft, och som denna medborgareclaß från älsta tider innehaft, endast och allenast för det icke den lyckan fallit på deras lott att förwärfwa eller ega lika stor förmögenhet som deras likar. Jag will härwid hemställa om ej t. ex. åtta eller flere delegare uti ett och samma hemman utgöra lika, om icke större, skattebidrag till Staten, än en annan, den der ensam eger lika så stort Hemmanstal som de tillsamman. Jag will fråga hwad rättwisa innebure det, om man genom ett så halsbrytande språng, helt och hållet uteslöte en så stor del medborgare ifrån sina i grundlagen förwarade rättigheter, och bibehölle dem endast wid den allmänt tryckande skyldigheten att bestrida wåra gemensamma Stats-utgifter.

Rättsenligt måste man swara, att detta wore ett wåld, som lagstiftande makten inför nationen och efterwerlden aldrig kunde förswara. För min del har jag hwarken wilja eller rätt att så knapphändigt bortskänka en af mina Commitenters dyrbarste rättigheter, dem mina företrädare på denna plats uti föregående århundraden förswarat.

Utskottet har i 17 §. föreslagit, att hwarje prestgäll skall inom waldistrictet utse en walman för femhundra personers folkmängd, och i 1 §. bestämt att derest icke så stort antal personer inom Prestgället finnes, detta i senare fallet skall wara pligtigt att förena sig med ett annt Prestgäll. Härwid will jag endast erinra hwad swårighet och absolut hinder, som nödwändigt måste wid en så beskaffad händelse möta, derest icke båda Prestgällens folkmängd blefwo ense att förena sig om en och samma walman.

Widare har Utskottet föreslaget, att waldistrictet till Riksdagmän skall utgöras gemensamt på ett ställe af helt Län. Om man härwid erinrar sig huru föga allmogen, uti ett så widsträckt omfång känner hwarandras person och duglighet, och deßutom föreställer sig, att split och söndring emellan de röstberättigade inom Bonde-Ståndet skulle inträffa, belst och enär deße wal skola existera med slutna sedlar, derutinnan allas tankar äro förwarade inom det hopvrullade papperet i stället för en offentlig yttring; — så will åtminstone för mig synas som så Bönder komme hädanefter att bewista Riksdag.

Ehuru jag ganska wäl inser, att Bonde-Ståndet icke innehar så stor del och rösträttighet uti Lagstiftningen, som detsamma bordt tillkomma i följd af folkmängd, innehafwande egendomswärde, och utgörande skattebidrag; så kan jag likwäl icke tilltro det nya förslaget att bereda större fördel. För min del kan jag således icke gilla de allmänna walen, som Utskottet föreslagit, åtminstone

icke i enlighet med förslaget uti deß nuwarande skick, emedan jag anser wår tid ingalunda mogen till en sådan total omstöpning af wårt närwarande representationssätt, hwilket dock i sig innebär flera brister, såsom jag förut omnämnt, och tarfwar förbättring. Jag skulle derföre önska att man till en början sökte bota deßa brister, på ett lempligt sätt, likwäl så, att den gamla byggnaden och grundwalen icke helt och hållet störtar, hwilket skulle wara wådligt så länge olikheten i upplysning, förmögenhet och intereßen de serskildte medborgareclaßerna emellan ännu är så stor. Jag skulle derföre anse lempligare, om man, med bibehållande af Ståndswalen, stadgade, att ingen medborgare han må tillhöra hwad Stånd som helst, må, utan föregånget wal, winna inträde i Riksförsamlingen, och således ingen sjelfskrifwen blifwa Riksdagsman, antingen till följe af börd eller innehafwande Embete; att de medborgare, som för närwarande äro från representations-rätten uteslutne, måtte få deltaga uti Lagstiftningen och inträda i det Stånd, till hwilket de rätteligen höra, dock så att Bonde-Ståndet alltid förblifwer wid sin nuwarande rätt, intill deß ett anwändbart förslag framlägges, uti hwilket inga medborgare uteslutas och derigenom Bonde-Ståndet erhölle så widsträckt rösträtt, som motswarar deß andel i Swenska jorden; samt att slutligen arbetsordningen må blifwa sådan, att tidsutdrägt med Riksdags-förhandlingarne må undwikas. Slutligen får jag förklara att jag på intet wilkor medgifwer allmän walrätt, med mindre Utskottet framlägger ett sådant förslag, som säkert betryggar alla nu representerade medborgare af jordbrukande claßen wid deras innehafwande walrätt, samt åstadkommer de rättelser, som jag uti anförandet för öfrigt yrkat.'

5:o Af Gustaf Petersson från Östergöthlands Län:

"Sedan under Trettio års tid, man ständigt talat om nödwändigheten af en förändring i wår representation, såsom det första wilkoret för en ny sakernas ordning, första wilkoret för en förändring och förbättring i alla förhållanden, har man äntligen nu kommit från tal till handling. Det har efter flere enskilde personers bemödanden i detta ämne warit innewarande Riksdags Constitutions-Utskott förbehållet att först framlägga för Swenska folket ett swar på den så länge omtwistade frågan, — att framstå oförfärad för alla smädeskri det skulle nedkalla öfwer sig från deße otalige som frodas och hafwa sitt anseende endast genom stamtaflor och sköldemärken, — som hafwa sin existens endast genom den splittring och söndring medborgare emellan som uppkommer och underhålles genom indelning i Stånd och claßer — från dem, som så sammanwext med de fördomar, hwarå de uppammats, att de icke kunna tänka sig en folkrepresentation utan fyra Riks-Stånd, och sist och förnämligast från denna liga, som född med en obegränsad maktlystnad, på allt sätt söker slå under sig allt inflytande, all makt och alla äreställen, och som icke will begripa att den egentliga makten tillhör folket, och då den utöfwas genom den myndighet folket gifwit sitt uppdrag härtill, eller Regeringen, den endast bör utöfwas på det sätt, som Regeringens Commitenter, folket önskar; det har som jag sagt warit innewarande Riksdags Constitutions-Utskott förbehållet att framstå oförfärad mot alla hotelser och smädeskri från deßa maktlystna, och, efter ofantliga ansträngningar, i trotts af cabaler och hinder, framlägga för folket ett förslag, som skulle nyföda wårt Statsskick, gjuta must och kraft i den gamla aftynade Statskroppen, och sprida glädje och förnöjelse bland medborgarne. Ära ske Utskottet för

deßa ädla bemödanden! Historien, hwars skarpa blick ingenting undgår, skall en gång upptecknа denna deß seger, som, obemärkt och stilla, genom träget arbete, skarpt omdöme och fast orubblig wilja tillkämpats inom fyra murar; och man skall med tacksamhet och hyllning nämna namnen på de personer, som dödade Ståndssplitet, sammangjöto till enhet den fyrdelade nationen och hos densamma inpräglade, att Swenska folket är ett — icke fyra, fem sex eller sju, med ett ock samma intreße — alla individernas wäl men icke med fyra Stånds partiers eller delars mot hwarandra stridiga intreßen. Jag har skänkt mitt bifall åt Utskottets nu framlagda betänkande i hwad sjelfwa hufwudprinciperne angå: enkammar-system och allmänna wal. Fördelarne af enkammar-systemet först och främst framför Stånds-fördelningen och dernäst framför twå eller trekammar-systemet har redan af åtskillige talare och skriftställare, och serdeles uti detta Constitutions-Utskottets betänkande, blifwit så klart och tydligt ådagalagde, att, för alla dem, som wilja begripa, intet twifwel härutinnan kan ega rum. Wi ega för öfrigt i denna fråga ett talande bewis i erfarenheten om wårt Brödrafolks Norriges representation. Icke afhöres der denna spänning mellan regering och representationen, som genomgått åtskillige af wåra Riksdagar, ehuru den först wid innewarande Riksmöte antagit en mera tydlig form, i följd af å ena sidan regeringens underlätenhet att rätta sig efter folkets wilja, och, å den andra de walde representanternes oförfärade mod, att högt uttala folkets protest och mißnöje med en sådan styrelse; icke inträffar i Brödra-Riket att den ena Statsmakten kan rätta sig så litet efter den andra att den till exempel i anslagsfrågor disponerar betydliga summor till helt andra ändamål, än de blifwit beslämda af den Statsmakten, som enligt grundlagen, ensam är berättigad att bestämma, huru mycket af folkets penningar som får anwändas och till hwad ändamål. Icke skulle hos Brödra-folket den ena Statsmakten mot den andra wåga wisa en sådan motsatts till allt som kallas granlagenhet och aktning, att den wid Riksförsamlingars upplösande tilläte sig, utdela en werklig skrapa åt densamma; — jag will endast återföra i ert minne, huru för få år sedan, då den Norrska Regeringen öfwerraskade Stor-Tinget med en hastig upplösning, hwilket wäl strängt taget kunde wara Regeringens rättighet, men dock war stridande mot landets sannskyldiga nytta, Stortingets första handling war att ställa sin Minister under tilltal för det denne icke med kraftiga föreställningar satt sig emot sådant, hwarföre han äfwen dömdes till ett betydligt bötes-belopp. Jag behöfwer icke härtill nämna det ringa afseende, wår regering tror sig kunna fästa wid alla Ständernas så kallade "önskningsmål," hwilka ofta på de knapphändigaste skäl, stundom på alls inga, förkastas, stundom begrafwas af dam och stoft under 4 och ¾:dels års tid, för att på den sista återstående fjerdedelen innan nästa Riksdag i hast afspisas. Endast under en sådan representation, som wår kan dylikt inträffa; med En kammare wore det föga tänkbart; den skulle kunna gifwa sina beslut nog anseende, nog wigt och den skulle äfwen, i händelse af liknöjdhet och förakt för deßa beslut, kunna förskaffa sig en upprättelse som wi med wår representation wid denna Riksdag fett wara alldeles fåfängt att begära. Principen af allmänna wal är, efter hwad tillräckligen blifwit wisadt, den enda, som kan tillfredsställa alla önskningar, allas fordringar. Intet intreße blir härigenom förnärmadt eller förbigånget och på samma gång, Utskottet medgifwer personligheten sin tillbörliga rätt, att inwerka på de allmänna angelägenheterne,

har det äfwen iakttagit och bewarat den större förmögenhetens och rikdomens rättighet till större inflytande, genom tilldelande af flere röster — ett inflytande, som, såsom en utmärkt Ledamot af Constitutions-Utskottet yttrat, den större rikdomen och högre bildningen derförutan alltid skola weta att skaffa sig. Att yttra mig widlyftigare om sjelfwa principerne för Utskottets betänkande, anser jag för både öfwerflödigt och onyttigt, emedan det endast skulle borttaga dyrbar tid. Jag anhåller nu blott få fästa eder uppmärksamhet på en annan sak, eller på hwad öde som troligen förestår den af hela nationen med så mycken wäntan motsedda ombildningen af wår representation. Åtskillige öfwerläggningar hafwa redan förewarit på Riddarhuset i denna wigtiga fråga. Utmärkte och snillrike personer hafwa yttrat sig. Långa tal, djupsinniga tal, obegriplige tal hafwa blifwit hållne; "Fäderneslandets wål" har derwid warit en allmän lösen, har åberopats utaf alla, så wäl dem, hwilka hyllat nyare tidens, på förnufträttens fordringar byggda läror, som dem, hwilka med seg ihärdighet kämpat för bibehållande af det gamla och motsatt sig hwarje förändring såsom wore den omöjlig. Fäderneslandets wäl och nytta hafwa alla haft på tungan: det bör likwäl icke wara swårt att inse hwilka som menat ärligt eller ej. Af hwad under alla deßa öfwerläggningar yttrats, kan man lätteligen inse från hwilket eller hwilka Stånd den nu här förewarande frågan, skall erfara största motståndet, nemligen först och förnämligast från Ridderskapet och Adeln och näst derhos från Preste-Ståndet. Det kan af flere skäl icke förundra någon att Ridderskapet och Adeln i första rummet skulle sätta sig emot det nu af Utskottet framställda förslaget. Detta priviligerade stånd, hwilket af ålder ansett sig född till alla Statens högsta wärdigheter, ensam

arfwinge till alla äreställen, all makt inom samhället, all höghet, alla njutningar och företräden, har såsom erfarenheten wisat, alltid warit det, som satt sig emot hwarje försök att göra den af naturen gifna lag gällande, att alla menniskor äro födda lika; — och det har warit just detta Stånd, som, genom sin motspänstighet mot förnuftets fordringar, i andra länder frambringat de wåldsamma skakningar och revolutioner, hwilka börjat med att först störta Adeln och derefter slukat otaliga andra offer — ty sedan en revolution en gång kommit i gång, och wändt sig till det onda, är den icke så lätt att hejda. Näst Ridderskapet och Adeln har det häftigaste motstånd mot den nu föreslagna förändringen kommit från Preste-Ståndets sida. Detta är wißerligen mindre begripligt. Orsaken kan endast tillskrifwas ett mindre klart medwetande af det Högwördiga Ståndets betydelse och moraliska inflytande, eller medwetandet att, derest det ej funnes ett fyrkammare-system wiße som nu kunna anse sig sjelfskrifne representanter, icke skulle blifwa kallade, och detta medwetande innebär just det tydligaste bewiset att deße icke böra wara representanter. Men wid aldrig så litet begrundande inses lätteligen, att en prest, som eger den aktning och förtroende, man kan fordra af Religionsläraren för ett upplyst förstånd och en god och redlig wilja, samt dertill den öfwerwigt som öfwerlägsna kunskaper och omfattande insigter meddela en sådan framför många andra, egnar sig att föra folkets talan och bäst kan utföra deß sak, och att en sådan säkert kan wänta sig kallelse framför andra oerfarne, mindre kunskapsrika eller pålitliga. Ty den som till exempel har en sak, en rättegång, som är för honom af wigt, han söker wäl den erfarnaste och skickligaste advocat, i stället för en oerfaren och oskicklig. Bör det derföre förundra någon, om

man intogs af en känsla af sorg och owilja, då man hos det Högwördiga Ståndet af de långa skrifterna, fulla af granna ord och talesätt, deruti wår fyrdelade representation liknades wid wördnadswärda träd, uppwexta ur wår jord, hwars åldriga krona gaf oß skugga, wackra blommor, goda frugter, och Gud wet icke hwad allt för wackra liknelser — ungefär erfor: att allting är braf som det är, att wi icke kunna reda oß utan wåra Stånd med mera; om man hörde något medgifwande, besiod detta på sin höjd deruti, att man antingen skulle complettera wåra fyra Stånd med dem som icke nu äro representerade — på ett sätt som nästan skulle blifwa omöjligt att utföra, eller medgafs att man på sin höjd skulle wälja Ståndswis; Stånd skulle det i alla fall wara: Sannerligen, för det enfaldiga Bondförnuftet lät det, som man talade allt för mycket för Stånd, men för litet förstånd.

Det är således efter mitt förmenande, från detta håll föga att wänta för framgången af den goda saken och jag förmodar att nationen en gång skall weta hålla dem räkning som satt sig emot hennes ifrigaste önskningar. Det blir derföre så mycket nödwändigare, att de begge walda och oprivilegierade Stånden måtte omfatta det nu förewarande betänkandet till sina principer och antaga deße såsom yttringar af sin gemensamma wilja. Derigenom statuerades för framtiden ett stort, ett wigtigt exempel. Ty säga hwad man will, representera likwäl deßa begge Stånden, nationen, och utgöra folkets werkliga ombud. Det har allt för ofta blifwit wisadt att Preste-Ståndet representerar endast sina privilegier, lika som Ridderskapet och Adeln endast sina.

För att icke onödigtwis utdraga tiden genom att upprepa hwad som af hundrade andra redan är wordet sagdt, ty något nytt torde wäl näppeligen kunna sägas i denna

så mycket omtwistade fråga, will jag för denna gång inskränka mig till det yttrande, jag redan afgifwit i sjelfwa hufwudsaken, nemligen till bifall af de stora principerna, som blifwit uttryckte i Betänkandet: **Enkammar-systemet** och **Allmänna wal**, förwißad, som jag är, att anmärkningar mot detaillerne, mina förutan, icke torde uteblifwa. Den anmärkningen will jag likwäl framställa, att, då Utskottet i 1 §. 1 momentet af den föreslagna Wal-lagen antagit 250 R:dr såsom minimi-belopp af wärdet å jord, bergsbruk eller annan lägenhet på landet, såsom medförande walrätt, Utskottet förbisett, att en mängd besutne jordegare på mindre hemmantal, hwilka nu ega rösträttighet skulle helt och hållet derifrån uteslutas; och jag will derföre föreslå att detta moment blifwer så förändradt, att hwar och en må wara walberättigad, som endast egde en, wißt mantal åsatt, hemmansdel, hurn liten denna ock måtte wara, så wäl till hemmantal som taxering, äfwensom jag instämmer med dem, som yrkat en större usträckning i Städernes walrätt.

Jag slutar detta mitt anförande med de warmaste önskningar, jag wågar icke säga förhoppningar, för en god framgång åt detta förslag, utan all twifwel det wigtigtigaste, som under någon Riksdag, sedan det nya Stats-skickets införande, blifwit öfwerlemnadt till Rikets Ständers pröfning."

Härmed förenade sig Anders Andersson från Östergöthlands Län.

6:o Af Lars Petersson från Blekinge Län:

"Jag har uti förhand warande Riks-angelägna fråga i så måtto förut yttrat mig, att jag instämt med Brodren Lars Nilssons från Blekinge i ämnet ingifna skrifteliga an-

förande, och borde således icke tagit Hederwärda Ståndets tålamod eller tid i anspråk, heldst naturen icke skänkt mig de parlamentariske gåfwor, som många af mina Ståndsbröder ega. Med erkännande af denna min oförmåga och under fullt medwetande att det är bättre att tiga än att illa tala, har jag också under Riksdagens lopp uti mindre wigtiga frågor iakttagit tystnad under det jag warit åhörare af wiza widlyftiga resonnementer föga wärda att skrifwas eller låta tryckas; men i följd af detta ärendes betydenhet och i wåra samhälls-förhållanden djupt ingripande wigt, och serdeles med anledning af de stora förhoppningar, som måhända ett och annat af de Respective Med-Stånden göra sig deraf, nemligen, att Bonde-Ståndets representations-rätt genom antagande af Constitutions-Utskottets förslag till allmänna Wal-sättet ꝛc., skall, ehuru lysande och förmånligt för wårt Stånd det än må synas på papperet, dock till intet göras eller åtminstone, genom de öfrige folkclaßernes högre bildningsgrad och andra allmänna förhållanden, så förswagas, att detta Stånd skall omsider utgöra endast en nullité i Riksförsamlingen och deß många maktpåliggande bestyr och öfwerläggningar, och hwilka sköna förhoppningar redan sistlidne Lördag af en Constitutions-Utskottets Ledamot och inflytelserik man inom Högtärade Borgare-Ståndets Plenum, till föga tröst för wårt betryckta Stånd, högt uttalades, tager jag mig nu anledning att hos Eder mine wärde Ståndsbröder, som ega större insigt och urskiljningsförmåga uti denna betydelsefulla fråga, än jag, wördsamt och wänligt anhålla, det, wid behandlingen deraf, all möjlig aktsamhet widtages för att icke släppa ur händerna, och må hända för alltid förlora den dyrbara klenod, och den säkraste garanti Swenska Bonden för sin existence eger uti deß Representations-rätt. Ja! låtom oß förwißa oß och säkert förwißa oß

om något bättre nytt Representations-sätt innan wi tillspillogifwa det må hända både med skäl och oskäl öfwerklagade, gamla, lika snöpligt som Esau förlorade sin förstfödslorätt. Wi böra besinna, att detta blifwer ett steg att taga, hwaruppå icke allenast samtida utan ock kommande slägters wål eller we beror. Om jag uti denna handling, till Folkets förtryck och mißbelåtenhet wetterligt medwerkade, hade jag illa uppfyllt mitt kall och det förtroende mina hemmawarande Committenter mig lemnat, och jag skulle aldrig anse mig wärdig att mera hälsas utaf dem.

Långt ifrån mig att bestrida, att en förbättrad reform uti wår Representation är af behofwet högt påkallad; och för min del anser jag derutinnan wara redan ett stort steg taget, om de ännu orepresenterade folkclaßerne bland de mindre befolkade Riks-Stånden inrymdes samt enklare, genare och mera ändamålsenliga former för Representationens arbetssätt kunde tillwägabringas; dock icke under något wilkor som har anspegling af att minska Bonde-Ståndets fjerdedel uti representationen. Till denna Representaions förbättrande skulle mycket bidraga om den mening fick göra sig gällande och antoges, att ingen, bland hwilket Stånd som heldst, wore wärdig Representant som icke af folkets förtroende wore dertill kallad, således hwarken börd, anor eller embeten göra någon dertill berättigad; men härutinnan hafwa wi mera att önska än hoppas, emedan de maktegandes privilegier icke lära utan motswarande surrogat efterskänkas, och det blir troligt, först i en aflägsen framtid man får skörda frugter af ett så herrligt werk, om det någonsin kan nå sin fullbordan. Med inskränkning af widare yttrande i frågan will jag blott tillkännagifwa att jag widblifwer min förut fattade mening, under öppet förklarande, att jag utan fruktan för den skarpa förkastelsedom den wärde Stånds-

Ledamoten Bengt Gudmundsson med flere af Stånds-bröderne, som uti hans yttrande sig förenat, afkunnat äfwen mine och andre af de Medbröders tänkesätt, som icke äro älskare af ett äfwentyrligt nyhetsbegär, helt och hållet ogillar de föreslagne allmänna walsätten i den form de äro framställde och yrkar således återremiß af Högloflige Constitutions-Utskottets Betänkande N:o 38, emedan glansen af de ljusa Statsmanna-blickar, som förberörde wärde Ledamöter tro sig ega, och låta påskina, har lyckligtwis icke ännu kunnat hänfört eller rättare, wilsefört mig, att obetingadt och utan desto grundligare och öfwertygande skäl fränträda min förut uttalade mening i detta wigtiga ämne."

7:o Af Johan Olof Widegren från Östergöthlands Län:

"Mine Bröder! Jag borde ej trötta Edert tålamod i ett ämne, som förut icke allenast inför alla Riks-Ständen gemensamt på Riddarhuset, utan ock på detta rum tyckes hafwa blifwit så mångfaldigt och fullständigt, men tillika ock rättwisligen så mångsidigt afhandladt och discuteradt, men jag har äfwen några upplysningar, och om jag så får säga uppmaningar, som jag icke kan fördölja eller med tystnad förbigå.

Det har förwånat mig att röster bland detta Stånd skulle finnas; som ännu wilja widhålla, och ännu mer söka förswara den gamla Stånds-Indelningens tjenlighet och förträfflighet för wårt land. Jag beder derföre deße ifrare för det gamlas bestånd, kasta en blick tillbaka på den tiderymd under hwilken denna Representation fortwarat. Hwad har till landets fördel dermed blifwit uträttadt? Hafwa wi icke af Historiens wittnesbörd inhemtat att den beprisade Claßindelningen till en början war fal för utländskt guld, och ledde

ledde till Parti-strider; att den förswagade Konungamakten, att den befordrade förderfliga, för Nationen och deß gamla krigsära wanärande fälttåg mot wår Östra granne och på Pommerns slätter; att den äfwen under segrarne 1788 och 1789, genom förräderi och skamlös wägran att lyda en Konungs bud och befallningar räddade en hufwudstad, upprest af en stor furste på en af wåra odödlige Konungars aftagande krigslycka; att den slutligen förswagad, af samma Konung (Gustaf den 3:dje), så att blott namnet af Ständer war qwar, förde till ett enwälde, hwars frugter wi fått skåda i en störtad dynastis regering, då en tredjedel af wårt land eröfrades, deß söners lif spilldes, ej i slagtningarnes tummel, utan genom brist på plan och sammanhang onyttiga färder kring riket och på hafwen, utsatte för swält, och saknade lifwets nödwändiga behof; wåra financer uttömdes, och rikets räddning war nästan ett underwerk. Hwad har wår 4-delade Representation efter det nya Stats-skickets införande warit? Har den kunnat bringa den i grundlagen föreskrifna Rådgifwarnes answarighet till sanning? Har den icke werkat efter ett 26-årigt fredslugn från hwarje Riksdag förökade skatter? Har den kunnat förmå att återställa yttranderätten i det skick, som med tryckfrihetslagens införande åsyftades? Har den dämpat den öfwerhandtagande militairluxen, ej blott i antalet utan i uniformernes beskaffenhet? Har den uttalat sanningens språk inför Thronen? Har icke Nationens wälmåga snarare af än tilltagit? Har icke en ny claß, smyckad med det nymodiga namnet af proletärer uppstått i samhället, som wäcker stort bekymmer hos fosterlandswännen, och här aldrig förut warit känd? Flere omständigheter att förtiga. Med blicken härpå anser jag ingen af Oß mine Bröder! böra tweka om behofwet af en

Representations-förändring. Men torde någon säga, skall det nya medföra bättre frugter än det gamla? Swaret härpå tror jag icke blifwa swårt att afgifwa. Wi weta att Borgaren och Bonden äro de, som måste utgifwa, träla och betala; de båda privilegierade Stånden åter att taga för sig, att söka, i hwad de kunna, förskaffa sig större inflytande, större inkomster, större ära derigenom att de stå närmast Thronen. Att således deras intreßen äro alldeles stridande emot de närande claßernes, bör ingen förundra sig öfwer: och månne med den menniskan medfödda swagheten, om wi woro i deras ställe, wi icke hyste samma åsigter? men äfwen deße Stånd, jag nämner det med tacksamhet, hafwa låtit fosterlandskänslan wakna, och insett att en förändring är behöflig; att tidsandan, opinionen och nationen högt ropar om denna förändring; att den förr eller sednare, om äfwen ännu i ett tiotal af år uppehållen, framkommer mäktig och oemotståndlig, och således bör ju förr destohelldre få inrymme. Bör då wäl wårt Stånd, wid denna Riksdag så högaktadt för sitt frisinne och enighet, stänga dörren till för den efterlängtade gästen? Jag kan aldrig föreställa mig det; förr böra wi med glädje inlåta den, med den fulla öfwertygelsen att bättre tider skola randas, sedan en genom folkets fria wal sammansatt Representation blifwit införd.

För min egen ringa del har har jag en gång förut på Riddarhuset förklarat, att jag biträder Högloflige Constitutions-Utskottets Betänkande i principen om Allmänna wal; men jag föreställer mig dock att en så radical omstöpning af det gamla, ej skall lyckas att winna bifall hos de privilegierade Stånden; och det är af denna anledning, och på det att något steg på den nya banan måtte tagas, jag wille önska en sammansättning af det gamla och nya Representations-sättet, efter det förslag den wärde Stånds-Brodren Anders Jonsson i Tuna här framställt, eller det af Herr Majoren von Troil uppgifna, såsom i möjligaste måtto sammanjemkande Ståndens skiljda intreßen. Det bör så mycket helldre af wårt Stånd antagas, som det ej förswagar utan märkeligen styrker wåra rättigheter, och tyckes äfwen wara af den beskaffenhet att det af Respective Med-Stånden kan antagas.

Hwad inrymningen af ett 5:te Stånd på National-Representationen angår, som flere wärde på Riddarhuset uppgifwit, med bibehållande af den gamla Stånds-Indelningen, så är dermed i hufwudsaken intet wunnet. Wi hafwa då att erfara samma resultater af Riksdags-Förhandlingarne, som hittills, hwarutom jag ej kan göra för mig klart, huru maßan af betitlade och obetitlade Stånds-personer, till större delen afskedade Embets- och Tjenstemän skulle, med beräkning af deras antal och förmögenhet, med rätta kunna sägas utgöra ⅕:dels röst i Riks-församlingen. För öfrigt får jag erkänna att jag biträder En-Kammar-Systemet, såsom efter min åsigt ledande till en större skyndsamhet i Riksdagsgöromålen. Wådan af förhastade beslut är ej att befara, så länge den andra Statsmakten har sitt veto qwar, men 2:ne Kamrar skulle leda till splittring och afund, hwarutom hwarderas werkningskrets, göromål och rättigheter icke skulle kunna så noga afwägas, att resultatet af förhandlingarne swarade emot Nationens förwäntan."

8:o Af Johannes Andersson från Skaraborgs Län:

"Då jag ej kan tilltro mig ega den erforderliga förmåga, som skäligen bör kunna affordras den som offentligen inför en Riksförsamling wågar framlägga ett mera ändamålsenligt och med hopp om mera framgång grundadt förslag till förändrad

Representation, än det nu förewarande Constitutions-Utskottets, borde skickligheten bjuda, att snart sagdt icke uppträda, och mycket mindre låta klandersinkan sträcka sig öfwer det förewarande, hwilket i den stora hufwudprincipen onekligen finnes i högsta grad wälgrundadt, och i förening med tidens fordringar, så wäl som min egen öfwertygelse; men som denna fråga är af den stora beskaffenhet, att den widrör och omfattar, ej mindre mina, än öfrige Stånds-Bröders, Committenters snart sagdt wäl eller we i en framtid, och jag med min iakttagna, kanske omåtteliga tystnadsprincip skulle möjligtwis blifwa ansedd som den, hwilken åt saken och sakernas wigt i öfrigt icke egnade min uppmärksamhet, torde tillåtas mig, att tillkännagifwa mina tankar om det nu förewarande Betänkandet, ehuru öfwerflödigt det må anses wara sedan en sådan mängd i ämnet redan förut ordat mer än tillräckligt, men må det ursäktas mig om jag widrör ett eller annat af hwad som förut är wordet sagdt.

Jag har sedan försynen tilldelade mig någon förmåga att tänka på det allmänna insett olempligheten och det oformliga uti det nuwarande fyrdelade Representations-sättet, som ej allenast med sin inwecklade arbets-ordning upptager en oerhörd tid, med hwars förspillande wi knappast lärer kunna wara för wår inre känsla fredade från förebråelser — hwilket senare, eller icke rättwisligen kan saknas — från hemmawarande Bröders billiga anspråk. Deßutom lemnar den rum för sjelfskrifna Representanter, som i min tanka är det mest onaturliga och origtiga, som uti ett civiliseradt samhälle kan existera. Frugterne af detta beklageliga system — **har redan under min korta Riksdagsmannatid uti flere afseenden tydeligen wisat sig** — och jag tror mig icke behöfwa att i minnet återföra **några serskildta**, emedan de alla torde wara så djupt fästade, att

de icke så snart kunna åt glömskan öfwerlemnas; alltså hafwa wi oß tillräckligt bekant det de Högwälborne och icke mindre de Högwördige Kämpar — ej förgäta att gagna sina myndigheter och tillgripa sina segerwapen, wida öfwer wåra grundlagar för att skydda sine Hedniske och förgamlade skråförfattningar, hwilka dock förr eller sednare, måste böja sig under förgängelsens stränga lag.

Det wore af mig ett oförlåtligt fel om jag ej med min, ehuru inskränkta förmåga och ringa erfarenhet i de större Politiske omfattningar sökte att bidraga till detta önskwärda måls ernående, som under flere 10-tal af år är wordet eftertragtadt. — Och jag will derföre nu i korthet inskränka mig till de anmärkningar som jag finner nödige för återremiß af Utskottets afgifna Memorial.

Det uti 1 §. bestämda minimi-belopp för hemmanswärde och fastighet bör utsträckas till alla dem som ega hemmantal, och derå kunna ega besutenhet, hwilka ock efter nu gällande grundlag egt röst och Representations-rätt; dock anser jag nödwändigt för gräns och ordningens winnande att så wäl **minimi-** som **maximi-**belopp för rösträtt bestämmes, men att sätta det förstnämnda till den höjd Utskottet denna gång föreslagit skulle medföra en alltför stor orättwisa åt dem som ega mindre hemmansdelar, hwaraf mängden af de så kallade egna bönder egentligen består i den ort för hwiken jag har äran föra talan, hwilkas hemmanswärde i följe af de höga onera dem åligger, oftast ½:dels mantal icke skäligen kan taxeras till högre än 100 R:dr Banco, och huru många äro wäl icke som få åtnöjas med ännu mindre hemmantal i flere provincer af Riket.

Öfrige detailler will jag icke widröra, utan gillar de motiver Högloflige Utskottet derför andragit; och synes det eller

intet wara behöfligt att tillägga några, hwarken i afseende på företrädet åt Enkammar-systemet, eller på olempligheten af 2:ne, då en del som talat för detta sednare äfwen ansett att wißa af dem som skola höra till den så kallade Öfre Kammaren böra wara sjelfskrifne, ja till och med ännu gått längre, önskat att de sedan de der en gång wore inwalde för hela sin tid der skola få qwarblifwa. Wådan och följderna deraf torde man lätteligen kunna föreställa sig, och jag tror att så wäl dörren för allt lycksökeri inom Representationen bäst tillslutes då alla beslut och rådpläg-ningar ske uti ett Rum af dertill walda Ombud, som åsi-dosättande alla egna intreßen, och blott utgå från synpunk-ten, att hafwa Allmänhetens och Statens heliga och stora intreße till ögonmärke, utan ock ledande till mera enighet i besluten och stående i harmoni med Folkets önskningar."

9:o Af Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län:

"Då det tyckes som den för Fäderneslandet så wigtiga frågan om förändring af Representationen, begynner nalkas sin utweckling, önskar jag att också få framställa ett ord, som kanhända förtjenar tagas i betragtande. Jag hembär till en början min gärd af högaktning och tacksamhet åt Constitutions-Utskottet för deß lärda och förtjenstfulla arbe-te, men jag anser derjemte för min pligt, att lägga på mina Ståndsbröders hjertan några betänkligheter, hwilka torde finnas större ju närmare man tager dem i betraktande. **Förslaget till Wal-lagen** innehåller den grundsats, att det är hwarje person, åtminstone hwarje medborgare, som bör representeras, och denna grundsats wore wißerligen den rättaste, om den kunde beständt werkställas utan att den ledde till mißbruk. Men då det är min öfwertygelse, och en öfwertygelse som jag tror bestyrkes af alla tilldragelser

inom Fäderneslandet, så långt man kan weta tillbaka, att det Swenska Bonde-Ståndet beständigt behöft wara wak-samt om sin frihet och sina rättigheter, anser jag mig böra uttala en warning innan den wigtiga frågan afgöres, och icke nöja mig med att allenast skåda den framställda grund-satsen af allmän walrätt på sin ljusa sida. Det förefaller mig icke möjligt att den kunde leda till mißbruk och att den utgör en inskränkning af wårt Ståndsrätt, hwilken wi icke hafwa någon rättighet att bortgifwa från wåra Committen-ter. Genom en allmän Walrätt, synes det mig, i synner-het i början, innan Bonde-Ståndet hunnit wänja sig wid det nya walsättet och inse huru mycken wigt ligger på det-sammas noggranna werkställighet, som ofta personer med en wiß konst att ställa sig in hos allmogen och göra den tjenster med skrifning, rättegångs-biträden och dylikt, utan att ega någon werklig duglighet och högre insigt, hwilket icke är en hwar gifwit att bedöma, skulle kunna locka sig till ett förtroende, hwarigenom icke allenast allmogens an-seende, utan deß werkliga fördelar kunde äfwentyras. Sinsemellan känner Sweriges Allmoge den ena den an-dra. En hwar wet hwem som är ärlig och duglig. Men skulle walbarbeten utsträckas till eho som helst, allenast han wore en oklandrad medborgare, kunde många om-ständigheter komma i fråga, hwilka för närwarande, då både de wäljande och de walde äro Bönder, lemnas utan afse-ende. En advocat eller annan person, som hade en talför tunga, som kanske behöfde tillfälle att utmärka sig och winna fördelar wid en Riksdag, skulle lätteligen kunna winna, om icke förtroende, åtminstone deltagande, och locka sig till den lika answarsfulla som hedrande befattningen att föra folkets talan inför sin regering. Deßutom, att en regering wille på förhand bestyra om att få Riksdagsmän, hwilka helt

och hållet stode till deß disposition, huru lätt kunde det icke gå för sig då regeringen hade tillfälle att werka på en mängd personer, hwilka alltid på ett eller annat sätt wore i beroende af regeringen, men hade inflytande på allmogen. Deßa personer, blandade med allmogen, skulle otwifwelaktigt tränga sig fram både till Walmän och Riksdagsmän.

Den fruktan, att Sweriges allmoge skulle småningom förswinna från Riksdagarne, om den nya wallagen antoges sådan den är, kan jag ingalunda förneka. Det är icke tillräckligt skydd för allmogens rätt, att man stadgar det den får sjelf wälja hwem den will till Representant. Jag anser det lika nödigt att stadga det den walde Representanten sjelf skall wara Bonde, enligt de nu gällande Författningarne om de egenskaper, som utgöra den sjelfständige Bonden. Man må icke påstå att Swenska Bonden blott representerar personerna, som äro hans Committenter; det är hemmansegarens rätt han måste bewara: det är hemmansegare som hafwa walt honom att wårda deras hemmansrättigheter: det är jorden, den jord, som Swenska Allmogen besitter, som genom hwarje Riksdagsman af wårt Stånd fordrar att blifwa befriad från allt slags intrång, ware sig af förtryckande beskattning eller andra olägenheter från Statens sida. Hwarje medborgares rättigheter och den allmänna friheten inom wårt land sakna ingalunda dem, som föra deras talan, äfwen utom wårt Stånd; men det är min öfwertygelse, att Swenska Bonde-Ståndet sammanträder, för att representera sjelfwa jordbruket, och se till att det icke ensamt belastas med de bördor, som äro nödige att bära för samhällets bestånd. Det är denna betydelse af Bonde-Ståndet, som jag icke wille låta gå förlorad, genom antagande af en så allmänt utsträckt walbarhet, som den föreslagna wallagen innehåller.

Jag önskar derjemte påminna om ett förhållande, som också är af wigt wid bestämmandet af den nya wallagens föreskrifter. Bonde-Ståndet utgör nio tiondedelar af Swenska Folket, och skulle wäl, om den personliga rättigheten ensam skulle representeras, på förhand kunna tillerkänna sig en afgjord majoritet. Jag wågar till och med tro att wi, som för närwarande här föra detta Stånds talan, tala för den ojemförligt största delen af Swenska Folket och äro kallade af deß förtroende att lagligen göra det. På oß bör det således förnämligast bero, hwilka wilkor wi bestämma för walbarheten; och om det är wår önskan och fordran, att ett wißt antal af de blifwande Representanterne utgöras af wårt Stånds egna medlemmar, ser jag icke huru med någon billighet detta serskildta wilkor kan förwägras rum och giltighet i wallagen. Om wi medgifwa, att Riksdagen, enligt det uppgjorda förslaget kommer att bestå af 250 Representanter, alla walda, så torde det icke wara för mycket att wi oeftergifliligen yrka, det 100 af deßa må utgöras af Bönder, då wi tillåta att 150 wäljas af och ur de andra Ständen, det will säga, den öfriga tiondedelen af Swenska Folket. Om wi finna oß belåtne med 100 Representanter för wårt Stånd, må de öfrige (och bland dem upptagna äfwen de i näwarande skick orepresenterade) wäl nöja sig med det öfriga antalet. Jag anser den förändring som härigenom skulle uppkomma i sjelfwa wallagen derstädes lätt införd, och tror att den skulle bewara den Swenska allmogens frihet och rättigheter bättre än de så lätt eluderade förbuden af inblandning genom köp, lockande eller tubbande i Riksdagsmanna-walen.

Utom deßa anmärkningar och förslag wille jag fästa uppmärksamheten wid en omständighet i den nya wallagen, som också förekommer mig betänklig. Den tillerkänner arrendatorer rösträtt, men förbjuder någon, om

han äfwen eger den största förmögenhet, att ega mer än sex röster. Den som eger stora gods disponerar wäl naturligtwis sina arrendatorer röster, och kan sålunda genom dem utöfwa ett långt större inflytande på walen, än om han ensam röstade. Det tyckes mig derföre tjenligast att endast den sjelfegande finge rösta, och detta utgör också ett bewis för min mening, att endast den besutne, sjelegande Bonden bör få rösta och representera inom sitt Stånd, om äfwen detta Stånd sammanträder med de öfrige i en Kammare, eller huru de närmare detaillerne af sjelfwa utöfningen må blifwa bestämde. Det föreslagna sättet att beräkna rösterne till walman efter hwarje femhundradetal af röstande, finner jag medföra många swårigheter, helst jag tror den urgamla Swenska indelningen i Socknar och Församlingar wara enlig med Folkets lynne och gammal häfd, samt tjenlig för fattandet af beslut eller rådplägningar om allmänna ärender, och det är allmänt bekant, att de fleste församlingar inom Riket icke utgöras af så stort antal röstegande män, som wallagen förutsätter. Åtminstone är förhållandet sådant i min hemort der få Socknars innewånare utgöra mer än ett par tusen, hwaribland qwinnor och barn, och de fleste understiga ett tusen. Jag skulle tro, att flere walmän icke skadade, och att således antalet af dem, som skulle utse walmän, kunde nedsättas så lågt, att de flesta Socknar hade en walman att för sig utwälja. Det skulle bidraga till wäckande af allmän anda och kärlek till fosterjorden. Den antagna besutenheten eller grundsatsen att den röstberättigade jordegaren skulle besitta egendom till 250 R:drs wärde, är, såsom redan blifwit både inom och utom wårt Stånd, uppgifwet, allt för högt tilltagen. Mången skulle derigenom uteslutas från deltagande, ehuru han kunde wara en både redlig och wältänkande man, med både oberoende och utkomst. Walet

bör deßutom ske efter hemmantal, då det är jordbruket som bör representeras. Wid sjelfwa walen till Riksdagsmän, önskade jag att omröstningen skedde öppet och muntligen. Walmännens slutna sedlar gifwa endast anledning till intriger, och de må wäl, då de erhållit förtroendet att wälja, icke behöfwa blygas för sina val. Jag har framställt deßa anmärkningar, icke i afsigt att genomdrifwa det förslag som i dem kunde synas wisa sig, utan för att wäcka uppmärksamheten på de olägenheter, som den nya wallagen medför, så framt man icke söker undwika dem, och deßutom gifwa tillkänna huru mycken wigt jag anser just wårt Stånd ega wid frågans afgörande. Det är denna wigt, som framför allt uppmanar oß till försigtighet och omtanka. Jag yrkar alltså en återremiß till Utskottet, så mycket mera nödig, som de många olika tankar, som nu blifwit framställde i alla Stånd, fordra icke blott en sammanjemkning utan en omarbetning af Constitutions-Utskottets förslag."

Häruti instämde Johannes Johannesson från Göthe-borgs och Bohus Län.

10:o. Af Sone Persson från Malmöhus Län:

"I denna så wigtiga, och i hela nationen så djupt ingripande fråga, kan ej annat wäntas än att tankarne derom äro delade. Ärendet är, som ock allmänt för erkännas af största wigt, hwarför jag tror det fordrar hwarje representants skyldighet att med noggrant öfwerwägande öppet tillkännagifwa sina tankar, om de också ej skulle wara afpaßade efter fleres önskan. Föregående Plenidag då ärendet först i Ståndet föredrogs afsemnade jag ett skrifteligt anförande deri jag ganska kort framställde mina åsigter, som jag ingalunda ännu kan frångå. Jag anser det i nuwarande sakens skick mig föranlåten att efter min ringa förmåga något närmare redogöra för mina fattade beslut i ämnet.

I förewarande Betänkande har det Högloſliga Utſkottet wißt ädagalagt ett förtjenſtfullt arbete, efter min förmåga att bedöma, men det ſtår ej i menſklig makt att utarbeta ett förſlag till lagförändring, ſom icke blir åtföljdt med briſter och anmärkningar ſom här icke eller lära uteblifwa; det torde ſåledes äfwen tillåtas mig att härwid göra mina anmärkningar gällande.

Jag har tillkännagifwit, och gör det ännu, att en förändring och förbättring i wår repreſentation är af högſta behofwet påkallad, och jag ſkulle tro att ingen repreſentant wid detta Riksmöte finnes, ſom icke hyſer ſamma åſigt, och för min del önſkar jag af allt hjerta, att wår repreſentation måtte blifwa bättre organiſerad, ſå att de wigtiga förhandlingarne kunde med mera fortgång och enighet mellan Regeringen och Ständerne, ſamt ock Ståndenemellan afgöras. Det är ſannerligen på högſta tiden att detta nödwändighets ſteg iakttages och det onda förekommes, att enighet och förtroende må bibehållas, ty der de dygderne blomſtra, der är ſtyrka och framgång. Af ſkriften weta wi att då ett Rike ſöndrar ſig inom ſig ſjelft, ſå warder det förſtördt. Beklagligtwis får wäl medgifwas att denna ſöndring hos oß allt för länge wiſat ſig, — men Gud låte ej förſtörelſen gå i fullbordan i wårt fattiga land. Tiden måſte ſåledes wara inne att detta Riksſkadliga förekommes och afböjes, och härtill fordras enighet och förbättring i wår Statsform, jag föreſtäller mig att detta goda ändamål icke winnes med den brådſtörtande åſyftande ſtora omſtöpningen och förändringen i wår repreſentation, ty att på en gång göra en ſådan omſkapelſe, hwarpå i en framtid nationens wäl eller we beror, anſer jag wara alldeles ändamålslöſt. Jag ſkulle ſåledes tro att man borde börjat med ändamålsenliga förbättringar, men med bibehållande af de fyra Ständen, då möjligtwis

i en ännu okänd framtid det åſyftade ändamålet lättare kunde winnas. I mitt anförande ogillade jag det i Betänkandet föreſlagna gemenſamma walſättet, ſynnerligaſt på de ſkäl att ſå många tuſende mindre jordegare blefwo från walrätten uteſlutne, ty ehuru lyſande förmögenheten alltid framſtår, tror jag det wara olempligt att i detta fall göra ſå ſtor urſkilljning, emedan jag förutſätter att flere mindre jordegare hwars egendom ej i beſkattning uppgår till 250 R:dr, kunna wara lika redlige och för Samhället nyttige repreſentanter, ſom mången annan ſom genom arf eller på annat ſätt förwärfwat ſig en större förmögenhet. Jag har äfwen tillſtyrkt bibehållandet af de Ståndswalen i den ärliga åſigten, att jag anſer det är bättre med en fogel i hand än flere i ſkogen, ty det är ganſka ſäkert att i anſeende till wårt Stånds upplösning, derunder ligger en ſtor förborgad politik. Jag föreſtäller mig att om Stånds-walen upplöſas, och det enda fria walſättet antages, ſåſom ett enda af alla folkclaßer inom det ſtora waldiſtrictet, näppeligen någon af wåra meſt ſkickelige och erfarne Riksdagsmän inom wårt Stånd blefwo walde, eller ſådane ſom woro kände att med nit och kraft förſwara Ståndets och det allmännas fördelar. Lyckas det åter mot all förmodan att någon eller några ſådana redlige Bönder blefwo walde, ſå frågar jag hwad biträde hade deße då att räkna genom den nya regleringen. Med förutſättande af deras bäſta willja, fruktar jag, de alltid då ſaker af wigt förekommo, blefwo öfwerröſtade, — då ſkulle de med ſmärta förſt ſakna ſine Stånds-Bröder. Beklagligtwis måſte wäl erkännas, då man kaſtar en blick tillbaka på den förflutna tiden att wårt Stånd ſom ſynnerligaſt med ſin kraft och möda meſt får bidraga till ſamhällets beſtånd, allt för mycket och för länge legat under, ſamt och derför ſnart ſagdt

ohördan måste ingå på hwad de öfrige Stånden dem klagt, såsom till exempel Paßevolancen m. m. Folket i allmänhet har nu mera fått ögonen öppnade, och wårt Stånd synnerligast wid denna Riksdag, genom en owanlig sammanhållning och enighet, sökt med all kraft förswara och bewaka folkets rättigheter, och således kommit ett steg fram på förbättringens bana. Jag skulle ej wilja upplefwa den dag, att se wårt Stånd gå tillbaka till samma wanmakt som det warit, om ändock ej wärre, hwilket jag förespår genom deß upplösning att wara Stånd. I förewarande betänkande är äfwen föreslaget att walen till Riksdagsmän skulle ske med slutna sedlar. Detta kan jag ej eller godkänna. Swenska Bonde-Ståndet har från urgamla tider gjort sig kändt för att alltid handla ärligt och öppet, och jag skulle för ingen del wilja att wårt Stånd i wåra mer upplysta tider skulle genom intriger och en politisk tillställning förlora detta gamla hedersordet. Då walen till Riksdagsmän gå öppet tillwäga, då äro Electorerne fredade från flerfalldige frestelser och origtige beskyllningar. Jag skulle således tro att detta öppna och ärliga walsättet bäst anstår wårt Stånd att widblifwa.

Här är äfwen föreslaget att representanter af alla claßer skulle af Staten mottaga sine arwoden. Detta kan jag ingalunda godkänna emedan det nödwändigtwis kommer att öka bewillningen med hela den stora summan, oaktadt den från Staten utbetaltes, och det kan wäl aldrig bestridas, att denna stora kostnad skulle således allt för hårdt och obilligt träffa jordbruket och den arbetande claßen. Således är äfwen denna omständighet ett talande skäl mot antagandet af det nya walsättet. Jag anser således det wara mera rättsenligt och billigt att i detta fall widblifwa det gamla sättet; dock medgifwer jag att det kunde wara nyttigt om arwoden blefwo bestämde, emedan allt prejeri då i denna wäg wara utesluten. I mitt anförande påpekade jag Twå-Kammarsystemets antagande; någon skulle kan hända häremot wilja anmärka olempligheten deraf samt jemföra med nuwarande ställning, att Twå-kammarsystemet redan war börjadt, och att representanterne i Borgare och Bonde-Ståndet utgjorde den nedre Kammaren. Det faller af sig sjelf hwilka som då utgjorde den öfre Kammaren. Men så är ändock ej förhållandet ännu, helt och hållet, fast det kan hafwa någon likhet, och jag hoppas att det aldrig så blir. Huruwida En-Kammar eller Twå-Kammar-systemet skulle wara fördelaktigast will jag ej widare inlåta mig uti, jag önskar det ändamålsenligaste, samt att wårt Stånd alltid bibehålles wid sin fjerde part äfwen på Kamrarne så att lika många af hwarje Stånd dit inwäljas, men att de hittills sjelfskrifne representanterne upphörde. Hwad det beträffar med det så mycket omtalade 5:te Ståndet, eller de orepresenterande, får jag tillkännagifwa, att denna benämning anser jag wara origtig ty hela Landets befolkning representeras ju af de till Riksdagen walde representanter; men skall och kan de likwäl anses som orepresenterade, så böra de få indelas på de öfrige Stånden, till hwilket de närmast kunna anses höra, men aldrig utgöra det så kallade Femte Ståndet. Ingen måste finnas som icke får medgifwa att wårt Stånd representerar största delen af Swenska jorden och deß folkmängd, och således med all rättwisa bör wäl äfwen detta Stånd alltid få bibehållas wid sin fjerdepart i representationen, så wida något Bonde-Stånd skall wara.

Hwad jag förmodar blir betänkandet återremitteradt. Jag will således anhålla att detta mitt utlåtande må i Protocollet blifwa intaget."

11:o. Af Anders Brisman från Skaraborgs Län:

"I den för hela landet, för framtid och efterkommande högst wigtiga och maktpåliggande fråga om nationalrepresentationens ombildning, wågar jag icke uppoffra mina Committenters för mig uttryckliga yttrade önskan, för att blindt efterfölja några nya läror i theorien, wälljudande på papperet, men i sin tillempning och i sina frugter af ingen erfarenhet pröfwade, så jag ej för nyhetskrämeriet af samhällige wal, kan gifwa till spillo mitt Stånds urgamla rätt, att inom sig wälja sina ombud till Riksförsamlingen, ty jag har i närwarande tids lättsinnighet för samwete och pligt ingen säker moralisk borgen, att icke den allmänna walrätten kunde begagnas till maktens, egennyttans, lycksökeriets ränker, för att genom mångfaldiga Corruptions-medel utestänga från representations-rättens utöfning största delen af den redligt sinnade, men just derföre snart förledde allmogen. Jag har ingen borgen för den öfwertygelse, att de medlemmar af allmogen, som kunde lyckas att blifwa representanter, skulle i en enda Kammare kunna göra sin rätt gällande, under sorlet af klingande ord och fraser, från de i konsten att göra lögn till sanning, och swart till hwitt, mera begåfwade, under de högre Ståndens inbördes täflan att bereda sig makt och winning på den skattdragande allmogens bekostnad. Det måste då förlåtas mig, om allt det skenbart härliga, som skrifwes, talas och tryckes för att genomdrifwa en radical representations-förändring, icke förmått hos mig skingra alla de stora farhågor jag eger att på ett enda kort bortspela Swenska Allmogens urgamla representationsrätt såsom Riks-Stånd. Nog wet jag att den högtbesutne, den mäktige Aristokraten är nedlåten, förespeglar frihet, jemnlikhet och all sköns lycka, då han will inleda den enfaldige allmogen i något af sina hufwudintreßen;

men jag fruktar, i stöd af alla tiders erfarenhet, att, när spelet är wunnet och blommorna bortwißnade ligger ormen qwar med ökadt gift och skarpare gadd, att utsuga och förpesta den fattiges bröd och frid. Då jag ej wågar ikläda mig answaret inför Gud och mitt samwete af detta bedröfliga arf åt kommande slägten af Swerges Allmoge, anser jag det wara tryggast och mest wälbetänkt att rösta för bibehållande af den nuwarande Stånds-Indelningen, utan annan förändring än den, som föreskrifwes af en solklar och påtaglig rättwisa, att nemligen Adelns bördsrätt till representation upphör, och detta Stånd, liksom de öfrige, genom wal utse sina Ombud, samt att den ofrälse Ståndspersonsclaßen blifwer genom egna ombud representerad och med de trenne mest bildade Stånden, efter lottning wid hwarje Riksdag införlifwad.

I öfrigt är ej något säkrare medel för att förekomma långwariga Riksdagar, än att genom en förbättrad Riksdags-ordning afhjelpa arbetssättets tröghet, och från Riksdagarne afsöndra de mest tidsödande Oeconomiska ärender, som med wida mer säkerhet kunde sedan Communal-inrättningen blifwer utbildad, af Communal-styrelsen inom hwarje ort beredde, directe till Kongl. Maj:ts Nådiga pröfning öfwerlemnas."

Olof Olsson från Westerbottens Län yttrade:

Om den af Utskottet föreslagna walcensus blifwer fastställd, skola, på sätt Jorde-Böckerne och Taxeringslängderne utwisa, mer än 450 hemmansegare bland mina Committenter utestutas från representationsrätt. Sådant är i högsta grad orättwist, och kan af mig ingalunda medgifwas; utan yrkar jag att icke någon egare eller innehafware af hemman, som för närwarande är berättigad att deltaga i

wal till Riksdagsman må i framtiden från en sådan rättighet uteslutas.

Hans Persson från Gefleborgs Län: Ehuru jag icke kan annat än twifla på min förmåga, att rätt bedöma förewarande ämne, har jag likwäl, i anseende till deß utomordentliga wigt icke kunnat underlåta att yttra mina åsigter derutinnan. Att i framtiden förutse hwilka följder som kunna uppstå af ifrågawarande representations-förändring, är icke egentligen föremålet för mitt bemödande, ty jag har, för bedömandet af denna fråga företrädeswis sett tillbaka på den tid, som sedan 1809 års revolution förflutit, och detta har tillräckligen stadgat min öfwertygelse, att en ombildning af National-representationen är nödwändig. Jag tror att den Ståndsskillnad, som för närwarande eger rum, bör upphöra, så att representanterne icke komma att bewaka de serskilda Ståndens utan hela Nationens intreßen. Af förhandlingarne wid så wäl denna, som föregående Riksdagar, har den ensidiga Stånds-caracteren tillräckligen wisat sig, för att göra en sådan förändring både nödig och efterlängtad, ty de enskilde intreßena hafwa så utwecklat sig, att det allmänna bästa ofta blifwit åsidosatt och att det ena Ståndet sökt att på det andras eller de öfriges bekostnad förskaffa sig fördelar som ej sällan warit stridande mot Statens sannskyldiga nytta, hwilket gått så långt, att till och med Swenska folkets urgamla rätt att sjelfbeskatta sig, derigenom blifwit till wäsentlig del undergräfd och till intetgjord, så att ett Stånd twingats att åtaga sig orättmätiga skattebördor, genom de öfrige Ståndens nästan till wåld gränsande mißbruk af deras beslutande rätt i detta afseende. Ett obestridligt exempel härpå, är paßevolance-afgiften, som wid en föregående Riksdag emot billighet och rättwisa, är worden Bonde-Ståndet ålagd, och hwarom frågan wid innewaran-

de Riksdag blifwit så behandlad, att ett Stånd, i stället för att i grundlagsenlig ordning handlägga densamma, sökt att deraf bereda sig medel att hålla Bonde-Ståndet i Schack. Det Stånd som sålunda förfarit, eller Rikets så kallade första Stånd, existerar numera i afseende å politiskt inflytande och anseende, nästan uteslutande af deß förfäders äreminnen af hjeltemod och fosterlandskärlek, hwaremot deß närwarande utmärkande egenskaper ty wärr, ofta wisa sig haswa urartat till lycksökeri och fåfänga samt sträfwande efter fördelar och företräden hwaraf det ingalunda är förtjent; och den sista krigiska hjeltebragd, det har att åberopa såsom utförd under deß inflytande och ledning, war den, då swärdet drogs emot Fäderneslandets egna innewånare. Det andra Ståndet, bestående dels af sjelfskrifne och dels af inom detsamma walde representanter, borde företrädeswis åsidosätta egennyttiga beräkningar samt med lära och lefwerne werka för en Gud, en Konung och ett Folk; men jag hemställer, utan widare ordande härom, till hwar och en att bedöma, huruwida sådant hitintills skett eller för närwarande sker. De begge öfrige Riks-Stånden, som genom wal utse sine ombud äro wißerligen till sine intreßen och öfrige förhållanden wida skilde från den egoism, som utmärker de 2:ne förstnämnde, men helt och hållet lära icke eller deße begge sednare kunna frikännas från ensidighet, hwilken alltid måste blifwa skadlig för det allmänna. I anledning af deßa omständigheter och på grund af den öfwertygelse jag wid desammes öfwerwägande fattat, förklarar jag, att jag anser Constitutions-Utskottets uti förewarande Memorial antagne princip af allmänna wal till National-representanter och Riks-Ståndens upphörande böra godkännas. Jag fruktar icke att, såsom några wärde Talare anmärkt, om dylika wal komma att ega rum, någon Bonde icke mer skall kom-

ma till Riksdagen, ty det är mig likgiltigt, huruwida National-Representanten är Herre eller Bonde, endast han innehar och förtjenar Nationens förtroende; och i händelse jag komme att deltaga i ett sådant wal, skulle jag lika litet lemna min röst åt den, som egde hög bildning, endast för bildningens skull, som åt den obildade, blott för det han wore sådan, utan jag skulle wälja den, till hwilken jag hade förtroende, och som genom ära och redlighet i allmänna lefwernet bewisat sin tro med sina gerningar. Wid Constitutions-Utskottets förewarande förslag till wallag, har jag dock den anmärkning att göra, att jag anser den deri bestämda walcensus, i afseende på fastighets-egare å landet, böra så förändras, att icke någon, som der eger eller med ständig åborätt besitter fast egendom, blifwer från deltagande i National-Representationen utesluten, hwilket jag anser desto nödwändigare, som, i annat fall, genom den nu tillåtna hemmansklyfningen, hwilken måhända hädanefter jemwäl ytterligare kommer att utsträckas, ganska många, som för närwarande innehafwa en dylik rättighet, skulle emot rättwisa och billighet blifwa förlustige deraf. Likaledes bör efter min tanka det af Utskottet föreslagna walsätt med slutna sedlar icke antagas, utan det stadgande i stället meddelas, att alla wal till walmän eller representanter böra ske öppet, emedan den wälsinnade Medborgaren derwid icke kan hafwa någonting att frukta, och den oredlige betages tillfället att dölja sin orätträdiga affigt och handling.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län: (ordagrant).

"Jag får uppriktigt tillstå att jag ej eger den skarpsynthet, att med så klar blick inse det Riksgagneliga i Constitutions-Utskottets Betänkande N:o 38, i alla deß delar, som flere af Ständs-Bröderne här behagat förespegla. Jag

får deremot anmärka att jag lika med Reservanten Friherre Kantzow anser att den wal-berättigade må minst hafwa fyllt 25 år innan han kan anses wara mogen till att bedöma och wälja Representant i detta wigtiga kall, samt att den ålder som erfordras för representanten bör minst wara 30 år. Åfwen anser jag det wara högst obilligt att en redelig medborgare som stadigt fortfar att wistas i Riket och der drager sin tunga börda skall owilkorligen wara i Riket bosatt i fem år innan honom tillkommer någon walrätt, men i 5 § sednare afdelningar har Constitutions-Utskottet tillåtit dem, under Lit. d, som utur Riket afwikit, e, förwärfwat Med-Borgarerätt i främmande land, f, gått i utländsk tjenst, att wid återkomsten till detta Rike förunnas walrätt, då de i tre år i Riket bott och warit skattskrifne. Detta förfarande anser jag wara högst obilligt, att den ostadige som wiker ifrån Riket och sitt fädernesland skall gynnas på den stadige och redlige Medborgarens bekostnad, jag anser det wara högst orättwist och yrkar att detta bör blifwa ett onwändt förhållande nemligen, att den som stadigt wistas inom Riket bör tillkomma walrätt efter tre års bosättning, och de som under hwad förewändning som helst afwikit från Riket bör wid återkomsten minst wara bosatt och skattskrifwen i fem år, innan någon walrätt honom tillerkännas. Utskottet har äfwen uteslutit en mängd mindre hemmansegare från representations-rätten då de ej fullt innehafwa 250 R:dr uppskattadt wärde. Detta anser jag wara högst olempligt att utesluta de hemmansegare som hafwa sin rätt i grund-lagen förwarad för att inrymma andra orepresenterade indiwider; deßa hemmansegares antal blifwer icke obetydligt; efter detta Utskottets förslag kommer 500 mindre hemmansegare endast på Öland att uteslutas. Ett likadant förhållande inträffar äfwen i min hembygd wid Sjö-

kusten der alla ega mindre hemmanslotter derföre att de gagna Sjön såsom binäring till sitt yrke, hwilket förhållande inträffar längs hela Sjökusten, Blekinge och Skåne igenom. Går man widare igenom Länen och upp till Dalarne, finnes Tusentals sådane mindre hemmansegare uteslutne från Representations-rätten; detta är ett förfarande som jag ingalunda kan gilla. Wi äro icke här samlade för att eftersträfwa egna och hemmawarande med-bröders rätt, utan wi äro här för att bewaka wåra rättigheter samt fullgöra wåra skyldigheter.

Utskottets förslag uti 12 § af förewarande memorial att wal till Riksdagsman skall ske med slutna sedlar kan jag ingalunda gilla; ock kan icke eller inse orsaken hwarföre icke detta wal, likasäwäl som det i 23 § omförmälte walmanswal kan ske offentligen. Detta anser jag desto nödwändigare, som hwarje wal med slutna sedlar lätteligen blifwer föremål för bedrägeri och intriger."

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: (ordagrant.)

"Sedan så många skicklige talare yttrat sig i denna fråga, och allt hwad jag för antagandet af Constitutions-Utskottets förslag i principen eller fria wal, kunnat anföra, redan är sagdt, har jag kanske nu bort iakttaga tystnad, enär mine tänkesätt i denna fråga äro af Ståndet kände, genom det tal jag höll i Riddarhuset wid de gemensamma öfwerläggningarne, hwilket jag och anhåller må få ett rum i Bonde-Ståndets Protocoll, ehuru jag anser öfwerflödigt det nu uppläsa, för att ej dermed borttaga en dyrbar tid.

Då jag till Utskottet hembär min tacksamhetsgärd för deß Betänkande, i hwad det rörer de fria walen, sker det med så mycket större tillfredsställelse som jag hört de fleste

talare erkänna detsamma. Här har dock i motsatt fall höjts röster till förswar af det nuwarande såsom det bästa. Det är med ledsnad jag hört detta: antingen hafwa icke talarne welat följa sin tid i denna del och lystna till allmänna rösten, eller äro de af en eller annan orsak fästade wid det gamla. Jag respecterar hwarjes öfwertygelse, och deras Commitenter torde med Wahlenberg i deß Drama Susanna, utropar: "Wi anse som sig bör, så ädelsinte wänner, Utaf Ert ädla nit wi hela widden känner." Brodren Eric Persson från Gefleborgs Län, som fästat sig wid det gamla, tror att om det fränträdes, skall Bonde-Ståndet uteslutas från Representationen. För min del fruktar jag icke detta, då walrätten ligger hos det, och följaktligen Bonde-Ståndet kan utse ombud efter deß eget godtfinnande, och det förtroende de för dem fästat; wilja de icke begagna denna rätt är det icke de fria walens fel, utan det är de walberättigades sjelfwe. Nu sedan landets folk någorlunda allmänt följer icke allenast Riksdags-ärendernes gång utan hwarje Representants förhandlingar, bör man icke bära någon fruktan i denna del. Han har sagt, att de fyra Stånden borde wälja hwar inom sig på sätt nu sker. Jag för min del will alldrig höra omtalas några Stånds-skillnader; jag will bortglömma all sådan personer emellan; det är endast förtjensten och bildningen som bör respecteras enär wi alla inför Gud äro lika. Jag will benämna oß alla såsom Swenska fria Medborgare, af hwilka Konungen är den första, utan afseende på språkbruket Underdånig, Nådig, Nådeligen m. m. Brodern Måns Jössesson har förespeglat oß händelserna med Norrska Constitutionen, som skall wisa, att allt färre och färre Bönder kommit till Stor-Tinget. Om Ståndsskillnaden upphört, så må Representanten wara den som eger folkets förtroende, med förmåga att utföra deß talan,

ware sig nu Adelsman, Embetsman eller Bonde. För min del skall jag wißerligen icke ens önska mig ett dylikt förtroende, enär skickligare finnas, ty med hwarje dag inser jag bristen hos mig att rätt kunna uppfylla det kall jag nu bekläder. Förmågan motswarar icke wiljan. Ytterligare är sagdt att om representations-förändring sker skall Bönderne sitta emellan. Jag tror twertom; de hafwa hittills nog fått sitta emellan, hwilket synes af de förfärlige skatter som af dem äro utpreßade, hwarigenom uppkommit fattigdom och nöd. Det är tid, att de en gång komma ur klämman.

Brodren Strindlund anser att bristerna i wår nuwarande Representation kunna hjelpas om Riksdags-ordningen omarbetas och de orepresenterade få del i representationen. Jag kan icke gilla deßa åsigter; ty så länge icke alla Riksdagsmän representera folket utan en del af dem enskildte och en del Skråintreßen, skall Riksdags-Ordningens omarbetande hwarken göra till eller ifrån. En Representant bör icke hafwa annat intreße än deß Committenters och Med-Borgares, likſom en Konung icke bör ega något annat än folkets; sker annorlunda, är den förre owärdig, äfwen om han eger största förmåga ock talenter och den sednare ej gagnelig.

Här är föreſpegladt förhållandet i Amerika, hwarigenom skulle wisas att röster till Riksdagsmanna-wal blir en handelswara. Jag måste bekänna att jag icke sett den af Strindlund åberopade Bok och känner således ej på hwad språk han kan wara författad; men dermed må wara huru som helst, jag tror att handeln med fullmakter till Riksdagsmän, skall blifwa wida mindre än nu. Ridderskapet och Adeln lärer nu hafwa någon liten inkomst deraf. Rykteswis har jag hört, att äfwen inom andra Stånd i någon ort sådant warit brukligt, men detta har aldrig så widt jag känner i min ort skett, icke eller torde det ske; men skulle det hända

en gång, aktar man sig nog sedan. Hwad de orepresenterade angår, så äro wäl inga andre orepresenterade än en del Embetsmän; för min del anser jag att Embetsmän såsom Statens tjenare icke borde representera, så länge de äro i tjensten, annorlunda än, om de genom wal dertill kallas. Här är sagdt, att om fria wal blifwa införde, skulle wid en Riksdag genom grundlags-förändring, Bonde-Ståndet kunna uteslutas. Detta fruktar jag icke; ett dylikt försök wore detsamma som en revolution, och jag frågar hwar ligger Statens styrka? Deßutom kan en grundlags-förändring icke på en Riksdag ske. Hwad 1812 års exempel med Tryckfriheten angår, så wisar detta blott odugligheten af wår nuwarande representations-sammansättning: hade det warit Folkets werklige Ombud som fört deß talan, skulle ett sådant slag rigtadt åt grundlagen, ej kunnat träffa.

Den winst Bonde-Ståndet haft de senare åren af nuwarande representationssätt, känner jag icke; det wisar sig motsatsen dels derigenom, att fattigdom och nöd allt mer tilltager, Skattebördorne ökas och pretentionerne på nya anslag wid hwarje Riksdag stegras. Hur har Paßevolancen tillkommit m. m.? Om möjeligen en och annan individ haft någon enskild fördel eller winst som jag ej känner, så hör detta icke hit, men följden har dock warit att folket fått betala violerna.

Att Brodren Lars Larsson från Elfsborgs Län icke will blindwis antaga förslaget gillar jag; men wid uppräknande bildliknelser af nu gällande representation, nemligen, ett ruttet hus, hwarest grunden bör undersökas, en planta, ett träd med wattengwistar och en oxel eller utwext på kroppen hade jag önskat att han närmare undersökt deße liknelser; han hade då skolat kommit till annat resultat än som skett, och funnit att ett träd med wattengwistar är en ganska

djupsinnig liknelse, och rigtig då de sjelfskrifne representanterne kunna anses för sådane. De bewaka ju egna intreßen enär de icke hafwa uppdrag från någon annan, och liksom wattenqwistar utsuga de Moderstammen, utan annat ändamål än att frodas utan att bära frugt, tränga de frugtbärande grenarne, hwilka icke allenast härigenom, utan äfwen genom den bristande näringssaften, som de borde mottaga, först bära klen frugt men sedan uttorka och dö. Önskar man behålla trädet och det skall bära frugt, måste det ansas och framför allt wattenqwistarne bortskäras. Hwad liknelsen om oxeln angår, så lärer detta hafwa afseende på mitt yttrande å Riddarhuset, då jag liknade det oformliga i wår representations-sammansättning wid en utwext å Statskroppen som densamma förswagar. Denna liknelse är af lika beskaffenhet som den föregående; — skadan kan icke botas annorlunda än genom en operation, och på sätt jag der anfört bör sådant icke ske genom qwacksalweri, utan operateuren bör wara skicklig och framför allt tillse att rötterne icke qwarblifwa. Qwarblifwa deßa är operationen af ingen nytta, ty skadan återwexer. Lars Larsson har sjelf liknat den wid ett Barn; detta kan jag icke biträda; jag skulle heldre wilja likna den wid en utlefwad Gubbe som lutar åt grafwen och hwars återstående dagar icke synas wara många. Måtte wi derföre ju förr deß heldre få fira deß likbegängelse. — Hwad som blifwit yttradt att det war en klokhet af Konungen, att ej till Ständerna, i anledning af till Kongl. Maj:t ingifne petitoner om representationsförändringen, inkomna med ett sådant förslag, som Constitutions-Utskottet framlemnat, emedan om så skedt, hwarken 106 eller 107 §§. Regeringsformen warit tillräckligt answar för Rådgifwarne, så må jag nämna att hwarken Konungen eller något enskilt Stånd ega rätt dylike förslag

uppgöra; det tillhör endast Rikets Ständers Constitutions-Utskott; men hade Kongl. Maj:t framkommit med en proposition i denna syftning till Constitutions-Utskottet, tror jag den med tacksamhet skolat af Ständerne erkännas, och något answar hade naturligtwis icke för Rådgifwarne kommit i fråga, utan kanske hade många andre grundlagsöfwerträdelser blifwit ursäktade.

Hwad Brodren Apelqvists anförande angår, så har han mer fästat sig wid detaillerne än principen; jag har fästat mig wid den senare, emedan de förre äro en underordnad sak. Jag förenar mig med dem som äskat återremiß i den del som angår wal-census, emedan ingen nu representerad, bör komma ifråga att uteslutas.

Slutligen får jag i afseende på åtskilligt jag hört ordas i denna fråga både inom och utom detta Stånd, förklara, att det icke är genom sammantraßling af en mängd isolerade uttryck man bör söka werka; röra och tillfredsställa; dertill bör anwändas ett enda — den enkla sanningen. Detta wal är stort, man bör upprepa den flere gånger och modifiera den med de lätta nyancer som den kan emottaga, ty alla konstens böjningar hindra naturens, göra dem okänbara och lemna åt dem intet rum; talet födes på läpparne och kommer endast från dem."

Det åberopade af von Zweigbergk på Riddarhuset upplästa Protocoll, war af följande lydelse:

"Ehuru jag icke med en Statsmanna-blick tilltror mig kunna inträngа i djupet af den wigtiga representationsfrågan, har jag dock wågat begära ordet och får förklara, att jag anser det wara nödwändigt för att kunna bedöma bästa sättet af en representations-förändring, det ingen må fästa sig wid privilegier, gamla wanor och Skråintereßen.

Samhället kan ej annorlunda betragtas än som ett Bolag der allas intereße är ett; följaktligen skola individerne, om de reglementariske föreskrifterne, gemensamt besluta, utan egenkärlek, enskild fördel, winning eller ärelystnad.

Om härigenom Stånds-intereßena skulle i deß nuwarande skick förnärmas, så är detta ingen orättwisa, utan Stånden återlemna till samhället, hwad det efter naturens lag aldrig bort förlora, och som en dag förr eller senare, owilkorligen återgår. Denna återställelse-åtgärd öfwerensstämmer med wår troslära. "Du skall älska din nästa som dig sjelf."

Det kan wäl icke finnas någoting onaturligare än att wißa individer i ett samhälle födas till Förmyndare öfwer andra ehuru de ofta, till myndige år komne, behöfwa förmyndare för sig. Att deße lyckans gunstlingar, om jag så må benämna dem, skall i Lag- och beskattnings-frågor bestämma sine bröders wäl och we och således lif, egendom och frihet, kan ej wara rätt. Med deße förmyndare menar jag de sjelfskrifne representanterne. Den tid då sådant bestämdes war helt och hållet annorlunda än nu. Bildningen och egendomarne tillhörde då nästan ensamt dem, men då troligen ingen då kunnat erkänna rättwisan af denna lag, kan man så mycket mindre göra det nu som förhållandet är annorlunda. Wi böra icke hafwa olika prerogativer att bewaka såsom barn af samma fader, grenar af samma stam, lefwande och wexande af samma näringssafter, och bördiga från samma jord. Det måste erkännas att wår nuwarande representation är orättwist bildad, ofullkomlig och i hög grad hinderlig för ärendernas behöriga och skyndsamma behandling. Då flere wärde talare yttrat sig derom i bildspråk, torde det tillåtas mig att äfwen nyttja ett sådant. Ofullkomligheten i sammansättningen af wår

representation, kan anses såsom en utwext på Statskroppen, hwilken icke allenast utsuger den utan äfwen gör den wanställd och förswagad. En operation är således nödig men för tillwägabringande af en sådan, får man icke begagna sig af qwacksalweri enär derigenom kan uppkomma kallbrand och döden; utan man måste wända sig till skicklige läkare som wid operation framför allt böra tillse att de skadlige rötterne borttagas; qwarblifwa deße återwexer den, och kan ej lätt botas.

En följd af hwad jag nu haft äran anföra, blir, att jag för min del, i enlighet med Utskottets förslag, anser det allmänna wal af representanter wara de mest rättwisa, och att i följd häraf ingen sjelfskrifwen representant bör finnas, ty ingen bör representera samhället som ej eger deß förtroende. I sammanhang härmed gillar jag äfwen Enkammar-systemet på sätt Utskottet föreslagit. Detta är en rättwisa så mycket mer som i minsta andra affärer, ingen kan föra andras talan utan erhållet uppdrag.

Det är endast i principen jag welat yttra mig; — erkännes den — blir detaillerna en underordnad sak, som serskilt kommer att afhandlas."

Vice Talmannen Per Ericsson: Då många af Ståndets Ledamöter uti förewarande ämne redan utwecklat de åsigter jag hyser, will jag nu med hänwisande till de i premißerne till Utskottets Memorial förträffligen utwecklade grunder, endast korteligen men med warmt nit för framgången af den goda sak som nu är i fråga, förklara, att jag gillar det af Utskottet afgifna förslag till wal-lag, blott med det förbehåll att wal-rätten utsträckes till alla som ega eller med ständig åborätt besitta fastighet å landet, samt att walen komma att ske offentligen och icke med slutna sedlar.

Johan Olof Widegren tillade muntligen till sitt förut uppläsa skriftliga anförande, att han wille biträda deras mening, som yrkat att icke någon fastighets-egare eller Krono-åbo bör från walrätten uteslutas; att ehuru han såsom icke kännare af Engelska språket, icke kunde i likhet med en annan Ledamot af Ståndet citera någon på detta språk utgifwen och på wårt modersmål icke öfwersatt bok, rörande de Amerikanska Fristaternas samhällsskick, Talaren likwäl egde sådan kunskap om förhållandet i deße Stater, att han kunde försäkra, det deras wälstånd och framsteg i frihet och upplysning wore föremål för afund och förtrytelse hos alla dem; hwilka icke kunde tåla folket emancipation från de så kallade högre Samhälls-claßernes förmynderskap och förtryck, och att om någon författare framkommit med sådane uppgifter, rörande de förenade Staterne i America, som bemälde Stånds-Ledamot antydt, en sådan författare skäligen borde mißtänkas att icke hafwa skrifwit i Folkens utan i Aristocraternes intreßen; tilläggande Widegren i afseende å den utaf några bland Ståndets Ledamöter yttrade farhåga, att om Riksdagsmän kommo att utses genom allmänna wal, någon Bonde icke mer skulle få bewista Riksdag, att sådant så mycket mindre kunde falla talaren in att befara, som då det är kändt, att Rikets allmoge utgör nära $\frac{9}{10}$:delar af Nationens befolkning, det icke är tänkbart att icke bland deße $\frac{9}{10}$:delar skulle blifwa utsedde representanter, som woro sjelfständige och medborgerligt sinnade.

Häri instämde Nils Gustaf Nilsson och Anders Jonsson i Okna från Östergöthlands Län.

Nils Magnusson från Calmar Län: Jag gillar Utskottets förslag till wal-lag, endast med förbehåll, att från representations-rätt icke uteslutes någon, som förut är deraf delaktig och att alla wal komma att ske öppet och icke med slutna sedlar.

Sven Isacsson från Calmar Län: Under öppet erkännande, att jag gillar den af Utskottet antagna grundsatts af allmänna wal, och att jag icke kan inse den af somlige förespeglade wåda deraf, hemställer jag att samma grundsatts af Ståndet må godkännas. Det fyrkantiga representations-sätt, som hitintills egt rum har mer än tillräckligen wisat sig wara olempligt och icke swarande emot Nationens behof. Derifrån har härrört, att oaktadt folket från den ena Riksdagen till den andra wäntat på förbättring i sin ställning och lättnad i skattebördorne deß belägenhet ändock försämrats och skatterne blifwit ökade i stället för att minskas. Detta måste owilkorligen till största delen tillskrifwas den omständighet att icke hela folket utan endast serskilde claßer warit representerade, och att representanterne följaktligen endast bewakat de serskilde claßernes eller Ståndens intereßen, men försummat det allmännas. Jag är öfwertygad att om Ståndsskillnaden kommer att upphöra, många af de stora olägenheter, som för närwarande trycka Fäderneslandet, skola förswinna, och att förtroendet emellan de serskilde Samhällsclaßerne samt emellan Folk och Regering skall återställas: Wid Utskottets förslag har jag dock att göra den anmärkning att jag icke kan godkänna den af Utskottet antagna wal-census af ett fastighets-wärde till belopp af 250 R:dr Banco, samt att jag anser icke någon egare eller innehafware af fast egendom å landet som hitintills warit berättigad att deltaga i Riksdagsmanna-wal böra derifrån uteslutas, ty i annat fall skulle, enligt Utskottets förslag endast på Ölands Norra Mot 416 hemmansegare eller Krono-Åboer, hwaribland 56 i den Socken jag är boende, förlora sin representations-rätt, hwilket wore

i högsta grad orättwist; att jag anser wal-districten böra inskränkas så att endast en representant från hwarje district kommer att wäljas, emedan, då districten äro för stora, folket icke kan ega tillräcklig kännedom om deras egenskaper som wid walen komma i fråga; att alla wal till Riksdagsmän böra ske öppet och icke med slutna sedlar, enär sådant mest öfwerensstämmer med Swenska Folkets caracter att handla öppet och okonstladt; samt att Utskottets bestämmande, att en walman icke må utses för flere än 500 walberättigade, ej bör så noga tillempas, att icke nödige jemkningar i detta afseende inom ett och samma gäll må kunna ega rum. I öfrigt får jag tillägga att jag instämmer uti det af Widegren ingifna skriftliga anförande, och att, om Utskottets förslag till wal-lag icke blifwer godkändt jag anser det af Herr von Troil framställda förslag böra gillas.

Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län tillade till sitt förut upplästa skriftliga anförande, att enligt hans förmenande, Utskottet bordt, för undwikande af misförstånd och otydlighet, bland de i 1:sta § uppräknade walberättigade uttryckligen nämna Krono-Åboer.

Johannes Johannesson från Götheborgs och Bohus Län förenade sig med Olaus Ericsson, och yrkade, att icke någon af de, som enligt 15 §. Riksdags-Ordningen äro berättigade att deltaga i wal till Riksdagsman, må derifrån uteslutas.

Per Jönsson från Christianstads Län (med egna ord):

"Då wi nu skola afgöra en fråga som är af den största wigt för Swenska Folket, — på hwars utgång hela Nationens wål eller we kommer att bero; så må ingen undra

undra på om man noga betraktar och pröfwar hwad som oß nyttigt, eller skadligt wara kan. Man har sagt att wår Statskropp är oduglig, och med skadliga utwexter behäftad. Derföre har Utskottet farit ut i främmande land att förskaffa sig rudimaterier (ty det är kändt att Swenska Folket har mer kärlek för utrikes lyx än egne producter) att deraf bilda oß en ny Statskropp; jag medgifwer att wår Statskropp har sina fel som alla kroppar (ty ingen fins utan fel och brister); jag skulle dock tro att det icke är nödigt för Constitutions-Utskottet, att hemta för mycken granlåt Utrikes från; wi äro måhända allt för kortsynte för att se de utländske Statskroppars yttre lyten långt mindre de swåra inwärtes krämpor, som dem behäfta, hwilka största delen af deß egna lemmar bäst få widkännas. Wårt gamla Swerige är wida skilt från deßa örtagårdar så till deß inre som yttre förhållande. Jag är derföre öfwertygad att egen product är det mest säkra och fasta som uthärdar wårt climat och för wårt folklynne paßar. Detta förwißar oß Swenska Historien, som säkrast wägleder oß till hwad som utgör Fäderneslandets lycka eller olycka; — jag, som många flera, åstundar wißerligen en förbättring uti nuwarande Representation, men en sådan som är förenad med Fäderneslandets, Konungens och Folkets sanna wäl, en sådan som medför en jemnwigt åt båda Statsmakterne, så att den ena icke för mycket kommer att inkräkta på den andras område, ty då blir det stora hela som lider, och nya strider allt jemt komma att fortgå på banan.

Jag will nu i korthet yttra några ord om de allmänna walen. Trädet är ljufligt att påse men jag förutser att frugten blifwer annorlunda; det må förlåtas mig att jag icke kan antaga ett Betänkande med så stora i dagen lagda

brister som detta, icke heller så blindwis lofsjunga det som en del af Ståndets Ledamöter gjorde wid sammanträdet på Riddarhuset, men hwilka sedermera wid föredragningen i Ståndet funnit sig nödsakade erkänna de uppdagade felen, derigenom så många tusende af Swenska Bonde-Ståndet wore beröfwade sin Representations-rätt, den enda klenod som i årtusenden från Fader till Son gått i arf, hwilken de med lif och blod till sista droppan skolat förswara. Jag wore icke wärd det uppdrag jag anförtrodd är, om jag densamma bortlemnade åt slumpens godtycke. Man talar om att Nationen suckar efter en Representations-förändring. Jag har aldrig bland mina Committenter hört denna klagan, ej eller wet jag hwaruti denna Nationens suckan består. Det är ju maßan af folket wi representera? Hwad är det då man kallar Nation? Jo jag känner en swärm på landet, de der icke äro Bönder, icke eller Embetsmän, utan hwad man wanligen kallar Half-Herrar, Pepparkrämare med flera dylika; deßa sucka efter att så uppträda i Riksförsamlingen, der de tro sig efter eget godtycke kunna omskapa, eller snarast wända upp och ned på allt, efter den anda af hwilken de drifwas. Men deremot finnas Embets- och Tjenstemän hwilka ega tillräcklig kännedom om folkets och landets ställning och kunna gå tillhanda med sådane upplysningar, som ärendernas behandling kräfwer; deßa wille jag skulle inympas i de 3:ne första Stånden. På deßa grunder ogillar jag de allmänna walen emedan det skulle blifwa ett sammelsurium då alla claßer af Länets befolkning på ett ställe kommer att wälja, helst då det skulle ske med slutna sedlar. Det skulle wißt blifwa en munter samlingsplats, ja måhända en frimarknad. Wid betraktande af allt detta, synes det wara en allt för usel grund hwarpå en så dyr byggnad skall uppföras då Utskottet sjelf medgifwit att walen i början kunna

blifwa ett slumpens werk; när folket få sine Representanter på ett sådant sätt walde; då kan man wara fullt öfwertygad om att wåra angelägenheter, som deße ombud skulle behandla, äfwen blefwe ett slumpens werk; ty icke kan ett ondt träd bära god frugt, utan som trädet är sådan är ock frugten. Gud låte icke den dagen randas då Swea Folk skulle komma att förda frugten af de utsäden 1840 Representation utsår derest den till hela sin widd antager förewarande wal-lag.

Jag begär återremiß på Betänkandet i den glada förhoppning att Constitutions-Utskottet gör lika som Oeconomi-Utskottet gjort i Bränwins-frågan; nemligen: bibehåller den gamla grunden."

Flere bland Ståndets Ledamöter hade annält sig rörande förewarande ämne att tala, men, som klockan redan slagit ½ till 10 på aftonen, blef fortsättningen af öfwerläggningen i samma ämne uppskjuten till nästinfallande Plenum.

§ 2.

Föredrogos och godkändes Expeditions-Utskottets följande förslag till underdånige skrifwelser från Rikets Ständer till Kongl. Maj:t, nemligen:

1:o N:o 123, angående A. Odelbergs ansökning om prolongation af arrendet å Edeby hemman å Lofön.

2:o N:o 124, angående M. Runstedts ansökning om prolongation af arrendet å Söderby hemman i Lofö Socken.

3:o N:o 125, angående C. J. Lagercrantz's ansökning om förlängdt arrende å Barkarby hemman eller skatteköp derå.

4:o N:o 126, angående åtskillige ännu icke återställde förbindelser, rörande Swenska Statens fordna utländska skuld.

5:o N:o 127, angående ersättning för åren 1839 och 1840 till de dagswerks-skyldige under Marieholms och Cathrinebergs Landshöfdinge-boställen; samt

6:o N:o 128, angående befrielse från rotering för Torps Kyrkoherde-Boställe å Dahlsland.

§ 3.

Föredrogos och lades till handlingarne åtskillige från de Respective medstånden ankomne Protocolls-Utdrag nemligen:

Från Riderskapet och Adeln.

N:ris 616, 617 och 618.

Från Högwördige Preste-Ståndet.

N:ris 382 och 385.

Från Höglofliga Borgare-Ståndet.

N:ris 387 och 388.

Ståndet åtskiljdes kl. ¾ till 10 eft. midd. Ut supra

In fidem.

C. G. Cassel.

Den 28 October.

Plenum kl. 9 förmiddagen.

§ 1.

Fortsattes öfwerläggningen i anledning af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38, angående National-representationens ombildning.

Johan August Zetterberg från Stockholms Län yttrade ordagrant:

"Då hwarje fosterlandswän inser wärdet af Constitutions-Utskottets förslag, finner jag öfwerflödigt att widare derom orda; men det må tillåtas mig att uttrycka min tacksamhet derföre. Behofwet af förändring i wår representation har af allmänna rösten i långliga tider warit erkänd, och af Utskottet nu utförligen blifwit bewisad. Utskottets tanka att representanterne skola sammanträda på En kammare gillar jag på det högsta, och tror, att wi i intet fall äro i behof af något såkalladt Öfwerhus. Utom alla förböner för oß, har det blifwit sagdt på Riddarhuset att det är egentligen från 1720-talet som Bonde-Ståndet haft en wäsentlig del i Rikets lagstiftning, men jag tror mig weta, att det war Bonde-Ståndet, och endast Bonde-Ståndet, som från hedenhös utgjort Rikets representanter, och den tiden äfwen Konungarnes rådgifware, och då gjordes ofta mycket afseende på det Rådets reservationer. Hwad sjelfwa walprincipen widkommer får jag förklara, att jag antager densamma, fullt öfwertygad, att intet bättre i den wägen kan åstadkommas, och jag tror, att, genom allmänna wal, den werkliga förtjensten owillkorligen skall göra sig gällande, som

ty wärr icke alltid nu är fallet. Ja, det borde icke finnas någon, som påstår att Swenska folkets representanter nu utgöras af deß ypperste män.

Ett torde dock wid wal-lagen wara att annärka, och för hwilket jag äfwen skulle anse en återremiß wara af nöden, det nemligen, att icke alla af wårt Stånd, som nu ega walrätt, fortfarande skulle komma deraf i åtnjutande, jag menar de åboer, hwilkas hemman icke uppgå till 250 R:dr Bancos taxeringswärde; — jag har hört, att i Dalarne skola finnas flere sådane, och jag skulle anse så mycket mera orättwist att utesluta dem, då det är just den ortens inbyggare, som, då det gällt, wisat sig mest patriotiska, och, mer än en gång, gått man ur huse att förswara wår frihet, — som kroßat tyranniets ok, och höjt wår störste Konung på thronen, — han som icke förglömde sitt ursprung från folkets wal, utan erkände att det han war, det war han genom "Gud och Swerges allmoge."

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Sedan man under öfwerläggningen sistlidne gårdag, angående detta wigtiga ärende, fått emottaga en mängd upplysningar och uppmaningar, så skulle det wäl, å ena sidan, kunna synas öfwerflödigt att härom widare orda; men då frågan rörer icke mindre än omstöpning af hela wårt Statsskick, anser jag det wara hwarje representants pligt att tillkännagifwa sina åsigter, och jag anhåller derföre att få uppläsa följande.

Derefter uppläste Ola Jeppsson ett skriftligt anförande af detta innehåll:

"Den nu till afgörande förewarande fråga, som innefattas i Constitutions-Utskottets Betänkande N:o 38, rörande wallag till en ny representation, är wäl en af de wigtigaste under nu pågående Riksmöte. Ämnets wigt, och min oförmåga att i hast kunna fatta deß betydelse, har i det längsta afhållit mig ifrån något yttrande härutinnan; dock innan frågan nu inom Ståndet företages till slutligt afgörande, anser jag mig pligtig att i all möjlig korthet, om än något ofullständigt dock wälment, uttala mina åsigter.

Utskottets betänkande är wißerligen både wäl och widlyftigt sammanfogadt, och deß wälmening har jag ingen anledning att betwifla; dock efter min tanka, har wid detta, som wid allt annat menniskowerk, brister kommit att widlåda, af icke obetydlig beskaffenhet. Hade Utskottet, wid tillwägabringandet af en förbättrad representation, bibehållit åtminstone någon del af gamla grundwalen för wårt nuwarande Statsskick och icke som skett, densamma helt och hållet förkastat, utan att i stället för att samla materialer ifrån nära alla Europeiska Stater till att fota den nya byggnaden uppå, desto helldre hållit sig fast wid grundwalen i wår nuwarande Constitution och på denna grund, sökt åstadkomma de förbättringar som möjligen kunnat tillwägabringas, will jag förmoda något i denna wigtiga sak kunnat uträttas; om i stället för allmänna wal, förslaget till wal-lag innefattat, att wal ståndswis skolat ega run, att ingen eho det wara må, i och för börd eller tjenst till Representant-kallet wore sjelfskriwen, utan att alla borde och skulle wäljas, att de nu orepresenterade som ansetts berättigade till inträde i Riksförsamlingen, fått inrymmas i de redan warande Riks-Stånden; att ett mindre antal representanter blifwit bestämdt än hwad hittills warit öfligt; att förslag blifwit framlagdt till en ny arbetsmethod, så wäl inom Stånden som Utskotten; eller ock antagit det beprisade Enkammarsystemet om dermed kunnat winnas mera i tid, hwilket jag likwißt betwiflar, dock anser jag för inrättande af detta system intet hinder möta derföre att representant-walen ske ståndswis. Flere förbättringar än dem jag framställt hade wäl ock kunnat ske i

wåra grundlagar, utan att rubba grundwalen; om detta allt iakttagits så tror jag något nyttigt för Fäderneslandets wäl möjligen kunnat beredas. Nationens önskningar om en förbättrad representation och en förbättrad arbetsordning inom Riksförsamlingen till förkortandet af wåra odrägligt långa Riksmöten, hade på detta sätt kunnat beredas och säkert med mera wälbehag blifwit omfattadt såwäl inom Riks-Ståndenen som äfwen för de hemmawarande än det af Utskottet nu framlagda förslag som tyckes snart sagdt af ingen eller åtminstone af ganska få willa förswaras.

Då jag wid de föregående sammanträden så wäl å Ridarhuset, som inom detta Stånd, hört några af mina medbröder yttra, det de af sina committenter hade owilkorligt uppdrag att medarbeta för tillwägabringandet af en ny representation, likasom en af dem yttrat att om sådant af honom åsidosattes, skulle han då han återwände till hemmet om icke blifwa stenad åtminstone blifwa hatad: om så förhåller sig hwilket jag icke betwiflar beklagar jag hans ställning, och undrar ej öfwer att han iakttager sin pligt att efterkomma deras önskan; men jag måste och tillika beklaga att deßa hans committenter, icke möjligen kunnat, eller kunna, åtminstone en stor del af dem, göra sig bestämd reda för betydelsen af hwad som i sjelfwa sakens natur kan ligga förborgadt om de nu ändteligen skulle winna sin med ifwer eftersträfwade önskan.

I sammanhang härmed anser jag mig äfwen pligtig offentligen tillkännagifwa, det jag, af mine hemmawarande committenter icke erhållit något uppdrag att medwerka till någon ny representations-förändring; dock bekänner jag lika öppet att jag inser nyttan och behofwet af, att wåra grundlagar undergå förbättringar, hwartill jag i min ringa mån med all sorgfällighet will och skall bidraga.

Beträffande de allmänna walen hwarom nu är frågan, så will wäl synas wid första påseendet af Utskottets betänkande så, som skolat det iakttagit Bonde-Ståndets rätt och bästa, dock blir man genast warse det en orättwisa emot detta Stånd blifwit begången, dymedelst att flere tusende hemmansegare blifwit ifrån walrätten uteslutne; jag menar alla dem som icke ega ett fastighetswärde uppgående till 250 Riksdaler Banco; jag yrkar att deras rätt och bästa blir iakttagen och bewarad på sätt efter nu gällande grundlag hittills warit öfligt. Hade Utskottet på sätt nu blifwit framställt, iakttagit alla hemmansegares och Krono-åboers urgamla rättigheter, och i stället för allmänna, föreslagit Ståndswal, efter lika rösträkning som i den föreslagna wal-lagen blifwit antydt; så skulle jag ej twekat att biträda förslaget; der hade då legat en säker grund i denna wal-lag för utöfwandet af Swenska Bonde-Ståndets urgamla rösträtt, en grund som hwarken snickrets stämma, eller listens påfund, icke heller maktens hotelser kunnat förswaga, eller till intetgöra. Will man som sig bör fästa uppmärksamheten wid hwad Utskottet i motiverne till oftanämnde wal-lag under pag. 29 & 30 yttrat så finner man det först hafwa erkänt att ett i förhållande mindre antal af detta Stånds medlemmar torde i början komma tillstädes på Riksdagarne; äfwenledes är skildringswis blifwit framställdt att då Stånden icke mera hwar för sig wälja sina Riksdagsmän det i början kunde blifwa ett slumpens werk. Utskottet erkänner sig icke hafwa förbisett hwad i denna skildring kan wara sant, men har welat lugna Bonde-Ståndet dermed att sådane mißtag icke äro omöjliga inom nu warande Stånd; denna Utskottets syndabekännelse om man så wågar kalla den gifwer temmeligen tydligt tillkänna att Utskottet sjelf med all sin nit för sakens framgång hyser ett twifwel om de allmänna walens lemp-

lighet och jag instämmer helt och hållet i denna Utskottets farhåga; dock hyser jag helt olika tankar med Utskottet derutinnan, att det wore endast i början wid tillempningen af denna Lag som Bönder kunna utstängas ifrån Riksdagarne. Jag anser att det med säkerhet kom att fortfara, äfwensom att det kunde blifwa ett waraktigare slumpens werk än mången will förmoda.

Då Utskottet welat jemföra de mißtag som wid Riksdagsmanna-walen efter nu warande grundlag, och de som efter Utskottets förslag kunna inträffa af enahanda beskaffenhet, kan jag ej dela deß åsigt. Det är oß alla bekant huru nu tillgår att Bönder skola wälja Bönder, och om walen någon gång wid ett eller flera waldistrict utfallit på de så kallade Herremännen hafwa de i sjelfwa werket ej warit annat än Bönder och i likhet med oß öfriga delat ljuft och ledt i rättigheter och skyldigheter.

Waldistricten äro små, walmännen fåtaliga boende nära hwarandra och ega personlig bekantskap, de känna noga de af sina medbröder som komma på förslag till Riksdagsman och kunna således med säkerhet öfwerlägga om hwad de böra göra eller icke göra. Ett helt annat förhållande inträder efter Utskottets förslag; waldistricten blifwa stora och widlyftiga, walmännen mångfaldiga, hwaraf de flesta inom Bonde-Ståndet icke förr sett hwarandra icke känna hwarandra, hafwa erhållit olika önskningar och uppdrag wid gällstämman af sina hemmawarande medbröder att fylla; den ena will göra sin mening gällande och den andra sin; den person som kommer på förslag till representant i ena ändan af waldistrictet är icke känd af dem som bo i den andra, ingen enighet kan åstadkommas; de öfrige walmännen som tillhöra de andra folkclaßerne ega mera bekantskap med hwarandra och skola nog förstå att sammanjemka meningarne; det skrider

till den afgörande stunden och lätt kan inträffa, ja! ganska säkert att Bonde-Ståndets walmän få återwända med wäl förrättade ärenden utan att hafwa tillsatt någon Riksdagsman efter deras önskan. Detta är den mera ljusa sidan af saken, och äfwen då man betraktar honom å denna sida, kan gamla ordspråket blifwa tillempligt, det nemligen: det är lätt att lura Bönder på marknaden. Kastar jag åter en blick på den mörkare sidan så framstår för min tanka en oändlighet af utwägar på ett så widt fällt för att kunna som man säger drilla saken. Jag will icke mera nu orda härom utan hemställer det till hwars och ens grundliga beprö fwande, deribland sjelfwa Constitutions-Utskottets Ledamöter inbegripne, med tillförsigt till detta Höglofl. Constitutions-Utskott, att då frågan på alla sidor begrundas har man att afbida ett bättre resultat. Jag skulle anse det alldeles för en samwetssak om jag icke wid denna som wid alla öfriga Riksdags-förhandlingar med största warsamhet ginge tillwäga, om icke hela mitt syftemål wore att bewara mine Committenters rätt i förening med Fäderneslandets gagn och bästa; sådane äro mina åsigter; obetänksamt bör jag icke, icke heller kan, icke heller will jag, ingå på någonting, derföre att det är nytt, icke eller förkasta allt det gamla derföre att det är gammalt; det är frågans werkliga beskaffenhet som jag anser mig pligtig att med sorgfällighet noga begrunda och härefter fatta mitt beslut. Ingen listens fintlighet, ingen maktens hotelse, och ingen wredens förbittring skall kunna werka en hårsmån på den öfwertygelse jag eger.

Jag bör icke obemärkt lemna, att jag anser Riksdagsmanna-walen böra ske öppet, icke med slutna sedlar; likasom jag anser walmännen icke behöfwa wara alldeles så mångtaliga som föreslaget blifwit.

Med deßa anmärkningar yrkar jag återremiß af förewarande Betänkande och utber mig i wißa delar få göra några muntliga tillägg."

Muntligen tillade Ola Jeppsson: Jag har serskildt fästat mig wid redactionen af 1 § 1 Mom. i Utskottets förslag till wallag, hwilket moment jag anser icke wara tillräckligen tydligt. Då jag gör denna anmärkning, hoppas jag att icke blifwa mißkänd, såsom fallet möjligen war, då, under innewarande Riksdag, öfverläggningar egde rum angående den föreslagna ändringen i 15 § Riksdagsordningen. Jag anser nemligen att, till undwikande af all mißtydning, uti nyßnämnde moment af wallagen, att de serskildte hemmansnaturerne böra uppräknas i enlighet med Riksdagsordningens sist åberopade §. Hwad de samfäldta walen beträffar, har man welat förespegla oß, att de skulle i Bonde-Ståndets händer lägga en öfwerwägande makt, och att då pluraliteten i Riksförsamlingen komme att utgöras af Bönder, skulle lätteligen skatterne kunna nedsättas och många andra fördelar beredas. Det torde ursäktas mig, att jag ej är så enfaldig, att jag kan sätta tro till dylikt. Man torde ej behöfwa allt för stor insigt uti häfderna, eller allt för widsträckt erfarenhet och menniskokännedom, för att finna det de mera bildade samhällsclaßerne skulle i händelse Bönderne erhöllo öfwerwigt i Riksförsamlingen och wille ensidigt diktera Riksdagsbesluten, af alla krafter, och med alla de medel, som wid walen stodo dem till buds, söka motwerka ett sådant öfwerwälde, och utan twifwel lyckas gå så långt i sin reaktion, att slutligen det inflytande, hwilket nu i de allmänna ärenderna kan utöfwas af den samhällsclaß, hwilken benämnes Bönder, alldeles blefwe till intet giord. Jag kan derföre ej annat, än anse de samfälta walen, under närwarande förhållanden, ingalunda skola medföra någon nytta för Swenska Bonde-

Ståndet. Man har anslagit en del ömma känslosträngar; man har welat låta förstå, att i wårt kära Fädernesland skulle wår fred kunna blifwa störd och Swenskarne komma att erfara samma olyckor som i flere andra Länder timat, derest wi icke tillwägabragte en förändring i wårt Stats-skick, såsom Constitutions-Utskottet föreslagit. Man har ordat om blods-utgjutelser, störtade Throner, en på nytt född frihet, folkets naturliga rättigheter m. m. Denna granlåt kan wäl af somlige wara anwänd i största wälmening; men bäst är att ej obetänkt fästa någon uppmärksamhet derwid. Säkrast torde wara att hålla sig till det man någorlunda begriper och ej anställa obehöriga jemförelser emellan Swerige och andra Länder, hwilka hafwa en helt annan Statsförfattning än wi, och der förhållandet emellan samhälls-claßerne är helt annorlunda än hos oß, men derföre tilläfwentyrs icke lyckligare. Deßa mina åsigter har jag ansett mig pligtig att uttala; de äro yttringar af den öfwertygelse, hwilken jag på det innerligaste hyser, utan att jag dock will i någon mån tadla andras yttranden i detta ämne, så framt de likaledes äro här komne från en redlig wilja och sjelfständig öfwertygelse, stödd på den erfarenhet och de insigter hwilkas ernående tid, omständigheter och förmåga medgifwit.

Mats Ericsson och Eric Jansson från Stockholms samt Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län förenade sig med Ola Jeppsson.

Peter Persson i Ådelfors från Jönköpings Län yttrade (skriftligen):

"Så wäl föregående Riksdagar som denna, hafwa tydligen wisat hwad frugter wårt representationssätt framalstrat. Desse utnötte former hwilka icke allenast förlänga wåra allt för kostsamma Riksdagar, utan äfwen lagt wapen i händerna

på de Privilegierade Stånden hwilka representera en så liten del af Nationen. Men lika fullt genom sina organers pluralitet hwälfwer tyngden af öfwerdrifne skattebördor på den stora maßan af nationen, hwilket tydeligen är ådagalagdt genom det grundlagswidriga wåld, som ålades Rust- och Rothållare, att på 15 år utgöra mötes paßevolance-afgiften emot deras contracters tydeliga föreskrifter som borde hållas i helgd enligt 80 § Regerings-formen.

Man såg under denna Riksdagens början, då Bonde-Ståndet genom en adreß wille nalkas Konungen, som will allas wål, och derigenom i underdånighet uttrycka landets behof i alla grenar, då man fick förnimma huru den Högwördigaste Herden wille förmena de får som klippas för nära, att ömka sin sweda. Man har sett under Riksdagens lopp 2:ne elementer sträfwa emot hwarandra. Då de Privilegierade Ståndens pluralitet tillskapat flere öfwerflödige Embeten, Lönförhöjningar, och anslags-summor, wida öfwer hwad Kongl. Maj:t begärt, och wida öfwer nationens förmåga hafwa de twenne opriwilegierade Stånden som bäst känna landets ställning alltid motwerkat det öfwerflödiga häraf.

Detta allt wisar att wårt Representations-sätt behöfwer förbättring att blifwa ett gemensamt folk, och återföra gemensamt förtroende emellan folket och deß Regering. Här yttras af somlige den farhågan, att Bonde-Ståndet genom den fria walrätten skall blifwa uteslutne. Detta blir dock Bonde-Ståndets eget fel wid walen. Jag tror det icke; ty motsatsen wisas tydligen af yttranden i Med-Stånden, att Bonde-Ståndet skulle få allt för stor Representationsrätt, om allmänna wal skall antagas efter egendoms-wärdet, och jag anser ingen wåda för landet om så skulle ske, ty Bonde-Ståndet har inga privilegier, inga stjernfall, inga Pastorater, etc. att rösta för, utan skall endast werka för fosterlandets gemensamma och sanna wäl. På alla de anmärkningar jag förr gjort och på flera talares stäl yrkar jag återremiß och önskar att den allmänna walrätten och Enkammar-systemet blifwer antaget för alla Medborgare så wäl fattiga som rika, och förenar jag mig i öfrigt med Bengt Gudmundssons förslag till Ståndets gemensamma tankar hwarpå jag yrkar proposition."

Bengt Gudmundsson från Halland: Jag har ei begärt ordet, för att söka wederlägga eller öfwertyga dem, som ingen öfwertygelse hafwa. Jag har under ett föregående Plenum utwecklat mina åsigter i ämnet, och will nu endast erinra om hwad en numera afliden representant inom detta Stånd tänkte i förewarande fråga, — en man, hwilken i Riksdagsmanna-wäg warit hedrad med det största förtroende, som någon Swensk Bonde kan framwisa, jag menar Anders Danielsson. Han yttrade sig wid sistlidne Riksdag, för samfäldte wal, hwilken princip han ansåg wara den naturligaste och rättaste. Men han tillade derjemte, det han frugtade, att denna grundsats icke skulle winna någon sympati hos de öfrige Stånden, och han föreslog derföre, såsom en modification att alla fyra Stånden måtte gemensamt sammanträda wid Riksdagsmanna-walen inom serskildte waldistricter, samt wälja en Adelsman, en Prest, en Borgare och twå Bönder. Detta betraktade han såsom en utwäg att sammansmälta de nuwarande Stånden och småningom bringa de skilda intreßena till ett enda, nemligen Fädernes-landets sanna nytta. Jag har welat anföra detta, för att fästa de yngre Ståndsbrödernes uppmärksamhet på denne erfarne representants tankar om ifrågawarande, af allmänna rösten högt påkallade reform. Äfwen han ansåg wäl något kunna wara wunnet, om, med bibehållande af de nuwarande Stånden, de orepresenterade medborgarne bland dem erhölle repre-

sentations=rätt, och walen skedde på sätt ofwan är nämdt, men han ansåg dock ej det stora målet dermed wara uppnunnet, nemligen: jemlikhet, enighet och kraftfullhet i besluten. Det torde jemwäl tillåtas mig, att, i afseende på den farhåga att Bonde=Ståndet skulle genom de samfäldta walen i sjelfwa werket mista sitt inflytande, erinra följande: Genom antagande af den föreslagna wallagen erhölle Bonde=Ståndet rättighet att wälja pluraliteten af representanterne wid Riksförsamlingen. Bönderne woro således i tillfälle att begagna denna rättighet till sin förmån. Wille de ej det, utan missbrukade den, så låge ju straffet i sjelfwa missbruket. Jag will begagna ett exempel. En stor härförare som uppoffrat sina insigter och sina krafter åt fosterlandets förswar och öfwerhölit detsamma med krigsära, lemnar sitt swärd åt sin son och säger: tag detta, det är lyckosamt; men begagna det endast till Fäderneslandets förswar och bästa; ty annars ådrager det dig sjelf förderf och wanära. Så är det ock med den makt, hwiken Bonde=Ståndet skulle erhålla genom de samfäldta walen. Jag är öfwertygad, att detta Stånd aldrig skulle begagna den, utan till beredande af fäderneslandets sanna wälfärd. Man har yttrat, att med de samfäldta walen skulle äfwen Riksdagskostnaderne ökas. Jag tror dock ingalunda att de blefwo så kännbara som nu; ty fastän de betaltes ur Stats=Caßan, kommo de likwäl att indirecte utgå från hwarje medborgare, och skulle naturligtwis derigenom att de delades på flere händer, blefwo mindre kännbara. Jag förbehåller mig att mot slutet af öfwerläggningen få yttra mig i afseende på de anmärkningar, hwilka, såsom utgörande Ståndets gemensamma tankar det i denna fråga tillkommer Ståndet att till Constitutions=Utskottet hänwisa.

Johan

Johan Jacob Rutberg från Norrbottens Län: Constitutions=Utskottets afsigt med förewarande förslag har warit att bereda Fäderneslandet en bättre representation än den nuwarande, men ingalunda att kasta sot i synen på folket, eller att narra det till upptagande af hwad man behagat kalla ett mißfoster. En medlem af detta Stånd har yttrat, att Ståndets Ledamöter i Constitutions=Utskottet, genom att ej reservera sig mot 1 momentet 1 § i Wallagen, stillatigande samtyckt dertill, att den hemmansegare, hwars fastighet icke uppgår till 250 R:drs taxerings=wärde, skulle uteslutas från deltagandet i Riksdagsmanna=walen, samt att de sålunda bidragit till bortgifwande af sine fattige medbröders rätt. Jag får i anledning häraf upplysa, att Bonde=Ståndets Ledamöter i Utskottet röstat för walrättens bibehållande åt hwarje hemmansegare på landet, utan afseende å taxerings=wärdet, och jag yrkar, för min del, att förslaget härutinnan måtte ändras.

En märkwärdig företeelse är, att Med=Stånden lära frugta för att antaga den samfäldta walrätten, emedan Bonde=Ståndet derigenom skulle wid Riksdagsmanna=walen erhålla ett allt för stort inflytande. Här synes man deremot wilja låta påskina, att Ståndets inflytande skulle genom den samfäldta walrätten förswinna. Det torde ej kunna undgå någons uppmärksamhet att Utskottet hyllat den sats, att emedan Bonde=Ståndet eger största delen af Sweriges Jord, borde det äfwen hafwa rätt att skicka de fleste Ombuden till Riksförsamlingen. Det komme således på Bonde=Ståndet sjelf att bero, huru detsamma wille deraf, sig begagna; och ingen anledning är för händer till den förmodan att detta Stånd skulle missbruka en så maktpåliggande, en för deß sjelfbestånd så wigtig rättighet. Jag yrkar, att Ståndet måtte godkänna grundsatsen af samfäldta wal, hwilken jag äfwen inom Utskottet hyllat.

Häruti instämde Anders Jonsson i Okna från Östergöthlands, Eric Norberg från Westerås och Johan Persson från Upsala Län.

David Andersson från Halland: Erkännande min oförmåga att med tillräcklig grundlighet utweckla företrädet af den ena eller andra principen i fråga om national-representationens ombildning, hade jag ämnat afhålla mig från att öka denna discussion, i förlitande derpå, att hwar och en skulle hafwa insett behofwet af en förändrad representation. Men då flere uppträdt såsom försvarare för den nu gällande författningen, snart sagdt till alla deß delar, så skulle jag anse det för en orättwisa mot mig sjelf att ej öppet uttala mina åsigter i detta wigtiga ämne. Jag får då tillkännagifwa, att af alla de förslag, som i denna fråga blifwit framlagda, har jag ej funnit något, som öfwerträffat Utskottets, deruti jag likwäl yrkar den ändring: att walrätten utsträckes till alla hemmansegare å landet, samt att Riksdagsmannawalen ske öppet och ej med slutna sedlar. Det finnes ingen giltig anledning att fråntaga en fastighets-egare walrätten derföre att han är mindre förmögen, och öppenhet är alltid en borgen för större ärlighet wid ett wal. Jag skulle till och med önska, att alla voteringar wid Riksdagarne skedde öppet Mißtager man sig då, så kan det wara möjligt att för en annan gång bibringas en bättre öfwertygelse. I allmänhet kan en obehörig inflytelse lättare ega rum, om votering sker med slutna sedlar, än om den sker öppet. I sednare fallet wet hwar och en hwilken åsigt man hyllat, och då blottställer man sig icke för obehörige mißtankar, hwad utgång saken än må taga.

Man har försvarat nuwarande Ståndsfördelning med det påstående, att en samhällsclaß genom nuwarande författning, är säker att af de öfrige icke blifwa förnärmad i sina rättigheter. Wi hafwa likwäl ett minneswärdt exempel på

motsatsen, då paßevolancen påbördades Bonde-Ståndet mot deß wilja. Således förfaller detta påstående.

Man har äfwen yrkat det antalet af de nuwarande Stånden skulle, genom de orepresenterade claßernas intagande ökas till fem, till och med sex. En af hufwudanledningarne till representations-förändringen är göromålens behöfliga förenkling och en ökad drift wid deras behandling. Jag hemställer huru sådant skulle kunna ske, derest Ståndens antal ökades. Lyckligt wore om all Ståndsskillnad och alla olika Stånds-intreßen upphörde, samt Riksförsamlingen komme att bestå af medborgare, och icke af Stånd. Det är i synnerhet de, som nu äro till Riksdagsmän sjelfskrifne, hwilka utgöra så till sägande en skiljemur emellan Konung och folk. De oprivilegierade claßerne kunna aldrig rätt närma sig sin Regering, så länge denna skiljemur finnes. Så länge skall aldrig frid och endrägt komma att råda mellan Statsmakterne.

Man har förliknat Statsförfattningen wid en byggnad och medgifwit, att den är rutten, men likwäl will man lappa och laga den. Är byggnaden af träd, så lärer sådant ej duga; är den af sten, så duger lappningen lika litet. Ombyggas måste den, och såsom nämndt är, Constitutions-Utskottet synes mig hafwa framlagt det bästa byggnadsförslaget, dock med de förändringar jag här ofwan anmärkt.

I afseende på den walda Riks-församlingens ordnande, har man anmärkt, att öfwerläggningarne på ettrum skulle kunna blifwa wådliga, samt derwid bland annat yttrat, att det skulle blifwa swårt för en Bonde att motsäga sin Häradshöfding, sin Prest o. s. w. Jag får bekänna att jag ej kan rätt uppfatta meningen af ett sådant yttrande. Jag föreställer mig, att ett folkets Ombud, äfwen om det är sin med-representant underlägset i intellectuelt eller oeconomiskt afseende, allt för mycket känner wigten af den plats,

det innehar, för att af menniſko-fruktan afhålla ſig från att frimodigt yttra ſin öfwertygelſe. Finge en ſådan fruktan makt med en repreſentant, ſå wore han ej det dyra förtroendet wärdig. I Utſkotten öfwerlägga ju alla fyra Ståndens Ledamöter på ett rum och der har jag aldrig förmärkt att Bonde-Ståndet fruktat för att ſäga ſin mening.

Några talare tyckas likſom frukta derföre, att, om principen af ſamfäldta wal antages, ſkulle perſoner med större ſkicklighet, än nu, blifwa af allmogen walde till Riksdagsmän. Den högre ſkickligheten ſynes dock, om någonſin, wara nödwändig när det gäller att i Riksförſamlingen förſwara Statens eller enſkildte medborgares rätt, ſtifta lagar för Fäderneslandet och i allmänhet bewaka deß bäſta. Skulle Bonde-Ståndet i en framtid wälja ſådane fullmäktige ſom icke hade detta mål till ſyfte, ſå mißbrukade Ståndet ſin rättighet, och finge med ſkäl ſig ſjelf att ſkylla.

Slutligen får jag tillkännagifwa, det jag anſer Twå-Kammarſyſtemet endaſt ſkola komma att utgöra en onödigtwis utſträckt beredning af ärenderne, ſamt, enär ſtörſta delen af de oprivilegierade claſſerne komma att ſtadna i den lägre Kammaren, möjligen leda till ſplittring och blott blifwa ett hinder mera för ärendernes bringande till ett lyckligt ſlut. Wal efter yrken ogillar jag, likaſå wäl wal efter Stånd. I fall Ståderneſ walrätt ſkulle, enligt förſlaget, wara allt för inſkränkt, är jag för min del ej obenägen att röſta för denſammas utſträckning; och jag är öfwertygad at Conſtitutions-Utſkottet efter ſkedd återremiß af Memorialet, widtager ſådane jemkningar, att allas rätt på det billigaſte blifwer iakttagen och bewarad.

Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus Län: Jag delar lika tankar med Bengt Gudmundsson och åberopar hans ſkriftliga anförande; i följd hwaraf jag äfwen inſtämmer med dem, ſom yrka walrätt för alla hemmansegare å landet,

utan afſeende å taxeringswärdet, äfwenſom att Riksdagsmanna-walen må anſtällas öppet och ej med ſlutna ſedlar, ſamt att hemmans-naturerne må uppräknas uti 1 momentet 1 § Wallagen, på ſamma ſätt ſom uti 15 § Riksdags-Ordningen. Man har anfört, att Bonde-Ståndets inflytande ſkulle genom de ſamfäldte walen minſkas. Denna farhåga är dock tydligen grundlös, enär Bonde-Ståndet, ſåſom egare af den meſta jorden i Riket finge öfwerwigten wid Riksdagsmanna-walen. Dereſt Ståndet i ſådan händelſe föll med ſitt förtroende på andra, än Bönder, ſkulle ſådant ingalunda ſkada, endaſt de walde egde större ſkicklighet ſamt i öfrigt egenſkaper, ſom man har rätt att fordra af folkets Ombud. Siſtlidne Riksdag erbjuder oß, inom wårt Stånd ett exempel af en repreſentant, ſom då uteſlöts, emedan man icke anſåg honom för egentlig Bonde; men ſom deremot wid innewarande Riksmöte utöfwar Riksdagsmanna-kallet, och derwid ſtändigt har folkets wäl och allmänt bäſta till ſyfte. Wi böra icke afſkräckas från att hylla principen af ſamfäldta wal, faſtän wi ej hafwa att hoppas öfrige Ståndens medwerkan härutinnan. Serdeles säkre kunna wi wara derom, att pluraliteten af Preſte-Ståndet är emot de ſamfäldta walen, ja en del af detta Stånd ſkulle motarbeta denna grundſats ända in i döden; ty om ſamfäldta wal komme att ega rum, då wore Preſte-Ståndets död, ſåſom Riks-Stånd betraktadt, gifwen; åtminſtone komme i ſådant fall inga andra att blifwa Ledamöter af Riksförſamlingen, än de, ſom woro Fäderneslandets wänner, och hade folkets förtroende. Jag får derjemte tillkännagifwa, att jag röſtar för Riksförſamlingens ſammanträdande på en kammare; ty Twå-Kammar-ſyſtemet är efter mitt omdöme, till och med wida ſämre, än den nuwarande öfwerläggningen på fyra Kamrar, lika ſom kärran är ſämre än wagnen.

Johan Fredric Dahllöf från Elfsborgs Län: Sistlidne Pleni-dag yttrade jag mina åsigter i afseende på Representations-förändringen. Jag har nu endast begärt ordet, för att wederlägga några argumenter, dem en wärd talare anfört mot Utskottets förslag. Ehuru jag wißerligen respecterar andras öfwertygelse, har jag ansett för en pligt att söka förekomma det mißförstånd, hwilket möjligen kunde härflyta af sagde argumenter, såsom efter mitt omdöme oriktiga. Någon har sagt, att "om wi betrakta de Stater der Riksförsamlingen Consistueras genom samfäldte wal, så är allmogen der ej lycklig." Jag hänwisar den wärde talaren till Norrige, der, enligt alla opartiska kännares sammanstämmande omdöme, allmogen är wida öfwerlägsen den Swenska, både i bildning och wälmåga. Widare har man åberopat Förenta Staterne i Norra Amerika och ställningen der 1838. Man wet dock, att jordbrukarnes belägenhet i Norra Amerika är serdeles lycklig, och att Swenska allmogen i jemförelse med dem är i mer än ett afseende att beklaga. Hwad serskildt widkommer uppträdena der år 1838, så woro de ingalunda tumultuariska. De bestodo endast i en twist emellan twenne Candidater till Presidents-platsen och slutades ganska lugnt. Den wärde talarens uppfattning häraf är således origtig. Widare har blifwit yttradt att "faran af den förändring, som genom de samfäldte walen skulle uppkomma, wore så stor att talaren icke skulle wilja lefwa den dagen." Jag tror twertom, att faran skulle blifwa stor derest den högt påkallade förändringen icke blefwe tillwägabragt. Historien wisar oß tillräckliga exempel derpå, att när nationernes röst icke blifwit hörd och deras rättigheter blifwit dem förhållne, hafwa de med wåld tagit hwad man ej i godo welat lemna dem. Frankrike gifwer härpå exempel åren 1789 och 1830. I England deremot gick Reform-billen mycket fredligt igenom år 1832, och detta lands öde sedan den tiden har rättfärdigat den sats att man gör wäl, om man i tid efterkommer folkens billiga önskningar. Widare: "att Ridderskapet och Adeln ej öfwe-röstades förr än år 1772." Detta är tywärr ännu ofta förhållandet, ehuru målet nu winnes på en annan wäg. Widare: "Att Ridderskapet och Adeln är fiendtligt sinnadt mot Bonde-Ståndet, och just derföre måhända sjelf intreßerar sig för representations-förändringen." Om så är, bör orsaken dertill sökas just i Ständsintreßena och Ständs-indelningen. Före 1772 egde Adeln omkring hälften af Swenska jorden. Nu deremot har förhållandet blifwit omwändt, och årligen öfwergår jordegendom till ett stort wärde, från sistnämnde Stånd till allmogen. Någon wådlig reaction af Adeln eller de öfrige twå Stånden mot Bonde-Ståndet, derest samfäldta wal infördes, torde ej wara att befara; ty genom antagande af Utskottets förslag skulle Bonde-Ståndet komma att wälja tre fjerdedelar af Riksförsamlingen och detta Stånd hade i slikt fall makten i sina händer, att endast wälja sådane Representanter, som skilde från alla Ständs-intreßen, endast kommo att åsyfta allmänt wäl. Jag är förwißad derom, att Sweriges allmoge har alltför mycken bildning och sjelfständighet, för att låta locka sig att wälja oduglige ombud. Jag tror, att genom de samfäldta walen skulle allt hwad Swerige eger yppersst komma att deltaga i Riksförsamlingen, och för alltid skulle wara förwist den olycksaliga skråanda, som under sekler medfört olyckor åt Fäderneslandet. Widare: "Att det ej är allmogen, utan endast andra medborgare, som yttrat obelåtenhet med wårt nuwarande Representations-sätt." Antingen är den wärde talaren döf för den allmänna rösten, eller är förhållandet i hans ort helt annorlunda än i öfrige delar af Riket. Alla Fosterlandswänner önska med en ge-

mensam röst, förändring af det bestående, och just Bonde-Ståndet är det, som har skäl till att klaga, enär detsamma icke har mera än en fjerdedel uti Representationen, då det borde hafwa trefjerdedelar. Widare: "Att Bonde-Ståndet de sednare åren, wunnit på att det warit ett Stånd." Hafwa då Ståndets åsigter gjort sig gällande? Nej! Bonde-Ståndet har mer än en gång blifwit af de Respective Med-Stånden öfwerröstadt. Detta skulle dock ej egt rum, om detsamma haft ¾ i Representationen. Widare: "att i wißa länder har man förbudit slafwen läsa i bok." I hwilket land menar talaren det sker? Månne i Marrocco? Nej troligen icke, ty då fråga war om Consulerna i Afrika will jag minnas det samme talare yttrade, att en Bonde swårligen kunde begripa något om den werldsdelen. Månne i Ryßland då? Ja säkerligen der förbjuder man bildningens spridande på det folket ej må finna, att de ega makten i sine händer, om den fysiska styrkan skulle behöfwa anlitas. Der finnes dock ingen Constitution. I England, i Frankrike (just i de Stater der National-Representationen wunnit någon utbildning) söker man deremot med all kraft att afskaffa slafhandeln, och att upplyfta deße olycklige öfwer djuren. — En annan talare har yttrat, att det nu ifrågawarande förslaget åsyftar en inkräktning på Konungamakten. Jag hemställer till hwar och en som genomläst Utskottets Memorial, att bedöma huruwida förhållandet Statsmakterne emellan äro i ringaste mån uti förslaget annorlunda bestämdt, än nu gällande grundlagar utsiaka.

Henric Andersson från Örebro Län: Jag hade anmält mig för att wederlägga en långtrådig och mångordig talares widunderliga uttryck fistlidne Plenidag; men som Medbrodren von Zweigbergk fullkomligen wederlagt nämnde talare, så

afstår jag från widare yttrande och instämmer med von Zweigbergk.

Jacob Kihlblom från Södermanlands Län, yttrade skriftligen:

"Jag har begärt ordet för att upptaga till beswarande ett och annat, som i gårdagens Plenum blifwit yttradt. En talare har utsträckt sin forskande blick ända till Amerika för att derifrån hämta grund för sitt förkastande af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38. De inre politiska förhållanderne i Swerige och Amerika äro fullt ut så mycket åtskiljda som det Geografiska afståndet åtskiljer dem, och att taga det Amerikanska folket och deß institutioner som modell för att deruti wilja stöpa det Swenska, hänger icke serdeles wäl tillsammans — det Amerikanska är sammansatt af nästan alla kända nationer — fördeladt om jag icke mißminner mig i några och trettio Stater, hwilka inom sig hafwa sine oeconomiska bestyr, skiljda från det hela; — detta folk har aldrig warit begåfwadt med några Stånd — de ega ej en gång en Stats-Religion som förenar dem; — de anförde argumenterne måste således likt en Meteor — lika hastigt förswinna som den blifwit synlig, och man bör icke låta hänföra sig af slike jemförelser. En annan talare har hedrat Utskottets Utlåtande med epitetet mißfoster, synnerligast på grund deraf, att Utskottet icke tillräckligt betraktat de serskiljda delar hwaraf nationen består. I Utskottet har man sökt klart göra sig reda derför, och i anledning deraf funnit de flere olikheter som inom oß finnas. Detta har gifwit Utskottet anledning att framkomma med det nu behandlade förslaget, — för att om möjligt söka sammansmälta de serskilda delarne till ett helt, hwilket nu i sin fyrdeldta form endast synes arbeta på en allmän undergång — detta kan wara nog för att betaga klandret all werkan."

Johan Erie Jansson från Wermlands Län instämde med Kihlblom.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Mina åsigter angående Constitutions-Utskottets förewarande Memorial, har jag i ett föregående Plenum yttrat. Nu har jag begärt ordet för att wederlägga några anmärkningar deremot, men icke för att öfwertyga anmäkaren; ty det skulle jag ej wilja åtaga mig. En Ledamot har nemligen yttrat, att fyrdelningens upphäfwande icke är af behofwet påkallad, enär Bonde-Ståndet wunnit på denna Stånds-fördelning, hwilket bland annat skall wisat sig deraf, att på de sednare åren mycken jordegendom öfwergått i Bonde-Ståndets händer. Detta factum har wißerligen sin fullkomliga rigtighet; men på hwad sätt har wäl denna öfwergång skett? Månne Bonde-Ståndets medlemmar hafwa sine fastigheter ograverade, eller månne hälften af dem werkligen rår om hwad de anses ega. Jag minnes den tid, då det ansågs såsom något widunderligt, om en Bonde hade sin egendom intecknad. Alldraminst hade han det i Banken, och knappt stod han såsom Borgensman i ett Låne-Contoir. Nu är förhållandet ty wärr! helt annorlunda. Bonde-Ståndet är tjugu gånger mera gäldbundet än tillförene. Dock lärer förhållandet häruttinnan wara olika på olika orter, serdeles i Norrland som förmodligen är penningens hemland, enär efter hwad wid sistlidne Riksdag en representant derifrån yttrade, det wore lyckligt, om man derstädes kunde få penningar utlånte mot fem procent. I största delen af Riket är ställningen dock den ofwanbeskrifna. Man har jemwäl anmärkt, att om de samfäldta walen infördes, skulle några få Bönder blott förfyns skull komma att wara wittnen till öfwerläggningarne, och att om discussionen skedde på ett rum, skulle Bonden lätteligen blifwa öfwerrumplad af de mera bildade klaßerne.

Jag förmodar ej, att Bonde-Ståndet, i fall det erhöll pluraliteten wid walen, skulle utse andra än wärdige Representanter, och jag beilagar ett sådant Ombud som skulle låta öfwerrumpla sig, det wore sig af hwem som helst. Annat är att låta öfwertyga sig af giltiga skäl; det anser jag wara hwars och ens pligt. Att allmänna rösten högeligen påkallat en Representations-förändring torde ej med skäl kunna nekas, och hwad serskildt mina Committenter widkommer, hwilkas alla, förståndiga och med min egen öfwertygelse öfwerensstämmande, önskningar jag gerna går till mötes, har jag till och med deras skriftliga uppdrag, att med min röst bidraga till en sådan förändring. Man har jemwäl yttrat att Bonde-Ståndet bättre skulle kunna med nuwarande författning göra sina åsigter gällande, än om en Representations-förändring werkställdes. Wi hafwa dock i åtskillige frågor sett, huru sådant lyckats. Jag behöfwer blott erinra om Paßevolance-frågans behandling wid 1828 års Riksdag, och wi weta alla, huru försöket till Paßevolancens afskaffande under detta Riksmöte aslupit, nemligen att twå Stånd beslutit densammas nedsättning till hälften, och ett Stånd lagt Betänkandet derom till handlingarne. Så äfwen med frågan om Fierdingsmans-befattningarne, hwilken rönt samma owilja af de twå privilegierade Stånden. Så länge nuwarande representationssätt fortfar är det omöjligt att tillwägabringa någon hufwudsaklig förbättring i folkets oeconomiska ställning, hwaribland jag i första rummet må nämna grundskatternes förminskning eller åtminstone förenkling, samt den stora frågan om en successiv skattejemkning i allmänhet, utan förnärmande af någons egande rätt. Det torde ej behöfwa widare ordas om utsträckning af walrätten äfwen till dem, hwilkas egande hemman icke uppgår till ett taxeringswärde af 250 R:dr

hwardera, samt om walens anställande öppet och ej med slutna sedlar. Derom synas alla wara ense. Jag will här endast anmärka, att i min hemort finnas stundom 17 åboer besutna på $\frac{1}{8}$ mantal. Hwad en- eller twå-kammar-systemet widkommer, wågar jag knappt widröra dem, emedan jag icke anser mig ega nog insigter, för att bedöma hwilketdera som eger företrädet. Det förstnämnda will för det wanliga begreppet synas medföra mera enkelhet i ärendernes behandling, mindre tidsutdrägt och mindre kostnad. Alla förslag på sidan om Constitutions-Utskottets kan jag för min del ej gilla, med undantag af Herr von Troils, hwilket jag anser nära nog lika så ändamålsenligt. En och annan talare har yttrat, det han ej af sine Committenter erhållit något uppdrag att yrka på Representations-förändring. Jag wet ej huru förhållandet härmed är på alla orter i Riket, men hwad serskildt beträffar en Representants från samma Län som jag, hafde yttrande i detta afseende, så har jag mig fullkomligen wäl bekant, att bland innewånarne i hans hembygd många lifligt yttrat en sådan önskan, men andra åter derstädes äro i afseende på hyfsning ej stort bättre än djuren. Jag will härmed ingalunda åsyfta att skymfa eller gifwa någon förebråelse, ty det står hwar och en öppet att fritt uttala sin öfwertygelse, men sanning eger man rätt att af hwar en fordra.

Nils Jeppsson från Skåne afgaf ett så lydande skriftligt anförande:

"Förbättring af wårt nuwarande Representations-sätt synes wara af behofwet, men utan att jag mäktar ingå i någon detaille, af Utskottets nu ifrågawarande wigtiga förslag, will jag lika med flere föregående talare, blott hafwa antydt den mening, att jag icke gillar Utskottets åsigt i 1 §.

som säger att hemmansegare under 250 R:dr icke bör ega rätt i Representationen. Jag anser, att egare till hemman, ehuru litet det ock är uppskattadt, bör framdeles som hittills ega sin tillbörliga rätt — det synes mig som Utskottet häri icke så rättwisligen handlat. Då man föröfrigt söker att utwidga representations-rätten bör man icke i samma ögonblick söka till att förnärma de redan representerade. Förhållandet wid wal, som Utskottet antydt bör ske med slutna sedlar, kan jag lika litet gilla; jag för min del tror att öppna wal äro de förnämste, ty mörkrets gerningar äro sällan goda."

Peter Jönsson från Jönköpings Län: Jag har ej begärt ordet för att wederlägga de olika meningar som under denna, alltför långt utwidgade discussion blifwit yttrade. Jag har, wid början af denna öfwerläggning förbehållit mig att närmare utweckla mina åsigter, angående en wiß del af det förslag, som Herr von Troil framlaggt wid Riks-Ståndens sammankomster på Riddarhuset. Någon Ledamot har här yttrat, att äfwen Ridderskapet och Adeln önskar förändring i den nuwarande National-Representationen. Jag är öfwertygad att alla göra det, och de olika meningarne röra endast sättet, hwarpå en sådan förändring bör werkställas. Här det det nödigt att gå försigtigt tillwäga, så framt man will hafwa något hopp om framgång, och ej låta hela tillgörandet bestå i några toma ord. Att bifalla Utskottets Memorial, wore, efter mitt omdöme, detsamma som att säga: wi wilja ej hafwa någon förändring. Besinna wi att större delen är orepresenterad, enär endast en inom hwarje famille har representations-rätt, och att äfwen inom de andra Stånden och samhälls-claßerne en mängd orepresenterade finnas, samt tager i betraktande de serskildta intreßen, som wilja bewaras och göra sig gällande, så torde

nödwändigheten ligga i öppen dager att gå jemkningswis tillwäga. Preste-Ståndet har man ansett för det mest swåra, att förmå till någon eftergift. Det tror jag ock. Men när man fördomsfritt betraktar sistnämnde Stånds ställning i samhället så torde man ej undra derpå. Presterskapets förhatliga löningssätt twingar deß medlemmar snart sagdt att snika sig fram på folket. Inom ingen Embetsmanna-claß, finnes deßutom en så ojemn fördelning af löneinkomsterne. En Kyrkoherde t. ex. har med familie, i en och annan ort knappt sin dagliga utkomst, då en annan deremot kan beräkna 6,000 R:dr årligen, och derutöfwer. En Biskop har i årlig inkomst ifrån 10,000 till 20,000 R:dr. En ändamålsenlig jemkning af Presterskapets löner, och förändring i sättet för deras uppbärande är derföre, efter mitt omdöme, ett oundgängeligt mått och steg, som måste föregå, innan Preste-Ståndet beqwämar sig till någon förändring i representations-sättet, hwaraf en hufwudsaklig förändring i 114 §. Regerings-Formen naturligtwis snart blefwe en följd, enligt hwad ock Herr von Troil i sitt förslag nämner. Man ser en oro i Staten. En icke mindre förspörjes inom Kyrkan. Den ena Läraren talar emot den andre. Den ena framställer helt och hållet en gerningslära, den andre åter en lös trosgrund, i förening med en del fraser, den tredje försoningsläran i sin helhet; men huru många som finnas af det sistnämnde slaget känner wår Herre bäst. Så war det på Apostlarnes tid då Paulus klagar: "de äro utgångne från oß, men de äro icke af oß." Den som är mest älskad blifwer mest trodd. De unga Lärarne frestas ofta att för sin utkomst skull anwända medel, som skulle uteblifwa, derest lönerna woro bättre reglerade. Bland Presterskapet gifwas i sanning många, som hafwa lika stor ömhet för Bonde-Ståndet som wi sjelfwe, och hwilka utan twifwel skulle wara

ganska belåtne med att slippa deltaga i Riksdagsbråket; men deras ställning i afseende på löne-inkomsterne gör 114 §. Regerings-Formen till en ständig hållbake i fråga om en Representations-förändring, som ej är grundad på Stånds-indelning. Wi må derföre se oß wäl före, innan wi fatta beslut i denna fråga, och aldrig lemna ur sigte det budet: att älska wår nästa såsom oß sjelfwe, samt erinra oß att wåra förfäder i sin lagstiftning alltid ginge steg för steg till målet, och byggde sina lagar på religionens grund, på rättwisa och kärlek till medmenniskor. För att bereda en successiv öfwergång, anser jag wißa delar af Herr von Troils förslag, med någon förändring, ganska antaglige. Jag yrkar derföre, att, med bibehållande af de fyra Stånden, Ridderskapet och Adeln, Preste- och Borgare-Stånden må wälja hwardera Femtio samt Bonde-Ståndet Etthundrade Ledamöter, i Riksförsamlingen, och på samma sätt i Utskotten, sistnämnde Stånd twå Ledamöter då hwardera af de öfrige Stånden utser en. De nu orepresenterade medborgare må bland de tre första Stånden undfå representationsrätt till det antal, som sedermera närmare kan komma att bestämmas. Detta förslag önskar jag må blifwa Contra-proposition, när den slutliga voteringen kommer att anställas, för att utröna Ståndets gemensamma tanka, wid återremißen af ifrågawarande Memorial. Hwad 1 mom. 1 §. i förslaget till Wallag widkommer, så har den äldsta Ledamoten i Constitutions-Utskottet förklarat, att samtelige Ledamöterne af Bonde-Ståndet i detta Utskott protesterat mot den föreslagna wal-census, fastän de ej låtit anteckna sin reservation mot förslaget. Jag widhåller mina förut gjorde anmärkningar så wäl i afseende på nämnde moment, som i afseende på 12 §., att Riksdagsmanna-walen må ske öppet, samt i afseende på 17 §. att meningen med ordet "Kronobetjent" må blifwa tydligen uttryckt, så

att derunder icke må kunna komma att förstås någon annan, än Kronofogde och Länsmän, hwilka sistnämnde tjenstemäns deltagande i walen jag ingalunda anser wådlig, derest nemligen walrätt inrymmes åt andra tjenstemän. Jag hoppas, att ingen af Ståndet mißtycker, om denna min mening icke är med hans egen öfwerensstämmande. Samma aktning, som den ena Ledamoten fordrar för sin yttrade mening, bör han ock sjelf hysa för den mening, som af en annan Ledamot uttalas. Med iakttagande af en sådan grundsats, skulle alla obehagliga stridigheter komma att upphöra. Att under denna twist någon talare framställt utländska exempel på mißbruket af deßa länders walsätt, torde så mycket mindre synas underligt, som Constitutions-Utskottet sjelf allt för mycket åberopat utländska systemer. I detta afseende finner jag det onödigt att så till sägande resa utom landet. Bäst att wi grunda wårt beslut på förfädrens uråldriga Statsskick. Jag åberopar i öfrigt hwad jag yttrade under Ståndens gemensamma öfwerläggningar på Riddarhuset den 9 dennes, och hwilket yttrande wäl redan de fleste Ständs-Ledamöter både hört och läst, men hwilket jag dock utbeder mig att få till Ståndets Protocoll afgifwa wid Protocollsjusteringen.

Detta Per Jönssons yttrande, wid justeringen ingifwet, war af följande lydelse:

"I den nu kanhända wigtigaste af alla frågor, som utgör föremål för öfwerläggning härstädes, utbeder jag mig att munteligen få yttra några ord. Stora Talare och kunnige Män hafwa i dag och wid föregående öfwerläggningarne sig yttrat, somliga mot somliga för Betänkandets antagande, och föreställt det såsom enda medlet att lyckliggöra Fäderneslandet, somliga sett det både för stort och för litet

och

och gifwit det flere namn och liknelser wid spöken, plantor m. m. till och med wid ett litet barn, och med förlägenhet fråga: hwad blifwer af detta barnet? Men jag föreställer mig det som ett stort arbete nedlagdt på en ny trädgårdsplantering, som nu på ett långt afstånd wisar herliga löf och florerande blommor, men ingen har på detta långa afstånd sett huruwida allt bär dugliga frugter; måhända då Trädgården betraktas på närmare afstånd finnes der äfwen flere wattenqwistar, och till och med wilda träd som ej bära frugt, jag tror det så är emedan någon fullkomlighet i menniskoföretag ej finnes, härom torde wi wara temmeligen ense. Wißerligen trodde 1809 års Ständer att deras arbete skulle bära bättre frugt än efter 30 års förlopp allt borde förkastas; är nu intet qwar af den gamla planteringen som bär frugt? Swaret höres med blandat ja och nej. Må hända frugten är alldeles förskämd och skadad af det synnerligast i år häftigt fallna regnet, som warit blandat med is och hagel, skaror som har qwarlegat i molnskyarne sedan den gamla representationen bestämdes som wi nu ega; någon har nyligen under öfwerläggningen förwißat mig derom, som troligen war med 1809. Han säger de nu orepresenterade Ståndspersoner begärde då få deltaga i Lagstiftningen, men blefwo uteslutne. Se här hwarifrån mißbelåtenheten med wår nuwarande representation har sitt rätta ursprung förenad med flere felaktigheter; härifrån kommer slagregnet som senare året fallit utur de aflägsna molnen. Det stilla regnet har hafwit en wälgörande werkan, och hagelskurarnes gagnelighet torde än wara för tidigt att berömma eller bedöma. Emedlertid äro de orepresenterades klagan rättwis, och de skola, de böra få rättwisa; de äro ett stort antal i Fäderneslandet och utgöra stora bidrag till wår Skatt-Kammare.

De böra representeras, men på hwilket Stånd? ej på den fattige Bondens uppoffring utur representationen som nu, efter mitt sätt att se, Utskottet föreslagit, jag menar de mindre hemmansegarne som ej hafwa 250 R:drs uppskattningswärde på sin jord, dem har Utskottet uteslutit. Här efter min tanka är ett lika, om ej större fel begånget än som skedde 1809. Då wi nu tyckas alla wara ense derom att representationen bör och skall utwidgas, men aldrig bifaller jag det sker på den mindre förmögne Bondens bekostnad, som nu är berättigad att deltaga i lagstiftningen och utgör till Staten ej obetydliga skattebidrag. Deße äro af den gamla stammen som i århundrade kallats odal Bönder, och ega de här under öfwerläggningarne omtaldte hårda händer, sammanknäpte af tungt arbete, såsom sitt enda privilegium. Deras rätt gifwer jag aldrig bort om de woro aldrig så få, men de äro ej få, de äro många. Jag har i Kongl. Kammar-Rätten löst Utdrag af Taxerings-längderne för de Härader hwars talan jag för; med undantag af 2 församlingar så finnes der uteslutne 373, somliga Socknar 10, 20, 30, 40, till och med i en församling 47 hemmansegare, hwilkas uppskattningswärde ej uppgår till 250 R:dr. Utskottet har troligen trott, som någon talare här nämnt, om jag ej mißtager mig, att deße mindre hemmansegare wore förlitet oberoende för att deltaga i lagstiftningen. Jag frågar mine Herrar om den större hemmansegaren han må heta Herre eller Großhandlare, lemnar wid sin död nära En Million skulder öfwer tillgångarne, är han mera oberoende än den mindre hemmansegaren? detta hörer wäl till undantagen, men förhållandet är ej nöjsamt att berätta, men jag nämner det för att wisa, det den mindre hemmansegaren som är skuldfri på sin lilla hemmandel ej är mest oberoende af något utan alldeles oberoende af alla händelser, om han ej

alltid kan nyttja det af en stor Talare omtaldta walspråk, som bonden arbetar för nemligen bröd och bröd, så är han lika oberoende till sin redbarhet om han i mißwextår nödgas säga: salt och potäter salt och potäter arbetar jag för. I följd häraf gör jag litet eller intet afseende på större eller mindre taxeringswärde på hemmandelen en Riksdagsman eger, utan på det förtroende som han måste ega för att blifwa wald; detta är den säkraste wederhäftighet för Riksdagsmän, derföre anser jag rättwist utwidgandet af representation till alla som ega ett sådant förtroende, han må heta Ståndsperson eller hwad som helst, om fria wal skall antagas. Jag har äfwen alltid trott att innan allmänna wal antagas en lika beskattning på all jord borde föregå, då wore wi lika med brödra-folket i Norrge hwars climat närmast liknar wårt, jag förstår ej nu att yttra mig bestämdt härom. Hwad som åter rörer fördelningen på en eller twå Kamrar, så hörer jag stor strid här wid öfwerläggningen ibland de kunnige Statsmän härom, som troligen ej kan bestämmas förr än afgjordt blifwer af hwad Elementer Kamrarne skall bestå ett dera af walda eller till någon del sjelfskrifna. Skall fria wal ega rum för alla folkclaßer behöfwes ej några sjelfskrifna, ty då är Ståndsdelningen upplöst. Om så hände att ej tillräckligt antal högt lärde män inwaldes, wågar jag tro så wäl Presidenterne i Rikets Collegier som Ledamöterne i högsta Domstolen lemna all den upplysning som Riksförsamlingen begärer, men skall twåkammar-systemet antagas så lärer wäl litet eller intet winnas på öfwergifwandet af 4 Stånd mer än man får säga nu stannar ett Stånd mot ett i stället för nu stannar 2 mot 2. Jag eger i sanning ej förmåga tro någon ting är wunnet med twå-kammar-systemet, men förwißad är jag när Betänkandet återkommer från Utskottet sista gången,

att Utskottet, som inom sig eger kunnige män, har sammanjemkat till ett helt af de olika meningar som göras wid återremißen. Bäst torde wara Utskottet lägger deßa till grund och ej förmycket utländska regeringssätt, ty jag föreställer mig detta lika som jag går in på ett landtbruks-institut och tager modell af en plog som med fördel begagnas i Östergöthland som är slätland, så blifwer den ej gagnelig för mig som bor i stentrakten af Småland förr än jag uppröjt min åker till likhet med den förra. Till slut beder jag Hög- och Wälloflige Med-Stånden att alldeles frigöra 1 §. i förewarande ämne från den inskränkning som nu finnes mot Bonde-Ståndet, som jag i korthet wid början af mitt yttrande omtalat, och skall jag med Kammar-Rättens Utdrag styrka det af mig uppgifna antal som äro uteslutne af mina Committenter då remißen sker från wårt Stånd. Låtom oß dertill sträfwa att den som nu är utesluten får sin rätt igen så ega wi större lycka i wåra företag och enigheten gör allt möjligt som nu synes swårt."

Lars Nilsson från Blekinge Län, ordagrant:

"En wärd talare har här welat undertrycka den mening rörande representationen, som jag den 24 dennes skrifteligen tillkännagaf. Jag hade trott att hwar och en utan förebråelse af någon Stånds-Ledamot, må oförkränkt uttala sin mening, helst i en så wigtig fråga som denna, och kan ej frångå den farhåga jag hyser för de allmänna walen, äfwensom för den omständighet att en mängd hemmansegare som efter förslaget skulle uteslutas. Den som ej anser detta för någon fara för wårt Stånd skattar jag lycklig att ega så djup Statsmanna-blick. Esterwerlden får döma hwem som haft rätt; jag har endast gjort hwad jag trott wara min pligt, jag har öppet uttalat min öfwertygelse. För denna är jag endast skyldig mina Committenter, eftersom werlden och mitt eget samwete, reda, och anser mig derföre icke böra emottaga någon förebråelse af någon Ståndsbroder, han må hafwa så mycken öfwerlägsenhet eller föregifwen Fosterlandskärlek som helst.

Jag torde äfwen få tillägga i afseende på walen till Riksdagsmän, att de böra, efter mitt omdöme, ske öppet och ej med slutne sedlar."

Eric Persson från Gefleborgs Län: Sistlidne eftermiddag gjorde en af Ståndets Ledamöter åtskillige anmärkningar emot mine och andre Stångsbröders yttrande; men som denne Ledamot begagnat sig af osanningens wapen, så anser jag öfwerflödigt, att beswara hans inkast, och jag förenar mig i öfrigt med Lars Nilsson i fråga om hwars och ens rätt att uttala sin öfwertygelse, samt billiga anspråk att derföre icke blifwa i någon mån förnärmad.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Jag hade wißerligen icke ämnat begära ordet förr än fråga blir om voterings-propositionerna, så framt man ej behagat draga i twifwelsmål sanningen af de uppgifter, som jag tog mig friheten att framställa sistlidne Plenidag. Jag bör först och främst anmärka att ända från första stund jag lärt mig att tänka öfwer mitt förhållande till medmenniskor, har jag wisat aktning för andras på öfwertygelse byggda åsigter om de ock icke öfwerensstämma med mine egne. Detta måste iakttagas af hwar och en menniska som will göra anspråk på hyfsning och allmän aktning; och jag skulle önska, det hwar och en Ledamot inom wårt Stånd ställde sig denna regel till efterrättelse, samt icke brydde sig med opinionen hos en annans Committenter, utan sopade först rent för sin egen dörr. Hwad jag uppgifwit om Amerika står att läsa i Schöns Statistik samt uti Cronik des Jahre 1830, pag. 119 samt

1838 pag. 148, orden lyda: "der går friheten så långt, att "man icke anser sig förhindrad att köpa personer för att göra "falsk ed. Handel med röster till Ledamotskap i Congreßen "drifwes af penning aristocrater i stort. År 1838 räknade "man 25,000 sådane köpta röster." Ett utdrag af denna tidskrift är öfwersatt på Swenska och tryckt i Nordströmska Boktryckeriet här i Stockholm, innewarande år. Det är hwar och en obetaget att göra sig underrättad om deßa uppgifters rigtighet. Hwad en wärd talare yttrat om Ryßland, der ingen Constitution finnes, har intet sammanhang med närwarande ämne. Alla obehöriga annärkningar återfalla alltid på den som framställt desamma, och jag förbehåller mig att blifwa fredad från alla anfall, då jag, på grund af min Riksdagsmannarätt, yttrar min öfwertygelse under Ståndets öfwerläggningar. Jag skulle derjemte önska, att hwar och en måtte hålla sig, till ämnet för discussionen, på det ej densamma må onödigtwis utdragas.

Johan Andersson från Upsala Län: Jag inskränker mig till att instämma uti hwad Bengt Gudmundsson från Hallands Län muntligen och skriftligen anfört.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Flera Ledamöter, dock lyckligtwis ett ringa antal, har beprisat den nu gällande representations-författningen och lofsjungit fyrdelningen. Detta är dock icke underligt, när man känner deras hjertas tankar och deras hat till all förändring af det bestående. Wår lille oskuldsfulle wän och kamrat Måns Jössesson har med mörka färgor målat Norrska Constitutionen. Jag dristar att tro, det han är förlitet bewandrad på den slippriga Riksdagsmanna-banan, och deßutom icke har något begrepp om Norriges Grundlag, — detta mästerwerk som är beundradt af alla främmande makter. Jag dristar att möta den wärde Ledamoten på discussionens stridsfält med Norrska

Grundlagen i den ena handen, samt i den andra handen en förteckning på de wälgerningar, som den tillskyndat detta wårt Brödra-Rike, och jag är förwißad, att striden skall få samma utgång, som då Luther bekämpade de Påfwiske willfarelserne. En annan Ledamot har talat om Norra Amerika. Jag will hålla mig uti Swerige, och kan ej tro att om mißbruk egt rum wid walen i de Förente Staterne, sådane äfwen skulle inrota sig i wårt land. Må hända, på någon ort i Riket, Electorerne wid Riksdagsmanna-walen låta köpa sig; i min hemort sker det åtminstone icke, och omöjligt tyckes det i framtiden blifwa, derest walmännen komma att utgöra ett så stort antal, som Constitutions-Utskottet i wallagen föreslagit. En annan talare åter har kallat Memorialet ett mißfoster, och såsom sådant, för tidigt tillkommet. Jag tror det wara född 17 år försent; ty redan år 1823 wäcktes fråga om denna representations-förändring af en mera sakkunnig och upplyst man, än den, som nu för första gången representerar inom detta Stånd. Detta förslag war en utkastad eldbrand, hwilken slocknat, men röken och lukten gifwer sig tillkänna. Ridderskapet och Adeln har sistlidne gårdag, fattat ett beslut, för hwilken hela nationen står till densamma i förbindelse. Deß medlemmar hafwa nemligen affagt sig sin ärftliga representations-rätt, och Ståndet har derigenom upprättat sitt nedsjunkna wärde. Lyckligt wore det om Preste-Ståndet följde detta exempel; men "när såg man något godt komma från Nazareth." Om wi återwände från detta rum utan att hafwa godkändt de grunder hwarpå Constitutions-Utskottets förewarande förslag hwilar, så skulle mitt inre drifwa mig att med en djup suck utbrista: "Fader förlåt dem det, de weta icke hwad de göra."

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Då jag sistlidne gårdag, yttrade mig, så tillkännagaf jag, i första början, att

jag ej ännade rodna för mina åsigter. Jag lät äfwen förstå, att om någonsin fördragsamhet kunde anses nödig under en discussion, så wore det företrädeswis under denna, emedan, lika förwißad som man kan wara derom, att hwar och en påyrkar den efter hans öfwertygelse bästa reform, lika säker kan man wara derom, att ingen, huru djupa kunskaper han än må hafwa, förmår att fullkomligt inse och förwißa sig om följderna af ifrågawarande ombildning. Nu har jag ej begärt ordet för att wederlägga en eller annan anmärkning i sjelfwa hufwudsaken, eller yttra mig om de bilder, som blifwit anwände på Utskottets förslag, ty jag anser det likgiltigt om man håller det för ett barn eller för en gubbe, allt efter behag. Jag har egentligen blifwit uppkallad af en min wän, som, sedan han hufwudsakligen yttrat sig, inflickat en mot mig rigtad anmärkning. Jag will härwid ej fästa mig wid hans förmåga att, efter eget hufwud, wända bort andras yttranden. Hwad jag androg, war, att om ett sådant förslag, som det Constitutions-Utskottet nu afgifwit, hade kommit från Regeringen, så hade Rådgifwarne gjort sig skyldiga till en så swår anmärkning, att hwarken 106 eller 107 §§ Regeringsformen syntes mig tillräcklig. Jag will hemställa, om ej den wärde talaren sjelf erkänt, att detta förslag till wallag innefattar inkräktning på Swenska Folkets rättigheter då det i 1 § utesluter ifrån representationsrätt hwar och en hemmansegare, hwars fastighet icke uppgår till ett taxeringswärde af 250 R:dr. Jag will för jemförelse skull hänwisa till den wärde talarens eget yttrande i fråga om den gjorda anmärkningen mot Konungens Rådgifware för beslutet om Tullens nedsättning å stångjern, en åtgärd som ej åsyftat annat, än att upphjelpa en nedsjunken industri, till Fäderneslandets båtnad, och må hända för tillfället war obehöflig, men dock till sin systning wälgörande; hwartill kommer, att Konungen hade,

enligt Grundlagen, rätt till ett sådant beslut. Jag will nu ej fortsätta anmärkningar på anmärkningar. Jag tror, att hwar och en får swara inför Nationen för sitt handlingssätt och ej bör af den andre Stånds-Ledamoten tadlas för de åsigter han uttalar. Förhållandet i Amerika har någon beskrifwit, enligt utkomne tryckte skrifter, andre åter sökt wederlägga deßa. Jag förmår intetdera. Jag (och måhända flera med mig) har allt förringa sakkännedom, för att kunna bedöma förhållanderna på andra sidan jordkloten. Hwad jag wet är att i wißa Amerikanske Stater det är wid lifsstraff förbudet att wäcka fråga om nationalitet för slafwar. Jag skulle önska, att all från ämnet afwikande discussion måtte upphöra.

Sven Andersson från Skaraborgs Län:

"En ombildning af nuwarande Representations-sätt, har warit föremål för de flestes önskningar i min hemort. Då nu Constitutions-Utskottet wid denna Riksdag för Ständerna framlagt ett förslag i detta wigtiga ämne, så, ehuru det fordras en wida högre bildning än jag eger, för att rätt uppfatta denna fråga, anser jag dock för min pligt att tillkännagifwa mina åsigter. Jag gillar i de hufwudsakligaste delarne Utskottets förslag; men anser lika med föregående talare, den i 1 § för walrätt bestämda minimi-summa af 250 R:dr wara allt för hög och föranleda till ganska många hemmansegares uteslutande från walrätt. Jag yrkar således att alla hemmansegare, de må ega huru liten hemmansdel som helst, må få beräkna derefter afpaßad rösträtt. I afseende å 12 § hade jag trott, att rösterna wid Riksdagsmannawal bort afleemnas muntligen, lika som wid walmanswalen. Blott på deßa grunder yrkar jag återremiß, men bifaller Betänkandet i öfrigt."

Niclas Jonsson från Skåne uppläste ett så lydande skriftligt anförande:

"Ändamålet med detta mitt anspråkslösa anförande är ingalunda att **granska** de i Constitutions-Utskottets förewarande memorial framstälde allmänna principer för en Statsförfattning. En sådan granskning skulle dels öfwerstiga min förmåga, dels är den af flere skarpsinnige Statsmän redan utförligt werkställd, samt således nu öfwerflödig, dels bör närwarande öfwerläggning endast hwälfwa sig kring det af Utskottet i enlighet med 56 § Regerings-formen framlagda **detaillerade förslag till wallag.** Förslaget till sjelfwa Constituerandet af den walda Riksförsamlingen hafwa wi framdeles under denna Riksdag att förwänta.

Jag har ansett det wara hwarje Riksdagsmans pligt mot sina Commitenter och mot Fäderneslandet att yttra sin mening i den högst wigtiga frågan om representationens ombildning, och derföre wågar jag begära Ståndets uppmärksamhet åt de åsigter, jag i största korthet går att framställa.

En Riksdagsman har, efter min tanka, wid denna frågas afgörande twå wägar att följa. Antingen skall han lemna sin röst åt ett sådant förslag, som är bygdt på allmänt gilltiga grundsatser, hwilka man ej skulle draga i betänkande att tillempa, derest sjelfwa samhället **nu först skulle inråttas,** derest en alldeles ny bygnad skulle uppföras, derest ej en urgammal Stats-författning, med alla sina gamla intreßen, med alla sina fördomar och swårt öfwerwinnerliga hinder redan existerade; eller ock skall en Riksdagsman tillse hwilken förändring som under närwarande förhållanden är werkställbar, endast med någon eftergift från alla håll, utan att något intreße som nu har både rättighet och inflytande, helt och hållet åsidosättes, med få ord: en sådan förändring, den man med skäl kan hafwa hopp om att ej blott se på papperet, eller blott höra framkastad och med wackra ord förswarad under en öfwerläggning.

Skulle man blott se på de **allmänt giltige grundsatserne,** och alldeles icke afse werkställbarheten af deras tillempning i wårt land, så skulle man otwifwelaktigt med sin röst biträda Utskottets framlagda förslag till wallag, såsom utmärkt wäl motiveradt och utarbetadt. Men om wi werkligen nu wilja **med framgång,** det är med hänsigt till Med-Ståndens bifall, upphjelpa wår Swenska Stats-författning, så behöfwes wäl ingen serdeles widsträckt erfarenhet för att inse, det wi måste noga akta oß att för mycket åsidosätta Med-Ståndens intreßen. Wi böra, i detta som i många andra fall, besinna hwad wi sjelfwe skulle göra, derest man wille träda wårt Stånds i nu gällande lag grundade rättigheter för nära.

Min åsigt är derföre, att wi för närwarande ej hafwa annat wal än att gå jemkningswis tillwäga.

Beträffande wallagen, anser jag det wara i synnerhet twå hufwud-åsigter, som göra sig gällande, nemligen **allmänna wal,** i öfwerensstämmelse med Utskottets förslag dock med förändring af walcencus, samt å andra sidan **Stånds-wal,** dock med inrymmande af walrätt åt en del nu orepresenterade medborgare.

Deßa 2:ne hufwudåsigter hafwa hwardera wäldiga förswarare. Något hopp om seger finnes hwarken för det ena eller andra partiet, om ej deßa åsigter förenas.

Jag biträder derföre i de fleste delar det af Herr von Troil, wid Ståndens gemensamma öfwerläggningar på Riddarhuset, framstälda jemknings-förslag, likwäl med uttryckligt förbehåll att alla hemmansegare å landet, som enligt nu

gällande grundlag, ega att deltaga i Riksdagsmanna-wal, må wid en sådan rättighet fortfarande bibehållas; att Riksdagsmanna-walen må ske öppet och ej med slutna sedlar; samt att Bonde-Ståndet, i alla händelser måtte erhålla minst ¾ af rösetalet i Riksförsamlingen.

I öfrigt öfwerlemnar jag åt Utskottet att, sin pligt likmätigt, på det lempligaste sammanjemka de anmärkningar, hwilka hwardera af de serskildte Riks-Stånden kommer att förklara för sina gemensamma tankar, och jag uppmanar Utskottet, att icke afgifwa något förslag, enligt hwilket Swenska allmogens nuwarande rättigheter i någon mån skulle minskas."

Fredrik von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Det är werkligen med ledsnad jag hört, att en Ständs-Broder från samma Län som jag, yttrat, det han icke erhållit uppdrag från sina Committenter att yrka förändring i National-Representationen, samt förswarat bibehållandet af den nuwarande oförändrad. Hans Committenter hafwa dock till mig skickat en för honom utfärdad instruction, den jag för honom i enskild wäg wisat, men hwilken han icke af mig undfått. Denna instruction torde jag nu här få uppläsa.

Derefter uppläste Fredrik von Zweibergk en så lydande handling:

"I likhet med de önskningar, som de flere landets innebyggare af Bonde-Ståndet i åtskillige orter ansett nödige att wid innewarande Riksmöte få framställde, hafwa undertecknade äfwen welat anmoda deras utsedde ombud Riksdagsmannen Anders Brissman från Ingabo af Wartofta Härad, Skaraborgs Län, att å wåra wägnar, yrka följande:

1:o Att, som Swenska Folket är ett och följaktligen wid sine Riksdagar borde hafwa ett odeladt ändamål, ett intresse, allmän wälfärd, ock detta ingalunda kan winnas så länge folkets fullmäktige äro, enligt wår Riksdagsordning, delade uti fyra Stånd; så är wår allwarliga önskan, att Riksdagsman af alla krafter befordrar ett förändrat representations-sätt, till beskaffenheten liknande Norriges, det will säga, att wi här få en sådan Riksdags-ordning som Norrska folket, hwilket utgör ett enda Stånd, wid sine Storting begagnar. — 2:o skulle, som spordt blifwit, Hans Majestät Konungen wara omgifwen af sådane Rådgifware, som rådde till det, som wore stridande mot Rikets Lagar, så bör Ombudet taga noga kännedom härom och med sin röst förena sig med deras, som sådane från Regeringen wilja aflägsna. — 3:o yrka wi: att Riksdagsman ingalunda bewiljar nya anslag eller Bewillningar, utan twert om, att Bewillningen måtte förswinna, eller åtminstone till ⅔ nedsättas, samt att nödige indragningar och besparingar i Stats-utgifterne måtte tillwägabringas. — 4:o att noga redowisning måtte ske för Statsmedlens anwändande i alla afseenden, och om misstag deruti egt rum, deße måtte rättas, och fullkomlig ersättning af wederbörande äskas och yrkas, i den händelse de samma för deras rätta ändamål icke blifwit anwände. — 5:o att alla onödige och öfwerflödige Hof-Embeten och tjenster måtte indragas, äfwensom att betydliga besparingar uti wår Diplomati måtte ega rum, medelst indragning af Utländske Minister-platser, hwilkas förrättningar i stället borde bestridas af några få Chargés d'Affaires, Consuler och Handels-Agenter. — 6:o Tryckfrihetens återställande i det skick, den war före 1812 års Riksdag. — 7:o Att Landshöfdinge-Embeten hädanefter måtte besättas af män, som ega grundelig kunskap i grundlagarne, Allmänna Lagfarenheten, Kameral-Wettenskaperne och Oeconomien. — 8:o Att Armeéns eller Krigsmaktens antal, serdeles de wårfwades, såsom Staten mycket betungande och i

fredstider alldeles onyttige, måtte betydligt inskränkas. — 9:o Att, med Embetens och tjensters besättande, ofrälse förtjensten ej måtte stå efter börden. — 10:o Att alla Lagmans-Rätter, såsom allmänheten betungande, och för rättwisans erhållande öfwerflödige Domstolar, måtte hädanefter afskaffas. — 11:o Att Corrections-inrättningen, så wida möjligt är, måtte å aflägsen Utrikes ort, hälst på någon ö, anläggas för att dit transportera fångar, efter att hafwa med utländsk Sjömakt, till exempel England eller Holland, öfwerenskommit om erhållande af en dertill tjenlig plats. — 12:o Att alla bewisligen utfattige lands-innewånare måtte från alla slags utskylder blifwa befriade. — 13:o Då af den mängd af nya Lagförslag som äro att förwänta af Regeringen, till exempel Brottmåls-Lag, Communal-Lag, Fattig-lag m. fl. man ingalunda på förhand kan bedöma deras halt; öfwerlemna wi deße wigtige och grankaga ämnen åt Riksdagsman, med uppmaning att ständigt hafwa folkets allmänna nytta för ögonen.

Anteligen fordra wi uttryckeligen: att i de fall Riksdagsman sjelf ej eger förmåga att rätt bedöma en sak, att intet förhastadt votum afgifwes, med mindre en förfrågan hos någon allmänt aktad Riksdagsman inom Ståndet föregått, jemte det wi af Tidningarne önska få se, att Riksdagsman aldrig uteblifwer från någon votering, och der alltid med sitt Ja tillstyrkt det rätta, och med sitt Nej wägrar det orätta. Wartofta Härad i Februari 1840.

Anders Pettersson på Måseberg, Elector för Sandhem. Peter Andersson i Ljunghem, f. d. Nämdeman. Gabriel Pettersson i Klämmestorp. Gabriel Strömberg i Boarp. Anders Pettersson i Ödegärdet. Johannes Arvidsson i Hunared. Fredrik Lindberg i Häggåsen. Magnus Bergman i Eket, Gustaf Svensson i Axtorp. Jacob Jonsson i Axtorp. Gustaf Bergman i Eket. Peter Svensson i Saxarp. Anders

Johansson i Högagärdet. Johannes Bengtsson i Tunarp. Johan Sandberg i Olofstorp. Johan Lindberg i Qvillan. Peter Lindberg på Stämmene-Härja. Anders Larsson i Ekeberg. G. Broman i Ryggahemmet. Johan Abrahamsson i Åslida. Johan Peter Bergsten i Stenbacken. Sven Wetterberg i Kråkeryd. Johan Stenberg, Anders Johansson, Johan Sandahl i Åslida. Anders Svensson på Åsa. Abraham Sjörlin i Krukeberg. Anders Sandahl i Wedbäcken. Sven Svensson i Gasarp. Anders Lundberg Swikahemmet. Johannes Andersson i Knipan. Anders Moberg i Broten. Carl Andersson i Mabacken. Lars Persson i Nykyrke-Såg. Johan Kyrkander, Lars Larsson i Gjolan. Johannes Svensson på Turbo. C. Sandsjö i Leaby. A. Levander Gästgifware i Leaby. L. Carling i Leaby."

Och anförde von Zweigbergk widare munteligen:

I afseende på Lars Larssons senaste yttrande bör jag nämna, att det ingalunda warit formenligt om Konungen lätit till Ständerne aflemna ett sådant förslag, som det af Utskottet nu framlagda; ty Konungen tillkommer det wäl att afgifwa propositioner men icke att upprätta förslag, i grundlagsfrågor. Hwad widkommer Lars Larssons framkastade erinran om Tullnedsättningen å tackjern, så hörer denna fråga icke rimligtwis till nuwarande öfwerläggning, och jag åberopar hwad derom blifwit yttradt, när den i Ståndet förewar. Det har widare blifwit sagdt, att hwar och en må obehindrat få yttra sin öfwertygelse. Detta lärer wäl icke förmenas någon. Men hwad wore wäl en öfwerläggning, om icke både skäl och motskäl fingo anföras, för att slutligen träffa på det rätta.

Olof Olofsson från Westerås Län uppläste ett så lydande skriftligt anförande:

"Det är med den innerligaste förtröstan till denna ädla och Fosterländska anda, som utmärkt pluraliteten af detta Stånd, under hela detta Riksmöte, som jag äfwen wågar höja min röst i den wigtiga frågan, om national-representationens ombildning. Jag hade icke ernat orda något derom då jag hoppades att de flere wälgrundade och förtjenstfulla anföranden, som här afgifwits, till ådagaläggandet af wigten att upphäfwa Stånds-walen och godkänna en samfäldt walrått för alla Swenska Medborgare, som kunde anses berättigade att deltaga i de allmänna ärendernas afgörande, skulle wara tillräckligt öfwertygande, för att aflägsna de farhågor, som jag hörde en eller annan ännu hysa, angående Bonde-Ståndets minskade framtida inflytande på walen och ringa deltagande i lagstiftningen. Men då jag funnit, att dylika wådor blifwit, med en spetsfundig skicklighet oß förespeglade, och då min öfwertygelse säger mig, att de äro inbillade och mißledande, wågar jag bryta tystnaden, och utbedja mig Ståndets uppmärksamhet, så pröfwad den ock blifwit, till några såsom mig synes högst wigtiga betraktelser, hwilka här icke blifwit framställde, men som äro af stor wigt i denna fråga.

Mine Bröder! Den sorgliga erfarenhet Sweriges allmoge eger af deras ombuds, Bonde-Ståndets oförmåga att inom National-representationen uträtta något för deras bästa, så länge deßa ombud endast utgöra ¼ af Riksens-Ständer, och deras ena Ståndsröst måste wika för de lättare förenade och skickligt ledde intreßena, af twenne löntagande Riks-Stånd och af ett, på emot Landet snart sagdt fientlige privilegier grundadt Korporations- och Skrå-Stånd, denna erfarenhet kan wäl icke af någon motsägas. Skådom omkring oß! Hwad är det, som, till exempel, i alla civilise-

civiliserade delar af werlden utgjort hufwudföremålet för den stora jordbrukande claßens bemödanden? Jo! Att afskudda den tunga som den råa medeltidens krigarwälde pålade densamma; och som kyrkans tjenare så skickligt wiste att nyttja till gemensam fördel för sig. Är det ej deßa olideliga tjenste- och arbets-skyldigheter, hwilka så olyckligt nedsätta jordbrukarens ställning; är det ej denna osäkra besittningsrätten af jorden som så afskräckande nedtrycker en stor del jordbrukares arbetshog och arbetskraft; äro det ej deßa nedtyngande grundskatter, som qwarstående frön från tillfälliga uppoffringars tid, göra alla jordbrukarens bemödanden att förbättra sin och sina barns ställning snart sagdt fruktlösa, derigenom att uppoffringarne icke lempas efter tidsförhållandenas skiften, utan twertom stegras i samma mohn som samhället lider. Och huru hafwa icke de jordbrukande claßerna i deßa afseende lyckats i flere andra af Europas Stater? till och med der inga national-representationer funnits, men ädla Regeringar sökt mildra den stora maßans ställning, skåda wi huru alla sådana hinder efter hand afskaffats; och i de länder der folkets ombud haft ett mera proportionerligt inflytande på allmänna angelägenheterna, der hafwa de samteligen förswunnit. Så se wi till och med i wårt Brödra-Rike, Norge, huru eganderätten till jorden blifwit betryggad; huru grunderna för beskattningen blifwit förbättrade, huru jordbrukarens och Bergsmannens ställning blifwit fördelaktigare än fordom. Men hwad skåde wi hos oß? Låtom oß blott betrakta tiden efter år 1809, då de såkallade Stånds-Concessionerne gjordes, för att förmå Bonde-Ståndet att underskrifwa den Regeringsform der 114 §. i öppen strid med tidehwarfwets anda, med Swenska Folkets wälförstådda intreße och, jag

wågar säga, med Swenska Konungars sanna fördel, befästade alla deßa privilegiernes mißfoster, som falska Statsmanna-åsigter, swage regenter, egennyttige thron-omgifningar, skryntande prelater och ett köpslugt krämar-intreße framfödt, och som till Folkens ofärd ännu qwarstå i så många länder. Hwad har Bonde-Ståndet kunnat uträtta emot Preste-Ståndets veto, i den mängd af frågor hwaruti folkets intreßen äro i strid med nämnde Stånds? Hwad har det lyckats genomdrifwa för åtnjutandet af den frihet i sin landthandel och sina landtnäringar, som likwäl 1809 års, i så många fall wälsignade Riksdagsbeslut, liksom till spe med Sweriges Allmoge i §. 9 försäkrar, att Borgare-Ståndet medgifwit? Hwad swar har det wäl i allmänhet fått af Ridderskapet och Adeln, då det begärt deß bistånd, till lindring i allmogens skattebördor och till genomdrifwandet af de principer, på hwilka jordbrukande claßens förbättrade ställning beror. Och hwad wisa deße Stånd för ett utseende, nu emot förr? Utgöres Adelns pluralitet af deße besuttne sjelfständige patrioter, hwilka fordom samwerkade med Bonde-Ståndets förtroende egande Ledamöter, och så ofta för deras redliga affigter tillwunnit sig Ståndets erkänsla; eller har det ej blifwit, ett det fullständigaste uttryck af Hof-inflytandets mißnöje med en lagbundet samhällsskick och af hela den hungrande Embetsmanna-hierarkiens begär efter inkomster, pensioner och answarslöshet? Skåda wi icke en så betänklig förändring i Preste-Ståndets Riksdagskarakter, att den hotar göra ännu mer hårdnackad striden med andans Män om de timliga fördelarne; och finna wi wäl mera hos dem, det intreße för allmogens bildning, för deß förkofran och deß aktning, som det fordom delade med Bonde-Ståndet, under det att några stora Konungar uppmuntrade det, att i reformationens anda

werka och handla? Hafwa wi ej sett Borgare-Ståndet, steg för steg bestrida oß de mest nödwändiga friheter för en ökad productions fördelaktiga begagnande; och med ett ord — på hwilken punkt stå wi nu, i allmänhet, då wi skole förswara maßans af Folket rätt och fördel, emot några Folkclassers öfwerdrifna anspråk och förenade bemödanden, att på deß arbete och wälstånd uppbygga sina fördelar och hämta sina rikedomar.

Och huru wilja wi wäl, Mine Bröder, hoppas någon ändring deri, om ej en stor, en tillfyllestgörande förbättring utföres? Kunna wi wäl wänta något, så länge en medfödd, emot tidens anda och upplysning stridande företrädes-rätt, försätter wår Adel i en allt mer onaturlig ställning till samhället; så att den, talrikare, armare och mer beroende af Styrelsens godtycke, gifmildhet och immoralitet blifwer en samhällsbörda, i stället för att wara ett wärn för sjelfständigheten och ett stöd för friheten? eller ega wi ringaste hopp om något bättre, så länge ett a twå Stånd med sine röster kunna till intet göra alla bemödanden för den utweckling af wåra oeconomiske angelägenheter, wåra underwisnings-anstalter, wåra beskattnings-grunder, med mera, som är wilkoret för en bättre framtid åt nationen? Nej! tryggt säger jag: hwad wi sett och ännu se, i fråga om detta Riksdags-skuggspel, der ett altare wäl synes upprest åt fosterlandet men der ingen wårdar menniskokärlekens heliga eld, det skall man i ewighet få skåda så länge ej ett kraftfullt och bestämdt steg tages, till att göra folkets röst gällande emot de splittrade och sina egne intreßen endast bewakande claßernas. Det är derföre, jag skulle anse den dag olycklig, då Sweriges Bonde-Stånd af några öfwertänkta mißtankar eller inbillade wådor, skulle betaga Sweriges allmoge möjligheten att utöfwa ett större insly-

tande än nu, på walen af landets deputerade. Den ringaste tanka på walförsamlingarnes utseende i ett land, der allmogen utgör till antalet $\frac{9}{10}$:delar af befolkningen; der den eger 4 gånger mer förmögenhet än Adeln, 150 gånger mer än Presterskapet, 6 gånger mer än Borgare-Ståndet, och der den skattar omkring 16 gånger mera än Adeln, samt 30 gånger mer än Borgerskapet; skall öfwertyga en hwar om öfwerflödigheten af den fruktan, att deß röster icke skulle wid de samfäldta walen göra sig gällande till Fäderneslandets allmänna nytta och heder; — och hwad ondt wore det, om den ock då sökte sina ombud ur de upplystare klaßerne? är icke just detta wilkoret för, att äfwen allmogen sjelf skall kunna blifwa lyckligare upplystare och mera aktningswärd; och eger icke folket — eger icke Sweriges lugna och redlige allmoge i sina egne händer, att i samma stund de finna sådant nödigt, lemna sitt förtroende, — och då ett kraftigt — ett afgörande förtroende, till Män ur deras eget skröte på hwilkas ärlighet och tänkesätt de kunde med säkerhet räkna. Jag röstar för Bengt Gudmundssons förslag, och uppmanar en hwar i fosterlandets namn att noga betänka stundens wigt."

Härmed förenade sig Gamle Anders Jansson och Jan Andersson från Westerås Län.

Lars Bengtsson från Skåne ingaf ett skriftligt anförande af detta innehåll:

"Ehuru jag redan första dagen detta wigtiga ämne förewar instämde i de åsigter en wärd medlem af detta Hederwärda Stånd då skriftligen till Protocollet afgaf, har jag likwäl, sedan de fleste öfrige Stånds-Ledamöterne serskildt yttrat sig i frågan, äfwen trott mig för min del böra med några rader utweckla de principer jag anser böra följas wid en reform i denna, af alla, mest maktpåliggande sak.

Nödwändigheten af en reform i wårt representationssätt och nyttan deraf, inses och erkännes allt för allmänt ja! till och med enhälligt, att jag derwid skulle behöfwa uppehålla mig. De intraßlade former för wåra nuwarande Riksdagar öfwerklagas allt för högljudt och på allt för grundade skäl för att i någon mohn af mig behöfwa ådagaläggas. Dermed har icke eller warit affigten wid denna framställning. Den har endast affett ett förklarande af hwad mina tankar äro om wilkoren och sättet för ett möjligt afhjelpande af det öfwerklagade onda, och härtill bör jag alltså inskränka mig.

Den som uppriktigt will en reform i denna wigtiga fråga (och det bekänner jag mig wilja) måste i min öfwerföfwertygelse icke allt för högt spänna sin båge ty då torde hända att bågen springer, och derigenom äro alla förhoppningar med ens omintet gjorda. Att således under närwarande förhållanden tro på möjligheten att genomdrifwa en wal-lag, hwarigenom de båda privilegierade Stånden skulle med ens uteslutas från sin sjelfskrifna representationsrätt är en förhoppning allt för sanguinisk för att af mig kunna delas; och jag bekänner derföre oförställdt att ehuru Theoretisk Rationell den föreslagna nya wal-lagen än må wara jag med kännedom om de åsigter, som deröfwer uttalats hos Ridderskapet och Adeln samt Preste-Ståndet, icke tilltror mig biträda densamma, enär jag är förwißad, att om denna wal-lag af Bonde-Ståndet antages såsom deras gemensamma tanka, wi derigenom betaga Constitutions-Utskottet möjligheten af att uppgöra ett jemknings-förslag, och således äfwen för denna Riksdag omintetgöra de rättwisa anspråk på en förändrad Representations-form Swenska Folket allmänt hyser och högljudt uttalat. För att derföre

komma åtminstone någon wäg, skulle jag tro oß göra bäst uti att ingå på ett jemknings-förslag, såsom till exempel att bibehålla Stånds-wal, men i öfrigt i afseende på Ständernas sammanträden och öfwerläggningar antaga Norrska En-kammar-principen, hwars wälgörande werkningar wi sett i Brödra-Rikets dagligen tilltagande handel och wälstånd, i förening med allt mera och mera lättnad i Stats-Borgarnes skatter. Att Bonde-Ståndet ännu några år inom sig sjelfwe utse sina Representanter torde wäl deßutom icke wara så farligt. Ståndet har wid denna Riksdag icke behöft blygas för att wara Representeradt af Bönder. Någon mera rättwis och genomgripande reform skall framtiden säkert för sig bibehålla.

Slutligen får jag lika med öfrige Ledamöterne, som talat i ämnet förklara mitt ogillande af den i 1 §. stadgade walcensus, likasom af föreskriften i 12 §. om wal med slutna sedlar.

För den osparda möda Constitutions-Utskottet inlagt, hembär jag det min oförställda erkänsla."

Ola Jeppsson från Blekinge Län: En Ståndes-Broder har, med detsamma som han förklarat sig uppgifwa allt hopp derom, att Högwördige Preste-Ståndet skulle ingå på Constitutions-Utskottets nu förewarande förslag anwändt skriftens språk: "huru kan något godt komma ifrån Nazareth," och han har derjemte, hwad mera är, under förutsättning deraf att wårt Stånd möjligen icke eller antager samma förslag, haft den oförsyntheten att anwända de ord, hwilka werldens Frälsare yttrade i det för menniskoslägtet allra wigtigaste ögonblick: "Fader förlåt dem det; de weta icke hwad de göra!" En sådan förmätenhet är lyckligtwis sällspord, och man hade wäl minst kunnat wänta den inom

detta Stånd. Jag beklagar, om den tid nu wore inne, då en representant icke skulle wåga att yttra sina, på öfwertygelse grundade åsigter, samt med sin röst söka att i votering göra dem gällande, utan att bemötas af en Ståndes-Broder med sådane hånande yttranden, som det nyßnämnda. Med det största anspråk, likasom hade man i egen person genomrest alla landsorter, will man påtruga andra den mening att allmänna rösten i hela landet är för en omstöpning af wårt Statsskick. Uti den prowins, der jag har min hemort är wißerligen icke någon slik omstöpning yrkad af allmogen, samt således icke några instructioner gifna i detta afseende. Och för att ej ensamt nämna Blekinge, hwilken prowins man måhända anser för ringa, för att anföra som exempel will jag åberopa den angränsande prowinsen Skåne, med sina twå folkrika Län, hwars Riksdagsmän icke eller erhållit något sådant uppdrag. Jag skulle derföre önska, att man på säkrare facta grundade sina uppgifter, och icke sökte att etablera ett maktspråk inom Ståndet. Man har så mycket ordat om landets fattigdom. Ja, det är wäl sant, att en sådan finnes; men ni böra tacka Gud derföre, att frid och lugn råder i landet, och att allmogen med arbetsamhet och ordentlighet, så bergat sig, att den ena, under mißwextår och andre olyckor, kan räcka den andre handen. Är det meningen att genom det så mycket omtalade En-kammar-systemet fattigdomen skulle upphöra och alla skulle erhålla lika förmögenhet så innebure detta system i sanning en guldgrufwa. Man har äfwen ordat, widt och bredt, om Paßevolansen m. m. Jag hemställer, huruwida ej, äfwen om Riksförsamlingen öfwerlade på ett rum, samma utwäg kunde hittas på, nemligen ¾:delar kunde pålägga den öfriga ¼:delen en afgift mot deß önskan. Säkerligen få Representanterne genom förändring af rum

inga omskapade hjertan, inga andra sinnelag. Nyttan som öfwerläggningen på ett rum medförer, är hufwudsakligen den, att representanterne äro i bättre tillfälle att tillhandagå hwarandra med upplysningar, och jag har derföre äfwen yttrat mig för ett sådant gemensamt öfwerläggningsställe, med bibehållande nemligen af Ståndsindelningen. De som äro fallne för att sära Med-Stånden, de synas mig just hafwa mest anledning att anse öfwerläggningen på ett rum för wådlig. Hwad Bonde-Ståndets förmenta nytta af de allmänna walen beträffar, så har jag derom redan förut i dag yttrat mig och will ej förlänga discussionen genom ett upprepande. Jag will endast erinra, att om wi icke gå jemkningswis tillwäga, så winnes aldrig den förändring i representationen man åsyftar.

Per Östman från Wester-Norrlands Län åberopade sitt sistförlidne gårdag ingifna skriftliga anförande deruti han wille hafwa gjort det tillägg, att Riksdagsmannawalen må werkställas öppet och ej med slutna sedlar; hwarjemte han förklarade, att med all aktning för Commitenters instructioner han för sin del hade ingen annan att följa än grundlagen och sin inre öfwertygelse, samt att han skulle anse sig owärdig beklädа det dyrbara Riksdagsmannakallet, deresten han ej å ena sidan wille medwerka till ett ändamål som efter hans åsigt wore gagneligt för Fäderneslandet, samt å andra sidan wackta sig för att efterskänka en handsbredd af sine Commitenters rättigheter. Derefter ingaf Per Östman följande:

"Sammandrag öfwer antalet Hemmansdelar uti nedannämnde Socknar af Wester-Norrlands Län, hwilka understiga 250 Riksdalers Banco wärden; upprättadt efter 1838 års Taxerings-Längder N:o 1.

I Södra Ångermanlands Fögderi:

Säbrå Pastorat:	Säbrå Socken	94		
	Stigsjö d:o med Wiksjön	117		
	Häggdångers d:o . . .	54		
	Härnön d:o	7		
	Gudmundsrå d:o . . .	86		
	Högsjö d:o	96	454	
Nora Pastorat:	Nora Socken	72		
	Bjertrå d:o	56		
	Skogs d:o	31	159	613

I Norra Angermanlands Fögderi:

Nordingrå Socken. . . .	—	73	
Ullångers d:o	—	61	
Wibyggerå d:o	—	104	238
Summa	—	—	851

Nyström."

Måns Jössason från Skåne uppläste ett så lydande skriftligt anförande:

"Innan frågan, efter slutad discussion, skrider till afgörande torde jag få, med Bröderna Zweigberks och Heurlins gunstbenägna tillåtelse, som benäget få ursäkta att jag för en minut för dem borttager den dyrbara tiden, begagna min lagliga yttranderätt, för att med anledning af så wäl gårdagens som denna dags Plena, yttra ett par ord. Jag har icke ofta under Riksdagen bortagit tiden för de mera snillrike och wältalige bröderne der längre fram i Plenirummet, oaktadt jag möjligen också skulle kunnat fylla Pro-

tocollet med långa och frasrika skriftliga anföranden. Jag har icke welat det ur 3:ne skäl. 1:o Emedan jag unnat landet ett så rikt mått af deras wishet, som möjligt. 2:o emedan jag gerna will åtminstone kunna någorlunda redigt läsa innantill mina egna tankar, samt 3:o emedan jag mer och mer funnit att det werkligen icke tjenar till mycket för den som är rätt och slätt bonde, att yttra sig wid denna Riksdagen. Men då jag funnit, icke allenast i går och i dag utan ofta tillförene, att då en Bonde, som icke är och icke will wara annat än en bonde, och som sätter sin största ära i att wara en Bonde, här will yttra sig, man har icke allenast i beredskap sarcasmer och uttryck, hwilka icke skulle gå an att nyttja annorstädes än i Americanska Congreßen eller i 1840 års Bonde-Stånds Plena, för att qwäsa honom, utan och hostningar, buller och spefulla rop; högre! fortsätt! med mera, för att om möjligt förwilla honom och betaga hans ord sin kraft; så har jag en gång för alla ansett för min pligt både att förwara min reservation till Protocollet emot detta oskick, äfwensom att låta det komma till wåra Commitenters kunskap, huru här tillgår bland dem som, med liberala fraser på tungan, ända till äckel, tyckas wilja förbehålla all yttrande-rätt åt sig sjelfwe.

Mine Bröder! Här taltes i går som i dag om Norrige. I Norrige hade, jag tror det war 1833, Bönderne pluraliteten wid Stor-Tinget. De begagnade då sin fördel på ett sådant sätt, att Herrarne och Stadsboerne blefwo rädda. Deßa hafwa nu bragt det derhän, att, oaktadt Bönderne hafwa ⅔:delar af rösträtten, endast 10 Bönder bland hundra Riksdagsmän wid sista Stor-Ting kunde winna pluralitet wid walen. För dem, som af de allmänna walen lofwa guld och gröna skogar åt Bonde-Ståndet, må detta lilla prossiycke från den bästa Statsförfattning i werl-

den, såsom en talare kallade den, meddelas. I det lyckliga Norrige suckar i denna stund allmogen under ett swårt Embetsmanna-förtryck och stora hopar af folk öfwergifwa fädernejorden för att i andra länder söka sin bergning. För en sådan lycka will jag bedja Gud bewara wår allmoge.

Zweigbergk nämnde också i anledning af ett yttrande, att Bonde-Ståndet wunnit mycket sedan revolutionen, att det endast warit enskilda inom Ståndet som wunnit. Jag tror att båda delarne är sant; bewis på det förra är det sätt hwarpå Ståndsbröder nu i all frihet kunna yttra sig om Med-Stånden hwaraf flera prof hördes i går som i dag. Jag tror wißt, att deßa yttranden skola beweka Med-Stånden att skyndsamt upphäfwa Ståndswalen. Jag kan icke neka att den ädelhet i uttrycken, för hwilken wißa Ståndsbröder nu utmärka sig, ju wisar att wi tagit ett stort steg framåt i jemförelse med 1809 såsom deß Protocoller utwisa, jemförde med wåra. Såsom bewis på det senare will jag nämna de utsigter att få reglerade affärer som wißa förtroendeposter medföra. Jag antyder detta endast för att wisa att jag häri instämmer med Zweigbergk.

Jag förutser, att deßa anmärkningar skola uppwäcka en storm. Jag skall tåligt och lugnt fördraga alla sarcasmer som derför hagla öfwer mig. Jag skall icke på dem swara ett ord; men jag anmärker blott, att då så många andra Ledamöter ganska fritt begagna sin yttrande-rätt, så må det ursäktas att jag också en gång begagnar min; och så må sarcasmerne komma: jag förbehåller mig endast att få mina ord intagna i protocollet, de få stå för min räkning."

Appelqvist från Blekinge:

Jag har fästat mig wid en wärd talares uttryck, deri han så beslämdt försäkrat Ståndet, att om fria wal anta-

gas, som Utskottet nu föreslagit, så skulle Bonde-Ståndet säkerligen derpå winna, och i följd deraf erhålla $\frac{2}{3}$:delar af personalen i Riksförsamlingen. Kunde denne wärde talare garantera för detta goda löfte, så skulle jag wara den förste, som antog ett sådant förslag. Jag anser således, att det wore mest ändamålsenligt att Constitutions-Utskottet wid återremißen öppet framlägger ett sådant project nemligen: att Bonde-Ståndet erhöll $\frac{2}{3}$:delar af representationsrätten med sammanträde på en Kammare; och icke som nu i förslaget blifwit framstäldt, att med allmänna wal och slutna voteringar tillskäpa en fördel för Bonde-Ståndet som wäl förespeglas men aldrig inträffar, ty säkert är det, att om samfäldta wal med slutne sedlar tillwägabringas, samma resultat som Utskottet i motivet till 23 § anfört, kommer att förspörjas nemligen: bedrägeri och intriger. Glädjande är det emedlertid att under denna strid ega någon wän inom wårt Stånd som manar godt för oß hos Fadren; måtte denna suck äfwen kunna lempas på deß upphofsman.

Widegren från Östergöthland: Jag will endast i afseende på Strindlunds yttrande om Norra America, anmärka, det man ej bör sätta tro till allt hwad resande uppgifwer om ett land; ty sådane uppgifter kunna dels härröra utaf okunnighet, dels af hat till fria Stats-författningen. Trowärdiga skrifter lemna oß om Norra America helt andra underrättelser, än dem Strindlund framställt. De omtala deß stigande cultur och wälmåga. I afseende på hwad som blifwit nämndt om edgångar, finnas wißerligen olika sekter i Norra America, de der om wigten och wärdet af en ed kunna hafwa ett skadligt begrepp; men ingen anledning är till den förmodan, att ett sådant sedeförderf eger rum, att man för penningar kan derstädes köpa sig ett

wittne. Man har welat låta påskina, att den friare Statsförfattningen skulle demoralisera folket; en sådan insinuation wederlägger sig sjelf; ty icke kan den politiska friheten utöfwa något inflytande på det Christeliga sinnelaget och Christeliga wandeln.

Anders Brissman från Skaraborgs Län: I anledning af von Zweigbergks mot mig rigtade anmärkningar, får jag i korthet anföra, att wid Riksdagsmanna-walet i Leaby, derwid jag utsågs till representant, höjdes ingen enda röst med syfte att meddela mig det uppdrag att yrka national-representationens ombildning. Hade ett sådant uppdrag blifwit åt mig allmänneligen lemnadt så skulle jag wißerligen icke förbisett mina Commitenters gemensamma önskan. Men då jag icke undfått något sådant, samt jag icke är hitkommen för att bewaka enskildte personers intreßen, har jag ej kunnat fästa något afseende wid den af en enda Elector och några undertecknade skrift, hwilken von Zweigbergk förut för mig företett, men aldrig åt mig öfwerlemnat och hwars fullgörande till alla punkter deßutom warit mig omöjligt, enär jag till Riksdagen anlände först efter motionstidens slut. Det bör anmärkas, att de som undertecknat ifrågawarande skrift ega ett jemförelsewis ganska ringa hemmanstal, då deremot de Härader hwilka jag representerar, bestå af 5 à 600 hela mantal. Hwad representations-förändringen widkommer, har jag derom förut yttrat mina tankar, och anser det Bonde-Ståndet skulle genom att antaga de samfäldta walen, slutligen alldeles förlora sitt inflytande, i anseende till den reaction af öfrige samhällsclaßer mot Bonde-Ståndet, hwilken deraf blefwe en följd. Snart skulle pluraliteten i Riksförsamlingen komma att bestå af Embetsmän, Poßessionater eller Half-Herrar, och jag fruktar, att Bonde-Ståndets sannskyldiga bästa skulle af dem ganska

illa bewakas. En rättighet t. ex. som Bonde-Ståndet i sådant fall snart skulle mista, wore husbehofs-bränningen; hwilket wi tydligen kunna finna af företeelserne wid innewarande Riksdag. Jag bör ej eller lemna obemärkt, att af dem, som undertecknat ifrågawande skrift äro de twå förmögnaste Säteriegare. Jag har, under loppet af Riksdagen, sökt att lägga en sansad men sjelfständig öfwertygelse till grund för mina förhandlingar. Jag har icke upptagit den dyrbara tiden med onödigt och onyttigt prat; jag har warit närwarande wid alla voteringar, och derwid endast haft Fäderneslandets bästa i sigte; jag har icke mot någon Stånds-medlem utfarit i skymfande uttryck, utan jag har respecterat allas öfwertygelse, och fordrar derföre äfwen den yttre aktningen af andra för min egen. Jag will erinra brodren von Zweigbergk, att jag icke står under hans förmynderskap, och erkänner ingen annan auctoritet, hwars föreskrifter jag är twungen att följa, wid utöfningen af min Riksdagsmanna-befattning, än Sweriges Rikes Grundlag. Jag upprepar likwäl, att om wid Riksdagsmanna-walet, Electorerna allmänt hade uttalat någon önskan i afseende på mina Riksdagsförhandlingar eller mina Committenter på annat sätt gifwit mig en sådan önskan allmänneligen tillkänna, skulle jag med nöje följt den, så framt den öfwerensstämt med Grundlagen, Rikets sannskyldiga nytta och min egen öfwertygelse.

Johannes Christoffersson från Kronobergs Län: Då jag sist hade ordet i denna fråga utwecklade jag de anmärkningar som jag mot Utskottets förslag ansåg erforderlige. Likwäl glömde jag en, som, enligt min åsigt, icke borde lemnas utan afseende. Det war icke utan grund som twenne wärda Ledamöter i går afton framställde, att Utskottet i 1 §. icke uttryckt alla hemmans natur och benämning, som enligt när-

warande Grundlag ega att representera. Då 15 §. Riksdags-Ordningen föreskrifwer, att Krono, Kronoskatte, frälse och frälseskatte hemmansegare skall wara walberättigad och walbar, så anser jag nödigt, att uppräkningen af hemmansnaturerna äfwen sker i nya Wallagen, till undwikande af all mißtydning. Jag har förut antydt farhågor emot de alltför widsträckta waldistricten och ansett beslämmandet deraf kunna, genom uppkommen oreda och andra olägenheter leda derhän, att ingen Bonde kommer att representera. Äfwen anser jag, att alla wal böra ske öppet och med slutna sedlar. Orsaken hwarföre jag nu begärde ordet, war synnerligen för de personligheter som här under denna öfwerläggning låtit höra sig. Ehuru jag sjelf icke blifwit förolempad, så anser jag ändå med obehag då sådant sker. Jag will icke tro annat än att hwar och en på detta rum talar sin egen öfwertygelse och icke blindt följer någon annan; och då wet jag icke om den ene Ledamoten skall wara skyldig rätta sig efter den andres åsigter i likt och olikt. Jag will förmoda att alla här hafwa lika pligt och lika rättighet att bewaka sine Committenters bästa; och anser den ene likaså wäl som den andre wald till Ledamot af Riksförsamlingen, för att med sjelfständighet och utan menniskofruktan yttra sin öfwertygelse. Låtom heldre wåra förhandlingar afgöras med sans och lugn, på det att wi må winna ändamålet, nemligen folkets wäl! — Jag får deßutom förklara att jag icke skall sätta mig emot de allmänna walen, så framt Utskottet framlägger ett sådant förslag, som icke i sjelfwa werket minskar Bonde-Ståndets nuwarande representations-rätt. Från mina Commitenter har jag icke uppdrag att yrka på en förändrad representation; och då de sålunda hafwa åt mig sjelf öfwerlåtit bedömmandet af hwad som nyttigt kan

wara, så will jag ej förhasta mig, af fruktan att i sådant fall handla till allmogens förfång.

Strindlund: Det är med det största obehag som jag nu för tredje gången begär ordet i denna fråga. En Ledamot har yttrat, att om ej Bonde-Ståndet, oaktadt de nu under öfwerläggningen yttrade många olika meningar, komme att fatta ett beslut, som blefwe öfwerensstämmande med hans åsigter i frågan, så skulle han bedja Gud förlåta Ledamöterna, emedan de då icke wißte hwad de gjorde. Jag har bewistat flere Riksdagar än den wärde Talaren och deltagit i många öfwerläggningar, men på fjerde Riksdagen har jag icke hört någon som inför Ståndet så swärtat andras öfwertygelse. Maktspråk hatas och måste hatas inom en Riksförsamling. Jag will önska, att ingen, wid denna erinran, gör sig skyldig till Judarnes förfarande, då de beto tänderna sammen, när de fingo höra sanningen. Skall nya representationen så begynnas, så beware oß Gud derifrån. Det är synnerligen de yngre temida Stånds-bröderne, som sådant ofog inwerkar på; de äldre förstå neg att uppskatta det, så som det förtjenar. Annat är att, under en öfwerläggning, upptaga och söka med skäl och sans wederlägga en Ståndsbroders yttranden, hwilket just utgör öfwerläggningens natur; och annat är att, utan aktning för en olika tänkande Stånssbroders öfwertygelse, wilja påbörda hwar och en den mening, man sjelf hyser, såsom wore den ett axiom, och såsom wore man sjelf alldeles ofelbar. Sådant förråder icke wett och hyfsning. Hwad widkommer så kallade instructioner för Riksdagsmän, så äro de främmande för Grundlagen. 1 §. Riksdags-Ordningen lyder sålunda: "Riksens Ständer äro Swenska Folkets Representanter, och kunna i utöfningen af deras Riksdagsmanna-befattning, icke bindas af andra föreskrifter, än Rikets Grundlagar." Att den ene Riksdagsmannen will, i afseende på yttranderätten, upphäfwa sig till ett slags förmyndare öfwer den andre, innebär ett oskick, hwilket wi i tid böra söka att meta, om det ej skall wexa oß öfwer hufwudet. Jag begär att den af Brodren von Zweigbergk upplästa instruction, måtte i Protocollet intagas.

Med Strindlund instämde Ola Jeppsson, Lars Nilsson och Lars Petersson från Blekinge, Sone Persson, Nils Jeppsson, Niclas Jönsson och Lars Bengtsson från Skåne, Eric Persson från Gefleborgs Län, Peter Persson från Calmare Län, Peter Båtelsson Burge från Gottland m. fl.

Per Jönsson från Jönköpings Län: Jag will blott nämna några ord i anledning af discussionen, som synes mig hafwa afwikit långt ifrån ämnet. Wi hafwa ju hört att de fleste representanter önska någon förändring i representationen. Somlige hafwa i en sådan syftning erhållit instructioner af sine Committenter, andra måhända i en motsatt rigtning. Det är wißt möjligt, att så är förhållandet; ty allmogen är i allmänhet icke så säker i sina politiska begrepp att den förstår bedöma ärenden, de der för oß, som bewistat flere Riksdagar, synas ganska twifwelagtiga. Jag erinrar mig härwid ett enskildt samtal, som wid sistlidne Riksdag fördes emellan twå dåwarande Fullmäktige af detta Stånd, nemligen Nils Månsson från Skåne och Jan Bengtsson från Wester-Norrland, då den förre yttrade till den senare: "Broder, wi hafwa ofta stridt med hwarandra; det kan ej annorlunda wara. Gud låte aldrig den tiden komma, då ej olika meningar funnos inom Ståndet." I afseende på de så kallade instructionerna är 1 §. Riksdags-Ordningen rigtigt af brodren Strindlund åberopad. Jag will

ej tro, att von Zweigbergks mening warit att på något sätt "störa friheten i wåra öfwerläggningar," och jag kan derföre ej bestämdt weta, om 110 §. Regerings-formen, hwilken annars är ganska skarp, här är tillemplig. Jag hemställer om icke denna enskildta ordwexling må helt och hållet ur Protocollet utgå. Jag föreställer mig just nu En-Kammar-systemet, och fruktar, att om på den ene Kammaren, men sina skilda intreßen, skulle öfwerläggas såsom wi nu hafwa gjort, wi snart komma till det rön, att Fyr-Kammar-systemet wore wida bättre.

Sven Heurlin: Jag är ingen Religions-Lärare, men Religionens sanningar hafwa från Barndomen blifwit inplantade i mitt hjerta. Jag wet ej hwad begrepp de göra sig om Religionen, hwilka här ansett det förmätet att citera ett skriftens språk, som är fastare än jorden. Jag nämnde om en bönesuck; jag har läst i min Swenska Psalmbok en sådan suck, deri står, att "swärdet skall gå in i deras eget hjerta." Hwarje dags öfwerläggning wid Riksmötet börjar Preste-Ståndet med en bön; jag frågar: Är ej äfwen det Skriftens språk? Jag har icke sårat någon, men det är Skriften som sårat dem. Jag begär att Måns Jössessons anförande måtte genast till Protocollet aflemnas. — Här kommer en dag efter denna!

von Zweigbergk: Jag har ej framkommit med den nyß upplästa instructionen, för annat ändamål, än att wederlägga Brissmans yttrande, det han af sine Commitenter icke erhållit något uppdrag att yrka representations-förändring. Hwad den åberopade 110 §. widkommer, så kan den ej hit lempas, och denna citation fordrar ej något swar. Så är äfwen fallet med Brissmans yttrande, att han ej will stå under mitt förmynderskap. Hwar och en må gerna för mig hafwa sin öfwertygelse; den respecterar äfwen jag; men annat är att wederlägga, och annat att söka intala. Måns Jössasson har orätt uppfattat mitt uttryck, då han påstår att jag sagt, det en annan representant haft enskildte fördelar af Riksdagarne. Mitt yttrande föll nemligen så: Jag känner ej hwad fördel Bonde-Ståndet haft af Stånds-indelningen; måhända har en och annan individ haft det; men då har folket fått betala violerna.

Ola Jeppsson från Blekinge: Jag will endast i anledning af Heurlins sista yttrande gifwa tillkänna att swärd icke här blifwit dragna, och att den wärde Talaren, som så gerna nyttjar skriftens språk, torde erinra sig ett tweäggadt swärd som der omtalas. Jag will äfwen lägga den wärde Talaren på hjertat det gamla ordspråket: att "eget ros luckar illa;" och att den som uppträder och föregifwer sig wara bättre än andra, just derigenom wisar, att han icke är det.

Hans Persson från Gefleborgs Län: Sistlidne Plenidag uttalade jag min trosbekännelse i den wigtiga fråga, som nu borde utgöra ämnet för öfwerläggningen. Obehagligt är det i hög grad, att discussionen i dag wändt sig från saken, och en stund fortgått endast mot personer. För min del har jag alltid sökt att fritt uttala min öfwertygelse, utan att derföre sära andras. Det är första gången jag har den äran att wara bland Folkets Ombud, och blir troligen den sista, ty jag inser ringheten af min förmåga, att så, som jag önskade uppfylla detta dyra förtroende, ehuru wäl jag alltid sökt att följa min strängaste öfwertygelse samt handlat öppet och ärligt. Jag hörer ej till något parti, och kommer icke eller att göra det. Hörer icke partiet till mig, så hörer icke eller jag till detsamma. Jag hemställer nu, om wi ej borde söka minska obehaget af denna twist. Jag kan ej bedöma, hwilkens felet är, men det är en allmän sats,

att den som förswarar sig, är mera att ursäkta, än den som anfaller.

David Andersson från Hallands, Lundberg från Norrbottens, Peter Claesson och Henric Hansson från Elfsborgs Län instämde med Hans Persson.

Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus Län ansåg, det Ståndet gemensamt borde förklara sin owilja emot alla personliga angrepp.

Per Jönsson från Skåne: Denna personliga strid banar ej wäg till Fäderneslandets gagn. Man tyckes hafwa förgätit det herrliga budet: Allt det I wiljen, att menniskorna skola göra Eder, det gören I ock dem. Wi strida om hwad wi se, och hwad wi icke se. Den, som blott betraktar det närwarande, han leker endast på ytan af ämnet; men den, som äfwen har framtiden i sigte, han undersöker det grundeligare. Jag har förut yttrat min tanka om ogillande af den walcensus Utskottet bestämt, samt af wal med slutna sedlar, emedan i sednare fallet de swåraste prejerier och röstwärfningar säkerligen skulle komma att ega rum, då alla claßer deltogo i ett enda wal, ända ifrån den rike Adelsmannen till Länsmannen. Man har omnämndt Swenska Bondens fattigdom och tillika hans Swenska oberoende. Huru detta kan stå wäl tillsamman förstår jag ej, ty skuldsatt måtte wäl den fattige Bonden då wara hos personer inom de öfrige Folk-claßerna? Genom den walcensus, Utskottet föreslagit, skulle såsom ofta är nämndt, flere tusende medborgare blifwa beröfwade sin nu innehafwande representationsrätt. Emot ett sådant beslut har beklagligtwis ingen af Bonde-Ståndets Ledamöter i Utskottet reserverat sig. I fall sådan underlåtenhet egt rum af undergifwenhet för de öfrige Ståndens Ledamöter, så har det warit mycket

illa. Har det åter skett af kärlekslöshet för medbröder, så är ett slikt motiv ännu uslare. Någon har sagt, att Bonde-Ståndets Ledamöter i Utskottet icke brytt sig om att der anmäla sin reservation, utan ämnade göra det i Ståndet; men sådant har ej skett wid discussionens början, utan först sedan flere andra yttrat sig. Man har widare åberopat Brödra-Riket Norrige och deß wälstånd; wi böra dock härwid besinna, att förhållandet hos oß icke är fullt jemförligt med det i Norrige, hwarest all jord är lika beskattad; och en skattjemkning tillwägabringas icke hos oß genom ett penndrag, hwarigenom fyrkammar-systemet afskaffas. Wi böra ej gå några biwägar. Den gamla wägen torde ändå wara den rättaste. Måtte slutligen allt lemnas åt glömskan, som gör ett brödrasinne kallt, och måtte wi, då wi tala om det onda, som nuwarande representation medförer, undersöka rätta källan dertill. Den ligger i wårt eget bröst. Allt mißnöje skulle förswinna om wi med Fosterlandets wäl till syfte, broderligt räckte hwarandra handen och till hwarandra hyste det förtroende och den inbördes kärlek, som utmärkte wåra Fäder. Sker icke detta, så skall det onda följa oß, som skuggan följer kroppen och striden blifwa densamma på En Kammare, som på Fyra.

Johannes Andersson från Calmare Län: Första gången jag genomläste Consitutions-Utskottets förewarande Memorial, kom jag, likfom medbrodren Måns Jössasson, i anledning af åtskillige uttryck deri, på den tankan, att, som ordspråket lyder, en hund derunder låg begrafwen. På t. ex. 20:de sidan i Memorialet slog mig för hufwudet följande uttryck: "ingen tänker mera på att utesluta Bonde-Ståndet från deltagande i de wigtigaste öfwerläggningarne och besluten o. s. w." Men ju mera jag genomläst Förslaget, ju mera finner man det wara öfwerensstämmande med natio-

nens önskningar, och jag förenar mig derföre med dem som godkändt förslaget till wallag, med anmärkningar endast rörande walcensus och de slutna walen. En tredje anmärkning torde det tillåtas mig foga härtill. Jag yrkar nemligen, att i slutet af 7 §. Wallagen, må tilläggas, det stadgande som finnes i 18 §. Riksdags-Ordningen: "Personer af någon annan främmande lära, än den reformerta, få ej wara Riksdagsmän."

Kihlblom från Södermanlands Jan Eric Jansson från Wermlands och Henric Andersson från Örebro Län upplyste med anledning af Per Jönssons från Skåne yttrande, att de i Ståndet anmält sin reservation mot 1 momentet 1 §. af Wallagen, så snart de erhållit ordet, under öfwerläggningen sistlidne gårdag.

Sven Isacsson från Öland begärde få göra det tillägg till sitt förut hafde yttrande, att han röstade för **öppna** wal.

Per Jonsson från Öland ingaf ett så lydande skriftligt anförande:

"Emot Constitutions-Utskottets Förslag till ny representation får jag förklara mitt mißnöje, synnerligast öfwer 1 §. 1 mom. till Wallag, som rörer de hemmansegares uteslutande till walrätt, hwilkas hemmanswärde ej uppgår till 250 R:dr, och hwarigenom icke allenast på Öland, utan i öfrige Rikets Provincer mera än fjerdedelen af hemmansegare skulle blifwa owalbare. Min kamrat Sven Isacsson har styrkt att, icke mindre än 416 sådane Åboer finnas inom Norra Motet på Ön, och i det Södra, hwarifrån jag representerar, äro 83 eller tillsammans 499, enligt Utdrag från Kongl. Kammar-Rätten för år 1838. Och då på Öland omkring 800 Krono- och Kronoskatte, hela hemman kan räknas, inhemtas hwad för en mängd Åboer skulle wara utan både wal- och representations-rätt.

Bestämmandet af en sådan walcensus är endast ett nytt försök — att, så småningom utestänga Bönderne från representations-rätt; och det har troligen utgått från Aristocratiens sköte, hwilken naturligtwis måste finna sin uträkning med att från denna rätt utesluta alla, som kunna göra ingrepp i deß snart sagdt häfdwunna wana, att ensam representera.

Denna walcensus, kan deßutom komma att innebära en orättwisa; ty på ett hemman hwars wärde ej uppgår till 250 R:dr kan sitta en man, som i förstånd insigter och redbarhet öfwerträffar mängden; då deremot mången större fastighetsegare kan i berörde hänseende wara till den förre en fullkomlig motsats.

Hwad åter beträffar Representationens arbete på en eller twå Kamrar, så har jag härutinnan icke förmåga att rätt bedöma förhållandet. Jag fruktar blott, i fall En-Kammar-systemet gör sig gällande, att Bonden får högst litet att säga. Wi hafwa ett färskt prof härpå; ett Utskott kan i det närmaste liknas wid det åsyftade En-Kammar-systemet. Jag är öfwertygad att de af wårt Stånd, som biträda i Constitutions-Utskottet, på det sorgfälligaste bestridt Bonde-Ståndets rätt och bästa, men hwad har det förmått? icke längesedan måste wi med ledsnad och bekymmer se att, Krono-åboar blefwo förbigångne i detta hänseende; sedermera har nu öfwerklagade försöket inträffat. Skulle det lyckas att äfwen detta förfaller, tror jag att något nytt kommer i stället, som blir wärre, i fall Betänkandet återremitteras.

Heldre skulle jag önska och hylla arbetet Ståndswis, som icke eller saknar sina fördelar; och på någon nedsätt-

ning i Riksdags-omkostnaderne, under ett nytt representationssätt tror jag icke.

I öfrigt förenar jag mig med hwad Sone Persson från Skåne skrifteligen och Nils Strindlund från Wester-Norrland munteligen anfört, och yrkar återremiß."

Bengt Gudmundsson från Halland: Sedan Ståndet nu discuterat denna fråga, så torde det tillåtas mig att, i enlighet med de åsigter som här allmännast blifwit uttalade, framlägga ett förslag till Ståndets gemensamma tankar.

Derefter uppläste Bengt Gudmundsson ett så lydande skriftligt förslag:

"Bonde-Ståndet kan icke dölja för sig bristerna i den nuwarande Stånds-representationen. Det erkänner att Swenska Folket behöfwer garantier för Lagstiftnings- och beskattnings-ärendernes ändamålsenliga behandling af sina Ombud, samt att deßa säkrast kunna sökas i den samdrägt och odelade kraft, hwarmed en utur nationens eget skröte ifrån allmänna förtroendet utgående Folk-representation bör werka för deß bästa. Bonde-Ståndet hoppas att en fosterländsk och upplyst regering, i utöfningen af sitt answariga kall, bör i en sådan wald representation finna det säkraste stöd för sina wälwiljande afsigter. Ståndet har äfwen i folkets allmänna röst trott sig finna en ledning att med skärpt uppmärksamhet följa den fördelaktiga werkan en sådan enkel och kraftfull representation redan under en 25-årig tillwarelse wisat sig utöfwa på Brödra-folkets angelägenheter. Det har derföre helst funnit sig böra hylla den åsigten att en förändring i Sweriges National-representation bör utföras i så fullkomlig öfwerensstämmelse med tidens fordringar, att detta urgamla, sjelfständiga Rikes framtid derigenom kan betryggas. Skulle, har Bonde-Ståndet frågat sig, wid åskådandet

af werldshändelsernas närwarande skick och med blicken fästad på omgifwande, wid gemensamma öden fordom fästade nationer, — skulle Sweriges folk icke äfwen deruti finna en uppmaning att genom ett snart och grundligt betryggande af sine egne nationella framsteg, gifwa en ökad moralisk kraft och ett starkare stöd åt frihetens och upplysningens allmännare utweckling?

Bonde-Ståndet anser således den ombildning af National-representationen, som Constitutions-Utskottet föreslagit, både nödig, nyttig samt möjlig att werkställa. Hwad det föreslagna sättet för denna werkställighet angår, har Bonde-Ståndet trott sig böra taga i betraktande, att så mycket med en samfäld wal-princip kan förenas, derwid bör afses alla de folk-claßers närwarande rättighet och fördelar, hwilka nu ega andel i National-representationen. Bonde-Ståndet anser derföre, såsom ett wilkor för förändringens nytta att Stånds-formen förswinner, och då Riddersskapet och Adeln genom sin egande betydliga andel i jord och förmögenhet, samt Presterskapet, genom detta allmänna förtroendet till deß nit och upplysning, ega den säkraste borgen för en fortfarande inflytelse på allmänna angelägenheterne, så är det i Bonde-Ståndets tanka egentligen den af Utskottet begränsade, nuwarande walrätten hos Borgare- och Bonde-Ståndens Ledamöter, (hwartill således Städernes och Landets samtelige bofaste innewånare nu skulle räknas), som tarfwar en större utsträckning än Utskottet föreslagit.

Bonde-Ståndet yrkar sålunda för deß del den ändring i den föreslagna Wallagen, att normen af 250 Riksdalers egendomswärde bortfaller, och att en hwar som å landet innehafwer skattskrifwen jord, berugsbruk eller lägenhet, likſom hittills må rösta; öfwerlemnade Ståndet åt Constitutions-Utskottet, att i enlighet med hwad Bor-

gare-Ståndet kan för sin del anse sig böra yrka, i och för walrättens utöfning i Städerne, nedsätta eller alldeles borttaga det derföre utsatta minimum af 500 R:drs egendomswärde.

Bonde-Ståndet anser äfwen rösternas fördelning i halfwa och fjerdedels röster olemplig; helst om, på sätt nu blifwit yrkadt, en nedsättning i egendomswärdet skulle föranleda en ännu ytterligare fördelning af rösterna. Utan att wilja motsätta sig en sådan tillökning i röstantal som Utskottet trott sig böra föreslå, för att tillfredsställa den stora förmögenhetens anspråk, finner Bonde-Ståndet likwäl icke en sådan skillnad nödig eller nyttig i fråga om de mindre jordlotternas rätt; Bonde-Ståndet yrkar derföre, till förekommande dels af oreda och swårigheter wid wallistornas bruk, dels af mißtroende och deraf lätt wäckta twister: att hel röst antages till enhet i wallångderne; och får Ståndet derföre, såsom sin gemensamma tanka, föreslå: att ordalydelsen i §. mom. 1 må blifwa:

"För ett uppskattadt wärde ända till 1,000 R:dr beräknas en; från och med 1,000 till och med 3,000 R:dr twå; från och med 3,000 till 10,000 R:dr tre; från och med 10,000 till 25,000 R:dr fyra; från och med 25,000 till 50,000 R:dr fem; från och med 50,000 till 100,000 R:dr sex samt för fulla 100,000 och derutöfwer, sju röster."

Då alltså slutet af detta stadgande i nämnde moment utgår, hwad landet beträffar, lemnar Bonde-Ståndet åt Constitutions-Utskottet att i enlighet med Borgare-Ståndet, för walrättens utöfning i Städerne skulle kunna yrka, förändra hwad som rörer wärdet i Stad och Köping.

Bonde-Ståndet anser sig äfwen böra yrka att i detta moment icke nyttjas orden: "Stadgad Krono-Åborätt," utan helst de fullständiga bestämmelser, som Riksdags-Ordningen innefattar.

Den rättighet Utskottet i §. 2 föreslagit att rösta inom serskilde Prestgäll, anser Bonde-Ståndet sig icke kunna bifalla. Rösningen bör i Ståndets tanka endast kunna ske i en wal-församling och der den röstande är skattskrifwen för sin person.

I §. 4 anser Ståndet i sammanhang med hwad blifwit yrkadt wid §. 1 att sju röster bör insättas i stället för "sex."

I §. 6 anser Ståndet böra intagas att walrätt äfwen förwerkas af den som röstar i flere än en wal-församling.

Bonde-Ståndet anser det leda till swårigheter, wid fördelningen af waldistricter, om antalet af Ombud i Riksförsamlingen bestämdt stadgas till 250. På det att fördelningen emellan länen må kunna ske så, att districten innefatta hela Städer och Prestgäll, anser Ståndet att i stället borde utsättas att minsta antal bör wara 230 och ett maximum af 250. En sådan förändring borde således i §. 9 iakttagas.

Bonde-Ståndet anser det i 12 §. föreslagna walsättet med slutna sedlar icke förenligt med den hos Swenska all-

mänheten rådande kärlek för öppenhet och offentlighet i allmänna angelägenheter. Det önskar derföre, att få förblifwa wid den öppna röstningen.

Slutligen får Bonde-Ståndet förklara att i händelse Borgare-Ståndet skulle yrka, det landets och städernes walförsamlingar måtte åtskiljas, samt att en wiß andel af waldistricten tillförsäkras de sednare, will Bonde-Ståndet icke för sin del lägga hinder för en sådan förändring i den föreslagna wallagen, utan medgifwer, att i sådan händelse, ända från Femtio till Sextio af de stadgade waldistricternas antal må utgöras af innewånare i Rikets Städer.

I öfrigt will Bonde-Ståndet endast underställa Constitutions-Utskottet, huruwida icke uppställningen af förslaget bör blifwa sådan, att allt hwad som rörer walmansbildningen föregår bestämmelserne angående Riksdagsmannawalen, o. s. w."

Strindlund från Wester-Norrlands, Ola Jeppsson och Appelqvist från Blekinge Eric Persson från Gefleborgs, Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs, Eric Jansson från Stockholms, Peter Persson från Calmare och Johannes Christoffersson från Kronobergs Län utbådo sig få fästa Ståndets uppmärksamhet derpå, att principen af allmänna wal wore alldeles rubbad, deresi Städerne erhöllo serskildte waldistricter samt ½ uti representationen; hwarjemte de anmärkte, att sådant skulle blifwa ungefär detsamma, som att låta Borgare-Ståndet fortfarande wälja Riksdagsmän efter Stånds-principen, men låta öfrige medborgare-claßer antaga principen af samfäldta wal; och ansåg Johannes Christoffersson derjemte ett hemman af 1000 R:drs taxeringswärde skola få en jemförligtwis alltför ringa rösträtt, enligt Bengt

Gudmundssons förslag, samt att någonting deri borde wara nämndt om ett mindre omfång för waldistricten.

Härwid anmärkte såwäl Widegren som Bengt Gudmundsson att Städerne i Norrige hafwa ⅕ af representationen; att det blefwe swårt för en Landtman att taga kännedom om Städernes innewånare och deras förhållanden, samt att, äfwen om Städerne undfå serskildte waldistricter, samfäldte wal derstädes, komma att ega rum, emedan många andra enligt förslaget walbara finnas i Städerne bosatte, än de, som nu ega representations-rätt i Borgare-Ståndet; hwarförutan Bengt Gudmundsson fästade ytterligare uppmärksamhet på den af honom föreslagna progreßion af röstberäkningen.

Som icke flera hade anmält sig att tala; tillfrågade Talmannen Ståndet om det ansåg discussionen öfwer förewarande ämne slutad; hwilken fråga med enhälligt ja besvarades; hwarefter Ståndet åtskiljdes klockan 2 eftermiddagen, för att klockan ½6 åter sammankomma. Ut supra.

In fidem,

C. G. Cassel.

Plenum kl. ½6 eftermiddagen.

§ 1.

Sedan öfwerläggningarne, i anledning af Constitutions-Utskottets Memorial N:o 38, angående National-Representa-

tionens ombildning, blifwit i Förmiddagens Plenum slutade, framstäldes nu af Talmannen följande proposition:

"Antager Ståndet Constitutions-Utskottets, i memorialet N:o 38, framlagda förslag till wallag, oförändradt, till grundlagsenlig behandling wid nästa Riksdag, enligt 56 § Regeringsformen?"

Denna proposition beswarades med enhälligt Nej.

Derefter gjorde Talmannen följande framställning:

"Bifaller Ståndet, att ifrågawarande förslag återförwises till Constitutions-Utskottet, med de anmärkningar, som Ståndet, enligt 56 § Regerings-formen, will förklara såsom deß gemensamma tankar?"

Denna framställning beswarades allmänt med Ja.

Som, under öfwerläggningarne angående ifrågawarande memorial tre hufwudmeningar blifwit uttalade, nemligen en åsyftande att antaga Constitutions-Utskottets förslag till wallag med några få förändringar, en med syfte, att all sjelfskrifwen representations-rätt må upphöra, och hwarje af nuwarande Stånd inom sig wälja representanter, samt åt de nu orepresenterade medgifwas representations-rätt bland de tre första Stånden; och sluteligen en med förslag till sammanjemkning af principerne för allmänna och Ståndswal, i hufwudsaklig öfwerensstämmelse med de af Herr von Troil wid ett af Riks-Ståndens sammanträden på Riddarhuset framstälde grunder för en blifwande wallag; uppstod fråga om hwilkendera bland deßa hufwudmeningar skulle förklaras för Ståndets gemensamma tanka, samt huruledes wid en skeende omröstning derom, Ja och Nej propositionerna skulle komma att lyda.

Bengt Gudmundsson från Halland begärde ordet, samt uppläste hufwud-momenterne uti sitt under förmiddagens

Plenum ingifna skriftliga anförande; hwarjemte han androg: att den af honom föreslagna röstberäkningen wid walen hade för ändamål, att utsträcka walrätten och bereda en lättnad wid beräkningen, på det oreda af bråkräkning ej måtte uppstå; samt att han ansett Borgare-Ståndet böra försäkras om serskildte wal-distrikt derföre, att principen om fri walrätt under annat wilkor af nämnde Stånd ej antogs, hwarigenom Bonde-Ståndets ifrande för denna princip blefwe utan allt resultat. Det wore deßutom bättre, att Landsbygdens innewånare ej blandade sig uti Stads-walen.

Hans Persson från Gefleborgs Län afgaf detta skriftligen:

"I enlighet med hwad jag under frågans discuterande redan yttrat, är jag för min del böjd att i hufwudsaklig måtto gilla Constitutions-Utskottets förslag, och efter hwad jag tyckt mig förmärka, är jemwäl en stor del af mine Stånds-Bröder af samma mening. Då likwäl, till följd af de modificationer, som af mig och öfrige blifwit påyrkade i förslaget, wi, likasom de, hwilkas anmärkningar äro mera genomgripande, finna oß förhindrade att med ja beswara den proposition till owilkorligt bifall till Constitutions-Utskottets Betänkande, hwilken först kommer att framställas, så uppstår följaktligen fråga om utrönande, af hwad som wid detta förhållande bör utgöra Ståndets gemensamma tanka i afseende på representations-wäsendet. I detta hänseende förekommer då till begrundande det af Bengt Gudmundsson på förmiddagen uppgifna project. Så lifligt jag än önskar, att man måtte i all möjlig mån öfwerensstämma tror jag dock icke samma project wara så beskaffadt, att det bör i sin helhet godkännas i anseende till den rubbning, det efter mitt begrepp synes göra i principen af allmänna wal och den öfwerwigt, Städerne derigenom komma att erhålla. Jag kan alltså

icke biträda berörde project, utan will jag, med ledning af de anmärkningar, som af mig och de med mig likstämmige blifwit gjorda, föreslå att såsom Ståndets samfäldte tankar uttalas följande hufwudbestämmelser i fråga om representations-formens förändring, samt att åt Constitutions-Utskottet öfwerlemnas att uppgöra detaillerne i enlighet med deßa hufwudgrunder, hwilka jag anser böra wara:

1:o Att all sjelfskrifwenhet till Riksdagsmanna-kallet förswinner.

2:o Att allmän walrätt utan afseende å Stånd erkännes.

3:o Att med förkastande af den i Utskottets förslag stadgade walcensus för egendoms innehafware å landet, alla af Bonde-Ståndet som besitta jord, må ega walrätt utan afseende å egendoms-wärdet; och

4:o Att den blifwande Representant-församlingen bör sammanträda på ett rum, eller att det så kallade Enkammar-systemet erkännes."

På proposition af Talmannen afslog Ståndet härefter Bengt Gudmundssons project till Ja proposition, så widt den ej instämde med den här nedan stående propositionen, hwilken sedan Bengt Gudmundsson förklarat sig ej widare wilja widhålla sitt förslag, på framställning af Talmannen, af Ståndet, efter någon öfwerläggning, antogs såsom ja-proposition wid den hufwudsakliga voteringen. Den war så lydande:

"Den som bifaller, att wid återförwisning till Constitutions-Utskottet af deß i förewarande memorial framstälda förslag till wallag, Ståndet må, med godkännande af den grundsatts, Utskottet antagit, af samfäldta wal, förklara jemlikt

jemlikt 56 § Regerings-formen, följande anmärkningar wid förslaget innefatta Ståndets gemensamma tankar, nemligen:

1:o Att, bland de af Utskottet föreslagne wilkor för walrätt, tiden af Fem år för Swensk mans wistande inom Riket må ändras till, Tre år.

2:o Att walrätten utsträckes till all eganderätt i hemmantal af Krono-skatte-, frälse eller Frälse-skatte, Säteri- eller Rå- och Rörs-natur, så ock till innehafwande Åborätt å Krono-hemman, utan inskränkning till minimi belopp af taxerings-wärde; och må, under 500 Riksdalers sådant wärde, röstetalet blifwa ¼ röst. För Stads-fastighet under sistnämnde wärde blifwer röstetalet, ⅛ röst;

3:o Att högsta röstetalet, som någon walberättigad eger beräkna, må blifwa Sex (6) röster, utan afseende derå, att han i flere waldistricter äger Fastigheter af ett sammanlagdt högre Taxerings-wärde, eller sammanlagd inkomst af högre uppskattnings-belopp, än som efter de af Ståndet nu godkände beräknings-grunder, motswarar detta röstetal; och må walrätten utöfwas endast i det district, der den walberättigade för sin person är mantals-skrifwen;

4:o Att walberättigad af annan främmande religions-bekännelse, än den Reformerta, ej må till Riksdagsman kunna wäljas.

5:o Att Riksdagsmanna-wal skola ske öppet och ej genom slutna sedlar.

Den röstar Ja.

Derefter förekom fråga om Nej propositionens lydelse.

Härwid uppläsles följande förslag:

A.) Af Peter Jönsson från Jönköpings Län:

"Ståndswal bibehållas med den ändring i nu gällande grundlag: att Bonde-Ståndet wäljer 100 Ledamöter af Riksförsamlingen. De öfrige Stånden hwardera 50. De nu orepresenterade medborgarne wälja inalles 25, som inrymmas bland Adeln, Preste-Ståndet och Borgare-Ståndet, efter hwars och ens yrke och tjenst."

B). Af Talmannen, i anledning af hwad som under öfwerläggningarne förekommit, med syfte att sammanjemka principerna af allmänna wal och af Ståndswal:

"Riket indelas i 100 wal-districter, hwaraf 70 för landet och 30 för Ständerne. I hwarje waldistrict å landet wäljes efter de grunder ja-propositionen innehåller en Bonde och en genom fria wal. Likaledes i Ständerne en af Borgerskapet och en genom fria wal. Deßutom wälja Preste-Ståndet inom sig 20 representanter och Ridderskapet och Adeln inom sig 40 representanter, efter de serskildte grunder för walrätt, hwilka deße Stånd kunna hwar för sig besluta. Allmänna wilkoren för walrätten böra blifwa sådane, som Utskottets förslag innehåller, med de ändringar, ja-propositionen utwisar."

Som meningarne woro delade om hwilketdera af deßa twå förslag skulle ligga till grund för nej-propositionen, samt votering begärdes; så uppsattes, justerades och anslogs följande voterings-proposition:

"Den som bifaller, att det af Talmannen framställda sammanjemknings-förslag skall wid hufwudsakliga voteringen angående Constitutions-Utskottets förewarande förslag till wallag ligga till grund för contra-propositionen, röstar ja.

Den det ej will, röstar nej.

Winner Nej, då kommer det af Riksdags-fullmäktigen Peter Jönsson från Jönköpings Län afgifna förslag att innefatta contra-proposition.

Den i wanlig ordning anstälda voteringen utföll med 53 ja, mot 48 nej, och kommer således det af Talmannen framstälda, ofwan intagna förslag att ligga till grund för nej-propositionen.

Slutligen anstäldes omröstning i hufwudsaken öfwer följande, af Ståndet antagna voterings-proposition:

"Den som bifaller etc. (Se ja-propositionen här ofwanföre) Den röstar Ja.

Den det icke will, röstar Nej.

Winner Nej, så har Ståndet beslutat att följande anmärkningar mot förslaget till wallag skola såsom utgörande Ståndets gemensamma tanka hänwisas till Constitutions-Utskottet, nemligen:

"Riket indelas i 100 wal-districter etc. (Se nej-propositionen här ofwanföre).

Omröstningen utföll med 68 Ja, mot 31 Nej: och hade Ståndet således beslutat, att jemlikt 56 § Regeringsformen till Constitutions-Utskottet återförewisa det af samma Utskott, i deß Memorial N:o 38, angående Nationalrepresentationens ombildning, framställda förslag till wallag, under förklarande, att de i sist omförmäldte ja-proposition intagne anmärkningar utgöra Ståndets gemensamma tanka.

Emot detta beslut reserverade sig:

Nils Strindlund från Wester-Norrland på de grunder han under discussionen anfört.

Ola Jeppsson från Blekinge, likaledes med åberopande af hwad han under discussionen anfört; hwarjemte han til-

lade, att hade en representations-förbättring med werkligt alfwar warit affedd, hade efter hans tanka förslaget i Nej-propositionen bordt antagas, emedan man då kunnat winna en rättwis ändring i wår nuwarande representation-rätt, utan att Bonde-Ståndets rättigheter derigenom i blifwit förnärmade, hwilket blefwe händelsen, om Constitutions-Utskottets förslag godkändes.

Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län.

Eric Persson från Gefleborgs Län, som instämde uti Ola Jeppssons yttrande med tillägg, att, derest någon representations-förändring icke alls kom att ega rum, hwilket otwifwelaktigt inträffade om Stånden icke förenade sig om ett jemkning-förslag, skulle de hittills orepresenterade blifwa gäckade uti deras nu wäckta förhoppningar att winna inträde uti representationen.

Lars Bengtsson från Skåne.

Lars Nilsson och Lars Pettersson från Blekinge Län.

Olaus Eriksson och Johannes Johannesson från Göthe-borgs och Bohus Län.

Måns Jössesson från Skåne.

Per Jönsson från Skåne, som wäl önskade en representations-förändring, men ej under sådane wilkor, Utskottet föreslagit, hwarigenom Bonde-Ståndet i framtiden skulle gå sin representations-rätt förlustig.

Per Jönsson från Öland.

Peter Persson från Calmar Län.

Per Båtelsson och Christen Persson från Gottland.

Olof Persson och Eric Jansson från Stockholms Län.

Matts Ericsson och Stephan Andersson från samma Län.

Peter Pettersson i Slätthult från Jönköpings Län, som instämde uti Strindlunds yttrande.

Olof Olofsson från Westerbottens Län.

Sone Persson från Skåne.

Anders Brissman från Skaraborgs Län: Emedan Bonde-Ståndets rätt wore förnärmad, derest Constitutions-Utskottets förslag antoges.

Per Östman från Wester-Norrland, lika med Brissman.

Slutligen, och hwad angår den af Constitutions-Utskottet uti ofwannämnde memorial jemwäl motiverade och antagna grundsatts: att Swenska Folkets till Riksdag församlade Representanter må bilda en enda Kammare ansåg Ståndet sig ej kunna i grundlagsenlig ordning härom besluta, förr än Utskottet, på sätt det jemwäl pag. 66 och 67 i memorialet antydt, med utarbetadt förslag i denna del af Representations-frågan till Rikets Ständer inkommer.

---

§ 2.

Föredrogs ånyo Kongl. Maj:ts den 21 dennes bordlagde Nådiga Proposition af den 17 i samma månad, angående rättighet för Entrepreneuren af Pantlåne-inrättningen i Stockholm, att under ytterligare Tio år begagna en Fond, stor 100,000 R:dr af allmänna medel.

Derwid yttrade:

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Då Stockholms Stad, hwarest Rikets fleste Embetswerk och andra inrättningar finnas, framför andra delar af Riket, både i berörde samt andra afseenden åtnjuter större fördelar och företräden, anser jag något behof ej för handen, att af allmänna

medel bewilja ytterligare räntefritt lån till ifrågawarande inrättning, hwilken derest den ej deßförutan kan existera, bör upphöra, emedan den i sådant fall ej uppfyller ändamålet. Jag afstyrker således för min del den Nådiga Propositionen.

Härmed förenade sig större delen af Ståndet.

Remitterades till Stats-Utskottet.

§ 3.

Förekom åter till handläggning Kongl. Maj:ts, den 21:ste dennes bordlagda Nådiga Skrifwelse till Rikets Ständer, angående den nya Ordinarie Soldat-Roteringen i Riket;

Och yttrade derwid:

Eric Persson från Gefleborgs Län: Kongl. Maj:ts Nådiga proposition i afseende å vacance-afgift under fredstid för de hela Rotar eller spridde Rote-andelar, hwarmed den ordinarie Roteringen i Riket blifwit tillökad eller ytterligare kommer att ökas inom de Län, deruti Roterings-förrättningarne ännu icke hunnit till slut bringas, eller för hwilka granskningen af deßa förrättningar ännu återstår, anser jag så mycket mindre böra tillstyrkas, som det wore obilligt ålägga ifrågawarande jordegare erläggandet af vacance-afgift, innan det blifwer definitivt afgjordt, huruwida deße jordegare böra från Roteringen warda befriade, på sätt jag uti motion wid denna Riksdag angående Gefleborgs Län yrkat. Detta förhållande torde tagas i betraktande wid frågans behandling i Utskott.

Johannes Johansson från Götheborgs och Bohus Län förenade sig med Eric Persson och uppgaf att han jemwäl wäckt motion i ämnet wid denna Riksdag.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Ordinarie Roterings-skyldighet widlåder ingen jord på annan grund än efter de med allmogen inom hwarje Län upprättade Knecte-Contract och kan följaktligen någon ny rotering ej ske annorlunda än efter wederbörandes hörande. Så länge hwarje ort håller det manskap, den sig åtagit, eger den rätt att till detta manskaps underhåll anwända vacance-afgifterne utan intrång å Statsmaktens sida. Wederbörande måste wara belåtne med den extra Rotering Ständerne sig åtogo wid 1810 års Riksdag. Ty äfwen denna rotering, ehwad den angår Frälse, Krono-, och Skatte-jord hade icke utan Rotehållarnes hörande bort ifrågakomma. Wid denna Riksdag har så wäl jag som flere wäckt motion derom, att Knecte-contracten måtte återställas i deras ursprungliga skick, och för tillwägabringande af en dylik åtgärd hörer bland annat, att all widare Rotering måtte upphöra, Rotevacance-afgiften och Rotefribets bewillning förswinna m. m.; häraf följer, att jag i allo måste afstyrka den Kongl. Propositionen samt yrkar att densamma måtte behandlas i sammanhang med de af mig i frågan wäckte motioner; förbehållande jag mig att få afgifwa serskild motion i afseende derå att Rotevacance-afgiften hittills icke blifwit uttagen efter de af Kongl. Maj:t nu uppgifne grunder.

Johannes Christoffersson från Kronoborgs Län med flera af Ståndets Ledamöter hördes häruti instämma.

Nils Strindlund från Wester-Norrland: Rikets Ständer hafwa till en del sjelfwe gifwit anledningen till de Roterings-åtgärder, som med skäl böra öfwerklagas. När all jord under Carl den XI:tes Regering skulle till Rotering classificeras, tillgick derwid sålunda att till exempel ett hemman om ett Mantal af sämre beskaffenhet roterades såsom $\frac{17}{24}$ o. s. w. Derigenom war hela hemmanet, ehuru till man-

talet minskadt, ändå roteradt; emedan deß sämre eller bättre beskaffenhet utgjorde grunden för högre eller lägre rotering. I följd af Rikets Ständers skrifwelse, hafwa Roterings-Commissionerne sedermera upptagit i Rotering de öfwerskjutande delarne af mantalet. På detta sätt har ett hemman 2:ne gånger blifwit roteradt, första gången efter deß godhet, och wid sednare tillfället efter skattetalet. Orättwisan häraf är påtaglig; men intillnu af Rikets Ständer förbisedd. Den Kongl. Propositionen bör således ej leda till något dermed åsyftadt resultat.

von Zweigbergk: Hwad Strindlund uppgifwet öfwerensstämmer med werkliga förhållandet. Deßutom förekommer, att sedan Rikets Ständer beslutat ifrågawarande Roterings-jemkningar hafwa flere hemman t. ex. Capellans-Boställen blifwit från ordinarie Rotering befriade, hwarigenom en ej obetydlig tillökning i Böndernas Roterings-skyldighet uppstått, så mycket mera orättwis, som, på sätt jag förut andragit, de emellan Kronan och Roterings-hafwande ingångne contracten derigenom än ytterligare förnärmats. Nu då denna fråga i följd af den Kongl. Propositionen blifwit föremål för Rikets Ständers afgörande, är tiden inne, att bewaka sina rättigheter derigenom, att Rikets Ständer afstyrka propositionen och yrka contractens återställande i deß fordna helgd. Serskildt får jag upplysa att enligt en Kongl. Kungörelse af år 1727 stadgas, det intet roteradt hemman, som sedermera till högre mantal blifwit uppfördt, skall underkastas ny rotering emedan som den Kongl. Kungörelsen upptager, ingen förmedling förminskar roterings-besväret, men genom en sådan förhöjning i mantal har på flere ställen ny roterings skyldighet med förbiseende af detta stadgande skett, och har jag sielf i ett dylikt mål anfört beswär hos Kongl. Maj:t för hemmanet Backa i Wermland inom den Domsaga Brodren Fryckberg representerar.

Härmed förenade sig Jacob Kihlblom och Olof Jacobson från Södermanland, Nils Magnusson från Calmar, Magnus Fryckberg och Olof Carlsson från Wermland, Boëthius från Stora-Kopparbergs Län, Johannes Petersson från Elfsborgs Län med flere andra Ledamöter.

Jon Olsson från Gefleborgs Län: Wid början af innewarande Riksdag funno en stor del Rotehållare inom Gefleborgs Län sig föranlåtne, att ingå till Kongl. Maj:t med en underdånig anhållan, om lindring uti det, i denna ort, hårdt tryckande roterings-besväret. Denna underdåniga skrifwelse, utställdes derefter till Communication med wederbörande embetswerk. Jag tror mig äfwen känna, att både de civila och militära myndigheterna inom Länet, med afseende på ortens, till utarmning gränsande belägenhet, i underdånighet tillstyrkt, att den vacance-afgift, som af de inom Länet nyroterade hemmanen erlägges måtte samtelige Rotehållarne derstädes tillgodokomma. Under Riksdagens lopp, hafwa äfwen motioner uti enahanda syftning blifwit wäckte, hwaröfwer något utlåtande från wederbörande Utskott ännu icke är afgifwit. Det war således med liflig fägnad jag hörde nämnas en Kongl. Proposition angående ny-ordinarie-rotering, emedan jag hoppades att Kongl. Maj:ts Befallningshafwandes i Gefleborgs Län, tillstyrkande wunnit något afseende, och att således någon lindring för de betryckte rotehållarne, dermed åsyftades. Men jag fant mig snart i detta hopp bedragen; — Kongl. Maj:t öfwerlemnar blott till Rikets Ständer, att bestämma de grunder, hwarefter vacance-afgift bör erläggas, samt att tillika sig utlåta, huruwida nyroterade hemmanen i de Län, der roterings längderne ännu icke äro fastställde, skola innan nästa Riks-

dag, vacance-afgift erlägga, eller om dermed bör anstå intilldeß roteringen blifwit af näst sammanträdande Ständer granskad och fastställd. Det torde nu för mig wara utan ändamål, att ingå uti någon undersökning, huruwida den år 1823 tillkomna nya ordinarie roteringen, är på rättsenliga grunder beslutad; men jag kan likwäl icke förneka, att, sådant jag kunnat uppfatta innehållet af de Knecte-Contracter jag öfwerkommit, innefatta de tydligt, att Länen åtagit sig uppsättandet af ett wißt antal Soldater, hwilka sedermera på ett högst ofullständigt och ojemt sätt, fördeltes på serskilda rotar. Då de serskilde Länen sålunda presterade, det åtagna antalet Soldater, synes Staten sedermera icke egt laglig rättighet att någon widare ordinarie rotering pålägga. Jag kan icke eller underlåta att erinra om förhållandet, med en stor del nyroterade hemman, i min hemort, erindra huru deras första bebyggare, för ej serdeles lång tid tillbaka, nedsatte sig uti ödemarker, der de, uti ett oblidt climat, hade att bekämpa tusende swårigheter. Man såg likwäl deße idoge arbetare uppodla ödemarkerne, såg deras odlingar och deras familler tillwexa. De hoppades åt sine afkomlingar hafwa beredt en ljus framtid och säkra besittnings-orter på de odlade fält, som de frambragt i deßa obebodda öknar. Men Statens tjenare kommo, och pålade skattläggning och grundskatter, utan att derwid taga i beräkning, att skördarne så ofta förstöras af nattfrosten. Deße åboer sträfwade ändock med att föda sig på sine nypbggen. Men Statsmakternes utskickade kommo ytterligare, och påtryckte kronan af alla skattebördor, nemligen Roteringen — och de olycklige åboerna måste större delen ofördröjeligen lemna de fält, som de, och deras förfäder med swett och möda uppodladt.

Emedlertid får jag, ej allenast på det kraftigaste protestera emot erläggande af någon vacance-afgift till Staten, för de nyroterade hemman, hwaröfwer roterings-längderne ännu icke blifwit fastställde, intill deß, att deße längder blifwit för nästsammanträdande Ständer företedde och granskade; utan jemwäl anhålla, att wederbörande Utskott närmare undersöker huruwida icke all vacance-afgift, för nyroterade hemman, bör tillgodokomma samtlige Rotehållarne inom de Län, der hemmanen äro belägne, hwarigenom de nyhemman, som blifwit för hårdt roterade, äfwen kunde erhålla någon lindring uti vacance-afgifterne.

Johannes Christoffersson från Kronobergs Län delade Strindlunds och von Zweigbergks åsigter.

Strindlund: Uti inkomst-betänkandet har Stats-Utskottet redan beräknat vacance-afgifterne. Om derföre nu någon minskning deraf skulle ega rum enligt Rikets Ständers beslut, är nödwändigt, att Riksgälds-Contoret håller Statswerket skadeslös för den brist, som häraf uppkommer i inkomstkällorne. Någon werkställighet af ett sådant beslut kan eljest ej låta sig göra.

Per Östman från Wester-Norrland och Eric Persson från Gefleborgs Län förenade sig med Strindlund.

Peter Persson i Ådelforß från Jönköpings Län förenade sig med von Zweigbergk och Strindlund.

Discussionen war slutad. Ståndet beslöt remiß till Stats-Utskottet.

§. 4.

Kongl. Maj:ts den 21:ste dennes bordlagda Nådiga Skrifwelse med öfwerlemnande af Längder på tillökad ordinarie Båtsmans-rotering inom en del Län blef ånyo föredragen.

Härwid utläto sig:

Eric Persson från Gefleborgs Län: Samma anmärkning, som af mig och öfrige Ledamöter blifwit framställd i afseende på Kongl. Maj:ts Nådiga Proposition, angående den nya Ordinarie Soldat-Roteringen i Riket, gäller äfwen för Båtsmans-Roteringen, hwarom jag jemwäl wäckt motion i enahanda syftning, hwilket Utskottet alltså torde taga under öfwerwägande.

Johannes Johansson och Olaus Ericsson från Göthe-borgs och Bohus Län, förenade sig med Eric Persson under uppgift af den förstnämnde, att han i ämnet wäckt motion.

Nils Strindlund: Det synes ganska inconseqvent att wid samma Riksdag då fråga uppstått om indragning af den stående armén, företaga till pröfning ett ämne, som har till syftning en tillökning deri. Ty om Rikets Ständer bifalla hwad Kongl. Maj:t föreslagit blir följden deraf för framtiden en ökad numerair af så wäl Soldater som Båtsmän. Jag bestrider således allt afseende å den Nådiga skrifwelsen.

Härmed förenade sig Lars Nilsson från Blekinge Län.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag åberopar hwad jag andragit i afseende å Kongl. Maj:ts skrifwelse angående den nya Ordinarie Soldat-Roteringen, såsom jemwäl här tillempligt. Jag skulle önska att denna fråga i Utskotten förekom i sammanhang med min motion om Kneckte-Contractens återställande i deras fordna helgd.

Discussion war slutad. Den Nådiga skrifwelsen med hwad nu anfördt blifwit remitterades till Stats-Utskottet.

§ 5.

Föredrogs ånyo Kongl. Maj:ts den 21:ste dennes bordlagda Nådiga Skrifwelse, angående jemkning i Provincen Skånes Ordinarie Rotering; Och yttrade derwid:

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag har med serdeles tillfredsställelse genomläst denna Nådiga Skrifwelse. Häraf will synas, som Kongl. Maj:t wore beredd, att återbringa Kneckte-Contracten i deras ursprungliga skick. Jag får härmed endast anmärka att de 123 Tunnor 13 kappar Rotevacance Spannemål som efter 1838 års Rotejemkning ännu återstår odisponerad, bör till samtelige Rotehållares i Skåne nytta anwändas och ej till Statswerket ingå, emedan Rotehållarne behöfwa understöd och äro rättwisligen berättigade att dertill i första rummet disponera den spannemål som för detta ändamål blifwit bestämd.

Häruti instämde alla Riksdagsfullmäktige från Skåne; dock erinrade Christen Andersson från Malmöhus Län, att Kongl. Maj:t uti Nådig Skrifwelse till Krigs och Kammar-Collegierne förordnat, att ifrågawarande spannemål skall från 1838 års början och allt framgent, få af Rotehållarne sjelfwe disponeras.

Remitterades till Stats-Utskottet.

§ 6.

Till förnyad handläggning förekom Kongl. Maj:ts sedan den 21 dennes på bordet hwilande Nådiga skrifwelse, angående förändring i Södra Skånska Infanteri-Regementets rotering, i följd af f. d. Adelsfane Boställens befrielse från ordinarie Roterings utgörande.

Derwid utlät sig:

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag kan ej annat än tillstyrka afslag å den Kongl. Propositionen, och anser f. d. Adelsfane Boställen böra bibehållas wid ordinarie Roterings utgörande, emedan detta onus i annan händelse öfwergår på andra förut nog hårdt roterade hemman. Om man bifaller befrielse för Skåne, wäckes sedan fråga om lika befrielse i öfrige Länen.

Häruti hördes flere af Ståndets Ledamöter instämma.

Ståndet beslöt remiß till Stats-Utskottet.

§ 7.

Anmältes och lades på bordet följande i dag ankomne Utlåtanden, nemligen:

Lag-Utskottets N:ris 142, 143, 144, 145, 146 och 147.

Allmänna Beswärs och Oeconomie-Utskottets N:ris 110, 111 och 112.

§ 8.

Anmältes och lades till handlingarne ankomne Protocolls-Utdrag från Högwördige Preste-Ståndet af den 24 dennes under N:o 386 och 387.

Ståndet åtskiljdes kl. 9 e. m. Ut supra.

In fidem.

C. G. Cassel.

Den 31 October.

Plenum kl. 9 förmiddagen.

§ 1.

Protocollet för den 20 i denna månad justerades.

§ 2.

Wid förnyad föredragning af Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 5, i anledning af gjorde anmärkningar wid de sammansatte Utskottens Betänkande N:o 2, angående grunderne för förändrade föreskrifter om bränwins-bränningens utöfning, samt afgifterne derför, inlemnades och uppläsles följande skriftlige anföranden:

1:o Af Petter Persson i Ådelfors från Jönköpings Län:

"Öfwer Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 5, rörande föreskrifter till ny bränwins-brännings-förordning, får jag yttra mina tankar.

Sammansatta Utskotten hafwa nu efter ett långwarigt bråkande, slutligen tagit 1835 års Bränwins-brännings-förordning till grund för den nya Bränwins-förordningen; men jag anser Utskotten icke handlat conseqvent, då de just i det alldra wigtigaste har afwiket från denna författning, så att de icke allenast förhöjt skatten med 50 procent, utan äfwen sladgadt att denna afgift skall erläggas ett år i förskott, innan man får skörda frugten af sina producter. Härigenom dragas circa en million Riksdaler ur allmänna rörelsen, som skola ligga ofrugtbara på Landtmannens bekostnad, hwilken

så wäl behöfwer tid att förädla och anwända sina producer, till de årliga skatternas afbördande. Ett sådant tillgrepp och beskattnings-system kan aldrig uppwisas eller exsisterar i andra näringar. Detta behandlingssätt kommer att menligt inwerka på hela den fattigare folkclaßen, som derigenom blifwer beröfwad sin lagliga rätt, då den af penninge brist icke förmår betala skatten i förskott; men här röjer sig tydligt och klart hwars intreße, som kommer att gynnas på den mindre bemedlades bekostnad; hwilket jag aldrig kan gilla eller bifalla. Såsom skäl för minskning i bränwins-tillwerkningen hafwa somliga åberopat det fagra sken, att skatten skall förhöjas: men denna bränwins-förminskning kan aldrig ske, så länge de stora öfwerflödiga Bränwins-fabriker tillåtas, som öfwerswämma hela landet med sin syndaflod, hwilka aldrig kunna räknas till husbehofs-bränning, utan blott för winningslystnad.

Jag anser att om aldrig några skråförfattningar funnos i detta afseende, utan hwar medborgare finge fritt tillwerka sina egna producer efter eget behag med husbehofsbränning-pannor, så skulle icke, som nu sker, folket twingas att för den stora skatten bränna wida öfwer sina behofwer, utan blott till sin nödtorft, och då skulle de stora öfwerswämmande bränwins-fabrikerne och spekulations-andan förfalla af sig sjelft. Men som så många åsigter och stora intreßen uti de öfriga medstånden hafwa redan uttalat sig, så anser jag intet annat att widgöra, utan föreslår, att Hederwärda Ståndet wille ogilla Utskottens nykrämeri, i hwad det afwiker från 1835 års Bränwins-förordning, som af Konung och Ständer är fastställd. Ty detta nya förslag åsyftar endast prejeri och icke mindre än att åtkomma flere hundra Tusen Riksdalers nya anslag på Landtmannens bekostnad

kostnad, hwarföre jag yrkar att wi antaga 1835 års Bränwins-förordning utan förhöjning i skatten."

Tilläggande Peter Persson muntligen, det han önskade att all försegling af bränwins-redskap måtte afskaffas.

Med Peter Persson förenade sig Johan Persson från Uppsala Län, Jonas Andersson från Jönköpings Län, Eric Norberg, Anders Jansson och Jan Andersson från Westerås Län, Eric Jansson, Stephan Andersson, Johan Olsson och Matts Ersson från Stockholms Län, Nils Magnusson från Calmare Län m. fl.

2:o Af Anders Nilsson från Östergöthlands Län:

"Ehuru det nu ifrågawarande Utlåtandet ostridigt eger många företräden framföre det af de sammansatte Utskotten i detta ämne förut afgifna och af samtliga Riksstånden återremiterade Betänkandet, samt det samma alltså i de hufwudsakligaste omständigheterne sannolikt kommer att bifallas äfwen af detta Hederwärda Stånd; har jag likwäl för min del funnit några deruti förekommande stadganden wara af sådan beskaffenhet att jag ingalunda wågar derpå ingå. Förinnan beslut öfwer frågan af Ståndet blifwer fattadt, har jag derföre önskadt underställa Ståndets uppmärksamhet, de betänkligheter jag trott mig finna, för att, om desamma jemwäl af Ståndets pluralitet delas, i öfwerensstämmelse dermed få tillwägabragte de rättelser, som i följande anmärkningar innefattas:

Beträffande först den af Utskotten föreslagna förhöjning till 50 procent af beskattningen, så anser jag sådant, åtminstone i hwad angår alla enkla redskap icke öfwersligande 50 Kannors rymd, så mycket mera obilligt, som Utskotten, med all sin anwända omtanka, att undertrycka den af all brän-

wins-bränning på en gång billigaste och minst demoraliserande husbehofs-bränningen, icke gittat framdraga något enda giltigt skäl, hwarföre ens någon skatt skall påföras för husbehofs-bränningen, enär någon direkt inkomst derigenom icke beredes jordbrukaren, samt den af Utskotten hyllade Theorien, att man bör skatta för det man klokt anwänder sina producter och icke låter dem rutna bort, icke tål någon närmare granskning. Jag yrkar alltså att Utskottens förslag härom måtte ogillas.

Likaså, hwad dernest angår föreskriften att skatten förskottwis bör utgå. Så länge icke med någon annan näring inom landet ett sådant förhållande eger rum, har jag så mycket mera skäl att deremot protestera, som påtagligt är att Poßessionaten härmed endast afser, att på indirect wäg åtkomma patent å all bränwins-bränning, wäl wetande, att den arma Bonden icke eger tillgångar, hwarmed han kan på förhand utgifwa den höga skatt, som Utskotten pålagt honom för förädlingen af egna alster. Man ser emedlertid häraf, att de stora icke äro så okunnige om den mindre jordbrukarens nöd, som de eljest låtsa wara.

Widkommande slutligen förseglingen af bränwins-bränings-redskapen, hwilken Utskotten icke welat medgifwa må upphöra; så enär denna åtgärd å ena sidan är lika obehöflig som ändamålslös, samt å den andra innefattar ett bestämdt förnärmande af en fri egande rätt, helst mången mindre jordegare för sin twätt och andra sådane behof icke eger annat större kokkäril, än just den panna, hwarmed han tillwerkar bränwin för sitt eget lilla behof, anser jag äfwen detta stadgande böra utur den blifwande nya Författningen utgå.

Widlyftigare önskar jag ej wara. Under Riksdagens lopp äro redan så många skäl förut utwecklade för de me-

ningar, jag nu sökt göra gällande, att det torde wara tillräckligt, att hänwisa dertill. Nu önskar jag blott att de icke måtte af Ståndet förbises."

Häri instämde Anders Göransson och Johan Ericsson från Stora Kopparbergs Län.

3:o Af Peter Gabrielsson från Kronobergs Län:

"I afseende på Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Oekonomie-Utskottens Utlåtande N:o 5, får jag, i enlighet med min redan hos Utskotten anmälda reservation mot majoritetens beslut, i fråga om grunderne för förändrade föreskrifter om bränwins-bränningens utöfning samt afgifterne derför, nu ytterligare fortfara i mina förut gjorda anmärkningar, nemligen beträffande:

1:o Utskottens beslut, angående förökad skatt för pannor, som understiga 20 Kannors rymd och äro af beskaffenhet, att de böra under 1:sta claßen hänföras. 50 procents förhöjning i skatten må gerna ega rum för större Bränwins-brännings apparater eller för de egentliga Bränwins-fabrikerna, enär egarne till desamma kunna förmedelst den större afwerkningen skaffa sig tillräcklig ersättning för den ökade skatten genom förhöjda priser å deras försäljande Bränwinsqvantiteter; men med enkel Bränwins-brännings-redskap af mindre än 20 Kannors rymd, kan man icke rimligen antaga, att någon afwerkning till afsalu kan ega rum, helst de jordegare, som anmäla sig till Bränwins-bränning med så ringa pannerymd, som den nämnde, owädersägligen icke med sin Bränwins-bränning kunna hafwa annan afsigt, än att dymedelst för sig bereda tillgång till sina Ladugårds-kreaturs lättare underhållande under wintermånaderne, samt den Bränwins qvantitet, som med så liten redskap möjligen kan komma att tillwerkas, icke lärer kunna anses öfwerstiga

jordbrukarens behof deraf för sig och sitt husfolk, i synnerhet då (såsom åtminstone förhållandet är i min hemort och jag är öfwertygad äfwen i de flesta andra delar af Riket, med undantag kanske endast af Skåne och Blekinge, der Bränwins-brännigen blifwit anwänd såsom hufwudsaklig näringsgren och från hwilka orter det egentliga och öfwerklagade stora bränwins-flödet utgår öfwer hela landet) jordbrukaren icke oftare för bränning begagnar sin redskap, än sådant tarfwas för Ladugårdens behof, så att merendels icke mer än en enda mäskning afwerkas för weckan. Beräknar man nu afwerknings-beloppet, så uppgår detta med en så liten redskäp, som den ifrågawarande, till icke mer än högst 4 Kannor i weckan, som per dag hela året utgör wid paß ett halft slop, och hwilket, då jordbrukaren wanligtwis har 2 à 3 arbetare och dertill wißa tider af året flera hjelpkarlar, lättligen åtgår, utan att något fylleri deraf kan komma i fråga, och utan att Bonden behöfwer lägga sig under Bränwins-pipan och, såsom en Ledamot af ett annat Stånd så skickligt och hedersamt sig uttryckt, dricka så fort det rinner. Utur alla deßa skäl anser jag det wara i högsta grad obilligt och orättwist, att en jordbrukare, som förädlar en del af sina Landtmanna-producter endast för eget behof, men ej till affalu, derföre skall betala ens någon skatt till Staten, hwars underhållande kostar honom allt för dyrt ändå förmedelst de jordbruket betungande grundskatterne m. m.; och ännu obilligare, att icke säga orimligt, är det att förhöja den beskattning, som hittintills, enligt gällande, ehuru efter min tanka i detta fall orättwisa, författning, honom för bränwins-bränning ålegat. När nu härtill kommer, att den lika allmänna, som af sanna förhållandet framkallade klagan öfwer allt för dryga skattebördor ändtligen lyckats att wid detta Riksmöte göra sig åtminstone i någon

mån gällande, samt jemwäl någon, om än obetydlig, lindring blifwit den fattige skattdragaren bewiljad, så kan jag aldrig finna det wara med Riksens Ständers wärdighet förenligt, att på en annan wäg söka att af den fattige åtkomma den skärf, som förut bewilljats, såsom lindring i hans skattetunga, ännu mindre att försöka, att med den ena handen i flerfaldig mån återtaga hwad med den andra förut blifwit gifwet. Af sådane skäl har jag också motsatt mig Utskottens nu klandrade beslut.

2:o Utskottens beslut om Bränwins-brännings-afgiftens erläggande förskottswis har jag ej eller kunnat gilla — oberäknadt alla de olägenheter, som af Bränwinsskattens erläggande på förhand skulle drabba serdeles den fattigare och mera behöfwande delen af allmogen, så innebär derjemte ett sådant stadgande en rent af himmelskriande orättwisa, emedan någon skatt icke lärer kunna skäligen åläggas att, af hwad rörelse det wara må, utgå förr, än rörelsen drifwits och således någon förtjenst deraf kunnat räknas hafwa influtit.

Samt 3:o Ogillar jag jemwäl Utskottens beslut om Bränwins-redskapens försegling under de tider då Bränwinsbränningen är förbjuden. Förseglingen är onödig och medförer blott kostnader och beswär, utan ringaste gagn, enär tillräcklig säkerhet mot redskapens olofliga begagnande föreffinnes uti det derföre bestämda answaret, som gerna må förhöjas, om så skulle nödigt pröfwas, med de för brytandet af Konungens Befallningshafwandes insegel stadgade böter. Förseglingen innebär deßutom ett obilligt och i alla andra fall oerhördt mißtroende, ware sig emot Bränwinstillwerkarnes ärlighet och deras willighet, att ställa sig en laga författning till efterrättelse, eller mot Kronobetjenin-

gens skicklighet, waksamhet och drift i sina skyldigheters fullgörande.

Då, såsom jag förmodar, Hederwärda Ståndet, på de utaf mig nu anförde skäl, kommer att helt och hållet afslå det ifrågawarande Betänkandet uti de här öfwerklagade delar, såsom jag ock härmedelst yrkar, så återstår för mig endast att ödmjukligen anhålla, det mina nu framställda tankar i Bränwinsbränning's-frågan måtte, till den werkan de kunna för framtiden medföra, warda i Ståndets Protocoll intagne."

Med Peter Gabrielsson förenade sig Sven Isaksson från Calmare Län.

4:o Af Peter Mårtensson från Jönköpings Län:

"Frågan om Bräwinsbränning's-rättigheten och deß utöfning har under en följd af år utgjort ett beständigt trätofrö inom Swenska Representationen, och jag befarar, att detta frö till strid och oenighet icke förr kan utrotas, än Swenska jordbrukaren kommer i åtnjutande af sin naturliga rätt, att, utan hinder af några Oeconomiska lagars band, förädla sina landtmanna-produkter, i den mån och på hwad sätt han för sig kan finna fördelaktigast. Då emedlertid af ett sådant förslag ännu icke, i anseende till det allmänna tänkesättets omogenhet derför, någon framgång kunnat wara att wid denna Riksdag förhoppas, har jag också icke welat med detsamma för närwarande upptaga Riksens Höglofl. Ständers eljest nog dyrbara tid; — men då Bewillnings samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten uti sitt Utlåtande N:o 5, i anledning af gjorde anmärkningar wid Utskottens förra Betänkande i Bränwins-bränning's-bewillnings-frågan, icke fästadt det afseende å de, mot sist berörde Betänkande serdeles inom wårt Stånd gjorde erin-

ringar, som de samma, enligt mitt bedömande, förtjena; utan i stället, att göra något steg framåt till Landtmannanäringens frigörande från de den bindande twång af hwarjehanda förbud och skattebördor m. m., deremot förhöjt Bränwins-bränning's-skatten till 50 procent högre än hwartill den i 1835 års författning är bestämd, samt deßutom föreslagit, att samma skatt skall förskottwis erläggas, hwilket sednare obilliga onus owillkorligen måste förorsaka, att endast de rikare och penninge egande bland den till Bränwins-bränning berättigade allmogen kunna sig af denna rättighet begagna, hwaremot de fattigare och mera behöfwande i anseende till prist på penningar att skatten på förhand erlägga, måste afstå från en förtjenst, som kunnat sätta dem i tillfälle att ej allenast för bränningen erlägga behörig skatt till Staten, utan ock dertill för egen del och till egen bergning samt Kreaturens framfordrande bereda nödiga tillgångar; så föranlåtes jag yrka afslag å Betänkandet i sin helhet, så att wi uti det ifrågawarande hänseendet icke gå emot wårt eget intreße, då wi ej kunna detsamma framåt befordra."

5:o Af Ephraim Larsson från Elfsborgs Län:

"Då inom Utskotten Bonde-Ståndets röster icke förmått göra sig gällande i den wigtigaste delen af detta ärende, eller beskattningens belopp och sättet för deß utgörande, hoppas jag, att Ståndet åtminstone söker, genom ett enigt beslut i deßa delar, få Bränwins-bewillningen underkastad röstning i förstärkt Utskott, så att icke de tre Stånden måtte förswåra, kanske tillintetgöra allmogens rättighet, att idka husbehofsbränningen.

Jag wågar derföre föreslå, att Bonde-Ståndet måtte, för deß del, besluta:

1:o Att, med bibehållande af Utskottens förslag till Tariffens indelning i fem klaßer, pannerymds-afgiften i 1:sta och 2:dra klaßerne, måtte förblifwa i full öfwerensstämmelse med 1835 års Tariff, samt pannor under 10 kannor endast erlägga 6 sk. per kanna.

2:o Att, äfwen för de öfrige 3 klaßerne, afgiften stadgas, i enlighet med 4:de, 6:te och 7:de klaßerne i 1835 års Tariff.

3:o Att, på sätt Utskotten tillstyrkt, 50 procent förhöjning må ega rum för ångapparater.

4:o Att afgiften icke må förskottswis utgå.

5:o Att all försegling måtte upphöra; samt

6:o Att, i likhet med hwad 1834—35 årens Riksdag skedde, Rikets Ständer sjefwe måtte stadga hwad till werkställighet och uppbörd hörer, på sätt hittills brukligt warit."

Häri instämde Bengt Gudmundsson från Hallands Län, Henrik Andersson från Örebro Län, vice Talmannen Per Ericsson, Magnus Frykberg, Magnus Persson, Jan Erik Jansson och Olof Carlsson från Wermlands Län, samt Johannes Johansson och Lars Rasmusson från Götheborgs och Bohus Län.

6:o Af Anders Jonsson i Tuna från Östergöthlands Län:

"Jag har så wäl wid remißen af den Kongl. Propositionen om bränwins-bränningens höga beskattning, som wid återremißen af Bewillnings- och Oeconomie-Utskottens Betänkande N:o 2, yttrat den öfwertygelsen, att ju högre denna näringsgren beskattas, destomera bränwin tillwerkas, för att derigenom må kunna beredas någon winst till skattens erläggande. Jag widblifwer ännu denna öfwertygelse. Wi, mine Bröder! känna nogsamt att jordbruket är nog högt

beskattadt; hwarföre skall då bränwinsbränningen, som gifwer Landtbrukaren det enda tillfälle att förädla sina produkter, nu ytterligare beskattas högre än hwad 1835 års förordning bestämmer? Förmodligen icke i annan afsigt än att allmänheten i Landsorterne skall blifwa stärkt i den öfwertygelsen, som erfarenheten nogsamt witsordat, nemligen: att wid nya inträffande Riksmöten blifwa alltid nya skatter påbjudna.

Folket wäntade sig med skäl, att, då Riksgälds-Contoret betalt sin skuld, och en räntewinst i Banken funnes, en lindring i skattebördorne wid denna Riksdag skulle ske; men förgäfwes. Så länge Regeringen fortfar att yrka på allt högre Statsbidrag, har man wäl ingen lindring att förwänta; men i hwad på oß beror, skola wi likwäl bjuda till att till någon del tillfredsställa wåra Committenters önskningar. Jag yrkar derföre, att de 50 procent, hwarmed skatten är förhöjd, må afslås. Likaledes torde det hädanefter, som hittills anses för Kronobetjeningens skyldighet att utan betalning försegla bränwins-redskapen, hwadan det i 26 § uttryckta stadgande om ersättning till dem för detta beswär bör utgå, derest försegling skall werkställas, hwilket jag likwäl anser öfwerflödigt. — Äfwenledes anser jag orimligt, att skatten skall förskottswis erläggas, hwarigenom stora summor dragas utur rörelsen, för att ligga ofrugtbara i Stats-Caßan. Jag får derföre yrka att 35 § må förändras i likhet med hwad 1835 års Förordning i detta afseende bestämmer."

7:o Af Henric Hansson från Elfsborgs Län:

"Denna fråga rörande Bränwins-bränningen, hwarom är så widlyftigt både taladt och skrifwet wid innewarande Riksdag, har dock icke derigenom wunnit det åsyftade målet.

Jag hade uppdrag af mina Committenter, att göra påstående derom, att ingen hemmansegare skulle uteslutas från rättigheten, att tillwerka bränwin med redskap i storlek efter deß hemmanswärde, utan några hinderliga wilkor för en som eger mindre hemmanslott, än den som eger en större. Derigenom kom den fattige att njuta sin lagliga rätt, så wäl som den rikare. — Hwilket påstående jag ock gjorde och ännu widhåller, emedan det är rättwist, då man wet att den mindre hemmansdelen, så wäl som den större, får i mån af deß storlek godtgöra utskylder, och således icke bör wara i saknad af några rättigheter; men Utskotten har likwäl i deß Betänkande, under 2 §., dels fränkänt, samt dels med wilkor uteslutit den hemmansegare, hwars fastighet icke uppgår i wärde till 300 R:dr.

I 26 §. finnes föreskriwet, att försegling på Bränwins-redskapen skall werkställas. Detta anser jag wara utan något ändamål; men om det skall fortfara, så kan jag ej godkänna, att Redskapsegaren skall betala något derför, utan må Staten godtgöra det ensamt.

I 35 §. är ålagdt, att den, som wid mantalsskrifningen uppgifwer sig wilja bränna, skall derför då betala skatten för kommande året och således erlägga den i förskott. Detta förorsakar dock, att Häradsskrifwaren, eller den, som förrättar mantalsskrifningen, skall med detsamma uträkna och debitera Bränwins-skatten för hwar och en; samt äfwen att Kronofogden skall wara närwarande för att uppbära och qwittera densamma. Detta af Utskotten tillskapade nya sätt kommer att göra en långsam utdrägt wid skrifningen för allmogen och widlyftiga göromål för ofwannämnde Tjenstemän. Deße sistnämnde skola derför hafwa ersättning, enligt föreskriften i 34 §., hwilket ock är rättwist, om de komma att werkställa nämnde göromål; men jag anser det alldeles

icke böra komma att förrättas på sätt Utskotten föreslagit, emedan det är obilligt och orättwist, att preja ut skatten i förskott af en mängd fattige skattskyldige. Tiden är ingalunda för sen, om skatten icke erlägges hädanefter förr än wid Uppbördsstämman, såsom wanligen hitintills, då den kommer in på samma debet, som öfrige utskylder och derwid icke förorsakar en eller annan något beswär eller kostnad mer än förut warit.

Slutligen hwad angår det Utskotten föreslagit, att en högre Bränwins-afgift skall erläggas, än den som nu är, kan jag allsinte godkänna detsamma, emedan afgiften är mer än tillräcklig. Jag påstår derföre afslag på Betänkandet, och föreslår bibehållande af 1835 års Författning."

8:o Af Johannes Christoffersson från Kronobergs Län:

"Bränwins-bränningen och de dermed förenade följder hafwa nu wid hwarje Riksdag blifwit ett högst omsorgsfullt talämnne, och det har icke eller undfallit närwarande Ständer att angripa denna sak. Store talare och upplyste Lagsiftare hafwa under innewarande Riksmöte uppstått och trott sig både kunna och böra omstöpa den författning, som ännu tjenar till efterrättelse, och hwilken, enligt deras åsigt, såsom ledande till allmänt förfång, borde i de wäsendtligaste delarne undanrödjas. Twenne olika åsigter i detta ämne hafwa hufwudsakligen sökt att göra sig gällande.

Den ena yrkar att Bränwins-brännings-rättigheten borde, likasom walrätten, utsträckas till alla ännu orepresenterade, så att hwarje individ, utan afseende att ega en enda jordlapp, borde ega lika rättighet med innehafwaren af hemman och hemmansdelar, att utöfwa Bränwinsbränning och begagna detta, likasom ett annat yrke och speculations-näringsfång. Jag för min del kan ej gilla denna åsigt. Det

är af alla rättsinnige och med sakkännedom utrustade personer upplyst, att bränwinsbränningen är för jordbruket en nödwändig handtering, såsom ledande och bidragande till Ladugårds-boskapens och öfrige kreaturs förkofran, hwarigenom odlingar och dylika företag på ett mera underlättande sätt kunna åstadkommas. De dryga skatter och öfrige onera, som åtfölja hemman och hemmansdelar, skola också afbördas, och dertill behöfwer jordbrukaren anwända de medel, som han af sitt afwel nyttigast finner. Månne Lumpsamlaren, Häsihandlaren och Handtwerkaren äfwenledes äro i behof af denna handtering? — Jag tror det icke. Skulle deße och deras wederlikar tillåtas och sättas i tillfälle att tillwerka bränwin, så skulle rudimaterierna dertill nödwändigt köpas af jordbrukaren och sämedelst fördyra födoämnena för den fattigare claßen, som derigenom komme att lida på deße Fabrikanters speculations-försök.

Den andra åsigten, som uti de förenade Utskotten hafwa sökt att göra sig gällande, har warit blandad, antingen med ett sådant yrkande, att derest Bränwins-brännings-rättigheten icke helt och hållet kunde upphäfwas, så skulle åtminstone den blifwande författningen så förswåra den, att Bränwins-bränning för allmogen skulle blifwa alldeles omöjlig; eller ock att undanrödja de smärre redskapen, som blott afse husbehofsbränning, så att denna industrigren komme att bibehållas ensamt inom aristocratiens hand. Ehuru deßa åsigter af de stora nykterhetshjeltarne måhända utgått från den princip, att de trott sig göra Gudi och Folket stor tjenst dermed, så kan jag ingalunda gilla deras åsigter, alldenstund deras framställning alltid utgått från den meningen, att smärre redskaper skulle synnerligast undergräfwas, såsom ett skadligt oting, som wore största orsaken att bibehålla allmogen wid den af dem klandrade syllerilasten, men sedermera

sammansmält med den betydande aristokratien om enahanda tanka, att de större redskapen woro mindre skadliga. Detta låter wäl af en bildad och inflytelserik talent säga sig, men få lära också de bland Swenska allmogen wara, som låta en mot allt sundt förstånd så rakt stridande osanning blifwa trolig, alldenstund man utan twifwel kan framwisa många skäl, att, bland de fleste Bränwins-aristocrater, en enda af dem kan producera mera bränwin, än allmogen i flera socknar tillsammans. Om sådane Lagstiftare werkligen åsyftade, att utrota synden och deß mest skadliga följder i sin helhet, så skulle de först leta efter deß widt utgrenade rötter uti Städernas winkällare, och ej allenast samwerka till ett allmänt förbud mot all införsel af utländska drycker, utan jemwäl njutningen deraf.

Att intriger och ensidiga afsigter hafwa warit rådande och gjort sig gällande wid bestämmandet af det afgifna Utlåtandet med förslag till författning angående grunderne för Bränwinsbränningen, kan tydligen och klart synas utaf innehållet af 35 §:, som föreskrifwer, att afgiften för kommande årets Bränwins-tillwerkning skall wid debiteringen förskottswis erläggas. Hade Stats-Caßan warit utblottad, eller man ens kunde förutsätta att denna afgift komme af Stats-Werket att i förtid begagnas, så wore ändock något skäl, med hwilket man kunde afplana sin skamliga afsigt; men alldenstund sådant icke är händelsen ej eller något annat derwid kan wara att påräkna, än blott att i förtid utskrapa penningarne ur allmänna rörelsen, så synes tydligt att deße Lagstiftare endast och hufwudsakligast åsyftat, att på ett indirect sätt utesluta den mindre bemedlade allmogen från rättigheten att bränna; och som jag representerar en stor del fattig allmoge, hwilken denna olägenhet komme att

drabba, så anser jag mig skyldig att på det kraftigaste yrka, att ofwannämnde §. helt och hållet afslås.

Det nya stadgandet, som förut icke warit kändt och hwilket tillkommit genom sista momentet uti 26 §., som ålägger pannegaren skyldighet att ersätta förseglings-beswäret, kan jag till ingen del gilla. Wäl anser jag och har alltid ansett, att deße Tjenstemän, som haft sig ålagdt detta beswär, hafwa derigenom fått widkännas mångfaldiga lönlösa resor, som upptagit deras tid, men har tillika trott, och är ännu af den tankan, att deßa beswär böra ensamt ersättas af Stats-Caßan, till hwilken Bränwins-afgiften egentligen ingår; dock anser jag att all försegling är helt och hållet öfwerflödig. Bewis uppå den ringa controll, som förseglingen medförer, torde säkrast ådagalägga denna sanning. Det torde wara allmänt bekant, att ingen å bränwinsredskap anbragdt försegling uppbrytes förr än den dag inträffar, då rättighet till Bränwinsbränning är lofgifwen; och då wore ingen möjlighet för den, som förseglat, att på en enda dag uppbryta förseglingen på flera hundrade redskap uti en widlyftig trakt. Jag får derföre yrka, att all försegling, såsom öfwerflödig, alldeles måtte upphöra, eller ock att förseglingsbeswäret komme att bekostas af Stats-Caßan.

Hwad Bewillningen eller Bränwins-afgiften angår, så skulle jag helst önska, att Ståndet wille fatta det beslut, att bibehålla samma beskattning, som nu gällande förordning föreskrifwer, på det att allmogen icke med skäl må hafwa orsak att klaga, det hwarje Riksdag icke medför annan nytta än blott att öka deras Skattebidrag."

9:o Af Lars Nilsson från Blekinge Län:

"Det hufwudsakligaste syftemålet med den föreslagna nya Bränwins-Författningen hade, så wäl efter min tanka, som äfwen efter hwad de fleste rösterne uttalat, warit den, att, genom inskränkning i tiden, söka förminska productionen. — Men med all omarbetning till ny Författning i detta fall, som nu är föreslagen, och med högaktning för Höglofliga Utskottens beslut, tror jag likwäl, att om inskränkning i tiden till fyra månader iakttagits, jemte det Utskotten bestämt ett högre jordwärde för begagnande af konstapparater, samt att skatten, i mån efter afwerkningstiden, utgjorts i enlighet med föreskriften i nu gällande författning, hade wißerligen ett stort steg tagits till förbättring i denna oeconomiska lagstiftning, hwilket af de fleste inwånare inom Fäderneslandet säkerligen skolat med wälbehag blifwa ansedt. Det är wäl sannt, att Swenska folket eger rätt att sig sjelf beskatta. Ett prof på, huru denna rätt blifwit utöfwad, wisas af förenämnde fall, då man, utan minsta nöd eller twång för Stats-behofwens fyllande, i så betydlig mån förhöjt skatten för tillwerkning af bränwin. Bonde-Ståndet, som begagnar, efter hwad mig wetterligt är, endast enkla pannor, hade således wäl icke bordt wänta en så förhöjd beskattning i en tid, då så mycket ordats om skattenedsättning, och i en tid, då tyngden af redan pålagda bördor trycker allt för hårdt. Jag anser derföre detta beslut både olempligt, orättwist och onödigt, samt ingalunda ledande till det åsyftade målet, utan fastmer synes betaga jordbrukaren den lilla binäring, han af egna jordalster kan åstadkomma, och som på många orter utgör den enda inkomst, han af hemmanet eger.

Utskottens förslag, att skatten skall i förtid betalas, will jag hoppas och tro wara emot hela Ståndets mening och derföre helt och hållet böra utgå och förkastas, heldst jag anser hwarken Ständerne wärdigt eller i Stats-oeconomiskt hänseende gagneligt, ej eller ledande till något godt ändamål,

att så onödigt ett år eller derutöfwer i förtid utpreßa och draga ur allmänna rörelsen en så betydlig penningesumma, hwilken, om detta olyckliga beslut gick i fullbordan, saknas i wårt nog ändå lilla och otillräckliga rörelse-capital, och deßutom till ingen ting tjenande att de en så lång tid blifwa skrinlagde. Då härtill kommer all oreda och traßel, som med uppbördssättet af nämnde medel blifwer att befara, kan jag ej annat än emot detta Utskottens beslut högeligen protestera."

Häri instämde Nils Jeppson från Skåne.

10:o Af Gustaf Petersson från Östergöthlands Län:

"Mot Utskottens Betänkande N:o 5, må det tillåtas mig anföra följande, i den ordning Utskottet upptagit hwarje serskild fråga.

Pag. 3. Då Utskotten rättwisligen följt den principen, att bränwins-bränningen bör åtfölja jorden, hade de, som mig synes, bordt utsätta bränningstiden till 8 månader. Jordbrukaren skulle säkerligen, i allmänhet taget, ganska litet befatta sig med bränwinsbränningen, om den ej wore af så stor wigt för ladugården. Det är just detta afbrott i tiden, som är skadligt, hwilket hwarje Landtbrukare noggrant känner, och äfwen andra, som icke äro det, måste inse. Landtmannen wore då icke twungen att forcera tillwerkningen, och skulle ej tillwerka mera på 8 månader, än nu sker på sex. Det är ju landets nytta, Utskotten bordt hafwa till föremål för sina beslut, och således synes mig tiden, åtminstone för Jordbrukaren, hafwa bordt utsträckas till åtta månader. Dock borde derifrån undantagas alla pistoriska werk, som uppenbarligen bränna till öfwerflöd.

Pag.

Pag. 4. heter det, att den i 1835 år Författning fastställde tariff å pannerynds-afgiften bibehålles, med den förändring, att beskattningen ökes med 50 procent. Jag wet ej om man kan tänka sig något mera principlöst, än att på en gång så högt och så häftigt yrka den satsen, att bränwins-tillwerkningen bör inskränkas, för att förekomma den starka consumtionen och fylleriet, samt tillika öka skatten, för att derigenom twinga tillwerkaren till afwerkandet af en större qvantitet. Det tyckes häraf uppenbara sig, att alla deßa prålande tal om nykterhet, bränwinets skadlighet för hälsan och dylikt mera icke warit annat än swepskäl, för att åtkomma en högre skatt; ty då det är klart, att man, just genom denna högre skatt, framtwingar en större qvantitet och, genom tillåtelsen att begagna de stora pistoriska eller Fabriks-pannorna, befordrar en bränwins-afwerkning, som öfwerswämmar landet, så har aldrig meningen warit att minska bränwinets mängd. Följderne af Utskottens principer, hafwa också redan wisat sitt inflytande i landsorterne, der de stora Fabrikanterne redan uppgöra lefweranser till 18 à 24 sk. banco per kanna. Man behöfwer icke skarp tankeförmåga för att inse, att då man understödjer inrättningar, som tillwerka 300 kannor om dagen, minskar man ej qvantiteten. Också tyckes det icke wara någon werklig mening uti Utskottets yttrade princip, att bränwins-tillwerkningen må åtfölja jorden, då Fabrikanten af denna artikel så kraftigt upphjelpes på landtmanna-näringens bekostnad. Det är ett werkligt mißtag, att på detta sätt förhöja skatterne, emedan pluraliteten af allmogen afsäger sig bränwins-bränningen, hwilket tydligen bewisas deraf, att inkomsten war högre före 1835, då skatten war lägre. Deremot har tillwerkningen warit större sedan skatten blifwit förhöjd,

hwilket kommer sig af de större werkens uppdrifna tillwerkning, och den höga skatten faller mindre på honom, som tillwerkar stora qvantiteter, än på Jordbrukaren, som wanligen icke begagnar större panna än som swarar mot antalet af kreaturen i deß ladugård, så wida han ej lockades, eller rättare nödgades att anskaffa en större och konstigare redskap, för att icke tillskynda sig förlust på den för honom endast behöfliga mindre pannan. Men då alla icke wilja eller kunna detta, så faller naturligtwis tyngden af beskattningen på jordbrukarne, som utgöra pluraliteten. Skatterne tyckas wara nog höga och tryckande, utan att så stor börda ytterligare lägges på den wigtigaste näringen. Om man trott att beskattningen skulle falla jemnt på alla claßer, hade säkert Utskottens Betänkande blifwit helt annat, men nu faller skatten på den minst bemedlade, men dock arbetssammaste och hårdast skattlagde delen af Bonde-Ståndet. Följden blifwer, att den idoge råkar i nöd och fattigdom, på samma sätt, som en stor Godsegare genom förökade bördor utarmar den flitigaste och arbetsamnaste af sine torpare, till deß denne blir lika fattig, som den tröge och oduglige.

På deßa enkla grunder bestrider jag, hwilket jag hoppas att mine medbröder äfwen göra, all förhöjning af bränwinsskatten, och yrkar deremot, då allt hopp om nedsättning nu synes förloradt, att skatten måtte blifwa sådan den är enligt 1835 års Förordning. Jag hade föreställt mig, att Utskotten skulle wisa sig såsom medlare mellan Ståndens olika intreßen, och wi uppmanade dem äfwen till iakttagande af denna pligt, såsom deras förnämsta ändamål. Ridderskapet och Adeln, Presie-Ståndet och Borgerskapet ega sammanlagdt på långt när icke så mycket jord som Bonden och det orepresenterade Ståndet, nemligen Ståndspersoner

på landet, som ega Fastigheter. Här wisar sig ock det oformliga i Representationen, då de trenne Stånden kunna oaktadt det fjerdes högtidliga protesterande deremot påläggа det en skatt, hwaruti de sjelfwe blott i ringa mån deltaga. För deras del äska de förhöjningar i löner, inkomster och andra förmåner, som åtfölja deras privilegier. Måste icke Bonde-Ståndet deltaga uti alla sådane bidrag uti mångahanda former? Och det har aldrig undandragit sig detta, såwida ej dylika påståenden öfwerskridit billighetens gränser; aldrig har det sökt att beröfwa dem deras gång efter gång erhållna rättigheter, och det är derföre lika hårdt som obilligt; att de skola kunna sammansätta sig för att, mot wår wilja, ålägga oß en börda, som är oß högst skadlig.

Då beskattningen på jorden är så hög och tryckande, bör man, så mycket möjligt är lempa deß erläggande efter betalarens begwämlighet, så att skatten utgår på de tider, då Landtmannen uppbär afkastningen af sin jord. Det synes alltså orimligt att affordra honom skatten för bränwinstillwerkningen innan han deraf hunnit skörda någon inkomst. Detta är så mycket mer betungande, som landtmannen icke hunnit om hösten afyttra sina produkter. Det wore att uppenbarligen twinga honom att sälja till underpris; och det är äfwen utan allt ändamål att pålägga honom en ny börda, orättwis och obillig i sin princip, då inga andra skatter betalas på förhand. Det är lika menligt för Staten, emedan det minskar skatterna och utarmar den betalande. Jag yrkar derföre att denna skatt måtte bestämdt utgå på enahanda sätt som andra skatter; åberopande för öfrigt reservanternes inom Utskotten mening i denna punkt.

Icke mindre origtigt anser jag wara, att panne-egaren skall widkännas kostnaden för bränwins-redskapens förseg-

ling; ja jag håller till och med före, att hela förseglings-åtgärden är ett högst olempligt påfund. Att söka förekomma öfwerträdelser af lagbud är wißt tillbörligt, men att sträcka nitet i detta hänseende så långt, att man försäkrar sig om döda ting, derföre att de kunna anwändas till någons förfång, tyckes så mycket mera strida emot det förnuftiga, som deßa ting icke kunna rakt förbjudas, utan emellanåt anses såsom lofliga. Jag ser ej något hinder för att på samma skäl afhålla Landtmannen från att bruka och nyttja sin lia eller sin slaga, enär med deßa effecter skada, ja mord tilläfwentyrs kan begås. Deßutom är den ifrågawarande förseglingen en förhatlig inkräktning på egande rättens område; men ännu mer orättwis wisar den sig, då man till på köpet twingas att betala för det den sker. Det ligger icke det minsta räson häri; ty icke är det för ens egen säkerhet eller för ens eget gagn förseglingen werkställes, utan för att undwika en för det allmänna inbillad fara, och då bör wäl ock det allmänna widkännas kostnaden derför. I allt fall underhåller ju Staten ett mer än tillräckligt antal wäktare öfwer lagarne, hwilka wäktares skyldighet det wäl måste wara att tillse och bewaka, det öfwerträdelser ej ega rum. Huru jag än således betraktar saken, kommer jag till den slutsats, att Utskottens förslag är förkastligt, och jag yrkar derföre, att wi motsätta oß detsamma. På alla nu anförde grunder afslår jag Betänkandet, och finner oß i sakens närwarande skick böra påfordra bibehållande af 1835 års Författning utan någon förändring."

Häri instämde Nils Gustaf Nilsson, Anders Andersson och Anders Jonsson i Okna från Östergöthlands Län, Sven Isacsson från Calmare Län samt Olof Olsson från Westerås Län.

11:o Af Lars Petersson från Blekinge Län:

"Ehuru jag anser alla widare öfwerläggningar i och för bearbetande af den författning som skall tjena till grund för Bränwins-tillwerkningen och deß beskattning intill nästa Riksdag, hwartill förslag af sammansatte Höglofl. Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskotten uti deß Betänkande N:o 5, för Rikets Ständer nu åter är framlagdt, wara inom Bonde-Ståndet utan ändamål, emedan wi hafwa den sorgliga erfarenheten att Ståndets alla bemödanden att förhindra en obehöflig och för ingen del gagnelig skatteförhöjning å denna industri hittills warit frugtlösa, utbeder jag mig dock Hederwärda Ståndets tålamod medan jag med några ord tillkännagifwer mitt ogillande af den beskattnings-åtgärd som Utskottet hyllat.

Att Bränwins-bränningen är ett ämne af stor wigt så wäl i afseende på Oeconomiska som moraliska förhållanden är obestridligt; — det har också upptaget en ganska betydlig del af Rikets Ständers dyrbara tid under detta Riksmöte — ja! det har utgjort så tillsägande en Krigs-theater, der de stora intereßenas wäldige förfäktare och stridsmän levererat många långa och häftiga ordbatailler, hwars werkningar, om de kunnat eller kunna efter deß skarpaste sykningar tillempas och göra sig gällande, otwifwelaktigt skall under närwarande tidpunkt hafwa det mest menliga inflytande på hela den närande folkclaßens sielfbestånd och existance inom wårt land — jag menar "Swenska Allmogen" — en folkclaß som, ehuru i många fall underlägsen dock till mängden och följaktligen till lefnads-behofwen wida öfwerlägsen Rikets alla andra folkclaßer. — Är Fosterlandets werkliga gagn dermed befrämjat i allmänhet? — för mig synes det twertom. Att striden som detta ämne förorsakat warit häftig har sig mången bekant, i synnerhet de som

warit åsyna wittne och åhörare dertill, men om bewekelsegrunden för densamma allestädes utgått från det ädla och sanna fosterländska nitet för folkets wäl skiljdt från alla egennyttiga affigter, derom är jag och många med mig icke öfwertygade. Under denna täflan har det dock warit för mig och kan hända hela Bonde-Ståndet en serdeles tillfredsställelse att höra en och annan Representant af de 2:ne första Riks-Stånden som icke hafwa förbisett sin pligt, att i en så maktpåliggande fråga som denna, lika heligt skydda de mindre maktegandes intereßen, som de större, hwarföre jag också hembär deßa aktningswärde män min skyldigaste gärd af tacksamhet, wäl wetande att deras medwerkan förutan, blefwe denna kinkiga sak ännu mera förswårad.

För mig ligger det temmeligen klart, att Rikets Höglofl. Ständer, utan serdeles fara för de förespeglade wådorne af demoralisation, hade gått nationens enhälliga önskningar närmast till mötes, i hwad på Rikets Ständer i denna del kan ankomma, om förslag till bibehållande af 1835 års Bränwins-brännings-författning med några obetydliga förbättringar hade blifwit hos Kongl. Maj:t i underdånighet anmäldt; bland hwilka förbättringar jag i främsta rummet recommenderar Utskottens förslag uti 3 §. hwarefter jordwärdet beräknas i förhållande till Bränwins-redskapens afwerknings-förmåga och till hwilken claß den hörer, äfwensom att Herr Prosten Nibelii gjorde anmärkning i deß reservation om felaktig och för låg beräkning å 1835 års tariff för andra claßens redskap jemförelsewis mot första, förtjenar all uppmärksamhet; i öfrigt är enligt mitt förmenande nyß åberopade författning mera rättsenlig och har säkrare stöd på billighetens grunder än något eller några af de projecter till ny författning, som under närwarande Riksdag är framlagdt. Jag finner mig alltså, å egne och mina Commitenters wägnar, nödsakad att i den ringa mån min förmåga sträcker sig motwerka den uti Utskotts-Betänkandet föreslagna skatteförhöjningen, såsom för ingen del gagnelig, eller af behofwet påkallad, enär i Stats-Caßan finnes öfwerskott af förut utpreßade nog dryga skatter; lika som jag icke kan gilla utan anser för det mest obilliga och Staten för ingen del wärdigt, att på sätt Utskottens majoritet lyckats genomdrifwa förskottswis tilltwinga sig den afgift som för Bränwins-brännigen kommer att erläggas — ett sådant Statens mißtroende till folket är både löjligt och förhatligt, och serdeles det senare derföre att den fattige endast och allenast lider derutaf, då det för den förmögnare kan wara likgiltigt. Min röst gäller i allt detta wißerligen intet, men som jag hoppas att den inom detta Stånd winner pluralitetens bifall, och man likwäl har skäl att betwifla framgång för mina åsigter i öfrige Riks-Stånden, så wågar jag hos Hederwärda Ståndet föreslå såsom ett alternativ i swåraste fallet och heldre än att erlägga den föreslagna skatteförhöjningen af 50 procent, hwilken blir odräglig och tryckande, utan att de dermed åsyftade goda ändamål winnes, Ståndet wille inbjuda de öfrige respective Riks-Stånden till sammanjemkning af de warande eller blifwande olika meningarne till ett gemensamt beslut nemligen: att, i stället för att höja skatten, Bränwins-brännings-terminen förkortades från sex till fyra månader om året och att skatten uppbures å de wanliga uppbördsstämmorne efter gamla methoden. Genom brännings-tidens inskränkning hade man icke helt och hållet förbisett eller motwerkat den med skäl öfwerklagade och skadeliga bränwins-öfwerproduction i landet, hwars säkrare correctiv obestridligt skall finnas uti tidens inskränkning än i afgiftens stegrande,

emedan de medel eller dubbla aparaters tillsättande till de enkla redskaper, hwarigenom bränwins-productionen skulle ökas, hos mången af de bränwins-brännings-berättigade, hwaribland synnerligast allmogen aldrig begagnades, så att den farhåga om bränwins-tillwerkningens uppdrifning genom konstaparaters tillsättande naturligtwis bör till största delen förswinna. Slutligen förenar jag mig med dem som yrkar att förseglingskostnaden icke bör af panne-egaren bekostas."

12:o Af Gustaf Bernhard Appelqvist från Blekinge Län:

"Emot sammansatta Bewillnings- samt Allmänna Beswärs och Oeconomie-Utskottets Utlåtande N:o 5, går jag att göra några anmärkningar.

Wid sista återremißen af detta Betänkande ansåg både jag och flere med mig att förseglingen af Bränwins-redskapen war både onödig öfwerflödig och kostsam, samt borde således upphöra, jag förnyar således detta mitt påstående och anser att ingen försegling är af nöden, men skulle pluraliteten rösta för bibehållandet af denna försegling, så anser jag att Kronans medel böra anwändas till hela denna kostnads bestridande, och panne-egaren ej dermed betungas.

Mot 28 §.

Anser jag det icke wara Rikets Ständer wärdigt att med 50 procent höja beskattningen å Bränwins-redskapen utöfwer 1835 års författning, helst behofwet i bewillningswäg ej kräfwer en slik förhöjning, utan twertom wi äro i tillfälle att wid denna Riksdag nedsätta bewillningen, så synes det icke wara consequent handladt att höja skatterne å bränwins-tillwerkningen, och minska import-tullen af winer med flera öfwerflödsartiklar. Jag yrkar således widblifwandet af 1835 års beskattning utan ringaste förhöjning.

Mot 35 §.

I denna 35 §. har sammansatte Utskotten bestämt att Bränwins-brännings-afgiften skall erläggas förskottswis, i annor händelse hafwa de sin rättighet förlorat. Detta är i min tro ett afwita beslut, hwilket jag högeligen yrkar i allo måtte förkastas, helst inga behof kräfwer att utpräßa skatterne i förtid. Wi hafwa funnit att af förut utpreßade skatter Riksgälds-Contoret egt disponibla medel af 3,026,008: 44: 4. Wi hafwa af deßa medel fyllt behofwen till extra Stats-Regleringen, och har ännu en behållning af 1,260,008: 44. Jag frågar då är det skäl att betunga ett fattigt folk i landet att utbetala en del af sina skatter i förskott? Swaret torde blifwa nej och jag yrkar således afslag af denna §."

Häri instämde Christen Persson och Per Båtelsson Burge från Gottland, Lars Larsson från Örebro Län samt Per Hansson från Wermlands Län.

13:o Af Sone Persson från Malmöhus Län:

"I den för det allmänna så wigtiga och maktpåliggande frågan, rörande Bränwins-tillwerkningen i Riket, hafwa Höglofl. Utskotten i början af deras utarbetade Betänkande, enligt min tanka kommit till det rätta resultat, att Bränwins-bränningen är en näringsgren, som blott bör åtfölja jordbruket; Utskotten hafwa äfwen något fästadt afseende på de fördelar som de mindre jordbrukare kunna hafwa af sin husbehofs-bränning; men huru omtänksamt och wälmenande detta kan wara lemnar jag i sitt wärde; motsattsen wisar sig snart i det att Utskotten tillstyrker den ojemförliga förhöjningen i skatten med 50 procent på den mindre enkla redskapen, och ej mer än dubbelt på de större konstbrännerierne som drifwes med ånga. Med en sådan

beskattning skall nödwändigtwis det länge eftersträfwade ändamålet winnas, att husbehofs-bränningen måste upphöra, synnerligast som Utskotten äfwen tillstyrkt att denna höga beskattning förskottswis skall erläggas, som enligt min öfwertygelse är en den största obillighet som Riksens Ständer kunna ålägga sine Commitenter, och hwilket jag således aldrig med min röst kan biträda, — ty ingen måtte finnas som till bränwins-bränning sig anmäler, som skulle sakna tillgång till bränwinsskatten då de öfrige Kronoutskylderne betalas. Således åsyftar detta nya beskattningssätt ingenting annat utan blott förswårar och tillintetgör möjligheten för de mindre bemedlade att med sine små redskaper till husbehof förädla egna produkter. Detta åsyftade ändamål ligger i klar dag för en hwar, som betraktar förhållandet från sin rätta synpunkt. Den obillighet som 26 § i Betänkandet omförmäler, nemligen att panne-egaren skall erlägga betalning för det hans enskilda tillhörighet med Kronans insegel förses, kan jag ej utan på det högsta bestrida, såsom ingenting annat åsyftande än ett allmänt förtryck — och synnerligast för de mindre wällottade samhälls-medlemmar. Då denna fråga förra gången i ståndet förewar, angående ersättning till Krono-Länsmännen för förseglingen å bränwins-redskapen, protesterade jag med flere deremot, såsom en otillbörlig afgift; den är det i dubbelt afseende, helst som Riksens Ständer wid denna Riksdag sjelfmant tagit i betraktande deße tjenstemäns mindre fördelaktiga ställning och således bewiljat dem en icke så obetydlig förböjning i deras förut knappa aflöning. Rikets Ständer måtte således ega en fullgiltig anledning att motsätta sig ett förslag, hwars godkännande skulle ådraga nationen nya och orättwisa utgifter.

I anledning af hwad jag sålunda anfört wågar jag föreslå om icke Ståndet skulle wilja sig förena om inbjudning till Respective Med-Stånden att med oß sig förena, om antagandet af 1835 års författning rörande bränwinstillwerkningen; men skulle Ståndsbröderne draga i betänkande att göra denna inbjudning i sin helhet af den orsak att derigenom möjligtwis skulle kunna inträffa den oförmodade händelsen att bränwins-skatten ändå mer föröktes, så will jag widare föreslå om icke inbjudningen borde ske blott på afslag af de twå puncterne i betänkandet, nemligen om skattens erläggande i förskott, och om serskild betalning till dem som komma att werkställa försegling å bränwins-redskapen, hwarom jag hos Talmannen torde få anhålla om propositition."

14:o Af Anders Brissman från Skaraborgs Län:

"Det nu från de förenade Bewillnings- och Oeconomie-Utskotten ankomna nya Betänkande i Bränwins-frågan, har wid sista behandlingen wißerligen fått en wida bättre utsigt, än den wid det föregående afgifna betänkandet wisade sig; det är wißerligen icke i alla afseende sådant, som man kunnat önska, men troligen kanhända det bästa, som under nuwarande förhållande står att erhålla. Bonde-Ståndets och i synnerhet de mindre bemedlade hemmansegarnes fördel är deri icke afsedd i jemförelse med de större poßessionaters. Den mindre bemedlade hemmansegaren, med begagnande af en mindre panna, bränner endast till husbehof af sina egna tillgångar, då han finner, att han kan hafwa råd dertill, och på det han må undslippa att köpa bränwin af bränwins-fabrikanten och kunna spara de få penninge-tillgångar han eger, och deßutom med sin lilla panna bereda sig någon fördel till sine kreaturs framfödande på sin lilla hemmansdel. Deße hemmansegare, som

bränna allenast till husbehof, men icke till affalu, nödgas nu genom den dryga skatten, som dem pålägges, affäga sig denna af dem förut begagnade rättighet. Många hafwa genom sista eller föregående Riksens Ständers fattade beslut med den dryga bränwins-skatten, måst affäga sig bränwins-bränningen, och åtminstone större delen inskränkt sig till halfwa tiden; och i anledning af det nu förewarande afgifna Betänkandet, som innehåller en ytterligare förhöjning för de mindre pannorne, så synes mig, att all rättighet till bränwins-bränning är dem undanryckt genom den höga bränwins-skatten, hwilket är ett ingripande i eganderätten, ty deße måste owilkorligen affäga sig att bränna. Granskas meningen af Utskottets majoritets-förslag, så wisar sig tydeligt att de egna intreßena framsmyga sig; det witsordas äfwenledes af de röster som höja sig för den höga skatten. Mäktige män strida äfwen för införandet af en fri bränwins-bränning med en ännu högre skatt, och då skulle fabrikanten hafwa fått spelet wunnet, ty derigenom skulle all husbehofs-bränning komma att upphöra och fabrikanten åtkomma hela winsten och detta allt på den mindre bemedlades bekostnad. Detta wisar sig äfwen ganska tydeligt i ett annat afseende, då Utskottet tillstyrkt, att skatten skall erläggas i förtid. Detta är ett nytt bewis att förekomma möjligheten, ty speculanten känner ganska wäl den mindre bemedlades omständigheter, att derigenom skall han blifwa nödsakad, att affäga sig att bränna, ty allmogen eger icke något att betala i förtid, och derföre är ett sådant förslag tillkommit. Jag frågar nu; hwarföre skall bränwins-skatten erläggas i förhand? Jo just för att tillwägabringa omöjligheten för allmogen att anmäla sig till bränwins-bränning ty penninge-tillgångarne äro ganska knappa och han har föga credit. Man hade trott att wid denna

Riksdag kunna tillwägabringa någon skattenedsättning, men här wisar det sig twertom. Det har wäl genom den framlagda bewillnings-förordningen blifwit tillstyrkt någon lindring i skyddsafgiften, men om man derpå får räkna nedsättning i skillingar och får tillökning i bränwinsskatten i flere Riksdalers tal, då will jag fråga är detta någon nedsättning i wåra skattebördor? nej twertom! jag måste således bestrida att skatten icke bör erläggas i förtid för de mindre pannorna, men jag har ingenting emot om man will ålägga den som bränner med redskap af öfwersta claßerna att betala skatten i förhand. De äro merendels Capitalister eller kunna åtminstone disponera penningar och de som innehafwa redskap af öfwersta claßerna tillwerka bränwin med fördel och kunna således mäkta att erlägga en hög skatt, ty deße tillwerka med förtjenst; men förhållandet är helt annorlunda med de mindre. Jag skulle önskat, att förra författningen för de mindre pannorne hade kunnat få ega rum. Man har äfwen inom de öfrige Med-Stånden så allmänt hört öfwerklagas, att det öfwerflödiga bränwinssupandet härleder sig af husbehofs-bränningen; men detta måste wara ett stort mißtag. Förhållandet är motsatt, ty det myckna öfwerswämmandet af bränwin tillkommer genom de större brännerierne, som i stor mängd inforslas till alla Städer och äfwen till en del i wißa orter öfwerswämma landet. Se deße äro de, som äro wållande till det öfwerflödiga bränwinet. Om nu endast husbehofsbränningen finge ega rum, så wore öfwerflödet undanröjdt; men så länge de större konstbrännerierne äro tillåtne, så kan icke öfwerflödet hämmas, och då meningen är att minska denna wara, så måste följaktligen ingen annan utwäg finnas, än att först och främst förbjuda alla konstbrännerier, ty deße äro roten till det öfwerflöd som så allmänneligen

öfwerklagas. Jag får slutligen förklara, att om Ståndet nu skulle fatta det beslut att antaga ifrågawarande betänkande i hwad det rörer den af Utskottet ålagda skatten som troligen inom de öfrige medstånden ej blifwer minskad, utan kan hända twert om ökad, så får jag ändock uttrycka min mening att jag anser att skatten är för den mindre redskapen alldeles för hög; men för att antaga ett litet ondt och undwika ett större, så torde hända att man borde bifalla Betänkandet i denna del, men hwad det rörer skattens erläggande i förhand samt ersättningen af förseglingen, så yrkar jag afslag."

15:o Af Olof Persson från Gefleborgs Län:

"Wid Höglofl. Bewillnings- samt Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottens Utlåtande N:o 5, angående grunderne för förändrade föreskrifter om Bränwins-bränningens utöfning samt afgifterne derför, får jag wördsammast framställa följande anmärkningar.

Då det hittills warit ett tjensteåliggande för Kronobetjente, att, utan serskildt arfwode werkställa försegling af Bränwins-bränning-redskapen, så synes det nu wara så mycket mindre skäl att derföre bestämma någon ersättning, som deße tjenstemän, wid denna Riksdag, erhållit en betydlig tillökning uti deras löner; hwarföre jag tillstyrker afslag å Utskottets förslag, uti 26 §. 4 mom., att panneegare skall bekosta arfwode för förseglings-bestyret, och detta så mycket heldre, som förseglingen, enligt Utskottens sednast afgifne, nu förewarande Utlåtande, likasom under de sistförflutne fem åren, endast kommer att werkställas på högst 2:ne bestämda tider af året.

Alla de afgifter Rikets Ständer, till Statsbehofwens fyllande, såsom Bewillning sig åtaga, böra grunda sig på

någon inkomst af egendom, handel, näring och rörelse eller annan handtering af hwad beskaffenhet som helst. Ingen kan sägas hafwa någon inkomst derigenom att han sjelf tillwerkar sina kläder, sin redskap och sitt husgeråd, eller bereder de födoämnen, såsom Bröd, Dricka, Smör, Bränwin, Öhl, eller hwad det wara må, som till eget hushåll anwändes; och det finnes således ingen grund, på hwilken Bewillning kan åläggas husbonde för tillwerkningen af sina husbehofs-artiklar. I anledning häraf, synes man kunna wara öfwertygad derom, att, derest ingen tillwerkat bränwin till affalu, Bewillning för denna handtering eller icke någon gång kommit i fråga.

Orsaken till beskattningen af den bränwins-bränning, som sker endast till eget behof och ej till affalu, måste således nödwändigt sökas deruti, att, då en del idkadt Bränwins-bränningen såsom fabrik, och följaktligen icke kunnat undgå att erlägga Bewillning af deraf erhållen inkomst, och det ansetts icke kunna controlleras, hwilka på sådant sätt bedrifwit denna handtering, eller hwilka som icke tillwerkat något Bränwin till affalu; så har man, utan åtskillnad, ålagt hwarje Bränwins-brännare Bewillning i förhållande till storleken af den panna, hwarmed han Bränwins-bränning idkadt. Det är naturligt, att de mindre pannorne äro de med hwilka bränwin till affalu icke tillwerkas, och jag wille således föreslå, att pannor af under Tjugu kannors rymd, icke beskattades; men, om de, hwilka idka Bräwins-bränning endast till busbehof, äfwen nu måste åläggas någon bewillning, blott derföre, att andra tillwerka bränwin till affalu, så synes rättwisa och billighet fordra, att denna bewillning blifwer så lindrig som möjligt. Den uti 1835 års Bränwins-bränning-förordning bestämda pannerymds-afgift, är wißerligen nog hög

för de mindre pannorne, som endast till husbehof anwändas; men då för närwarande föga är att hoppas någon nedsättning deruti, föranlåtes jag inskränka mig till yrkande af den ändring uti den af Utskotten föreslagna, uti 28 §. åberopade Tariff på pannerymds-afgiften: att afgiften för panna, som drifwes med eld, i hwarje claß, måtte blifwa lika med hwad uti 1835 års Förordning är bestämdt; likwäl med iakttagande deraf, att, enligt hwad Utskotten tillstyrkt, 3:dje och 5:te claßernes redskap uteslutas, och att 3:dje 4:de och 5:te claßerne motswara 4:de 6:te och 7:de claßerne uti 1835 år Tariff; samt att för panna som drifwes med ånga, afgiften ökas med 50 procent derutöfwer.

Det uti 35 §. föreslagna stadgande, att bränwinsbränning icke under annat wilkor må utöfwas, än att afgiften förskottswis erlägges, synes mig sakna allt skäl, och är icke allenast obilligt utan äfwen orättwist; hwarföre jag yrkar afslag derå."

16:o Af Nils Magnusson från Calmare Län:

"Innerligen hade jag önskat att åtminstone hwad beträffade detta Stånd en Riksdag skulle kunnat få förbigå der icke det gamla trätofröet bränwins-bränningen skulle ånyo blifwa upptaget. För uppfyllandet af denna önskan trodde jag mig ega så mycket större hopp, som en allmän belåtenhet med 1835 års Förordning i detta ämne, åtminstone så widt jag wet, låtit förspörja sig, och att hwarje ändring uti densamma owilkorligen skall leda till kostnader för hwarje enskild som idkat denna binäring. Då emedlertid sådant oaktadt man beklagligtwis icke eller wid nu pågående Riksmöte kunnat afhålla sig ifrån att åter upprifwa de twister de

de stridiga intreßena i denna fråga så många år wållat emellan Ståndden, wille jag för detta Hederwärda Stånd, som numera torde hafwa erfarit följderna af de många motioner, som angående bränwins-bränningen ingifwits, föreslå att förena sig om bibehållande af 1835 års författning, det enda medel hwarigenom något hopp för Bonde-Ståndet lär wara öfrigt att utan intrång få bibehålla den rättighet, som från ålder tillhört jordbruket.

Johan Fredric Dahllöf från Elfsborgs Län yttrade:

"Jag gillar i det närmaste de sammansatte Utskottens nu förewarande Utlåtande; dock anser jag den föreslagna förhöjningen å afgifterne för bränwins-bränningens utöfwande till 50 procent utöfwer hwad 1835 års Författning stadgar icke böra ega rum för andra än dem, som begagna bränwinspannor, hwilka öfwerstiga 30 kannors rymd; ty först då bränwins-bränningen med så stora pannor utöfwas kan den såsom fabriksrörelse betraktas, och då bör den lika med hwarje annan sådan rörelse contribuera till Staten i förhållande till den winst den tillskyndar sina idkare. Deremot borde den egentliga husbehofs-bränningen, som utöfwas med högst 25 à 30 kannors panna, wara lika fri från afgifter, som hwarje annat hushållningsbestyr, såsom bryggning och bakning; dock enär det en gång blifwit wanligt att för bränwins-bränningen erlägga skatt, will jag icke sätta mig deremot äfwen i afseende å de mindre pannorne; men emot all förhöjning i och för deßa pannor hittintills bestämda skatten protesterar jag på det högsta, enär den är både obillig och orättwis. Och bestrider jag jemwäl att denna skatt må, såsom Utskotten föreslagit, förskottwis erläggas, ty, utom det att uppbörden derigenom otroligen förswåras, är det orimligt, att Statsbidragen mera af den ena än den

andra näringsgrenen skola på förhand erläggas. Försegling af bränwinsredskap anser jag onödig och ändamålslös, och om den skall finnas, bör den åtminstone icke af pannegaren bekostas. Hwad tiden för bränwins-bränningens utöfwande beträffar, så ehuru det synes wara naturligast, att någon inskränkning i detta afseende icke bör ega rum, kan jag likwäl icke annat än önska att den må bestämmas till fyra månader af året, ty derigenom är jag förwißad att bränwins-bränningen hwarken skall orsaka spanmålsbrist, eller göra utomordentliga förbud nödwändiga.

Häri instämde Eric Persson från Gefleborgs Län, Sven Jonsson och Eric Nilsson från Jemtlands Län, Olof Benjaminsson från Götheborgs och Bohus Län m. fl.; dock med erinran af Eric Persson att han ansåg försegling af Bränwins-redskapen nödwändig.

Jacob Kihlblom från Södermanlands Län: Hwarje förändring i författningarne angående bränwins-bränningen orsakar alltid landet stora och onödiga utgifter, och till undwikande häraf kan jag icke annat än yrka att den rörande denna handtering hittintills gällande författning må oförändrad bibehållas. Utskottens förslag om skattens förökande med 50 procent och densammas erläggande förskottwis är i högsta grad orimligt och orättwist, hwarföre jag ock yrkar att detsamma må af Ståndet ogillas.

Anders Andersson från Skaraborgs Län: Ehuru gerna jag skulle wilja instämma uti hwad Dahllöf yttrat, rörande förhöjning å beskattningen för bränwins-bränningens utöfwande med större panna, får jag likwäl erinra, att då Utskottens Betänkande N:o 2, rörande nu ifrågawarande ämne hos Ståndet senast förewar och till Utskotten återremitterades, Ståndets Ledamöter nästan mangrant yrkade,

att 1835 års-författning måtte bibehållas, och att jag icke tror det wara möjligt att den i denna författning bestämda skatt kan bibehållas för de mindre och ökas för de större pannorne. Jag anser derföre lempligast, att Ståndet yrkar bibehållandet af nyßberörde författning i sin helhet, och framför allt hemställer jag till Ståndet att ogilla Utskottens förslag om bränwinsskattens erläggande förskottwis och skyldighet för pannegarne att bekosta förseglingen å bränwinsredskapen. Efter min tanka är försegling å denna redskap öfwerflödig, men om den fortfarande skall ega rum, bör den såsom hittintills af Kronobetjeningen werkställas utan betalning, deßtoheldre som lönewilkoren för denna tjenstemannaclaß hädanefter kommer att förbättras.

Häri instämde Olaus Ericsson från Götheborgs och Bohus Län och Johan Olof Dahlberg från Wester-Norrlands Län.

Ola Jeppsson från Blekinge Län: Jag är hufwudsakligen förekommen af Dahllöf, men som jag i egenskap af Ledamot i Allmänna Beswärs- och Oeconomie-Utskottet deltagit uti afgifwandet af förewarande Betänkande, anser jag mig böra redowisa för detsamma, serdeles i de delar det icke öfwerensstämmer med 1835 års författning, angående bränwins-bränningens utöfwande. Skillnaden emellan berörde författning och Betänkandet är wäsendtligast uti Betänkandets 3 §, angående Bränwins-redskapens classification och taxationen å den landt- eller stadsegendom, för hwilken bränwins-bränningen får utöfwas; och efter min öfwertygelse eger Utskottens Betänkande i detta afseende ett afgjort företräde framför den förra författningen; ty om de grunder antagas, som uti nämnde § blifwit föreslagne, kan en bestämd controll utöfwas å bränwins-redskapens clasification, så att icke, såsom hittintills skett, största delen af den så

kallade dubbla rectificationrn kan förklaras för enkel och bewillningen derigenom till betydlig del undansnillas Statscaßan. Närmare bestämmelser i afseende å fastighetswärdet äro jemwäl meddelade och betydliga inskränkningar gjorde i rättigheten att utöfwa bränwins-bränning med större pannor; hwarföre jag icke kan annat än på det högsta tillstyrka, att Utskottens förslag i denna del må af Ståndet godkännas. Beträffande tiden för bränwins-bränningens utöfwande, instämmer jag med Dahllöf; dock enär jag har mig bekant, att sådant icke är förenligt med Ståndets allmänna åsigt, måste jag inskränka mig till den önskan, att nämnde tid må bestämmas till de månader af året, Utskotten föreslagit, och att hwar och en må lemnas öppet att för en mindre del af denna tid till utöfwande af bränwins-bränning sig anmäla och få afgifterne i förhållande dertill minskade. Att få afgifterne för de större bränwins-pannorne, på sätt Dahllöf föreslagit, förhöjde, men för de små bibehålne i enlighet med 1835 års författning, önskar wißerligen äfwen jag; men då jag icke kan inse någon möjlighet för Bonde-Ståndet att göra en sådan grundsats gällande, och jag deremot, med kännedom om de fwårigheter, som inom de sammansatta Utskotten mött för afgifternes nedsättande till de i Betänkandet nu upptagne belopp, anser jag mig ega största skäl att frukta, att, i händelse någon förändring i Utskottens förslag i detta afseende inom Bonde-Ståndet göres, bränwins bewillningen skall blifwa ökad med 100 procent i stället för de nu föreslagne 50; hwarföre jag ock för min del tillstyrker godkännande af Utskottens förslag härutinnan. Att borttaga försegling af bränwins-redskapen tror jag icke wara tjenligt; dock anser jag, lika med föregående Talare, någon afgift derföre icke böra drabba pannegarne, utan må förseglingen hädanefter, såsom förut, werkställas utan ser-

skild betalning. Bewillningens erläggande förskottwis är alldeles orimligt; och förslaget dertill bör owilkorligen förkastas.

Häri instämde Peter Persson från Calmare Län, samt Måns Jössasson och Niclas Jönsson från Christianstads Län.

Sven Heurlin från Kronobergs Län: Jag har icke begärt ordet för något widlyftigt ordande rörande ifrågawarande ämne, helst detsamma ej allenast wid återremißen utan ock wid alla andra föregående tillfällen blifwit mer än tillräckligen utweckladt. Jag har förut gillat principen af en fri bränwinsbränning, emedan det är min öfwertygelse att den öfwerflödiga bränwinsproductionen derigenom skall upphöra, och fäderneslandet sämedelst räddas från de många olägenheter och olyckor, bränwinet tillskyndar detsamma. — För min del har jag för twå år tillbaka affagt mig rättigheten att utöfwa bränwinsbränning, och ämnar aldrig mer begagna mig deraf. Om alla andra gjorde på samma sätt, så att bränwinsbränningen helt och hållet bannlystes från Swerige, är jag förwißad att ingen förlust, men stor fördel för det allmänna skulle uppkomma, ty den nytta den medför motswarar ingalunda det onda den orsakar, och man skulle då icke, såsom nu, höra tusentals suckar efter bröd, för det att säden blifwit förwandlad i bränwin.

Häri instämde Olof Lindbeck från Hallands Län.

Peter Claesson från Elfsborgs Län: Wid innewarande Riksdags början gjorde man sig stora förhoppningar om en ändamålsenlig författning, rörande bränwinsbränningens utöfwande, så att konstwerken, med hwilka det öfwerflödiga bränwinet produceras, skulle komma att inskränkas, och Fäderneslandet sålunda befrias från ett ondt, hwaraf det alltför länge lidit och tagit betydlig skada. De sammansatte Utskotten synes wäl hafwa insett detta onda, men mißtagit

sig om medlen till detsammas botande; ty att föreskrifwa 50 procent högre afgift och att densamma bör förskottswis erläggas, tjenar endast till att hindra den mindre bemedlade från bränwinsbränningens utöfwande, och att göra densamma så mycket mera lönande för den förmögnare. Om Utskotten ansett bränwinsbränningen skadlig för landet och derföre welat deß inskränkning, hade hindren bordt blifwa lika för alla; men hafwa Utskotten åter funnit denna handtering gagnelig, så hade deß utöfwande bordt göras lika lätt för den ena som den andra; ty all ensidighet är obillig och orättwis. För min del önskar jag att afgifterne för bränwinsbränningens utöfwande må bestämmas till lika belopp, som 1835 års Författning utstakar, samt att de må erläggas på enahanda sätt, som hitintills egt rum.

Per Östman från Wester-Norrlands Län: Om tillökning i bränwinsbrännings-bewillningen kunde minska productionen och förekomma dryckenskapen, wore Utskottens förslag till denna bewillnings-förhöjning rigtigt, men enär erfarenheten wisat motsatsen, och genom en sådan förhöjning icke winnes annat än att husbehofs-bränwinsbränningen måste upphöra och Fabrikerna i stället tilltaga, kan jag ingalunda gilla hwad Utskotten i detta afseende föreslagit; och då den bewillning, som å bränwinsbränningen, enligt 1835 års författning, eger rum, för de små panne-egarne är tillräckligen betungande, bestrider jag all tillökning i bewillningen för deßa pannor. Hwad bewillningens erläggande förskottswis, samt skyldigheten för panne-egare att bekosta förseglingen å bränwinsredskapen beträffar, så anser jag Utskottens förslag i deßa delar wara alldeles orimligt och derföre böra förkastas.

Häri instämde Ephraim Larsson från Elfsborgs Län och Peter Persson i Slätthult från Jönköpings Län.

Henric Andersson från Örebro Län: Det är wißerligen tillfredsställande att nu erfara, det de sammansatte Utskotten frångått största delen af de förwillelser, som i deras första Betänkande rörande bränwins-bränningens utöfwande gjort sig gällande; men äfwen detta sednare Utlåtande widlåda, serdeles hwad beskattningen beträffar, sådane stora mißtag, att detsamma i wißa delar icke kan antagas. Då det är kändt och erkändt, att jordbruket behöfwer all möjlig nedsättning i sina onera, är det orimligt att, såsom Utskotten föreslagit, wilja öka bewillningen å husbehofs-bränwinsbränningen med 50 procent; och om de Nådiga löften, som wid Riksdagens början från Kongl. Maj:t meddelades om lättnad i skattebördorne icke kunna uppfyllas, böra wäl åtminstone Ständerne sjelfwe, i hwad på dem kan ankomma, göra allt hwad i detta afseende uti deras förmåga står. Jag bestrider således berörde förhöjning och framför allt protesterar jag emot bränwins-bewillningens erläggande på förhand, ty detta är alldeles orimligt. I afseende på den föreslagna skyldigheten för pannegare att bekosta förseglingen kan jag icke annat än deruti finna ett mindre fördelaktigt bewis på Med-Ståndens beredwillighet att gå Bonde-Ståndets önskningar till mötes, samt att bidraga till lindring i Ståndets skattebördor. Jag bestrider denna skyldighet, och yrkar att om bränwins-redskapen skall förseglas, hwilket jag dock icke anser nödwändigt, sådant bör hädanefter såsom hittintills af Kronobetjeningen werkställas utan betalning, destoheldre, som Ständerne wid innewarande Riksdag bewiljat förhöjning i deß löner.

Jonas Johansson från Jönköpings Län: Då de uti ifrågawarande ämne wäckte motioner samt den af Kongl. Maj:t deruti aflåtna Nådiga proposition till Utskotten remitterades, yttrade jag mina åsigter, hwilka jag ännu oförän-

dradt widhåller. Jag yrkade nemligen att 1835 års författning rörande Bränwins-bränningen måtte bibehållas, emedan jag fruktade för de chikaner och förluster, som af en förändrad författning, angående detta ämne, alltid måste blifwa en följd. Nu inskränker jag mig till den hemställan, att Utskottens förslag om förhöjning i bränwins-bewillningen, densammas erläggande förskottwis och panne-egarnes skyldighet att bekosta förseglingen, hwilken jag anser onödig, må ogillas.

Häri instämde Per Matsson från Wester-Norrlands Län.

Johannes Andersson från Skaraborgs Län: Jag har icke begärt ordet för att klandra Utskottens åtgärder rörande ifrågawarande ämne, ty jag känner den strid och de swårigheter, som wid detsammas behandling egt rum; och då en förhöjning af femtio i stället för 100 procent i bewillningen endast genom en obetydlig pluralitet af Utskotten kunde föreslås, fruktar jag att ett ogillande från Ståndets sida i denna del mera skall skada än gagna allmogen, ty endast genom de största ansträngningar af Bonde-Ståndets medlemmar och serdeles af medbrodren Lars Larsson, som anwände den berömligaste möda för bewakandet af Ståndets intreße, kunde beslutet om denna lägre förhöjning inom Utskotten tillwägabringas. För min del åberopar jag innehållet af den reservation jag emot Utlåtandet afgifwit, och hwilken wid detsamma är worden bifogad.

Johannes Petersson från Elfsborgs Län: För enskild del är jag skiljd från allt intreße uti ifrågawarande afseende, men å mina Committenters wägnar yrkar jag att den beskattning, som å bränwins-brännigen är stadgad uti 1835 års författning, må fortfarande bibehållas; att erläggande deraf förskottwis icke må ega rum, och att någon afgift för bränwins-redskapens försegling icke må drabba pannegarne.

Nils Persson från Örebro Län, Så wäl då Kongl. Maj:ts Nådiga skrifwelse och de inom Ståndet wäckte motioner rörande ifrågawarande ämne till Utskotten remitterades, som wid återremißen af deras först afgifna utlåtande, yrkades inom detta Stånd, att 1835 års författning måtte läggas till grund för de stadganden, som wid innewarande Riksdag i ämnet kommo att meddelas, och detta yrkande tror jag nu jemwäl böra widhållas. För min del anser jag dock den af Utskotten uppgjorda tariff för bränwins-redskapens classification wara ganska ändamålsenlig; men jag ogillar Utskottens förslag om förhöjning i bewillningen, deß erläggande förskottwis och skyldighet för panne-egare att bekosta försegling å redskapen.

Nils Strindlund från Wester-Norrlands Län: Rörande ifrågawarande ämne har jag af mina Committenter erhållit ett uppdrag, som jag nu icke anser mig böra förtiga, det nemligen, att tillkännagifwa, det de alla önska, att all bränwins-bränning må upphöra, samt att all införsel och allt kringförande af bränwin må förbjudas; men då jag finner att detta icke är öfwerensstämmande med Ståndets allmänna åsigt, skall jag icke bemöda mig att göra denna önskan gällande. Jag har icke något deremot, att 1835 års författning kommer att fortfara, dock anser jag den af Utskotten nu uppgjorda tariff för bränwins-redskapens classification wara ganska ändamålsenlig och derföre böra godkännas, likwäl så att den föreslagna bewillningen med en tredjedel nedsättes.

Johan Olof Widegren från Östergöthlands Län: Jag är af mina Committenter uppmanad att noga följa detta för dem högst wigtiga ärende. De förslag, som af Utskotten uti första Utlåtandet framställdes, ansågos med skäl för orimliga. Det nu förewarande Utlåtandet innehåller wäl

ock åtskilliga orimligheter, såsom den tillstyrkta förhöjningen i skatten, — densammas erläggande förskottswis och skyldigheten för panne-egarne att bekosta bränwins-redskapens förseglingen. I deßa delar yrkar jag att Utskottens förslag må ogillas; men deremot anser jag den i 3 § af Betänkandet uppgjorda tariff wara wälgrundad och antaglig. I afseende å tiden för bränwins-bränningens utöfwande, är jag af den tanka, att någon inskränkning deri icke bör ega rum.

Peter Jönsson från Jönköpings Län ordagrant:

"Jag är orubbad i den öfwertygelse som jag hyste när den Kongl. Propositionen remitterades, hwarwid jag då afgaf ett skriftligt anförande, hufwudsakligen utgående från den synpunkt, att den lagstiftande makten icke borde befatta sig med mera än beskattningen å bränwins-bränningen, utan det lemnades fritt åt hwar och en som jord eger i Stad eller på landet att utöfwa bränwins-rättigheten i likhet med brygga och baka efter behofwet. Då blefwe det egentligen husbehofs-bränning och gjorde skäl för sitt namn; men sedan Rikets Ständer wid flere Riksdagar sökt genom förhöjd beskattning och inskränkning i tiden förminska denna wara, har den just i betydlig mån förökats till mera än dubbelt än hwad som tillwerkades under det bränwins-bränningen war hela året tillåten. Det är just med ledsnad jag sett, att Utskotten likwäl fortfarit i sin mening att förswåra tillwerkningen genom hög beskattning och inskränkning i tiden, och jag ser nu med ledsnad en som reserverat sig och hwars reservation åtföljer Betänkandet, som jag hört wid ett annat tillfälle på det aldra kraftigaste ifrat för nykterhets-föreningar och ansett det såsom enda medlet att förekomma mißbruket så wäl som öfwerflödet af bränwin. Jag instämmer alldeles i denna hans mening, att det är det enda och rätta medlet och icke såsom han här i sin reservation yttrat, nemligen inskränkning i tiden till 3 månader och fördubbling af skatten, som i båda deßa afseenden endast befrämjar afsättning för fabrikanten, ty om ej tiden inskränktes utan det wore fritt tillåtet skulle det ej löna att drifwas fabriks-mässigt, emedan hwar och en hade då tillfälle efter behof och tillgångar, förse sig med denna wara; men jag är just frestad att tro att denna inskränkning i tiden leder endast till förmon för fabrikanten. Jag wille icke tro det någon som här inom Ståndet yttrat sig för inskränkning i tiden äfwen kunde hysa samma affigt, men min öfwertygelse strider mot denna tro. Jag kan på intet sätt gilla Betänkandet, hwarken i afseende på inskränkning i tiden eller förhöjning i beskattningen och mycket mindre förseglings-kostnad eller de beswär, som dermed är förenadt, ty jag, lika med min Länskamrat Jonas Johansson, är öfwertygad, att om bränwins-redskapen är oförseglad under den förbjudna tiden icke en ibland flera tusen skulle begagna redskapen till något mißbruk, och om så wore, får allmän Åklagare ställa honom till answar derföre, ty den kostnad som medföres för förseglings-beswäret blir allt för kännbar för dem som hafwa flere mil till förseglingsstället; Och yrkar jag afslag å Betänkandet i hwad det rörer förseglingen och förhöjning å beskattningen, så wäl som det orimliga att erlägga skatten förskottswis, som nu Utskotten tillstyrkt."

Lars Larsson från Elfsborgs Län: Att anmärkningar blifwit framställde emot de sammansatte Utskottens nu förewarande Utlåtande är, med afseende å wigten af det ämne det rörer, så mycket mindre förunderligt, som en enda Författning i ämnet för alla Rikets prowincer swårligen kan blifwa lemplig. Det ligger i sakens natur att ett förslag till en sådan författning, wore det än skiljdt från all möj-

lig egennyttig beräkning, ändock skulle blifwa föremål för klander. Det förewarande förslaget är ty wärr! icke utan sina brister, och har icke eller kunnat blifwa det; ty dertill hafwa alltför många biaffigter och serskildta intreßen framställt sig. Bland deßa har Poßessionat-intreßet mest gjort sig gällande, för att söka göra sig af med den för detsamma förhatliga husbehofs-bränwins-bränningen, och sämedelst på allmogens bekostnad tillwälla sig hela fördelen af ifrågawarande handtering, som, ändamålsenlig utöfwad, är af största nytta för hela landet, och derföre owilkorligen måste för allmogen och den mindre jordbrukaren bibehållas. Af de flere wärde Talare, som yttrat sig, har en uppgifwit sig hafwa af sina Committenter erhållit det uppdrag, att söka alldeles afskaffa bränwinsbränningen; en annan har wäl icke åberopat något sådant uppdrag, men ändock, under antydande af sina enskildte förhållanden och åsigter, förklarat sig önska bränwinsbränningens utrotande och såsom medel dertill föreslagit en fullkomlig frihet för deß utöfwande. Då denne Ledamot alltid företrädeswis säger sig föra folkets talan, bör jag icke betwifla att äfwen hwad han i detta afseende föreslagit är öfwerensstämmande med deß fördelar uti den ort han representerar; men för min hemort paßar ett sådant förslag alldeles icke. Jag har i detta afseende från mina Committenter emottagit det uppdrag, att åtminstone icke försämra deras belägenhet; att söka medwerka dertill att den blifwande författningen angående bränwinsbränningen må innehålla så rimliga och lempliga stadganden som möjligt. En annan wärd Ledamot har yttrat att genom den af Utskotten föreslagna tariff å pannerymden och taxationen å fastigheterne, en stor del af mindre hemmansegare skulle blifwa uteslutne från rättigheten att begagna husbehofs-bränwins-bränningen oaktadt de enligt 1835 års författning

af denna rättighet warit i besittning. Sådant är så mycket mindre öfwerensstämmande med werkliga förhållandet, som då de mindre hemmansegarne, enligt nämnde Författning, endast inom samma by kunde förena sig om bränwinsbränning, de genom Utskottens förslag deremot fått sig öppet att ingå föreningar härom med dem, som äro boende inom en mils afstånd. Det af en Ledamot framställda förslag att bewillningen för de mindre pannorna till 25 à 30 kannors rymd borde bibehållas i enlighet med 1835 års författning, men deremot förhöjas för de större, skulle jag wisserligen wilja biträda, om jag kunde inse någon möjlighet för detsamma att winna framgång; men då sådant icke är fallet, och de större pannorne jemwäl efter nu gällande författning icke kunna sägas wara utan en för deras afwerknings-förmåga proportionerad skatt, så att af ett dylikt skäl icke kan hämtas anledning till den föreslagna förhöjningen, torde förslaget icke kunna antagas. Tiden för bränwinsbränningen önskar jag hellre inskränkt till fyra än utsträckt till 12 månader af året; ty för de små pannegarne är förstnämnde tid nästan lagom och tillräcklig att förse ladugården med erfoderlig drank. Bewillningens erläggande förskottswis är orimligt och i högsta grad orättwist samt stridande emot de allmänna grunderne för Sweriges beskattningssystem. Derigenom är endast åsyftad fördel för Capitalisten och förtryck för den obemedlade hemmansegaren, hwarföre jag icke kan betwifla att Utskottens förslag i denna del blifwer af Ståndet ogilladt. Försegling af Bränwins-redskapen har jag alltid ansett onödig och så mycket mindre kan jag medgifwa, att den af pannegarne skall bekostas. I öfriga delar är efter min tanka Utskottens Utlåtande antagligt, och hemställer jag derföre att det af Ståndet må bifallas.

Anders Larsson från Upsala Län: Så wäl wid de föregående tillfällen, då detta ämne warit under öfwerläggning hos Ståndet, som nu, hör jag till deras antal, hwilka yrka bibehållandet af 1835 års Författning, och framför allt anser jag de sammansatte Utskottens förslag om bewillningens erläggande på förhand och skyldighet för panne-egarne att bekosta förseglingen wara alldeles orimligt och oantagligt.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län: Jag skall ingalunda upptaga Ståndets tid med försök att wederlägga hwarken anmärkningarne emot bränwins-bränningens gagneligheet, eller den förkastelsedom öfwer deß utöfwande, som af somliga blifwit uttalad. Jag will endast hänwisa till hwad jag förut i detta ämne yttrat och erinra derom, att sedan bränwinsbränningen inom fäderneslandet började utwidgas, det warit befriadt både från hunger och pest, och att det, i stället för att såsom förut från utrikes ort behöfwa årligen införskrifwa 4 à 500,000 tunnor spannmål, nu kan utföra ett ganska betydligt belopp af denna wara, och ändock underhålla en nära fördubblad folkmängd. Med undantag deraf, att jag anser afgifterne för bränwins-bränningen icke böra förskottswis erläggas, och att någon inskränkning i tiden för den sammas utöfwande icke må ega rum, utan det lemnas hwar och en fritt att företaga sin bränwinsbränning, likasom sin bryggning och bakning, då behofwet påkallar, och icke behöfwa under en wiß tid af året dermed underkasta sig en onaturlig ansträngning, som alltid måste wara skadlig för husbehofs-brännaren, men nyttig för Fabrikanten, yrkar jag att Utskottens förslag må godkännas.

Häri instämde Peter Mårtensson från Jönköpings Län och Jan Eric Jansson från Wermlands Län.

David Andersson från Hallands Län: Ehuru jag sjelf icke är älskare af bränwinsbränningen, kan jag likwäl icke annat än anse den nyttig för landet, serdeles den fattigare delen, ty genom det foderbidrag dranken lemnar, sättes jordbrukaren i tillfälle att underhålla en tillräcklig ladugård, och att wid inträffande mißwext göra anwändandet af nödfallsfoder möjligt. Då jordbrukaren med skäl klagar öfwer för stora skatter, och något behof för deras ökande icke finnes, kan jag icke inse hwarföre bränwins-bränning-bewillningen skall, såsom Utskotten föreslagit, höjas med 50 procent utöfwer de afgifter, som hitintills egt rum. Förslaget härom äfwensom bewillningens erläggande förskottswis jemte skyldighet för panne-egare att bekosta försegling å deras bränwins-redskap, anser jag alldeles orimligt, och yrkar derföre att detsamma må afslås.

Per Jönsson från Christianstads Län: Emellan de af de sammansatte Utskotten uti ifrågawarande ämne afgifne 2:ne Betänkanden är en ganska stor skillnad. Uti det första, giordes bränwins-bränningen nästan omöjlig; i den sednare deremot är den alltför mycket lössläppt. Wid Riksdagens början hördes alla önska hämmandet af den öfwerhandtagande bränwinsfloden, så att icke, såsom förr ofta skett, folket må sakna bröd under det förråden finnas fulla af bränwin. Jag önskar derföre att bränwinsbränningen så widt möjligt är må inskränkas, ty af egen erfarenhet wet jag, som sjelf på sex år icke utöfwat bränwins-bränningsrättigheten, att ladugården derförutan kan bära sig. I öfrigt instämmer jag uti hwad Ola Jeppsson yttrat.

Hans Persson från Gefleborgs Län: Jag är icke så lycklig som en annan Ledamot af Ståndet, att jag kan säga, det mine Committenter owilkorligen önska bränwinstill-

werkningens afskaffande; ty inom den ort, för hwilken jag är ombud finnes en del, för hwilken bränwinsbränningen är nödwändig, då deremot den för en annan del är alldeles öfwerflödig och förhatlig. Jag befinner mig således uti detta fall i den obehagliga ställning att det är mig alldeles omöjligt att gå alla mina Committenters önskningar till mötes. Min enskildta öfwertygelse är dock den, att om bränwinsbränningen medför fördelar, de deraf härrörande olägenheter likwäl äro wida större, och att i samma mån dranken ökat ladugårdarne, bränwinet ökat befolkningen på Correctionshusen. Denna handtering är likwäl ett ondt, som dock för närwarande icke kan nedläggas; och för min del tror jag, att det förslag Utskotten nu afgifwit till författning, angående densamnnas utöfning, bör antagas, endast med undantag deraf, att skatten icke må förskottswis erläggas, och att kostnaderne för bränwinsredskapens försegling ej bör drabba redskapens egare.

Johan August Zetterberg från Stockholms Län: Uti ifrågawarande ämne hyser jag enahanda åsigter som de, hwilka utwecklades uti den af Mats Persson från Stockholms Län wäckte motion, i hwilken jag instämde och den jag således nu åberopar. I öfrigt anser jag lika med Peter Jönsson från Jönköpings Län och Zweigbergk, bränwinsbränningen böra wara tillåten hela året igenom; och yrkar jag att om en sådan förmon ej kan winnas, 1835 års Författning jemwäl hädanefter må blifwa gällande, endast wid iakttagande af den rättelse, som Utskotten nu föreslagit i afseende å bränwinsredskapens claßification och fastigheternes taxation.

Ola

Ola Jeppson från Blekinge Län, ordagrant:

"Den complimang min wän Peter Jönsson under discussionen behagat framställa, bestående deruti, att han wore frestad tro hwilket han likwäl icke så bestämt wille uttala, att de Ledamöter, som med honom hyste olika åsigter om tiden för tillwerkning af bränwin, måhända påräknade egna fördelar, war så mycket mera owäntad som för få dagar sedan i sistlidne Plenum förbemäldte Ledamot framställt den önskan att man endast och allenast borde hålla sig wid saken. Då jag tillhör det ringa antal af Ledamöter inom detta Stånd som påyrkat fyra högst fem månaders bränwinsbränning årligen, anser jag mig pligtig att här offentligen förklara det jag icke är någon lycksökare för egen winning, icke heller den som producerar mycket bränwin; den enda lycka jag söker är fäderneslandets wäl, hwilket jag trott och ännu tror kunna stå tillsamman med en wäl ordnad och icke allt för mycket utsträckt bränwins-tillwerkning; om så är att jag mißtagit mig i detta mitt yrkande, och de haft mera rätt som wilja hafwa denna tid wida utsträckt, till och med hela året, lemnar jag till bedömande af hwarje owäldig granskare, och underkastar mig allmänna opinionens pröfning och dom. Man har sagt, att med en inskräntare tillwerkningstid af bränwin, skall blifwa en större qwantitet af denna wara; likasom att före tillempningen af 1835 års Bränwins-bränning-Förordning en mindre qwantitet bränwin producerades; jag tror det likwäl icke; som exempel will jag nämna att redan åren 1824 och 1825 då goda skördar inträffade war en öfwerflödig mängd af bränwin, och priset lågt ända till 20 sk. kannan wißa tider på året. År 1826 blef som allmänt bekant är en swår mißwext; Bränwin fanns i öfwerflöd, men ganska små eller snart

sagdt inga spannmålslager; införskrifning och införsel af utrikes spannemål war oundgängligen behöflig som ock skedde, större summor utgingo från fäderneslandet för säd, och många menniskor ledo nöd för brödfödan, men bränwin fanns tillräckligt; ett lika förhållande war efter de mindre goda skördarne som inträffade år 1831 och 1834, jag kan således icke medgifwa att här tillwerkades mindre bränwin före den tid 1835 års Författning blef tillempelig ändock det war tillåtet bränna hela året igenom; man må ursägta om jag än en gång nämner året 1826, eller följderna af denna mißwext påföljande wår och sommar år 1827; det war en dyr tid i landet och man såg en mängd spannemålsköpare äfwen ifrån andra Län, synnerligast ifrån Småland, ja ända upp ifrån Jönköpings Län nalkas Staden Carlshamn, en del åkande, och en annan del gående med sina dragkärror för att afhemta några skeppor säd för sig och de sinas lifsbergning; jag wet allt för wäl att äfwen under tillempning af oftanämnde 1835 års författning för mycket bränwin blifwit tillwerkadt äfwen på senare åren, men jag hade trott att om på sätt Utskotten föreslagit till minskande af productionen, derigenom att den som begagnar konst-apparater, skall i mån efter hwad deßa kunna påskynda afwerkningen minska pannan; att om derjemte inskränkt tiden till fyra månader ett bättre resultat skolat försports. Min fulla öfwertygelse är det att om en tredjedel af de produkter, som nu anwändas till bränwin, besparades, icke allenast till födoämne åt menniskorna, utan äfwen en del deraf anwändes till gödande åt boskapen, det icke skulle medföra någon skada, utan twert om en ganska stor nytta för fäderneslandet; det stora behof af victualiewaror som från Finland hit införas, och hwarföre betydliga summor årligen ifrån landet utgå, skulle om icke helt

och hållet, åtminstone till en stor del blifwa tillgänglige inom wårt eget fäderneslandet, och ändock en tillräcklig bränwinstillwerkning; härmed tror jag ingen skada wore skedd; icke eller, om man kunde så ställa sin hushållning att när ett mißwextår inträffade, man undwek allt för mycket spannemåls inköp från utrikes orter, äfwensom att den fattigare klaßen kunde undslippa att betala brödkakan allt för dyrt. Jag wet allt för wäl att jag med mina åsigter i denna fråga tillhör en minoritet inom Ståndet; må jag likwäl utan menniskofruktan öppet hafwa uttalat min mening utan att derföre blifwa mißkänd."

Peter Jönsson från Jönköpins Län, ordagrant:

"Det är med ledsnad jag nu är uppmanad att yttra mig emot min wän Ola Jeppsson, som icke har litet mißförstått mig såsom skulle jag syftat på hans yttrande allena. Det war icke så, han torde erinra sig att jag just nämnde en reservant, hwars reservation stod i strid, med deß åsigter han höll wid ett tillfälle då han talade för nykterhetens befrämjande såsom enda medlet att förekomma mißbruket. Men han har wisat i reservationen en annan öfwertygelse, den jag alldeles ogillade. Wäl war jag fresiad tro att de som här yttrade sig för en kortare bränningstid än Utskottet föreslagit, kunde dela denne reservantens tankar, men jag förkastade denna hos mig wäckta inbillning och är ledsen att jag icke kunde göra mig för min wän Ola Jeppsson bättre begriplig, än att jag åsyftat honom i mitt yttrande. En annan Ledamot inom Ståndet har wäl yttrat att de smärre hemmansegarne, som nu äro utesluttne woro tillskyndade någon förmån i det nu förehafde Betänkandet framför den äldre bränwins-författningen, som tillät dem förena sig inom ett och samma bylag, men att nu denna rättighet wore utwidgad, så att de fingo förena

sig med hwem som helst inom den Församling der de bo, men jag will fästa uppmärksamheten derpå hwad förmon det kan blifwa för den uteslutne mindre hemmansegaren att få föra en half spann säd på ett längre afstånd inom Församlingen att förena sig om deß förwandlande till bränwin och sedan återhämta en och annan dranksä kanske halfwa eller hela milen från sitt hem för att begagna den till sin ladugård. Jag förstår detta icke på annat sätt än såsom mycket förswårad. Nu händer ofta, att der, som blott finnas 2 à 3 åboer på ett mindre hemman, de 2:ne affagt sig bränwins-bränningen och inträdt i Nykterhetsföreningen, hwaraf den tredje är nödsakad att uppoffra sin rättighet till utöfwande af bränwins-bränningen eller fara omkring Socknen för att förena sig med någon annan, såsom jag här förut omnämndt."

Per Östman från Wester-Norrlands Län: Om tiden för bränwins-bränningens utöfwande ej inskränkes, skall allmänheten slippa att, såsom nu sker, hos Köpmännen under största delen af året uppköpa sitt bränwin och sålunda förstöra sina penningetillgångar; och genom en under hela året tillåten bränwins-bränning skall jemwäl den olägenhet upphöra, hwilken nu såsom en Egyptisk plåga undergräfwer folkets wälstånd, nemligen att bränwin i flera orter af landet kringföres och utminuteras.

Håkan Nilsson från Christianstads Län: Jag anser Utskottets nu förewarande förslag böra godkännas med undantag af trenne puncter, nemligen: Bränwinsbewillningens förhöjning, densammes erläggande förskottswis och förseglingens bekostande af panne-egarne.

Häri instämde Christen Andersson och Per Pålsson från Skåne.

Anders Nilsson från Östergöthlands Län anhöll att Talmannen måtte framställa proposition på antagande af Utskottens Utlåtande, med undantag af de trenne af Håkan Nilsson nyß anmärkte omständigheter.

Häruti instämde Magnus Frykberg från Wermlands Län, Anders Jonsson i Okna och Anders Andersson från Östergöthlands Län.

Anders Larsson från Upsala Län tillkännagaf att han wille instämma i den af Johannes Andersson från Skaraborgs Län emot Utskottens Utlåtande afgifne reservation.

Ståndet fann sedermera skäligt bifalla Utskottens förewarande Utlåtande med följande förändringar: Att afgifterne för bränwins-bränningen skola minskas med en tredjedel af det belopp, Utskotten tillstyrkt; att deßa afgifter icke må förskottswis erläggas, och att någon ersättning för bränwins-redskapens försegling icke må komma att ega rum.

§ 3.

Fredric von Zweigbergk från Skaraborgs Län upläste ett så lydande skriftligt memorial:

"Wid Riksdagens början ingaf jag en motion, som wisade hurusom all oroterad, men ordinarie rotering underkastad jord, blifwit af Rikets Höglofl. Ständer, i grund af Kongl. Maj:ts proposition, ålagde Rotevacance-afgift i stället för den förut utgående Vacance-Bewillningen, samt hurusom denna Vacance-afgift blifwit till wida högre belopp påförd än hwarje orts Knekte-Contract innehålla. Jag wisade ock att denna åtgärd stod i strid med de emellan Staten och hwarje orts hemmansegare upprättade Knekte-Contracter, och att Rotefrihets-afgiften borde till hwarje orts

roteringsskyldige hemman ingå; på grund hwaraf jag yrkade att derest icke medlen kommo Rotehållarne till godo, desamme måtte återföras till Bewillningen och ingå till Riksgälds-Contoret.

Sedan jag nu genom Kongl. Maj:ts Nådiga proposition blifwit upplyst derom, att den af Rikets Ständer wid sistl. Riksdag beslutna Rotevacance-afgift ännu icke är gällande och troligen icke kan tillempas innan Roterings-werket blifwit till sin helhet fullbordadt, utan att Rotevacance-Bewillning bör utgå enligt 1812 och 1830 årens Bewillnings-Förordningar eller Tolf R:dr Banco på hwarje helt hemman; så nödgas jag, då Rotevacance-afgiften, på sätt jag i min motion uppgifwit, inom hwarje Län utgått efter Markegångspris, ehuru sådant, enligt hwad Kongl. Maj:t nu tillkännagifwit, är stridande emot Rikets Ständers beslut, wördsamt anhålla att Rikets Ständer må besluta, det en underdånig skrifwelse må till Kongl. Maj:t afgå, af innehåll, det täcktes Kongl. Maj:t, genom Nådigt Circulair till samtlige deß Befallningshafwande, föreskrifwa att det mißtag, som wid debiteringen och uppbörden af Rotevacance-afgiften egt rum, genast skall rättas och debitering ske i enlighet med 1812 och 1830 årens Bewillnings-stadga, och att allt hwad orätt påfördt och uppburet blifwit må till hemmansegare och innehafware restitueras, enär Kongl. Maj:t och Kronan icke bör berättigas, mer än hwarje enskild, uppbära mer än den eger att fordra.

Om remiß härå till behörigt Utskott, samt att Med-Ständen måtte till deltagande inbjudas, anhålles."

Häri instämde Johannes Andersson och Sven Andersson från Skaraborgs Län, Peter Persson i Ådelfors, Jonas Andersson, Peter Petersson i Slätthult och Peter

Mårtensson från Jönköpings Län samt Ephraim Larsson från Elfsborgs Län.

Lades på bordet.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarne följande från de Respective Med-Ständen ankomne Protocolls-Utdrag nemligen:

Från Ridderskapet och Adeln, N:ris 616, 617 och 618.

Från Preste-Ståndet, N:ris 382, 383, 384 och 385.

Från Borgare-Ståndet, N:ris 387 och 388.

Ståndet åtskiljdes kl. 2 eft. midd. Ut supra.

In fidem.

C. G. Cassel.